ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗΝ

ΕΤΟΣ Η'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 2 ΜΑΡΤΙΟΥ 1888 ΑΡΙΘ. 16.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἡρακλείας **Γερμανός** (πρόεδρος)
Ἀρχιμανδ. **Γρ. Παλαμᾶς**
Γεράσ. Σ. Δώριζας
Ἀρχιγρ. Ἱ. Συνόδ. **Κωνστ. Ἀλεξανδρίδης** (ταμίας)
Ἰωάν. Δ. Τανταλίδης (γραμματεύς).

Ἀρχισυντάκτης **Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών**

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἥμίση.

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Νοεμβρίου καὶ τὴν 1 Μαΐου.

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Ἡρακλείας κ. Γερμανῷ Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς· Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».— Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου Ἱερολ. κ. Κωνσταντίνου Ἀλεξανδρίδου (ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου).

Περιεχομενα

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά— Ἡ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστ. Μουσική.— Ἄποψις τῆς πολιτείας τῶν εἰκονομάχων αὐτοκρατόρων ἰδίᾳ ἐν τῇ Δύσει καὶ αἱ αὐτόθι πολιτικαὶ αὐτῆς συνέπειαι· ὑπὸ Ἰωακεὶμ Φοροπούλου διακόνου.

Παράρτημα.—Κανονικαὶ διατάξεις τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως (σελ. 121—128).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Εὐχαρίστως πληροφορούμεθα ὅτι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Στρωμνίτσης διὰ τῶν πατρικῶν συμβουλῶν καὶ παραινέσεων τοῦ πανιερ. μητροπολίτου κ. Καλλινίκου τινὲς τῶν παρεκτραπέντων εἰς τὴν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καταδικασθεῖσαν ἀρχὴν τοῦ φυλετισμοῦ, κατανοήσαντες τὴν πλάνην αὐτῶν, ἐπανῆλθον εἰς τοὺς κόλπους τῆς πατρῴας εὐσεβείας καὶ πίστεως. Οὕτως, ἐκ μὲν τοῦ διαμερίσματος Ραδοβιτζίου προσῆλθον δύο τῶν κορυφαίων τοῦ σχισματικοῦ φυλετισμοῦ εἰς ἱερεὺς καὶ εἰς πρόκριτος, οἵτινες ἐξαιτησάμενοι συγγνώμην καὶ τυχόντες ταύτης ὑπέσχοντο τελείαν εἰς τὸ μέλλον ὑποταγὴν μετὰ τῶν ὀπαδῶν αὐτῶν εἰς τὴν κοινὴν Μητέρα Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν. Ἐπίσης καὶ ἐκ τοῦ διαμερίσματος Μάλες προσῆλθον πάντες σχεδὸν οἱ ἱερεῖς τὴν αὐτὴν δόντες διαβεβαίωσιν. Ἐκ δὲ τοῦ διαμερίσματος Τίκρες, συγκειμένου ἐξ 96 χωρίων, τινὲς τῶν ἱερέων καὶ προκρίτων ἀπήντησαν δι' ὁμοίας εὐσεβοῦς ὑποταγῆς εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου ἀπευθυνθεῖσαν αὐτοῖς ποιμαντορικὴν ἐγκύκλιον, ἥτις ἐλπίζεται ὅτι ἔξει σπουδαιότερα ἀποτελέσματα ὅταν προσεχῶς ἐπακολουθήσῃ ταύτῃ ἡ αὐτοπρόσωπος ἐπίσκεψις τῆς Α. Πανιερότητος.

—Ἡ ἐφορία τῆς Π. Κεντρ. Ἱερατικῆς Σχολῆς, συγκειμένη ἐκ τῶν σεβ. συνοδικῶν μητροπολιτῶν Νικαίας Σωφρονίου, Χαλδείας Γερβασίου καὶ Δρυϊνουπόλεως Κλήμεντος, ὑπέβαλε πρό τινων ἡμερῶν τῇ Α. Θ. Π. καὶ τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ τοὺς λογαριασμοὺς τῆς διαχειρίσεως τοῦ ταμείου αὐτῆς ἀπὸ τῆς 1 αὐγούστου 1887, οἵτινες καὶ παρεπέμφθησαν, συνοδικῇ ἀποράσει, πρὸς ἐξέλεγξιν εἰς διμελῆ ἐξελεγκτικὴν ἐπιτροπὴν συγκειμένην ἐκ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Ἰμβρου κ. Παϊσίου καὶ τοῦ γραμματέως τῆς ἐλεγκτικῆς τῶν ἐκκλησιῶν ἐπιτροπῆς κ. Ν. Νικολαΐδου.

— Πρό τινος καιροῦ εἶχον διαβιβασθῇ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐκθέσεις καὶ ἀναφοραὶ κατὰ τῆς διαχειρίσεως τοῦ ἐν τῇ Ἐξαρχίᾳ Γηρομερίου πατριαρχικοῦ ἐπιτρόπου ἀρχιμ. κ. Παρθενίου, συνεπείᾳ δὲ τούτων ἡ Ἐκκλησία προὐνόησεν ἵνα ληφθῶσι τὰ δέοντα μέτρα πρὸς ἀκριβῆ καὶ ἐπιτόπιον ἐξέτασιν τῶν διατυπωθεισῶν κατηγοριῶν. Πάντων δὲ τῶν σχετικῶν ἐγγράφων ὑποβληθέντων τῇ Ἱ. Συνόδῳ καὶ τῆς ὑποθέσεως ἐπισταμένως ἐξετασθείσης, ὁ ἐν λόγῳ Ἔξαρχος ἐκηρύχθη συνοδικῶς ἀθῷος τῶν κατηγοριῶν τούτων. Προκειμένου δὲ περὶ τῆς ἐν τῇ Ἐξαρχίᾳ Γηρομερίου Ἱ. Μονῆς, διορισθέντος ἐπόπτου αὐτῆς τοῦ παν. μητρ. Ἰωαννίνων κ. Σωφρονίου, ἡ διαχείρισις αὐτῆς θέλει ὑποβάλλεσθαι ὑπὸ τοῦ Ἐξάρχου πρὸς ἐξέλεγξιν τῇ Α. Πανιερότητι ἐν τῇ λήξει ἑκάστου ἔτους, ἀντίγραφα δὲ τῶν λογαριασμῶν θέλουσιν ἀποστέλλεσθαι ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ καὶ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, συμφώνως πρὸς τὴν περὶ μοναστηριακῶν λογαριασμῶν πατριαρχικὴν καὶ συνοδικὴν ἐγκύκλιον, ἣν ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» ἐδημοσιεύσαμεν. Ταὐτοχρόνως δὲ ὁ ἐν λόγῳ Ἔξαρχος Γηρομερίου διετάχθη ἵνα προβῇ καὶ εἰς καταρτισμὸν ἐκκλησιαστικοῦ μικτοῦ συμβουλίου, ὁμοίου τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ὑπάρχουσι, διορίζων μὲν οἰκο-

θεν τὰ κληρικὰ αὐτοῦ μέλη, προσκαλῶν δὲ συνέλευσιν ἀντιπροσώπων τῶν κοινοτήτων τῆς ἐξαρχίας πρὸς ἐκλογὴν τῶν λαϊκῶν αὐτοῦ μελῶν.

—Ἡμέρᾳ συνεδριάσεως τῆς ἱερᾶς Συνόδου ἀντὶ τῆς δευτέρας ἐγένετο ἡ τρίτη. Οὕτως ἡ ἱερὰ Σύνοδος μέλλει τοῦ λοιποῦ συνεδριάζειν ἀπὸ τῆς πρωΐας ἑκάστης τρίτης, πέμπτης καὶ σαββάτου. Κατὰ συνέπειαν δὲ τῆς μεταβολῆς ταύτης καὶ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, καθὼς καὶ ἡ ἐπιτροπὴ τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν, ἀντὶ τῆς τρίτης, ὡς μέχρι τοῦδε, μέλλουσι συνεδριάζειν ἑκάστην δευτέραν.

—Ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἐπληροφορήθη τῆς ὑποθέσεως τῶν κατὰ τοῦ πανιερ. μητροπολίτου Τραπεζοῦντος κ. Γρηγορίου διατυπωθεισῶν αἰτιάσεων, προέβη ἐν τῇ χθεσινῇ αὐτῆς συνεδριάσει εἰς πρᾶξιν ἀθωώσεως, κηρύξασα τὴν Α. Πανιερότητα ἀπηλλαγμένην δικαστικῶς τῆς προσαρθείσης αὐτῇ κατηγορίας.

— Αἱ συνεδριάσεις τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου διακοπτόμεναι ἀπὸ τῆς αὔριον ἐπαναληφθήσονται τῇ τετάρτῃ τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος.

— Ἡ συνοδικὴ συνεδρίασις τοῦ παρελθόντος σαββάτου ἐγένετο ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ πρώτου τῇ τάξει μεταξὺ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολίτου Ἡρακλείας κ. Γερμανοῦ.

— Τὰ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης ὑπαγόμενα χωρία Λελόβου, Παπαδάτσι, Νικολίτσι, Νάσταρη, Κρακᾶς, Κοντζῶ, Πωδωγώρα, Λούρης, Παλαιορούρου καὶ Καναλίου, διεβίβασαν τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ διὰ τῶν δημογερόντων καὶ μουχτάριδων αὐτῶν ἀναφοράς, ἐν αἷς, διεκτραγῳδοῦντα τὴν δυστυχίαν, ὑφ' ἣς κατατρύχονται ἕνεκα τῆς ἀπὸ τριῶν ἐτῶν ἐπικρατούσης ἀνομβρίας καὶ κατὰ συνέπειαν τῆς ἀφορίας τῆς γῆς, βεβαιοῦσιν ὅτι πολλοὶ τῶν κατοίκων ἐπαπειλοῦνται ὑπὸ τοῦ ἐξ ἀσιτίας θανάτου, ἂν μὴ ἡ φιλανθρωπία σπεύσῃ εἰς ἀρωγὴν αὐτῶν. Ἀναφέρεται μάλιστα γυνή τις ἀποθανοῦσα ἐξ ἀσιτίας ἐν τῷ χωρίῳ Παλαιορούρῳ. Οἱ κάτοικοι τῶν εἰρημένων χωρίων ἐξαιτοῦνται δι' ἀναφορῶν τὴν ὑπὲρ αὐτῶν φιλάνθρωπον καὶ πατρικὴν μέριμναν τῆς τε αὐτοκρατ. Κυβερνήσεως καὶ τῆς Ἐκκλησίας, πιστεύομεν δ' ὅτι ἡ ἐπίκλησις αὐτῶν εἰσακουσθήσεται παρὰ τοῖς ἁρμοδίοις.

—Νομοσχέδιον περὶ συντάξεως τῶν τε πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων καὶ τῶν ἐν ταῖς πατριαρχικαῖς σχολαῖς Μ. τοῦ Γένους, Θεολογικῇ Χάλκης, καὶ Κεντρικῇ Ἱερατικῇ διδασκόντων ὑπεβλήθη τελευταίως εἰς τὸ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβούλιον, ὅπερ ἀπὸ τῆς παρελθούσης παρασκευῆς ἐπελήφθη τῆς κατ' ἄρθρον συζητήσεως. Πρὸς σύνταξιν τοῦ περὶ συντάξεων νομοσχεδίου τούτου εἶχεν ὁρισθῇ πρὸ πολλοῦ ἐπιτροπὴ τριμελής, ἧς ἕκαστον μέλος ἐξεπροσώπει μίαν ἀρχήν, τὸ δὲ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὁ Α' γραμματεὺς τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου κ. Δ. Θ. Ξανθόπουλος.

—Ὁ κανονισμὸς τοῦ πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου μετά τινας τροποποιήσεις, ἃς ἐπήνεγκεν ἡ Εἰσηγητικὴ Ἐπιτροπή, ἔτυχε τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου.

— Ἐψηφίσθη, κατ' ἀπόφασιν τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου, χορηγία κατ' ἔτος 6000 γροσίων ὑπὲρ τῆς συστηθησομένης Μουσικῆς Σχολῆς, ἧς τοὺς λοιποὺς πόρους ὑπέδειξεν ἡ ἐπὶ τούτῳ συνοδικῶς ὁρισθεῖσα ἐπιτροπὴ δι' ἐκθέσεως ἐν τῷ προηγουμένῳ ἡμῶν φύλλῳ δημοσιευθείσης.

— Τῇ κυριακῇ, ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, μετέβησαν εἰς τὸ μέγαρον τῆς ἐνταῦθα αὐτοκρ. Γερμανικῆς πρεσβείας ὁ πανοσιολ. Μ. πρωτοσύγκελλος κ. Κοσμᾶς καὶ ὁ ἐκ τῶν πατριαρχικῶν γραμματέων κ. Ι. Δ. Ταντσλίδης ἵνα συλλυπηθῶσι τῇ Α. Ἐξ. τῷ πρεσβευτῇ κ. Ράδοβιτς ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Γουλιέλμου.

— Ἀποβιώσαντος τοῦ μουχτάρη τῆς ἐνορίας Φαναρίου Χ'' Ἀβραὰμ Κάλφα, ἡ Μ. Πρωτοσυγκελλία δι' ἐγκυκλίου αὐτῆς προσεκάλεσε τοὺς ἐνορίτας ἵνα τῇ προσεχεῖ κυριακῇ, 6 μαρτίου καὶ ὥρᾳ 4ῃ τουρκιστί, συνέλθωσιν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις εἰς ἐνοριακὴν συνέλευσιν πρὸς ἐκλογὴν νέου μουχτάρη τῆς ἐνορίας ταύτης.

Ρωσσικὴ Ἐκκλησία.—Τῷ παραδείγματι τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἑπομένη καὶ ἡ ἁγιωτάτη διοικοῦσα τῆς Ρωσσίας Σύνοδος, ἤρξατο ἀπὸ τῆς 1 ἰανουαρίου τῆς ἐκδόσεως ἰδίου ἑβδομαδιαίου φύλλου μετὰ παραρτήματος ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά». Ἐν τῷ προγράμματι τοῦ φύλλου τούτου, κατὰ τὴν ἐκδεδομένην τῆς Συνόδου ἀπόφασιν, περιλαμβάνονται ταῦτα· 1] νομοθεσίαι ἀφορῶσαι εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν· 2] αὐτοκρατορικὰ διατάγματα· 3] ἀποφάσεις καὶ διατάξεις τῆς ἱερᾶς Συνόδου· 4] ἐγκύκλια γράμματα, περιλαμβάνοντα δηλώσεις καὶ διατάξεις τοῦ ἐν τῇ Συνόδῳ αὐτοκρατορικοῦ ἐπιτρόπου, καὶ ἐγκύκλιοι τῶν διαφόρων κεντρικῶν τῆς ἱερᾶς Συνόδου τμημάτων· 5] αὐτοκρατορικαὶ ἀποφάσεις καὶ διατάξεις, σχετιζόμεναι πρὸς τὸ ἐκκλησιαστικὸν τμῆμα. Πλὴν τούτων ἐν τῷ παραρτήματι τῶν «Ἐκκλησιαστικῶν Χρονικῶν» δύνανται νὰ δημοσιεύωνται 1] ὁμιλίαι καὶ λόγοι καὶ διατριβαὶ θεολογικαί, γεγραμμέναι ἁπλῶς καὶ εὐλήπτως· 2] εἰδήσεις περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πορείας εἰς τὰ διάφορα τοῦ ρωσσικοῦ κράτους τμήματα, περὶ τῆς ἐνεργείας τῶν ἐκκλησιαστικῶν καθιδρυμάτων, περὶ τῶν προσηλυτιστικῶν ἐνεργειῶν τοῦ κλήρου καὶ περὶ τῶν ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐνεργειῶν κλήρου τε καὶ λαοῦ· 3] εἰδήσεις περὶ τῆς καταστάσεως τῶν διαφόρων ἐν Ρωσσίᾳ αἱρέσεων καὶ σχισμάτων· 4] εἰδήσεις περὶ τῶν σπουδαιοτέρων ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ τῆς Ἀνατολῆς Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν ταῖς σλαβικαῖς χώραις γεγονότων· 5] εἰδήσεις περὶ τῶν νέων βιβλίων καὶ περιοδικῶν ἐκδόσεων καὶ 6] εἰδήσεις περὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀρχαιοτήτων. Τὰ «Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικὰ» ἐκδίδονται ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος, κατὰ σάββατον, εἰς

1 1/2 τυπογραφικὸν φύλλον εἰς μέγα 8ον, ἀποστέλλονται δὲ ὑποχρεωτικῶς εἰς ὅλους τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἐπιτρόπους αὐτῶν, εἰς ὅλους τοὺς κληρικούς τοὺς ἀνὰ πάσας τὰς ἐπαρχίας καὶ ἐν τῇ αὐλῇ καὶ ἐν τῷ στρατῷ καὶ ἐν τῷ στόλῳ, καὶ εἰς ὅλας τὰς ἀπανταχοῦ τοῦ ρωσσικοῦ κράτους ὀρθοδόξους ἐκκλησίας καὶ τὰ μοναστήρια. Τιμὴ τοῦ φύλλου τούτου ἐτησία ὡρίσθη τρία ρούβλια.

Ἀλλόδοξοι ἐκκλησίαι.—Ἐπειδὴ ὁσημέραι ἐν Ἀγγλίᾳ αὐξάνει ἡ ἀνάγκη τῆς ἀνυψώσεως καὶ ἐνισχύσεως τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τοῦτο καὶ θεμελιοῦνται νέαι ἐπισκοπικαὶ καθέδραι, ἀντιπροσωπεύουσαι τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐθεντίαν. Τῷ 1878 δι' ἰδιαιτέρου πρακτικοῦ ὡρίσθησαν ὑπὸ τῆς ἀνωτάτης κοσμικῆς ἀρχῆς οἱ ἀπαιτούμενοι πρὸς ἵδρυσιν νέων ἐπισκοπῶν ὅροι· ἔκτοτε δὲ ἱδρύθησαν αἱ ἑξῆς τρεῖς ἐπισκοπαί, ἡ ἐν Λιβερπούλῃ, ἡ ἐν Νεοκαστέλῃ καὶ ἡ ἐν Σαουθβέλλῃ. Ὁ κυριώτερος πρὸς ἵδρυσιν τῶν ἐπισκοπῶν τούτων ὅρος ἦν ὁ καταρτισμὸς τοῦ νενομισμένου πρὸς συντήρησιν τοῦ ἐπισκόπου κεφαλαίου. Οὐ πρὸ πολλοῦ ἱδρύθη καὶ ἑτέρα ἐπισκοπή, ἡ τῆς Βεκφιλδίας, διότι κατεδείχθη συμπεπληρωμένον τὸ πρὸς συντήρησιν τοῦ ἐπισκόπου κεκανονισμένον ποσόν, τουτέστιν ἐσχηματίσθη κεφάλαιον ἀποφέρον ἐτήσιον εἰσόδημα 3000 ἀγγλικῶν λιρῶν. Τὸ ποσὸν δὲ τοῦτο ἀποτελεῖ τὸν μικρότερον μισθὸν τοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπισκόπου· διότι οἱ πλεῖστοι τούτων ἀπολαμβάνουσι πολλῷ μείζονα τούτου μισθόν, τινὲς δὲ καὶ μέχρι τῶν 10000 ἀγγλικῶν λιρῶν ἐτησίως.

Ἡ **Ἀγγλικὴ Ἐκκλησία** εἶναι ἰσχυρὰ οὐ μόνον ἐπὶ τῇ ὑψηλῇ αὐτῆς κοινωνικῇ θέσει, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῷ θρησκευτικῷ ζήλῳ τῆς ἀγγλικῆς κοινωνίας καὶ τοῦ λαοῦ, καταπληκτικὴν δὲ τούτου ἀπόδειξιν ἀποτελοῦσι τὰ κολοσσαῖα ἐκεῖνα ποσά, τὰ ὁποῖα εἰσπράττονται ἐν Ἀγγλίᾳ κατ' ἔτος πρὸς συντήρησιν τῶν προσηλυτιστικῶν σωματείων. Κατὰ τὴν λογοδοσίαν τοῦ 1886, εἰσεπράχθησαν ἐπὶ τούτῳ παρὰ τοῦ ἀγγλικοῦ λαοῦ 1,195,714 λίραι ἀγγλικαί. Ἐκ τοῦ πρὸς τὸν προσηλυτισμὸν ζήλου τούτου κατανοεῖ τις εὐκόλως καὶ τὴν θαυμασίαν πρόοδον τῆς παρ' αὐτοῖς Βιβλικῆς ἑταιρείας, ἥτις ἐξακολουθεῖ ὁσημέραι νὰ ἐπαυξάνῃ τὰς εἰς ξένας γλώσσας μεταφράσεις τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ οὕτως, ὥστε, ἐνῷ πρὸ τοῦ 1804 ὑπῆρχον 33 μόνον πλήρεις τῆς Γραφῆς μεταφράσεις, ἤδη ἀριθμοῦνται 83, τῆς δὲ Νέας Διαθήκης εἰς 171 διαφόρους γλώσσας.

Τοὐναντίον ἐν **Γαλλίᾳ ἡ ἐκκλησία** φαίνεται ἀποβάλλουσα ὁσημέραι τὸ κράτος αὐτῆς, ὡς πολεμουμένη ὑπὸ τῆς πολιτείας. Δὲν περιορίζεται δὲ ὁ πόλεμος οὗτος ἐναντίον μόνον τῶν διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν ταγμάτων, τὰ ὁποῖα πανταχόθεν τῆς Γαλλίας ἐξεδιώχθησαν, μὴ ἐπιτρεπομένου πλέον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ τρέχοντος ἔτους οὐδὲ εἰς αὐτὰς τὰς ἀδελφὰς τοῦ ἐλέους νὰ νοσηλεύωσι τοὺς ἀσθενεῖς ἐν τοῖς νοσοκομείοις, ἐξαιρουμένων μόνον δύο: τοῦ Hotel-Dieu καὶ τοῦ St-Louis, ὡς ἀποτελούντων ἰδιοκτησίαν τῶν ἀδελφῶν, ἀλλὰ ἀπηγορεύθη καὶ ἡ ἐν τοῖς σχολείοις διδασκαλία τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων, ἥτις παρείχετο τέως τοῖς βουλομένοις ἐπὶ ἰδίᾳ πληρωμῇ. Ἡ τοιαύτη δὲ καταδίωξις τῆς θρησκείας κατέστησε μᾶλλον ἐπαισθητὴν τὴν ἠθικὴν κατάπτωσιν τοῦ λαοῦ, τὴν ὁποίαν ἐπαυξάνει ὁσημέραι καὶ ἐνισχύει ὁ ἀχαλίνωτος τύπος δι' ἀπειραρίθμων ἀνηθίκων συγγραφῶν. Ἡ κυβέρνησις τοῦτο μὲν φοβουμένη τοὺς τοιούτους συγγραφεῖς, τοῦτο δὲ μὴ θέλουσα νὰ παραβιάσῃ τὴν ἐν τῇ δημοκρατίᾳ ἀπεριόριστον τοῦ λόγου ἐλευθερίαν, βλέπει ἀπαθῶς τὸν ἀνήθικον τοῦτον συνεταιρισμόν, καίτοι ὤφειλε νὰ ἀναχαιτίσῃ κατὰ τὸν νόμον τὸ κακόν. Τὴν λυπηρὰν ταύτην κατάστασιν μὴ δυνάμενοι πολλοὶ νὰ βλέπωσι συνέστησαν σύλλογον, ὅστις, ἔχων πρόεδρον τὸν γνωστὸν θεολόγον συγγραφέα Πρεσσανσέ, συναθροίζει ὑπογραφὰς ὑπὸ αἴτησιν, τὴν ὁποίαν προτίθεται νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὴν κυβέρνησιν πρὸς λῆψιν τῶν ἀναγκαίων νομίμων μέτρων κατὰ τοῦ ὁσημέραι ἐπαυξάνοντος τούτου κακοῦ.

Ἐὰν ἡ **καθολικὴ Ἐκκλησία** ὑφίσταται διωγμὸν ἐν Γαλλίᾳ, δύναται ὅμως ἀφ' ἑτέρου ὁ παπισμὸς νὰ χαίρῃ διὰ τὰς ἐν **Ἀμερικῇ** προόδους αὐτοῦ, ὅπου ἡ καθολικὴ ἱεραρχία μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος αὐξάνει, ἀριθμοῦσα ἤδη ἐκεῖ πλείους τῶν διακοσίων ἐπισκοπικῶν ἑδρῶν. Ἐκ τούτων ἐν μὲν τῇ Βορείῳ Ἀμερικῇ ὑπάρχουσιν 21 ἀρχιεπίσκοποι, 92 ἐπίσκοποι καὶ 14 ἀποστολικοὶ ἀντιπρόσωποι· ἐν δὲ τῇ Κεντρικῇ Ἀμερικῇ 5 ἀρχιεπίσκοποι καὶ 13 ἐπίσκοποι καὶ ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ 8 ἀρχιεπίσκοποι καὶ 50 ἐπίσκοποι.

ΜΑΘΗΤΑΙ ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΙ.

Ἐν ἐκθέσει διδασκάλου χωρίου τινός, ἣν ἔχομεν ὑπ' ὄψει, χρονολογουμένῃ κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων, ἀναγινώσκομεν τὸ ἑπόμενον παράδειγμα πρακτικῆς διδασκαλίας τῆς χριστιανικῆς φιλανθρωπίας, ὅπερ συνιστῶμεν πᾶσι τοῖς διδασκάλοις:

«Ἡ ἑπομένη μικρὰ ἠθικὴ πρᾶξις ἡ ὑπὸ τῶν μικρῶν μαθητῶν γενομένη μὲ ἐνισχύει ἐν τῇ ἰδέᾳ ὅτι εὐκόλως αἱ εὐγενεῖς ἰδέαι ἐγχαράττονται ἐν τῇ ἁπαλῇ τῶν παίδων ψυχῇ. Πρὶν ἢ προσέλθωσιν οὗτοι εἰς τὸ θεῖον μυστήριον τῆς ἱερᾶς μεταλήψεως, προέτρεψα αὐτοὺς ἵνα δι' ἔργων ἀποδείξωσιν ὅτι εἰσὶν ἀληθεῖς μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας καὶ παρεκάλεσα, προκειμένου περὶ πτωχοῦ τινος ἀσθενοῦς, νὰ προσφέρῃ ἕκαστος ὅ,τι δύναται καὶ ὅ,τι βούλεται. Ἀμέσως μαθηταί τε καὶ μαθήτριαι ἔσπευσαν ἵνα πραγματοποιήσωσι τὴν μικράν μου παράκλησιν, συνέλεξαν δὲ ἀρκετὸν ὡς πρὸς τὴν ἡλικίαν αὐτῶν ποσὸν τεσσαράκοντα γροσίων, καὶ διένειμον τοῦτο ἰδίαις χερσὶν εἰς τὸν ἀσθενῆ πτωχόν, ὃν ἐγὼ μὲν κατὰ νοῦν εἶχον, οὗτοι δὲ σκεφθέντες προέτεινον, διότι γνωστὸς πᾶσι διατελεῖ ὁ πτωχὸς οὗτος, καθὼς καὶ εἰς γραῖαν

τυφλήν, ἐν παιδικῇ ἡλικίᾳ παθοῦσαν. Ἀμφότεροι οὗτοι διῆλθον τὰς κοσμοσωτηρίους ἡμέρας δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν Θεὸν καὶ εὐλογοῦντες τοὺς μικροὺς μετὰ συγκινήσεως. Τοσαύτην δὲ οἱ μικροὶ μαθηταί, καὶ ἰδίᾳ αἱ μαθήτριαι, ἠσθάνθησαν χαράν, ὥστε ὁμοφώνως καὶ αὐθορμήτως ἐδήλωσαν ὅτι κατὰ τὸ προσεχὲς ἅγιον Πάσχα θέλουσιν ἐπεκτείνει τὸν μικρὸν αὐτῶν φιλανθρωπικὸν κύκλον. Ἡ ἐμπράκτως γινομένη οὕτω διδασκαλία τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν εἶναι, νομίζω, πολλῷ ἀποτελεσματικωτέρα τῶν θεωρητικῶν παρακινέσεων καὶ συμβουλῶν».

Η ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Ἐν τῷ προηγουμένῳ ἡμῶν φύλλῳ ἐδημοσιεύσαμεν τὴν γνωμοδοτικὴν ἔκθεσιν τῆς ἄρτι διορισθείσης ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐπιτροπῆς πρὸς μελέτην τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Ἐπειδὴ δὲ ὑπάρχει ἐν τοῖς ἀρχείοις τῶν Πατριαρχείων ἐργασία σπουδαία καὶ ἐνδιαφέρουσα ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς διαρρυθμίσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, φιλοπονηθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐν ἔτει 1881 συσταθείσης καὶ μετ' ἀξιεπαίνου ζήλου καὶ ἐπιμελείας ἐργασθείσης εἰδικῆς ἐπιτροπῆς, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ μουσικωτάτου πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτου κ. Γερμανοῦ Ἀφθονίδου, εὔκαιρον ἡγούμεθα τὴν δημοσίευσιν τῆς ἐργασίας τῆς εἰρημένης ἐπιτροπῆς, ἥτις, μετ' ἐμβριθῆ ἐπιστημονικὴν καὶ τεχνικὴν βάσανον τοῦ ζητήματος, σπουδαίας ἔθετο βάσεις πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ. Ἡ ἔθεσίς ἐστιν αὕτη.

Τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης μέρος μὲν θέλομεν δημοσιεύσει ἐν ταῖς στήλαις τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς παρὰ πόδας ἐκθέσεως, τὸ δὲ λοιπὸν μετὰ τοῦ ἐν τῇ Ἀληθείᾳ δημοσιευθησομένου, ἐκδοθήσεται ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύχει, χάριν τῶν εἰδικώτερον περὶ τὴν μουσικὴν ἀσχολουμένων.

Παναγιώτατε καὶ Θειότατε Δέσποτα, ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος.

Ἡ προνοίᾳ ἐκκλησιαστικῇ συστᾶσα τῷ 1881 Μουσικὴ Ἐπιτροπή, ἐντολὴν ἔχουσα τὴν ἐκπόνησιν σχεδίου τινὸς τῶν εἰσακτέων τακτοποιήσεων τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερᾶς Μουσικῆς, καὶ πρὸς καθαρισμὸν αὐτῆς ἀπὸ παντὸς ξενισμοῦ καὶ πάσης σύγχυσεως, περάνασα μετὰ μακρὰν καὶ σύντονον μελέτην τὸ ἀνατεθὲν αὐτῇ ἔργον, ὑποβάλλει αὐτὸ ταπεινῶς καὶ εὐσεβάστως τῇ Ὑμετέρᾳ Θ. Παναγιότητι καὶ τῇ περὶ Αὐτὴν ἁγίᾳ καὶ ἱερᾷ Συνόδῳ.

Αἱ ἐργασίαι τῆς Ἐπιτροπῆς συγκεφαλαιοῦνται εἰς τὰ ἑξῆς:

α'] Εἰσήγαγεν ἓν τε τῇ διδασκαλίᾳ καὶ ἐν τῇ πράξει τονικὴν βάσιν ὡρισμένου ὕψους 256 παλμῶν, καὶ τὴν βάσιν ταύτην παρεδέξατο ὡς τὸν τόνον ν ἀφ' οὗ ὡς ἐξ ἀρετηρίας τονίζονται πάντες οἱ λοιποὶ φθόγγοι. Πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς ἀρχῆς ταύτης ἐνέκρινεν ἵνα εἰσαχθῇ τοῦ λοιποῦ ἡ χρῆσις τοναρίου ἀναδιδόντος τὸν φθόγγον ν πρὸς ὁδηγίαν καὶ ἀσφάλειαν τῶν ψαλλόντων.

β'] Κατέταξεν εἰς ὡρισμένας χρονικὰς ἀγωγὰς πάντα τὰ εἴδη τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν μελῶν, καὶ ἐνέκρινεν ἵνα εἰσαχθῇ πρὸς ἀκριβῆ τήρησιν τῆς ἀγωγῆς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ὁ Μετρονόμος.

γ'] Ὥρισε τὰ μουσικὰ κείμενα, τὰ ὁποῖα δέον μόνα νὰ ψάλλωνται ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκολουθίαις (Κατάλογος αὐτῶν περὶ τὸ τέλος ὑπὸ στοιχεῖον Α).

δ'] Ἐξεπόνησε μουσικὸν κείμενον τῆς ἱερᾶς λειτουργίας τοῦ Χρυσοστόμου ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς πρότυπον καὶ ὑπογραμμὸς πασῶν τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν (ἕπεται περὶ τὸ τέλος ὑπὸ στοιχεῖον Β).

Ἡ ἐργασία αὕτη ὑποβληθεῖσα τῇ ἁγίᾳ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ ἔτυχε τῆς ἐγκρίσεως αὐτῆς, ἡ δὲ Ἐπιτροπὴ ἐνετάλη ἵνα χωρήσῃ ἐπὶ τὰ πρόσω καὶ ἐπιληφθῇ ἐπὶ σπουδαιοτέρων ζητημάτων κατὰ τὸ ὑπ' αὐτῆς συνταχθὲν καὶ συνοδικῶς ἐγκριθὲν πρόγραμμα.

Σκοπὸς τῶν ἐν τῷ προγράμματι τούτῳ προχαραχθεισῶν ἐργασιῶν ἦν αὐτὴ ἡ διάσωσις τῆς οὐσίας τοῦ ἱεροῦ μέλους, ὅπερ περισωθὲν μέχρι τοῦδε διὰ τῆς φωνητικῆς παραδόσεως κινδυνεύει ν' ἀπολεσθῇ ἕνεκα τῆς καταπλημμυρούσης ἡμᾶς ξενοφωνίας.

Οὔτε ἡ σπουδαιότης τοῦ ἔργου, οὔτε ἡ παντελὴς ἔλλειψις τῶν καταλλήλων μουσικῶν βοηθημάτων ἀπεθάρρυναν τὴν ἐπιτροπήν· προστησαμένη δὲ τὴν παράδοσιν ὡς μόνον ὁδηγὸν καὶ γνώμονα καὶ μέτρον φωνητικόν,

ε'] διηκρίβωσε τὰ τονιαῖα διαστήματα τὰ ἐν τοῖς τρισὶ γένεσι τῆς ἱερᾶς ἡμῶν μουσικῆς ἁπαντῶντα, καθώρισε δὲ αὐτὰ μετ' ἐπιστημονικῆς καὶ μαθηματικῆς ἀκριβείας ἐπὶ τοῦ μονοχόρδου, ὀργάνου ὡρισμένου ἐν τῇ φυσικῇ εἰς ἀκουστικὰς μελέτας καὶ θεωρίας.

ς'] Ηὐτύχησε νὰ ἐπινοήσῃ κατάλληλον καὶ εὔχρηστον ὄργανον μουσικόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου να ἐκτελῶνται μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης ἀκριβείας αἱ ἐπὶ τοῦ μονοχόρδου ὁρισθεῖσαι διαιρέσεις τοῦ φθόγγου. Τὸ ὄργανον τοῦτο κληθὲν Ψαλτήριον, καὶ κατασκευασθὲν ἀδείᾳ καὶ δαπάνῃ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας θεωρεῖται παρὰ τῆς Ἐπιτροπῆς

1] ἐπιτήδειον πρὸς ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τοῦ ἱεροῦ μέλους ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ διαστήματα, καὶ πρὸς ἀπόδοσιν τῶν σημείων τῆς ποιότητος ὅσον εἶναι δυνατὴ ἀπὸ ἀψύχου ὀργάνου·

2] κατάλληλον πρὸς σχῆσιν καὶ μεθοδικὴν διδασκαλίαν·

3] ἀπαραίτητον πρὸς ἑρμηνείαν τῆς μουσικῆς θεωρίας, διότι δι' αὐτοῦ αἴρεται πᾶσα περὶ αὐτὴν σύγχυσις καὶ ἀοριστία, καὶ

4] συντελεστικὸν πρὸς παγίωσιν τῆς σαλευομένης παραδόσεως.

Ἡ ἐπιτυχία τοῦ ὀργάνου τούτου κατεδείχθη ἀρκούντως ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ἣν ἐπὶ ἔτος ἐφήρμοσαν ἐπ' αὐτοῦ οἱ κ. κ. Γ. Βιολάκης καὶ Εὐστράτιος Παπαδόπουλος κατ' ἐπιταγὴν τῆς ἁγίας Μητρὸς Ἐκκλησίας.

ζ'] Συνέταξε τὴν «Στοιχειώδη διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Ψαλτηρίου» σύμφωνον πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ θεωρίας τὰς ἀνωτέρω ἐκτεθείσας.

Τοῦτό ἐστι, Παναγιώτατε Δέσποτα καὶ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος, τὸ ἀποτέλεσμα, εἰς ὃ μετὰ μακρὰν μελέτην καὶ παν-

τοειδεῖς καὶ ἐνδελεχεῖς δοκιμὰς κατέληξεν ἡ Μουσικὴ Ἐπιτροπή. Ἵνα δὲ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ἐκτιμηθῇ ἀρμοδίως παρακαλεῖ ἡ Ἐπιτροπὴ τὴν Ὑμετέραν Θ. Παναγιότητα καὶ τὴν περὶ Αὐτὴν ἁγίαν καὶ ἱερὰν Σύνοδον, ὅπως συγκαλέσῃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ πλείστους ὅσους τῶν δοκίμων ἱεροψαλτῶν καὶ μουσικοδιδασκάλων πρὸς ἀκρόασιν παντοειδῶν ἱερῶν ᾀσμάτων ἐπὶ τοῦ Ψαλτηρίου ἐκτελεσθησομένων, καὶ βεβαίωσιν ὅτι ἡ ἀπ' αὐτοῦ ἀπόδοσις κατορθοῦται ἀληθὴς καὶ γνησία καὶ τῷ διδακτικῷ σκοπῷ συντελεστική.

Ἐπισυνάπτουσα δὲ ἐν τῇ παρούσῃ ταπεινῇ αὐτῆς ἐκθέσει τὸ μνησθὲν μουσικὸν κείμενον τῆς ἱερᾶς λειτουργίας, τὴν Στοιχειώδη διδασκαλίαν, καὶ τὰ πρακτικὰ τῶν 68 τακτικῶν αὐτῆς συνεδριάσεων, προάγεται νὰ ὑποβάλῃ συνάμα βαθυσεβάστως τὴν ταπεινὴν αὐτῆς γνώμην περὶ τῶν δεόντων γενέσθαι πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ, ὃν προέθετο ἡ πρόνοια καὶ μέριμνα τῆς ἁγίας Μητρὸς ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Καὶ δὴ προτείνει

1] τὴν σύστασιν διαρκοῦς Ἐπιτροπῆς ὑπὸ καταλλήλων προσώπων ἵνα συνεχίσῃ τὸ ἔργον.

2] τὴν σύστασιν Μουσικῆς Σχολῆς λειτουργούσης ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης πρὸς διάδοσιν τῆς διδασκαλίας οὐ μόνον μεταξὺ τῶν βουλομένων ἐκμαθεῖν τὴν τέχνην τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν μουσικοδιδασκάλων καὶ ἱεροψαλτῶν ὅπως προσοικειωθῶσι καὶ οὗτοι πρός τε τὴν νέαν μέθοδον τῆς διδασκαλίας καὶ πρὸς τὴν χρῆσιν τοῦ ὀργάνου.

3] τὴν ἔκδοσιν τῆς στοιχειώδους διδασκαλίας, ἣν ταπεινῶς ὑποβάλλομεν, καὶ τῶν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς ἐγκριθέντων μουσικῶν κειμένων. Ἐξέστω δὲ τῇ Ἐπιτροπῇ νὰ ἐκφέρῃ ἐνταῦθα τὴν ἰδέαν ὅτι ἐκ τῶν ἐκδόσεων τούτων δυνατὸν νὰ προκύψῃ σπουδαῖος πόρος, συντελῶν εἰς συντήρησιν τῆς Μουσικῆς Σχολῆς.

Διατελοῦμεν βαθυσεβάστως τῆς Ὑμ. Θ. Παναγιότητος καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου

Ἐν Φαναρίῳ, τῇ 15 Ἰουνίου 1885

Ὁ πρόεδρος τῆς Μουσικῆς Ἐπιτροπῆς
Ἀρχιμ. ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΑΦΘΟΝΙΔΗΣ.

Τὰ μέλη

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΙΟΛΑΚΗΣ πρωτοψάλτης
ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
ΙΩΑΣΑΦ ΜΟΝΑΧΟΣ
Π. Γ. ΚΗΑΤΖΑΝΙΔΗΣ
ΑΝΔΡ. ΣΠΑΘΑΡΗΣ.
Γ. ΠΡΩΓΑΚΗΣ γραμματεύς.

ΑΠΟΨΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ
ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΩΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ
ΙΔΙΑ ΕΝ ΤΗ ΔΥΣΕΙ
ΚΑΙ ΑΙ ΑΥΤΟΘΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑΙ ΑΥΤΗΣ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ*

§ 8.

Τούτων δὲ τεκταινομένων ἔν τε Ρώμῃ καὶ Φραγκίᾳ, ἔμαθεν ὁ Λιουτπράνδος, ὡς ἐκ τῶν παπικῶν λόγων φαίνεται, ὅτι ὁ πάπας τὴν τοῦ Μαρτέλλου προστασίαν ἐξητήσατο, καὶ ὀχυρώσας τέσσαρας πόλεις τοῦ ρωμαϊκοῦ δουκάτου, ἔλυσε τῆς Ρώμης τὴν πολιορκίαν, καὶ εἰς τὴν πρωτεύουσαν αὐτοῦ Παυΐαν ἐπανακάμψας, μηνὶ αὐγούστῳ τοῦ 739[71], διεμήνυσε τῷ φίλῳ αὐτοῦ Μαρτέλλῳ τί ἠνάγκασεν αὐτὸν πολεμῆσαι πρὸς τὸν ἅγιον Ρώμης· ὅτι δηλαδὴ ὁ τοῦ Πέτρου διάδοχος ὑπεκίνησε τὴν ἐπανάστασιν τῶν δουκῶν αὐτοῦ, καὶ ἀρνεῖται νῦν παραδοῦναι τὸν ἐπαναστάτην[72].

Ὁ δὲ πάπας μετὰ τὸ πρεσβεύσασθαι ἐκ δευτέρου πρὸς Μαρτέλλον, πιθανῶς δὲ καὶ μετὰ τὴν ἐκεῖθεν ἐπάνοδον τῆς πρεσβείας μετὰ δώρων πολλῶν καὶ ἐλπίδων ὑπερπερισσῶν, βεβαίως ὅμως μετὰ τὴν ἅρσιν τῆς πολιορκίας, τήνδε τὴν συμφωνίαν ἐποιήσατο μετὰ τοῦ ἐν Ρώμῃ ἔτι Τρασιμούνδου: αὐτὸς μὲν χορηγῆσαι τῷ δουκὶ ὅλον τὸν ρωμαϊκὸν στρατὸν πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ δουκάτου Σπολητίου· ὁ δὲ Τρασιμοῦνδος ἀνακτήσασθαι εἶτα μετὰ τοῦ Βενεβέντου Γοδοσκάλκου τὰς ὑπὸ τοῦ Λιουτπράνδου καταληφθείσας καὶ ὀχυρωθείσας τέσσαρας ρωμαϊκὰς πόλεις καὶ παραδοῦναι αὐτάς, φυσικῷ τῷ λόγῳ, τῷ ἁγίῳ πατρί.

Καὶ ἅμ' ἔπος, ἅμ' ἔργον. Ὁ Τρασιμοῦνδος ἤλασε τῶν Ρωμαίων ἡγούμενος ἐπὶ τὸ Σπολήτιον καὶ ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ κύριος ἐγένετο ὅλου τοῦ δουκάτου, μηνὶ δὲ δεκεμβρίῳ τοῦ 739 καταλαβὼν καὶ τὴν πόλιν Σπολήτιον, συνέλαβε καὶ ἀνεῖλε τὸν ὑπὸ Λιουτπράνδου ἐγκατασταθέντα αὐτόθι δοῦκα Ἰλδέριχον[73]. Ἐγένετο δὲ τοῦτο ἀφετηρία ἀνηκούστου ἀλληλοσφαγῆς! Ἐξ ἑνὸς μὲν ὁ ρωμαϊκὸς στρατὸς καὶ οἱ Λογγοβάρδοι τοῦ Σπολητίου καὶ τοῦ Βενεβέντου, ἅπαντες ὀρθόδοξοι, ἐξ ἑτέρου δὲ οἱ Λογγοβάρδοι τοῦ Λιουτπράνδου, ὀρθόδοξοι καὶ αὐτοί, συνεπλάκησαν καὶ ἐσφάζοντο ἀνηλεῶς τῆς νίκης

* Συνέχεια ἀπὸ σελίδος 121—123 τοῦ παρόντος τόμου.—**Παρόραμα** Σελ. 123, στήλη α΄, στίχος 3, ἀντὶ «μηδ' ἀποδειχθεῖσι», ἀνάγωθι οὐ μόνον οὐκ ἀποδέχθησαν, ἀλλὰ καθείρχθησαν.

71. Vita Zachar. c. 2. Obsessione facta pro eo (ὅρα ἀνωτ. σημ. 58) ab eodem rege ablatæ sunt a Romano Ducatu civitates quatuor id est . . . et sic isdem rex ad suum Palatium est reversus per mensem Augustum indict. VII.

72. Ὅρα κατωτέρω.

73. Vita Zachar. c. 3. Transimundus vero Dux, habito consilio cum Romanis, collectoque generali exercitu Ducati Romani, ingressi sunt per duas pertes in fines Ducati Spoletani. Qui timore ducti per multitudine exercitu Romani, eidem Transimundo se subdederunt Marsicani . . . exinde pergentes, ingressus est Spoletum per mensem Decembrem indict. VIII. ὁμοίως Paul. Diac. αὐτόθι c. 55 ἐν τέλει Trasimundus, qui Romam fugerat, Spoletum rediens, Hildericum extinxit, rursumque contra regem rebellionis audaciam sumsit.

ἀποκλινούσης πρὸς τοὺς πρώτους, πρὸς ἀμύθητον χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν τοῦ βαλόντος τὴν μάχαιραν ἐπὶ τῆς ταλαίνης Ἰταλίας βικαρίου τοῦ Χριστοῦ[74]. Ἀλλ' οὐκ εἰς μακρὰν ἡ χαρὰ ἐγένετο αὐτῷ εἰς λύπην, τοῦ Λιουτπράνδου πυρπολήσαντος καὶ λεηλατήσαντος πᾶν οὗ ἐφείσατο ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων τῷ προηγηθέντι ἐνιαυτῷ[75], ἡ δὲ ἀναμενομένη βοήθεια τοῦ Μαρτέλλου οὔπω ἦν ἐν τούτοις ἀριγμένη.

Ἱκανὸν δ', ὡς δοκεῖ, χρόνου εἰκῇ καὶ μάτην ἀναμείνας, ἐδράξατο αὖθις τῆς γραφίδος καὶ διὰ τρίτης πρὸς τὸν Μαρτέλλον ἐπιστολῆς[76] ἔθηκε πομπωδῶς τὸν θεμέλιον λίθον τῆς ἐν τῷ Καρολείῳ κώδηκι ἀνελισσομένης μανδικῆς ὄντως παπικῆς οἰκοδομῆς. Ἔγραψε δὲ τάδε:

« Σφόδρα θλίβομαι καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας τὰ » δάκρυα οὐκ ἐλλείπουσιν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, » καθορῶντος καθ' ἡμέραν καὶ πανταχόθεν ἐγκατα- » λειπομένην τὴν Ἐκκλησίαν ὑπὸ τῶν ἰδίων τέ- » κνων, παρ' ὧν δὴ ἤλπιζε προστασίας τυχεῖν. » Σφόδρα θλίβομαι, στενάζω καὶ πενθῶ βλέπων » τοὺς Λογγοβάρδους ῥῆγας Λιουπράνδου καὶ Ἰλδε- » βράνδου πυρὶ καὶ σιδήρῳ καταστρέψαντας πᾶν οὗ » ἐφείσαντο πέρυσιν ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐξαρχίᾳ πατρι- » μωνίων· ἀποστείλαντες δὲ στρατιὰν καὶ εἰς τὸ » ρωμαϊκὸν δουκάτον, τὰ αὐτὰ διεπράξαντο καὶ » ἔτι διαπράττουσι, πάσας τὰς ἐπαύλεις τοῦ ἁγίου » Πέτρου πυρπολήσαντες καὶ αὐτὰ τὰ ὑπολειφθέντα » πέρυσι κτήνη ἀπαγαγόντες. Καὶ ὅμως πρὸς σὲ » καταφυγών, οὕπω παρηγορήθην. Ἀλλ' ὡς βλέπω, » μᾶλλον τοῖς ψεύδεσι τῶν Λογγοβάρδων πιστεύεις » ἢ τῇ ἐμῇ ἀληθείᾳ. Οἱ Λογγοβάρδοι ῥῆγες ὀνειδί- » ζουσί με λέγοντες: *ἐλθέτω ὁ Κάρολος, ᾧ* » *προσέφυγες, καὶ αἱ φραγκικαὶ στρατιαὶ καὶ* » *εἰ ἰσχύουσι, βοηθησάτωσάν σοι καὶ ρυσάσθω-* » *σάν σε ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν.* Ὡ πόσον θλί- » βομαι ἐπὶ τοῖς ὀνειδισμοῖς τούτοις, τοσούτων καὶ » τηλικούτων τέκνων μὴ ὑπερασπιζόντων τὴν πνευ- » ματικὴν αὐτῶν μητέρα καὶ τὸν ὀρθόδοξον αὐτῆς » λαόν! Δυνατός ἐστι, φίλτατον τέκνον, ὁ κορυ- » φαῖος τῶν Ἀποστόλων, τῇ παρὰ Θεοῦ δοθείσῃ » αὐτῷ δυνάμει, σῶσαι τὸν ναὸν αὐτοῦ καὶ τὸν » ἴδιον λαὸν καὶ ἐκδικῆσαι αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν· » τὴν πρόθεσιν μέντοι δοκιμάζει τῶν πιστῶν αὐτῷ.

« Μὴ πίστευε δὲ, τέκνον, τὰ ψεύδη, ὅσα, » οἱ ῥῆγες γράφουσί σοι. Ἐν πᾶσι γὰρ ψεύδονται. » Ἡ μόνη δὲ ἀλήθεια αὕτη ἐστί: Καταδιώκουσι » τοὺς δοῦκας Σποληττίνων καὶ Βενεβεντῖνων, ἐπειδὴ » ἠρνήσαντο πέρυσιν ἐπιδραμεῖν σὺν αὐτοῖς καὶ » καταστρέψαντες τὰ ἀποστολικὰ κτήματα, ἀπα- » γαγεῖν τὸν ὀρθόδοξον λαόν, ταῦτα λέγοντες: *Κατὰ* » *τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας οὐκ ἐκστρα-* » *τεύομεν· ἐπειδὴ καὶ συμμαχοῦμεν τῷ λαῷ* » *αὐτῆς, καὶ παρ' αὐτῆς τὴν πίστιν ἐδεξά-* » *μεθα.* Διὰ δὴ τοῦτο ἐσπάσαντο κατ' αὐτῶν τὴν » μάχαιραν καὶ οὐχὶ διὰ τὸ μὴ ὑπακούειν αὐτοῖς· » τοὐναντίον δὴ ἀμφότεροι καὶ ἦσαν καὶ πρόθυμοί » εἰσιν ὑποτάσσεσθαι αὐτοῖς, ὡς εἴθισται· ἀλλ' αὐτοὶ » ὄντες ὠργισμένοι, διʼ ὃ εἶρηκα, καιροφυλακτοῦσι » καθελεῖν τοὺς εὐγενεῖς δοῦκας καὶ ἐγκαταστῆσαι » ἄλλους φαύλους ἵνα ἐπὶ πλεῖον, πάντοτε καὶ παν- » ταχόθεν τὴν Ἐκκλησίαν διώκοντες καὶ τὰ τοῦ ἁγίου » Πέτρου διαρπάζοντες, αἱχμαλωτίζωσι τὸν ὀρθόδο- » ξον λαόν. Ὅπως δὲ μάθῃς, χριστιανικώτατον τέ- » κνον, τὴν γυμνὴν ἀλήθειαν, ἀπόστειλον *μετὰ* » *τὴν εἰς τὰ ἴδια ἐπάνοδον τῶν ῥηγῶν* [καὶ » διατί τάχα οὐχὶ ἀμέσως;] ἄνθρωπον, πιστὸν ὅμως » καὶ μὴ δωροδόκον, ἵνα ἰδίοις ὄμμασιν ἴδῃ τὴν » κατάστασιν τῆς Ἐκκλησίας... γνωρίσῃ πάντα τῇ » ἀγαθότητί σου.

« Ἀλλ', ὦ εὐσεβέστατον τέκνον, ἐνώπιον τοῦ » Θεοῦ καὶ τοῦ φοβεροῦ αὐτοῦ βήματος δέομαί σου » τῆς ἀγαθότητος, σπεῦσον διὰ τὸν Θεὸν καὶ τὴν » σωτηρίαν τῆς ψυχῆς σου, βοήθησον τῇ Ἐκκλησίᾳ » τοῦ Πέτρου καὶ τῷ ὀρθοδόξῳ λαῷ· ἄπωσον, ὡς » τάχιστα ἀποδίωξον ἀφ' ἡμῶν τοὺς Λογγοβάρδους » ῥῆγας· κέλευσον αὐτοὺς ἀπελθεῖν εἰς τὰ ἴδια. Μὴ » παρίδῃς τὴν δέησίν μου καὶ μὴ κλείσῃς τὰ ὦτα » σου εἰς τὴν παράκλησίν μου, ἵνα μὴ οὕτω κλείσῃ » σοι ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων τὰ οὐράνια βασί- » λεια. Ἐξορκίζω σε εἰς τὸν ζῶντα καὶ ἀληθινὸν » Θεὸν καὶ εἰς αὐτὰς τὰς παναγίας κλεῖς τοῦ τάφου » τοῦ Πέτρου, *ἃς εἰς τὸ βασιλεύειν ἀπέστειλά* » *σοι*[77], μὴ προτίμα τῆς ἀγάπης τοῦ Πέτρου τὴν

74. Paul. Diac. c. 56. Rex ergo Liutprandus talia de Spoleto sive Renevento audiens, rursum cum exersitum Spoletum petiit. Qui Pentapolim veniens . . . Spoletani se cum Romanis sociantes, magna incommoda regis exersitui intulerant. καὶ ἐν Vita Zachar. c. 3. Eratque magna turbatio inter Romanos et Longobardos, quoniam et Renevenlani et Spoletani cum Romanis tenebant.

75. ὅρα κατωτέρω.

76. Codex Carolinus ep. 2.

77. Conjuro te in Deum vivum et ipsas sacratissimas claves confessionis beati Pertri, quas volis AD REGNUM direximus. Ἐν τῇ παπικῇ ταύτῃ ῥήσει ἐνορᾷ ὁ Muratori ἐπίρρωσιν τῶν ὅσα ἀνωτέρω (σημ. 66) ἱστόρηταί μοι περὶ τῆς ἀποκηρύξεως τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Νέας Ῥώμης καὶ τῆς εἰς Μαρτέλλον μεταβιβάσεως τῆς Ὑπατείας. Καὶ πάνυ ὀρ-

» φιλίαν τῶν Λογγοβάρδων ρηγῶν, ἀλλὰ τάχυνον » καὶ σπεῦσον εἰς τὸ ῥῦσαι ἡμᾶς, ἵνα τὸ μὲν σὸν » ὄνομα κηρύττηται εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἐγὼ δὲ » ἀξίως ψάλλω μετὰ τοῦ προφήτου: *Ἐπακούσαι* » *σου Κύριος ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, ὑπερασπίσαι* » *σου τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ.* Ὁ κομιστὴς » τοῦ παρόντος Ἀνθάδος ὁ πιστός σοι ἐρεῖ σοι πᾶν » ὃ εἶδε καὶ παρ' ἐμοῦ ἤκουσεν. Ἐνώπιον δὲ τοῦ » Θεοῦ μάρτυρος καὶ κριτοῦ δέομαί σου τῆς ἀγαθό- » τητος· ὡς τάχιστα πράϋνον τὰς λύπας μου· σπεῦ- » σον, ἄγγελόν μοι χαροποιὰ, ἵνα εὐθύμως νυκτὸς » καὶ ἡμέρας ἀναπέμπω εὐχὰς ὑπὲρ σοῦ καὶ τῶν » πιστῶν σου ».

Ἕνεκα δὲ ἴσως τῆς λίαν ἀξιοπρεποῦς ταύτης δεήσεως τοῦ δούλου τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ, ὑπέβαλεν ὁ Μαρτέλλος τῇ τῶν Φράγκων βουλῇ τὰ Decreta Principum Romanorum καὶ ὅτι ἂν αὐτοῖς ἔδοξεν[78], ἐγγράφως δι' ἰδίας πρεσβείας μετὰ πλουσίων δώρων διεβίβασε Γρηγορίῳ τῷ Γ'[79]. Καὶ τίνα ἂν εἴη ἀράγε τὰ τοῖς Φράγκοις δόξαντα; *Αὐθεντικῶς* μενεῖ τοῦτο ἄδηλον εἰς τὸν αἰῶνα, πλὴν εἰ εὐκταία κώδηκος, ᾗ καὶ περικαλύμματός τινος ἀνεύρεσις διαφωτίσει τὸ ἐπικρατοῦν σκότος διαλύουσα. Ἐπειδὴ μέντοι ὁ Μαρτέλλος οὐκ ἔσπευσε βοηθήσων τοῖς Ρωμαίοις κατὰ τῶν Λογγοβάρδων, μόνον δ' ἐπὶ τῷ ὄρῳ τούτῳ ἐδίδοτο ἂν αὐτῷ ἡ ὑπατεία, ἕπεται ὅτι ἀπώσαντο τὴν ἐπικινδυνοτάτην προσφορὰν ἐπιρρωννυμένου δὴ τοῦ τοιούτου συμπεράσματος ὑπό τε τῶν παραυτίκα ἐν Ἰταλίᾳ συμβάντων, καὶ ὑπὸ τῆς πολιτείας τοῦ τὸν Γρηγόριον διαδεξαμένου Ζαχαρίου, ὡς προϊὼν ὁ λόγος δηλώσει. Τὰ δὲ ἐλατήρια τῆς ἀπώσεως ζητητέα πάντως δήπου ἐν τῇ ἀποτυχίᾳ πολλῷ προγενεστέρων στρατειῶν τῶν Φράγκων ἐπὶ Λογγοβάρδους ὑπὲρ τῶν Ρωμαίων[80]· ἴσως δὲ καὶ ἐν τῇ λίαν ἀνωμάλῳ καταστάσει τῆς Φραγκίας μετὰ τοὺς πρὸς τοὺς ἐξ Ἑῴας πολέμους, ὡς καὶ ἐν τῇ προβεβηκυίᾳ ἡλικίᾳ τοῦ Μαρτέλλου αὐτοῦ[81].

Τί δὲ ὁ τοποτηρητὴς τοῦ Χριστοῦ; Εἰ καὶ ἀπέτυχεν ἐν τῇ προδοσίᾳ τοῦ βασιλέως αὐτοῦ, ἔχων οὐδὲν ἧττον ἑαυτὸν ἀποκεκομμένον ἐκείνου διὰ τοσούτων καὶ τηλικούτων στασιωδῶν ἐπισκοπικῶν φροντίδων, ὡς καὶ διὰ τῆς συνόδου τοῦ 732, ἔμενε νῦν ἐν μέσῳ Λογγοβάρδων· ἐξ ἑνὸς μὲν τῶν ρηγῶν Λιουτπράνδου καὶ Ἱλδεβράνδου δεινῶν πολεμίων· ἐξ ἑτέρου δὲ τῶν δουκῶν Τρασιμούνδου καὶ Γοδεσκάλκου φίλων καὶ συμμάχων· ὅμως μέντοι προσκαίρων καὶ τούτων. Ὁ γὰρ Σπολητίου Τρασιμοῦνδος μαθὼν, ὡς δοκεῖ, ὅτι ἀγρὸν ἠγόρασεν ὁ Μαρτέλλος, καὶ συμπεράνας ὅτι οἱ νόμιμοι αὐτοῦ κύριοι ῥῆγες, μηδὲν ἔχοντες φοβεῖσθαι νῦν, αὐθωρεὶ ἂν ἐπήρχοντο αὐτῷ, ἠρνήσατο —ὅπως μὴ ἐπιταχύνῃ ταῦτο— ἐκτελέσαι τοὺς ὅρους τῆς μετὰ τοῦ πάπα συμφωνίας αὐτοῦ, ὧν ὀνομαστὶ φέρεται ἡ τῶν τεσσάρων ρωμαϊκῶν πόλεων ἀνάκτησις. Τοῦ Λιουτπράνδου δ' ἐτέρωθεν, ἴσως διὰ τὸ μαθεῖν καὶ αὐτὸν τὸ ἴδιον, προπαρασκευαζομένου ἐπελθεῖν πανστρατιᾷ τῷ πάπᾳ, ὁ δυστυχὴς οὗτος ἱεράρχης, καθορῶν ὅτι οὐδὲν ἤνυσεν ἐκ τῆς ἀνηκούστου ἀποπείρας πρὸς προδοσίαν τοῦ βασιλέως αὐτοῦ· ὅτι οὐδὲν ὠφελήθη ἐκ τοῦ αἵματος, ὃ ἐξέχεε διὰ τοῦ ἐξερεθίσαι τοὺς δοῦκας ἐπαναστῆναι τοῖς νομίμοις κυρίοις, ἀλλ' ἐβλάβη πολλῷ μᾶλλον, παρασκευάσας τοὺς πολεμίους δυνατωτέρους, καὶ μὴ εἰδὼς ἐν τοιαύτῃ ἀμηχανίᾳ ποῖ τραπῆναι . . . . ἐξέψυξε τῇ 27 νοεμβρίου τοῦ 741, διαδεξαμένου αὐτὸν τοῦ Ζαχαρίου[82]. Πρὸ μηνὸς δὲ

θῶς· συμφωνούντων ἐν τῇ ἀληθείᾳ τοῦ τολμήματος Γρηγορίου τοῦ Γ' ἀνδρῶν πολυϊστόρων, οἵος ὁ Ruinart (Σχόλια εἰς Contin. Fredegarii ὡς ἐν σημ. 66), ὁ Pagi (Critica ad Annal. Baronii an. 740. 13) καὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων, πρὸς τοῖς ἐν σημ. 66 Λατίνοις, ὁ ἡμέτερος Γεώργιος ὁ ἁμαρτωλὸς μοναχὸς (Χρονικὸν σελ. 636 ἔκδ. Muralt) λέγων: «ὁ Ρώμης Γρηγόριος *τὴν τῆς αὐτοῦ* [Λέοντος Γ'] *βασιλείας ὑποταγὴν ἀπωσάμενος . . . σπονδὰς εἰρηνικὰς εἰς τὴν τῶν Φράγκων ὑποταγὴν εἰσδεξάμενος σὺν πάσῃ τῇ Ἰταλίᾳ*»—ἤκμασε δὲ οὗτος ἐν τῇ β' περιόδῳ τῆς εἰκονομαχίας 813—842· διαφωνούντων δὲ τοὐναντίον τοῦ Cennius (Monumenta Dominationis Pontificiæ σελ. 2) καὶ ἐκ τῶν συγχρόνων ἡμῖν τοῦ Gregorobius (II. 283—84 σημ. 1.) ἵνα μὴ μνησθῶμεν ἄλλων, ὃς τὸ ad regnum ἐκλαμβάνει σημαῖνον *εἰς τὸ βασιλεύειν* μὲν, οὐκ ἐν Ῥώμῃ ὅμως, ἀλλ' ἐν Φραγκίᾳ· ὀρθῶς μέντοι καὶ εὐλόγως ἀπορρίπτει ὡς ἔωλον (abgeschmakt) τὴν γραφὴν ad rogum=*εἰς παράκλησιν*, ἣν ἀποδέχεται ὁ Jaffé (Codex Carol. ep. 2), ὁ Waitz (Deutsche Verfassungsgesch. III. 78), ὁ Breyssig (Karl Martell, 97. σημ. 1) καὶ ἄλλοι.

78. Ὁ Breyssig. 99 σημ. 1. νομίζει πιθανὸν ὅτι ἡ ἀπόφασις ἐξηνέχθη ἐν τῇ βουλῇ τοῦ Μαρτίου Mærtzfetd, περὶ ἧς ἴδε waitz III. 468. 469.

79. Chron. Moiss. MG. SS. I. σελ. 291. Post hæc elegit viros . . . ex suis fidelibus Grimmonem . . . abbatem et Sigbertum reclusum . . . et cum magnis muneribus ad limina beati Petri . . . misit ac per eos omnia in responsis, quæ sibi et populi Francorum visa fuerunt, præsuli scriptum remadavit.

80. Ὅρα Gregor. Turon. Hist. Eccl. Franc. ed. Ruinart lib. VI, c. 42. IX, 25. X. 23. πρβλ. δὲ καὶ Œbsner, Jahrbücher Pippins σελ. 80—81. 111—113.

81. Ἴδε Gregorovius II. 283. Breyssig 99—100.

82. Vita Zachar c. 4. Sed dum idem Trasimundus Spolet. Dux noluit implere quæ predicto Pontifici et

τελευτήσαντος καὶ τοῦ Μαρτέλλου[83], διεδέξατο αὐτὸν κυρίως ὁ υἱὸς Πιπῖνος, ὁ γνωστὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὡς Μικρός. Καὶ τέλος, πρὸ μηνῶν τεσσάρων ἀποβιώσαντος καὶ τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος Γ' τοῦ Ἰσαύρου[84], μετὰ ἔξοχον ὄντως καὶ θαυμασίαν ἐπιτυχίαν ἔν τε τῇ δοκιμῇ καὶ τῇ χρήσει τοῦ νέου ὑγροῦ πυρὸς, ὃ πρὸς πυρπόλησιν τοῦ σκάφους τῆς ρωμαίων πολιτείας εἶχε κατασκευάσας, παρέλαβε τὰ σκῆπτρα ὁ υἱὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος ὁ Ε'.

ΙΩΑΚΕΙΜ Δ. ΦΟΡΟΠΟΥΛΟΣ
διάκονος.

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἡ ἐπὶ τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν ἐπιτροπὴ εἰδοποιεῖ ὅτι τῇ προσεχεῖ πέμπτῃ 3 μαρτίου ὥρα 7 μ. μ. τουρκιστὶ γενήσεται ἡ ἐπὶ δημοπρασίᾳ ἐκποίησις τῶν πραγμάτων τῆς περιουσίας τοῦ μακαρίτου Ἡρακλείας κυροῦ Γρηγορίου. Εἰδοποιεῖ συνάμα τούς τε πιστωτὰς καὶ κληρονόμους τοῦ μακαρίτου, ὅτι οἱ μὲν πρῶτοι ὀφείλουσιν ἵνα προσέλθωσιν ἐντὸς 3 μηνῶν ἀπὸ σήμερον, καὶ παρουσιάσωσιν ἁρμοδίως τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῶν. οἱ δὲ δεύτεροι ἐντὸς 6 μηνῶν, ὁπότε γενήσεται ἡ ὁριστικὴ ἐκκαθάρισις τῆς περιουσίας.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, 2 Μαρτίου 1888.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Ἐπιτροπῆς.

Romanis promiserat pro retolligendis quattuor civitatibus, quæ pro eo perierant, et alia que spoponderat capitula, et rez Liutprandus ad motionem contra Ducatum Romanum se præpararet, IN HIS PRÆDICTIS Gregorius papa divina vocatione EX HAC LUCE SUBTRACTUS EST (IV. Kalend. Decembr.) et Zacharias in Pontificatum est electus. Ἀπαραμίλλως δὲ διαστρέφει τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν, ἀλλοιῶν τὴν φυσικὴν καὶ λογικὴν τῶν γεγονότων σειρὰν, ὡς εὑρηται πρώτιστα καὶ μάλιστα ἐν τοῖς παπικοῖς Βίοις, ὁ Gregorovius II. 279. ἰδρῶτι περιρρεόμενος καὶ πολλαχῶς μοχθῶν καὶ κοπιῶν δεῖξαι καὶ πεῖσαι τὸν ἀναγνώστην, ὅτι Γρηγόριος ὁ Γ' ἐμπαιχθεὶς οὕτωσὶ καὶ ἐγκαταλειφθεὶς ὑπὸ τοῦ Τρασιμούνδου, μαθὼν δὲ καὶ τὰς πρὸς πόλεμον παρασκευὰς τοῦ Λιουτπράνδου, καὶ μὴ δυνάμενος ἄλλως ποιῆσαι . . . προσέφυγε τῷ Μαρτέλλῳ ! ! !

83. Τῇ 21 Ὀκτωβρ. 741. Ὅρα Breyssig 103. σημ. 1· καὶ Hahn, Jahrbücher des Frænkischen Reiches σελ. 15.

84. Θεοφ. 635. «τῇ Θ' ἰνδικτ. Ἰουνίου ιη' (741) τέθνηκε Λέων . . . »

Ὁ Κωνσταντῖνος Ζαχαριάδης μετὰ τῶν ἐνταῦθα ἀδελφῶν αὐτοῦ Ἰωάννου, Δημοσθένους καὶ Ἐπαμεινώνδα τελοῦσι τῇ προσεχεῖ κυριακῇ, 6 μαρτίου, ἐν τῇ κατὰ τὸ Τσιβαλίον ἱερᾷ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Νικολάου τὸ τεσσαρακονθήμερον μνημόσυνον τοῦ ἐν Περιστάσει ἀποβιώσαντος πατρὸς αὐτῶν, τοῦ μακαρίτου Ζαχαρίου Λαμπαδαρίου, ἱερουργοῦντος τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Ἡρακλείας κυρίου Γερμανοῦ.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

Ἡ τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων καὶ παντὸς εἴδους ἐντύπων εἴς τε τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, πάσης ἐργασίας ἐκτελουμένης μετὰ ταχύτητος, φιλοκαλίας καὶ εἰς τιμὰς λίαν συγκαταβατικάς. Τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον ἐφωδιασμένον διὰ ποικίλων καὶ κομψῶν ἑλληνικῶν καὶ λατινικῶν χαρακτήρων ἐπλουτίσθη καὶ διὰ νέας σειρᾶς τοιούτων.

Παραγγελίαι τυπογραφικῶν ἐργασιῶν γίνονται ὁμοίως δεκταὶ καὶ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν.

Διὰ πᾶσαν τυπογραφικὴν ἐργασίαν ἀπευθυντέον τῷ ἐπόπτῃ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου κ. Ἰωάννῃ Δ. Ταναλίδῃ, γραμματεῖ τοῦ πατριαρχικοῦ γραφείου.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, 2 μαρτίου 1888.

Ἡ ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
† Ὁ Ἱμβρου ΠΑΝΣΙΟΣ
Συμεών Παππαδάκης (ταμίας)
Ἰωάννης Δ. Ταναλίδης (ἐπόπτης).

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗΝ

ΕΤΟΣ Η'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 9 ΜΑΡΤΙΟΥ 1888 **ΑΡΙΘ. 17.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἡρακλείας **Γερμανός** (πρόεδρος).
Ἀρχιμανδ. **Γρ. Παλαμᾶς**
Γεράσ. Σ. Δώριζας
Ἀρχιγρ. Ἱ. Συνόδ. **Κωνστ. Ἀλεξανδρίδης** (ταμίας)
Ἰωάν. Δ. Τανταλίδης (γραμματεύς).

Ἀρχισυντάκτης **Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών**

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἥμίση.

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Νοεμβρίου καὶ τὴν 1 Μαΐου.

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Ἡρακλείας κ. Γερμανῷ Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».— Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου Ἱερολ. κ. Κωνσταντίνου Ἀλεξανδρίδου (ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου).

Περιεχομενα

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά— Ἡ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστ. Μουσική.— Ἡ διαχείρισις τῶν ἐνοριακῶν λογαριασμῶν ὑπὸ ἱστορικὴν ἔποψιν, ὑπὸ Μ. Ι. Γεδεών (τέλος).

Παράρτημα.—Κανονικαὶ διατάξεις τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως (σελ. 129—136).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Προχθὲς, δευτέρᾳ, ὁ σφραγιδοφύλαξ τῆς Μεγάλης Βεζυρείας ἐνδ. Ἀσσὰφ βὲης ἀπεστάλη εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὑπὸ τῆς Α. Υ. τοῦ Μ. Βεζύρου κομίζων τὸ αὐτοκρατορικὸν βεράτιον τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κ. κ. Διονυσίου. Ἡ Α. Θ. Π. ὑπεδέξατο τὸν ἀπεσταλμένον τῆς αὐτοκρ. Κυβερνήσεως ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν, λαβοῦσα δ' ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὸ αὐτοκρατορικὸν ἔγγραφον ἐξέφρασε, διερμηνεύοντος τοῦ ἄρχοντος Καποῦ-κεχαγιᾶ, τὴν εὐγνωμοσύνην Αὐτῆς πρὸς τὴν Α. Α. Μ. τὸν μεγάθυμον ἄνακτα καὶ τὰς ἰδιαιτέρας Αὐτῆς εὐχαριστίας πρὸς τὴν Α. Υ. τὸν μέγαν βεζύρην Κιαμὴλ πασᾶν.

— Τῇ παρελθούσῃ παρασκευῇ συνεκλήθησαν ἐκτάκτως τὰ δύο Σώματα, εἰς κοινὴν συνεδρίασιν, καθ' ἣν ἐγένετο, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, μακρὰ διάσκεψις περὶ σπουδαίου ζητήματος. Ἐν τῇ αὐτῇ συνεδριάσει ἐξελέγη μέλος τῆς ἐφορίας τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρ. Καταστημάτων ὁ κ. Ἱ. Ἀναστασιάδης. Ἐν τῇ συνεδριάσει ταύτῃ ἐνεκρίθη ὅπως ἡ ἡμέρα τῆς ἐκλογῆς τῶν νέων μελῶν τοῦ Δ. Ἐθν. Μικτοῦ Συμβουλίου ὑπερτεθῇ μίαν ἑβδομάδα μετὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, μὴ δυνατῆς οὔσης τῆς ἐντὸς μικροῦ χρόνου συγκλήσεως τῶν ἀπαιτουμένων ἐνοριακῶν συνελεύσεων.

— Τὰ δύο σώματα συνῆλθον καὶ σήμερον εἰς κοινὴν συνεδρίασιν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ συνεσκέψαντο περὶ σπουδαίου ζητήματος.

— Ἀγγούσης ὁσονούπω τῆς διετοῦς περιόδου τεσσάρων λαϊκῶν μελῶν τοῦ Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, συγκροτηθήσεται προσεχῶς ἐκλογικὴ συνέλευσις ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, πρὸς ἐκλογὴν ἰσαρίθμων νέων μελῶν τοῦ Συμβουλίου τούτου. Ἀποχωροῦντές εἰσιν οἱ εὐγενέστατοι κύριοι Δ. Γενῆ-Δουνιᾶς ἐφέντης, Θ. Χριστοφορίδης ἐφέντης, Παῦλος βὲης Φενερλῆς, καὶ Δ. Πασπαλλῆς, ὁ δὲ τελευταῖος ὡς ἀντικαταστήσας ἕτερον μέλος παραιτησάμενον πρὸ ἔτους περίπου, τὸν κ. Ν. Σουλλίδην, ἔστιν ἐκλέξιμος καὶ διὰ νέαν διετῆ περίοδον συμφώνως τοῖς Κανονισμοῖς.

Ἡ πρὸς ἐκλογὴν μελῶν τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου συνέλευσις ἀπαρτίζεται, ὡς γνωστὸν, ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἱ. Συνόδου, τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου τούτου καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν 42 ἐνοριῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τῶν ἐνοριῶν τούτων αἱ μὲν πολυαριθμότερον ἔχουσαι πληθυσμὸν ἐκλέγουσιν ἑκάστη ἀπ' εὐθείας τοὺς διὰ τὴν ἐκλογικὴν συνέλευσιν ἀντιπροσώπους αὐτῶν, αἱ δὲ ἀριθμοῦσαι πληθυσμὸν ἀραιότερον συνενοῦνται μετὰ τῶν πλησιεστέρων ἐνοριῶν, πρὸς εὐχερέστερον δὲ καταρτισμὸν κοινῆς ἐνοριακῆς συνελεύσεως ἑκάστη τούτων ἐκλέγει ὡρισμένον ἀριθμὸν ἐκλογέων, οἵτινες συνερχόμενοι μετὰ τῶν ἐκλογέων τῶν ἐγγὺς ἐνοριῶν ἐν μέρει ὁριζομένῳ ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων, ὑπὸ τὴν προεδρείαν πατριαρχικῶν ἐξάρχων, ἐκλέγουσιν ἀπὸ κοινοῦ τοὺς μέλλοντας ν' ἀντιπροσωπεύσωσι τὰς ἐνορίας ταύτας

ἐν τῇ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐκλογικῇ συνελεύσει. Τὰς λεπτομερείας τῆς δευτεροβαθμίου ταύτης ἐκλογῆς ὥρισεν ἀκριβῶς ὁ τῇ 27 φεβρουαρίου 1887 ἐπιψηφισθεὶς ὑπὸ τῶν δύο Σωμάτων Ἐκλογικὸς Κανονισμὸς τῶν ἐνοριῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐφαρμοσθεὶς κατὰ πρῶτον ἐν τῇ πέρυσι γενομένῃ ἐκλογῇ τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου.

Οὕτω, κατὰ τοὺς ἐν λόγῳ Κανονισμούς, ἀπ' εὐθείας μὲν ἐκλέγουσι διὰ τὴν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐκλογικὴν Συνέλευσιν ἀντιπροσώπους αἱ ἐνορίαι Σταυροδρομίου 2, Ταταούλων 2, Χάσκιοϊ 1, Ὀρτάκιοϊ 1, Βλάγκας 1, Ἐξ Μαρμάρων 1, Βογιατζίκιοϊ 1, Εὐαγγελιστρίας παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Ταταούλων 1 καὶ Φερίκιοϊ 1.

Ἐν δὲ ταῖς ἀπὸ κοινοῦ ἐκλεγούσαις ἐνορίαις ἡ ἐκλογὴ γενήσεται κατὰ τὸν ἑπόμενον πίνακα, ὅστις περιλαμβάνει πρῶτον μὲν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐξ ἑκάστης ἐνορίας ἐκλεχθησομένων ἐκλογέων, εἶτα δὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀπὸ κοινοῦ ἐκλεχθησομένων ὁριστικῶν ἀντιπροσώπων, μετὰ σημειώσεως τοῦ τόπου, ἐν ᾧ γενήσεται ἡ τούτων ἐκλογή:

Ἐνορίαι	ἐκλογεῖς	ἀντιπρόσωποι	
Φαναρίου	5	2	Ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Κοινοῦ τῶν Πατριαρχείων.
Τζιπαλίου	5		
Βαλίνου	5	2	Ἐν τῷ ἐπιτροπικῷ τῶν Ταξιαρχῶν.
Ταξιαρχῶν	5		
Ξυλοπόρτης	5		
Μουχλίου	5	2	Ἐν τῷ ἐπιτροπικῷ Μουχλίου
Φωτηρᾶ.	5		
Κοντοσκ. Ἁγία Κυριακή . . .	5	1	Ἐν τῷ ἐπιτροπικῷ Ἁγίας Κυριακῆς
» Ἐλπὶς. . .	5		
Ἐδιρνὲ Καπίου . .	3	2	Ἐν τῷ ἐπιτροπικῷ Ἐδιρνεκαπίου.
Σαλματομβρουκίου.	3		
Ἐγρὶ-Καπίου . . .	3		
Τὸπ-Καπίου. . . .	3		
Σαρμασικίου. . . .	3		
Τεκφοὺρ Σεραγίου .	3		
Γαλατᾶ Ἁγ. Νικολάου. . . .	4	2	Ἐν τῷ ἐπιτροπικῷ τοῦ Χριστοῦ.
» Χριστοῦ . .	4		
» Παναγίας. .	4		
Ἁγ. Ἰωάννου. .	4		
Διπλοκιονίου. . . .	8	1	Ἐν τῷ ἐπιτροπικῷ τῆς Παναγ. Διπλοκιονίου.
Παναγίας Παλαιοῦ Μπάνιου . . .	4		
Μεγ. Ρεύματος . .	8	2	Ἐν τῷ ἐπιτροπικῷ Μ. Ρεύματος.
Κουρούτσεσμε . . .	4		
Βεβεκίου	4		
Ὑψωμ. Ἁγ. Κωνσταντίνου .	8	2	Ἐν τῷ ἐπιτροπικῷ Ἁγ. Κωνσταντίνου.
» Ἀναλήψεως	4		
» Ἁγ. Γεωργίου. . . .	4		
» Ἁγίου Νικολάου. . .	4		
» Ἁγ. Μηνᾶ.	4		
» Βελιγραδίου	4		
Νεοχ. Ἁγ. Νικολάου . . .	5	2	Ἐν τῷ ἐπιτροπικῷ Παναγίας Νεοχωρίου.
» Παναγίας .	5		
Στένης	3		

Οὕτω τὴν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐκλογικὴν συνέλευσιν θέλουσιν ἀπαρτίσει, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, τὰ ἑπόμενα μέλη, ἤτοι συνοδικοὶ ἀρχιερεῖς 12, λαϊκὰ μέλη τοῦ Δ. Ἐθν. Μικτοῦ Συμβουλίου 8, καὶ ἐνοριῶν ἀντιπρόσωποι 29, ἐν ὅλῳ μέλη 49.

Κατὰ τὸ Δ' ἄρθρον τοῦ περὶ σχηματισμοῦ τοῦ Δ. Ἐθν. Μικτοῦ Συμβουλίου κεφαλαίου τῶν Γενικῶν Κανονισμῶν «ἡ ἐκλογικὴ συνέλευσις ὁρίζει πρῶτον τοὺς ὑποψηφίους ἐκ συμφώνου. Πάντα τὰ μέλη τῆς ἐκλογικῆς συνελεύσεως ἔχουσι τὸ δίκαίωμα τοῦ προτείνειν ὑποψηφίους, οὓς ἂν κρίνωσιν ἔχοντας τὰ ἀνήκοντα ἐπὶ τούτῳ προσόντα, ὧν τὰ ὀνόματα καταγράφονται ἐν ἰδιαιτέρῳ καταλόγῳ καὶ ἐξ αὐτῶν διὰ μυστικῆς ψηφορορίας ἀναδεικνύονται διὰ πλειονοψηφίας τὰ μέλη τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου.»

Τὴν παρελθοῦσαν κυριακὴν ἀνεγνώσθη ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἐνοριῶν Πατριαρχικὴ Ἀπόδειξις ὁρίζουσα ὡς ἡμέραν μὲν τῆς ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐκλογικῆς συνελεύσεως τὴν τρίτην κυριακὴν τῶν νηστειῶν, 27 μαρτίου, ὡς ἡμέραν δὲ ἐκλογῆς τῶν ἐνοριακῶν ἀντιπροσώπων τὴν κυριακὴν τῆς Ὀρθοδοξίας, καὶ ὡς ἡμέραν τῆς ἐκλογῆς ἐν ταῖς ἀπὸ κοινοῦ ἐκλεγούσαις ἐνορίαις τὴν δευτέραν κυριακὴν τῶν νηστειῶν, 20 μαρτίου.

Ἡ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἀναγνωσθεῖσα Πατριαρχικὴ Ἀπόδειξις προσκαλοῦσα τοὺς ἐνορίτας ἵνα προβῶσιν εἰς τὰς ἐκλογὰς ταύτας περατοῦται ὡς ἑξῆς.

«Ἔτι γνωστὸν ὑμῖν ἔστω ὅτι ἐπειδὴ εὐαρίθμων τινῶν ἐνοριῶν οἱ ἐκλογικοὶ κατάλογοι οὔπω ἀπεστάλησαν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, τούτων αἱ ἐκλογαὶ θεωρηθήσονται ὡς μὴ γενόμεναι, ἐὰν μὴ σπεύσωσιν ἀποστεῖλαι προηγουμένως τοὺς καταλόγους αὐτῶν πρὸς ἐπικύρωσιν. Ταῦτα ἐκ προνοίας ἐκκλησιαστικῆς ἀνακοινούμενοι πᾶσιν ὑμῖν διὰ τῆς πατριαρχικῆς ἡμῶν ταύτης Ἀποδείξεως, προτρεπόμεθα δι' εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν ἐγκαρδίων ἵνα συμμορφωθῆτε ἀκριβῶς ταῖς ἀνωτέρω πατρικαῖς ἡμῶν προτροπαῖς καὶ ταῖς διατάξεσι τοῦ νόμου, ἐκτελοῦντες ἐν πλήρει τάξει καὶ ἡσυχίᾳ τὸ ἐνοριακὸν ὑμῶν τοῦτο καθῆκον».

— Πατριαρχικοὶ ἔξαρχοι ἵνα προεδρεύσωσι τῶν ἐνοριακῶν ἐκλογικῶν συνελεύσεων ἐν ταῖς ἐνορίαις ἐκείναις, ἐν αἷς ἡ ἐκλογὴ ἐκτελεῖται ἀπὸ κοινοῦ διωρίσθησαν οἱ ἑπόμενοι:

Ὁ ἐπίσκοπος Εἰρηνουπόλεως κ. Φώτιος ἐν ταῖς ἐνορίαις τῶν τεσσάρων ἐκκλησιῶν Γαλατᾶ.

Ὁ ἐπίσκοπος Μελιτουπόλεως κ. Εὐγένιος ἐν ταῖς ἐνορίαις Κοντοσκαλίου.

Ὁ ἐπίσκοπος Ἀργυρουπόλεως κ. Χαρίτων ἐν ταῖς ἐνορίαις Ὑψωμαθείων.

Ὁ ἐπίσκοπος πρώην Κίτρους κ. Ἰωαννίκιος ἐν ταῖς ἐνορίαις Ἐδιρνὲ-Καποῦ, Τεκφοὺρ Σεραγίου κ.λ.π.

Ὁ γραμματεὺς τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας ἱεροδιάκονος κ. Γεράσιμος Ταντηλίδης ἐν ταῖς ἐνορίαις Διπλοκιονοῦ.

Ὁ γραμματεὺς τοῦ πατριαρχ. Γραφείου κ. Ἰ. Δ. Ταντηλίδης ἐν ταῖς ἐνορίαις Μ. Ρεύματος, Βεβεκίου καὶ Κουρούτσεσμέ.

Ὁ γραμματεὺς τῆς Ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς κ. Ν. Νικολαΐδης ἐν ταῖς ἐνορίαις Βαλίνου, Ταξιαρχῶν καὶ Ξυλοπόρτης.

Ὁ ἐκ τῶν γραμματέων τοῦ πατριαρχ. Γραφείου κ. Γ. Λεμονίδης ἐν ταῖς ἐνορίαις Μουχλίου καὶ Φωτηρᾶ.

— Τῇ κυριακῇ (6 ἀρχομένου) συνῆλθον ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Κοινοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ πανοσ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου ἱκανοὶ τῶν ἐνοριτῶν Φαναρίου πρὸς ἐκλογὴν μιχτάρη ἀντὶ τοῦ ἀποβιώσαντος. Ἐπὶ ἐνστάσει δ' ὅτι εἰς τῶν προβληθέντων ὑποψηφίων στερεῖται τῶν ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τούτῳ περὶ μηκτάριδων κανονισμοῦ διοριζομένων προσόντων, ἐγερθείσης σφοδρᾶς συζητήσεως, ἡ συνεδρίασις ἐλύθη ἄνευ ἀποτελέσματος, συγκληθησομένη προσεχῶς ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ.

— Κατὰ τὴν τελευταίαν συνεδρίασιν, ἣν συνεκρότησεν ἡ ἐφορία τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρ. Καταστημάτων, ἐπιθυμοῦσα νὰ καθιστᾶται ἐνήμερος ἐκ τοῦ σύνεγγυς τῆς τῶν καθιδρυμάτων τούτων ἐσωτερικῆς καταστάσεως, ὥρισεν ὅπως τέσσαρα τῶν μελῶν αὐτῆς οἱ κ. κ. Ν. Ψυχάρης βέης, Γ. Καζανόβας ἐφένδης, Ἰ. Παπαδούκας ἰατρὸς καὶ Α. Ράλλης μεταβάντες αὖριον, πέμπτην, εἰς τὰ Νοσοκομεῖα λάβωσι γνῶσιν αὐτῆς, καὶ τὸ συμπέρασμα τῶν ἐντυπώσεων καὶ σκέψεων αὐτῶν ὑποβάλωσι τῇ ἐφορίᾳ. Ἐν τῇ αὐτῇ συνεδριάσει, ληφθείσης ὑπ' ὄψιν ἐπιστολῆς τινος, δι' ἧς ἡ ἐπιτροπὴ τῶν ἐλεῶν ἀνήγγελλεν ὅτι ἐξελέξατο καὶ πάλιν μέλη αὐτῆς τοὺς μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν ἀποσυρθέντας κ. κ. Θ. Κουσούδην πρόεδρον, Ν. Φωτιάδην ἀντιπρόεδρον, Χαρ. Λάγον ταμίαν καὶ Κ. Ἀνανιάδην, ἡ ἐφορία τῶν Φιλανθρ. Καταστημάτων ἐκύρωσε τὴν ἐκλογὴν ταύτην, ἀνήγγειλε δὲ τὴν πρᾶξιν τῇ ἀναφερομένῃ ἐπιτροπῇ.

— Τῇ παρελθούσῃ παρασκευῇ (4 μαρτίου) ἀφίκετο διὰ Θεσσαλονίκης ἐκ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ ὁ ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολίτης Μογλενῶν κ. Καλλίνικος, πρὸ καιροῦ μὲν κληθεὶς ἐπὶ ἀντικαταστάσει τοῦ ἀποχωρήσαντος συνοδικοῦ μητροπολίτου Σάμου κ. Γαβριὴλ, ἕνεκα δ' ὑποθέσεων ἐπαρχιακῶν ἀναβαλὼν ἄχρι τοῦδε τὴν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἔλευσιν. Ἐπίτροπος διοικῶν τὴν ἐπαρχίαν Μογλενῶν, κατὰ τὴν ἐνταῦθα διαμονὴν τῆς Α. Σεβασμιότητος, ὁρισθεὶς ὑπὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἐγκαίρως ἀπεστάλη ὁ ἐκ τῶν ἀρχαίων τελειοφοίτων τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς σχολῆς καὶ εἰδήμων τῆς βουλγαρικῆς γλώσσης πανοσιολ. ἀρχιμανδρ. κ. Ἄνθιμος Πελτέκης.

— Ὁ ἐκ τῶν ἀρχαίων πατριαρχικῶν γραμματέων Ἀλέξανδρος Ἰωαννίδης, οὗ τὴν εἰς Ἐλασσῶνα εὐδοκίμως συντελεσθεῖσαν ἐξαρχικὴν ἀποστολὴν ἀνηγγείλαμεν, ἀπεβίωσεν ἐν Λαρίσσῃ τῇ παρελθούσῃ παρασκευῇ, 27 λήξαντος φεβρουαρίου, καθὰ τηλεγραφικῶς ἐκεῖθεν ἠγγέλθη εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ὧν ὑπῆρξεν ἐπὶ μίαν ὅλην εἰκοσιπενταετίαν εἷς τῶν φιλοπονωτέρων ὑπαλλήλων.

Εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀποβιώσαντος διωρίσθη ὁ ἐκ τῶν τελειοφοίτων τῆς Πατριαρχικῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς καὶ ἰδιαίτερος γραμματεὺς τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κ. Γεώργιος Λεμονίδης.

— Τῇ τετάρτῃ, ἐπετείῳ ἡμέρᾳ τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσεως τῆς Α. Α. Μ. τοῦ αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσσιῶν Ἀλεξάνδρου Γ', ἐπεσκέψαντο τὴν Α. Ἐξ. τὸν πρεσβευτὴν, συγχαίροντες ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ὁ πανοσιολ. Μ. πρωτοσύγκελλος κ. Κοσμᾶς μετὰ τοῦ ἐκ τῶν πατριαρχικῶν γραμματέων κ. Ἰ. Δ. Ταντηλίδου.

— Εἰς τὰ Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα προσήνεγκον οἱ ἀξιότιμοι ἀδελφοὶ Ν. καὶ Ἀλ. Φωτιάδου λίρας ὀθωμανικὰς ἑκατὸν εἰς μνημόσυνον τοῦ ἐσχάτως ἀποβιώσαντος ἀδελφοῦ αὐτῶν Θεοδοσίου.

— Ἀπεστάλη ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν ἀξιόλογος πραγματεία περὶ ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ὑπὸ τοῦ ἐνδοξ. κ. Δ. Πασπαλλῆ δοκίμου ἐρασιτέχνου πολλάκις εὐδοκίμως περὶ αὐτῆς πραγματευθέντος, ἣν ἀσμένως θέλομεν δημοσιεύσει ἐν τῇ *Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ* μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ἤδη καταχωριζομένης μελέτης τῆς Μουσικῆς Ἐπιτροπῆς.

— Τῇ προσεχεῖ Κυριακῇ κηρύζει τὸν θεῖον λόγον ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ ὁ πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτης καὶ Μ. ἱεροκῆρυξ κ. Γρ. Παλαμᾶς.

Ἐν τῷ τοῦ σαββάτου φύλλῳ αὐτῆς ἡ ἐφημερὶς *Κωνσταντινουπόλις*, ἀναφέρουσα περὶ τῆς ἐν τοῖς Πατριαρχείοις γενομένης δημοπρασίας τῆς περιουσίας τοῦ ἀποβιώσαντος ἀοιδίμου μητροπολίτου Ἡρακλείας Γρηγορίου, λέγει ὅτι ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ κ. Κωνσταντῖνος Παυλίδης παραστὰς ἐν τῇ δημοπρασίᾳ ἤρξατο διαμαρτυρόμενος, ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν ἱερῶν ἀμφίων δὲν ἦσαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἐπιπροστίθησι δ' ὅτι, «ὡς γράφει αὐτῇ ὁ ἐκ Φαναρίου ἐπιστέλλων, ἄνευ ἀμφιβολίας ἱερόσυλος χεὶρ ὑπεξήρεσεν, ἀντικαταστήσασα

ταῦτα δι' ὅλως εὐτελῶν καὶ πεπαλαιωμένων»—«Τὸ πρᾶγμα εἶναι τόσῳ σοβαρόν, ἐπάγει ἡ αὐτὴ ἐφημερίς, ὥστε ἡμεῖς τοὐλάχιστον δυσκολευόμεθα νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ἀκρίβειαν τῶν γραφομένων, καίτοι οὐδεμίαν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ἀξιοπίστου τοῦ γράφοντος» κτλ.

Προκειμένου περὶ πράγματος ἀληθῶς τόσῳ σοβαροῦ καὶ σκανδαλώδους, ἡ διεύθυνσις τῆς *Κωνσταντινουπόλεως* καλῶς βεβαίως γινώσκει ὅτι, καίπερ λέγουσα ὅτι δυσκολεύεται νὰ παραδεχθῇ τὴν ἀκρίβειαν τῶν γραφομένων, φέρει αὐτὴ ἐν τούτοις ὅλην τὴν εὐθύνην τῶν δημοσιευθέντων, ἐνόσῳ διαμένει ἀνώνυμος ὁ ἐκ Φαναρίου, ὡς λέγει, ἐπιστείλας αὐτῇ τὰ ἀνωτέρω ἀξιόπιστος, ὅστις ἀρ' ἑτέρου ὀφείλει νὰ δηλώσῃ σαφέστερον ποῦ καὶ πῶς ἐννοεῖ γενομένην τὴν κατάχρησιν τῆς δῆθεν ἀντικαταστάσεως τῶν ἀμφίων. Τὸ ἐφ' ἡμῖν, καταλείποντες τοῖς ἁρμοδίοις τὰ τῆς εὐθύνης τῶν γραψάντων, δυναμένοις κάλλιστα νὰ ἐπιζητήσωσιν ἁρμοδίως τὸν προσήκοντα λόγον παρὰ τῶν εὐθυνομένων ἐν τῇ δημοσιεύσει ταύτῃ, περιοριζόμεθα νὰ δηλώσωμεν ὅτι λεπτομερὴς κατάλογος τῶν ἱερῶν ἀμφίων καὶ λοιπῶν πραγμάτων τοῦ ἀποβιώσαντος μητροπολίτου Ἡρακλείας μετ' ἀκριβοῦς σημειώσεως τῆς ποιότητος, τοῦ εἴδους καὶ τῆς καταστάσεως ἑκάστου πράγματος, ὡς ταῦτα ἀποσφραγισθέντα μετὰ τὴν εἰς Ραιδεστὸν ἄφιξιν τοῦ πατριαρχικοῦ ἐξάρχου μητροπολίτου Νευροκοπίου κ. Χρυσάνθου καὶ τοῦ πατριαρχικοῦ γραμματέως κ. Γ. Λεμονίδου παρεδόθησαν αὐτοῖς, λεπτομερῆς, λέγομεν, κατάλογος φέρων τὰς ὑπογραφὰς καὶ τὰς σφραγῖδας τῶν δημογερόντων Ραιδεστοῦ καὶ τῶν πατριαρχικῶν ἐξάρχων ἀπεστάλη εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ὁ δὲ κατάλογος οὗτος διατελεῖ κατὰ πάντα σύμφωνος πρὸς τὰ δημοπρατηθέντα πράγματα, ἔκειτο δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς δημοπρασίας ἐπὶ τῆς ἐν τῷ μέσῳ τραπέζης, κατὰ τὸ σύνηθες, καὶ νῦν δὲ πρόχειρός ἐστι πρὸς ἐξέτασιν παντὶ τῷ βουλομένῳ. Πάντα τὰ πράγματα ταῦτα ἅμα τῇ ἐνταῦθα μετακομίσει αὐτῶν ἀποσφραγισθέντα ἀμέσως ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς παρεδλήθησαν πρὸς τὸν προαποσταλέντα κατάλογον τῆς δημογεροντίας Ραιδεστοῦ καὶ εὑρέθησαν σύμφωνα πρὸς αὐτόν. Ἐπειδὴ δὲ τὰ πράγματα ταῦτα, καίπερ δημοπρατηθέντα καὶ ἀγορασθέντα παρὰ διαφόρων, ὑπόκεινται ἐν οἱᾳδήποτε ὥρᾳ εἰς ἐπιθεώρησιν καὶ ἀντιπαραβολὴν πρὸς τὸν ἐπίσημον κατάλογον, λίαν εὐχερὴς ἀποβαίνει ἡ ἀπόδειξις τοῦ ὅλως ἀνυποστάτου τῆς κακοβούλου πληροφορίας τοῦ «ἀξιοπίστου» προσώπου τῆς *Κωνσταντινουπόλεως*. Ἐπὶ τούτῳ ὁ διαληφθεὶς ἀδελφὸς τοῦ μακαρίτου Ἡρακλείας προσεκλήθη χθὲς παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἐρωτηθεὶς δὲ περὶ τῶν παρατηρήσεων αὐτοῦ ὡς πρὸς τὴν δημοπρατηθεῖσαν περιουσίαν, διαρρήδην μὲν ἀπεδοκίμασε καὶ διέψευσε τοὺς περὶ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν ὑπαινιγμοὺς τῆς *Κωνσταντινουπόλεως* καὶ διεμαρτυρήθη λέγων ὅτι οὐδὲ κατὰ διάνοιαν τοιοῦτο διελογίσατο, περιώρισε δὲ τὴν παρατήρησιν αὐτοῦ εἰς ἓν καὶ μόνον ἀντικείμενον τὴν ἀρχιερατικὴν μίτραν τοῦ μακαρίτου ἣν, ὡς λίαν πεπαλαιωμένην ἀληθῶς καὶ ἄνευ ὑλικῆς ἀξίας, ἐνόμιζεν ὡς μὴ ἀνήκουσαν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. Ἐν τούτοις, προσκληθεῖσα μετ' ὀλίγον καὶ ἡ ἀπὸ δεκαετίας περίπου ὑπηρετοῦσα παρὰ τῷ μακαρίτῃ πρεσβῦτις θεράπαινα, πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐλθοῦσα ἐκ Ραιδεστοῦ, ἐδήλωσεν ὅτι ὁ ἀείμνηστος μητροπολίτης οὐδεμίαν εἶχεν ἄλλην ἀρχιερατικὴν μίτραν εἰμὴ ταύτην, ἥτις ἐτέθη αὐτῷ καὶ κατὰ τὴν κήδευσιν, ἡ δὲ πληροφορία αὕτη ἐστὶ σύμφωνος καὶ πρὸς τὰς ἐκθέσεις τῶν δημογερόντων καὶ τῶν πατριαρχικῶν ἐξάρχων.

Λυπηρὸν διὰ τὴν *Κωνσταντινούπολιν* ὅτι καταδείκνυται περιπεσοῦσα ἀβασανίστως εἰς τοιαῦτα πάντῃ σφαλερὰ συμπεράσματα ἐπὶ πραγμάτων χρῃζόντων μείζονος προσοχῆς καὶ περισκέψεως.

Εἴχομεν γράψει τὰ ἀνωτέρω ὅτε ἐπληροφορήθημεν ὅτι ἡ Μ. Πρωτοσυγκελλία ἀπέστειλε σήμερον τῇ διευθύνσει τῆς «Κωνσταντινουπόλεως» τὴν ἑπομένην κλῆσιν·

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΜΕΓΑΛΗ ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΛΙΑ

Τῇ ἀξιοτίμῳ Διευθύνσει τῆς *Κωνσταντινουπόλεως*

Ἐπειδὴ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. 52 φύλλῳ τῆς *Κωνσταντινουπόλεως* ἐδημοσιεύθη ὅτι, καθὼς ἐπιστέλλει αὐτῇ ἐκ Φαναρίου πρόσωπον ἀξιόπιστον, πλεῖστα πράγματα τῆς περιουσίας τοῦ ἀποδιώσαντος μητροπολίτου Ἡρακλείας Γρηγορίου *«ἄνευ ἀμφιβολίας ἱερόσυλος χεὶρ ὑπεξήρεσεν ἀντικαταστήσασα ταῦτα δι' ὅλως εὐτελῶν καὶ πεπαλαιωμένων»* καὶ ἐπειδὴ ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ ἀνωνύμου τούτου ἐπιστολογράφου καὶ ὑπὸ τῆς συντάξεως τῆς ἐφημερίδος γραφομένων ἐξάγεται ὡς συμπέρασμα ὅτι διεπράχθη βέβηλος κατάχρησις ὑπὸ τῶν ἐπιτετραμμένων ἐνταῦθα τὴν παραλαβὴν καὶ ἐκποίησιν τῆς περιουσίας, ἡ ἐπιτροπὴ τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν μηδαμῶς ἀνεχομένη τοιαύτην σοβαρὰν καὶ εἰδεχθῆ μομφήν, παρακαλεῖ τὴν ἀξιότιμον διεύθυνσιν τῆς *Κωνσταντινουπόλεως* ἵνα ὑποχρεώσῃ τὸν ἐπιστείλαντα τοὺς ἰσχυρισμοὺς τούτους ὅπως προσέλθῃ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἔνθα, ἐνώπιον τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης, τῶν συγγενῶν, οἰκείων καὶ ὑπηρετῶν τοῦ μακαρίτου καὶ ἑνὸς τῶν εἰς Ραιδεστὸν ἀποσταλέντων πατριαρχικῶν ἐξάρχων, γενήσεται, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πληροφοριῶν αὐτῶν καὶ τοῦ ἐκ Ραιδεστοῦ ἀποσταλέντος ἐπισήμου καταλόγου τῆς δημογεροντίας, ἡ ἐξέλεγξις τῆς ὑπὸ τοῦ ἀνωνύμου ἐπιστολογράφου διατυπωθείσης σοβαρᾶς κατηγορίας. Ἐν ἐλλείψει δὲ τούτου, προσκαλεῖται ἡ τὴν εὐθύνην τῆς δημοσιεύσεως ὑπέχουσα κατὰ τὸν νόμον διεύθυνσις τῆς *Κωνσταντινουπόλεως* ἵνα προσέλθῃ ἀντ' αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα. Ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει, ἡ διαληφθεῖσα Ἐπιτροπὴ τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν κατ' οὐδένα τρόπον ἀνεχθησομένη τὴν στυγερὰν ταύτην συκοφαντίαν ἀναγκασθήσεται νὰ ἀνενεχθῇ ἁρμοδίως ὅπου δεῖ.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, 9 μαρτίου 1888.

Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΚΟΣΜΑΣ.

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΕΚΠΟΝΗΘΕΙΣΑ ΕΠΙ ΤΗ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΨΑΛΤΗΡΙΟΥ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

ΕΝ ΕΤΕΙ 1883

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Κληθεῖσα ἡ Μουσικὴ Ἐπιτροπὴ ἵνα ἐρευνήσῃ τὰ κατὰ τὴν ἡμετέραν μουσικήν, πρωτίστως ἀνεζήτησε τὰ αἴτια τῆς καταπτώσεως, ἐν ᾗ σήμερον διάκειται. Κατὰ τὴν πεποίθησιν αὐτῆς, πεποίθησιν σχηματισθεῖσαν διὰ πολυετοῦς πείρας καὶ μακρῶν προηγουμένων μελετῶν, τὰ αἴτια ταῦτα τρεῖς κυρίως ἔχουσι πηγάς· πρῶτον μὲν τὸ ἀπό τινων ἐτῶν ἐπιταθὲν παρ' ἡμῖν πνεῦμα προόδου καὶ νεωτερισμοῦ, τὸ ὁποῖον ἐν πολλοῖς μὲν ἄλλοις κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον αἰσίως καρποφορῆσαν, ἔρθασε μέχρι τοῦ ὑποδεῖξαι ὡς ἀνάγκην κοινωνικὴν τὴν μεταρρύθμισιν τῆς μουσικῆς ἐκείνης, δι' ἧς οἱ πατέρες ἡμῶν ὕμνουν τὸν Θεόν. Δεύτερον τὴν βαθμηδὸν καὶ λεληθότως ὑπεισελθοῦσαν καὶ ἐξαπλωθεῖσαν ἐπικράτησιν τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς ἐν τοῖς θεάτροις, ἐν τοῖς ᾠδείοις, ἐν τῷ στρατῷ, ἐν δημοσίαις συναυλίαις, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἐν ταῖς οἰκογενείαις, τουτέστιν ἐν αὐτῷ τῷ ἰδιωτικῷ ἡμῶν βίῳ. Τρίτον τὴν ἀμέλειαν ἢ τὴν ἀνικανότητα περὶ τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν ἱερῶν ἡμῶν μελῶν. Εἰς τὰ τρία ταῦτα αἴτια προσθετέον καὶ τὴν ἀπὸ πολλοῦ ἀρξαμένην τάσιν πολλῶν μουσικοδιδασκάλων, οἵτινες μὴ ἀρκούμενοι εἰς τὰ ἀρχαῖα καὶ κλασικὰ ἡμῶν μέλη, ἐπλούτισαν καὶ ἐποίκιλαν κατ' ἀρέσκειαν τὸ ᾄσματολόγιον τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας διὰ πλήθους νέων μελῶν, ἄτινα καίτοι φέροντα ἰδίαν αὐτοτελῆ τινα τεχνικὴν ἀξίαν, ἀπεμάκρυναν ὅμως κατ' ὀλίγον τὸ ἱερὸν ἡμῶν μέλος ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς αὐτοῦ ἀρετείας καὶ ἁπλότητος, ἐν ᾗ ἔγκειται τὸ ὕψος καὶ τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ.

Ἡ μελέτη περὶ τῶν μέσων τῆς καταπολεμήσεως καὶ ἀποσοβήσεως τοῦ πρώτου ἐκ τῶν αἰτίων τούτων ἐστὶν ἐκτὸς τῶν προθέσεων τῆς Ἐπιτροπῆς. Ἀναλαβοῦσα τὴν ἐκτέλεσιν ὡρισμένου προγράμματος ἐπὶ τῆς ἱερᾶς μουσικῆς τῆς νῦν ὑπαρχούσης ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐργαζομένη ἐπὶ καθεστῶτος, τὸ ὁποῖον ἐννοεῖ νὰ διατηρήσῃ, οὐδόλως ἐπηρεάσθη ἐν τῇ ἐργασίᾳ αὐτῆς ἀπὸ τῶν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ μέχρι τοῦ νῦν δημοσιευθεισῶν πραγματειῶν, περὶ μεταρρυθμίσεως καὶ ἀναμορφώσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, οὐδὲ προτίθεται τὸ παράπαν ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὰς θεωρίας, δι' ὧν μερίς τις κοινωνικὴ κρίνουσα ἕωλον καὶ ἀπᾴδουσαν πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος τὴν μουσικὴν ταύτην, ἐπιδιώκει τὴν ἁπλῆν καὶ καθαρὰν ἀντικατάστασιν αὐτῆς διὰ τῆς νεωτέρας πολυφώνου. Εἰς τὰς θεωρίας ταύτας ἐξενεχθείσας ἀρτίως καὶ ὑπὸ ἐπιστημονικωτέραν μορφήν, καὶ παρουσιαζομένας ὡς προϊὸν ἀρχαιολογικῶν καὶ ἱστορικῶν ἐρευνῶν, ἡ Ἐπιτροπὴ ἀποδίδωσι τοσοῦτον κῦρος, ὅσον καὶ εἰς τὰς αὐθαιρέτους ἐκείνας ἀξιώσεις, δι' ὧν αὐτεπάγγελτοι ξένοι νομοθέται καὶ δεινοὶ εἰκοτολόγοι θέλουσι νὰ διδάξωσιν ἡμᾶς τὴν προφορὰν τῆς ἰδίας ἡμῶν γλώσσης, χωρὶς νὰ ἀρνῆται τὴν φυσικῶς ἐπερχομένην τοῦ χρόνου προϊόντος μεταβολήν.

Τὸ δεύτερον ἐκ τῶν μνησθέντων αἰτίων ἐστὶ τὸ μᾶλλον ἐπιδράσαν ἐπὶ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν μουσικῆς. Ἡ εἰσβολὴ καὶ κατὰ μικρὸν ἐπικράτησις τοῦ εὐρωπαϊκοῦ μέλους, τοῦ ὁποίου καὶ τὰ μὴ συγκεκραμένα τονιαῖα διαστήματά εἰσι κατὰ πολὺ διάφορα τῶν τῆς ἀνατολικῆς μουσικῆς, διέφθειρε καὶ ἐξακολουθεῖ λεληθότως διαφθείρουσα τὸ οὖς ἡμῶν, ἡ δὲ ἐκτέλεσις ἀνατολικῶν ᾀσμάτων ἐπὶ ὀργάνων δυηρμένων εἰς εὐρωπαϊκὰ μάλιστα συγκεκραμένα ἡμιτόνια, ἠλλοίωσαν οὐσιωδῶς τὴν φύσιν αὐτῶν. Ὁ ἔχων τὴν ἀκοὴν ἐξοικειωμένην πρὸς τὰ εὐρωπαϊκὰ ἡμιτόνια, εἰσερχόμενος ἐν τῷ ναῷ εὑρίσκει ξένην τὴν πατροπαράδοτον αὐτοῦ ἰδίαν μουσικήν, καὶ αὐτῶν δὲ τῶν μουσικοδιδασκάλων τὸ οὖς φυσικῷ τῷ λόγῳ κακῶς ἐθιζόμενον ὑπὸ τῶν ξένων ἐκείνων ῥθόγγων, καθιστᾷ αὐτοῖς ἀνέφικτον τὴν ἁρμογὴν τῆς θεωρίας τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς περὶ τὰ τονιαῖα διαστήματα.

Περιττὸν θεωροῦντες νὰ ἐνδιατρίψωμεν περὶ τὴν ἀνάλυσιν τῶν λοιπῶν αἰτίων, προβαίνομεν εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα ἡ Ἐπιτροπὴ θεωρεῖ ὡς δυνάμενα ν' ἄρωσι τὰ αἴτια ταῦτα, καὶ νὰ στήσωσι τὴν κατὰ τῆς ἱερᾶς μουσικῆς φοράν. Γνωστὸν ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ διετηρήθη μέχρι τοῦ νῦν κυρίως διὰ μόνης τῆς φωνητικῆς παραδόσεως. Τὰ ἀρχαῖα συστήματα τῆς γραφῆς αὐτῆς συγκείμενα ἐκ σημείων συμβολικῶν, περιῆλθον βαθμηδὸν εἰς ἀχρηστίαν τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο, ἐπικρατεῖ δὲ σήμερον ἀπὸ τοῦ ἔτους 1820 τὸ ἀναλελυμένον σύστημα τῶν τριῶν διδασκάλων Χρυσάνθου, Γρηγορίου καὶ Χουρμουζίου, ἐργασθέντων τῇ ἐπιταγῇ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καὶ καταρτισάντων τὸ σύστημα ἐκεῖνο, ὅπερ ὁ Χρύσανθος ἐδημοσίευσε διὰ τοῦ Μεγάλου Θεωρητικοῦ, ἐκδοθέντος ἐν Τεργέστῃ τῷ 1832. Τὸ βιβλίον τοῦτο περιέχει ἅπασαν τὴν θεωρίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, καὶ ἐστὶν ἡ βάσις πάντων τῶν κατόπιν ἐκδοθέντων ὑπὸ διαφόρων μουσικοδιδασκάλων.

Τὸ ἔργον τῶν τριῶν διδασκάλων ὑπῆρξεν ἀληθῶς μέγα· ἀλλ' ὅσον μέγα καὶ ἂν ὑπῆρξεν οὐδόλως ἐθεράπευσε τὴν οὐσιωδεστέραν τῶν ἐλλείψεων, ἐξ ἧς ἔπασχε καὶ πάσχει ἡ ἀνατολικὴ μουσικὴ ἐν γένει καὶ ἰδίως ἡ ἡμετέρα ἐκκλησιαστική. Ἡ ἔλλειψις αὕτη ἐστὶν ἡ ἀπουσία τεχνικοῦ μέσου πρὸς ἐπιστημονικὴν καταμέτρησιν καὶ ἐξακρίβωσιν τῶν τονιαίων διαστημάτων. Τὰ διαστήματα ταῦτα ὥρισε μὲν ὁ Χρύσανθος διὰ τῆς χορδῆς, ἀλλ' ἡ ἐργασία αὕτη, ἄλλως τε ἐν πολλοῖς ἐσφαλμένη, ἐστὶν ἀτελὴς, ἀπολήγει δ' εἰς ἰδανικὴν

διαίρεσιν τῆς κλίμακος εἰς 68 ἐλάχιστα τμήματα· καὶ ὁρίζονται μὲν διὰ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τμημάτων οἱ διάφοροι τόνοι τῆς κλίμακος, ἀλλ' οὐδὲν πρακτικὸν μέσον βοηθεῖ τὸν μουσικὸν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀκριβοῦς θεωρίας ἐν τῇ φαντασιώδει καὶ ἀορίστῳ ταύτῃ ἐργασίᾳ*. Καὶ τέως μὲν ἡ ἔλλειψις αὕτη ἀνεπληροῦτο διὰ τῆς μακροχρονίου διδασκαλίας, ἣν ἀπήτουν τὰ ἀρχαῖα συστήματα· ἡ φωνητικὴ παράδοσις διὰ τῆς μακρᾶς τριβῆς ἐνετύπου εἰς τὸ οὖς τοῦ διδασκομένου τοὺς τόνους, μείζονα, ἐλάσσονα καὶ ἐλάχιστον τοῦ διατονικοῦ γένους, τὰς ὑρέσεις καὶ διέσεις τοῦ χρωματικοῦ, καὶ τὰ διαστήματα τοῦ ἐναρμονίου, ἀλλ' ἁπλοποιηθείσης τῆς διδασκαλίας, καὶ τῆς μουσικῆς παιδεύσεως συντμηθείσης κατὰ πολύ, ἡ ἔλλειψις τεχνικοῦ μέσου ἀποβαίνει βαθμηδὸν ἐπαισθητοτέρα. Διότι προϊόντος τοῦ χρόνου ἡ εἰσβολὴ καὶ ἐπικράτησις τοῦ εὐρωπαϊκοῦ μέλους, καὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν μουσικῶν ὀργάνων, μάλιστα τῶν ἐμπνευστῶν καὶ ἰδίως τοῦ κλειδοκυμβάλου, ἐπαπειλεῖ διὰ τῆς ἐνεργείας ἐπὶ τῆς ἡμετέρας μουσικῆς νὰ ἐξαφανίσῃ τέλεον τὴν οὐσίαν τοῦ μέλους, τὸν μείζονα τόνον νὰ συγχίσῃ μετὰ τοῦ ἐλάσσονος, τὸν ἐλάχιστον μετὰ τοῦ ἡμιτονίου, καὶ νὰ ἐξαλείψῃ τὸ ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν διαστημάτων τούτων προερχόμενον θέλγητρον τῆς μονοφώνου μουσικῆς. Ἡ διαφορὰ αὕτη παρατηρεῖται προχωρούσα ἐνόσῳ ἐκλείπουσιν οἱ γέροντες διδάσκαλοι, ὅπως μεταδώσωσι πιστὴν τὴν παράδοσιν εἰς τὴν νεωτέραν γενεάν.

Ὁμολογουμένως πολλῶν ἐπαίνων ἐστὶν ἀξία ἡ τάξις τῶν μουσικοδιδασκάλων καὶ ἱεροψαλτῶν, οἵτινες ἐμμένουσιν εἰς τὴν διατήρησιν τῶν ἀρχαίων γραμμῶν, καὶ τοῦ γενικοῦ χαρακτῆρος τοῦ μέλους, ἀλλ' ἀδυνατοῦσι καὶ οὗτοι ν'ἀντιπαλαίσωσι κατὰ φυσικοῦ αἰτίου, οἷόν ἐστιν ἡ ἐπίδρασις τοῦ εὐρωπαϊκοῦ μέλους.

(ἕπεται συνέχεια).

* Καθ' ἃς ὁδηγίας παρέχει τὸ Μέγα Θεωρητικὸν § 63—65 ὁρίζομεν τοὺς δεσμοὺς ἐπὶ χορδῆς πρὸς παραγωγὴν τοῦ τετραχόρδου Δι—Νη λαμβάνοντες διὰ τὸν

Δι τὸ μῆκος τῆς ὅλης χορδῆς 1
Κε τὸ μῆκος τῆς χορδῆς τὰ $^{8}/_{9}$
Ζω τὸ μῆκος τῆς χορδῆς τὰ $^{243}/_{256}$
Νη τὸ μῆκος τῆς χορδῆς τὰ $^{3}/_{4}$

Πρὸς εὕρεσιν δὲ τοῦ λόγου τῶν διὰ δυοῖν διαστημάτων ὁ Χρύσανθος τίθησιν ἀναλογίας

$^{1}/_{9} : {}^{1}/_{12} :: 12 : 9$ καὶ

$^{1}/_{9} : {}^{7}/_{108} :: 12 : 7$

Ἀλλ' αἱ ἀναλογίαι αὗται εἰσὶν ἀσυμβίβαστοι· διότι ἐν τῇ πρώτῃ ὡς ἡγούμενος λαμβάνεται τὸ $^{1}/_{9}$ τῆς ὅλης χορδῆς, ὡς ἑπόμενος δὲ τὸ $^{1}/_{12}$ τῶν $^{8}/_{9}$ τῆς χορδῆς ἔπρεπεν ἄρα νὰ γραφῇ οὕτω : $^{1}/_{9} : {}^{1}/_{12} \times {}^{8}/_{9} :: 12 : 8$

ἢ ἐὰν συγκρίνωνται τὰ ἀποτεμνόμενα πολλοστὰ οἱασδήποτε χορδῆς πρὸς ἀνύψωσιν κατὰ τόνον μείζονα ἢ ἐλάσσονα ἢ ἐλάχιστον, ἔπρεπε τότε ἡ δευτέρα νὰ γραφῇ :

$^{1}/_{9} : {}^{7}/_{88} :: 88 : 63$

διότι τὸ μῆκος Ζω Νη ἰσοῦται πρὸς τὰ $^{7}/_{88}$ τῆς χορδῆς ἀλλ' ἀποχωρίζεται· ὥστε ἵνα ἀποδῶσι συνεπῆ πρὸς ἑαυτὰ τὰ διαστήματα κατὰ Χρύσανθον ἔπρεπεν ἡ ἐκτέλεσις αὐτῶν νὰ γίνῃ κατὰ τὴν ἑτέραν τῶν δύο ἀναλογιῶν·

$^{1}/_{9} : {}^{8}/_{108} : {}^{7}/_{108} :: 12 : 8 : 7$

ἢ $^{1}/_{9} : {}^{1}/_{12} : {}^{7}/_{88} :: 88 : 66 : 63$

Ἐντεῦθεν φαίνεται ὅτι βασιλεύει σύγχυσις περὶ τὴν βάσιν αὐτῆς τῆς ἐργασίας.

Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς συγχύσεως ταύτης ἀμφότεραι αἱ ἀναλογίαι αὗται οὐδὲν σημαίνουσιν ἀκουστικῶς· οἱ δ' ἀριθμοὶ 12, 8, 7, ἢ 88, 66, 63 δύνανται τὸ πολὺ νὰ ἔχωσιν εἰκονικὴν σημασίαν· διὰ ταῦτα ἡ Ἐπιτροπὴ εὐλαβῶς ἀποσχοῦσα τῆς χρήσεως πάσης προγενεστέρας θεωρίας, ἠκολούθησεν ὁδὸν καθαρῶς δοκιμαστικήν, καὶ βαθμηδὸν διὰ πολλῶν δοκιμῶν ἐβεβαιώθη περὶ τῆς φύσεως τῆς κλίμακος· κατὰ δὲ τὴν ἀριθμητικὴν αὐτῆς ἐκτίμησιν προὐτίμησε τὸν φυσικὸν τρόπον τοῦ λογισμοῦ τῶν διαστημάτων πρὸς ἀποφυγὴν πάσης ἀμφιβολίας περὶ αὐτῶν καὶ πρὸς παγκόσμιον συνεννόησιν.

Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΙΣ ΤΩΝ ΕΝΟΡΙΑΚΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ
ΥΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΝ ΕΠΟΨΙΝ*

Καίτοι προτιθέμεθα 'να καταστήσωμεν γνωστὰς τοῖς ὁμογενέσι τὰς πληροφορίας, ὅσας εὐνοϊκῆ συνεύσει καὶ προστασίᾳ τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου συνεκομισάμεθα ἀπὸ τῆς ἐρεύνης τῶν ἐνοριακῶν κωδήκων, ἀφορώσας εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐν ταῖς ἐνορίαις τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως σχολείων τῶν ὀρθοδόξων, ἔνθα καὶ κατάλογος αὐτῶν ἐκτεθήσεται, σημειοῦμεν ἐν τούτοις ἐνταῦθα ὅτι μόνον αἱ σχολαὶ τῶν ἐνοριῶν τούτων ἐτήρουν ἴδια κατάστιχα λήψεων καὶ δόσεων καὶ καθόλου ἀπολογισμοὺς τῆς ἐτησίας διαχειρίσεως τῶν οἰκονομικῶν αὐτῶν, αἱ δὲ λοιπαὶ σχολαὶ ἐνεπίστευον τὴν διοίκησιν τῶν οἰκονομικῶν εἰς τοὺς ἐπιτρόπους τῶν ταμείων τῶν ἱερῶν ἐνοριακῶν ναῶν. Ἀναφέρονται δέ, καθ' ἣν ἐν τῷ κώδηκι 141 κεῖνται τάξιν, ἔχουσαι σχολεῖα αἱ ἐνορίαι Σταυροδρομίου, Γαλατᾶ, Ἐγριϰαπίου, Σαλματομβουκίου, Χάσκιοϊ, Ἐλπίδος καὶ ἁγίας Κυριακῆς Κοντοσκαλίου, ὧν οἱ λογαριασμοὶ συνεχωνεύοντο ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς. Καὶ μέχρι μὲν τοῦ 1814, κατὰ τὸν πολυτίμητον τοῦτον κώδηκα, τὸ χρέος εἴκοσιν ἓξ ἱερῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ναῶν ἀνέβαινεν εἰς γρόσια 400,000 καὶ πλέον, ἀλλὰ πολλῶν ἐκ τῶν εἴκοσιν ἓξ ἐνοριακῶν τούτων ναῶν οὐ σημειοῦνται τὰ χρέη· τούτων τὰ πλεῖω ὤφειλεν ὁ ναὸς ἁγίου Κωνσταντίνου ἐν Ὑψωμαθείοις, γρ. 220,955 ἰσάριθμα δηλ. καὶ πλέον σημερινὰ φράγκα, τὰ ὀλιγώτερα δ' ὁ ἐν Σαρμασικίῳ ναὸς τοῦ ἁγίου Δημητρίου, γρ. 2344. Εἶχον δὲ λαμβάνειν οἱ ἐν τῷ κώδηκι ἀναγραφόμενοι ἐνοριακοὶ οὗτοι ναοὶ ὑπὲρ τὰς

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 115—116 τοῦ παρόντος τόμου καὶ τέλος.

220,000, γροσίων, ὧν τὰ πλεῖω μὲν (27,264) ὁ ἅγιος Μηνᾶς τῶν Ὑψωμαθείων, τὰ ἐλάσσω δὲ (1396) ὁ αὐτόθι ἅγιος Νικόλαος. Περίεργόν ἐστιν ὅτι ἥκιστα συνετέλει πρὸς βελτίωσιν τῶν οἰκονομικῶν ἡ τοῦ Πατριαρχείου ἐποπτεία. Συχνάκις ἔγραφεν ὁ πατριαρχικὸς νοτάριος ἐν τῷ κώδηκι ὅτι ὁ δεῖνα ὀφείλει «καὶ πρέπει νὰ ζητηθοῦν», ἀλλαχοῦ δὲ, προκειμένου περὶ τῆς ἐκκλησίας Σαλματομβρουκίου, ἐσημείωσε: «572 γρόσια εἰς σάλδος, τὰ ὁποῖα ζητηθέντα παρὰ τοῦ καπζιμάλη ἀπεκρίθη παρρησίᾳ ὅτι ἐκλέρθησαν ἀπὸ τὴν κάσσα»· ἀλλὰ τὴν βελτίωσιν οὐδεὶς ἠδύνατο 'να ἐπενέγκῃ· ἐν διαστήματι ἓξ ἐτῶν ὁ ναὸς ἁγίου Κωνσταντίνου Ὑψωμαθείων ἐξώφλησεν ἐκ τοῦ χρέους μόνον 27000 γροσίων, ἔδωκε δὲ τόκους χρεῶν 103000. Τὸ ἀπορίας ἄξιον ὅτι ὁ ναὸς τῆς ἁγίας Κυριακῆς Κοντοσκαλίου ὤφειλε μὲν τῷ 1814 γρόσια 8500, μετὰ δὲ τριετίαν 7000, ἐνῷ εἶχε λαμβάνειν τὸ μὲν πρῶτον ἔτος σχεδὸν 15000, μετὰ δὲ τριετίαν τριακοντακισχίλια!!

Πλείονας εἰδήσεις ἤθελεν ἔχει τις περὶ τῶν οἰκονομικῶν τῶν ἐνοριακῶν τούτων ναῶν, εἴπερ ἀνεγράφοντο τακτικῶς αἱ διαχειρίσεις ἐν τῷ πατριαρχικῷ τούτῳ κώδηκι, ἀλλὰ τοῦτό τινες τῶν ἐνοριῶν ἀπέφευγον 'να πράξωσι. Σημείωσίς τις ἀνακειμένη ἐν σελίδι 234 τοῦ κώδηκος φέρει ταῦτα· «Ἡ ἐπιταγὴ ἦτον κατὰ τὸν τόμον προσωπικῶς νὰ ἀπέρχωνται οἱ διορισθέντες εἰς τὰς ἱερὰς ἐκκλησίας, καὶ λεπτομερῶς παραλαμβάνοντες τοὺς λογαριασμοὺς τῆς ληψοδοσίας των νὰ τοὺς προσφέρουν τῷ παναγιωτάτῳ καὶ προσκυνητῷ ἡμῶν δεσπότῃ καὶ τοῖς εὐγενεστάτοις ἄρχουσιν ἐφόροις τοῦ Κοινοῦ. Ἀλλὰ τινὲς τῶν ἐπιτρόπων τῶν ἐκκλησιῶν θέλοντες νὰ κάμουν ἀνατροπὴν διὰ τὰ τέλη των, εἰς διάστημα ὀλίγου καιροῦ θέλει φανῇ ἡ ζημία τοῦ σφράγματος, ὁποῦ τολμοῦν καὶ πράττουν ἀλόγως καὶ παρανόμως». Ὥστε προηγήθη μὲν ἡ τῶν καθεσταμένων ἐξελεγκτῶν ὀκνηρία μὴ μεταβαινόντων τακτικῶς εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς πρὸς ἐξέλεγξιν, ἐπηκολούθησε δ' αὐτῇ ἡ ἄρνησις ἐπιτρόπων τινῶν μὴ ὑποβαλλόντων τοὺς ἀπολογισμοὺς τῆς ἐτησίας αὐτῶν διαχειρίσεως, καὶ τὸ ὑπόμνημα τῆς ζημίας κεῖται μόνον ὡς ἁπλῆ σημείωσις ἐν τῷ κώδηκι 141. Εὐτυχῶς, ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς σημειώσεως παρῆλθον ἔτη τριάκοντα· καὶ τῷ ἔτει 1853 ἡ Μ. Ἐκκλησία ἐπεχείρησε 'να θεραπεύσῃ τὸ κακὸν καθορίζουσα τὰ κατὰ τὴν διαχείρισιν τῶν ἐνοριακῶν λογαριασμῶν·

τοῦτο δὲ ἐσκέψατο μὲν κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ πατριαρχείαν, ἤνεγκε δὲ κατὰ τὴν δευτέραν εἰς πέρας ὁ ἀείμνηστος πατριάρχης Γερμανὸς Δ' ὁ ἀπὸ Δέρκων, ὅστις μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν συνόδου κατὰ ἰανουάριον τοῦ 1853 ἐξέδωκεν ὀροθετήριον γράμμα, ἀξιοσημειώτους περιέχον διατάξεις. Τὸ γράμμα, μεταγραφὲν ὑφ' ἡμῶν ἐκ τοῦ κώδηκος τοῦ ἐν Ὑψωμαθείοις ἱεροῦ ναοῦ τῆς θείας Ἀναλήψεως, ὁρίζει μὲν ἐπιτροπὴν ἐξελεγκτικὴν διαρκῶς ἐδρεύουσαν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ἀλλ' ἀτυχῶς παρασιωπᾷ τὰ τῶν διορισθέντων ὀνόματα· ταύτην ἀπετέλουν δύο ἀρχιερεῖς καὶ δύο λαϊκοί, καθ' ἕκαστον ἔχοντες 'να θεωρῶσι τοὺς ἐτησίους λογαριασμοὺς ἑκάστης ἐκκλησίας, ἐξακριβῶσι τὴν χρηματικὴν διαχείρισιν καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν οἱ ἐπίτροποι διεχειρίζοντο τὰ κοινὰ χρήματα, λαμβάνοντες δὲ γνῶσιν ἑκάστης οὐσιώδους ὑποθέσεως ἀφορώσης εἰς πᾶσαν ἐκκλησίαν ἀναφέρωσι τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ περὶ πάντων. Ἐπειδὴ δὲ μέχρι τοῦ καιροῦ τούτου οἱ λογαριασμοὶ ὑπεβάλλοντο ἀτάκτως, ἡ Ἐκκλησία ὥρισεν ἡμέραν ἀναθεωρήσεως τὴν 1 ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους. Τρίτη σωστικὴ καὶ συνετὴ διάταξις τοῦ ὀροθετηρίου γράμματος ἐκέλευεν ὅπως οἱ τῶν κατ' ἐνορίας ἱερῶν ναῶν ἐπίτροποι μὴ ἔχωσι τοὐντεῦθεν ἄδειαν προβαίνειν εἰς δαπάνας ἐκτάκτους ἐκκλησιαστικῶν χρημάτων, μήτε εἰς ἔξοδα βαρέα χάριν οἰκοδομῶν καὶ ἐπισκευῶν, μήτε εἰς ἀγορὰς ἀμφίων καὶ ἄλλων οὐσιωδῶν πραγμάτων, ἄνευ προηγουμένης εἰδοποιήσεως τῆς κεντρικῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ πατριάρχου, ὁρισθέντος ἅμα ὅτι οἱ τῶν ἐπιτρόπων ἐξοδεύοντες αὐτογνωμόνως ἐκ τῶν χρημάτων τούτων ὑποβληθήσονται εἰς τὴν ἐξ ἰδίων ἀποζημίωσιν τῆς ἐκκλησίας, ἧς ἦσαν διαχειρισταί. Ἀπηγορεύθη ἡ πώλησις τῶν εἰς τὰς ἐκκλησίας ἀφιερωθέντων κτημάτων, ὡς καὶ ἡ ἀνταλλαγὴ τούτων πρὸς ἄλλα, ἡ ἀγορὰ νέων, ἡ μεταλλαγὴ τῶν τίτλων τῆς ἰδιοκτησίας ἄνευ γνώμης προηγουμένης τῆς ἐπιτροπῆς, ἀναφερούσης ἐκ καθήκοντος εἰς τὸν πατριάρχην τὸ πρᾶγμα, ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος πάσης τοιαύτης πράξεως. Ἀπηγορεύθησαν τὰ δάνεια, ἄνευ προηγουμένης εἰδοποιήσεως τοῦ πατριάρχου, ὅστις, κατὰ τὰς νέας ταύτας διατάξεις, ἔπρεπε 'να κυρώσῃ δι' ἰδιοχείρου πατριαρχικῆς ἐπιβεβαιώσεως πάσας τὰς χρεωστικὰς ὁμολογίας τόσον τὰς ἀπὸ τοῦ 1853 γραφομένας, ὅσον καὶ τὰς ἀναγομένας εἰς χρέη καὶ δάνεια ἐκκλησιῶν συναφθέντα πρὸ τούτου τοῦ ἔτους. Πᾶν ἔγγραφον ἀνῆκον εἰς τὴν χρηματικὴν ἢ κτηματικὴν τῆς ἐκκλησίας δοσοληψίαν ἐνεκρίθη 'νὰ σφραγίζηται τῇ σφραγίδι ἑκάστου ναοῦ, τριμερεῖ οὔσῃ ὅπως ἓν μὲν μέρος κρατῇ ὁ πρόεδρος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς, τὸ δὲ εἰς τῶν ἐπιτρόπων, τὸ δὲ τρίτον ἡ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις καθεστηκυῖα ἐξελεγκτικὴ ἐπιτροπή, διότι ἄνευ τοῦ ὄρου τῆς τοιαύτης σφραγίσεως πᾶν ἔγγραφον τοιοῦτον προεκηρύχθη ἄκυρον. Ὡρίσθη δὲ κώδηξ ἴδιος 'να συνταχθῇ, φυλαττόμενος μὲν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ἀναγράφων δὲ τοὺς λογαριασμούς, τὰ κτήματα καὶ σκεύη ἑκάστης ἐκκλησίας. Ἐκ τῶν λοιπῶν τοῦ ὀροθετηρίου γράμματος διατάξεων βεβαίως ἐξέρχεται τῶν ὁρίων καὶ τῆς ἐπιβολῆς τῆς παρούσης ἱστορικῆς σημειώσεως ἡ μνεία ἰδίου ἄρθρου, τὰ ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ καθήκοντα τῶν ἐπιτρόπων ὁρίζοντος, μὴ δυναμένων ἐπεμβαίνειν εἰς τὰς ἱερατικὰς ὑπηρεσίας, μήτε ἔνδον τοῦ ἁγίου βήματος, μήτε συγχωροῦντος εἰς αὐτοὺς 'ν'αὐξάνωσι τὰ τῶν ἱερέων ἐμβατοίκια, μήτε τὸ προσωπικὸν αὐτὸ τῶν ὑπαρχόντων προεστώτων, ἄνευ πατριαρχικῆς ἀδείας· «πολλῶν γὰρ ἐκκλησιῶν τὰ ἐμβατοίκια—γράφει τὸ γράμμα—εἰς

τοσοῦτον ὑπερηξήρθη βαθμόν, ὥστε μηδὲ ἀποζῆν τοὺς ἱερεῖς ἀπὸ τῶν μικρῶν αὐτῶν εἰσοδημάτων δύνασθαι».

Ἀλλ' ἡ περὶ ἐγκαθιδρύσεως νέων ἐπιτρόπων ἐν ταῖς ἐνοριακαῖς ἐκκλησίαις διάταξις φαίνεται ἡμῖν ἀξία προσοχῆς, ἐκ δὲ ταύτης ὑποδηλοῦται τοῦτο: εἴπερ ἐκ τῆς ἐξελέγξεως τῆς ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐπιτροπῆς ἐφαίνετο ὅτι ἐπίτροποί τινες ὑπηρέτησαν πιστῶς καὶ μετ' ἀφοσιώσεως ἐκείνῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἡ τοιαύτη ὑπηρεσία αὐτῶν ἐγίνετο γνωστὴ τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, «ἔχουσι διαμένειν οἱ αὐτοὶ καὶ ἀποκαθίστασθαι εἰς τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ἐπιτροπῆς διὰ τῆς συνήθους πατριαρχικῆς Ἀποδείξεως». Εἰ δὲ παραιτησάμενοι ἔδει 'ν' ἀντικατασταθῶσι, τότε πάλιν ἡ ἐκλογὴ ἤθελεν ἀναφέρεσθαι τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ πρὸς ἔκδοσιν τῆς κυριαρχικῆς ἐπικυρώσεως.

Ταῦτα καθώρισε τὸ γράμμα τοῦ Γερμανοῦ. Ἐν τοσούτῳ ἡ ἀκρίβεια ἀπαιτεῖ 'να εἴπωμεν ὅτι πολλῶν ἐνοριακῶν ἐκκλησιῶν—διότι τῶν ἐν Μετοχίοις εὑρισκομένων οὐδεὶς ἐξήλεγχε τοὺς λογαριασμούς—οἱ λογαριασμοὶ κυροῦνται ὑπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου μέχρι τοῦ 1860 συνυποκυρούντων μόνον τοῦ μητροπολίτου Μελενίκου Διονυσίου καὶ τοῦ γραμματέως τοῦ Κοινοῦ Ἰωάννου Πασπαλλῆ. Τινῶν δὲ τοὺς λογαριασμοὺς κυροῦσιν ἀπὸ τοῦ 1863—1865 ὁ πατριάρχης Σωφρόνιος ὁ ἀπὸ Ἀμασείας, καὶ ὁ Προύσης Κωνστάντιος μετὰ τοῦ τότε ἀρχιγραμματέως τοῦ Δ. Ἐθν. Μικτοῦ Συμβουλίου.

Ἐμπεδοῦν τὴν τάξιν τὸ Συμβούλιον τοῦτο συνεζήτησε καὶ, ἐπικυρῶσαν τῇ 16 ὀκτωβρίου 1864, ἐξέδωκεν ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ τυπογραφείου «Γενικὸν κανονισμὸν τῶν ἐπιτροπῶν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱερῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων», οὗ ἕνεκα τελειότερος οὗτος ἐτύγχανε τοῦ ἐπὶ Γερμανοῦ· διατάξεις δέ τινες τοῦ κανονισμοῦ τούτου εἰσὶ καὶ σήμερον διδακτικαί. Οὕτω λ. χ. ὁρίζει μὲν περὶ τῶν ἐπιτρόπων καὶ διατάττει ἵνα ἐν ἐνοριακῇ συνελεύσει ἐκλέγωνται, τὰς συνελεύσεις ὅμως θέλει 'να συναποτελῶσιν *οἱ πρεσβύτεροι τῶν προκρίτων ἰδιοκτητῶν οἰκογενειαρχῶν τῆς ἐνορίας, ὑπηκόων τῆς κραταιᾶς βασιλείας*. Ἡ διάρκεια τῶν ἐργασιῶν ἑκάστης ἐπιτροπῆς ἦν ἐτησία, αἱ δὲ περὶ δανείων, ὁμολόγων, ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως κτημάτων, σφραγίδος κλπ. διατάξεις εἰσὶν ὁμοιαι ταῖς ἐν τῷ ἐπὶ Γερμανοῦ ἐκδοθέντι συνοδικῷ γράμματι, μεθοδικῶς δ' εἰς ἄρθρα διῃρημέναι. Τῇ 16 φεβρουαρίου 1868 ἐφάνη νεώτερος κανονισμός, τῶν ἱερῶν ἐκκλησιῶν ἀποκλειστικῶς, ἐγκεκριμμένος ὑπό τε τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου, ἐκ δύο κεφαλαίων καὶ 23 ἄρθρων ἀποτελούμενος, τοῦ προηγουμένου συγκειμένου ἐκ 17. Κατ' ἐκεῖνον ἡ ἐπιτροπὴ πάσης ἐκκλησίας ὡρίζετο τριμελής· κατὰ τὸν νέον αἱ ἀνάγκαι τῆς ὑπηρεσίας ὥριζον τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐπιτρόπων, εἰς τρεῖς ἢ πέντε, ὧν ἡ ἐκλογὴ ἐγίνετο τῇ πρώτῃ ἢ δευτέρᾳ κυριακῇ τοῦ ἰανουαρίου, ἐπὶ συνεδριάσεως ἐνοριακῆς, ἣν ἀπετέλουν οἱ πρόκριτοι καὶ εὐϋπόληπτοι σταθεροὶ κάτοικοι, ὥστε αἱ περὶ τοῦ τρόπου τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ἐνοριακῶν τούτων συνελεύσεων διατάξεις τοῦ προτέρου κανονισμοῦ ἦσαν συνεκτικώτεραι τῶν τοῦ δευτέρου.

Κατὰ τὸν κανονισμὸν τοῦτον, ἅμα ἐγίνετο ἡ ἐξέλεγξις ἐν τῇ τῆς ἐνορίας συνελεύσει καὶ ἡ ἐκλογὴ τῆς νέας ἐπιτροπῆς, ἣν ἠδύναντο μόνον ἐπὶ ἓν ἔτος ἔτι 'ν' ἀποτελέσωσιν οἱ τὸ πρότερον διαχειρισάμενοι. Τὰ περὶ σφραγίδος, ἀγορᾶς, ἐνοικιάσεως καὶ πωλήσεως ἔμειναν ἐπίσης ἰσχύοντα, ὡρίσθη δ' ὅτι θέλει κυροῖ διὰ τῆς ἰδίας ὑπογραφῆς ὁ πατριάρχης τοὺς λογαριασμοὺς ἑκάστου ἔτους. Καθήκοντα ἐπιτρόπων καὶ ἐπιμελητῶν οὐδαμῶς προτιθέμεθα 'να ἐξετάσωμεν, ἀνεφέρομεν δ' ἁπλῶς τὴν προϊοῦσαν σύνταξιν τοῦ θεσμοῦ τῆς διαχειρίσεως τῶν ἐνοριακῶν λογαριασμῶν, καὶ παλιλλογία ἔσται 'ν' ἀνακεφαλαιώσωμεν ὅ,τι ἐλέχθη. Ὁ ἀναγνώστης εὗρεν ὅτι ἡ φροντὶς, ἣν ἡ Μ. Ἐκκλησία ἀπὸ δύο ἑκατονταετηρίδων ἐπεδείξατο, προέβαινε λελογισμένως, προέλαβε δὲ τὴν καταστροφήν, ἣν οἱ ἀθεόφοβοι τῶν μουκατάδων ἐφευρέται παρεσκεύαζον εἰς τὰς ἐνοριακὰς ἐκκλησίας. Πόσον σωτήριον ἤθελεν εἶναι εἴπερ πρὸ πλειόνων ἐτῶν ἐλάμβανε τὴν τοιαύτην ἡ Ἐκκλησία πρόνοιαν. Πρὸ τῶν μέσων τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, πρὸ τοῦ 1740 ὁ ναὸς τῆς ἐνορίας Ἐγρικαπίου ἐκινδύνευε 'να καταστραφῇ, τοῦτ' αὐτὸ 'ν' ἀποσβεσθῇ ἐκ τῆς βίβλου τῶν ζώντων· γράμμα τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου τοῦ ἀπὸ Καισαρείας ἐκδεδομένον κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος κατηγορεῖ «τῶν τῇ οἰκοδομῇ αὐτοῦ ἐπιστατησάντων ἀπροσεξίαν καὶ ἀβουλίαν.... ἀπερισκέπτως τὰς ἐπ' αὐτῇ ἐξόδους ποιησαμένων..... καὶ ἦν ἄρα τὰ τῆς θεραπείας (τοῦ ναοῦ) ἐργώδη προδήλως καὶ ἄπορα μηδεμιᾶς ἀντιληπτικῆς χειρὸς ἀναφαινομένης»· ἐποπτεία δὲ τοῦ Πατριαρχείου ἐπιμελεστάτη καὶ φροντὶς ἄγρυπνος καὶ σύντονος τῶν προκρίτων τοῦ γένους ἔκτοτε μέχρι τῶν χρόνων ἡμῶν ἔσωσε τὴν ἐκκλησίαν ταύτην, καὶ ἐβελτίωσε τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν αὐτῆς. Περὶ τὰ τέλη τοῦ Ις' αἰῶνος οἱ ἐν Βαλατᾷ δύο ναοὶ τῶν ὀρθοδόξων ὁ τῆς Παναγίας τοῦ Βαλίνου καὶ ὁ τοῦ ἁγίου Δημητρίου τῆς Ξυλοπόρτης παρ' ὀλίγον ἐπωλοῦντο, ἂν μὴ προέφθανε χρηματικῶς ὑποστηρίζων τὴν οἰκονομικὴν αὐτῶν κακοδαιμονίαν ὁ ἀείμνηστος πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, ἐπιτηρητὴς δὲ τότε γενόμενος τοῦ ἀποστολικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, Μελέτιος ὁ Πηγᾶς. Ἡ μέριμνα αὕτη καὶ φροντὶς ἔσωσε τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ναούς, ἐκράτησε τὴν οἰκονομικὴν καταστροφήν, ἐβελτίωσε τὴν χρηματικὴν καὶ κτηματικὴν περιουσίαν, ἀπειλοῦσα δὲ ποινὰς βαρείας τοὺς τῶν ἀποράσεων αὐτῆς παραβάτας ἀνεδείχθη σώτηρα πολυτιμήτου παρακαταθήκης καὶ περιουσίας ἱερᾶς, ἣν εὐσεβεῖς γενεαὶ εἰς ἡμᾶς ἐγκατέλιπον.

ΜΑΝΟΥΗΛ ΙΩ. ΓΕΔΕΩΝ

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗΝ

ΕΤΟΣ Η'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 16 ΜΑΡΤΙΟΥ 1888 **ΑΡΙΘ. 18.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

†Ὁ Ἡρακλείας **Γερμανός** (πρόεδρος)
Ἀρχιμανδ. **Γρ. Παλαμᾶς**
Γεράσ. Σ. Δώριζας
Ἀρχιγρ. Ἱ. Συνόδ. **Κωνστ. Ἀλεξανδρίδης** (ταμίας)
Ἰωάν. Δ. Τανταλίδης (γραμματεύς).

Ἀρχισυντάκτης **Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών**

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἥμισυ.

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Νοεμβρίου καὶ τὴν 1 Μαΐου.

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Ἡρακλείας κ. Γ'ερμανῷ Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».— Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου Ἱερολ. κ. Κωνσταντίνου Ἀλεξανδρίδου (ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου).

Περιεχομενα

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά— Ἡ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστ. Μουσική.—Θρησκευτικὴ κίνησις ἐν Ρωσσίᾳ (ἡ αἵρεσις τῶν Στουνδιστῶν) ὑπὸ τοῦ ἱεροδιακόνου Ἀποστόλου Χριστοδούλου.

Παράρτημα.—Κανονικαὶ διατάξεις τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως (σελ. 137—144).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—Ἀνεγράψαμεν ἐν καιρῷ (σελ. 20 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου) ὅτι δι' ἐπιστολῆς ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς μητροπολίτας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, γνωστὸν γενομένης εἰς τὰς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ὀρθοδόξους κοινότητας, ἡ Μ. Ἐκκλησία ἤγγειλεν αὐταῖς ὅτι πᾶσαν αἴτησιν αὐτῶν ἀφορῶσαν εἰς ἐκκλησιαστικά, ἐκπαιδευτικὰ καὶ ἐν γένει κοινοτικὰ αὐτῶν πράγματα πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα ἀπευθυνομένην πρέπει νὰ διαβιβάζωσι τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ τῶν οἰκείων μητροπολιτῶν. Ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον ἄτοπον παρατηρεῖται παρά τισι καὶ πάλιν, ἐνεκρίθη ν' ἀναγγελθῇ διὰ τῶν κατὰ τόπους μητροπολιτῶν ὅτι πᾶσα αἴτησις ἀπ' εὐθείας εἰς τὰ Πατριαρχεῖα πεμπομένη θέλει ἐπιστρέφεσθαι πρὸς τὴν πέμψασαν κοινότητα ἀνενέργητος.

— Ἐγκαίρως ἐποιησάμεθα γνωστὸν (σελ. 4 τοῦ 1 ἀριθ. ἔτους Η' τῆς *Ἐκκλησ. Ἀληθείας*) ὅτι ἐξ αἰτήσεως τοῦ σεβ. μητροπολίτου Καισαρείας περὶ τροποποιήσεως ἄρθρων τινῶν τοῦ κανονισμοῦ τῆς ἐν Καισαρείᾳ Ροδοκανακείου Ἱερατικῆς Σχολῆς ἀφορμὴν ἡ ἱερὰ Σύνοδος λαμβάνουσα συνέστησεν αὐτῷ ὅπως ὑποβάλλων ἅμα οἵας ἂν κρίνῃ καταλλήλους τροποποιήσεις ἐν τῷ κανονισμῷ πέμψῃ τοῦτον ἐνταῦθα πρὸς συζήτησιν, πρὸ πολλοῦ λήξαντος τοῦ χρόνου, μεθ' ὃν ἠδύνατο νὰ τροποποιηθῇ. Τοῦ κανονισμοῦ τούτου ἀποσταλέντος τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ, ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἐνέκρινε ν' ἀνατεθῇ εἰς ἐπιτροπὴν διμελῆ ἡ σύγκρισις τοῦ παλαιοῦ κανονισμοῦ τῆς Σχολῆς, οὗ ἀντίτυπον εὑρίσκεται ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, πρὸς τὸν νῦν ἀποσταλέντα τροποπεποιημένον κανονισμόν· μέλη δὲ τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ἐξελέγησαν οἱ σεβασμ. συνοδικοὶ μητροπολῖται Μιτυλήνης καὶ Δρυϊνουπόλεως.

— Ἐκ τῶν προσκληθέντων νέων συνοδικῶν ὁ σεβ. μητροπολίτης Νικοπόλεως κ. Ἱερώνυμος ἀπήντησεν ὅτι ἔρχεται προσεχῶς ἐνταῦθα· ἐπιστολαὶ δ' ἐκ Σιατίστης, ἐκ τῆς ἐπαρχίας Νικοπόλεως, καὶ ἐξ Ἀγκύρας ὑπὸ τῶν κατοίκων ὑπογεγραμμέναι ἀπεστάλησαν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, παρακαλοῦσαι τὴν Μ. Ἐκκλησίαν ὅπως τῷ μὲν σεβ. μητροπολίτῃ Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Ἀθανασίῳ ἐπιτρέψῃ τὴν ἐπὶ μικρὸν ἔτι διαμονὴν ἐν Σιατίστῃ μέχρι καταβολῆς τοῦ θεμελίου λίθου τῆς ἀνεγερθησομένης Τραμπαζείου σχολῆς, τοὺς δὲ σεβ. μητροπολίτας Νικοπόλεως καὶ Ἀγκύρας ἀρῇ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν, ὧν τὰ συμφέροντα ἀπαιτοῦσι τὴν ἐκεῖσε παρουσίαν ἀμροτέρων. Ἡ ἱερὰ Σύνοδος μὴ ἐγκρίνασα τὴν αἴτησιν τῶν εὐσεβῶν Σιατιστέων ἀπεράσισεν ὅπως ὁ σεβ. μητροπολίτης αὐτῶν ᾖ ἐνταῦθα κατὰ τὸν ὑπὸ τῶν Κανονισμῶν ὁριζόμενον χρόνον, καθὼς καὶ οἱ σεβασμ. συνοδικοὶ Νικοπόλεως καὶ Ἀγκύρας.

— Ἐπιστολαὶ ἐπάλληλοι τῶν τε πανιερ. μητροπολιτῶν Φιλαδελφείας καὶ Σμύρνης καὶ ἀναφορὰ τῶν κατοίκων οἰκτρῶς διαζωγραφεῖ τὴν ἔνεκα ἐπισκήψαντος λιμοῦ κατάστασιν τῶν ὀρθοδόξων τῆς πόλεως Οὐσακίου, πολιτικῶς μὲν ὑπαγομένης εἰς τὸν νομὸν

Προύσης, ἐκκλησιαστικῶς δ' εἰς τὴν μητρόπολιν Φιλαδελφείας. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, μεταξὺ τριακοντακισχιλίων κατοίκων, μόνον 1250 οἰκογένειαί εἰσιν ὀρθόδοξοι καὶ τούτων εἴκοσι μόνον δύνανται νὰ διατηρήσωσιν ἑαυτὰς ἐν μέσῳ τοῦ λιμοῦ τούτου. Ἡ ἱερὰ Σύνοδος ὑπ' ὄψιν λαβοῦσα τὰς ἐπιστολὰς ταύτας ἀπεφάσισε νὰ ἀνενεχθῇ τὸ πρᾶγμα τῇ σεβ. κυβερνήσει. Εὐχαρίστως δ' ἀναγγέλλομεν ὅτι ἐν τῇ ἱερᾷ μητροπόλει Σμύρνης συνεστήθη ἐπιτροπή, εἰς ἣν, μεθ' ὅλην τὴν ἐμπορικὴν καχεξίαν, οἱ πάντες ἐγχειρίζουσι συνδρομάς, ἱκανὴ δὲ ποσότης ἀλεύρων ἀπεστάλη ἐκ τῆς πόλεως ταύτης εἰς Οὐσάκιον.

— Δι' ἐκθέσεως αὐτοῦ πρὸς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν ὁ παν. μητροπολίτης Κρήτης κ. Τιμόθεος, εἰς ὃν ἦν ἀνατεθειμένη ἡ ἐξέτασις τῶν κατὰ τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου κ. Νικηφόρου αἰτιάσεων μέρους τινὸς ἐπαρχιωτῶν αὐτοῦ, ποιεῖται γνωστὸν ὅτι ἡ κατὰ τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου κατηγορία ἐστὶ μονομερής, καὶ ὅτι οὗτος ἐξακολουθεῖ περιερχόμενος τὰ διάφορα χωρία τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ, γενόμενος δεκτὸς μετ' ἐνδείξεων εὐλαβείας καὶ σεβασμοῦ.

— Εἰς τὴν χηρεύουσαν ἐπισκοπὴν Πολυανῆς λαβὼν ἐντολὴν παρὰ τῆς Μ. Ἐκκλησίας ὁ πανιερ. μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Γρηγόριος ὅπως μετὰ τῆς συνόδου τῶν περὶ αὐτὸν ἐπισκόπων χειροτονήσῃ νέον ἐπίσκοπον, καθὰ ἐγκαίρως ἐγράψαμεν, ἔγραψεν ἐσχάτως τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ ζητῶν σημείωσιν ὀνομάτων ἐκ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις κώδηκος τῶν δι' ἀρχιερατείαν ἐκλεξίμων. Ἡ Μ. Ἐκκλησία ἀπέστειλε σημείωσιν τῶν μᾶλλον καταλλήλων πρὸς διακυβέρνησιν ἐπαρχίας τοιαύτης.

— Τῇ κυριακῇ τῆς ὀρθοδοξίας ἐτελέσθη ἐν τῷ σεπτῷ πατριαρχικῷ ναῷ ἡ νενομισμένη πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ λειτουργία, συλλειτουργούντων τῇ Α. Θ. Π. τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολιτῶν Ἡρακλείας, Νικαίας, Βερροίας, Μιτυλήνης, Ἴμβρου, Μογλενῶν, Δρυϊνουπόλεως, Χαλεπίου καὶ τοῦ παρεπιδημοῦντος πανιερ. μητροπολίτου Τραπεζοῦντος, ἐν μέσῳ πλήθους ἀπείρων ὀρθοδόξων, παρισταμένων δὲ καὶ τῆς Α. Ἐξ. τοῦ συμβούλου τῆς ἐνταῦθα Ρωσσικῆς αὐτοκρατορ. πρεσβείας κ. Μ. Ὀνοὺ μετὰ τοῦ Β' αὐτῆς γραμματέως κ. Μανσούροφ, καὶ τοῦ γραμματέως τῆς ἐνταῦθα βασιλικῆς Ἑλληνικῆς πρεσβείας κ. Δ. Μεταξᾶ μετὰ τοῦ κ. Ναούμ, ἐκ μέρους τῆς Α. Ἐξ. τοῦ πρεσβευτοῦ, καὶ τῶν Α.Α. Ἐξ. τοῦ τε Μ. λογοθέτου Σταυράκη βέη Ἀριστάρχου καὶ τοῦ Μ. ῥήτορος Κωνσταντίνου Καλλιάδου βέη, ἀμφοτέρων ἐν στολῇ.

— Τῇ κυριακῇ κατὰ τὸν ἑσπερινὸν ὡμίλησεν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ ὁ πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτης καὶ Μ. ἱεροκῆρυξ Γρ. Παλαμᾶς περὶ τῆς ἐπιῤῥοῆς τοῦ χριστιανισμοῦ ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ κόσμου.

— Ἀνεφέρομεν ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ περὶ τῆς ὑπὸ τῆς ἐφορίας τῶν Ἐθν. Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων ἐκλογῆς τετραμελοῦς ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν ἀξιοτίμων μελῶν αὐτῆς κκ. Ν. Ψυχάρη βέη, Γ. Καζανόβα ἐρένδη, Ἰ. Παπαδούκα ἰατροῦ καὶ Ἀλεξ. Ῥάλλη πρὸς μελέτην τῆς καταστάσεως τῶν ἱδρυμάτων τούτων καὶ τῆς θεραπείας τῶν τυχὸν ὑπαρχουσῶν ἐλλείψεων. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἐπεσκέψατο τῇ παρελθούσῃ πέμπτῃ τὰ Φιλανθρ. Καταστήματα, κατὰ δὲ τὴν γενομένην τῇ ἐπιούσῃ παρασκευὴν (11 ἰσταμένου) τακτικὴν συνεδρίασιν τῆς ἐφορίας, ἀνεκοίνωσε προφορικῶς τά τε πορίσματα τῆς ἐπισκέψεως αὐτῆς καὶ τὰς ἰδίας σκέψεις περὶ τῆς ἐσωτερικῆς τῶν καθιδρυμάτων τούτων καταστάσεως, ἅμα δὲ προέτεινε διαφόρους βελτιώσεις καὶ μεταῤῥυθμίσεις εἴς τε τὴν ἐσωτερικὴν λειτουργίαν τῶν καθιδρυμάτων ἀῤῥωσας καὶ εἰς ὑλικάς τινας μεταβολάς, ὑπὸ λόγων ἰατρικῶν ἐπιβαλλομένας. Αἱ κυριώτεραι τούτων εἰσί: α'] ἡ διὰ περιβόλου περίφραξις τοῦ παρ' ἀνωνύμου τινὸς ὁμογενοῦς οἰκοδομηθέντος οὐ πρὸ πολλοῦ τμήματος τῶν ἐκ μιασματικῶν καὶ μολυσματικῶν νοσημάτων πασχόντων, ὅπως ἡ χρησιμοποίησις αὐτοῦ καταστῇ δυνατή, εὐκολυνθῇ δ' ἅμα καὶ ἡ κυκλοφορία τοῦ ἀέρος μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ νῦν ὑπάρχοντος οἰκοδομήματος τῶν Νοσοκομείων· β'] ἡ διόρθωσις τῆς κλίμακος τῆς ἀναγούσης εἰς τὰ θεραπευτήρια τῶν ἀσθενῶν, καθισταμένης ἠρέμα κατωφερούς, εὐκολυνούσης δὲ τὸν περίπατον καὶ τὴν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μετάβασιν τῶν ἀσθενῶν· γ'] ὁ ἀποχωρισμὸς τῶν εἰς ἀναισθησίαν περιπεσουσῶν γυναικῶν τῶν ἐν τῷ Γηροκομείῳ περιθαλπομένων ἀπὸ τῶν ἐχουσῶν συνείδησιν τῶν λειτουργιῶν τοῦ σώματος· δ'] ὁ χωρισμὸς εἰς δύο τοῦ γενικοῦ πλυντηρίου, καθὼς ἦν καὶ ἄλλοτε, συνιστωμένων καὶ πάλιν δύο διακριβῶν ἀπ' ἀλλήλων ἐργαζομένων πλυντηρίων, τοῦ μὲν ἐν τῷ Νοσοκομείῳ, τοῦ δὲ ἐν τῷ Ὀρφανοτροφείῳ· ε'] ἡ κατεδάφισις παλαιῶν τινῶν παραπηγμάτων τῶν διὰ τὰς μολυσματικὰς νόσους καὶ τοὺς ἐκ τοιούτων πάσχοντας χρησιμευόντων ἄλλοτε, καὶ ἡ πυρπόλησις τῆς ξυλείας αὐτῶν, οὐ μόνον ὡς ἀχρήστου ἀλλὰ καὶ ὡς βλαβερᾶς εἰς τὴν ὑγιείαν, διότι εἰσὶν ἑστία μιασματικῶν μικροβίων. Τὰς ἀνακοινώσεις ταύτας ἡ ἐφορία μετ' ἐνδιαφέροντος ἀκούσασα ἐνέκρινε νὰ ληρθῇ ἡ δέουσα ῥοντὶς, μελετωμένων τῶν προτεινομένων βελτιώσεων, ἐν ἀντιβολῇ πρὸς τὴν ἀπαιτουμένην ὑλικὴν δαπάνην, προϋπολογιζομένην πρότερον, ἀφοῦ ζητηθῇ καὶ ἡ γνώμη δοκίμων ἀρχιτεκτόνων.

Σημειοῦμεν δὲ χάριν ἀκριβείας ὅτι τὸ προσωπικὸν τῶν Ἐθν. Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων, ἔμμισθόν τε καὶ μὴ, ἠριθμεῖτο κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος φεβρουαρίου (29) μηνὸς εἰς 136, ὧν ἄνδρες μὲν 114, γυναῖκες δὲ 22.

— Κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα φεβρουάριον ἐνοσηλεύθησαν ἐν τῷ Νοσοκομείῳ 561, ὧν 498 ἄνδρες, 63 δὲ γυναῖκες· τούτων ἐξῆλθον 264, ἀπέθανον 54, ἔμειναν νοσηλευόμενοι τῇ 29 φεβρουαρίου 243. Περιεθάλποντο ἐν τῷ Γηροκομείῳ 103, ὧν 22 γυναῖκες, ἀπέθανον δὲ 4. Ἔμειναν ἐν τῷ Φρενοκομείῳ 364, τούτων δ' ἦσαν 270 ἄνδρες. Ἔμειναν δὲ καὶ ἐν τῷ Ὀρφανοτροφείῳ

133 παῖδες· ἤτοι τῇ 29 φεβρουαρίου ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀρφανῶν, νοσηλευομένων καὶ γηροκομουμένων καὶ τῶν ὑπαλλήλων τῶν ἐν τοῖς Ἑθν. Φιλανθρωπικοῖς Καταστήμασιν ἀνήρχετο εἰς 960, ὧν 787 ἄνδρες, γυναῖκες δὲ 173.

—Ὁ ἐν Καστορίᾳ ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος καὶ πρωτοσύγκελλος τοῦ μητροπολίτου Καστορίας κ. Ἀθανάσιος ἐπὶ τῇ βάσει καταγγελίας γενομένης κατ' αὐτοῦ προσεκλήθη ἐσχάτως ὑπὸ τῆς νομαρχίας Βιτωλίων καὶ ἐτέθη ὑπὸ κράτησιν ἐν τῇ ἕδρᾳ τῆς γενικῆς διοικήσεως. Συνεπείᾳ δὲ διαβημάτων γενομένων ἁρμοδίως ὑπό τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἰδιαιτέρων ἐνεργειῶν τῆς Α. Θ. Π. ὁ εἰρημένος κληρικὸς ἀπελύθη ἤδη διαμένων ἐν τῇ ἱερᾷ μητροπόλει Πελαγωνείας.

— Τῇ δευτέρᾳ ἀρίκετο ἐκ Ρόδου ὁ τέως διαμένων ἐκεῖ ὡς ἐπίτροπος τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Μυρέων κ. Γρηγόριος.

— Τῇ προσεχεῖ κυριακῇ (21) ἡ ἐπιτροπὴ τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν, κατὰ τὰ νενομισμένα, τελεῖ ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ τὸ ἱερὸν μνημόσυνον τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου Ἡρακλείας Γρηγορίου.

Ἡ Κεντρικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ ἐν τῇ συνεδριάσει αὐτῆς τῆς 17 φεβρουαρίου λαβοῦσα ὑπ' ὄψει τὰ ἐν τῇ *Κωνσταντινουπόλει* πρό τινος δημοσιευθέντα περὶ τοῦ ἱερατικῶς προϊσταμένου τῆς ἐν Γαλατᾷ ἱερᾶς ἐκκλησίας τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ Ἀρχιμ. Γερασίμου, καθ' ἃ οὗτος προσκληθείς, ἵνα κηδεύσῃ πτωχόν τινα ἀποβιώσαντα, ἀπεποιήθη τοῦτο, καὶ ἐξετάσασα ἐπισταμένως τὰ κατὰ τὴν κατηγορίαν ταύτην ἐπληροφορήθη ὅτι ὁ προϊστάμενος ἀπεποιήθη μὲν ἀληθῶς τὴν κήδευσιν ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο ἄλλως νὰ πράξῃ καθότι ὁ ἀποβιώσας κατῴκει εἰς μέρος ὑπαγόμενον εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν περιφέρειαν τῆς Παναγίας Σταυροδρομίου, οὐχ ἧττον ἐδήλωσεν ὅτι προθύμως θὰ ἐτέλει τὴν κήδευσιν ἐὰν οἱ συγγενεῖς ἐζήτουν τὴν ἄδειαν τῆς ἐπιτροπῆς τῆς εἰρημένης ἐκκλησίας Σταυροδρομίου, ἀλλὰ τοιαύτη ἄδεια δὲν ἐδόθη αὐτῷ. Ταῦτα πρὸς γνῶσιν τοῦ δημοσίου καὶ χάριν τῆς ἀληθείας.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Κ. Ἐκκλησ. Ἐπιτροπῆς.

Ἀνεκοινώθη πρό τινος καιροῦ τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι ἡ ἐν Κρήτῃ ἱεραρχία εἰς δυσχερῆ ἐνίοτε περιάγεται θέσιν ὡς ἐκ τῆς ἀρνήσεως τινῶν ἐκ τῶν αὐτόθι πολιτικῶν καὶ δικαστικῶν ἀρχῶν εἰς ἐκτέλεσιν τῶν ἀποράσεων τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων, ἐκείνων ἰδίᾳ, αἵτινες ἐπιδικάζουσι διατροφὴν ταῖς παρὰ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν ἐγκαταλιμπανομέναις συζύγοις. Ἐπειδὴ δὲ ἡ τοιαύτη κατάστασις ἀποτέλεσμα εἶχε τὴν αὔξησιν τῶν ἀτακτημάτων καὶ συνετέλει εἰς σπουδαίαν χαλάρωσιν τῶν ἠθῶν, γενομένων παρὰ τῆς Μ. Ἐκκλησίας τῶν δεόντων διαβημάτων, ἡ Α. Ἐξ. ὁ Γεν. Διοικητὴς Κρήτης Κ. Ἀνθόπουλος πασᾶς, μετ' ἐπισταμένην τοῦ ζητήματος τούτου μελέτην, διέταξεν ἵνα αἱ περὶ διατροφῆς ἀποράσεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν τῆς νήσου ἐκτελῶνται ἄνευ δικονομικῶν διατυπώσεων, διοικητικῶς καὶ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως· τὸ μέτρον δὲ τοῦτο ἐκοινοποίησε πρὸς ἁπάσας τὰς διοικητικὰς ἀρχὰς δι' ἐγκυκλίου ὑπὸ ἡμερ. 26 παρελθόντος φεβρουαρίου ἐχούσης ὧδε:

Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Κρήτης ἀνέφερεν εἰς τὴν Γενικὴν Διοίκησιν ὅτι πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν παρὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων ἐκδιδομένων ἀποράσεων, δι' ὧν ἐπιδικάζονται ἔξοδα διατροφῆς εἰς τὰς ὑπὸ τῶν συζύγων αὐτῶν ἀδίκως ἐγκαταλειπομένας γυναῖκας καὶ εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν, αἱ δικαστικαὶ ἀρχαὶ ἀπαιτοῦσι τὴν ἐκπλήρωσιν διαφόρων δικονομικῶν διατυπώσεων, ἐπειδὴ ὅμως αἱ τοιαῦται δικονομικαὶ διατυπώσεις, οὐ μόνον πολλὰς δυσχερείας γεννῶσι, καθιστῶσαι ἐνίοτε ἀνέφικτον τὴν ἐκτέλεσιν, ἀλλὰ καὶ προκαλοῦσι δαπάνας ὑπερόγκους σχετικῶς πρὸς τὰ ἐλάχιστα ποσὰ, τὰ ἐπιδικαζόμενα διὰ τῶν ἀποράσεων, ὧν ἡ ἐκτέλεσις ἐπιδιώκεται, ἠτήσατο τὴν λῆψιν καταλλήλων μέτρων πρὸς ἄρσιν τῶν δυσχερειῶν τούτων.

Γενομένης ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου τῆς δεούσης συνεννοήσεως μετὰ τῆς Εἰσαγγελίας τῶν Ἐρετῶν ἐλήφθη, τῇ γνωμοδοτήσει αὐτῆς, ἡ ἀκόλουθος ἀπόφασις:

«Ἐπειδὴ τὸ ἄρθρον 406 τῆς ἐν ἰσχύϊ πολιτικῆς δικονομίας, ὁρίζει ὅτι «τὰ περὶ οἰκογενειακῶν καὶ κληρονομικῶν δικαίων ρυθμίζονται κατὰ τοὺς ἐπικρατοῦντας νόμους καὶ ἔθιμα, τοὺς ἰσχύοντας δι' ἑκάστην τῶν κοινοτήτων τῆς νήσου,» ἀνέκαθεν δ' ἰσχύει διὰ τὴν χριστιανικὴν κοινότητα τῆς νήσου ἔθιμον, καθ' ὃ αἱ περὶ διατροφῆς ἀποράσεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν ἐκτελοῦνται ἄνευ δικονομικῶν διατυπώσεων διοικητικῶς καὶ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως, καὶ ἐπειδὴ οὐδεὶς νόμος κατήργησε τὸ τοιοῦτον ἔθιμον, οὐδ' ὑπάρχει που τῶν ἐν ἰσχύϊ νόμων διάταξις, ὁρίζουσα ὅτι ἡ ἐκτέλεσις τῶν περὶ διατροφῆς ἀποράσεων γίνεται κατὰ τὰς δικονομικὰς διατυπώσεις, διὰ ταῦτα αἱ περὶ διατροφῆς ἀποράσεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν τῆς νήσου, δέον νὰ ἐκτελῶνται ἄνευ δικονομικῶν διατυπώσεων διοικητικῶς καὶ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως.»

Ταῦτα φέροντες εἰς γνῶσιν ὑμῶν, σᾶς παρακαλοῦμεν ἵνα, ὁσάκις ἤθελεν αἰτηθῇ παρ' ὑμῶν ἡ ἐκτέλεσις τοιούτων περὶ διατροφῆς ἀποράσεων, ἐκτελῆτε αὐτὰς καθ' ὃν ἀνωτέρω εἴρηται τρόπον.

Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐξέφρασε δι' ἐπιστολῆς Αὐτοῦ εὐχαριστίας τῷ Ἐξ. κ. Κ. Ἀνθοπούλῳ πασᾷ ἐπὶ τῇ προθύμῳ διευθετήσει τοῦ σπουδαίου τούτου ζητήματος, καθὼς ἐπίσης καὶ διὰ τὴν δικαιονόμισιν τῆς ἐπιχορηγήσεως τῶν ἐν Κρήτῃ πανιερωτάτων ἀρχιερέων, ἥτις θέλει τοῦ λοιποῦ καταβάλλεσθαι τακτικῶς ἐκ τοῦ αὐτόθι δημοσίου ταμείου, ὡς ἐδημοσιεύθη ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς *Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας*.

Χθὲς ἐπανῆλθεν ἐκ Ραιδεστοῦ καὶ ὁ ἕτερος τῶν εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἀποσταλέντων πατριαρχικῶν ἐξάρχων πανιερ. μητροπολίτης Νευροκοπίου κ. Χρύσανθος, ἀποπερατώσας τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῷ ἐντολήν. Ἡ Α. Π. ἐδήλωσεν ἡμῖν ὅτι τὰ ἐν τῇ ἐφημερίδι *Κωνσταντινουπόλει* δημοσιευθέντα περὶ τῶν ἀρχιερατικῶν ἀμφίων τοῦ μακαρίτου Ἡρακλείας Γρηγορίου βαθεῖαν ἐνεποίησαν τοῖς αὐτόθι ἔκπληξιν καὶ ἀγανάκτησιν ὡς καλῶς καὶ ἐκ τοῦ σύνεγγυς γινώσκουσι τὸ εἶδος, τὴν ποιότητα καὶ τὴν κατάστασιν τῶν εἰς τὸν μακαρίτην ἀνηκόντων πραγμάτων. Μολονότι δὲ καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ

μακαρίτου κ. Κωνσταντίνος Παυλίδης διεκήρυξε τὸ ἀνυπόστατον αὐτῶν δημοσιεύσας ἐν τῷ *Νεολόγῳ* ἐπανόρθωσιν τῶν περί τινων ἀμφίων ἐκ πλάνης γενομένων ὑπ' αὐτοῦ παρατηρήσεων, ἃς τοσούτῳ παραδόξως καὶ κακοβούλως παρεμόρφωσεν ὁ εἰς τὴν *Κωνσταντινούπολιν* ἐπιστείλας ἀνώνυμος, οὐχ ἧττον οἱ τὴν κατγραφὴν καὶ παραλαβὴν τῆς περιουσίας τοῦ ἀποβιώσαντος ἱεράρχου ἐντεταλμένοι πατριαρχικοὶ ἔξαρχοι, παραβαλόντες τὰ ἐκποιηθέντα ἄμφια καὶ λοιπὰ πράγματα πρός τε τὸν ἐκ Ραιδεστοῦ προαποσταλέντα ἐπίσημον κατάλογον, φέροντα τὴν σφραγῖδα τῆς δημογεροντίας Ραιδεστοῦ καὶ τὰς ὑπογραφὰς τῶν δημογερόντων κ. κ. Γρ. Κ. Λαζίδου, Α. Ν. Δημητριάδου, Μημ. Ι. Κωνσταντινίδου, Κυριακοῦ Ι. Μακρίδου, Χατζῆ Στεράνου Εὐσταθίου καὶ Βασιλείου Διαμαντῆ, καθὼς καὶ πρὸς ὃν ἕφερον οὗτοι ἰδιαιτέρως κατάλογον, εὗρον ταῦτα αὐτούσια καὶ ἀνελλιπῆ. Τὸν κατάλογον δὲ τῶν ἀρχιερατικῶν ἀμφίων, περὶ ὧν ἐγένετο ὁ πολὺς πάταγος, ἐπέδωκαν ἡμῖν εἰς δημοσίευσιν πρὸς γνῶσιν τοῦ τε ἐντεῦθεν καὶ τοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἡρακλείας δημοσίου.

Κατάλογος τῆς εὑρεθείσης περιουσίας τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου Ἡρακλείας Γρηγορίου.

Ἄμφια ἀρχιερατικά.

1 σάκκος μόρικος κεντητὸς ἀπὸ κατηρὲ, καινουργής.
1 στιχάριον κίτρινον.
1 ὠμοφόριον μέγα κλαδωτὸν ἐξ ὑφάσματος μεταξωτοῦ μὲ σταυροὺς κεντητούς.
1 ὅμοιον μικρόν.
1 περιζώνιον ἀργυροῦν (τσιφτίσι).
1 ἐπιτραχήλιον σάκκι μὲ σταυροὺς ἀπὸ σειρῆτι.
1 ζεῦγος ἐπιμάνικα κεντητὰ ἀπὸ κατηρὲ πράσινον, παλαιά.
1 ἐπιγονάτιον κεντητὸν ἀπὸ κατηρὲ μόρικον.
1 φυλλάδα λειτουργίας πεπαλαιωμένη.
1 μίτρα ἐπὶ βυσσίνου βελούδου κεντητὴ κεκοσμημένη διὰ ψευδῶν πετραδίων, πεπαλαιωμένη.
1 σάκκος λευκὸς ἐκ στόφας.
1 στιχάριον ἁτλάζι ἐρυθροῦν μὲ κεντητὸν ποδόγυρον.
1 ὠμοφόριον ἀπὸ σῆτι πεπαλαιωμένον μὲ πόλους κεντητοὺς παλαιούς.
1 ὠμοφόριον μικρὸν σάκκι, παλαιόν.
1 ζεῦγος ἐπιμάνικα κεντητὰ, πράσινα, παλαιά.
1 ἐπιτραχήλιον κεντητόν.
1 περιζώνιον ἀργυροῦν κεντητὸν, παλαιόν.
1 ἐπιγονάτιον κεντητὸν (παριστῶν ἄγγελον) παλαιόν.
1 σάκκος ἀπὸ δαμάσκαν πρασίνην πεπαλαιωμένος.
1 στιχάρι κεντητὸν ἀπὸ λαχούρι.
1 περιζώνιον κεντητόν.
1 ὠμοφόριον ἐρυθροῦν πεπαλαιωμένον.
1 σάκκος κεντητὸς ἐπὶ ὑφάσματος μερινοῦ γαλαζίου.
1 σάκκος σῆτι ρωσσικὸς πρόστυχος, παλαιὸς, μὲ κώδωνας ἐκ λευκοσιδήρου.
1 σάκκος παλαιὸς ἀπὸ δαμάσκαν πρόστυχον.
1 ζώνη κεντητὴ ἐπὶ κατηρὲ.
1 ζεῦγος ἐπιμάνικα λευκὰ πεπαλαιωμένα.
1 μανδύας καινουργὴς μὲ κεντητοὺς πόλους τέσσαρας.
1 μανδύας πεπαλαιωμένος.
1 ἑνὸς μανδύου ὕφασμα (ἁτλάζι παλαιόν).
1 πατερίτσα (ἀρζὰν πλακέ).
1 σταυρὸς εὐλογίας λευκός.
1 ἐπανωκαλύμμαχον ρωσσικόν.
1 ἐγκόλπιον (σταυρὸς) τεθραυσμένον.
1 ἐγκόλπιον ἐκ σμάλτου (σταυρὸς) μὲ χρυσῆν ἅλυσιν.
1 ἐγκόλπιον παλαιὸν (Παναγία).
3 καλύμματα λειτουργίας.
2 προσόψια λειτουργίας.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 15 μαρτίου 1888.

Οἱ πατριαρχικοὶ Ἔξαρχοι
† Νευροκοπίου ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ.
Γ. ΛΕΜΟΝΙΔΗΣ.

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΕΚΠΟΝΗΘΕΙΣΑ ΕΠΙ ΤΗ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΨΑΛΤΗΡΙΟΥ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

ΕΝ ΕΤΕΙ 1883*

Οὕτω βαθμηδὸν ἐξασθενεῖ μὲν καὶ ἐκλείπει ἡ παράδοσις, τὰ δὲ ἱερὰ ἡμῶν μέλη διατηροῦσι μὲν τὰς γραμμὰς, ἀποβάλλουσιν ὅμως κατὰ μικρὸν τὴν οὐσίαν τῶν τονιαίων διαστημάτων ἤτοι τὸν χαρακτῆρα. Κατὰ τὴν γνώμην τῆς Ἐπιτροπῆς ἡ περὶ τούτου ἐπανόρθωσις τῆς μουσικῆς μετὰ παρέλευσιν χρόνου τινὸς ἤθελεν εἰσθαι ὅλως ἀνέφικτος, καθότι θέλει ἐκλείψει τελείως ἡ φωνητικὴ παράδοσις, ἥτις περιέσωσε καὶ διασώζει εἰσέτι μέχρι τοῦ νῦν τὴν ἱερὰν ἡμῶν μουσικήν.

Ἐν τῇ παραδόσει λοιπὸν μόνῃ νομίζει ἡ Ἐπιτροπὴ ὅτι ἔγκειται ἡ θεραπεία τοῦ κακοῦ.

Καὶ πρῶτον μὲν δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀμφιβάλλῃ τις περὶ τῆς πιστότητος τῆς παραδόσεως, ὡς πρὸς τὴν ἀκρίβειαν τῶν τονιαίων διαστημάτων.

Πανταχοῦ τῆς Ἀνατολῆς ὅπου εἰσὶν ὀρθόδοξοι ἀνατολικαὶ ἐκκλησίαι, ἡ ἰσχὺς τῆς παραδόσεως διετήρησεν ἀγνὴν καὶ ἀδιάφθορον τὴν οὐσίαν τοῦ ἱεροῦ μέλους. Ἀπὸ τῶν Παριστρίων χωρῶν μέχρις Αἰγύπτου ἡ παράδοσίς ἐστιν ἡ αὐτή· τὰ τρία γένη τὸ διατονικὸν, χρωματικὸν καὶ ἐναρμόνιον μετὰ τῶν τονιαίων διαστημάτων, αἱ ὑρέσεις καὶ διέσεις, οἱ ἀκτὼ κύριοι ἦχοι, καὶ οἱ κλάδοι αὐτῶν, ψάλλονται ἀπαραλλάκτως ἐν Συρίᾳ ὡς καὶ ἐν Ρουμανίᾳ, ἐν Σερβίᾳ ὡς καὶ ἐν Ἠπειροθεσσαλίᾳ, ἐν Κρήτῃ ὡς καὶ ἐν τῷ Ἁγιωνύμῳ Ὄρει, ἐν Παλαιστίνῃ, ἐν Βουλγαρίᾳ, ἐν Κύπρῳ ὅπως καὶ

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 137—138 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

ἐν Πελοποννήσῳ, τουτέστιν ἡ παράδοσις διετηρήθη σώα, ὁμοία καὶ ἀκμαία πανταχοῦ ὅπου ἡ εἰσβολὴ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ μέλους δὲν ἐξησθένισεν αὐτήν.

Τῆς παραδόσεως ταύτης τὴν παγίωσιν καὶ συντήρησιν ἐθεώρησεν ἡ Ἐπιτροπὴ ὡς τὸ μόνον μέσον πρὸς διάσωσιν τῆς καταρρεούσης ἡμῶν μουσικῆς. Ἐπιληφθεῖσα συντόνως καὶ καρτερικῶς τοῦ ἔργου ὥρισεν ἐπὶ φθογγομέτρου τὸν μείζονα, τὸν ἐλάσσονα, τὸν ἐλάχιστον τόνον, καὶ πάσας τὰς ἐπὶ τὸ βαρὺ ἢ ἐπὶ τὸ ὀξὺ μεταβολάς, εἰς ἃς ὑπόκειται, στηριζομένας ἐπὶ τῆς περισωθείσης μέχρι τῆς σήμερον παραδόσεως.

Πρὸς τοῦτο ἡ ἐργασία ἐγένετο κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον· ἐπὶ ἐντατῶν ὀργάνων ἐτέθησαν δεσμοὶ εὐκίνητοι, οἵτινες καταλλήλως μετατιθέμενοι ἐπέφερον μεταβολὰς αὐθαιρέτους εἰς τὰ διαστήματα καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐξετελοῦντο ἐκκλησιαστικὰ ἢ ἐθνικὰ μέλη ὑπὸ τοῦ διατάξαντος τοὺς δεσμούς, ἐφ' ὧν οἱ ἀκροώμενοι, ἐξ ἐπαγγέλματος μουσικοί, ἐξέφραζον τὴν ἑαυτῶν γνώμην· καὶ ἐὰν μὲν ἡ ἀπόδοσις ἐμαρτυρεῖτο πιστὴ καὶ γνησία, συνεκρίνοντο οἱ φθόγγοι τοῦ ὑπ' ὄψιν ὀργάνου δι' ὁμοφωνίας πρὸς τοὺς φθόγγους τοῦ μονοχόρδου καὶ ἐσημειοῦντο τὰ ἀντιστοιχοῦντα μήκη τῆς αὐτῆς χορδῆς εἰς τὰς ὑπὸ τὴν βάσανον διαιρέσεις· εἰ δὲ μή, ἀπερρίπτοντο αὗται ὡς ἐσφαλμέναι καὶ νόθοι. Μετά τινα χρόνον αἱ ἐπὶ τοῦ μονοχόρδου σημειώσεις ἐβοήθουν εἰς δευτέραν συναρμογὴν τοῦ ἐντατοῦ ὀργάνου κατὰ τὰς αὐτὰς θέσεις τῶν δεσμῶν καὶ αἱ δοκιμαὶ ἐπανελαμβάνοντο. Τοιουτοτρόπως βασανισθέντα βαθμηδὸν τὰ τρία γένη καὶ πάντες οἱ ἦχοι παρέσχον τὸ ἀξιόλογον συμπέρασμα ὅτι ἐκτελοῦνται δι' ἑνὸς μοναδικοῦ διαγράμματος, μεταβαλλομένης τῆς βάσεως αὐτοῦ καὶ βοηθείᾳ τῶν ἐν αὐτῷ τῷ διαγράμματι περιλαμβανομένων μικρῶν διαστημάτων, τουτέστι τοῦ κόμματος, τῆς διέσεως καὶ τῆς ὑφέσεως.

Τὸ διάγραμμα τοῦτο σύγκειται ἀπὸ τοῦ Νη ὡς βάσεως ἐκ δύο τετραχόρδων ὁμοίων διεζευγμένων κατὰ τόνον· τὰ δὲ σχετικὰ μήκη τῆς χορδῆς τὰ τοὺς διαδοχικοὺς αὐτοῦ φθόγγους παρέχοντα εἰσί:

Νη$_1$	Πα$_1$	Βου$_1$	Γα$_1$	Δι$_1$	Κε$_1$	Ζω$_1$	Νη$_2$
1	$^8/_9$	$^{81}/_{100}$	$^3/_4$	$^2/_3$	$^{16}/_{27}$	$^{27}/_{50}$	$^1/_2$

Νη$_2$	Πα$_2$	Βου$_2$	Γα$_2$	Δι$_2$	Κε$_2$	Ζω$_2$	Νη
$^1/_2$	$^4/_9$	$^{81}/_{200}$	$^3/_8$	$^1/_3$	$^8/_{27}$	$^{27}/_{100}$	$^1/_4$

Ἀντικειμένων ἐπανειλημμένων δοκιμῶν ἐγένετο τὸ μῆκος τῆς χορδῆς διὰ τὸν φθόγγον Βου, ἡ μέση αὐτοῦ ἀξία εὑρέθη οὖσα 0,810 ἐπὶ χορδῆς ἑνὸς μέτρου. Ἐκ ταύτης συμπεραίνομεν τὴν ἑξῆς σειρὰν περιλαμβάνουσαν τοὺς σχετικοὺς ἀριθμοὺς τῶν δονήσεων δι' ἕκαστον τῶν φθόγγων τοῦ διαγράμματος.

Νη$_1$	Πα$_1$	Βου$_1$	Γα$_1$	Δι$_1$	Κε$_1$	Ζω$_1$	Νη$_2$
1	$^9/_8$	$^{100}/_{81}$	$^4/_3$	$^3/_2$	$^{27}/_{16}$	$^{50}/_{27}$	2

Νη$_2$	Πα$_2$	Βου$_2$	Γα$_2$	Δι$_2$	Κε$_2$	Ζω$_2$	Νη
2	$^9/_4$	$^{200}/_{81}$	$^8/_3$	3	$^{27}/_8$	$^{100}/_{27}$	4

Τὰ μεταξὺ δύο οἱωνδήποτε φθόγγων τοῦ διαγράμματος τούτου διαστήματα περιλαμβάνει ὁ ἑξῆς πίναξ·

Διὰ δυοῖν

$$\frac{\text{Πα}_1}{\text{Νη}_1}=\frac{9}{8}$$

$$\frac{\text{Βου}_1}{\text{Πα}_1}=\frac{800}{729}=\frac{9}{8}\cdot\frac{(80)^2}{(81)}$$

$$\frac{\text{Γα}_1}{\text{Βου}_1}=\frac{27}{25}=\frac{9}{8}\cdot\frac{24}{25}$$

$$\frac{\text{Δι}_1}{\text{Γα}_1}=\frac{9}{8}=\frac{\text{Πα}_1}{\text{Νη}_1}$$

$$\frac{\text{Κε}_1}{\text{Δι}_1}=\frac{9}{8}=\frac{\text{Πα}_1}{\text{Νη}_1}$$

$$\frac{\text{Ζω}_1}{\text{Κε}_1}=\frac{\text{Βου}_1}{\text{Πα}_1}$$

$$\frac{\text{Νη}_2}{\text{Ζω}_1}=\frac{\text{Γα}_1}{\text{Βου}_1}$$

Διὰ τεσσάρων

$$\frac{\text{Γα}_1}{\text{Νη}_1}=\frac{4}{3}$$

$$\frac{\text{Δι}_1}{\text{Πα}_1}=\frac{\text{Γα}_1}{\text{Νη}_1}$$

$$\frac{\text{Κε}_1}{\text{Βου}_1}=\frac{4}{3}\cdot\frac{(81)^2}{(80)}$$

$$\frac{\text{Ζω}_1}{\text{Γα}_1}=\frac{4}{3}\cdot\frac{25}{24}$$

$$\frac{\text{Νη}_2}{\text{Δι}_1}=\frac{\text{Γα}_1}{\text{Νη}_1}$$

$$\frac{\text{Πα}_2}{\text{Κε}_1}=\frac{\text{Γα}_1}{\text{Νη}_1}$$

$$\frac{\text{Βου}_2}{\text{Ζω}_1}=\frac{\text{Γα}_1}{\text{Νη}_1}$$

Διὰ ἓξ

$$\frac{\text{Κε}_1}{\text{Νη}_1}=\frac{5}{3}\times\frac{81}{80}$$

$$\frac{\text{Ζω}_1}{\text{Πα}_1}=\frac{5}{3}\times\frac{80}{81}$$

$$\frac{\text{Νη}_2}{\text{Βου}_1}=\frac{5}{3}\times\frac{81}{80}\times\frac{24}{25}$$

$$\frac{\text{Πα}_2}{\text{Γα}_1}=\frac{\text{Κε}_1}{\text{Νη}_1}$$

$$\frac{\text{Βου}_2}{\text{Δι}_1}=\frac{\text{Ζω}_1}{\text{Πα}_1}$$

$$\frac{\text{Γα}_2}{\text{Κε}_1}=\frac{5}{3}\times\frac{24}{25}\times\frac{80}{21}$$

$$\frac{\text{Δι}_2}{\text{Ζω}_1}=\frac{\text{Νη}_2}{\text{Βου}_1}$$

Διὰ τριῶν

$$\frac{\text{Βου}_1}{\text{Νη}_1}=\frac{100}{81}=\frac{5}{4}\times\frac{80}{81}$$

$$\frac{\text{Γα}_1}{\text{Πα}_1}=\frac{32}{27}=\frac{5}{4}\times\frac{80}{81}\times\frac{24}{25}$$

$$\frac{\text{Δι}_1}{\text{Βου}_1}=\frac{243}{200}=\frac{5}{4}\times\frac{81}{80}\times\frac{24}{25}$$

$$\frac{\text{Κε}_1}{\text{Γα}_1}=\frac{81}{64}=\frac{5}{4}\times\frac{81}{80}$$

$$\frac{\text{Ζω}_1}{\text{Δι}_1}=\frac{\text{Βου}_1}{\text{Νη}_1}$$

$$\frac{\text{Νη}_2}{\text{Κε}_1}=\frac{\text{Γα}_1}{\text{Πα}_1}$$

$$\frac{\text{Πα}_2}{\text{Ζω}_1}=\frac{\text{Δι}_1}{\text{Βου}_1}$$

Διὰ πέντε

$$\frac{\text{Δι}_1}{\text{Νη}_1}=\frac{3}{2}$$

$$\frac{\text{Κε}_1}{\text{Πα}_1}=\text{»}$$

$$\frac{\text{Ζω}_1}{\text{Βου}_1}=\text{»}$$

$$\frac{\text{Νη}_2}{\text{Γα}_1}=\text{»}$$

$$\frac{\text{Πα}_2}{\text{Δι}_1}=\text{»}$$

$$\frac{\text{Βου}_2}{\text{Κε}_1}=\frac{3}{2}\cdot\frac{(80)^2}{(81)}$$

$$\frac{\text{Γα}_2}{\text{Ζω}_1}=\frac{3}{2}\times\frac{24}{25}$$

Δι' ἑπτὰ

$$\frac{\text{Ζω}_1}{\text{Νη}_1}=\frac{15}{8}\cdot\frac{80}{81}$$

$$\frac{\text{Νη}_2}{\text{Πα}_1}=\frac{15}{8}\cdot\frac{80}{81}\cdot\frac{24}{25}$$

$$\frac{\text{Πα}_2}{\text{Βου}_1}=\frac{15}{8}\cdot\frac{81}{80}\cdot\frac{24}{25}$$

$$\frac{\text{Βου}_2}{\text{Γα}_1}=\frac{\text{Ζω}_1}{\text{Νη}_1}$$

$$\frac{\text{Γα}_2}{\text{Δι}_1}=\frac{\text{Νη}_2}{\text{Πα}_1}$$

$$\frac{\text{Δι}_2}{\text{Κε}_1}=\frac{\text{Νη}_2}{\text{Πα}_1}$$

$$\frac{\text{Κε}_2}{\text{Ζω}_1}=\frac{\text{Πα}_2}{\text{Βου}_1}$$

Ἐντεῦθεν συμπεραίνομεν τὰς ἑξῆς παρατηρήσεις·

α'] Ὑπάρχουσι τρία διὰ δυσὶν διαστήματα καλούμενα τόνοι· ὁ μείζων Νη—Πα ($^{9}/_{8}$), ὁ ἐλάσσων Πα—Βου $^{9}/_{8}\,(^{80}/_{81})^{2}$ καὶ ὁ ἐλάχιστος Βου—Γα $(^{9}/_{8}.^{24}/_{25})$. Ὁ ἐλάσσων ὑπολείπεται τοῦ μείζονος κατὰ $(^{80}/_{81})^{2}$ τουτέστι κατὰ κόμμα κόμματος, ἐὰν καλέσωμεν κόμμα τὸ κλάσμα $^{80}/_{81}$ ὡς εἴθισται· ὁ δὲ ἐλάχιστος ὑπολείπεται τοῦ μείζονος καθ' ὕρεσιν, ἐὰν καλέσωμεν ὕρεσιν τὸ κλάσμα $^{24}/_{25}$ καὶ δίεσιν τὸ ἀντεστραμμένον $^{25}/_{24}$.

β'] Ὑπάρχουσι τέσσαρα διάφορα διαστήματα διὰ τριῶν, τὸ διὰ τριῶν μείζον Γα—Κε $(^{5}/_{4}\times^{81}/_{80})$ καὶ τὸ διὰ τριῶν ἔλασσον Πα—Γα $(^{5}/_{4}\times^{80}/_{81}\times^{24}/_{25})$ ἀμφότερα ταῦτα ἰσοῦνται ἀκριβῶς πρὸς τὰ Πυθαγόρεια $^{34}/_{26}$ καὶ $^{25}/_{33}$. Τὸ ἔλασσον ὑπολείπεται τοῦ μείζονος κατὰ κόμμα κόμματος καὶ καθ' ὕρεσιν· τὸ ὑπολειπόμενον τοῦ μείζονος καθ' ὕρεσιν Βου-Δι $(^{5}/_{4}\times^{81}/_{80}\times^{24}/_{25})$ καὶ τὸ ὑπερτεροῦν τοῦ ἐλάσσονος κατὰ δίεσιν Νη—Βου $(^{5}/_{4}\times^{80}/_{81})$.

γ'] Τὰ διὰ τεσσάρων εἰσὶ τριῶν μεγεθῶν· τὰ πέντε τῶν $^{4}/_{3}$· ἓν μεῖζον τούτων κατὰ δίεσιν $^{4}/_{3}\times^{25}/_{24}$ (Γα—Ζω), καὶ ἓν μεῖζον κατὰ κόμμα κόμματος (Βου—Κε) $^{4}/_{3}\times(^{81}/_{80})^{2}$.

δ'] Τὰ διὰ πέντε εἰσὶν ἐπίσης τριῶν μεγεθῶν· πέντε τῶν $^{3}/_{2}$· ἓν ἔλασσον καθ' ὕρεσιν (Ζω—Γα) $^{3}/_{2}\times^{24}/_{25}$ καὶ ἓν ἔλασσον κατὰ κόμμα κόμματος $^{3}/_{2}\times(^{80}/_{81})^{2}$ (Κε—Βου)·

ε'] Τὰ δι' ἓξ διαστήματά εἰσι τεσσάρων εἰδῶν·

Τὸ πυθαγόρειον μείζον $\frac{3^{3}}{2^{1}}=^{5}/_{3}\times^{81}/_{80}$ (Νη—Κε)·

Τὸ πυθαγ. ἔλασσον $\frac{2^{7}}{3^{4}}=$(Κε—Γα)$=^{5}/_{3}\times^{24}/_{25}\times^{80}/_{81}$.

Τὸ ὑπολειπόμενον τοῦ μείζονος καθ' ὕρεσιν (Βου—Νη) $^{5}/_{3}\times^{81}/_{80}\times^{4}/_{25}$ καὶ τὸ ὑπερτεροῦν τοῦ ἐλάσσονος κατὰ δίεσιν (Πα—Ζω) $^{5}/_{3}\times^{80}/_{81}$.

ς'] Τὰ δι' ἑπτὰ τέλος διαστήματά εἰσι τριῶν μεγεθῶν·

Τὸ πυθαγ. ἔλασσον (Πα—Νη) $\frac{2^{4}}{3^{2}}=^{15}/_{8}\times^{80}/_{81}\times^{24}/_{25}$.

Τὸ κατὰ δίεσιν μείζον τούτου (Νη—Ζω)$=^{15}/_{8}.\,^{80}/_{81}$, καὶ τὸ $^{15}/_{8}.^{81}/_{80}.^{24}/_{25}$ (Βου—Πα) καθ' ὕρεσιν ἔλασσον τοῦ μείζονος Πυθαγορείου $^{15}/_{8}.\,^{81}/_{80}=\frac{3^{5}}{2^{7}}$. Τὸ τελευταῖον τοῦτο δὲν ἀναραίνεται ἐν τῇ σειρᾷ τοῦ διαγράμματος, ἀλλὰ κατασκευάζεται διὰ διέσεως ἐκ τοῦ (Βου—Πα)*.

(ἕπεται συνέχεια).

* Τὸ τοιοῦτο διάγραμμα πειραματικῶς καταδειχθὲν ὅτι χρησιμεύει ὡς ὕλη διὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἐθνικὰ ἄσματα ταυτίζεται πρὸς τὸ πυθαγόρειον, ὅπερ ἐσχάτως οἱ ἐν Εὐρώπῃ μουσικοὶ ἀνεγνώρισαν ὡς τὸ ἁρμοδιώτερον διὰ τὸ μέλος καὶ ἐκάλεσαν αὐτὸ *μελωδικὸν* διάγραμμα κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ *ἁρμονικὸν* ἢ εὐρωπαϊκὸν ὡς καλοῦμεν ἡμεῖς αὐτό· (ὅρα Neumann, Ueber die verschiedenen Bestimmungen der Tonverhæltnisse.Leipzig 1858· καὶ Helmholz: Lehre von der Tonempfindungen. Braunschweig 1877· καὶ Jamin Bouty: Acoustique. Paris 1879.) Οὐσιώδης δὲ τῶν δύο τούτων διαγραμμάτων διάκρισίς ἐστιν αὕτη ὅτι ὁ τοῦ ἀνωτέρου ἐκκλησιαστικοῦ μελῳδικοῦ διαγράμματος ἐλάχιστος ὑριστάμενος δίεσιν μεταβάλλεται εἰς μείζονα $(^{27}/_{25}.^{25}/_{24}=^{9}/_{8})$, ἐνῷ ὁ τοῦ ἁρμονικοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐλάχιστος ὑριστάμενος δίεσιν μεταβάλλεται εἰς ἔλασσονα $(^{16}/_{15}\times^{25}/_{24}=^{10}/_{9})$.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

ΕΝ ΡΩΣΣΙΑι

Τῇ 6 ἀπριλίου (ἐ. ἔ.) συμπληροῦνται τρία ἔτη, ἀφ' ὅτου αἱ ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι τῶν Σλαύων, ἐν πνευματικῇ χαρᾷ, ἀνέμελπον τὸν βαρύφθογγον ἐκεῖνον ὕμνον εἰς τοὺς κορυφαίους τῶν Σλαύων ἀποστόλους, Κύριλλον καὶ Μεθόδιον, ἐπὶ τῇ χιλιετηρίδι τοῦ θανάτου τοῦ τελευταίου. Τὴν θρησκευτικὴν ταύτην πανήγυριν μέλλει νὰ διαδεχθῇ συντόμως ἐν τῇ Ρωσσικῇ Ἐκκλησίᾳ ἑτέρα, ἐπίσης μὲν μεγάλη, ἀλλὰ καθαρῶς ρωσσική. Ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ὁ ὀρθόδοξος ρωσσικὸς λαὸς παρασκευάζεται νὰ πανηγυρίσῃ λαμπρῶς τὴν 15 ἰουλίου, (ἡμέραν τοῦ θανάτου τοῦ παρ' αὐτῷ ἰσαποστόλου ἁγίου Βλαδιμήρου), ἀναπέμπων τὰς πρὸς τὸν Ὕψιστον εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει γεγονότος, τὴν σωτηριωδεστάτην σχόντος ἐπιρροὴν ἐπί τε τοῦ πολιτικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ βίου τῆς Ρωσσίας, ἐπὶ τῇ ἐννεακοσιετηρίδι (900) τῆς βαπτίσεως τῶν κατοίκων τῆς πρωτευούσης τοῦ ἀγαθοῦ ἐκείνου ἡγεμόνος, Κιεβιτῶν, ἐν τοῖς διαυγέσιν ὕδασι τοῦ παρὰ τὴν «μητέρα τῶν ρωσσικῶν πόλεων» ῥέοντος Δνειπέρου ποταμοῦ. Ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ τόπου ἐκείνου, ἐν ᾧ ἐτελέσθη ἡ ἐν Χριστῷ ἀναγέννησις τοῦ ρωσσικοῦ λαοῦ, ὑψοῦται καὶ νῦν ἔτι μικρὸς μὲν ἀλλὰ μεγαλοπρεπὴς εὐκτήριος οἶκος, ἀποτελῶν ἓν τῶν ἱστορικῶν μνημείων οὐ μόνον τῆς πόλεως Κιέβου, ἀλλὰ καὶ τῆς Ρωσσίας ἁπάσης. Τὴν ἐπὶ τῇ προμνησθείσῃ ἑορτῇ τοῦ 1885 ἔκτακτον τοῦ ρωσσικοῦ λαοῦ χαρὰν ἰδίοις ὀφθαλμοῖς μετὰ συγκινήσεως ἰδόντες, ἐπεθυμοῦμεν νὰ ἐνδιατρίψωμεν μικρὸν ἐπὶ τοῦ ἱστορικοῦ τούτου γεγονότος, ἀλλά, διὰ τὸ στενὸν τοῦ χώρου, ἀποφεύγομεν νὰ πράξωμεν τοῦτο, προτιθέμενοι κυρίως ἐνταῦθα νὰ χαράξωμεν ὀλίγας τινὰς γραμμὰς χάριν τῶν τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» ἀναγνωστῶν, *περὶ τοῦ συγχρόνου ἐσωτερικοῦ βίου τῆς ὁμοδόξου Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας*, τῆς ὁποίας τὰ δημοσιογραφικὰ ὄργανα ἀληθῶς ἀείποτε μετ' ἐνδιαφέροντος παρακολουθοῦσι τὴν πορείαν τοῦ βίου τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, διότι ἐν τῇ ἀμοιβαίᾳ γνώσει τοῦ ἐσωτερικοῦ βίου τῶν ἐκκλησιῶν ἔγκειται ἡ ἀπταιστος διάγνωσις τοῦ βαθμοῦ τῆς εἰλικρινείας τῶν ἀμοιβαίων αἰσθημάτων τῶν τε λαῶν καὶ τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν ἀρχηγῶν ἐν οἱᾳδήποτε περιπτώσει.

Ἐκ τοῦ συγχρόνου βίου τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας ἐρελκύει πρὸ πάντων τὴν ἡμετέραν προσοχὴν ἡ πρὸ εἰκοσαετίας περίπου ἀναραινεῖσα ἐν τῇ νοτίῳ Ρωσσίᾳ νέα αἵρεσις τῶν Στουνδιστῶν. Ἡ αἵρεσις αὕτη, ἐπαυξήσασα οὕτω τὸν καὶ ἄνευ αὐτῆς οὐχὶ εὐκαταῤῥόνητον ἀριθμὸν τῶν κατατρυχουσῶν τὴν ὁμόδοξον

ταύτην Ἐκκλησίαν αἱρέσεων καὶ τῶν σχισμάτων, τοσαύτας καθ' ἡμέραν καὶ ὥραν λαμβάνει διαστάσεις, διαδοθεῖσα ἤδη ἐν δεκαπέντε ἐπαρχίαις, ὥστε ἐναντίον ἑαυτῆς σφοδρὸν διήγειρε πόλεμον ἐκ μέρους οὐ μόνον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν δημοσιογραφικῶν αὐτῆς ὀργάνων ἀλλὰ καὶ τῆς πολιτείας καὶ τῆς λοιπῆς δημοσιογραφίας. Περὶ τῆς θρησκευτικῆς ταύτης κινήσεως εἰς τῶν διασημοτέρων ρώσσων ἱστορικῶν οὕτως ἀποφαίνεται: Ἡ στουνδιστικὴ κίνησις ἔχει καταπληκτικὴν ὁμοιότητα πρὸς τὰς μεταρρυθμίσεις τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος· ἡ αὐτὴ θεμελιώδης τάσις, οἱ αὐτοὶ προϋποτιθέμενοι σκοποί. Ὥστε ἐὰν δὲν κατορθώσωμεν ν' ἀναχαιτίσωμεν αὐτήν, θὰ προκύψωσι τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα. Εἶναι ἀληθές, ὅτι πολλοὶ τῶν ἐλευθερορρόνων, χάριν τῶν κοσμοπολιτικῶν αὐτῶν ἰδεῶν, μετὰ προθυμίας ἔσπευσαν νὰ προσαγορεύσωσι τὴν θρησκευτικὴν ταύτην κίνησιν, ὑποκριτικῶς θεωρήσαντες αὐτὴν τρανὸν μαρτύριον τῆς ἀναγεννωμένης παρὰ τῷ λαῷ θρησκευτικῆς συνειδήσεως καὶ τοῦ ζέοντος αὐτοῦ αἰσθήματος, ὡσεὶ τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα ἐκφαίνεται μόνον ἐν ταῖς αἱρέσεσιν, ὡσεὶ ἡ πλάνη καὶ ἡ ἐλευθερορροσύνη εἶναι ἀπόδειξις τοῦ ὑγιοῦς πνεύματος, ὡσεὶ οἱ ἀποστάντες σήμερον ἀπὸ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ πρότερον, ὅτε στερρῶς διακατεῖχον τὴν ὀρθοδοξίαν, μὴ ἦσαν εὐσεβεῖς! Ἕπεται ἄρα κατ' αὐτούς, ὅτι διὰ νὰ ἦναί τις ἀληθῶς εὐλαβὴς καὶ μετὰ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος, πρέπει ν' ἀποπτύσῃ τὴν πατροπαράδοτον αὐτοῦ θρησκείαν, παρεκτραπῇ τῆς ἐπὶ ὁλοκλήρους αἰῶνας διαχαραχθείσης βασιλικῆς ὁδοῦ. Ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι ἀγνοοῦσι, φαίνεται, ἢ τοὐλάχιστον προσποιοῦνται ἀγνοοῦντες, ὅτι πᾶσα καθόλου αἵρεσις εἶναι φαινόμενον νοσηρὸν ἐν τῷ θρησκευτικῷ βίῳ λαοῦ τινός.

Ἡ μακροχρόνιος περίοδος τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, αἵτινες ἀνέπτυξαν ὡς ἐφικτὸν τῷ ἀνθρωπίνῳ πνεύματι καὶ διετύπωσαν τὰς ὑπερφυεῖς ἀληθείας τοῦ χριστιανισμοῦ, κατέστησεν ἀδύνατον καὶ περιττὴν διὰ τὸν ὀρθόδοξον χριστιανὸν τὴν ἀκριβολίαν ἐν τοῖς δογματικοῖς ζητήμασι. Ἐὰν ἔν τινι ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ἀναφαίνωνται καὶ σήμερον αἱρέσεις καὶ εὑρίσκωσιν ὑποδοχὴν παρὰ τῷ λαῷ, τοῦτο ἀποδοτέον οὐχὶ ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν παρ' αὐτῷ ἀνάπτυξιν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς ἑτέρας τινὰς ἐξαιρετικὰς ἢ καιρικὰς ἀφορμάς. Ἄλλως βεβαίως ἔχει τὸ πρᾶγμα ἐν πάσῃ μὴ ὀρθοδόξῳ ἐκκλησίᾳ, ἥτις δὲν ἐτήρησεν ἀλωβήτως τὰς θεοπαραδότους ἀληθείας, ὡς παρέδωκεν αὐτὰς ἡ οἰκουμενικὴ Ἐκκλησία· ἐκεῖ, ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ μερικὴ ἐκκλησία ἐξέστη τῆς εὐθείας ὁδοῦ, ἕκαστον μέλος αὐτῆς οἱονεὶ δικαιοῦται νὰ τραπῇ καὶ ἑτέραν ὁδόν. Οὐδὲν λέγομεν περὶ τῶν διαμαρτυρομένων, παρὰ τοῖς ὁποίοις, κυρίως εἰπεῖν, ἐὰν οὗτοι θέλωσι νὰ μένωσι συνεπεῖς εἰς τὰς ἀρχὰς αὐτῶν, δὲν ὑπάρχει καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ Ἐκκλησία, ὡς ἐννοεῖ αὐτὴν ὁ χριστιανισμὸς τῶν ὀκτὼ πρώτων αἰώνων, καὶ σήμερον ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία.

Οὐδεὶς ἀγνοεῖ, ὅτι ἕκαστον ἔθνος φέρει ἰδιόν τινα, τὸν λεγόμενον ἐθνικὸν χαρακτῆρα, διακρίνοντα αὐτὸ ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἐθνῶν, δυνάμει δὲ τοῦ κλίματος τῆς χώρας αὐτοῦ, καὶ ἰδίᾳ τῆς θρησκείας, ρυθμίζει τὸν καθημερινὸν αὐτοῦ βίον καὶ διαμορφοῖ τὰ λεγόμενα ἤθη καὶ ἔθιμα, ἄλλαις λέξεσιν, ἕκαστον ἔθνος ἔχει ἰδίας τάσεις, ἰδίας πνευματικὰς δυνάμεις καὶ ἱκανότητας· τὸ μὲν ἐπιδίδει μᾶλλον εἰς τὰς μεταφυσικὰς θεωρίας, τὸ δὲ μᾶλλον εἰς τὰς βιωτικὰς τέχνας· τὸ μὲν ἔχει ἀνεπτυγμένον μᾶλλον τὸ πνεῦμα ἢ τὸ αἴσθημα, ἐκεῖνο δὲ τἀνάπαλιν· αἱ μεταφυσικαὶ θεωρίαι ὑπέρκεινται τῶν δυνάμεων αὐτοῦ, σφαῖρα τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ εἶναι ἡ καρδία καὶ τὸ αἴσθημα. Ἐπίσης οὐδεὶς, φρονοῦμεν, θ' ἀρνηθῇ, ὅτι τὸ σλαυϊκὸν ἔθνος εἶναι μᾶλλον θερμὸν τὴν καρδίαν ἢ τὸ πνεῦμα, καταπείθεται μᾶλλον διὰ συγκινητικῶν, ἀναφερομένων εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, λόγων, ἢ διὰ τῶν ὅπλων τοῦ πνεύματος, καὶ πρὸς βεβαίωσιν ἀρκεῖ νὰ παραβάλωμεν τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ βίον πρὸς τὸν βίον ἑτέρων ἐθνῶν. Ἐντεῦθεν πᾶσαι αἱ ἐν Ρωσσίᾳ ἀναφανεῖσαι θρησκευτικαὶ αἱρέσεις, αἵτινες προῆλθον ἐξ αὐτοῦ τοῦ λαοῦ ἀμέσως ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐξωτερικῆς ἐπιρροῆς, γενικῶς θεωρούμεναι, φέρουσι χαρακτῆρα πρακτικὸν μᾶλλον ἢ θεωρητικόν, ἀνάγονται εἰς τὸ τελετουργικὸν μέρος τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας. Ταῦτα ὅμως λέγοντες, οὐδόλως ἐννοοῦμεν, ὅτι δὲν ἀνεφάνησαν ἐν τῇ ρωσσικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ αἱρέσεις μετὰ πλανῶν ἐν τοῖς δόγμασιν, ἀλλ' αὗται ἦσαν ἀπόρροιαι πρακτικωτέρων ἀρορμῶν. Τοιαῦται αἱ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ρωσσικῇ Ἐκκλησίᾳ (14 καὶ 15 αἰῶνα) ἀναφυεῖσαι τῶν Στρηγολνίκων, ἰουδαΐζόντων καὶ Θεοδοσιανῶν, αἵτινες ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῶν τελευταίων αὐτῶν συμπερασμάτων φέρουσι χαρακτῆρα καθαρῶς ὀρθολογιστικόν· τοιαύτη μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ ἡ μικρὸν πρὸ τοῦ Στουνδισμοῦ ἀναφανεῖσα καὶ ὑριστακμένη εἰσέτι μυστικὴ τάσις ἀνθρώπων τινῶν, τοὺς ὁποίους ὁ ρωσσικὸς ὀρθόδοξος λαὸς ἀποκαλεῖ σιαλοπούτους. Ἕνεκα τῆς ἰδιορυθμίας ταύτης τοῦ ρωσσικοῦ πνεύματος, καὶ αἱ ἔξωθεν εἰσδύσασαι καὶ ὑποδοχὴν σπουδαίαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον εὑροῦσαι παρὰ τῷ ρωσσικῷ λαῷ ὀρθολογιστικαὶ αἱρέσεις δὲν ἠδυνήθησαν νὰ μείνωσι καθαραὶ καὶ ἀμετάβλητοι ὡς ἦσαν, ἀλλ' ἔλαβον τοιαύτας ἀποχρώσεις, αἵτινες ἐπαισθητῶς ὄζουσι κράματος δύο στοιχείων, ξενικοῦ καὶ ρωσσικοῦ. Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην τῶν αἱρέσεων κατηγορίαν ὑπάγεται καὶ ὁ Στουνδισμός.

Οὐδεὶς πλέον ἐν Ρωσσίᾳ σήμερον ἀρνεῖται, ὅτι ὁ Στουνδισμός, ὡς μαρτυρεῖ καὶ ἡ ἐτυμολογία τῆς ὀνομασίας αὐτοῦ, ἀνεφάνη πρῶτον ἐν Γερμανίᾳ, ἐκεῖθεν δὲ μετηνέχθη εἰς Ρωσσίαν, διαφωνοῦσιν ὅμως οἱ ἱστορικοὶ ἐν τούτῳ, διατί ὁ ἔξωθεν μετενεχθεὶς Στουνδισμὸς εὗρε τοσαύτην ὑποδοχὴν παρὰ τῷ ρωσσικῷ λαῷ, ἔρριψε βαθείας ῥίζας, καὶ ἐν διαστήματι εἴκοσι περίπου ἐτῶν περιελάβεν ἅπασαν τὴν νότιον Ρωσσίαν; Περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ὑπάρχουσι δύο γνῶμαι. Οἱ μὲν λέγουσιν, ὅτι κατὰ τὴν προτελευταίαν δεκαε-

τηρίδα οἱ ἐν Ἀμβούργῳ Ἀναβαπτισταὶ ἀπέστειλαν ἱεραποστόλους διὰ τοὺς ἐν Ρωσσίᾳ οἰκοῦντας γερμανούς, οἵτινες πρὸς τοῖς ὁμοφύλοις αὐτῶν γερμανοῖς ἐδίδαξαν καὶ τοὺς παρ' αὐτοῖς ἐργαζομένους ρώσσους, ἑπομένως ἡ αἵρεσις διεδόθη ἕνεκα τοῦ μιασματικοῦ αὐτῆς. Οἱ ἀντιπρόσωποι ὅμως τῆς δευτέρας γνώμης, βαθύτερον ἐξετάζοντες τὸ πρᾶγμα, διατείνονται, ὅτι τὸ μιασματικὸν τῆς αἱρέσεως ἔχει ὅλως τυχαῖον χαρακτῆρα, ἡ δ' ἕκτακτος πρόοδος τοῦ Στουνδισμοῦ ὀφείλεται οὐχὶ εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν αἵρεσιν, ἀλλ' εἰς ἀφορμὰς ἐγκρυπτομένας βαθύτερον, προερχομένας ἐξ αὐτῶν τῶν σπλάγχνων τοῦ ρωσσικοῦ λαοῦ. Μόνη ἡ διδασκαλία τῶν ξένων ἱεραποστόλων οὐδέποτε ἠδύνατο νὰ μεταβάλῃ τὸν ἐθνικὸν χαρακτῆρα τοῦ ρώσσου χωρικοῦ, ὅστις γενναίως ἀνθίστατο πάντοτε εἰς τὰς δολοπλοκίας τῶν καθολικῶν ἱεραποστόλων, ἐὰν ὅμως σήμερον αὐτὸς οὗτος ὁ λαὸς δὲν δύναται ν' ἀνθέξῃ ἐναντίον ἀσθενεστέρου συγκριτικῶς ἐχθροῦ, τοῦτο σημαίνει, ὅτι τὴν κυριωτέραν τοῦ γεγονότος τούτου αἰτίαν ζητητέον ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ λαῷ, ἐν τῇ τάσει αὐτοῦ πρὸς νέον τι. Ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ, ὅτι ἐκεῖναι μόνον αἱ αἱρέσεις διεδίδοντο εὐκόλως καὶ ἐνισχύοντο, αἵτινες εὗρισκον προπαρασκευασμένον τὸ ἔδαφος, ἐν ᾧ ἀνεφαίνοντο. Ἐντεῦθεν αἱ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἀναφανεῖσαι καὶ ἀκμάσασαι αἱρέσεις δὲν ἠδύναντο νὰ διαδοθῶσιν ἐν τῇ Δύσει, καὶ τἀνάπαλιν· ὥστε πᾶσα νέα διδασκαλία δὲν δύναται νὰ διαδοθῇ μὴ συμφωνοῦσα πρὸς τὴν γενικὴν κατάστασιν κοινωνίας τινός, πρὸς τὰ αἰσθήματα τοῦ λαοῦ, ἐὰν δὲ καὶ διαδοθῇ τυχαίως, δὲν θὰ διατηρηθῇ ἐπὶ πολύ, ἀλλὰ θὰ ἐκλίπῃ ἅμα ὡς ἐκλίπωσι καὶ τὰ προκαλέσαντα αὐτὴν περιστατικά· ἂν ὅμως διεδόθη ἰδέα τις ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ εὗρε πλήρη ὑποδοχὴν παρ' αὐτῇ, τοῦτο εἶναι ἀναντιρρήτως ἀπόδειξις, ὅτι ἡ ἰδέα αὕτη εὗρε συγγενῆ στοιχεῖα ἐν τῇ γενικῇ συνειδήσει, εὗρε προπαρασκευασμένον δι' ἑαυτὴν ἔδαφος.

Ἡ ἐξέτασις τῶν ἑκάστοτε δημοσιευομένων γεγονότων καὶ περιστατικῶν περὶ τῆς συγχρόνου θρησκευτικῆς κινήσεως, ἐν τῇ νοτίῳ Ρωσσίᾳ, συνδεομένη μετὰ τῆς ψυχολογικῆς ἐξετάσεως τοῦ θρησκευτικοῦ χαρακτῆρος τοῦ ρωσσικοῦ λαοῦ, πείθει ἕκαστον, ὅτι τὴν κίνησιν ταύτην διευθύνουσι δύο τάσεις, καθαρῶς ρωσσικὴ (σιαλοποῦτοι), καὶ τάσις μικτή, ρωσσικὴ καὶ παρείσακτος (μολοκάνοι, ἀναβαπτισταὶ καὶ στουνδισταί). Πᾶς γινώσκων τὸ ἐθνογραφικὸν περιεχόμενον τοῦ νοτιοδυτικοῦ μέρους τῆς Ρωσσίας, τὴν ποικιλίαν τῶν οἰκούντων ἐν αὐτῷ ἐθνικῶν στοιχείων, τὸ ἐλεύθερον τῶν κοζάκων πνεῦμα, δὲν δύναται νὰ μὴ παραδεχθῇ, ὅτι ταῦτα πάντα οὐκ ὀλίγον συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐκρυθμον ταύτην κατάστασιν τοῦ θρησκευτικοῦ βίου τοῦ ρωσσικοῦ λαοῦ. Τὴν πρώτην ὅμως μεταξὺ τῶν ἀφορμῶν θέσιν δικαίως πρέπει νὰ καταλάβῃ ἡ σπουδαιοτάτη κυβερνητικὴ μεταρρύθμισις κατὰ τὸ 1861 Ἀλεξάνδρου τοῦ Β', ἅρδην σχεδὸν ἀνατρέψασα τὰς ὑπερριάλους τῶν εὐγενῶν ἐπὶ τῶν χωρικῶν ἀξιώσεις καὶ τὰ δικαιώματα. Μετὰ τὴν χειραφέτησιν δηλαδὴ τοῦ 1861, ἥτις φυσικῶς ἀνεζωογόνησεν ἅπασαν τὴν ὕπαρξιν τοῦ ρωσσικοῦ λαοῦ, ἐξήγειρεν οὕτως εἰπεῖν ἐκ τοῦ ληθάργου τὸ θρησκευτικὸν αὐτοῦ φρόνημα καὶ αἴσθημα, διὰ δὲ τῆς διαδοθείσης παιδείας κατέστησεν αὐτὸν ἱκανὸν νὰ προσφέρηται μετὰ συνειδήσεως πρὸς τὰς διατάξεις τῆς Ἐκκλησίας· παρετηρήθη, ὅτι τινὲς τοῦ ἁπλοῦ λαοῦ ἤρξαντο ζῶντες ἰδιόν τινα ἐσωτερικὸν βίον, ὅστις ἀποτόμως διέκρινεν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐφαίνοντο ἐσωτερικῶς τεταραγμένοι, κρυφίνοες, ἀκοινώνητοι, ὅπως δὲ ἐρησυχάσωσι τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν ταραχὴν ἐνίσχυον τὰς διατάξεις τῆς Ἐκκλησίας, τὰς περὶ νηστείας, προσευχῆς κ.τ.τ. ἀνεγίνωσκον πᾶν θρησκευτικὸν καὶ ἠθικὸν βιβλίον, ἀνελάμβανον μακρὰς περιοδείας εἰς διαφόρους μονὰς καὶ ἱεροὺς τόπους καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἐν ἑνὶ λόγῳ, ἐφαίνοντο τείνοντες εἰς πνευματικήν τινα καὶ ἠθικὴν τελειότητα. Ἀλλὰ μὴ δυνηθέντες καὶ ἐνταῦθα νὰ εὕρωσι τὸ ποθούμενον, ἤρξαντο προσφερόμενοι ἀρνητικῶς πρὸς πᾶν τελετουργικόν, ἔκ τινων δὲ ἐλλείψεων τοῦ ὀρθοδόξου κλήρου περὶ τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τῶν ἱερῶν τελετῶν λαβόντες ἀφορμήν, ἐμόρφωσαν τὴν ἰδέαν, ὅτι ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ βασιλεύει τὸ γράμμα καὶ ὁ τύπος, οὐχὶ δὲ τὸ πνεῦμα, ἐν ᾧ συνίσταται ἡ ἀληθὴς λατρεία τοῦ Θεοῦ, οὕτω δὲ ἤρξαντο ἀποκλίνοντες ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ σχηματίζοντες ἰδίας κοινότητας, ὅθεν προῆλθεν ἡ αἵρεσις τῶν σιαλοπούτων. Ὁ ὀρθόδοξος ἁπλοῦς λαός, ὅστις πρῶτος ἀπέδωκεν εἰς αὐτοὺς τὴν ὀνομασίαν ταύτην, ἤθελε δι' αὐτοῦ νὰ δηλώσῃ ἀνθρώπους ἀτάκτους, ἀποπλανηθέντας ἀπὸ τῆς εὐθείας ὁδοῦ.

Ὁ μυστικισμὸς τῶν αἱρετικῶν τούτων ἐξώθησεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀλληγορικὴν ἑρμηνείαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ὁ κῆπος, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν, ἐν ᾧ προσηυχήθη ὁ Σωτήρ, δὲν εἶναι πραγματικὸς κῆπος, ἀλλὰ παρίστησι τὸν κόσμον, ἐν ᾧ ὁ Σωτὴρ ἐδίδασκεν, ἐκήρυττε καὶ προσηύχετο, οἱ δὲ κοιμώμενοι μαθηταὶ αὐτοῦ εἶναι αὐτοὶ οὗτοι οἱ αἱρετικοί, οἵτινες κατ'ἀρχὰς μὲν ἐνύσταζον, οὐδὲ προσεῖχον εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ, ἀκολούθως ὅμως ἐγερθέντες ἐγνώρισαν τὴν ἀλήθειαν, τὴν ὁποίαν καὶ διακατέχουσι σήμερον· οἱ μὴ πιστεύσαντες δὲ εἰς Χριστόν, ὡς καὶ οἱ σταυρώσαντες αὐτόν, εἶναι οἱ σημερινοὶ ὀρθόδοξοι. Ἡ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ κατακρινομένη μοιχεία σημαίνει, κατ' αὐτούς, οὐχὶ τὴν σαρκικὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐν γένει, μέθην, κλοπήν, ὕβριν κ.τ.λ.

(ἕπεται τὸ τέλος).

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ
Ἱεροδιάκονος.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗΝ

ΕΤΟΣ Η'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 23 ΜΑΡΤΙΟΥ 1888 **ΑΡΙΘ. 19.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

†Ὁ Ἡρακλείας **Γερμανός** (πρόεδρος)
Ἀρχιμανδ. **Γρ. Παλαμᾶς**
Γεράσ. Σ. Δώριζας
Ἀρχιγρ. Ἱ. Συνόδ. **Κωνστ. Ἀλεξανδρίδης** (ταμίας)
Ἰωάν. Δ. Τανταλίδης (γραμματεύς).

Ἀρχισυντάκτης **Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών**

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἥμίση.

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Νοεμβρίου καὶ τὴν 1 Μαΐου.

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Ἡρακλείας κ. Γερμανῷ Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ». — Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου Ἱερολ. κ. Κωνσταντίνου Ἀλεξανδρίδου (ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά· Στοιχειώδης διδασκαλία τῆς ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς (συνέχεια) — Θρησκευτικὴ κίνησις ἐν Ρωσσίᾳ (ἡ αἵρεσις τῶν Στουνδιστῶν) ὑπὸ τοῦ ἱεροδιακόνου Ἀποστόλου Χριστοδούλου (τέλος).

Παράρτημα — Κανονικαὶ διατάξεις τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως (σελ. 145—152).

Οἱ λαβόντες ὑπόμνησιν περὶ ἀποτίσεως τῶν καθυστερουμένων συνδρομῶν τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις συνδρομητῶν παρακαλοῦνται ἵνα ἐπιταχύνωσι τὴν ὀφειλομένην ἐνέργειαν καὶ ἀπάντησιν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Τῇ πέμπτῃ (17 μεσοῦντος) γενομένων ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῶν κανονικῶν ψήφων, ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ, πρὸς ἐκλογὴν μητροπολίτου Ρόδου, εἰς διαδοχὴν τοῦ εἰς τὴν μητρόπολιν Ἡρακλείας προαχθέντος σεβασμ. κ. Γερμανοῦ, ἐξελέγη ὁ πανιερ. μητροπολίτης Τραπεζοῦντος κ. Γρηγόριος, συνυποψήφιων τεθέντων τοῦ πανιερ. μητροπολίτου Σηλυβρίας κ. Γερμανοῦ καὶ τοῦ πανοσιολ. ἀρχιμανδρ. κ. Φιλαρέτου Βαφείδου.

— Κατὰ τηλεγραφικὴν ἀγγελίαν τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Θεσσαλονίκης πρὸς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν, ἡ σύνοδος τῶν τῇ ἱερᾷ μητροπόλει Θεσσαλονίκης ὑποκειμένων ἐπισκόπων, συνελθοῦσα πρὸς ἐκλογὴν ἐπισκόπου Πολυανῆς, ἐψήφισε τοιοῦτον τὸν τέως Μ. ἀρχιμανδρίτην τῶν Πατριαρχείων κ. Ἰωακεὶμ, ἕνα τῶν ἀρχαίων τελειοροίτων τῆς ἱερᾶς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς.

— Ἐξελέγησαν ἀντιπρόσωποι διὰ τὴν γενικὴν ἐκλογικὴν συνέλευσιν τῆς προσεχοῦς κυριακῆς οἱ ἀξιότιμοι κύριοι: Φαναρίου καὶ Τσιβαλίου Γ. Πολιτάκης καὶ Ἰγνάτιος Σάββα—Βαλίνου, Ταξιαρχῶν καὶ Ξυλοπόρτης: Ν. Μακρῆς καὶ Σαράντης Ἀναστασίου—Ἐγρικαπίου, Ἐδιρνεκαπίου, Σαρμασικίου, Σαλματομβρουκίου, Τεκὶρ Σεραγίου καὶ Τόπκαπι: Κ. Καρύβεης καὶ Γ. Σισμάνογλους—Βελιγραδίου καὶ τῶν πέντε ἐνοριῶν τῶν Ὑψωμαθείων: Λάζαρος Νίκου καὶ Στυλιανὸς Καραμουσλῆς—Ἐξ Μαρμάρων: Βασ. Προδρομίδης — Ἁγίας Κυριακῆς καὶ Ἐλπίδος Κοντοσκαλίου: Θωμᾶς Ἀναγνωστίδης—Βλάγκας: Πέτρος Κιομουρτζόγλους—Χάσκιοϊ: Νικόλαος Δημητριάδης φαρμακοποιός—Τῶν τριῶν ἐνοριῶν Σταυροδρομίου: Ξ. Ζωγράφος ἰατρὸς καὶ Ἀβρ. Μαλιάκας—Εὐαγγελιστρίας ἐν πρόποσι Ταταούλων: Τάσσος δερματοέμπορος — Φερίκιοϊ: Εὐλάμπιος Ἰωαννίδης — Τῶν τεσσάρων ἐνοριῶν τοῦ Γαλατᾶ: Ν. Μαράσογλους καὶ Κ. Μαδέλλης—Τῶν δύο ἐνοριῶν Διπλοκιονίου: Ἰ. Σταυρίδης ἰατρὸς — Ὀρτάκιοϊ: Ν. Βλαχόπουλος — Κουρούτσεσμε, Μεγάλου Ρεύματος καὶ Βεβεκίου: Κωνστ. Καραθεοδωρῆς ἐρένδης καὶ Κωνστ. Φωτιάδης βέης—Βογιατζίκιοϊ: Μαργαρίτης Στυλιανίδης — Μουχλίου καὶ Φωτηρᾶ ἀνεβλήθη. Ἀνεβλήθη δ' ἐπίσης ἡ ἐκλογὴ τῶν ἐνοριῶν Νεοχωρίου καὶ Στένης γενησομένη ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος ταύτης· ἡ δὲ ἐνορία τῶν Ταταούλων δὲν θὰ ἀντιπροσωπευθῇ καὶ κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος, ἀτε μὴ πέμψασα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα τὸν ἐκλογικὸν κατάλογον αὐτῆς. Ὥστε, γινομένης τῆς ἐκλογῆς Νεοχωρίου, θέλουσι λάβει μέρος ἐν τῇ γενικῇ ἐκλογικῇ συνελεύσει, συγκροτηθησομένῃ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ 5 ὥρᾳ τουρκιστὶ τῆς προσεχοῦς κυριακῆς, 26 ἐνοριακοὶ ἀντιπρόσωποι μετὰ τῶν 12 σεβασμ. συνοδικῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν 8 λαϊκῶν τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου μελῶν· τὸ ὅλον 46.

— Συνεπείᾳ ἀναφορῶν, ἃς ἀπέστειλαν τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ οἱ ὀρθόδοξοι τῆς ἐπισκοπῆς Νικοπόλεως τοῦ Πόντου, κατηγοροῦντες τοῦ θεοφιλ. αὐτῶν ἐπισκόπου

κ. Γενναδίου ἐπὶ πολλαῖς ἀντικανονικαῖς πράξεσιν, ἀπεφασίσθη συνοδικῶς ὅπως πρὸς ἐξέτασιν αὐτῶν ἀπέλθῃ εἰς Νικόπολιν (Σαρκὶ-Καρὰ-Ἰσὰρ) ὁ πανιερ. μητροπολίτης Νεοκαισαρείας κ. Κωνστάντιος, ᾧ ὑπόκειται ἡ ἐπισκοπή, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐρευνῶν αὐτοῦ ἐγκαίρως ποιήσηται γνωστὸν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

— Ἀνηγγείλαμεν προηγουμένως τὴν εἰς Ἐλευθερούπολιν ἐξαρχικὴν ἀποστολὴν τῶν πανιερ. μητροπολιτῶν Δράμας καὶ Μαρωνείας πρὸς ἐξέτασιν τῶν κατὰ τοῦ ἐπισκόπου Ἐλευθερουπόλεως ὑπό τινων ἐπαρχιωτῶν αὐτοῦ διατυπωθεισῶν κατηγοριῶν. Οἱ δύο ἔξαρχοι μεταβάντες αὐτόσε καὶ διεκπεράναντες τὸ ἔργον αὐτῶν ὑπέβαλλον τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ τὴν δέουσαν ἔκθεσιν, ἐν ᾗ πάσας τὰς τῶν ἀναφερομένων καταθέσεις παρασυνάψαντες οὐδεμίαν ἰδίαν ἐξήνεγκον γνώμην εὐχερές καθιστῶσαν τὸ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἔργον τῆς Ἱ. Συνόδου. Διὸ ἀπεφασίσθη συνοδικῶς ὅπως ὅ τε θεοφιλ. ἐπίσκοπος καὶ οἱ κατηγοροῦντες παρασταθῶσιν αὐτοπροσώπως ἐπὶ συνόδου καὶ δικασθῶσι κατ' ἀντιμωλίαν.

— Εὐχαρίστως ἀναγγέλλομεν ὅτι ἀνώνυμος ὁμογενὴς, πληροφορηθεὶς τὴν σύστασιν ἐπιτροπῆς πρὸς ἐπισκευὴν καὶ διόρθωσιν τῶν ἐν τῷ πατριαρχικῷ Σκευοφυλακείῳ φυλαττομένων ἱερῶν ἀμφίων καὶ σκευῶν, ὅσα χρῄζουσι διορθώσεως, προσήνεγκεν αὐθορμήτως διὰ τοῦ ταμίου τοῦ ἐθνικοῦ Ταμείου κ. Συμ. Παπαδάκη τὸ ποσὸν λιρῶν τουρκικῶν τεσσαράκοντα ἵνα χρησιμεύσωσι πρὸς ἐπισκευὴν μιᾶς τῶν πατριαρχικῶν στολῶν, ἐκείνης ἥτις ἐστὶ καταγεγραμμένη ἐν τῷ κώδηκι τοῦ Σκευοφυλακείου ὡς στολὴ τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου Βοδενῶν Ἀνθίμου ἐν τῷ ὑπὸ χρονολογίαν 1822 νοεμβρίου 17 καὶ μηνὸς μαρτίου 1824 καταλόγῳ ἐπικεκυρωμένῳ διὰ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ ἀειμνήστου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἀνθίμου τοῦ ἀπὸ Χαλκηδόνος. Τὴν στολὴν ταύτην, ἥτις ἐν τῷ κώδηκι σημειοῦται «στολὴ τῶν σμάλτων», περιβάλλεται ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐν τῇ τελετῇ τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς Ἀναστάσεως τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα.

Τὸ ἀξιέπαινον παράδειγμα τῆς εὐσεβοῦς καὶ γενναίας τοῦ ἀνωνύμου καὶ μετριόφρονος ὁμογενοῦς προσφορᾶς, ἥτις ἐστὶν ἡ δευτέρα μετὰ τὴν προαγγελθεῖσαν τεσσαρακοντάλιρον ἐπίσης δωρεὰν τοῦ εὐγενεστάτου κ. Εὐστ. Εὐγενίδου, ἔξει, πεποίθαμεν, μιμητὰς καὶ ἄλλους τῶν φιλοχρίστων καὶ φιλοκάλων ὁμογενῶν.

— Ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ καὶ τοῦ ἁγιάσματος τῶν Βλαχερνῶν συνεπληρώθη, διορισθέντων ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου τριῶν ἔτι μελῶν, ἤτοι τῶν κ. κ. Ἀλκιβιάδου Μαυράκη, β' γραμματέως τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου, Ἀλεξ. Βρυεννίου, γραμματέως τῶν δύο ἐφοριῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν, καὶ Μιχαὴλ Κοκκώδη β' γραμματέως τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας.

— Μετὰ λύπης πληροφορούμεθα ὅτι ἀσθενεῖ ὁ πανιερ. μητροπολίτης Γρεβενῶν κ. Κύριλλος εἰς ὃν, ἐξαιτησάμενον τὴν ἄδειαν τῆς εἰς Ἰωάννινα μεταβάσεως, χάριν βελτίονος ἰατρικῆς θεραπείας, ἐπετράπη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. ἵνα μεταβῇ καὶ διαμείνῃ εἴτε εἰς Ἰωάννινα, εἴτε ὅπου ἄλλαχοῦ κριθῇ συντελεστικὸν πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ὑγιείας αὐτοῦ.

— Ἐγκριθέντος ὑπὸ τῆς ἐφορίας τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰωακειμίου Παρθεναγωγείου τοῦ διορισμοῦ κοσμητριῶν τοῦ ἀνωτέρου τούτου ἐκπαιδευτηρίου, ὠνομάσθησαν ὑπ' αὐτῆς τοιαῦται αἱ ἀξιότιμοι κυρίαι Καλλιόπη Δημ. Εὐγενίδου, Μαρία Στ. Τζικαλιώτου, Ἀργ. Ζίρου καὶ Κλεοπάτρα Χαρ. Μιχαηλίδου, ὧν ἡ ἐκλογὴ ὑπεβλήθη τῇ Α. Θ. Π. καὶ τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ.

— Τῷ σαββάτῳ (19) ἀρίκετο διὰ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Ἀδριανουπόλεως ὁ ἐκ τῶν νέων συνοδικῶν σεβ. μητροπολίτης Βιζύης κ. Κωνστάντιος.

— Τῇ κυριακῇ ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμεν. πατριάρχης ἐχοροστάτησε κατὰ τὴν ἱερὰν λειτουργίαν ἐν τῷ κατὰ τοὺς πρόποδας Ταταούλων ναῷ τῆς Εὐαγγελιστρίας.

— Τῇ κυριακῇ (20) ἐκήρυξεν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ, κατὰ τὸν ἑσπερινόν, ὁ πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτης καὶ καθηγητὴς ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Θεολ. Σχολῇ κ. Φ. Βαφείδης, θέμα τοῦ κηρύγματος λαβὼν τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ πρώτου ἐπὶ τοῦ δευτέρου.

— Τῇ κυριακῇ ἐτελέσθη ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ, συνοδικῇ ἀποφάσει, μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀοιδίμου Ἡρακλείας Γρηγορίου, συνιερουργούντων τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολιτῶν Ἡρακλείας, Βερροίας, Ἴμβρου, Μογλενῶν, Χαλδείας, Δρυϊνουπόλεως καὶ Χαλεπίου.

— Μ. ἀρχιμανδρίτης ὠνομάσθη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. ὁ τέως σύγκελλος ἐν τῷ πατριαρχικῷ πρεσβυτερίῳ πανοσιολ. κ. Ματθαῖος. Σύγκελλος δὲ ὁ ἐκ τῶν ἱερέων τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ ὁσιολογ. κ. Ἱερόθεος Χῖος.

— Ὁ ἡγούμενος τῆς ἐν Πέρᾳ Καθολικῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Βενεδίκτου ὁσιώτ. κ. F. X. Lobry μετὰ τεσσάρων πατέρων τῆς μονῆς ταύτης ἐπεσκέψαντο χθὲς τὰ Πατριαρχεῖα καὶ τὸν πατριαρχικὸν ναὸν διερευνήσαντες τὰ ἱστορικὰ καὶ ἱερὰ κειμήλια καὶ ἰδόντες τὰς αἰθούσας τῶν τελετῶν καὶ τῶν συνοδικῶν συνεδριάσεων. Ἐξαιτησάμενοι δ' ἀκρόασιν ἵνα καθυποβάλωσι τὰ σεβάσματα αὐτῶν τῷ παναγιωτάτῳ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ ἐγένοντο δεκτοὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, πρὸς ἣν ἀναχωροῦντες ἐξέφρασαν θερμῶς καὶ ἐπανειλημμένως εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ γενομένῃ αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ πατριάρχου φιλόφρονι δεξιώσει.

— Τηλεγράφημα πρὸς τὸν ἐνταῦθα ἀντιπρόσωπον τοῦ Π. Τάφου πανοσ. ἀρχιμ. κ. Δαμιανὸν, ἀνήγγειλε σήμερον ἀπόπειραν δολοφονίας κατὰ τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων, καθ' οὗ, εὑρισκομένου ἐν Ἰεριχὼ ἀτομόν τι ἐπυροβόλησε διὰ τουρκικοῦ ἐκ μακρᾶς ἀποστάσεως. Εὐτυχῶς ἡ ἀπόπειρα ἀπέτυχεν. Ἡ Α. Μ. ἐτραυματίσθη ἐλαφρῶς εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα.

Τὴν προσεχῆ κυριακὴν, ὥρᾳ 5 τουρκιστὶ, συγκροτεῖται ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἡ πρὸς ἐκλογὴν 4 μελῶν τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου συνέλευσις.

Ἡ «Ἐφημερὶς τῆς Μόσχας» περὶ τοῦ βουλγαρικοῦ σχίσματος.— Ἐν τῇ *Ἐφημερίδι τῆς Μόσχας* ἐδημοσιεύθησαν ἐσχάτως διατριβαί τινες περὶ τῆς βουλγαρικῆς ἐκκλησίας, ἐπιδοθεῖσαι ὑπὸ πατριώτου τινὸς Βουλγάρου. Ἡ σύνταξις τῆς *Ἐφημερίδος* ἐφιλοξένησε ταύτας, καθὰ γράφει, ἐπὶ μόνῳ τῷ λόγῳ ἵνα παράσχῃ ἀφορμὰς εἰς συζητήσεις ἐπωφελεῖς ἄλλοις τε καὶ ἰδίᾳ τῷ κ. Τ. Φιλιππώφ, ἐξιδιασμένως ἤδη τοιοῦτον ζήτημα μελετήσαντι καὶ πολλὰ πολλάκις γράψαντι. Οὐχ ἧττον ὅμως καὶ ἡ σύνταξις τῆς ἐν λόγῳ ἐφημερίδος γράφει τὰ ἑξῆς περὶ τῆς διατριβῆς ταύτης ἐν εἴδει συμπεράσματος.

« Ὁ συγγραφεὺς τῶν ἐκδεδομένων διατριβῶν εἶναι Βούλγαρος. Οὐδόλως ἄρα θαυμαστόν, ὅτι οὗτος, καίτοι ἐπιθυμῶν καὶ ἀγωνιζόμενος νὰ φανῇ εὐσυνείδητος κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ περὶ τῆς ἑαυτοῦ ἐκκλησίας ζητήματος, δὲν ἠδυνήθη ὅμως νὰ ἀπαρνηθῇ τὴν βουλγαρικὴν ἐν αὐτῷ ἔποψιν καὶ νὰ περιορισθῇ εἰς τὸ καθαρῶς ἐκκλησιαστικὸν ἱστορικὸν δίκαιον. Διὰ τοῦτο ὁ συγγραφεύς, ἀποπλανηθεὶς ἅπαξ ἐν ταῖς κρίσεσιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἐθνικοῦ αἰσθήματος, ὤφειλεν ἀναποφεύκτως νὰ ἀποκαλύψῃ καὶ τὰ κατὰ τοῦ γραικικοῦ ἔθνους αἰσθήματα αὐτοῦ, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐξησθένισε μεγάλως τὰς ἐκ τῶν διατριβῶν αὐτοῦ ἐντυπώσεις. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ συμπέρασμα τῶν διατριβῶν αὐτοῦ, ἤτοι ἡ πεποίθησις καὶ ἡ ἐλπὶς εἰς τὸν εἰρηνοποιὸν τῆς Ρωσσίας χαρακτῆρα, φαίνεται ὅλως ἀστήρικτος καὶ ἀβάσιμος· διότι ἐνταῦθα πλέον ὁ λόγος οὐχὶ περὶ τῆς Ρωσσίας, ἀλλὰ περὶ τῆς ρωσσικῆς ἐκκλησίας, ἡ δὲ ρωσσικὴ ἐκκλησία ἐν τῷ ζητήματι τῆς βουλγαρικῆς ἐκκλησίας βασίζεται εἰς τὰς αὐτὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς αὐτοὺς λόγους, εἰς οὓς καὶ ἡ ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως, ὅτι δηλ. ἡ βουλγαρικὴ ἐκκλησία ὀφείλει νὰ παύσῃ πᾶσαν ἔριδα καὶ παράνομον ἀξίωσιν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ συγγραφεὺς τῶν περὶ τῆς βουλγαρικῆς ἐκκλησίας διατριβῶν λησμονεῖ ὅτι ἐὰν ἡ ρωσσικὴ ἐκκλησία ἀναλάβῃ νὰ μεσιτεύσῃ μεταξὺ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πατριαρχείου καὶ τῆς βουλγαρικῆς ἐκκλησίας, βεβαίως δὲν θὰ παρουσιασθῇ ὡς θέλουσα νὰ εἰρηνεύσῃ δύο ἐρίζοντα μέρη, ἀλλὰ ὡς μεσίτρια μόνον παρὰ τῇ Μεγάλῃ καὶ οἰκουμενικῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπὲρ τοῦ διαταράξαντος καὶ ἐπαναστάντος κατὰ τοῦ κανονικοῦ καὶ θείου αὐτῆς κύρους βουλγαρικοῦ λαοῦ, ὡς μεσίτρια ὑπὲρ τῆς συγχωρήσεως τῶν βουλγάρων, ὅταν οὗτοι ἐπιδείξωσι ταπείνωσιν καὶ μετάνοιαν, ὡς μεσίτρια τέλος ἐν ὀνόματι τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ ἐλέους. Τοῦτο λησμονεῖ ὁ βούλγαρος διατριβογράφος κατὰ τὸ φαινόμενον καὶ καταφεύγει εἰς τὴν ἐλπίδα, ὅτι ἡ Ρωσσία θὰ ἀναλάβῃ τὴν εἰρηνοποίησιν τοῦ βουλγαρικοῦ σχίσματος. Τὸ πνεῦμα τῆς ὑπερηφανείας καὶ τῆς πεισμονῆς καὶ τῆς ἀντιλογίας οὐδέποτε δύναται νὰ εὑρῇ ἐν τῇ ρωσσικῇ ἐκκλησίᾳ ὑπέρασπιστὴν καὶ μεσίτην. Διὰ τοῦτο πρὸ παντὸς ἄλλου ἡ ρωσσικὴ ἐκκλησία ὀφείλει νὰ εἴπῃ εἰς τὰς βουλγαρικὰς ἐκκλησίας ταῦτα: «Ἀδελφοὶ συνέλθετε εἰς ἑαυτοὺς καὶ κατανοήσατε, ἐὰν ἀλήθειαν λέγητε ἐπιμένοντες εἰς τὴν ἀπὸ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἀνεξαρτησίαν ὑμῶν· τὰ ὑμέτερα ἔργα καταδεικνύουσι τὸ ἄδικον καὶ παράνομον τῶν ὑμετέρων σκέψεων. Ἐν ὅσῳ ἡ ἑλληνικὴ ἐκκλησία ἦτο μήτηρ ὑμῶν, ὁ κλῆρος καὶ αἱ ἐκκλησίαι ὑμῶν εἶχον τὴν τῆς θείας χάριτος δύναμιν πρὸς διάσωσιν καὶ διατήρησιν ἐν καιροῖς χαλεποῖς καὶ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐθνικότητος ὑμῶν· ἀπὸ δὲ τῆς ἡμέρας τῆς κατὰ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας στάσεως ὑμῶν οὐδὲν πλέον, καίτοι ἔχετε πλήρη ἐλευθερίαν, ὑπολείπεται πρὸς διάσωσιν εἰς τὰς ἐκκλησίας ὑμῶν· διότι καὶ ἡ πίστις καὶ ἡ ἐθνικότης ὑμῶν, τὰ πάντα μετὰ ταχύτητος καταπληκτικῆς καὶ ἀπιστεύτου κατεπατήθησαν καὶ ἐβεβηλώθησαν ὑφ' ὑμῶν αὐτῶν. Ἀποκτήσαντες ἀνεξαρτησίαν ἀφῃρέσατε ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ὑμῶν καὶ τὴν ἐλαχίστην ἰσχὺν καὶ δύναμιν τοῦ δοξάζειν τὸν Θεὸν καὶ διδάσκειν καὶ διακρίνειν τὸν Ἄβελ ἀπὸ τοῦ ἐπερχομένου κατ' αὐτοῦ Κάϊν».

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἡ ἐπὶ τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν Ἐπιτροπὴ εἰδοποιεῖ τούς τε πιστωτὰς καὶ κληρονόμους τοῦ μακαρίτου Ἡρακλείας κυροῦ Γρηγορίου, ὅτι οἱ μὲν πρῶτοι ὀφείλουσιν ἵνα προσέλθωσιν ἐντὸς 3 μηνῶν ἀπὸ σήμερον, καὶ παρουσιάσωσιν ἁρμοδίως τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῶν· οἱ δὲ δεύτεροι ἐντὸς 6 μηνῶν, ὁπότε γενήσεται ἡ ὁριστικὴ ἐκκαθάρισις τῆς περιουσίας.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 2 μαρτίου 1888.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Ἐπιτροπῆς.

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΟΝ

τῶν ὑπὸ τοὺς ἀποστολικοὺς πατριαρχικοὺς θρόνους ὑποκειμένων μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων

Δημοσιεύσαντες ἐν τῷ 14 τεύχει (σελ. 111—113) τὸ Συνταγμάτιον τῶν ὑπὸ τὸν ἁγιώτ. πατριαρχ. ἀποστολικὸν οἰκουμενικὸν Θρόνον μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων, πρὸς συμπλήρωσιν ἐκδίδομεν σήμερον καὶ τὸ Συνταγμάτιον τῶν μητροπόλεων καὶ ἐπισκοπῶν τῶν ὑποκειμένων τοῖς λοιποῖς πατριαρχ. ἀποστολικοῖς θρόνοις καὶ τῇ αὐτοκεφάλῳ ἀρχιεπισκοπῇ Νέας Ἰουστινιανουπόλεως καὶ Κύπρου· προσεχῶς δὲ ἐκδοθήσεται ἐν τῇ **Ἐκκλ. Ἀληθείᾳ** καὶ ἀναγραφὴ τῶν ἐν τῷ κλίματι τοῦ Οἰκ. Θρόνου εὑρισκομένων ἱερῶν σταυροπηγιακῶν μονῶν.

ΟΙ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΑΙ

Ὁ Μακαριώτατ. καὶ παναγιώτατ. πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης γῆς Αἰγύπτου, Πενταπόλεως καὶ Πηλουσίου, Λυβίης καὶ Αἰθιοπίας (Σωφρόνιος).

Ὁ Μακαριώτατος καὶ ἁγιώτατος πατριάρχης τῆς μεγάλης θεουπόλεως Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς (Γεράσιμος).

Ὁ Μακαριώτατος καὶ ἁγιώτατος πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης (Νικόδημος).

Ὁ Μακαριώτατος καὶ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος νέας Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Κύπρου (Σωφρόνιος).

ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ὁ Λυβίης (Ἰγνάτιος) *ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Ἀφρικῆς*, (διαμένων νῦν ἐν Σμύρνῃ).

Ὁ Πηλουσίου, *ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Αὐ-*

γουσταμινίας (Ἀμφιλόχιος, διαμένων νῦν ἐν Πάτμῳ).

Ὁ Θηβαΐδος (Ματθαῖος, ἐν Καΐρῳ).

ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ.

Ὁ Ἐπιφανείας (Χαμᾶ) *ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος δευτέρας Συρίας, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ Ἀπαμείας* (Γρηγόριος).

Ὁ Λαοδικείας (Λατακιέ) *ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Θεοδωριάδος* (Μελέτιος).

Ὁ Σελευκείας *ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πρώτης Συρίας (ταυτὸν Σελεύκια Μαλούλα)* (Μεθόδιος).

Ὁ Ἀμίδης *ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Μεσοποταμίας καὶ τετάρτης Ἀρμενίας καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ Ἐδέσσης* (Νικόδημος).

Ὁ Τύρου καὶ Σιδῶνος *ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Φοινίκης παραλίας* (Μισαὴλ).

Ὁ Τριπόλεως *ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Φοινίκης παραλίας* (Σωφρόνιος).

Ὁ Ἐμέσης (Χὲμς) *ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Φοινίκης Λιβανησίας* (Ἀθανάσιος).

Ὁ Βηρυττοῦ *ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Φοινίκης παραλίας* (Γαβριὴλ).

Ὁ Ταρσοῦ καὶ Ἀδάνων *ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πρώτης καὶ δευτέρας Κιλικίας, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων Σελευκείας τῆς Ἰσαυρίας* (Γερμανός).

Ὁ Ἀρκαδίας (Ἀκκὰρ) (Χρύσανθος).

Ὁ Θεοδοσιουπόλεως (Ἐρζερούμ) *ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Μεγάλης Ἀρμενίας* (Παΐσιος).

Ὁ Ἐδέσσης (Ἁγάπιος) *(τιτουλάριος).*

Ὁ Εἰρηνουπόλεως (Σεραφεὶμ) *(τιτουλάριος).*

ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Ὁ Πέτρας *ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος τρίτης Παλαιστίνης καὶ δευτέρας Ἀραβίας* (Νικηφόρος).

Ὁ Πτολεμαΐδος *ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Φοινίκης* (Πατρίκιος).

Ὁ Ναζαρὲτ *ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Γαλιλαίας* (Νήφων).

Οἱ ἀρχιεπίσκοποι τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων

Ὁ Λύδδης, *καὶ ὑπέρτιμος* (Γρηγόριος).

Ὁ Σιναΐου *καὶ ὑπέρτιμος* (Πορφύριος).

Ὁ Σεβαστείας (Κύριλλος).

Ὁ Θαβωρίου ὄρους (Σπυρίδων).

Ὁ Ἰορδάνου (Ἐπιφάνιος).

Ὁ Κυριακουπόλεως (Μάδαπα) (Δανιήλ).

Ὁ Πέλλης (Σωφρόνιος).

Οἱ Μητροπολῖται τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου.

Ὁ Πάφου (Νεόφυτος).

Ὁ Κιτίου (Κυπριανός).

Ὁ Κυρηνίας *καὶ πρόεδρος Σόλων* (Χρύσανθος).

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΕΚΠΟΝΗΘΕΙΣΑ ΕΠΙ ΤΗ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΨΑΛΤΗΡΙΟΥ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

ΕΝ ΕΤΕΙ 1883*

Καὶ ταῦτα μὲν ἀναφέρονται εἰς τὸ διατονικὸν γένος, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐργάζονται κυρίως ὁ πρῶτος καὶ πλ. Α' ἦχος· ἐν τοῖς λοιποῖς δυσὶ διατονικοῖς ἤχοις δηλ. ἐν τῷ τετάρτῳ καὶ πλ. τετάρτῳ ἡ πειραματικὴ μέθοδος ὡδήγησεν εἰς τὴν ἑξῆς παρατήρησιν ὅτι,

α'] ὁ Δ' ποιεῖται χρῆσιν τοῦ Κε κατά τι ὀξυτέρου τοῦ καθαροῦ διατονικοῦ· τὸ μῆκος τῆς ἐκφερούσης αὐτὸν χορδῆς εὑρέθη ὂν $0,583=\frac{729}{1250}$ κατὰ μείζονα προσέγγισιν· ὥστε ἡ ἀλληλουχία τῶν τριῶν φθόγγων Δι, Κε, Ζω, παρέχει

φθόγγοι	Δι	Κε	Ζω	Νη
μῆκη χορδῆς	$\frac{2}{3}$	$\frac{729}{1250}$	$\frac{27}{50}$	$\frac{1}{2}$
ἀριθμοὶ δονήσεων	$\frac{3}{2}$	$\frac{1250}{729}$	$\frac{50}{27}$	2

διαστήματα διὰ δυοῖν $\frac{9}{8}\times\frac{25}{24}\frac{(80)^2}{(81)}$, $\frac{27}{25}$, $\frac{9}{8}\times\frac{24}{25}$

Τοιουτοτρόπως τὸ διάστημα $\frac{\text{Κε}}{\text{Δι}}$ σχηματίζεται ἐκ διέσεως ἐλάσσονος. Τὸ δὲ $\frac{\text{Ζω}}{\text{Κε}}$ μεταβάλλεται εἰς ἐλάχιστον.

β'] ὁ πλ. τοῦ Δ' ποιεῖται χρῆσιν τοῦ Πα κατά τι ὀξυτέρου ἐπίσης· τὸ μῆκος τῆς ἐκφερούσης αὐτὸν χορδῆς εὑρέθη ὂν $0,875=\frac{2187}{2500}$ κατὰ μείζονα προσέγγισιν, ὥστε ἡ ἀλληλουχία τῶν τριῶν φθόγγων Νη, Πα, Βου παρέχει ὁμοίως:

φθόγγοι	Νη	Πα	Βου	Γα
μῆκη χορδῆς	1	$\frac{2187}{2500}$	$\frac{80}{100}$	$\frac{3}{4}$
ἀριθμὸς δονήσεων	1	$\frac{2500}{2187}$	$\frac{100}{80}$	$\frac{4}{3}$

διαστήματα διὰ δυοῖν $\frac{9}{8}\times\frac{25}{24}\frac{(80)^2}{(81)}$, $\frac{27}{25}$, $\frac{9}{8}\times\frac{24}{25}$

Οἱ δύο οὗτοι ἦχοι ποιοῦνται χρῆσιν κλίμακος ἐκ τῶν δύο τετραχόρδων διεζευγμένων κατὰ τόνον μείζονα.

Ἐν δὲ τῷ χρωματικῷ γένει α'] ὁ μὲν δεύτερος ἦχος ποιεῖται χρῆσιν τοῦ Κε κατά τι βαρυτέρου· ἡ πεῖρα ὡδήγησεν εἰς μῆκος χορδῆς $0,617=\frac{50}{81}$ κατὰ μείζονα προσέγγισιν· ὥστε ἡ ἀλληλουχία τῶν φθόγγων Δι, Κε, Ζω παρέχει:

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 144—146 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

φθόγγοι	Δι	Κε	Ζω	Νη
μήκη	$\frac{2}{3}$	$\frac{50}{81}$	$\frac{27}{50}$	$\frac{1}{2}$
δονήσεις	$\frac{3}{2}$	$\frac{81}{50}$	$\frac{50}{27}$	2
διαστήματα διὰ δυοῖν	$\frac{27}{25}$,	$\frac{9}{8}\cdot\frac{25}{24}\left(\frac{80}{81}\right)^2$,		$\frac{9}{8}\cdot\frac{24}{25}$

Ὁ ἦχος ποιεῖται χρῆσιν κλίμακος ἐκ δύο τοιούτων ὁμοίων τετραχόρδων Νη—Γα καὶ Δι—Νη διεζευγμένων κατὰ τόνον μείζονα.

β'] ὁ δὲ πλ. Β' ποιεῖται χρῆσιν τοῦ μὲν Βου βαρυτέρου ἔχοντος μῆκος χορδῆς $0{,}844=\frac{27}{32}$ κατὰ μεγίστην προσέγγισιν, τοῦ δὲ Γα ὀξυτέρου ἔχοντος μῆκος χορδῆς $0{,}695=\frac{25}{36}$ σχεδόν· ὥστε τὸ τετράχορδον Πα—Δι παρέχει:

φθόγγοι	Πα	Βου	Γα	Δι
μήκη	$\frac{8}{9}$	$\frac{27}{32}$	$\frac{25}{36}$	$\frac{2}{3}$
δονήσεις	$\frac{9}{8}$	$\frac{32}{27}$	$\frac{36}{25}$	$\frac{3}{2}$
διαστήματα διὰ δυοῖν	$\frac{9}{8}\times\frac{24}{25}$	$\left(\frac{80}{81}\right)^2$,	$\frac{9}{8}\times\frac{27}{25}$,	$\frac{25}{24}$

Ὥστε τὸ διάστημα $\frac{\Delta\iota}{\Gamma\alpha}$ ἰσοῦται ἀκριβῶς πρὸς δίεσιν, τὸ $\frac{\Gamma\alpha}{\text{Βου}}$ πρὸς ἐλάχιστον τοῦ μείζονος, καὶ τὸ $\frac{\text{Βου}}{\Pi\alpha}$ πρὸς ὕρεσιν ἐλάσσονος. Ὁ ἦχος ποιεῖται χρῆσιν δύο τετραχόρδων ὁμοίων διεζευγμένων κατὰ μείζονα.

Ἐν τῷ ἐναρμονίῳ τέλος γένει α'] ὁ τρίτος ποιεῖται χρῆσιν τοῦ Βου ὀξυτέρου ἔχοντος μῆκος χορδῆς $0{,}790=\frac{64}{81}$, καὶ τοῦ Ζω βαρυτέρου ἔχοντος μῆκος χορδῆς $0{,}563=\frac{9}{16}$ ὥστε τὰ τρίχορδα Πα—Γα καὶ Κε—Νη παρέχουσι:

φθόγγοι	Πα	Βου	Γα
μήκη	$\frac{8}{9}$	$\frac{64}{81}$	$\frac{3}{4}$
δονήσεις	$\frac{9}{8}$	$\frac{81}{64}$	$\frac{4}{3}$
διαστήματα διὰ δυοῖν	$\frac{9}{8}$	$\frac{9}{8}\ \frac{24}{25}\left(\frac{80}{81}\right)^2$	

φθόγγοι	Κε	Ζω	Νη
μήκη	$\frac{16}{27}$	$\frac{9}{16}$	$\frac{1}{2}$
δονήσεις	$\frac{27}{16}$	$\frac{16}{9}$	2
διαστήματα διὰ δυοῖν	$\frac{9}{8}$,	$\frac{24}{25}\left(\frac{80}{81}\right)^2\ \frac{9}{8}$	

Ὥστε τὰ μὲν $\frac{\text{Βου}}{\Pi\alpha}$ καὶ $\frac{\text{Νη}}{\text{Ζω}}$ εἰσὶ μείζονες, τὰ δὲ $\frac{\Gamma\alpha}{\text{Βου}}$ καὶ $\frac{\text{Ζω}}{\text{Κε}}$ ὑρέσεις ἐλάσσονος.

Ὁ τρίτος ἐργάζεται ἐπὶ δύο τετραχόρδων Γα—Ζω καὶ Νη—Γα διεζευγμένων κατὰ τόνον μείζονα.

β'] Ὁ βαρὺς ποιεῖται χρῆσιν τοῦ Βου ἔχοντος μῆκος χορδῆς $\frac{27}{32}$, καὶ τοῦ Ζω ἔχοντος μῆκος χορδῆς $\frac{9}{16}$.

Ἀλλὰ ποιεῖται χρῆσιν τοῦ Κε καὶ ὁ τέταρτος ἐκ μήκους χορδῆς $0{,}583=\frac{729}{1250}$. Ὥστε τὸ τρίχορδον Δι—Κε—Ζω παρέχει

φθόγγοι	Δι	Κε	Ζω
μήκη	$\frac{2}{3}$	$\frac{729}{1250}$	$\frac{9}{16}$
δονήσεις	$\frac{3}{2}$	$\frac{1250}{729}$	$\frac{16}{9}$
διαστήματα διὰ δυοῖν	$\frac{9}{8}\left(\frac{80}{81}\right)^2\cdot\frac{25}{24}$	$\frac{27}{25}\cdot\frac{24}{25}$	

Ὁ δὲ βαρὺς ἐκ δύο ὁμοίων τετραχόρδων Ζω—Βου, Γα—Ζω διεζευγμένων κατὰ τόνον μείζονα.

Ἄξιον λόγου εἶναι ὅτι τὸ ἐναρμόνιον γένος τοῦ τρίτου ἐστὶ πυθαγόρειον ἄκρατον, διότι τὰ διαστήματα ἐν αὐτῷ μόνον διὰ δυνάμεων τοῦ 2 καὶ τοῦ 3 ἐκφέρονται· τὸ δὲ διὰ πασῶν διάστημα ἐν αὐτῷ εὑρίσκεται διὰ τοῦ πολυπλασιασμοῦ $\left(\frac{3^2}{2^3}\right)^5\times\left(\frac{2^8}{3^5}\right)^2=2$.

(ἕπεται συνέχεια).

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ
ΕΝ ΡΩΣΣΙΑΙ*

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω περιγραφῆς τῆς θρησκευτικῆς ἐκρύθμου καταστάσεως κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τοῦ ρωσσικοῦ λαοῦ, δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἐννοήσῃ τις ὅτι, ἂν ἐν τῇ θρησκευτικῇ διαμάχῃ, ἥτις παρετηρήθη παρά τισιν ἐξ αὐτοῦ, ἀνελάμβανον ὀρθόδοξοι ἄνδρες ὅπως χειραγωγήσωσι τούτους εἰς τὸ ποθούμενον, καὶ ἱκανοποιήσωσι τὰς θρησκευτικὰς αὐτῶν ἀνάγκας, αἵτινες τοσοῦτον ἰσχυρὰ ἀπέβησαν, ὥστε οὐδ' αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἠδύναντο νὰ μὴ ἱκανοποιήσωσιν αὐτάς, ἀναντιρρήτως οἱ τοιοῦτοι ἠδύναντο ν' ἀποβῶσιν ἐναρετώτεροι ὀρθόδοξοι, ἀλλά, δυστυχῶς, ἀντὶ ὀρθοδόξων χειραγωγῶν παρέστησαν ἀλλόδοξοι διδάσκαλοι, οἵτινες, ἐννοεῖται, ἐγίνωσκον νὰ καθησυχάσωσι τὴν τεταραγμένην αὐτῶν συνείδησιν. Τοιουτοτρόπως, μετὰ τοῦ ρωσσικοῦ στοιχείου ἀναμίγνυται καὶ τὸ ξενικόν. Ἀθρόοι λοιπὸν πάντες οἱ ἐν θρησκευτικῇ ἀπελπισίᾳ εὑρισκόμενοι ἐρρίφθησαν εἰς τὰς θερμὰς ἀγκάλας τῆς ἀλλοδόξου ἐκκλησίας. Ἡ θρησκευτικὴ δὲ αὕτη κίνησις ἦτο τοσοῦτον ἰσχυρά, ὥστε καὶ ἂν ἔτι δὲν ἀνεφαίνοντο ἔξωθεν ἱεραπόστολοι, θὰ κατέληγε καὶ πάλιν εἰς αἵρεσιν. Ἄνευ τῆς ψυχολογικῆς ταύτης τοῦ λαοῦ καταστάσεως ὁ ἀλλοδαπὸς στουνδισμὸς οὐδέ-

* Συνέχ. ἀπὸ σελ. 146—148 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου καὶ τέλος.

ποτε θὰ ἐλάμβανε τοιοῦτον ἐπιδημικὸν χαρακτῆρα. Ὁ στουνδισμὸς λοιπὸν προῆλθεν ἐντεῦθεν, ὅτι αἱ θρησκευτικαὶ νόμιμοι ἀνάγκαι τοῦ λαοῦ δὲν ἱκανοποιήθησαν ὡς ἔπρεπε καὶ ὑφ' ὧν ἔπρεπε νὰ ἱκανοποιηθῶσι. Δὲν τολμῶμεν νὰ ἐπιρρίψωμεν ἅπασαν τὴν ἐνοχὴν τοῦ οἰκτροῦ τούτου γεγονότος τῆς ὁμοδόξου Ἐκκλησίας ἐπὶ τὸν κλῆρον αὐτῆς, οὐχ ἧττον ὅμως τὰ ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ προσαγόμενα ὑπὸ τοιοῦτον πνεῦμα παραδείγματα δὲν καθιστῶσιν ὅλως ἀνευθύνους τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς διδασκάλους τοῦ ἐν *σκότει ζῶντος* λαοῦ, κατὰ τὴν ὁμολογίαν αὐτοῦ, μετ' ἀξιοθαυμάστου ζέσεως ὀργῶντος πρὸς τὸν θρησκευτικὸν φωτισμόν.

Ἐν τῇ εὐχερεῖ ἐκπτώσει τοῦ χωρικοῦ εἴτε ἀπὸ τῆς ὀρθοδοξίας ἀμέσως εἴτε ἀπὸ τῆς θρησκευτικῆς ἀμοιβολίας καὶ ἀκολούθως ἀδιαφορίας εἰς τὸν στουνδισμόν, ἱκανὴν σημασίαν ἔχουσιν ἐπίσης τὸ παρὰ τῷ ρωσσικῷ λαῷ διαδεδομένον πάθος τῆς μέθης, ἡ ὑπὸ τοῦ στουνδισμοῦ παρεχομένη εὐκολία εἰς ἕκαστον μέλος ὅπως μετέχῃ τῆς κοινῆς ψαλμῳδίας ἐν ταῖς συνάξεσι καὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν διδασκάλων, πρὸς δέ, ἡ μεγάλη ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασις χωρίων τινῶν μικρῶν, ἀποτελούντων μίαν ἐκκλησιαστικὴν ἐνορίαν, καὶ ἡ ἐντεῦθεν προερχομένη ἐξασθένησις τῆς ἐπὶ τῶν ἐνοριτῶν ἐποπτείας καὶ ἐπιρροῆς τοῦ ὀρθοδόξου κλήρου. Τέλος, μεταξὺ τῶν λοιπῶν ἀφορμῶν τῆς ταχείας διαδόσεως τοῦ στουνδισμοῦ, πρέπει νὰ συγκαταριθμηθῶσιν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ ἀκοινώνητον τοῦ ἁπλοῦ λαοῦ καὶ τὸ ἀδιάφορον πρὸς πᾶσαν ξένην ἐνέργειαν, ἡ ψυχραιμία καὶ ἡ δυσκινησία αὐτοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ διασπαρμένον καὶ ἀπομεμονωμένον τῶν οἰκιῶν εἴτε καλυβῶν ἐν τοῖς χωρίοις καὶ κώμαις, οὕτως ὥστε ὁ εἷς χωρικὸς σπανίως, μὴ ὑπάρχοντος συγγενικοῦ τινος λόγου ἢ ὠφελείας, γινώσκει περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἐνασχολήσεων τοῦ συνεγχωρίου αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν, πᾶς ἐνδιαφερόμενος νὰ πλησιάσῃ πρὸς ἑαυτὸν τὸν χωρικόν, εὐκόλως εὑρίσκει αὐτὸν ἀπομεμονωμένον, οὕτω δὲ κεκρυμμένος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν λοιπῶν κατοίκων, οἵτινες ἄλλως τε εἶναι ἀδιάφοροι, παραδίδεται εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ. Ὑποθέσωμεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἀνήκει εἰς αἵρεσίν τινα καὶ σκοπὸν προτίθεται τὴν διάδοσιν αὐτῆς. Ἐὰν γινώσκῃ νὰ πλήξῃ μίαν καὶ μόνην, ἀλλὰ τὴν κυριωτέραν, χορδὴν τοῦ ἀγαθοῦ χωρικοῦ, τουτέστι τὴν θρησκευτικήν, καὶ νὰ ἀναβιβάσῃ αὐτὸν εἰς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον οὐχὶ διὰ λογικῶν συμπερασμάτων, ἀλλὰ δι' ἐκχύσεως συμπαθητικῶν αἰσθημάτων περὶ τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας καὶ τοῦ εὐκολωτέρου τρόπου τῆς ἐπιτεύξεως ταύτης, πολλάκις ὁ ψευδοδιδάσκαλος οὗτος δύναται νὰ θεωρήσῃ τὸν χωρικὸν ἔνθερμον ὀπαδὸν αὐτοῦ.

Τίς δὲ ἡ διδασκαλία τῆς νέας ταύτης αἱρέσεως; Περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ὀφείλομεν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἡ διδασκαλία τοῦ στουνδισμοῦ δὲν ἔλαβεν εἰσέτι τὴν πλήρη αὐτῆς ἀνάπτυξιν, βάσιν ὅμως ἔχει τὴν ὀρθολογιστικὴν διδασκαλίαν τῶν μολοκάνων καὶ τῶν ἀναβαπτιστῶν· *ἡ διαφορὰ μεταξὺ αὐτῶν (στουνδιστῶν) καὶ ἡμῶν*, λέγουσιν οἱ ἀναβαπτισταί, *ἔγκειται μόνον ἐν τῇ ὀνομασίᾳ, πάντα δὲ τὰ λοιπὰ εἶναι τὰ αὐτά*. Οἱ μὲν μολοκάνοι, ὡς ἐκ τῶν δουχοβόρκων (πνευματικῶν, κατὰ τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν, κατὰ τὴν ἐτυμολογίαν ὅμως τῆς λέξεως, πνευματομάχων ἢ μᾶλλον ὑπερασπιστῶν τοῦ πνεύματος) προελθόντες, ἀπορρίπτουσι πάντα τὰ μυστήρια καὶ τὰς ἱερὰς τελετάς, οἱ δὲ ἀναβαπτισταὶ ἀπορρίπτουσι μὲν καὶ οὗτοι τὰ μυστήρια καὶ τὰς τελετάς, παραδέχονται ὅμως τὴν ἀναγκαιότητα τοῦ δι' ὕδατος βαπτίσματος, καίπερ μὴ ἀποδίδοντες εἰς τὸ βάπτισμα ἀναγεννητικὴν δύναμιν, ἀλλὰ θεωροῦντες αὐτὸ ἁπλῆν τελετήν. Ἡ συγγένεια αὕτη τῶν στουνδιστῶν πρὸς τοὺς ἀναβαπτιστὰς δείκνυται καὶ ἐντεῦθεν ὅτι, δηλαδὴ ὁσάκις οἱ στουνδισταὶ ἐπισκέπτονται τὰς συνάξεις τῶν ἀναβαπτιστῶν μετὰ προθυμίας γίνονται δεκτοί, λαμβάνουσι μέρος ἐν πᾶσι καὶ ἰδίως ἐν τῇ διανομῇ τῆς ἀδελφικῆς τραπέζης, ἐν τῷ μυστικῷ, ὡς λέγουσι, δείπνῳ, τὸ ὁποῖον ἐπιτρέπεται μόνον εἰς τὰ μέλη τῆς ἀναβαπτιστικῆς κοινότητος. Ἐν τούτοις ὅμως, ἐπειδή, ὡς προελέχθη, ὁ στουνδισμὸς δὲν εἶναι ἀποκύημα οὔτε μόνου τοῦ γερμανικοῦ ὀρθολογισμοῦ, οὔτε μόνον τῆς ρωσσικῆς, οὔτως εἰπεῖν, θρησκευτικότητος, καὶ ἐπειδὴ ὁ ρωσσικὸς λαὸς δὲν δύναται νὰ φαντασθῇ θρησκείαν ἄνευ ἐξωτερικῶν ψηλαφητῶν τελετῶν, διὰ τοῦτο δὲν παρατηρεῖται ἑνότης μεταξὺ τῶν διαφόρων αἱρετικῶν κοινοτήτων, οὔτε ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, οὔτε ἐν ταῖς τελεταῖς. Ἑνότης λοιπὸν διδασκαλίας καὶ ὀργανισμοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ ἐν τῷ στουνδισμῷ, ὡς δὲν ὑπάρχει τοιαύτη καὶ ἐν τῇ Διαμαρτυρήσει. Τότε δὲ μόνον εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ ἑνότης ἐν τῇ νέᾳ αἱρέσει, ἐὰν ἐκ μέσου αὐτῆς ἀναφανῇ τοιοῦτος ἀναμορφωτής, ὅστις νὰ δυνηθῇ ὡς ἐκ τῆς ἱκανότητος αὐτοῦ καὶ τοῦ κύρους, (ἀλλὰ πόθεν ν' ἀρυσθῇ τοῦτο;) νὰ συγκεντρώσῃ πάσας τὰς ποικίλας ἐκφράσεις τοῦ θρησκευτικοῦ ὀργανισμοῦ, παράσχῃ αὐταῖς ὁμοιομορφίαν καὶ ὡρισμένον τύπον. Ἀλλ' ἡ ἐμφάνισις τοιούτου διοργανιστοῦ ἀντιφάσκει εἰς αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῆς αἱρέσεως, ἥτις διακηρύττει τέλειον διαχωρισμὸν ἐν ταῖς θρησκευτικαῖς πεποιθήσεσιν. Οἱ ὀρθολογισταὶ ἐν γένει, ἐν τῇ παρούσῃ δὲ περιπτώσει οἱ στουνδισταί, παραδεχόμενοι τὸν ὀρθὸν μόνον λόγον ἀνώτατον κριτήριον ἐν τοῖς ἔργοις τῆς πίστεως καὶ κατάλληλον ἑρμηνευτὴν τῆς ἁγίας Γραφῆς, ἀπορρίπτοντες δὲ ἱερὰν παράδοσιν, ἁγίας συνόδους, συγγράμματα Πατέρων, διὰ μιᾶς κινήσεως τῆς γραφίδος διαγράφουσιν ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ χριστιανισμοῦ δεκαοκτὼ ὅλων αἰώνων ὕπαρξιν αὐτοῦ, οἱονεὶ ἐπιλανθανόμενοι ὅτι ἐν τῷ διαστήματι τοῦ μακροῦ βίου τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας τοσοῦτοι, σπουδαιότεροι αὐτῶν ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις, εἰργάσθησαν ἄνδρες, τοσοῦται κατεβλήθησαν ἐνέργειαι πρὸς διασαφήνισιν τῆς ὑψηλῆς διδασκαλίας τοῦ Σωτῆρος καὶ τῶν ἀποστόλων Αὐτοῦ.

Ἡ περὶ τὴν διδασκαλίαν διαφωνία μεταξὺ τῶν διαφόρων στουνδιστικῶν κοινοτήτων προέρχεται οὐ μόνον ἐκ τῶν βάσεων τοῦ ὀρθολογισμοῦ, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἐκ τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τῶν ἀποτελούντων αὐτάς, οἵτινες προβάλλουσιν ἐνίοτε φάσματα αἱρέσεων ἀπὸ πολλῶν αἰώνων μὴ ὑπαρχουσῶν ἐν τοῖς ζῶσιν. Οὕτω π. χ. τινὲς τῶν αἱρετικῶν τούτων παραδέχονται τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ οὐχὶ ἰδίαν ὑπόστασιν, ἀλλὰ μόνον λόγον, τοὐτέστιν ἦχον ἐξερχόμενον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Θεοῦ, τὸ δὲ μυστήριον τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀπορρίπτουσιν ὅλως, θεωροῦντες τὸν Χριστὸν συνήθη ἄνθρωπον, ὅστις ἔλαβε τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐν καιρῷ τοῦ βαπτίσματος, καθὼς λαμβάνει αὐτὸ καὶ πᾶς πιστεύων· ἐπίσης δὲ δὲν παραδέχονται τὴν Θεοτόκον, παρατηροῦντες μάλιστα χλευαστικῶς, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχῃ μητέρα. Ἕτεροι πάλιν στουνδισταὶ βεβαιοῦσιν, *ὅτι μόνοι αὐτοὶ ἀνέστησαν μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἤδη τότε, ὅτε ὁ σταυρωθεὶς Χριστὸς ἐκρέματο ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ὅτι ἐκεῖνος ὁ Χριστός, ὅστις ἐσταυρώθη, δὲν ἀνέστη εἰσέτι ἀλλ' εὑρίσκεται ἐν τῇ γῇ κ.τ.λ.* Βεβαίως τὴν διδασκαλίαν ταύτην ἕτεροι τῶν στουνδιστῶν δὲν παραδέχονται, ἰδίως οἱ δυνάμενοι ὡς ἐκ τῆς πνευματικῆς αὐτῶν καταστάσεως ν' ἀντλῶσιν ἀμέσως ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ νεωτέρου ὀρθολογισμοῦ, οἱ δυνάμενοι τουτέστι νὰ χωρῶσι τὴν διδασκαλίαν τῶν διδασκάλων αὐτῶν. Αἱ κοινότητες ὅμως τῶν αἱρετικῶν, αἵτινες συνίστανται ἐξ ἀγραμμάτων ὅλως ἢ καὶ ἡμιμαθῶν, ἀρεθεῖσαι εἰς τὰς οἰκείας δυνάμεις καὶ μὴ δυνάμενοι ν' ἀκολουθήσωσι τὰς μᾶλλον ἀνεπτυγμένας στουνδιστικὰς κοινότητας, παραδίδονται, ὡς δείκνυται ἐκ τοῦ προσαχθέντος χωρίου καὶ ἐκ τοῦ ἑπομένου, εἰς διαμόρφωσιν διδασκαλίας καὶ τελετῶν ὅλως ἀντιθέτων ἢ τοὐλάχιστον ἀσυνεπῶν πρὸς τὴν γενικὴν ἀρχὴν τοῦ ὀρθολογισμοῦ, ἐνίοτε δὲ καὶ γελοίων.

Τὸ μόνον σημεῖον τῆς ἑπαφῆς ἀμφοτέρων τῶν νέων αἱρέσεων, σιαλοπουτισμοῦ καὶ στουνδισμοῦ, μεθ' ὅλην τὴν ἀπ' ἀλλήλων διαφοράν ἔν τε τῷ βίῳ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ, εἶναι ἡ κοινὴ αὐτῶν ἔχθρα κατὰ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι οἱ σιαλοποῦτοι δὲν ἀπορρίπτουσι τὰς τελετάς, ὡς καὶ ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἐπειδὴ ὅμως φρονοῦσιν, ὅτι ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ὁ τύπος κατήργησε τὸ πνεῦμα, ὅτι τὸ γράμμα τῆς θρησκείας ἐξέβαλε τὴν ἐν πνεύματι ἀληθῆ λατρείαν, λαμβάνουσι τοιαύτην στάσιν ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις προφανῶς ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὑπομιμνήσκει τὴν σχέσιν τοῦ στουνδισμοῦ πρὸς αὐτήν. Ἐνῷ δὲ ἡ θετικὴ διδασκαλία τῶν στουνδιστῶν εἶναι ἀόριστος εἰσέτι καὶ πενιχρά, ἡ κατὰ τῆς ὀρθοδόξου ὅμως Ἐκκλησίας διδασκαλία αὐτῶν διακρίνεται ἐπὶ ἐκτάκτῳ ἀκριβείᾳ· αὕτη δύναται νὰ συμπεριληφθῇ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἐν τοῖς ἑξῆς: α') Ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν εἶναι ἀληθής, διότι εἶναι πλήρης ψεύδους καὶ πλανῶν, παθῶν καὶ ἐλλείψεων. Ἡ διδασκαλία τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὰ μυστήρια αὐτῆς καὶ αἱ τελεταὶ ἀνάγουσι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν οὐχὶ εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τοὺς ἀποστόλους, ἀλλ' εἰς ἀνθρώπους, εἰς τοὺς χρόνους τῆς ἑβδόμης οἰκουμενικῆς συνόδου. β') Αἱ εἰκόνες, αἵτινες εἶναι ἐν χρήσει καὶ τιμῇ ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, εἶναι ἀγάλματα καὶ εἴδωλα, κωφὰ καὶ ἄλαλα ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων. γ') Ὁ σταυρὸς εἶναι κατάρα, ὁ δὲ φέρων αὐτὸν καὶ τιμῶν καθὼς καὶ ὁ ποιῶν τὸ σημεῖον αὐτοῦ εἶναι κατηραμένος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, διότι ἐπιτίθησιν ἐφ' ἑαυτοῦ τὸ σημεῖον τοῦ θηρίου. δ') Οἱ ναοὶ τῶν χριστιανῶν εἶναι ἐθνικοὶ ναοί. ε') Αἱ νηστεῖαι τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας στηρίζονται ἐπὶ τῆς παρανοήσεως τῆς ἁγίας Γραφῆς, τηροῦνται δὲ μόνον ὑπὸ ἀνθρώπων, οἵτινες ἀγνοοῦσι ταύτην. ς') Οἱ ὀρθόδοξοι ἱερεῖς εἶναι ἐκεῖνοι οἱ γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι, τοὺς ὁποίους ἀπειλητικῶς ἐλέγχει ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ. ζ') Αἱ ὀρθόδοξοι ἀρχαὶ καὶ ἐξουσίαι, αἵτινες παρασημοροῦνται διὰ σταυρῶν, εἶναι κατηραμέναι, εἶναι ζῶντα εἴδωλα, ὁ δὲ τιμῶν αὐτὰς εἶναι εἰδωλολάτρης. η') Ἐναντίον τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὁ στουνδισμὸς εἶναι ἡ διδασκαλία ἐκείνη, περὶ ἧς ὁ Κύριος εἶπε ποτέ· *καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ, εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι· καὶ τότε ἥξει τὸ τέλος* (Ματθ. 24, 14).

Ὑπὸ τοῦ ἀρνητικοῦ τούτου πνεύματος κινούμενος στουνδιστής τις, ἔλεγε, καταπατῶν ἁγίαν τινὰ εἰκόνα: τί μοι ἔδωκας, ἐνῷ τοσαῦτα ἔτη προσηυχόμην ἐνώπιόν σου; Καίτοι δὲ οἱ αἱρετικοὶ οὗτοι διακηρύττουσιν, ὅτι ὀφείλουσι νὰ ζῶσιν ἀδελφικῶς πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς θρησκευτικὰς ὁμολογίας, ἐν τούτοις ὅμως, ὠθούμενοι ὑπὸ τοῦ φανατισμοῦ, ὅστις ἐκφαίνεται πανταχοῦ, ἔνθα ὁ θρησκευτικὸς ζῆλος εἶναι συνηνωμένος μετὰ τῆς ἀμαθείας, ἥτις δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ ὑψωθῇ μέχρι τοῦ σεβασμοῦ τῶν πεποιθήσεων τῶν ἄλλων, πολυειδῶς χλευάζουσι τοὺς ὀρθοδόξους ἐν πάσῃ δημοσίᾳ τελετῇ, ἐν τῇ ἐκφορᾷ τῶν νεκρῶν, ἐν ταῖς λιτανείαις, ὀνομάζουσι τὴν ἁγίαν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος μόσχον, Βαλαάμ, Μολὼχ, Δία, Ἑρμῆν, ἀποτροπιάζονται τοὺς ὀρθοδόξους καὶ πᾶν σχέσιν ἔχον πρὸς τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Εὐνόητον, ὅτι ἡ ὀρθόδοξος Ρωσσικὴ Ἐκκλησία, κηδομένη τῆς ψυχικῆς σωτηρίας τῶν τέκνων αὐτῆς, δὲν ἠδύνατο νὰ μένῃ ἀπαθὴς ἀπέναντι τοιούτου θλιβεροῦ γεγονότος, ἀλλὰ μετῆλθε καὶ μετέρχεται πᾶν μέσον, ὅπως ἐπαναγάγῃ τὰ ἀποπλανηθέντα εἰς τοὺς μητρικοὺς αὐτῆς κόλπους, καλέσασα ἐν τούτῳ συνεργὸν σύμπαντα τὸν ὀρθόδοξον κλῆρον καὶ τὸν λαόν. Βεβαίως ἡ Ρωσσικὴ Ἐκκλησία ὡς ὀρθόδοξος δὲν δύναται νὰ μιμηθῇ τὰς ἐν τοιαύταις περιπτώσεσιν ἐνεργείας τῆς παπικῆς Ἐκκλησίας· ἡ χρῆσις βιαίων μέτρων κατὰ τῶν αἱρετικῶν ἀπᾴδει πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῆς ἱστορίας ἀπεδείχθη ἐπιζήμιος, παράγουσα μάρτυρας μόνον μεταξὺ τῶν ἀποπλανηθέντων, καὶ οὕτως ἔτι μᾶλλον ἐνισχύουσα

αὐτοὺς ἐν τῇ πλάνῃ. Τὰ μέσα, δι' ὧν ἡ Ρωσσικὴ Ἐκκλησία ἀντεπεξῆλθε κατὰ τῶν αἱρετικῶν, εἶναι κυρίως διττά· τὰ μὲν προτίθενται τὴν ἐξασθένισιν τῶν αἱρέσεων ἐν γένει, καὶ ἰδίᾳ τοῦ στουνδισμοῦ· τὰ δὲ τὴν στήριξιν τοῦ λαοῦ ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει. Τοιοῦτον εἶναι τὸ ἐξαγόμενον τῶν διατάξεων τῆς συνόδου τῶν ἱεραρχῶν τοῦ νοτιοδυτικοῦ μέρους τῆς Ρωσσίας, συνελθούσης κατὰ σεπτέμβριον τοῦ 1884. Ἀλλὰ, πλὴν τῆς ἀνωτάτης ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, ἥτις ὑπεχρέωσε τὸν κλῆρον νὰ διδάσκῃ τὸν λαὸν κατὰ πᾶσαν κυριακὴν καὶ ἑορτὴν, ἐκδίδουσα μάλιστα πρὸς βοήθειαν αὐτοῦ ἰδιαίτερα περιοδικὰ μετὰ ἀναλόγου περιεχομένου, τῇ εἰσηγήσει αὐτῆς συνεστήθησαν ἀδελφότητες μετὰ ἱεραποστολικῆς ἐνεργείας, σκοποῦσαι δηλαδὴ ἀρ' ἑνὸς μὲν νὰ προφυλάξωσι τοὺς πιστοὺς ἀπὸ τῆς πλάνης, ἀρ' ἑτέρου δὲ νὰ ἐλέγξωσι τοὺς ἀποπλανηθέντας. Ἐξεδόθησαν πολλὰ καὶ καθ' ἑκάστην ἐκδίδονται διάφορα ἀντιρρητικὰ συγγράμματα· ἱδρύονται σύλλογοι πρὸς διδασκαλίαν τοῦ λαοῦ ἐν ταῖς κυριακαῖς καὶ ἑορταῖς· εἰσάγεται ἡ κοινὴ ψαλμῳδία τῶν ἐκκλησιαζομένων κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, ἰδίως ἐκεῖ, ἔνθα τὸ μέσον τοῦτο μεταχειρίζονται οἱ αἱρετικοὶ πρὸς ἀποπλάνησιν τῶν ἁπλοϊκῶν· ἀντικαθίστανται οἱ ἀνίκανοι ἱερεῖς διὰ τῶν ἱκανωτέρων· συνιστῶνται βιβλιοθῆκαι παρὰ ταῖς ἐνοριακαῖς ἐκκλησίαις πρὸς χρῆσιν τοῦ λαοῦ· συμπληροῦνται αἱ πρότερον ὑπάρχουσαι τοιαῦται βιβλιοθῆκαι· δημοσιεύονται γνῶμαι περὶ τῶν ληπτέων μέτρων ἱεραποστόλων καὶ ἑτέρων εἰδημόνων, διάφοροι πραγματεῖαι, λόγοι, ὁμιλίαι· ἀποικίζονται στουνδισταὶ ἀποφάσει τῶν ὀρθοδόξων κοινοτήτων, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐξορίζονται διὰ τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων οἱ θρασύτεροι ἐξ αὐτῶν κ.τ.λ. Ἰδίως μεγάλην ὑπηρεσίαν παρέχουσι τῇ Ρωσσικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ ὀρθοδόξῳ λαῷ οἱ παρὰ τῶν θρησκευτικῶν ἑταιριῶν τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν ἀποστελλόμενοι εἰδικοὶ ἱεραπόστολοι, κληρικοί τε καὶ λαϊκοί, ἀνὰ τὰς ἐπαρχίας, τῶν ὁποίων ἔργον εἶναι αἱ δημόσιοι συζητήσεις μετὰ τῶν αἱρετικῶν.

Πολλοὶ τῶν ἱεραποστόλων καὶ λοιπῶν κληρικῶν, ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἰδόντων τὰ πράγματα, συνιστῶσι τοιαῦτά τινα, οὕτως εἰπεῖν, ἐρεκτικὰ τῆς διαδόσεως τοῦ στουνδισμοῦ μέτρα· α') αὐστηρῶς νὰ ἐποπτεύωσιν αἱ ἀστυνομικαὶ καὶ τοπικαὶ ἀρχαὶ τὰ ἄγνωστα πρόσωπα, ἅτινα συναναστρέφονται μετὰ τῶν στουνδιστῶν· β') νὰ ὑποχρεωθῶσιν αἱ τοπικαὶ ἀρχαὶ ὅπως ἐπὶ μηδεμιᾷ προφάσει ἐπιτρέπωσιν εἰς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν αἱρετικῶν τὴν ἀλλαχόσε μετάβασιν· γ') ν' ἀφαιρέσωσι παρὰ τῶν στουνδιστῶν πάντα τὰ ἐπιβλαβῆ βιβλία καὶ νὰ ἐπιτηρῶσι τὴν μυστικὴν αὐτῶν ἀλληλογραφίαν· δ') νὰ ἐξορίσωσιν ἢ τοὐλάχιστον αὐστηρότατα ν' ἀπαγορεύσωσιν εἰς τοὺς γερμανοὺς στουνδιστὰς νὰ προσλαμβάνωσιν εἰς ὑπηρεσίαν, ἢ ν' ἀποπλανῶσιν εἰς τὴν αἵρεσιν, ὀρθοδόξους ρώσσους· ε') ν' ἀπαγορευθῶσι πᾶσαι αἱ θρησκευτικαὶ συνάξεις τῶν στουνδιστῶν· ς') νὰ ὑποχρεωθῶσιν αἱ ἀστυνομικαὶ καὶ τοπικαὶ ἀρχαὶ νὰ παρέχωσι βοήθειαν ἐν ἀνάγκῃ εἰς τοὺς ὀρθοδόξους ἱεραποστόλους· ζ') ν' ἀπαγορευθῇ ὁ ἐνταριασμὸς τῶν τεθνεώτων στουνδιστῶν ἐν τοῖς νεκροταφείοις τῶν ὀρθοδόξων, πρὸς δὲ, ἡ μεταξὺ τοῦ λαοῦ διάδοσις ὑπὸ διαφόρων προσώπων καὶ ἑταιριῶν κακοδόξων βιβλίων.

Ὅπως λάβωμεν γνῶσιν τοῦ τρόπου τῆς ἐνεργείας τῶν ὀρθοδόξων θρησκευτικῶν ἑταιριῶν, αἵτινες συνεστήθησαν ἐν ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ, διατηροῦσαι ἰδίᾳ δαπάνῃ καὶ διευθύνουσαι τὴν ἱεραποστολικὴν ἐνέργειαν, οὐχὶ ἄσκοπον θεωροῦμεν νὰ ἐπισυνάψωμεν ἐνταῦθα ἄρθρα τινὰ ἐκ τοῦ κανονισμοῦ μιᾶς τούτων. α') πρὸς στήριξιν τῶν θρησκευτικῶς κλονιζομένων ἡ ἑταιρία ὀφείλει νὰ συγκαλῇ συνελεύσεις κατὰ μῆνα ἔνθα ἤθελεν ἀναφανῇ ἡ αἵρεσις· β') εἰς τὰς συνελεύσεις ταύτας νὰ προσκαλῶνται οἱ ἐγνωσμένης ἱκανότητος καὶ οἱ ἀπολαύοντες τὸν σεβασμὸν τῶν ἐκεῖ χριστιανῶν ἱερεῖς πρὸς νουθεσίαν τῶν ἀποπλανωμένων, οὐχὶ δημόσιον, ἀλλὰ μυστικὴν, ὡς γίνεται ἐν τῇ ἱερᾷ ἐξομολογήσει, ἕκαστος δὲ ἱερεὺς νὰ νουθετῇ τὸν πλανηθέντα μέχρι δεκάκις, προσπαθῶν πρὸς τούτοις νὰ ἐξακριβώσῃ τὰς ἀληθεῖς ἀφορμὰς εἰς τὴν ἀποπλάνησιν αὐτοῦ· γ') ἐὰν τὰ συνεχῆ καὶ μακρόθυμα ταῦτα μέτρα οὐδὲν ἐπενέγκωσιν ἀποτέλεσμα, τότε ὁ τοιοῦτος νὰ συμβουλεύηται δημοσίᾳ καὶ νὰ ἀνασκευάζωνται πάντα τὰ σημεῖα, ἐφ' ὧν στηρίζει τὴν πλάνην αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ καὶ τὸ μέτρον τοῦτο φανῇ ἀνωφελές, καὶ ὁ ἀποστάτης διαγραφῇ τῇ ἀποφάσει τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων, τότε, ἀφοῦ ἐν τῷ ναῷ κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν γνωστοποιηθῇ τοῦτο εἰς πάντας καὶ ἐκφρασθῇ ἡ λύπη τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, νὰ παραδίδηται οὗτος ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς.

Οὐδόλως ἀμφιβάλλομεν, ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τῶν τελεσφόρων τούτων μέτρων τῆς ὀρθοδόξου ρωσσικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τῶν ἀποπλανηθέντων μελῶν αὐτῆς, ὑπὸ δεξιῶν καὶ εὐσεβῶν ἀνδρῶν γινομένη, θὰ ἔχῃ εὐάρεστα ἀποτελέσματα, ὡς δὲν ἀμφιβάλλομεν ἐπίσης, ὅτι ἡ ὁμόδοξος Ἐκκλησία κέκτηται πολυαρίθμων ἀγωνιστῶν στρατιὰν, καλῶς συγκεκροτημένων διὰ τὸ ἔργον τοῦτο, ἅριστα γινωσκόντων νὰ μάχωνται ὑπὲρ τῶν κατὰ πνεῦμα ἀσθενῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. Τὸ ἐφ' ἡμῖν, συνιστῶντες εἰς τοὺς ἀγαθοὺς τούτους μαχητὰς τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἓν καὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ σπουδαιότερον διὰ τὴν καλὴν ἔκβασιν πάσης ἐργασίας, ζῆλον ἔνθερμον πρὸς τὸ θεοφιλὲς αὐτῶν ἔργον, ἐκ ψυχῆς εὐχόμεθα αὐτοῖς καὶ τῇ ὁμοδόξῳ ρωσσικῇ Ἐκκλησίᾳ πλήρη καὶ ὄντως χριστιανικὸν θρίαμβον κατὰ τῶν ἀποπλανηθέντων τέκνων καὶ ἀδελφῶν αὐτῶν.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ
Ἱεροδιάκονος.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗΝ

ΕΤΟΣ Η'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 30 ΜΑΡΤΙΟΥ 1888 ΑΡΙΘ. 20.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

†Ὁ Ἡρακλείας **Γερμανὸς** (πρόεδρος)
Ἀρχιμανδ. **Γρ. Παλαμᾶς**
Γεράσ. Σ. Δώριζας
Ἀρχιγρ. Ἱ. Συνόδ. **Κωνστ. Ἀλεξανδρίδης** (ταμίας)
Ἰωάν. Δ. Τανταλίδης (γραμματεύς).

Ἀρχισυντάκτης **Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών**

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἥμισυ.

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Νοεμβρίου καὶ τὴν 1 Μαΐου.

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Ἡρακλείας κ. Γερμανῷ Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς· Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».— Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου Ἱερολ. κ. Κωνσταντίνου Ἀλεξανδρίδου (ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου).

Περιεχόμενα

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά—Προσλαλιὰ τῆς Α. Θ. Π. ἐν τῇ ἐκλογικῇ συνελεύσει—Ἔκθεσις τῶν ἐτησίων ἐργασιῶν τοῦ Δ. Ἐθν. Μικτοῦ Συμβουλίου—Συνταγμάτιον· Αἱ τῷ Οἰκουμενικῷ θρόνῳ ὑποκείμεναι Σταυροπηγιακαὶ Μοναὶ καὶ αἱ ἐξαρχίαι—Ἠθικὴ τῶν Ψαλμῶν.

Παράρτημα—Κανονικαὶ διατάξεις τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως (σελ. 153—160).

Οἱ λαβόντες ὑπόμνησιν περὶ ἀποτίσεως τῶν καθυστερουμένων συνδρομῶν τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις συνδρομητῶν παρακαλοῦνται ἵνα ἐπιταχύνωσι τὴν ὀφειλομένην ἐνέργειαν καὶ ἀπάντησιν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Τῇ κυριακῇ, 27 λήγοντος, συνῆλθεν ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῶν Πατριαρχείων ἡ πρὸς ἐκλογὴν τῶν νέων μελῶν τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου γενικὴ συνέλευσις. Ἐκ τῶν ἀπαρτιζόντων αὐτὴν, κατὰ τὰ νενομισμένα, 49 μελῶν μετὰ καὶ τοῦ προέδρου, τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμ. πατριάρχου, παρῆσαν 43, ἀπόντων τῶν σεβ. συνοδικῶν μητροπολιτῶν Λήμνου καὶ Μογλενῶν, ἀσθενούντων, τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου Θεμιστ. Χριστοφορίδου ἐφένδου, τοῦ ἑτέρου τῶν ἀντιπροσώπων Σταυροδρομίου καὶ τῶν δύο ἀντιπροσώπων Ταταούλων, ἕνεκα καθυστερήσεως, ὡς εἴπομεν, τῶν ἐκλογικῶν καταλόγων τῆς ἐνορίας ἁγίου Δημητρίου. Μετὰ τὴν προσλαλιὰν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἐκδιδομένην κατωτέρω, ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ ἀρχιγραμματέως τοῦ Συμβουλίου κ. Δ. Θ. Ξανθοπούλου ἡ δημοσιευομένη ὡσαύτως ἐν τῷ παρόντι φύλλῳ ἔκθεσις τῶν κατὰ τὴν λήξασαν περίοδον ἐργασιῶν τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου, ἐφ' αἷς ηὐχαρίστησεν ἡ Α. Θ. Π. πᾶσι τοῖς ἐργασθεῖσι. Τὴν εὐχαρίστησιν τῆς συνελεύσεως ἐξεδήλωσαν ἰδίως οἱ Ἐξοχ. Κ. Φωτιάδης βέης καὶ Δημ. ἐφέντης Γενιδουνιᾶς, εὐχαριστοῦντες μάλιστα τῷ προέδρῳ τοῦ Συμβουλίου σεβασμ. μητροπολίτῃ Ἡρακλείας κ. Γερμανῷ.

Εἶτα προταθέντων ὑποψηφίων τῶν κ. κ. Κ. Φωτιάδου βέη, Μιλτιάδου Ἰακώβου, Δημ. Πασπαλλῆ ἐφένδη, Β. Σαρακιώτου βέη, Κ. Καλλιάδου βέη, Γιάγκου ἐφένδη Βιθυνοῦ, Κ. Βαγιάννη ἐφένδη, Λευθεράκη πασᾶ, Γ. Καζανόβα ἐφένδη, Γ. Φ. Γεωργιάδου ἐφένδη, Δ. Μεζίκη, Κ. Χατζοπούλου, Κ. Ἀνανιάδου καὶ Ἰω. Β. Ἰωαννίδου ἐφένδη, ψηφορορούντων τεσσαράκοντα καὶ τριῶν μελῶν μετὰ τοῦ προέδρου, ἐξελέγησαν μέλη τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου οἱ κ. κ. Δ. Πασπαλλῆς, Ἰω. Δ. Βιθυνὸς, ἀνὰ 31 ψήφους λαβόντες, Λευθεράκη πασᾶς, διὰ ψήφων 26 καὶ Γ. Καζανόβας, διὰ ψήφων 25. Ἐπέλαχον δὲ οἱ κκ. Κ. Βαγιάννης (ψήφ. 11), Δ. Μεζίκης (10), Μιλτ. Ἰακώβου (9), Β. Σαρακιώτης (7), Κ. Χατζόπουλος (6), Κ. Ἀνανιάδης (5), Κ. Καλλιάδης (4), Γ. Φ. Γεωργιάδης (3), Κ. Φωτιάδης (2) καὶ Ἱ. Β. Ἰωαννίδης (1), μιᾶς ἔτι ψήφου μὴ καταλογισθείσης, ὡς δοθείσης εἰς πρόσωπον μὴ καταριθμηθέν, ἐν τοῖς ὑποψηφίοις. Μεθ' ὃ ἡ Α. Θ. Π. ἐκήρυξε τὴν λῆξιν τῆς ἐκλογικῆς συνελεύσεως.

— Κοινοποιηθείσης, κατὰ τὰ κεκανονισμένα, τῆς ἐκλογῆς τῶν νέων τεσσάρων λαϊκῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου τῇ Αὐτοκρ. Κυβερνήσει καὶ ἐγκριθείσης δι' ὑψηλοῦ τεσκερὲ τοῦ αὐτοκρ. Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων, ἡ Α. Θ. Π. ἀνήγγειλε διὰ πατριαρχικῶν πιττακίων τὸν διορισμὸν αὐτῶν εἰς τὰ νέα μέλη, ἅτινα προσεκλήθησαν ταὐτοχρόνως ἵνα ἄρξωνται ἀπὸ τῆς σήμερον μετέχοντα τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συμβουλίου.

— Ἐν τῇ χθεσινῇ συνεδριάσει τῆς ἱερᾶς Συνόδου, τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Βερροίας κ. Προκοπίου ἐγγράφως ἐξαιτησαμένου ἵνα ἐπιτραπῇ αὐτῷ ν' ἀποχωρήσῃ τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ἅτε προτιθεμένου ν' ἀπέλθῃ εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ πρὸ τῶν ἑορτῶν τοῦ Πάσχα, ἡ αἴτησις αὐτοῦ ἐνεκρίθη.

— Ἐν τῇ αὐτῇ συνεδριάσει, προσκληθεὶς κατέλαβε τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ θέσιν ἐν τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ ὁ ἄρτι ἀφικόμενος σεβασμ. μητροπολίτης Βιζύης κ. Κωνσταντῖνος, ὅστις καὶ διωρίσθη αὐθημερὸν ἐφοροταμίας τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς, ἀντὶ τοῦ ἀποχωρήσαντος σεβασμ. μητροπολίτου Βερροίας.

— Ὁμοίως καὶ ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Μιτυλήνης κ. Κωνσταντῖνος ἐζητήσατο ὅπως ἀπὸ τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος ἀποχωρήσῃ τῆς ἱερᾶς Συνόδου ὡς ἐπισπεύδων τὴν εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ἐπάνοδον. Ἡ αἴτησις τῆς Α. Σ. ἐγένετο ἐπίσης ἀποδεκτή. Ἀντικαταστάτης δὲ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Μιτυλήνης ἐν τῇ προεδρείᾳ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου διωρίσθη ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Ἴμβρου κ. Παΐσιος. Πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς σεβασμ. τούτους τέως συνοδικοὺς ἀρχιερεῖς ἡ Α. Θ. Π. ἐξέφρασεν ἐν συνεδριάσει ἐνθέρμους εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ μετὰ ζήλου ἀόκνῳ αὐτῶν συνεργασίᾳ, τὰς εὐχαριστίας δὲ ταύτας συνεμερίσθη ἐκθύμως σύμπασα ἡ ἱερὰ Σύνοδος.

— Πρὸ πολλοῦ ἠγγείλαμεν ὅτι, κατὰ συνέπειαν οἰκονομικῶν λόγων, ὁ πανιερ. μητροπολίτης Καρπάθου καὶ Κάσου κ. Νεῖλος ἀνήγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ ὅπως παραιτήσηται τὴν μητρόπολιν ταύτην, ἐγκαταβιώσῃ δ' ἐν Ἁγίῳ Ὄρει. Ἡ Μ. Ἐκκλησία ἔγραψε τοῖς ὀρθοδόξοις τῆς μητροπόλεως ταύτης ποθοῦσα ὅπως εὐκολύνῃ τὴν οἰκονομικὴν δυσχερῆ θέσιν τοῦ μητροπολίτου, ἀλλὰ, μὴ ἐπιτευχθέντος τούτου, ὁ πανιερ. μητροπολίτης Καρπάθου κ. Νεῖλος ὑπέβαλεν ἐκ δευτέρου παραιτήσεως λόγους. Τῆς αἰτήσεως αὐτοῦ κατ' ἀρχὴν ἀποδεκτῆς γενομένης, ἀναμένεται τὸ ἔγγραφον τῆς κανονικῆς παραιτήσεως, ὅπως ἡ Ἐκκλησία προβῇ εἰς τὴν ἐνέργειαν τῶν δεόντων.

— Ἡ ὑπὸ τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐπαρχιακῆς συνόδου τῶν ἐπισκόπων γενομένη ἐκλογὴ τοῦ νέου ἐπισκόπου Πολυανῆς θεοφιλ. κ. Ἰωακεὶμ ἠγγέλθη ἤδη τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ καὶ δι' ἐπιστολῆς τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου, καλοῦντος εἰς Θεσσαλονίκην τὸν θεοφιλ. ἐψηφισμένον ἐπίσκοπον Πολυανῆς, ὅπως ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γένηται ὑπὸ τοῦ κυριάρχου μητροπολίτου ἡ χειροτονία αὐτοῦ.

— Ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς *Ἐκκλησ. Ἀληθείας* ἀνεφέρομεν ὅτι ἀνετέθη συνοδικῶς εἰς διμελῆ ἐπιτροπὴν συγκειμένην ἐκ τῶν σεβ. μητροπολιτῶν Μιτυλήνης καὶ Δρυϊνουπόλεως ἵνα μελετήσῃ τὸ νέον σχέδιον τοῦ Κανονισμοῦ τῆς ἐν τῇ κατὰ Καισάρειαν σταυροπηγιακῇ μονῇ τοῦ Προδρόμου Ἱερατικῆς Ροδοκανακείου σχολῆς καὶ, κατ' ἀντιπαράθεσιν πρὸς τὸν μέχρι τοῦδε ἐν ἐνεργείᾳ Κανονισμὸν αὐτῆς, ὑποβάλῃ τὰς ἐπὶ τοῦ νέου σχεδίου παρατηρήσεις αὐτῆς. Ἡ ἐπιτροπὴ ἀποπερατώσασα τὸ ἔργον, ὑπέβαλεν ἔκθεσιν ἀναγνωσθεῖσαν συνοδικῶς, ἐνεκρίθη δὲ ἵνα ἐπενεχθῶσι τροποποιήσεις τινὲς εἰς τὸ νέον τοῦ Κανονισμοῦ σχέδιον καὶ ἀνακοινωθῶσιν αὗται τῷ σεβ. μητροπολίτῃ Καισαρείας, προσκαλουμένῳ ταυτοχρόνως ὅπως ὑποδείξῃ εἴ τινας ἄλλας ἔχει προτεῖναι μεταβολάς, πρὸς ὁριστικὴν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐπικύρωσιν τοῦ νέου τούτου Κανονισμοῦ.

— Συστάσει τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ἀπεστάλησαν ὑπὸ τῆς σεβ. Κυβερνήσεως εἰς Οὐσάκιον, ἐπ' ἀνακουφίσει τῶν ἐκ τοῦ λιμοῦ πασχόντων, εἴκοσι χιλιάδες κοιλῶν σίτου.

— Τρία νέα μέλη προσετέθησαν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ διορισθέντα ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. οἱ ἐκ τῶν γραμματέων τοῦ πατριαρχ. Γραφείου κ. Ἰ. Δ. Ταντσλίδης καὶ Γ. Λεμονίδης καὶ ὁ κ. Δημ. Ἰ. Πρωτοψαλτίδης, εἰς τῶν ἀρχαιοτέρων κατοίκων τῆς συνοικίας Φαναρίου.

— Ὁ δευτερεύων τῆς Α.Θ.Π. ἱερολογ. κ. Ἰωακεὶμ Σγουρὸς διωρίσθη μέλος τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου.

— Ἐπὶ τῇ διασώσει τῆς ζωῆς τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κ. Νικοδήμου ἀπὸ τῆς ἐναντίον αὐτοῦ τολμηθείσης ἀποπείρας, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης συνεχάρη τηλεγραφικῶς τῇ Α. Θ. Μακαριότητι, ἐκφράζων ἅμα τὴν ἀδελφικὴν Αὐτοῦ θλῖψιν ἐπὶ τῷ τολμήματι.

— Τῇ παρελθούσῃ τετάρτῃ (23 λήγοντος) ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμ. πατριάρχην ὁ ἐκ τῶν ἀνωτέρων κληρικῶν τῆς ἀγγλικανῆς ἐκκλησίας αἰδεσ. Swet, φέρων συστατικὴν ἐπιστολὴν τοῦ σεβασμ. ἀρχιεπισκόπου Σαλισβουρίας, ἑλληνιστὶ γεγραμμένην. Ὁ αἰδεσ. κ. Swet, ἀσχολούμενος εἰς ἔκδοσιν τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς κατὰ τοὺς Ἑβδομήκοντα, προτίθεται νὰ ἐπισκεφθῇ τὰς ἐν Ἀνατολῇ βιβλιοθήκας, ἐπὶ μελέτῃ τῶν ἐν αὐταῖς χειρογράφων τῆς ἁγίας Γραφῆς.

— Τῇ κυριακῇ (27) ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. ὁ μακαριώτ. πατριάρχης τῶν Ἀρμενίων Καθολικῶν κ. Στέφανος Ἀζαριάν.

— Τῇ κυριακῇ, κατὰ τὸν ἑσπερινόν, ἐκήρυξεν ἀπ' ἄμβωνος ἐν τῷ πατριαρχ. ναῷ ὁ ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογ. Σχολῆς ἱερολογ. κ. Ἀπόστολος Χριστοδούλου θέμα λαβὼν τὸν Σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος.

— Τῇ προσεχεῖ κυριακῇ (3 ἀπριλίου) Δ' τῶν νηστειῶν, ἀντὶ τοῦ ὁρισθέντος ἐν τῷ προγράμματι τῶν ἱεροκηρύκων ἱερολογ. κ. Κωνστ. Ἀλεξανδρίδου, ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀσθενοῦντος, κηρύξει τὸν θεῖον λόγον ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Εἰρηνουπόλεως κ. Φώτιος.

Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων.— Ἐδημοσιεύθη ἐν ἰδίῳ φυλλαδίῳ, ἐκ σελίδων 18 εἰς ὄγδοον ὁ λόγος, ὃν ἀπήγγειλεν ὁ μακαριώτ. πατριάρχης Ἱεροσολύμων

κ. Νικόδημος πρὸς τὴν περὶ αὐτὸν ἱερὰν Σύνοδον, τῇ 17 φεβρουαρίου ἔ. ἐ. Ὁ λόγος οὗτος ἰδίᾳ περιστρέφεται περὶ τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τοῦ κοινοῦ τοῦ παναγίου Τάφου, καὶ τὰς σχέσεις τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ Ἀδελφοθέου πρὸς ἄλλας ὀρθοδόξους ἐκκλησίας, ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τῆς Α. Θ. Μ. τοῦ κ. Νικοδήμου.

Ἡ κατὰ τὴν ἐκλογικὴν τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμ. βουλίου συνέλευσιν **προσλαλιὰ** τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ ἡ **ἔκθεσις τῶν ἐτησίων ἐργασιῶν** τοῦ Συμβουλίου τούτου ἔχουσιν ὡς ἑξῆς :

Σεβάσμιοι ἀρχιερεῖς καὶ ἔντιμοι κύριοι!

Σκοπὸς τῆς παρούσης σεβαστῆς καὶ ἐντίμου συνελεύσεως εἶναι, ὡς γνωστὸν ὑμῖν, ἡ ἐκλογὴ τεσσάρων λαϊκῶν μελῶν τοῦ ἐντίμου Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου, ἅτινα μέλλουσιν ἵνα ἀντικαταστήσωσι τοὺς ἕνεκα τῆς λήξεως τῆς διετοῦς αὐτῶν περιόδου ἀποχωροῦντας ἀξιοτίμους κ. κ. Δ. Γενιδουνιᾶν ἐρένδην, Θ. Χριστοφορίδην ἐρένδην, Παυλάκη βέην Φενερλῆν καὶ Δ. Πασπαλλῆν ἐφένδην, ὅστις τυγχάνει αὖθις ἐκλέξιμος, κατὰ τὸν Κανονισμόν, ὡς ἀντικαταστήσας ἐν τῇ πορείᾳ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συμβουλίου ἕτερον μέλος παραιτηθέν.

Ἐπίσης οὐδένα ἐξ ὑμῶν λανθάνουσιν ἥ τε σπουδαιότης τῆς θέσεως ταύτης ἀφ' ἑνὸς, καὶ ἡ σοβαρότης ἀφ' ἑτέρου τῶν περιστάσεων, αἵτινες ἀπαιτοῦσι τὴν ἐν τῷ Συμβουλίῳ εἴσοδον ἀνδρῶν συνετῶν, πεπειραμένων, ἱκανῶν, τὴν κοινὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους χαιρόντων ὑπόληψιν, καὶ δυναμένων πρὸς τούτοις ἵνα ἐργάζωνται τακτικῶς καὶ συντελῶσι μετὰ τῶν λοιπῶν μελῶν ὑπὲρ τῆς αἰσίας καὶ ἐπιθυμητῆς εὐοδώσεως τῶν ἐμπιπτουσῶν κοινῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν ὑποθέσεων, καὶ τῆς καλῆς ἐν εὐθύτητι, ἀμεροληψίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ διεξαγωγῆς καὶ ταχείας ἐκπεραιώσεως τῶν ἰδιωτικῶν συμφερόντων.

Ὅθεν ταῦτα πάντα ὑπ' ὄψιν ἔχοντες καὶ συνειδότες τὴν σπουδαιότητα τοῦ καθήκοντος, ὅπερ κέκλησθε ἵνα ἐκτελέσητε, πέπεισμαι ὅτι ἅπαντες θέλετε φιλοτιμηθῆ ἵνα ἕκαστος διὰ τῆς λελογισμένης ὑμῶν ψήφου ἀναδείξῃ ἄνευ προσωποληψίας ἐκείνους ἐκ τῶν ὁμογενῶν, οἵτινες πρὸς τῇ ὀθωμανικῇ ὑπηκοότητι συνενοῦσιν ἐν ἑαυτοῖς πάντα τὰ ἀνωτέρω προσόντα, βέβαιοι ὄντες ἐκ τῶν προτέρων ὅτι θέλουσι δικαιώσει τὰς ὑπὲρ αὐτῶν ἀγαθὰς ὑμῶν προσδοκίας.

Τοιοῦτοι ὄντως ὑπῆρξαν οἱ ἀποχωροῦντες εὐγενεῖς καὶ ἀξιότιμοι κύριοι, πρὸς οὓς θεωρῶ καθῆκον ἵνα τόσον ἐκ μέρους μου ὅσον καὶ ἐκ μέρους τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ ἐντίμου Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου ἀπονείμω δημοσίᾳ τοὺς προσήκοντας ἐπαίνους, μετὰ τῶν ἐγκαρδίων εὐχαριστιῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, ἀνθ' ὧν ἐν ὅλῳ τῷ διαστήματι τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν μετὰ ζήλου οὐ τοῦ τυχόντος καὶ μετ' αὐταπαρνησίας καὶ ἀφοσιώσεως ἀγαστῆς, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτοὺς φρονήσεως, πείρας καὶ ἱκανότητος ἐνησχολήθησαν εἰς τὴν εὔθετον διεξαγωγὴν καὶ λύσιν διαφόρων ζητημάτων, ἐπισπασάμενοι οὕτω τὴν ἰσόβιον εὐγνωμοσύνην τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους.

Ἤδη καταπαύων τὸν λόγον ἐπικαλοῦμαι θερμῶς ὑπὲρ πάντων ὑμῶν τὴν εὐλογίαν τοῦ Ὑψίστου.

Παναγιώτατε Δέσποτα!

Προκειμένου μετ' οὐ πολὺ ἵνα συνέλθῃ ἡ ὑπὸ τῶν Κανονισμῶν διαγορευομένη νόμιμος ἐκλογικὴ συνέλευσις, ἧς σκοπός ἐστιν ἡ ἀντικατάστασις τῶν τεσσάρων λαϊκῶν μελῶν τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου, ἅπερ ἀποχωρῆσαι μέλλουσι, ληγούσης ἤδη τῆς πρὸς ὑπηρεσίαν αὐτῶν ὡρισμένης διετοῦς περιόδου, τῷ ἐπιβαλλομένῳ αὐτῷ καθήκοντι ἐπόμενον τὸ Συμβούλιον προάγεται νῦν ἵνα, διὰ βραχείας μὲν, ἀλλ' ὡς οἷόν τε εὐλήπτου καὶ περιεκτικῆς ἐκθέσεως, γνωρίσῃ τῇ τε Ὑμετέρᾳ Θ. Παναγιότητι καὶ τῇ ἐντίμῳ ταύτῃ ἐκλογικῇ συνελεύσει τὰ κατὰ τὸ ἐνιαύσιον τοῦτο διάστημα αὐτῷ πεπραγμένα ὡς τε δικαστικῷ καὶ διοικητικῷ σώματι.

Καὶ περὶ μὲν τοῦ καταρτισμοῦ αὐτοῦ προκειμένου προτέστως τοῦ λόγου, γνωστὸν ἤδη ὅτι ἡ πέρυσι κατὰ τὴν 3ην μαΐου συνελθοῦσα συνέλευσις πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν τότε μελλόντων ν' ἀποχωρήσωσι κ.κ. Ξ. Ζωγράφου ἰατροῦ, Ζ. Χατζοπούλου, Ν. Ψυχάρη καὶ Γ. Καζανόβα, τῶν τελευταίων δύο, τοῦ μὲν ἐκλεγέντος τῇ 19ῃ ἀπριλίου 1885 εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ Ἰ. Σισμάνογλου, τοῦ δὲ τῇ 18ῃ φεβρουαρίου 1887 εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ κ. Κ. Ἀνθοπούλου, ἀποχωρήσαντος τότε ἕνεκα τῆς εἰς τὴν διοίκησιν τῆς νήσου Κρήτης προαγωγῆς αὐτοῦ, ἐξελέξατο ἀντ' αὐτῶν τοὺς κ.κ. Κ. Πετρίδην, Στ. Χρυσίδην, Ν. Γεωργιάδην, καὶ αὖθις τὸν κ. Ν. Ψυχάρην. Οὕτω δὲ τὸ Συμβούλιον ἀποτελούμενον ἐκ τῶν ἑξῆς αὐτοῦ μελῶν, ἤτοι τῶν Σεβ. μητροπολιτῶν Ῥόδου κ. Γερμανοῦ, Σάμου κ. Γαβριὴλ, ἀποχωρήσαντος ἐν τῷ μεταξὺ ἕνεκεν ἀποδημίας εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ καὶ ἀντικατασταθέντος διὰ τοῦ Σεβ. μητροπολίτου Ἴμβρου κ. Παϊσίου, Χαλδείας Γερβασίου καὶ Δρυϊνουπόλεως Κλήμεντος, καὶ τῶν κ.κ. Δ. Γενιδουνιᾶ, Θ. Χριστοφορίδου, Ν. Ψυχάρη, Κ. Πετρίδου, Π. Φενερλῆ, Ν. Σουλλίδου καὶ Ν. Γεωργιάδου, τῶν τελευταίων δύο, τοῦ μὲν, μικρὸν μετὰ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συμβουλίου, τοῦ δ' ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἔτους παραιτησαμένων καὶ ἀντικατασταθέντων διὰ τῶν κ.κ. Δ. Πασπαλλῆ καὶ Ἰ. Ἀναστασιάδου, ἐπελάβετο κατὰ τὸν διπλοῦν αὐτοῦ χαρακτῆρα τῶν σπουδαίων αὐτοῦ καθηκόντων καὶ ἐργασιῶν ὡς ἑξῆς :

Συνεδριάσεις.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν συνεδριάσεων, ἃς ἐν τῇ περιόδῳ αὐτοῦ ταύτῃ συνεκρότησε τὸ Συμβούλιον, ἀνῆλθεν ἐν συνόλῳ εἰς ὀγδοήκοντα καὶ ἓξ· τούτων αἱ μὲν τριάκοντα καὶ μία εἰσὶ δικαστικαὶ, αἱ δὲ τεσσαράκοντα καὶ πέντε διοικητικαὶ τακτικαί τε καὶ ἔκτακτοι, καὶ αἱ δέκα κοιναὶ μετὰ τῆς ἁγίας καὶ Ἱ. Συνόδου, δηλονότι αἱ τοῦ παρόντος ἔτους συνεδριάσεις πλεονάζουσι κατὰ ὀκτὼ καὶ δέκα τῶν περυσινῶν, εἰς ἑξήκοντα καὶ ἑπτὰ ἀνελθουσῶν, διὰ τὸν λόγον τῆς ἐπικρατησάσης τότε, ὡς ἐν καιρῷ ἐρρήθη, ἀνωμαλίας ἐν ταῖς καθόλου ἐργασίαις, ἕνεκα τῆς παραιτήσεως τοῦ ἀοιδίμου προκατόχου τῆς Ὑμετέρας Θ. Παναγιότητος Ἰωακεὶμ τοῦ Δ'.

Ὑποθέσεις δικαστικαὶ καὶ ἀποφάσεις.

Τὸ Συμβούλιον ἐν ταῖς ἀνωτέρω τριάκοντα καὶ μιᾷ αὐτοῦ δικαστικαῖς συνεδριάσεσι συνεζήτησε καὶ ὁριστικῶς ἐπεραίωσε τρισκαίδεκα μὲν ἐκ τῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο παραπεμφθεισῶν εἴκοσι καὶ τριῶν νέων ἀγωγῶν πρωτοδίκως, ἐφεσίμως καὶ κατ' ἀναίρεσιν κινηθεισῶν, τέσσαρας δὲ πρὸς ταῖς δέκα ἐκ τῶν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος μεινασῶν ἐκκρεμῶν, ἐξέδοτο δὲ προδικαστικάς τε καὶ ὁριστικὰς ἀποφάσεις τεσσαράκοντα καὶ τρεῖς, μένουσι δ' ἐκκρεμεῖς ὑποθέσεις μεταβιβαστέαι εἰς τὸ ἑπόμενον ἔτος περὶ τὰς δέκα, περὶ ὧν, χάριν ἀκριβείας καὶ πρὸς αἰτιολογίαν τῆς ἀναβολῆς αὐτῶν, σημειωτέον ὅτι τινὲς μέν, καίτοι ἐγκαίρως διενεργηθέντων τῶν προδικαστικῶν τύπων, εὖπω εἰσήχθησαν εἰς συζήτησιν, ἕνεκα τῆς μὴ ἐπιστροφῆς εἰσέτι τῶν ἐπιδοτηρίων, τῆς κοινοποιήσεως τῶν δικογράφων ἐκτὸς τῆς πρωτευούσης γενομένης, τινὲς δὲ συζητηθεῖσαι ἅπαξ ἀνεβλήθησαν. πρὸς ἐκτέλεσιν προδικαστικῶν ἀποφάσεων τοῦ Συμβουλίου ἐπιβληθεισῶν τοῖς διαφερομένοις, μήπω δ' εἰσέτι ἐκτελεσθεισῶν.

Ὑποθέσεις διοικητικαί.

Ἔγγραφα ὑποθέσεων διοικητικῆς φύσεως οὐκ εὐάριθμα καὶ κατὰ τὸ λῆγον τοῦτο ἔτος παρεπέμφθησαν εἰς τὸ Συμβούλιον, ὡς οἶδεν ἡ Ὑμετέρα Θ. Παναγιότης. Ταῦτα δὲ πάντα συνοψιζόμενα κατ' εἶδος εἰς διαφόρους ὑπουργικοὺς Τεσκερέδες, εἰς ἐκθέσεις διαφόρων ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐπιτροπῶν, καὶ ἰδίως τῆς ἐπὶ τῆς ἐξελέγξεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν λογαριασμῶν ἐπιτροπῆς, εἰς ἐκθέσεις καὶ ἀναφορὰς περὶ ἐκκλησιαστικῶν καὶ σχολειακῶν διαφορῶν, εἰς αἰτήσεις περὶ παντοίων ἀντικειμένων διαφόρων ἀρχῶν πολιτικῶν ἢ ἐκκλησιαστικῶν κλπ. ἀνιοῦσιν ἐν συνόλῳ εἰς 300 περίπου. Ἐκ τούτων δὲ τὰ πλεῖστα, ἢ σχεδὸν ἅπαντα, δυνάμεθα μετὰ θάρρους εἰπεῖν, ἐπεραίωσε τὸ Συμβούλιον μετὰ καὶ ἄλλων οὐκ ὀλίγων ἐκ τοῦ παρελθόντος ἔτους κληροδοτηθέντων αὐτῷ, ἐλάχιστα μόνον, καὶ τούτων τὰ πλεῖστα οὐχὶ εἰς κοινὰ ἀναγόμενα ζητήματα καὶ ὑποθέσεις, καταλιπὸν ἐν τῇ ἡμερησίᾳ αὐτοῦ διατάξει μεταβιβαστέα εἰς τὸ ἑπιόν· ἀλλ' ἐν τούτῳ οὐ σμικρὸν ὑπεβοήθησε τὸ Συμβούλιον ἡ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους ὑπάρχουσα καὶ ἐκ μελῶν αὐτοῦ συνισταμένη Εἰσηγητικὴ Ἐπιτροπή, ἥτινι, ἀναγκαίας κριθείσης τῆς εὐρύνσεως τοῦ κύκλου τῆς δικαιοδοσίας αὐτῆς, ἐνεπιστεύσατο διὰ νεωτέρας αὐτοῦ ἀποφάσεως τὸ καθῆκον ἵνα οὐ μόνον ἐπιλαμβάνηται πάντων τῶν ζητημάτων τῶν ἀφορώντων εἰς ἐνοριακὰς διαφορὰς καὶ διενέξεις καὶ εἰς ἰδιωτικὰ συμφέροντα, ἀλλὰ καὶ ἀποφαίνηται ἐπ' αὐτῶν ὁριστικῶς, καθ' ὅσον τὰ ζητήματα ταῦτα ὄσον ἁπλᾶ ἐν τῇ φύσει αὐτῶν τοσοῦτον δυσεπίλυτα πολλάκις ἀπέβαινον ἀπορροφῶντα τὸν πολύτιμον χρόνον τοῦ Συμβουλίου, εὑρισκομένου συχνότατα πρὸ τῆς δυσαρέστου ἀνάγκης ἵνα παραλύσῃ καὶ ἀναβάλῃ ἑτέρας γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος ὑποθέσεις, ἐξ ὧν οὐκ ὀλίγας περιεῖχεν ὁ ὀγκώδης ἑκάστοτε φάκελλος, καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ὅμως οὐδεμία σχεδὸν ὑπελείφθη χωρὶς νὰ τεθῇ ὑπὸ συζήτησιν καὶ τύχῃ τῆς ἀναγκαίας ἐμμέσου ἢ ἀμέσου ἐνεργείας, ἣν, ὡς ἐκ τοῦ θέματος αὐτῆς, ἔδει ὅπως ποιήσηται τὸ Συμβούλιον.

Ταῦτά εἰσιν ἐπὶ τὸ συνοπτικώτερον καὶ κεφαλαιωδῶς εἰρημένα τὰ περὶ τε τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συνεδριάσεων, τῶν ἐκδοθεισῶν ἀποφάσεων καὶ τῶν διοικητικῆς φύσεως ἐγγράφων καὶ ὑποθέσεων, περὶ ἃς ἡ προσοχὴ καὶ μέριμνα τοῦ Συμβουλίου ἐστράφη, καὶ ὧν τὴν δικαίαν καὶ συμφέρουσαν ἐπίλυσιν καὶ περαίωσιν μετὰ πάσης τῆς ἐπισταμένης φροντίδος καὶ σπουδῆς ἐπεδίωξε συνῳδὰ τῷ καθήκοντι καὶ τῇ ἀνατεθειμένῃ αὐτῷ ὑψίστῃ καὶ σοβαροτάτῃ ἀποστολῇ ἐν τῇ περιφρουρήσει τῶν πολλαπλῶν ἐθνικῶν συμφερόντων καὶ δικαιωμάτων καὶ τῇ διεξαγωγῇ τῶν ποικίλων κοινῶν τε καὶ ἰδιωτικῶν ὑποθέσεων.

Ἀλλὰ τοῦ λόγου ὄντος περὶ διοικητικῶν ὑποθέσεων καὶ ἐθνικῶν ζητημάτων, ἅτινα ἐπὶ μᾶλλον τὸ κοινὸν θίγουσιν ἐνδιαφέρον, ἐπιτραπήτω εἰς τὸ Συμβούλιον ἵνα ἰδιαιτέραν ποιήσηται μνείαν περί τινων ἐξ αὐτῶν, ἅπερ ἄλλως τε καὶ τὰ σπουδαιότερα κατὰ τὸ παρὸν ἔτος ὑπῆρξαν καὶ ὧν τὰ μὲν ἄμεσον ἔλαβον τὴν λύσιν καὶ διόρθωσιν, τὰ δὲ μένοντα ἐκκρεμῆ ἀναβάλλονται κατ' ἀνάγκην.

Καὶ πρῶτον προκειμένου περὶ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ὑφισταμένου ἐθνικοῦ Τυπογραφείου καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ ἐκδιδομένου ἐκκλησιαστικοῦ φύλλου «Ἀλήθεια», τὸ Συμβούλιον κατιδὸν ἐξ ἐκθέσεως τῆς πρὸς τακτοποίησιν αὐτοῦ διορισθείσης ἐπιτροπῆς ὅτι οὔτε ἦν ἄλλως ἐφικτὴ ἡ ἀπρόσκοπτος μὲν λειτουργία τοῦ καταστήματος τούτου, εἰς ἔκρυθμον περιελθόντος κατάστασιν, ἡ ἐξασφάλισις δὲ τῆς τακτικῆς καὶ ἀνελλιποῦς ἐκδόσεως τοῦ ἐν λόγῳ ἐκκλησιαστικοῦ φύλλου, βελτιουμένης ἅμα καὶ τῆς ἐν αὐτῷ δημοσιευομένης ὕλης, ἢ διὰ τῆς ἀποχωρίσεως τοῦ ἑνὸς ἀπὸ τοῦ ἑτέρου, συννοωμένων ὄντων τέως τῶν συμφερόντων ἀμφοτέρων, προιὸν καὶ δι' ἀποφάσεως αὐτοῦ καθώρισεν ἰδιαιτέραν ἑκάστου τὴν διοίκησιν καὶ πορείαν ὑπὸ δύο διαφόρους ἐπιτροπάς, ὧν ἡ μὲν ἔχει τὴν διεύθυνσιν παντὸς ὅ,τι ἀνήκει εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ φύλλου, ἡ δὲ τὴν ἐποπτείαν καὶ διεξαγωγὴν παντὸς ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὴν συντήρησιν καὶ προαγωγὴν τοῦ Τυπογραφείου, ἀσφαλίσαν καὶ δι' ἰδιαιτέρου ἄρτι ἐκπονηθέντος καὶ προσηκόντως κυρωθέντος Κανονισμοῦ τὴν καθόλου λειτουργίαν καὶ διαχείρισιν.

Ἕτερον ἀντικείμενον, ὅπερ οὐ σμικρὸν ἀπησχόλησε τὸ Συμβούλιον ἦν ἡ μελέτη καὶ συζήτησις τοῦ Κανονισμοῦ τῶν Ἐθν. Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων, ὅστις, μετὰ μακρὰν καὶ ἐπισταμένην ἐπεξεργασίαν, ψηφισθεὶς κατὰ ὀκτώβριον παρελθόντα, καὶ διὰ τῆς πατριαρχικῆς περιβληθεὶς κυρώσεως καὶ ἐκτυπωθείς, διεβιβάσθη τῇ ἐφορίᾳ τῶν εἰρημένων Καταστημάτων, ἥτις καὶ ἔθετο αὐτὸν ἀπροσκαλλάκτως εἰς ἄμεσον ἐνέργειαν.

Ἕπονται ἤδη δύο ἕτερα ζητήματα, ἅπερ οὐ τῆς τυχούσης μάλιστα τυγχάνουσι σημασίας, ἤτοι τὸ ζήτημα τῆς ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους ἀρχῶν διαμφισβητήσεως μοναστηριακῶν τινων γαιῶν καὶ κτημάτων, ὡς δῆθεν ἀδεσπότων, καὶ τὸ τῶν μουχταρίδων Κωνσταντινουπόλεως· ἀλλὰ περὶ τῶν ζητημάτων τούτων οὐδὲν ἔχομεν νὰ ὑποβάλωμεν ὁριστικὸν ἀποτέλεσμα, καθόσον ταῦτα διατελοῦσιν εἰσέτι ὑπὸ σκέψιν καὶ συζήτησιν, καίτοι ἱκανῶν μέχρι τοῦδε ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου διενεργηθέντων περὶ αὐτῶν, γενομένων πολλάκις ἐν ἐπανειλημμέναις συνεδρίαις τὸ ἀντικείμενον τῆς συντόνου αὐτοῦ καὶ ἐσκεμμένης προσοχῆς καὶ μελέτης.

Τοσαῦτα ἐπὶ τὸ ἀναλυτικώτερον καὶ περὶ τῶν ὑποθέσεων τούτων, ἐξ ὧν συνάγεται ὅτι τὸ Συμβούλιον οὐ μόνον ἐγκαίρως ἐπελήφθη ἀλλὰ καὶ μετὰ ζέσεως περὶ αὐτῶν εἰργάσατο. Ἂν δέ τινων ἡ ὁλοσχερὴς ἐκκαθάρισις καὶ ριζικὴ διόρθωσις οὐκ ἐπετεύχθη εἰσέτι, τοῦτο ἀποδοτέον εἰς αὐτὸ τὸ ποιὸν τῶν ζητημάτων, ὧν ἡ ἐπίλυσις οὐκ ἐκ μόνης τῆς θελήσεως καὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Συμβουλίου ἐξήρτηται.

Βεβαίως ἡ τοῦ Συμβουλίου μέριμνα οὐκ ἐπὶ μόνα ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἄλλα ἐστράφη ἀντικείμενα, ἐν οἷς καταλεκτέον καὶ τὰ ἀφορῶντα τὸ οἰκονομικὸν μέρος εἴτε τῶν ἡμετέρων Πατριαρχείων, εἴτε ἄλλων ἱερῶν καθιδρυμάτων. Ἐνταῦθα δὲ καταλλήλως δυνάμεθα νὰ μνημονεύσωμεν ἰδίᾳ τοῦ ἐθνικοῦ Ἰωακειμείου Παρθεναγωγείου, ὅπερ, διὰ τῆς ἐξευρέσεως καὶ ἐφαρμογῆς προσφόρων μέτρων ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου, λαβόντος γνῶσιν τῆς ἐπισφαλοῦς αὐτοῦ οἰκονομικῆς θέσεως, οὐ μόνον

κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τοῦ ἐπιβαρύνοντος αὐτὸ δυσφορήτου γρέους πρός τε τὸ διδάσκον προσωπικὸν καὶ πρὸς ἄλλους ἀνεκουφίσθη, ἀλλὰ καὶ ἐξησφαλίσατό πως ἐκτοτῷ ἄνετον σχετικῶς ἐν τῷ μέλλοντι τὴν τόσῳ κοινωφελῆ ὕπαρξιν καὶ λειτουργίαν αὐτοῦ.

Ταῦτ' εἰσιν ἐν λίαν συνοπτικῇ ἀφηγήσει τὰ τῷ Συμβουλίῳ ἐν τῷ διαρρεύσαντι τούτῳ ἐνιαυτίῳ διαστήματι πεπραγμένα, ἅπερ καθυποβάλλον εὐσεβάστως τῇ Ὑμετέρᾳ Θ. Παναγιότητι, πρὸς γνῶσιν Αὐτῆς τε καὶ τῆς προσεχῶς συγκαλουμένης ἐκλογικῆς συνελεύσεως, ἐπικαλεῖται τὰς θεοπειθεῖς Αὐτῆς εὐχάς, καὶ διατελεῖ μετὰ τοῦ προσήκοντος βαθυτάτου σεβασμοῦ

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις· τῇ 24 μαρτίου 1888.

Διὰ τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον

ὁ Πρόεδρος αὐτοῦ

† Ὁ Ἡρακλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ.

ΤΟ ΕΝ ΧΡΗΣΕΙ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΟΝ

(ἴδε σελ. 111—113 καὶ 151—152 τοῦ παρόντος τόμου).

ΑΙ ΤΩ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩ ΘΡΟΝΩ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑΙ ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΑΚΑΙ ΜΟΝΑΙ ΚΑΙ ΕΞΑΡΧΙΑΙ

Αἱ ἐν ἁγίῳ Ὄρει Ἄθῳ Μοναί.

Α' Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, τῆς Λαύρας.
Β' Τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τοῦ Βατοπεδίου.
Γ' Τῆς Κοιμήσεως, τῶν Ἰβήρων.
Δ' Τῶν Εἰσοδίων, τοῦ Χιλανδαρίου, κοινόβιον.
Ε' Τῶν Γενεθλίων τοῦ Προδρόμου, Διονυσίου, κοινόβιον.
ΣΤ' Τῆς Μεταμορφώσεως, τοῦ Παντοκράτορος.
Ζ' Τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα Μαρτύρων, τοῦ Ξηροποτάμου.
Η' Τοῦ ἁγίου Γεωργίου, τοῦ Ζωγράφου, κοινόβιον.
Θ' Τῆς Μεταμορφώσεως, Κουτλουμουσίου, κοινόβιον.
Ι' Τῶν Ταξιαρχῶν, τοῦ Δοχειαρίου.
ΙΑ' Τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, τοῦ Καρακάλου, κοινόβιον.
ΙΒ' Τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τοῦ Φιλοθέου.
ΙΓ' Τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος, τῆς Σιμοπέτρας, κοινόβιον.
ΙΔ' Τοῦ ἁγίου Νικολάου, τοῦ Σταυρονικήτα.
ΙΕ' Τοῦ ἁγίου Γεωργίου, τοῦ ἁγίου Παύλου, κοινόβιον.
ΙΣΤ' Τοῦ ἁγίου Γεωργίου, τοῦ Ξενοφῶντος, κοινόβιον.
ΙΖ' Τοῦ ἁγίου Νικολάου, τοῦ Γρηγορίου, κοινόβιον.
ΙΗ' Τῆς Ἀναλήψεως, τοῦ Ἐσφιγμένου, κοινόβιον.
ΙΘ' Τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, τοῦ Ρωσσικοῦ, κοινόβιον.
Κ' Τοῦ ἀρχιδιακ. Στεφάνου, τοῦ Κασταμονίτου, κοινόβιον.

Αἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις.

Α' Τῶν Ταξιαρχῶν ἐν Καισαρείᾳ.
Β' Τοῦ Τιμίου Προδρόμου »
Γ' Τῶν Βλατέων ἐν Θεσσαλονίκῃ.
Δ' Τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας αὐτόθι.
Ε' Τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου Σωσίνου ἐν Ἰωαννίνοις
ΣΤ' Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῆς Πελεκητῆς ἐν Προύσῃ.
Ζ' Τῶν ἁγίων Πατέρων Μηθυμναίου. »
Η' Τοῦ Τιμίου Προδρόμου ἐν Βερροίᾳ.
Θ' Τοῦ ἁγίου Γεωργίου Περιστερεῶτα ἐν Τραπεζοῦντι.
Ι' Τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου Σουμελᾶ »
ΙΑ' Τοῦ Τιμίου Προδρόμου Βαζελῶν »
ΙΒ' Τῆς ἁγίας Τριάδος Βατζκόβου ἐν Φιλιππουπόλει.
ΙΓ' Τοῦ Ταξιάρχου Μιχαὴλ ἐν Ῥόδῳ.
ΙΔ' Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου ἐν Σέρραις.
ΙΕ' Τῆς Μολυβδοσκεπάστου Βελλᾶς.
ΙΣΤ' Τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου Εἰκοσιφοινίσσης ἐν Δράμᾳ.
ΙΖ' Τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου Σκαλωτῆς ἐν Αἴνῳ.
ΙΗ' Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου Τζαβῆρι »
ΙΘ' Τῶν Ταξιαρχῶν Λειμῶνος ἐν Μεθύμνῃ.
Κ' Τοῦ ἁγίου Νικολάου τοῦ Ἀξιώτου ἐν Μεσημβρίᾳ.
ΚΑ' Τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας ἐν Σωζοναγαθουπόλει.
ΚΒ' Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἐν Πάτμῳ.
ΚΓ' Τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Χουτουρᾶ ἐν Χαλδείᾳ.
ΚΔ' Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου ἐν Παραμυθίᾳ.
ΚΕ' Τῆς Ὁλοκαυτώσεως ἐν Ἐλασσῶνι.
ΚΣΤ' Τοῦ Σπαρμοῦ τοῦ ἁγ. Ἀντωνίου Δεμερέδων αὐτόθι.
ΚΖ' Τῆς Νέας Μονῆς ἐν Χίῳ.
ΚΗ' Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Μουνδῶν αὐτόθι.
ΚΘ' Τῶν ἁγίων Μηνᾶ, Βίκτωρος καὶ Βικεντίου αὐτόθι.
Λ' Τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου Καμένης ἐν Δρυϊνουπόλει.
ΛΑ' Τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου Σπηλαίου »
ΛΒ' Τοῦ Στύλου καὶ Δίρβεως »
ΛΓ' Τῆς Ζάβορδας ἐν Γρεβενοῖς.
ΛΔ' Τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ ἐπισκ. Πέτρας.
ΛΕ' Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τῆς Σφίντζας ἐπισκ. Κίτρους.
ΛΣΤ' Τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐν Νικουπόλει.
ΛΖ' Τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐν Βάσσαις Καρπάθῳ.
ΛΗ' Τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἐν Σάμῳ.
ΛΘ' Τῆς Παναγίας τῶν πέντε ὑσπητίων αὐτόθι.
Μ' Τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς αὐτόθι.
ΜΑ' Τῆς ἁγίας Ζώνης »
ΜΒ' Τῆς Παναγίας τοῦ Βροντᾶ αὐτόθι.
ΜΓ' Τῆς ἁγίας Τριάδος Κατραφύλλια αὐτόθι.
ΜΔ' Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Πρεβέλη ἐν Κρήτῃ.
ΜΕ' Τῆς Ὁδηγητρίας τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Καρδιωτίσσης αὐτόθι.
ΜΣΤ' Τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἐν Κυδωνίαις.
ΜΖ' Τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου Γουβερνέτου αὐτόθι.
ΜΗ' Τῆς ἁγίας Τριάδος Ἀκρωτῆρι (τῶν Τζαγκαρόλων) αὐτόθι.
ΜΘ' Τῆς Ὁδηγητρίας Γωνιᾶς ἐν Κισσάμῳ.
Ν' Τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου Τοπλοῦ ἐν Σιτείᾳ.
ΝΑ' Τοῦ Σωτῆρος Χ. Χαλέπα ἐν Ρεθύμνῃ Αὐλοποτάμῳ.
ΝΒ' Τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ Ρούστικα αὐτόθι.
ΝΓ' Τοῦ ἁγίου Γεωργίου Ἀρσάνι ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Λάμπης καὶ Σφακίων.
ΝΔ' Τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ Ἀρκάδι αὐτόθι.
ΝΕ' Τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου Καρδιωτίσσης ἐν Χερρονήσῳ.
ΝΣΤ' Τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου Χαλεβῆ »
ΝΖ' Τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου Μυρακεφάλου »

Αἱ ἐξαρχίαι

Ἐξαρχίαι *Γηρομηρίου* καὶ *Μεσσάβου* (ἐν Ἠπείρῳ) —Ἐξαρχία *Πάτμου* (νήσου)— Ἐξαρχίαι *Σουμελᾶ*, *Βαζελῶν* καὶ *Περιστερεῶτα* (ἐν τῷ Πόντῳ).

ΗΘΙΚΗ ΤΩΝ ΨΑΛΜΩΝ

Α'

Ἐν προηγουμένῳ τινὶ τόμῳ τῆς *Ἐκκλησ. Ἀληθείας* ἐδημοσιεύθη διατριβὴ βραχεῖα, τὴν ὑπὸ τοῦ θεόπτου Μωϋσέως ἐν τῇ Πενταteύχῳ διδασκομένην ἠθικὴν ἀντικείμενον ἔχουσα· βραχεῖα δ' ὡσαύτως ἀνακεφαλαίωσις ὁμοίας τοῦ προφητάνακτος Δαβὶδ διδασκαλίας οὐ μόνον οὐκ ἀτερπὴς ἀποβήσεται, ἀλλὰ καὶ χρήσιμος, ὡς νομίζομεν, ἔσται τῷ τε μεσαίῳ κλήρῳ καὶ τῷ λαῷ, πᾶσιν ἁπαξαπλῶς τοῖς ποθοῦσι μὲν νὰ θεραπεύσωσι τὴν δίψαν τοῦ θείου λόγου διὰ τοῦ ἠρέ-

μα καὶ ἀψόφως ἐπομβρίζοντος νάματος ἀπὸ τῆς διδασκαλίας τῶν ἑρμηνευτῶν τῆς θείας Γραφῆς, νάματος ἀφ' οὗ ποτιζομένη ζωοπάροχος ἀναρύεται εὐσεβείας φυτεία, μὴ δυναμένοις δὲ νὰ προμηθεύωνται καὶ μελετῶσι τὰ ἑρμηνευτικὰ ἔργα τῶν μακαρίων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων, ἀφ' ὧν ἡ παροῦσα συντμηθεῖσα συναρμολογεῖται ἀφήγησις περὶ τῆς ἠθικῆς τῶν Ψαλμῶν διδασκαλίας.

Ἂν δ' οἱ Ψαλμοὶ προτιμῶνται μετὰ τὴν Πεντάτευχον, ἂν μακρὸς ἴσως, ἀναλόγως τῶν ὁρίων τοῦ παρόντος φύλλου, γίνηται λόγος ἐπ' αὐτῶν, δικαιοῖ ἡμᾶς ἡ τῆς Ἐκκλησίας διδασκαλία καὶ παράδοσις, ἀπὸ τῶν πρώτων αὐτῶν αἰώνων τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἐν πάσῃ τοῦ κατ' ἄνθρωπον ἐπὶ γῆς βίου σκηνογραφίᾳ, ἐν πανηγύρεσι καὶ θλίψεσιν, ἐν δυσπραγίαις καὶ ἐν εὐτυχήμασιν, ἐπὶ κλίνης κοιταζόμενοι, οἶκοι καὶ ἐν ἀγοραῖς, διὰ στόματος ἔφερον οἱ ἀρχαῖοι χριστιανοὶ τοὺς Ψαλμοὺς τοῦ Προφητάνακτος· «καὶ τὰ συμπόσια καὶ αἱ γαμικαὶ φαιδρότητες—λέγει Γρηγόριος ὁ Νύσσης (περὶ τῶν ἐπιγρ. τ. ψαλμ.)—ὡς μέρος εὐφροσύνης τὴν φιλοσοφίαν ταύτην ἐν ταῖς θυμηδίαις παραλαμβάνουσι» (βλ. συντόμως Ἀνθίμου Ἱεροσολύμων Ἑρμ. εἰς τοὺς Ψαλμούς· πρλγ. Κλεόπα· σελ. β—ς'). Ἀπὸ βρεφικῆς οὕτως εἰπεῖν ἡλικίας, ἐξεμάνθανον τοὺς Ψαλμούς, καὶ θεόπνευστον εἶχον οἱ χριστιανοὶ συνέκδημον τὴν ἱερὰν τοῦ προφήτου καὶ βασιλέως βίβλον, ἀναφέρονται δ' ἄνδρες ὅσιοι καὶ γυναῖκες διὰ τοῦ παραδείγματος αὐτῶν πιστοῦσαι τὰ λεγόμενα ταῦτα· διὰ τοῦτο, κατὰ τὴν φράσιν καὶ τὴν λέξιν τοῦ χρυσορρήμονος, ἐπαιδεύετο τὸ στόμα τοῖς ψαλμικοῖς ῥήμασιν,, ἡγιάζετο δὲ διὰ τῶν ῥημάτων τούτων ἡ γλῶσσα. Κυροῦσα τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν ἐκμάθησιν τοῦ βιβλίου τῶν Ψαλμῶν συνιστῶσα πᾶσιν ἡ Β' οἰκουμενικὴ Σύνοδος ὥρισε πνευματερφόρως ἐν τῷ Β' κανόνι «τὸν προάγεσθαι μέλλοντα εἰς τὸν τῆς ἐπισκοπῆς βαθμὸν πάντως τὸν Ψαλτῆρα γινώσκειν· ἵνα ὡς ἐκ τούτου καὶ πάντα τὸν κατ' αὐτὸν κλῆρον οὕτω νουθετῇ μυεῖσθαι». Γνωστὸν δ' ἀπὸ τῆς Ἐκκλησ. Ἱστορίας τοῦ Θεοδώρου Ἀναγνώστου ὅτι Γεννάδιος ὁ μετὰ τὰ μέσα τοῦ Ε' αἰῶνος ἀκμάσας ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως οὐδένα ἐχειροτόνει μὴ γινώσκοντα τὸ Ψαλτήριον.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἐν εἰσαγωγῇ, ἥτις οὐδ' ἀπῃτεῖτο πρὸς δικαίωσιν ἡμῶν ἐπὶ τῇ τοῦ θέματος ἐκλογῇ. Τούτου ὅρως ὀλίγιστα δέον ἵνα προταχθῶσιν, οἱονεί τις ὑπόμνησις καὶ προεισαγωγὴ τῆς διδασκαλίας τοῦ προφητάνακτος τῆς περὶ Θεοῦ, πατρὸς καὶ κυρίου πάσης τῆς ὁρατῆς καὶ νοουμένης κτίσεως, καὶ ἀνθρώπου τελειουμένου τῇ κατεργασίᾳ τῆς ἀρετῆς. Ἡ κατὰ τὸν προφητάνακτα διδασκαλία περὶ θείων ἰδιοτήτων κεῖται καὶ μακρὰν τῶν ἡμετέρων ἀσχολιῶν καὶ δυνάμεων καὶ ἐκτὸς τῆς ἐπιβολῆς καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς διατριβῆς. Κατὰ τὸν ψαλμῳδὸν—τοῦτο πρέπει νὰ γινώσκωμεν—οὐδεὶς μὲν ὅμοιος τῷ Θεῷ κατ' οὐσίαν (ψαλμ. πβ', 1), οὐδὲ πᾶσα φύσις τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἀνθρώπων κατὰ ταὐτὸ συναθροισθεῖσα τῇ δυνάμει αὐτοῦ παραβληθῆναι δυνήσεται, καθὼς αὐτόθι γράφει Θεοδώρητος ὁ ἱερὸς ἑρμηνευτής· μόνῳ δὲ τῷ Θεῷ προσιδιάζει τὸ γνώρισμα τῆς μακαριότητος, ὡς πάντων τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἡ διδασκαλία μαρτυρεῖ κατακολουθούντων τῷ τῶν ἐθνῶν ἀποστόλῳ («ὁ μακάριος καὶ μόνος δυνάστης» πρ. Τιμόθ. Α', ς', 15)· ἐν τούτοις τῆς μακαριότητος ταύτης ὁ προφητάναξ διδάσκει μέτοχον ὄντα τὸν εὐσεβῆ, τὸν μὴ ταῖς τρίβοις τῶν ἁμαρτωλῶν ἀκολουθήσαντα ἄνθρωπον (ψ. α', 1), διότι πάντες «τιμῆς ἕνεκα καὶ δόξης», ὡς ὁ θεῖος εἶπε Κύριλλος ἐνταῦθα ἀναφερόμενος, ἐτιμήθημεν τῇ θείᾳ κλήσει, θεοὺς δ' ὠνόμασεν ἡμᾶς ὁ ψαλμὸς (πα', 6). Οὐδὲ παρατρέχομεν ὅτι, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν Ψαλμῶν, ὁ ἄνθρωπος θεωρεῖται δοῦλος τοῦ Θεοῦ, κἂν ποτε δ' ὁ προφήτης λέγῃ ἑαυτὸν «ὅσιον», ἐν συγκρίσει πάντως πρὸς τὴν ἀσέβειαν τῶν ἐπερχομένων αὐτῷ πολεμίων (πε', 2), ἐπὶ ἑρμηνευτῇ τῷ ἱερῷ Θεοδωρήτῳ, ἀλλ' ὅμως εὐθὺς (αὐτόθι) δοῦλον δείκνυται ὀνομάζων αὐτὸς ἑαυτόν, μεγαλαυχῶν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ προσηγορίᾳ, ἐφ' ᾗ καὶ οἱ θεόπται ἀπόστολοι ἐσεμνύνοντο. Περιττὸν νὰ εἴπωμεν ὅτι οὐδεὶς τῶν πρὸ τῆς ἐν ἀνθρώποις θείας ἐπιφανείας ἐκάλεσε πατέρα αὐτοῦ τὸν Θεόν, διότι οὔπω ἦν τοῖς ἀνθρώποις δεδομένη ἡ τοῦ Θεοῦ υἱοθεσία (Ἀνθίμου Ἑρμην. Ψαλμ. πε', 2, τόμ. Β', σελ. 135 κατὰ τὴν ἱεροσολυμ. ἔκδοσιν). Καὶ διδασκόμεθα μὲν ὅτι κοινὸς πατὴρ πάντων ὁ Θεὸς ὤν, ἐλεεῖ πάντας, ἀδίκους καὶ δικαίους, ἀγαθοὺς καὶ πονηρούς, (ψ. λδ', 5) δίκαιος ἅμα καὶ μακρόθυμος ὤν «καὶ μὴ ὀργὴν ἐπάγων καθ' ἑκάστην ἡμέραν», (ψ. ζ', 11—12) εἴ ποτε δ' ἴδοι, κατὰ τὴν λέξιν τοῦ ἱεροῦ Θεοδωρήτου, «τοὺς ἀνθρώπους διὰ τῆς φιλανθρωπίας ὄνησιν οὐ καρπουμένους τέως ταῖς ἀπειλαῖς ἐκφοβεῖ τὴν τιμωρίαν ἀναβαλλόμενος· εἰ δὲ καταφρονήσαντες καὶ ταύτης, ἐπιμένειεν, τὴν πανωλεθρίαν ἐπάγει *τὸ δίκαιον* ἔχουσαν»· ἀλλ' ἡ φωνὴ τοῦ Κυρίου συντρίβοντος κέδρους καὶ λεπτύνοντος αὐτὰς ὡς τὸν μόσχον, τὸν Λίβανον (ψ. κθ', 4, 5, 6) ἀκούεται μόνον ἐπὶ ἐκείνοις, ὅστις ἰσχυρῶς ἑαυτὸν καὶ μεγαλοπρεπῶς ὡπλισε κατὰ τῶν παθῶν, τῶν μὲν γηΐνων καταφρονῶν, φρονῶν δὲ τὰ οὐράνια. Οἱ ἱεροὶ ἑρμηνευταὶ τοὺς στίχους τοῦ κθ' ψαλμοῦ ἐξηγοῦντες διδάσκουσιν ὅτι, κατὰ τὰς λέξεις αὐτοῦ ταύτας, ἰσχυρὸς καὶ μεγαλοπρεπής ἐστιν ὁ τὴν θεωρητικὴν ἅμα καὶ πρακτικὴν ἀρετὴν κατεργαζόμενος. Ἐπ' αὐτὸν ἡ φωνὴ γίνεται τοῦ Κυρίου.

Κοινὸς πατὴρ πάντων καὶ πᾶσι μακροθυμῶν ὁ Θεὸς ἐπάγει ἐφ' ἡμᾶς δοκιμασίας, τίθησι θλίψεις ἐπὶ τὸν τράχηλον ἡμῶν (ψ. ξε', 10—12), ἀλλ' οὐδέποτε θέλει νὰ παρατείνωνται τῷ δικαίῳ εἰς τὸν αἰῶνα τῆς ζωῆς οἱ σάλοι καὶ τῶν βιωτικῶν συμφορῶν καὶ ἀτυχημάτων αἱ ἐπαγωγαὶ (ψ. νδ', 22). Διότι ὁ συνετὸς καὶ φρόνιμος, ὁ τὴν ἀληθῆ σοφίαν κεκτημένος, τὸν τοῦ Θεοῦ δηλονότι φόβον, ὑπ' οὐδεμιᾶς μὲν ἐκθροεῖται δυσπραγίας καὶ συμφορᾶς, ὑπ' οὐδεμιᾶς εὐτυχίας ὀγκοῦται,

μήτε μέγα δ' ἐπ' αὐτῇ φρονεῖ, κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ ψαλμοῦ, προσδόκιμον ἔχων πᾶν ἀνιαρὸν ἐν τῷ κατ' ἄνθρωπον βίῳ συνάντημα (ψ. θ', 25, 26). Λαμπρῶς ὁ χρυσορρήμων τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλος ἐπιπροστίθησιν εἰς ταῦτα· «Ὅταν ἀνόητος ἀνὴρ πολλῆς ἀπολαύσῃ τῆς εὐημερίας, καὶ τῶν ἐχθρῶν κρατῇ, καὶ ἐπαινῆται, καὶ θαυμάζηται, πάντων ἀθλιώτερος γίνεται· τῷ γὰρ μὴ προσδοκᾶν μεταβολὴν οὔτε τὰς εὐημερίας σωφρόνως φέρει· εἴς τε δυσημερίαν ἐμπεσών, ἀγύμναστος καὶ ἀμελέτητος ὤν, ταράττεται καὶ θορυβεῖται».

Ἡ εἰκὼν τοῦ ἐν ἀρετῇ ζῶντος ζωγραφεῖται παρὰ τῷ ψαλμῳδῷ λαμπρά. Ὁ ἐνάρετός ἐστιν ἅγιος διὰ τὴν καθαρότητα τῶν ἠθῶν, θαυμαστὸς διὰ τὴν ὑπερφυσικὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην, Θεοῦ ναὸς (ψ. ξδ', 4, 5). Ἡ ἀρετὴ πνευματική τίς ἐστι θυσία τῷ Θεῷ (ψ. δ', 5), τὴν δὲ κατεργασίαν αὐτῆς ὁδὸν εἶπε σκληρὰν ὁ προφήτης, (ψ. ις', 4) διότι οὐδεὶς ἀρνεῖται ὅτι ἡ ἐξάσκησις αὐτῆς, ἡ πλήρωσις τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου ἐστὶ κοπιαστική, στερροῦσα τὸν τὴν στενὴν ταύτην ὁδὸν πορευόμενον πολλῶν σωματικῶν καὶ ὑλικῶν, μέχρι καὶ τῶν ἀθωοτέρων νομιζομένων, ἀπολαύσεων· «ἐὰν μὴ φθεγξώμεθά τι ἀνθρώπινον, μέχρι καὶ τοῦ τυχόντος ἀκριβολογούμενοι, ὄντως ἐρυλάξαμεν ὁδοὺς σκληράς—λέγει Νικήτας ὁ Ἡρακλείας—(γράψας ὡς γνωστὸν ἑρμηνείαν εἰς τοὺς ψαλμούς· Ἀνθίμου Ἑρμην. προλεγόμενα Διονυσίου Κλεώπα· σελ. κς')· διὰ τὸ καὶ ὑπὲρ ἀργοῦ λόγου κεῖσθαι κόλασιν». Ὁ ἐνάρετος, ἔστω καὶ πταίσας ἀλλὰ μετανοῶν, θέλει καταλίπει μνήμην ἄληστον: «ζήσεται εἰς τέλος», μήτε τὸ ὄνομα αὐτοῦ θέλουσι διαιωνίσει γαῖαι καὶ κτήματα καὶ οἰκοδομαί, ἀλλ' αἱ ἀρεταί (ψ. μη', 8, 10). Ὁ κοπιάσας ἐν τῷ βίῳ τούτῳ οὗτος ζήσεται εἰς τέλος· εἶπεν ἐν τούτῳ ὁ οὐρανοφάντωρ Βασίλειος· ἀπ' ἐναντίας, ὁ ἐν ἀπολαύσει πάσῃ καὶ τρυφῇ διάγων ἀβροδιαίτως, ὁ καθ' ἡμέραν λαμπρῶς εὐφραινόμενος καὶ φεύγων τοὺς ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς καμάτους, οὔτε κατὰ τὸν βίον τοῦτον ἐκοπίασεν, ὡς ὁ ψαλμὸς λέγει, οὔτε εἰς τὸν αἰῶνα ζήσεται, ὡς ζήσεται ὁ πάντα κόπον καὶ μόχθον ὑποδυόμενος ἐν τῷ τῆς ἀρετῆς ἀγῶνι, ὁ προτιμῶν τὰς αἰωνίους σκηνὰς τῆς ὀλιγοχρονίου ταύτης καὶ παροδικῆς. Αὕτη ἡ περὶ τῆς ἀθανάτου ζωῆς καὶ τῆς εἰς αἰῶνα ζώσης μνήμης τοῦ ἐναρέτου καὶ δικαίου διδασκαλία τοῦ προφητάνακτος, αὐτὴν δ' ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἑρμηνεύων, οὕτω γράφει. «Εἰ μνήμης ἐρᾷς διηνεκοῦς, μὴ ὀνόματα περιθῇς οἰκοδομήμασιν, ἄνθρωπε· ἀλλ' ἀνάστησον τρόπαια κατορθωμάτων, ἃ καὶ ἐν τῷ παρόντι σοι βίῳ τὸ ὄνομα διατηρεῖ, καὶ πρὸς τὴν μέλλουσαν ζωὴν ἀθάνατόν σοι κατασκευάζει τὴν ἀνάπαυσιν· εἰ μνήμης ἐρᾷς, ἀρετῆς ἐπιμελοῦ».

Ἀρκετὰ ταῦτα, ἡ δὲ μείζων ἀνάπτυξις ἤθελε ρίψει ἡμᾶς εἰς τὸν λόγον περὶ τῶν πρὸς Θεὸν καθηκόντων, ὅπερ ἔσται θέμα δευτέρου μέρους· ἀρκεῖ πρὸς δεῖξιν τῆς ἀντιθέσεως τῶν εἰκόνων τοῦ ἐναρέτου καὶ τοῦ μὴ τοιούτου βραχὺς ἔτι λόγος· οὐδ' ἐννοοῦμεν ἁμαρτωλὸν τὸν ἀσεβῆ, διότι τοῦτον ἐκείνου διακρίνει ὁ Δαυίδ, ὡς διακρίνει τοῦ δικαίου καὶ ἐναρέτου τὸν λοιμὸν· ἁμαρτωλὸν μὲν λέγων τὸν εὐσεβοῦντα μὲν τὰ πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλὰ ζῶντα παρανόμως, ἐκκλίνοντα τῆς εὐθείας ὁδοῦ, θεραπεύοντα τὰς κοσμικὰς ἀπαιτήσεις, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοῖς ἄλλοις μεταδιδόντα τὸ δηλητήριον τῆς ἁμαρτίας, τὸ μίασμα τῆς διαφθορᾶς· ὁ μεταδίδων ὀνομάζεται λοιμός· ἡ δὲ διαφορὰ κεῖται ἐν ἀρχῇ τοῦ Ψαλτῆρος (α', 1). Τὸ ὄνομα ἁμαρτωλὸν ἀποδίδωσιν ὁ προφητάναξ εἰς τὸν διάβολον, ὡς ἐξήγησαν οἱ ἑρμηνευταὶ τὸ ψαλμικὸν (ρη', 5), ὡς ἐξήγησεν ὁ Ἡσύχιος γράφων. «Καθὼς ὁ Θεὸς δίκαιος προσηγόρευται, καὶ χαίρειν δικαιοσύνῃ λέγεται, οὕτως ἁμαρτωλὸς ὁ διάβολος, ὡς φιλαμαρτήμων» (Ἀνθίμου ἑρμ. αὐτόθι. Ζυγαδηνοῦ ἑρμην. ἐξηγηθεῖσα ὑπὸ Νικοδήμου ἁγιορείτου· αὐτόθι).

Πιστὴν εἰκόνα καὶ λαμπροτάτην ἀντίθεσιν ἁμαρτωλοῦ καὶ δικαίου, τοῦ ἐναρέτως ζῶντος καὶ τοῦ ἐν κακίαις ἐγκυλινδουμένου, δίδωσιν ἡμῖν ὁ θεοπάτωρ Δαβίδ, ἰδίως δὲ ἐν τῷ λε' καὶ λς' ψαλμῷ. Ὁ ζῶν ἐν κακίᾳ, ὁ τὸν διττὸν παραβαίνων νόμον, τὸν φυσικὸν καὶ τὸν γραπτόν, ἀπεργάζεται τὴν ἑαυτοῦ συνείδησιν πεπορωμένην, μήτε Θεοῦ φόβον ἔχων, μήτε πιστεύων ὅτι βλέπει τὰς πράξεις αὐτοῦ τὸ παντέπορον ὄμμα· πράττει πᾶν κακὸν ὁ ἁμαρτωλός, ἀγρυπνῶν δὲ καὶ ἐγρηγορὼς ἢ κατακλινόμενος ἀνομίαν διαλογίζεται πάντοτε (ψ. λε', 4), καὶ «παρέστη» ταύτῃ, κατὰ τὸν θεῖον Ἰσίδωρον τὸν Πηλουσιώτην· ἐν τῇ κοίτῃ τὸ κακὸν ἐργαζόμενος, ὡς εἶπε θεῖος προφήτης (Μιχαίας ϛ', 1) συντελεῖ τοῦτο τῇ ἡμέρᾳ· οὔτε ἀρκεῖ τοῦτο μόνον, ὅτι πράττει τὸ κακόν· εἰς τὴν ἁμαρτίαν προστίθησι ταύτην τὸν φθόνον κατὰ τοῦ δικαίου («καὶ βρύζει ἐπ' αὐτὸν τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ»· λς', 12)· φθόνου καὶ καταδιώξεως τάξον ἐντεῦθεν οἱ ἁμαρτωλοὶ κατὰ τοῦ δικαίου, φθονοῦσι τοὺς εὐθεῖς τὴν καρδίαν. Ἐὰν δανεισθῶσιν οὐδέποτε ἀποδίδουσιν, ἕνεκεν ἀσπλαγχνίας καὶ παρανομίας, μήτε δίδουσιν ἐκ τῶν ἰδίων. Πιθανόν ἐστιν, ὅτι ἐν τῷ μετὰ σώματος βίῳ ὁ ἁμαρτωλὸς ὡς τὰς κέδρους ὑψωθήσεται τοῦ Λιβάνου (ψ. λς', 35), καὶ εἶδεν ὁ προφήτης αὐτὸν ὑψούμενον· ἀλλὰ πίπτει, καὶ μετὰ ταῦτα ζητούμενος ὁ τόπος, ἐν ᾧ ἵστατο, οὐχ εὑρεθήσεται. Θαυμαστῶς ἡ τῶν ἁγίων Πατέρων ἄρρηκτος ὁμοφωνία ἑρμηνεύουσα ταῦτα γράφει, ἰδίᾳ δ' ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας καὶ Βασίλειος ὁ Μέγας, ὁ δὲ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος γρήγορος νοῦς, τῶν λόγων ἡ λαμπρότης, κατὰ τὸν ἰαμβογράφον, σύμψηφος γίνεται. «Εὐλογητὸς ὁ Θεός, λέγει, ὁ διδοὺς ὁρᾶσθαι τοῦ ἀσεβοῦς καὶ τὴν ὑπὲρ τὰς κέδρους ἔπαρσιν, καὶ τὴν εἰς τὸ μηκέτι εἶναι καθαίρεσιν, ἵνα παρελθεῖν αὐτοῦ δυνηθῶμεν, τύχει καὶ ἀσφαλείᾳ ποδὸς, τὴν ἀσέβειαν». Ἀπ' ἐναντίας δὲ ὁ δίκαιος μήτε λέγεται, μήτε θέλει νὰ ᾖ ὑπερήφανος (ψ. λε', 11) γινώσκων ὅτι πάσης ἐστὶ κακίας μήτηρ ἡ ὑπερηφάνεια· προστιθεὶς δὲ «χεὶρ ἁμαρτωλοῦ μὴ σαλεύσαι με» δείκνυσι σαφῶς ὅτι τὸν μὴ ἐνάρετον ἐννοεῖ καὶ ὑπερήφανον ὁ προφητάναξ. Ὁ ἐνάρετος ἄνθρωπος

μήτε ζηλοῖ, μήτε μιμεῖται τὴν ζωὴν τοῦ ἁμαρτωλοῦ· ἐλπίζων ἐπὶ Κύριον, εἰς αὐτὸν ἀποκαλύπτων τῆς καρδίας αὐτοῦ τοὺς διαλογισμούς, ὑποτασσόμενος αὐτῷ, μελετᾷ ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου, καὶ ἐν ἡμέραις ἀκόμη θλίψεων, ὡς εἶπεν ὁ Θεῖος Κύριλλος, (βλ. τὰς ἄνωθι σημειωθείσας ἑρμηνείας εἰς τὸν λς' καὶ τὸν α' ψαλμὸν) «τὸ τῆς ἄνωθεν εὐημερίας ἔχων πλάτος». Ὁ δίκαιος οἰκτείρων τὸν πάσχοντα, δίδωσιν αὐτῷ, διηνεκῶς ἐκ τῶν ἐνόντων ἐλεῶν καὶ δανείζων, ἀρκούμενος δ' εἰς ὃ ἔχει ὀλίγον, πιστεύει προτιμητέαν ἀδίκου περιουσίας καὶ πλούτου τὴν μετὰ δικαιοσύνης αὐτάρκειαν· τέλος τοῦ κατὰ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ πολιτευομένου τὸ στόμα λαλεῖ συνετῶς, ὁ δὲ νοῦς μελετᾷ τὴν ἐν ταῖς θεοπνεύστοις Γραφαῖς σοφίαν.

Διὰ τοῦτο καὶ τὰ ἔπαθλα καὶ τὰ ἄθλα τοῦ ἐναρέτου σαρῇ καὶ διδακτικὰ τίθησιν ὁ προφήτης, τὰ δὲ τοῦ μὴ τοιούτου φοβερά! Οὐδὲ τὰ ἴχνη τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ εὗρεν! Ἐξ ἑτέρου πάλιν ἡ μνήμη τῶν ἔργων τοῦ ἐναρέτου ζῇ, καθὼς εἴπομεν, ἡ δὲ θεία δικαιοσύνη οὐδέποτ' ἐγκαταλείπει τὸν ἐνάρετον ἄνθρωπον *ὅλως ἐγκαταλελειμμένον*· χάριν δὲ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, σώζονται καὶ τὰ τέκνα. Τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ πεποίθησις τοῦ προφήτου· τούτου τρανόρθογγος γίνεται κῆρυξ. «Νεώτερος ἐγενόμην, καὶ γὰρ ἐγήρασα· λέγει. Καὶ οὐκ εἶδον δίκαιον ἐγκαταλελειμμένον, οὐδὲ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ζητοῦν ἄρτους» (λς', 25), ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Κύριλλος Θεοδώρητος εἶπεν· «Οὐκ οἶδα δίκαιον τῆς θείας ἔρημον προνοίας γενόμενον· ὁ γάρ τοι δίκαιος κριτὴς οὐ μόνον αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν φυομένων πᾶσαν ποιεῖται κηδεμονίαν». Τὸ μῖσος τοῦ Θεοῦ ἐπὶ πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν διδάσκει σαφῶς πολλαχοῦ τῶν Ψαλμῶν· (ψ. ε', 5, 6) ἀλλ' ὡς ἐνταῦθα τὰ ἄθλα κηρύττει παρατεινόμενα ἐπὶ υἱοὺς υἱῶν, οὕτως ἐν τῇ ἀτελευτήτῳ ζωῇ οὐδὲν τίθησιν εἰς τὰ ἔπαθλα, οὐδὲν εἰς τὴν ἄρρητον ἀγαλλίασιν τέλος· διότι οἱ ποιοῦντες τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπ' αὐτὸν ἐλπίζοντες εὐφραινθήσονται καὶ εἰς αἰῶνα ἀγαλλιάσονται (ψ. ε', 11) «καὶ καυχήσονται ἐν αὐτῷ οἱ ἀγαπῶντες τὸ ὄνομα Κυρίου». Ἐὰν δ' ὁ δίκαιος ἔχῃ καύχημα τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, τίς λαμπρότερος αὐτῷ κόσμος; «Τὸ ἐπὶ τῷ Θεῷ καυχᾶσθαι καὶ τῇ εἰς αὐτὸν ἀγάπῃ, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, κόσμος ἁπάντων μείζων καὶ λαμπρότης ὑπερβαίνουσα μυρία διαδήματα. Οὗτος ὁ κόσμος οὐ νόσῳ, οὐ γήρᾳ, οὐ πραγμάτων περιστάσει, οὐκ ἀνωμαλίᾳ καιρῶν, οὐκ αὐτῷ διατέμνεται τῷ θανάτῳ· ἀλλὰ καὶ τότε διαλάμπει μειζόνως».

Τοιαύτης οὔσης ἐν ἀτελεῖ σκιαγραφίᾳ τῆς ἀντιθέσεως μεταξὺ τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος βίου τοῦ ἐναρέτου καὶ τοῦ μὴ τοιούτου, καὶ τῶν ἀμοιβῶν ἐκείνου καὶ τούτου, λείπεται ἡμῖν νὰ ἐξετάσωμεν τίνα καθήκοντα, κατὰ τὸν ψαλμῳδόν, ἔχει πρὸς τὸν Θεὸν ὁ ἄνθρωπος, καὶ τίνα πρὸς τὸν πλησίον. Περὶ δ' ἀμφοτέρων ἔσται συνοπτικὸς ὁ λόγος.

ΑΓΓΕΛΙΑ ΒΙΒΛΙΩΝ

Οἱ ἐνταῦθα φιλοπονώτατοι διδάσκαλοι κκ. Εὐστ. Ποπέσκος καὶ Ν. Εὐσταθίου ἀγγέλλουσι τὴν ἔκδοσιν μηνιαίου οἰκογενειακοῦ περιοδικοῦ, ὑπὸ τὸν τίτλον «Στερέωμα», ποθοῦντες νὰ παράσχωσι τερπνὸν ἀνάγνωσμα πάσῃ ἡλικίᾳ καὶ πάσῃ κοινωνικῇ τάξει, ὅπερ ἔσται ἄξιον ὑποστηρίξεως, καθ' ἃς οἱ ἐκδόται παρέχουσιν ἐπαγγελίας. Ὠφέλιμοι τῷ λαῷ γνώσεις ἔκ τε τῆς ἰδίας ἱστορίας αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, ἔκ τε τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς γεωπονίας, εἰκόνες συνοδεύουσαι ταύτας, τυπογραφικὴ φιλοκαλία, πρὸ δὲ πάντων ἡ συνεργασία δοκίμων καλάμων ἔσονται ἀρκετὰ τῆς εὐδοκιμήσεως τοῦ περιοδικοῦ τούτου συγγράμματος ἐχέγγυα, πραγματοποιούμενα. Τοῦτο δὲ καὶ εὐχόμεθα τοῖς φιλοπόνοις ἐκδόταις καθηγηταῖς, οἵτινες ἐπὶ τῇ τῶν ἐπαγγελιῶν αὐτῶν ἐκπληρώσει δύνανται νὰ προσδοκῶσι γενναίαν τοῦ φιλομαθοῦς δημοσίου τὴν ὑποστήριξιν.

ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΟΝ, περιέχον τὰς θείας καὶ ἱερὰς ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ *Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου καὶ Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου, ἤτοι τῶν προηγιασμένων· ἔτι δὲ καὶ τὰς τάξεις πασῶν τῶν χειροτονιῶν, τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἀρραβῶνος καὶ τοῦ στεφανώματος, τὴν ἀκολουθίαν τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ, καὶ μέρος τῆς ἱερᾶς μεταλήψεως, καὶ ἄλλας ἀναγκαίας τοῖς ἀρχιερεῦσιν εὐχὰς, ἐκδοθὲν ἤδη εἰς χρῆσιν τῶν ἀρχιερέων, ἐπιμελείᾳ συντόνῳ τῶν πανιερωτάτων ἐφόρων τῆς πατριαρχικῆς τυπογραφίας. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ΑΩΚ'. 1820. Ἀδείᾳ καὶ κελεύσματι τῆς ἱερᾶς Συνόδου.*

Ἀντίτυπά τινα τοῦ ἀνωτέρου ἀρχιερατικοῦ (*Φυλλάδας*) ἐκτετυπωμένα λίαν φιλοκάλως καὶ ἐπὶ καλοῦ χάρτου ἐν ἔτει 1820 πωλοῦνται ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Τυπογραφείῳ πρὸς γρ. 40 ἕκαστον, ἄδετα.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἐπιθυμοῦντες νὰ λάβωσι τοῦτο πολυτελῶς δεδεμένον ἀπευθυνθήτωσαν τῇ Ἐπιτροπῇ τοῦ Πατρ. Τυπογραφείου.

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἡ ἐπὶ τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν Ἐπιτροπὴ εἰδοποιεῖ τούς τε πιστωτὰς καὶ κληρονόμους τοῦ μακαρίτου Ἡρακλείας κυροῦ Γρηγορίου, ὅτι οἱ μὲν πρῶτοι ὀφείλουσιν ἵνα προσέλθωσιν ἐντὸς 3 μηνῶν ἀπὸ σήμερον, καὶ παρουσιάσωσιν ἁρμοδίως τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῶν· οἱ δὲ δεύτεροι ἐντὸς 6 μηνῶν, ὁπότε γενήσεται ἡ ὁριστικὴ ἐκκαθάρισις τῆς περιουσίας.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 2 μαρτίου 1888.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Ἐπιτροπῆς.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗΝ

ΕΤΟΣ Η'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 6 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1888 ΑΡΙΘ. 21.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

†Ὁ Ἡρακλείας **Γερμανός** (πρόεδρος)
Ἀρχιμανδ. **Γρ. Παλαμᾶς**
Γεράσ. Σ. Δώριζας
Ἀρχιγρ. Ἱ. Συνόδ. **Κωνστ. Ἀλεξανδρίδης** (ταμίας)
Ἰωάν. Δ. Τανταλίδης (γραμματεύς).

Ἀρχισυντάκτης **Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών**

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἥμίση.

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Νοεμβρίου καὶ τὴν 1 Μαΐου.

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Ἡρακλείας κ. Γερμανῷ Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».— Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου Ἱερολ. κ. Κωνσταντίνου Ἀλεξανδρίδου (ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου).

Περιεχόμενα

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά—Στοιχειώδης διδασκαλία τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἐκπονηθεῖσα ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ψαλτηρίου ὑπὸ τῆς Μουσικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ οἰκουμ. πατριαρχείου ἐν ἔτει 1883 (συνέχ.)—Ἠθικὴ τῶν Ψαλμῶν (Β' ἡ διδασκαλία τοῦ Δαυὶδ περὶ τῶν πρὸς τὸν Θεὸν καθηκόντων) συνέχεια—Ἀγγελία βιβλίων (Λουΐζου Ἠλιοῦ Φιλοσοφικὴ κατὰ Χριστὸν ἠθικὴ—Ἀρχιερατικόν).

Παράρτημα—Κανονικαὶ διατάξεις τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως (σελ. 161—168).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Τῇ πέμπτῃ (31 λήξαντος) ἐγένοντο ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ αἱ κανονικαὶ ψῆφοι τοῦ νέου μητροπολίτου Ἐρσεκίου, ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ παραιτησαμένου τὸν θρόνον πανιερ. κ. Ἰγνατίου. Ἐκ τῶν τριῶν ὑποψήφων, τῶν πανιερ. μητροπολιτῶν Μελενίκου Προκοπίου καὶ Σκοπείων Παϊσίου καὶ τοῦ πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτου καὶ τέως ἐν Μοστὰρ ἀρχιερατικῶς ἐπιτρόπου κ. Λεοντίου Ραδούλοβιτς, ἐξελέγη ὁ τελευταῖος. Τὸν θεοφιλ. ἐψηφισμένον μητροπολίτην Ἐρσεκίου κ. Λεόντιον, δι' ἐκδόσεως πατριαρχικῆς, χειροτονήσουσιν οἱ πανιερ. μητροπολῖται Βόσνης Γεώργιος, Ρασκοπρεσρένης Μελέτιος καὶ Σβορνικίου Διονύσιος, οἵτινες διετάχθησαν ἤδη διὰ πατριαρχικῶν γραμμάτων ἵνα μεταβῶσιν ἐπὶ τούτῳ εἰς Μοστάρ, ἔδραν τοῦ μητροπολίτου. Ὁ νέος μητροπολίτης Ἐρσεκίου πανιερ. κ. Λεόντιος Ραδούλοβιτς, ὑπερπεντηκοντούτης τὴν ἡλικίαν, ἐγεννήθη ἐν Τοῦγλε τοῦ τμήματος Τρεβίνγε τῆς Ἑρζεγοβίνης, ἐσπούδασε δὲ ἐν τῇ ἱερατικῇ Σχολῇ τῆς ἐν Δοῦζε μονῆς καὶ κατόπι τὴν ἱερὰν θεολογίαν ἐν Ζάρᾳ. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ, διωρίσθη ἐφημέριος ἐν Δοῦζε καὶ εἶτα ἐν Μοστάρ, ἔνθα προεχειρίσθη τῷ 1879 εἰς ἀρχιμανδρίτην, διορισθεὶς ἅμα γραμματεὺς τῆς μητροπόλεως καὶ διατηρήσας τὴν θέσιν ταύτην μέχρις ἐσχάτων, ὅτε ἐκλήθη ἵνα διευθύνῃ προσωρινῶς τὰ τῆς ἐπαρχίας.

—Ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολίτου Μογλενῶν κ. Καλλινίκου, ἐγκριθέντος συνοδικῶς ὅπως ἕνεκα τῆς τε ἡλικίας αὐτοῦ καὶ τῆς ἐκτάσεως τῆς ἐπαρχίας, πρὸς δὲ καὶ ἕνεκα τῆς ἐπὶ διετίαν παραταθησομένης ἀπουσίας αὐτοῦ ἐκεῖθεν ὡς συνοδικοῦ, ἐνεκρίθη συνοδικῶς ἵνα διορισθῇ εἰς ἐπίσκοπος βοηθὸς, ἐκπροσωπῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ τὸν μητροπολίτην, ἐπὶ τούτῳ δ' ἐγένοντο τὴν παρελθοῦσαν πέμπτην ἐν τῷ σεπτῷ πατριαρχ. ναῷ αἱ κανονικαὶ ψῆφοι· ἐκ τῶν τριῶν ὑποψήφων ἀρχιμανδριτῶν Ἀνθίμου Πελτέκη, Μελετίου Γεωργιάδου καὶ Ἀγαθαγγέλου Ἀρχύτα, προεκρίθη ὁ πρῶτος, ψηφισθεὶς ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης ἐπισκοπῆς Συνάδων, ὅστις ἀπὸ τριμηνίας διαμένει ἐν Μογλενοῖς, γινώσκει δὲ κάλλιστα τὴν βουλγαρικὴν, καὶ ἀπὸ εἰκοσαετίας, μετὰ τὴν ἐκ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς ἀποφοίτησιν αὐτοῦ, εὐδοκίμως διετέλεσε διδάσκων καὶ κηρύττων τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

— Ὑποβληθέντων ὑπὸ τοῦ ἀποχωρήσαντος ἐφοροταμίου τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς σεβασμ. μητροπολίτου Βερροίας κ. Προκοπίου τῶν λογαριασμῶν τοῦ ταμείου αὐτῆς κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν, ἐξελέγη ἐπιτροπὴ ἐξελεγκτικὴ τῶν λογαριασμῶν τούτων, ἀποτελουμένη ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολιτῶν Βιζύης Κωνσταντίου τοῦ καὶ ἐφοροταμίου διορισθέντος ἄρτι, καθὰ ἀνηγγείλαμεν, καὶ Δρυϊνουπόλεως Κλήμεντος, συνεργασθησομένου καὶ τοῦ ἐλεγκτοῦ τῶν λογαριασμῶν τῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως ἱερῶν ναῶν κ. Ν. Α. Νικολαΐδου.

— Ἀπὸ πολλοῦ γνωστὸν διατελεῖ τῷ δημοσίῳ ὅτι ὁ πρό τινων ἐτῶν ἀποβιώσας ἐν Βάρνῃ ἀείμνηστος ὁμογενὴς Βασίλειος Γ. Σουλίνης ὁ Θεσσαλὸς διὰ διαθήκης αὐτοῦ δεόντως ἐπικεκυρωμένης ἐκληροδότησε τὸ ποσὸν δέκα τριῶν χιλιάδων λιρῶν ὑπὲρ διαφόρων ἐκπαιδευτικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν καθιδρυμάτων τοῦ Γένους, καὶ ὅτι ἡ ἐκτέλεσις τῆς διαθήκης ταύτης ἐν μέρει μόνον ἐπραγματοποιήθη, τὸ δὲ πλεῖστον μέρος αὐτῆς μένει ἀνεκτέλεστον, ἕνεκα διαφόρων λόγων, οὓς περιττὸν ἐνταῦθα νὰ ἀναγράψωμεν. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς διαθήκης ταύτης ἐνδιαφέρονται πρὸς ἄλλοις καθιδρύμασι καὶ τὰ ἑπόμενα ἐκ τῶν ἡμετέρων κοινῶν καταστημάτων, ἤτοι ἡ ἐν Χάλκῃ ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολή, ἡ Μ. τοῦ Γένους Σχολή, τὸ Ἐθνικὸν Ὀρφανοτροφεῖον καὶ ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογ. Σύλλογος, ἡ Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, διασκεφθεῖσα περὶ τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν δικαιούχων, προὐνόησεν ἵνα ἐκ μέρους τῶν ἐφορίων καὶ διοικητικῶν συμβουλίων τῶν καταστημάτων τούτων γένηται ἡ δέουσα φροντὶς πρὸς διορισμὸν πληρεξουσίων αὐτῶν ἐν Βάρνῃ ἐπὶ σκοπῷ ἀπαιτουμένης νομίμου ἐνεργείας πρὸς διεκδίκησιν καὶ ἐξασφάλισιν τῶν δικαίων αὐτῶν.

Χάριν δὲ τῶν τυχὸν ἀγνοούντων ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν σημειοῦμεν ἐνταῦθα τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ τοῦ μακαρίτου Βασιλείου Γ. Σουλίνη ὁριζόμενα ὑπὲρ τῶν καταστημάτων τούτων κληροδοτήματα· δῆλον οὖν: Λίραι ὀθωμ. 1000 ὑπὲρ τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς πρὸς σύστασιν βραβείου ἐκ τῶν τόκων αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ ἱκανωτέρου, ἐναρετωτέρου καὶ ἐπιμελεστέρου μαθητοῦ ἐκ τῶν ἀποροτέρων· λίραι ὀθωμ. 500 ὑπὲρ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς πρὸς σύστασιν ἐπίσης βραβείου ἐκ τῶν τόκων χορηγουμένου εἰς δύο μαθητὰς τῆς σχολῆς διακρινομένους ἐπὶ ἀρετῇ, ἠθικῇ καὶ ἐπιμελείᾳ, μὴ ἔχοντας δὲ προστάτην τινά· λίραι ὀθωμ. 500 ὑπὲρ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου πρὸς ἐπιστημονικὴν ταξιθέτησιν, δι' ἀρμοδίων προσώπων, τῶν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει βιβλιοθηκῶν καὶ πρὸς καταρτισμὸν γενικοῦ καταλόγου πάντων τῶν χειρογράφων καὶ λοιπῶν βιβλίων καὶ χρυσοβούλλων καὶ ἱερῶν κειμηλίων ἑνὸς ἑκάστου μοναστηρίου ἰδιαιτέρως, ἔκδοσιν δὲ τοῦ καταλόγου τούτου ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ Συλλόγου· λίραι ὀθωμ. 200 ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλλην. Φιλολογ. Συλλόγου πρὸς ἔκδοσιν ἱστορίας τῆς πόλεως Βάρνης, διὰ τῆς συστάσεως ἰδιαιτέρου βραβείου ἐπὶ τούτῳ· λίραι ὀθωμ. 150 ὑπὲρ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐθνικοῦ Ὀρφανοτροφείου.—Ὁ μακαρίτης διαθέτης, οὗ ἡ διαθήκη μεστή ἐστι πολυειδῶν φιλανθρωπικῶν καὶ χριστιανικῶν διατάξεων, ὁρίζει τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὡς ἀνώτατον διαιτητὴν διὰ πᾶσαν τυχὸν ἀναφυησομένην δυσχέρειαν ἢ λογομαχίαν ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς διαθήκης αὐτοῦ.

— Τὸ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβούλιον ἐνέκρινε κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ συνεδρίασιν τὴν μεταξὺ τῆς ἐφορίας τῶν Ἐθν. Φιλανθρ. Καταστημάτων καὶ τῆς ἐφορίας τῶν ἐν Κοντοσκαλίῳ σχολείων τῆς ὁμογενοῦς αὐτόθι ὀρθοδόξου κοινότητος σύμβασιν περὶ τῆς εἰς τὸν μακαρίτην Ἰωσὴφ Δημητριάδην Ἐξερτζῆν ἀνηκούσης ἄλλοτε οἰκίας, χρησιμευούσης δὲ ἀπὸ ἐνδεκαετίας ὡς νηπιαγωγεῖον τῆς κοινότητος ταύτης, δηλαδὴ τῶν ἐνοριῶν ἁγίας Κυριακῆς καὶ Ἐλπίδος. Σύμφωνα τῇ συμβάσει ταύτῃ παραχωρεῖται ἡ ἄδεια εἰς τὴν ἐφορίαν τῶν σχολείων, ἐφ' ὅρῳ καταβολῆς 150 λιρῶν εἰς τὰ Ἐθν. Φιλανθρ. Καταστήματα, νὰ μεταβάλῃ τὸ ἰσόγαιον εἰς καφενεῖον, οὗ τὴν πρόσοδον θέλουσι νέμεσθαι τὰ Φιλανθρ. Καταστήματα, λαμβάνοντα τὰ δύο τρίτα αὐτῆς, καὶ τὰ σχολεῖα τῆς κοινότητος τὸ ἓν τρίτον.

— Ἡ πρὸ καιροῦ διορισθεῖσα ἐπιτροπὴ τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Πρώτῃ Γηροκομείου τοῦ κλήρου, δι' αἰτήσεως αὐτῆς δεδικαιολογημένης, ὑπέβαλε τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ τὴν ἀνάγκην τῆς προσλήψεως βοηθοῦ αὐτῆς ἐν τῇ διευθύνσει καὶ ἐπιστασίᾳ τοῦ καθιδρύματος τούτου. Τοιοῦτος δ' ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς συνιστώμενος ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου ἐν τῇ χθεσινῇ συνεδριάσει ὁ ἀξιότιμος κ. Νικόλαος Ἄγας.

— Τῇ πέμπτῃ ἀφίκετο ἐνταῦθα, πατριαρχικῇ ἀδείᾳ, ὁ πανιερ. μητροπολίτης Σερρῶν κ. Λουκᾶς. Πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ, τὴν Α. πανιερότητα ἐπεσκέψατο ὁ Ἐξοχ. μουτεσσαρίφης τῆς πόλεως, πρὸς ὃν καὶ προφορικῶς συνέστησεν ὡς ἀρχιερατικὸν ἐπίτροπον τὸν πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτην καὶ ἱεροκήρυκα τῆς ἐπαρχίας κ. Ἀγαθάγγελον Ἀρχύταν.

— Τὴν κυριακήν, κατὰ τὸν ἑσπερινόν, ἐκήρυξεν ἐπ' ἀμβωνος ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Εἰρηνουπόλεως κ. Φώτιος, θέμα λαβὼν ὅτι, ἡ ἐργασία ἐπιβάλλεται εἰς τὸν ἄνθρωπον ὑπό τε τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ θείου νόμου καὶ ὑπὸ τοῦ παραδείγματος τοῦ Σωτῆρος.

— Σήμερον ἀφίκετο ἐνταῦθα ὁ ἐκ τῶν νέων μελῶν τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου σεβασμ. μητροπολίτης Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Ἀθανάσιος. Τῇ παρασκευῇ δ' ἀφικνεῖται καὶ ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Ἱερώνυμος.

— Σήμερον ἀναχωρεῖ εἰς Τένεδον, ὅπως ἀκολούθως μεταβῇ εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ὁ ἐκ τῶν τέως συνοδικῶν πανιερώτατος μητροπολίτης Μιτυλήνης κ. Κωνσταντῖνος.

— Σήμερον δ' ἀναχωρεῖ εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου πρόκειται νὰ τελεσθῇ ἡ χειροτονία αὐτοῦ, ὁ θεοφιλ. ἐψηφισμένος ἐπίσκοπος Πολυανῆς κ. Ἰωακείμ.

Ἐκκλησία Ἀντιοχείας. — Ἐπιστολαὶ ἐξ Ἀντιοχείας θλιβεραὶ παρέχουσιν ἡμῖν εἰκόνα τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Τριπόλεως μεταξὺ ὀρθοδόξων τελουμένων. Πρὸ ἑνὸς ἔτους ἡ Α. Θ. Μ. ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας κ. Γεράσιμος, ἐπισκεψάμενος σὺν ἑτέραις καὶ τὴν ἐπαρχίαν Τριπόλεως, καθῆκον ἐθεώρησε νὰ καταλίπῃ βοηθὸν καὶ ἐπίτροπον τοῦ γηραιοῦ μητροπολίτου Σωφρονίου, τῇ συγκαταθέσει αὐτοῦ τούτου, τὸν μητροπολί-

τὴν Ἐδέσσης Ἀγάπιον, ὃν ἄλλως τε ἐξῃτήσαντο ὡς τοιοῦτον καὶ οἱ ἐκεῖ ὀρθόδοξοι ἐν συνεδριάσει συγκροτηθείσῃ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ μακαριωτ. πατριάρχου ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν τριῶν τμημάτων τῆς ἐπαρχίας: Τριπόλεως, Σκάλας καὶ Κούρας. Μετὰ μικρὸν, ἐκλεγέντος ἐν τῷ Δάϊρετ-ἐλ-μάχιαμε μέλους τινὸς ἐκ τῶν ὀρθοδόξων τοῦ τμήματος Τριπόλεως, ἐνῷ τὸ δικαίωμα τῆς τοιαύτης ἐκλογῆς περιωρίζετο μεταξὺ τῶν κατοίκων τοῦ τμήματος Σκάλας, οἱ ὀρθόδοξοι ταύτης ἀπέδωκαν τοῦτο εἰς τὰς ἐνεργείας τοῦ μητροπολίτου Ἐδέσσης Ἀγαπίου, συνεννοηθέντος δῆθεν μετὰ τῶν κατοίκων τῆς Τριπόλεως, καὶ διέκοψαν τὸ ἐπ' ἐκκλησίας μνημόσυνον τοῦ κανονικοῦ μητροπολίτου, ἀποκηρύξαντες καὶ τὸν βοηθὸν αὐτοῦ Ἐδέσσης Ἀγάπιον. Ἡ Α. Θ. Μ. ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας συνέστησε τοῖς μὲν τὴν ἐπανόρθωσιν τοῦ ἀδικήματος, τοῖς δὲ τὴν εἰς τοὺς ἱεροὺς Κανόνας ἐμμονὴν, ἀλλ' ἡ ἔρις προχωροῦσα καὶ ὑπὸ παθῶν ὑποθαλπομένη προσωπικῶν διῄρεσεν εἰς δύο φατρίας τοὺς ὀρθοδόξους, τοὺς μὲν τῷ πανιερ. μητροπολίτῃ, τοὺς δὲ τῷ βοηθῷ αὐτοῦ προσκειμένους, ἀπειλοῦντας καὶ τούτους καὶ ἐκείνους ὅτι καταλείψουσι τὸ πάτριον ὀρθόδοξον δόγμα, ἂν μὴ αἱ αἰτήσεις αὐτῶν ἱκανοποιηθῶσιν. Ὁ πατριάρχης ἀπέστειλε τότε ἐξάρχους τοὺς γείτονας παν. μητροπολίτας Ἐδέσσης Ἀθανάσιον καὶ Ἐπιφανείας Γρηγόριον, οἷς προσέθηκε τὸν Βηρυτοῦ Γαβριὴλ, οἵτινες ὅμως ἀπέναντι ἀκάμπτου φανατισμοῦ καὶ σφοδρᾶς προσωπικῆς ἀφοσιώσεως οὐδὲν ἠδυνήθησαν νὰ πράξωσιν· ἐπανελθόντες δὲ εἰς τὰς ἰδίας μητροπόλεις, ὑπέβαλὸν τῷ πατριάρχῃ τὴν ἔκθεσιν αὐτῶν, τὴν ὑπὸ τῆς ἑτέρας τῶν μερίδων δημοσιευθεῖσαν ἐν πλείστοις ἀντιτύποις ἑλληνιστὶ καὶ ἀραβιστί· ἡ Α. Θ. Μ. μὴ δυναμένη ν' ἀνακαλέσῃ τὸν Ἐδέσσης Ἀγάπιον, ἅτε τῶν αὐτῷ προσκειμένων δηλωσάντων ὅτι ἀποσπασθήσονται τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀπέστειλε τελευταῖον ἱεροκήρυκας, ἐπὶ διαλλαγῇ τῶν μαχομένων μερίδων, τὸν παν. μητροπολίτην Εἰρηνουπόλεως Σεραφεὶμ μεθ' ἑνὸς διακόνου, τοῦ καὶ ἱεροκήρυκος, ἀλλὰ τὸ πατρικὸν τοῦτο διάβημα τοῦ πατριάρχου ἐξῆψε τὰ πάθη, οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀγάπιον εἰς τοσοῦτον ἀπονοίας προέβησαν, ὥστε διὰ τηλεγραφημάτων ἐζήτησαν παρὰ τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ὅπως δικασθῶσι μετὰ τοῦ κανονικοῦ αὐτῶν πατριάρχου καὶ ποιμένος ἐνώπιον τοῦ παναγ. οἰκουμεν. πατριάρχου. Ἤδη ὁ μακαρ. πατριάρχης Ἀντιοχείας κ. Γεράσιμος, ἀπέλυσε μὲν ἐγκύκλιον γράμμα συγκαλῶν εἰς Δαμασκὸν τοπικὴν τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τῆς Ἀντιοχείας Σύνοδον, περί τε τούτου καὶ περὶ ἄλλων σπουδαίων ὑποθέσεων σκεφθησομένην, ἐπειδὴ δὲ ἐπανειλημμένως προσκληθεὶς ὁ Ἐδέσσης Ἀγάπιος ἠρνήθη νὰ ὑπακούσῃ καὶ προσέλθῃ τῷ πατριάρχῃ Ἀντιοχείας, ἡ Α. Θ. [illegible]. περιέστη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ζητήσῃ τὴν διὰ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς ἀπομάκρυνσιν αὐτοῦ ἐκ τῆς Τριπόλεως. Εὐχόμεθα ὑπὲρ τῆς ἐπανόδου τῆς εἰρήνης εἰς τὴν ἐπ' ἐσχάτων τοσούτῳ δοκιμασθεῖσαν ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἀντιοχείας.

Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων.—Ἐπιστολαὶ ἐξ Ἱεροσολύμων ἀγγέλλουσιν ἡμῖν ὅτι ὁ μακαριώτ. πατριάρχης κ. Νικόδημος, ἐξ Ἱεριχοῦς, ὅπου μετέβη πρὸς τέλεσιν τῶν ἐγκαινίων τοῦ νεοδμήτου ναοῦ τοῦ Τιμίου Προδρόμου, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν ἁγίαν Πόλιν τῇ 23 λήξαντος μηνός. Ἐλαφρῶς ἀσθενοῦντος τοῦ πατριάρχου, διὰ τὴν κατ' αὐτοῦ γενομένην ἀπόπειραν, ἐτέλεσε τὰ ἐγκαίνια ὁ πανιερ. ἀρχιεπίσκοπος Πέλλης κ. Σωφρόνιος.—Ὁ κατὰ τῆς Α. Θ. Μ. ἀποπειραθεὶς δολοφονίαν μοναχὸς, ὡς λέγεται, διότι ἄγνωστον ποῦ ἐκάρη τοιοῦτος, ἀπεστάλη δέσμιος εἰς Ἱερουσάλυμα, ἀνακρινόμενος δὲ ὡμολόγησε τὸ ἔγκλημα.—Ἡ Α. Μ. ὁ πατριάρχης ἀποδεξάμενος τὴν παραίτησιν τοῦ ἐν Μούσχῃ ἐπιτρόπου τοῦ Παναγίου Τάφου, ἀρχιμανδρ. Ἀρσενίου Ἀγγελίδου, ὑπηρετήσαντος αὐτόθι δεκαετίαν, ἐπέτρεψε τὴν διεύθυνσιν τοῦ Μετοχίου τῷ πανοσιολογιωτάτῳ ἀρχιμανδρ. Μελετίῳ, διέγραψε δ' ἐκ τοῦ μητρώου τῆς ἀγιοταφικῆς ἀδελφότητος τὸν παραιτησάμενον ἀρχιμανδρ. κ. Ἀρσένιον.

Παραράματα — Ἐν τῇ διὰ τοῦ τελευταίου φύλλου τῆς «Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας» ἐκδοθείσῃ Ἐκθέσει τῶν ἐνιαυσίων ἐργασιῶν τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου, παρελείφθη ἐν τῇ ἀπαριθμήσει τῶν τῇ 3 μαΐου 1887 ἐκλεγέντων μελῶν τὸ ὄνομα τοῦ ἐξοχ. Στεφάνου Χρυσίδου βεη.

ΤΟ ΕΝ ΧΡΗΣΕΙ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΟΝ

Εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν Σταυροπηγιακῶν μονῶν, ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ ἐκδοθέντα, προσθετέον: μίαν μονὴν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Βελλᾶς (τὴν τῆς Βελλᾶς),—μίαν ἐν τῷ τμήματι Πωγωνιανῆς (τὴν τῆς Γκούρας),—μίαν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου (τὴν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ Βώσακος),—μίαν ἐν Πισσιδείᾳ τὴν τοῦ ἁγίου Νικολάου ἐν Μύρις)—καὶ τὰς ἐν ταῖς Πριγκηπονήσοις ἓξ: τὴν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ τὴν τοῦ ἁγίου Νικολάου (ἐν Πριγκήπῳ)—τὴν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου Καμαριωτίσσης (ὅπου νῦν ἡ Ἑλληνοεμπορικὴ Σχολὴ) καὶ τὴν τῆς ἁγίας Τριάδος (ὅπου ἡ ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολὴ ἐν Χάλκῃ)—τὴν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἢ Θεοκορυφώτου (ἐν Ἀντιγόνῃ)—καὶ τὴν τῆς θείας Μεταμορφώσεως (ἐν ᾗ τὸ Γηροκομεῖον τοῦ κλήρου ἐν Πρώτῃ).

Αἱ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἐλασσῶνος γραφεῖσαι δύο μοναί εἰσι τρεῖς, διαφόρου οὔσης τῆς τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου Δεμερᾶδων ἀπὸ τῆς τοῦ Σπαρμοῦ. — Ἡ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Πρέβελι κεῖται ἐν τοῖς ὁρίοις τῆς ἐπισκοπῆς Λάμπης καὶ Σφακίων. Ἐπανελήφθησαν δὲ δὶς τὰ ὀνόματα Ὁδηγητρίας καὶ Καρδιωτίσσης (ἀριθμ. ΜΕ΄). Ἡ μονὴ ἁγίου Γεωργίου Ἀρσάνι κεῖται ἐν τοῖς ὁρίοις τῆς ἐπισκοπῆς Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου.

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΕΚΠΟΝΗΘΕΙΣΑ ΕΠΙ ΤΗ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΨΑΛΤΗΡΙΟΥ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

ΕΝ ΕΤΕΙ 1883*

Τοῦ ἀποτελέσματος τούτου ἐπιτευχθέντος, ἡ Ἐπιτροπὴ ἀνεγνώρισεν ὅτι οἱαδήποτε ἐργασία ἐπὶ τῆς ἱε-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 152—153 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

ρᾷς ἡμῶν μουσικῆς, οἱονδήποτε διδακτικὸν σύστημα ἀριέμενον εἰς μόνην τὴν διὰ τῆς φωνῆς ἐκτέλεσιν, ἄνευ τῆς βοηθείας ὀργάνου τινός, ἤθελεν εἶναι ἄσκοπος ματαιοπονία· ἐπομένως ἐνόμισεν ἀπαραίτητον τοῦ λοιποῦ τὴν εἰσαγωγὴν καταλλήλου μουσικοῦ ὀργάνου ἔν τε τῇ μελέτῃ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ· προέβη δ' εἰς τὴν κατασκευὴν αὐτοῦ, καὶ μεθ' ὅλας τὰς ἀτελείας, ἃς ὡς εἰκὸς ἔχει τὸ *Ψαλτήριον*, καθ' ὃ πρῶτον ἤδη κατασκευασθέν, τυχόν ἐπιτύχῃ ἀρκούντως τοῦ σκοποῦ αὐτῆς. Τὸ Ἰωακείμιον Ψαλτήριον πρῶτον μὲν ἀποδίδει τὸ ἱερὸν μέλος μετὰ προσεγγιζούσης ἀκριβείας ὅσον ἀφορᾷ τὰ διαστήματα· κατὰ τοῦτο ἡ Ἐπιτροπὴ προὐτίμησε τὴν πειραματικὴν μέθοδον πάσης θεωρίας· προέβη δηλαδὴ εἰς τὴν σύγκρασιν κατὰ προσέγγισιν τῶν διαστημάτων τοῦ διαγράμματος, ἐπιβαλλομένην πάντοτε εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ὀργάνων χάριν τῆς εὐχρηστίας, οὐχὶ ὁδηγουμένη ὑπὸ τῆς προηγηθείσης θεωρίας, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ὀξύτητος τῆς ἀκοῆς τῶν μελῶν αὐτῆς. Καὶ μετὰ πολλὰς δοκιμὰς εὗρεν ὅτι ἡ διαίρεσις τοῦ διαστήματος διαπασῶν εἰς 36 ἀκουστικὰ ἴσα διαστήματα ἐκφέρει τὰ ἡμέτερα ᾄσματα μετὰ προσεγγίσεως δυναμένης νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν μᾶλλον μεμυημοιρον ἱεροψάλτην· ἐκ τῶν 36 τούτων ἴσων ἀκουστικῶν βαθμίδων, ἃς ἀπεκάλεσε τμήματα, ἀποδώσασα ἓξ εἰς τὸν μείζονα, πέντε εἰς τὸν ἐλάσσονα, καὶ τέσσαρα εἰς τὸν ἐλάχιστον κατεσκεύασε τὸ Ψαλτήριον· οὕτω δὲ ἔσωσε τὴν ἀκουστικὴν ἀξίαν τοῦ ἐλαχίστου, ὅστις κυρίως χαρακτηρίζει τὸ ἐκκλησιαστικὸν διάγραμμα· διότι ἡ ἀκουστικὴ τοῦ ψαλτηρίου μονὰς $\sqrt[36]{2}$ τετράκις ἐφ' ἑαυτὴν πολυπλασιασθεῖσα παρέχει $\left(\sqrt[36]{2}\right)^4 = \sqrt[9]{2} = \frac{27}{25}$ μετὰ καταπληκτικῆς προσεγγίσεως· αἱ λοιπαὶ τιμαὶ τοῦ μείζονος καὶ τοῦ ἐλάσσονος, ὡς καὶ τῆς διέσεως καὶ τῆς ὑφέσεως, ὑρίστανται διὰ τοῦ συστήματος τούτου τροποποιήσεις ἐπὶ τὸ ὀξὺ ἢ ἐπὶ τὸ βαρὺ ἀνεπαισθήτως.

Ὁ ἑξῆς πίναξ περιλαμβάνει τοὺς εἴκοσι δύο καθαροὺς φθόγγους τοῦ διαγράμματος μετρηθέντας εἰς ἀκέραιον διὰ τοῦ $\frac{1}{600}$ τοῦ διαπασῶν συστήματος, καὶ τοὺς 36 συγκερασμένους τοῦ ψαλτηρίου πρὸς σύγκρισιν.

(τὸ κόμμα περιλαμβάνει 11 τοιαύτας μονάδας)

φθ.	ψαλτηρ.	φθ. διαγρ.
0	Νη⁰	0
1	17	
2	♂Νη 33	35
3	50	
4	♭Πα 67	67
5	83	
6	Πα 100	102
7	117	
8	♂Πα 133	137
9	♭Βου 150	147
10	167	
11	Βου 183	182
12	200	
13	Β♂ ♭Γ 217	Βου♂ 217 / Γα 214
14	133	
15	Γα 250	249
16	267	
17	Γα♂ 283	284
18	300	
19	♭Δι 317	316
20	333	
21	Δι 350	351
22	367	
23	Δι♂ 383	386
24	400	
25	Κε♭ 417	417
26	433	
27	Κε 450	453
28	467	
29	Κε♂ 483	488
30	Ζω♭ 500	498
31	517	
32	Ζω 533	533
33	550	
34	Ζ♭♂Ν 567	Ζω♂ 568 / Νη♭ 565
35	583	
36	Νη 600	

Ὁ πίναξ οὗτος δῆλον ποιεῖ ὅτι τὸ Ψαλτήριον λανθάνει κατὰ μόλις ἥμισυ κόμμα εἰς τὸν φθόγγον Κε♂ παρέχον αὐτὸν βαρύτερον. Ὑποδεικνύει ἐνταῦθα ἡ Ἐπιτροπὴ ὅτι διαίρεσις τοῦ διὰ πασῶν εἰς 72 ἴσα ἀκουστικὰ διαστήματα ἤθελεν ἐπιφέρει τελειοτέραν μεταξὺ θεωρίας καὶ πράξεως συμφωνίαν· ἀλλ' ἡ ἐπιτροπὴ ἀπέρυγε τοῦτο διὰ τὸ δύσκολον τῆς κατασκευῆς τοιούτου ὀργάνου καὶ διὰ τὸ δύσχρηστον αὐτοῦ. Αἱ λοιπαὶ προσεγγίσεις τοῦ ὀργάνου εἰσὶν ἧττον ἐπαισθηταί.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ διαστήματα διὰ δυοῖν τῶν ἑτέρων δύο γενῶν, ἅτινα εὑρέθησαν ὄντα:

ὕρεσις τοῦ ἐλάσσονος	$\frac{9}{8}\left(\frac{80}{81}\right)^2 \cdot \frac{24}{25}$
δίεσις τοῦ ἐλάσσονος	$\frac{9}{8}\left(\frac{80}{81}\right)^2 \cdot \frac{25}{24}$
ἐλάχιστος τοῦ μείζονος	$\frac{9}{8} \times \frac{27}{25}$

μετρούμενα διὰ τοῦ $\frac{1}{600}$ παρέχουσι 45, 116, 168, τὸ δὲ Ψαλτήριον πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῶν περιλαμβάνει τμήματα:

3 =	50	ἀντὶ 45
7 =	117	» 116
10 =	167	» 168

ὧν τὸ πρῶτον μόνον ἐστὶν ὀξύτερον τοῦ δέοντος κατὰ $\frac{1}{2}$ κόμμα περίπου.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ σημεῖα τῆς ποιότητος, ταῦτα ἀποδίδει ὅσον εἶναι δυνατὸν ν' ἀποδοθῶσιν ἀπὸ ἀψύχου ὀργάνου· δεύτερον ὅτι δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς καταλληλον μέσον διὰ μουσικὴν διδασκαλίαν σαφῆ καὶ μεθοδικήν· τρίτον δὲ ἀποβαίνει ἀπαραίτητον πρὸς ἑρμηνείαν τῆς μουσικῆς θεωρίας, αἱρομένης δι' αὐτοῦ ἐκ τοῦ μέσου πάσης συγχύσεως καὶ ἀοριστίας· καὶ τέταρτον δι' αὐτοῦ παγιοῦται ἡ μέχρι τοῦ νῦν διασωθεῖσα παράδοσις[1].

Ἡ Ἐπιτροπὴ προέβη τοὐντεῦθεν εὐχερῶς εἰς τὰς ἑξῆς ἐργασίας:

α') παρεδέχθη φθόγγον τινὰ ὡρισμένης ὀξύτητος ὡς τονικὴν βάσιν πρὸς τὸν ὁποῖον σχετίζονται πάντες οἱ λοιποί· ὁ φθόγγος οὗτος ἐστὶν ὁ $\overset{\nu}{d_1}$ ὅστις μετρεῖται διὰ 512 παλμῶν, ἀντιστοιχεῖ δὲ περίπου πρὸς τὸν εὐρωπαϊκὸν ut

β') εἰσήγαγεν ὡς χρονικὸν μετρονόμον τοῦ συστήματος Maelzel, καὶ ὥρισεν ἐπὶ τοῦ ὀργάνου τούτου πέντε διαφόρους ἀγωγὰς τοῦ ἱεροῦ μέλους.

γ') ἀνέγραψεν ὡς στοιχεῖον ἀπαραίτητον τοῦ ἱεροῦ μέλους τὴν ἔλξιν, καὶ εἰσήγαγεν ἐν τῇ ὑπαρχούσῃ

1. Πρακτ. Μουσικ. Ἐπιτροπῆς ΜΣΤ'.

γραφῇ σημειά τινα πρὸς τοῦτο, διατηρήσασα κατὰ τὰ λοιπὰ τὴν ὑπάρχουσαν γραφὴν ἀμετάβλητον.

δ') ὥρισεν ἐπακριβῶς τὰ τονιαῖα διαστήματα ἑκάστου τῶν γενῶν, καὶ διετύπωσε τοὺς ὅρους καὶ κανόνας τοὺς διέποντας ἕκαστον τῶν ἤχων.

ε') ὥρισε κατὰ τὸ δυνατὸν τὴν σημασίαν καὶ ἀξίαν καὶ ἐκτέλεσιν τῶν σημείων τῆς ποιότητος, τοὐτέστιν ἀνέλυσεν αὐτὰ μετὰ τῆς δυνατῆς ἀκριβείας, καὶ

ς') συνέταξε τὴν παρὰ πόδας *Στοιχειώδη μέθοδον* πρὸς διδασκαλίαν τῆς μουσικῆς τῇ βοηθείᾳ τοῦ Ψαλτηρίου.

Αὕτη ἐστὶν ἡ καθαρῶς τεχνικὴ ἐργασία τῆς Μουσικῆς Ἐπιτροπῆς· τὸ ἀνὰ χεῖρας ἔργον θεωρούμενον ὡς πρῶτον τεχνικὸν δοκίμιον ἔχει βεβαίως ὑπὸ πάσας αὐτοῦ τὰς ἐπόψεις πλείστας ὅσας ἀτελείας· ἀλλ' ἡ Ἐπιτροπὴ πέποιθεν ὅτι, ἐπιτευχθέντος ἅπαξ τοῦ ὁρισμοῦ τῶν τονιαίων διαστημάτων ἐπακριβῶς καὶ παγιωθείσης τῆς παραδόσεως τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν μέλους, ἀνοίγεται στάδιον εὐρὺ εἰς καταρτισμὸν ἔργου τελειοτέρου, πρὸς ὃ ἡ Ἐπιτροπὴ ὁμολογεῖ τὴν ἀνεπάρκειαν ἑαυτῆς, καὶ μελέτην πρὸς σύνταξιν πλήρους καὶ τελείου Θεωρητικοῦ, δι' οὗ ἐπιτευχθήσεται ἡ καλλιέργεια καὶ ἀνέγερσις τοῦ σεπτοῦ ἡμῶν τούτου καὶ ἱεροῦ θησαυροῦ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν, λέγομεν, μουσικῆς.

Καθῆκον ἐπιβάλλεται ἐνταῦθα τοῖς ὑποραινομένοις ἵνα μνησθῶσι τοῦ ἐν τῇ συνεχείᾳ τοῦ ἔργου ἀποβιώσαντος πολυτίμου συνεργάτου αὐτῶν μουσικολογιωτάτου Νικολάου Ἰωαννίδου τὰ μάλιστα συντελέσαντος διὰ τοῦ πολλοῦ ζήλου καὶ τῶν θετικῶν καὶ πρακτικῶν αὐτοῦ γνώσεων εἰς τὴν εὐόδωσιν τῶν ἐργασιῶν, ὁποῖαι κεφαλαιωδῶς ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ ἐκτίθενται.

Ἐν Φαναρίῳ τῇ 15 ἰουνίου 1885.

Ὁ πρόεδρος τῆς Μουσικῆς Ἐπιτροπῆς

Ἀρχιμανδρ. ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΑΦΘΟΝΙΔΗΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΙΟΛΑΚΗΣ πρωτοψάλτης
ΕΥΣΤΡ. Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
ΙΩΑΣΑΦ ΜΟΝΑΧΟΣ
Π. Γ. ΚΗΛΤΖΑΝΙΔΗΣ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΠΑΘΑΡΗΣ
ὁ Γραμματεὺς Γ. ΠΡΩΓΑΚΗΣ.

ΗΘΙΚΗ ΤΩΝ ΨΑΛΜΩΝ*

Β'.

Περιττόν ἐστι βεβαίως νὰ εἴπωμεν ὅτι κοινὴ ἀρχή, ἀφ' ἧς ἀπορρέουσι πάντα τὰ καθήκοντα τοῦ ἀνθρώπου τόσον τὰ πρὸς τὸν Θεόν, ὅσον καὶ τὰ πρὸς τὸν πλησίον, θεωρεῖται πάντοτε ἡ πρὸς τὸν ἄναρχον πατέρα καὶ δημιουργὸν ἀγάπη, ἥτις πρέπει νὰ διαφλέγῃ ἡμᾶς, ὃν τρόπον ἡ δίψα τὴν ἔλαφον (ψ. μα', 2, 3), ἥτις πάντοτε τηρεῖ ἐν ἡμῖν ἀπαράτρωτον τὴν πρὸς αὐτὸν λατρείαν· «τὸ γὰρ ὀρθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ τὸ λατρεύειν αὐτῷ κατὰ τὸν νόμον λέγει» —ὡς ὁ Θεοδώρητος ἑρμηνεύει ἐνταῦθα.—Τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην ἰσχυρὰν θέλει, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τῶν ἁγίων Πατέρων Χρυσοστόμου καὶ Κυρίλλου, ὥστε καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ παριστᾷ διψῶν τὰ τοῦ Θεοῦ· διψᾷ δὲ τότε, ὅταν τῶν μὲν ἐμφύτων ἐπιθυμιῶν καὶ τάσεων ἐν ἡμῖν τὸ κέντρον ζητῶμεν νὰ ἀμβλύνωμεν, ὑποτάττωμεν δὲ τὸ ἴδιον θέλημα τῷ θείῳ θελήματι καὶ ταῖς ὑπαγορεύσεσι τοῦ θείου νόμου. «Ὅταν οὖν καὶ ἡμεῖς κατανεκρώσωμεν τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ αὐτὸ δὴ τὸ τῆς σαρκὸς φρόνημα τοῖς θείοις ὑποτάξωμεν νόμοις, τότε ἐροῦμεν ἐκ παρρησίας τὰ τοῦ Δαυὶδ, *ἐδίψησέ σε ἡ ψυχή μου, ποσαπλῶς σοι ἡ σάρξ μου*». (ψ. ξβ', 1). Σαφέστερον ὁ ἀοίδιμος ἑρμηνευτὴς τοῦ Ψαλτῆρος Ἄνθιμος Ἱεροσολύμων λέγει ὅτι διὰ τῶν πρώτων στίχων τοῦ ΞΒ' ψαλμοῦ δίδωσιν εἰς ἡμᾶς ὁ προφητάναξ νὰ μάθωμεν ὅτι πρὸς εὐαρέστησιν τοῦ Θεοῦ ἀνεπαρκὴς ἐστιν ἡ τῆς ψυχῆς εὐσέβεια μόνη, τῆς πολυειδοῦς συνεργείας τοῦ σώματος ἀνάγκην ἔχουσα, δηλαδὴ νηστειῶν, καὶ προσευχῆς, καὶ κακουχίας, καὶ καθαρότητος, καὶ κόπων, ἐλεημοσυνῶν τε πρὸς τοὺς πάσχοντας, καὶ τῶν λοιπῶν ἀγαθῶν ἔργων.

Ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη ἀπαιτεῖ καὶ ἐπιβάλλει συνυπάρχουσαν καὶ προϋπονοουμένην ἀκριβῆ γνῶσιν τοῦ Θεοῦ, γνωστὸν ἡμῖν ἑαυτὸν καθιστῶντος δι' αὐτῆς τῆς δημιουργίας, γνωστὴν δὲ τὴν δόξαν αὐτοῦ διὰ τῶν οὐρανῶν καὶ τοῦ στερεώματος (ψ. ιη', 2). «Πρὸς τὸ κηρῦξαι τὴν τοῦ Δημιουργοῦ δύναμιν ἀρκεῖ τῶν οὐρανῶν τὸ κάλλος καὶ μέγεθος καὶ μόνον φαινόμενον—ὡς ὁ ἱερὸς τῆς Κύρου πρόεδρος γράφει—ἡ κτίσις ὁρωμένη πρὸς τὸν κτίστην ποδηγεῖ τοὺς ὁρῶντας». Σαφὴς ἐστιν ἡ περὶ Θεοῦ διδασκαλία, κατὰ καθῆκον ἄλλως τε, διότι οὐδεὶς δύναται ν' ἀγαπᾷ ὃν ἀγνοεῖ· θεμέλιον τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης ἡ γνῶσις αὐτοῦ ἐστιν· ὅσον ἡ ἀγάπη θερμοτέρα, τοσοῦτον ἐπιθυμεῖ ὁ ἔχων ταύτην νὰ ἑνωθῇ μετὰ τοῦ Δημιουργοῦ, νὰ προσεγγίσῃ τῷ ἀπροσίτῳ φωτί. Δηλοῖ τὴν ἀγάπην ταύτην ἡ ταπεινὴ ὑποταγὴ εἰς τὸ θεῖον θέλημα, ὁ πρὸς αὐτὸν σεβασμός, ἡ σταθερὰ πρὸς αὐτὸν πίστις. Ἡ πίστις αὕτη, καθὰ τρανότατα φθέγγεται ὁ προφήτης, πάμμεγα γίνεται πρὸς σωτηρίαν ἐφόδιον, τὴν εἰς Θεὸν ἐλπίδα προξενοῦσα· τοῦτο οὕτως ἱερὸς ἑρμηνεύει τῆς Ἐκκλησίας πατὴρ, σαφέστατα δὲ κηρύττει ὁ ψαλμῳδὸς (κς', 1, 2, 3, 4). Τοῦ ἀνθρώπου τὸ σέβας πρὸς τὸν Θεὸν πρέπει νὰ ᾖ ὕψιστον, τὸ δὲ πνεῦμα ἡμῶν ἐπίγνωσιν ἔχον τῆς ἰδίας ἡμῶν μηδαμινότητος, πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ τῆς θείας μεγαλωσύνης, ταπεινούμενον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἰσχυροῦ, τοῦ ζῶντος (ψ. μα', 2). Ἡ ταπείνωσις ἡμῶν ἐστιν αὕτη καὶ μόνη θυσία πρὸς Θεὸν εὐπρόσδεκτος (ψ. ν', 16, 17), συντριμμὸς δὲ καρδίας, ὡς ὁ οὐρανοφάντωρ εἶπε Βασίλειος, ἐστὶν ὁ τῶν ἀνθρωπίνων λογισμῶν ἀρνισμός. Ἀλλοθεν δὲ δυνάμεθα νὰ μάθωμεν ὅτι ταπει-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 161—164 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

νωσις ψυχῆς οἷον εἰπεῖν καὶ σώματος ἐλευθεροῦσι τὸν ἄνθρωπον πάσης ἁμαρτίας (ψ. κδ', 18, λ', 7· μέτιθι καὶ τὰς εἰς αὐτοὺς ἑρμηνείας), καὶ τὰ τῆς ψυχῆς καὶ τὰ τοῦ σώματος πάθη περικόπτουσι. Τοιαύτην ἀπαιτῶν ἐκ μέρους ἡμῶν θυσίαν ὁ ψαλμῳδός, θέλει ταύτην προσφερομένην τῷ Θεῷ μετὰ πάσης καθαρότητος τοῦ τε νοῦ καὶ τῆς καρδίας, (ψ. ν', 10) ἣν διδασκόμεθα νὰ ἐκχέωμεν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ (ψ. ξα', 8), δῆλά γε δὴ ν' ἀποκενώσωμεν τὴν ἐν αὐτῇ τυχὸν ἐξ ἀκηδείας παρεισρήσασαν νοσοποιὸν ὕλην. «Ἀμήχανον γὰρ— λέγει ὁ Μ. Βασίλειος—χωρητικοὺς ἡμᾶς γενέσθαι τῆς θείας χάριτος μὴ τὰ ἀπὸ κακίας πάθη προκατασχόντα τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἐξελάσαντας». Οὕτως ἑρμηνεύει τὸ ψαλμικὸν «ἐκχέατε» καὶ Θεοδώρητος ὁ Κύρου· «τοῦτο δηλοῖ, ἀντὶ τοῦ πάντας αὐτῷ τοὺς λογισμοὺς ἀφιερώσατε· καὶ μηδεμίαν διχόνοιαν εἰσδέξασθε, εὖ μάλα ἐπιστάμενοι, ὡς ἄνθρωπος δίψυχος ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ». Ἐνταῦθα προστεθείσθω πρὸς ἐπεξήγησιν ὅτι, κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον, *καρδίαν καὶ ἔγκατα τὸ διανοητικὸν λέγει καὶ τὰ τούτου κινήματα ἢ διανοήματα.*

Τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης, ἣν ἐνισχύει καὶ καθοδηγεῖ ἡ ἀληθὴς αὐτοῦ γνῶσις, ὁ πρὸς αὐτὸν φόβος, ἡ πίστις εἰς αὐτόν, ἐξωτερικὴ ἐκδήλωσίς ἐστιν ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀληθὴς λατρεία, ἡ ὁμολογία τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἡ ἐξωτερικὴ, καθὼς ὀνομάζομεν αὐτὴν, θεοσέβεια, ἐνῷ ἡ ἐσωτερικὴ ἐπιβάλλει τὸν πρὸς αὐτὸν φόβον, τὴν εἰς αὐτὸν καὶ τὸ θεῖον θέλημα ὑπόταξιν, τὴν εἰς αὐτὸν ἐλπίδα, τὴν ἐν ταῖς βιωτικαῖς ἀτυχίαις καὶ συμφοραῖς ὑπομονήν. Ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος ἐστὶν ἡ τήρησις τῶν θείων ἐντολῶν, ἥτις περιφρουρεῖ τὸν τηροῦντα τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ τῇ παρεμβολῇ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ (ψ. λγ', 7, 9). Ἐργαζομένους ἡμᾶς τὸ ἀγαθὸν διὰ φόβον τῶν μελλουσῶν κολάσεων φρουρεῖ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄγγελος· ὁ φόβος οὗτος χαλιναγωγεῖ τῶν παθῶν τὰς ἀτάκτους ὁρμὰς (ψ. ριη', 120), ἀλλὰ καὶ ψυχῆς ἐστι καθάρσιον, ὡς ὁ μέγας εἶπε Βασίλειος, θεοπνεύστως φθεγγόμενος περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων καὶ τῶν ἐφ' ἡμᾶς ἐνεργειῶν τοῦ θείου φόβου, «Ὅπου φόβος ἐνοικεῖ, ἐκεῖ ψυχῆς ἅπασα καθαρότης ἐνίδρυται, πάσης πονηρᾶς πράξεως ὑποφευγούσης, τῶν τοῦ σώματος μελῶν κινηθῆναι πρὸς ἀτόπους ἐνεργείας μὴ δυναμένων, διὰ τὸ τῷ φόβῳ κεκαθηλῶσθαι· ὡς γὰρ ὁ ἐμπεπηγὼς ἔχων ἐν ἑαυτῷ τοὺς ἧλους τοὺς σωματικοὺς ἀνενέργητός ἐστιν, ὑπὸ τῶν ὀδυνῶν κατεχόμενος, οὕτως ὁ τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ κατειλημμένος οὐχ ὅλως μικρὸν ἢ μεῖζον παρὰ τὸ καθῆκον δύναται οἷον ὀδύνῃ τινὶ τῇ προσδοκίᾳ τῶν ἀπειληθέντων ἐμπεπαρμένος». Ἡ δὲ εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸ θεῖον θέλημα ὑποταγὴ, ἀπὸ τοῦ φόβου τοῦ πρὸς αὐτὸν ἀπορρέουσα καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ θείου νόμου, ἐπιβάλλει τὴν τήρησιν τῶν θείων ἐντολῶν· διότι τὸ ἡμέτερον θέλημα καὶ ἡ κατ' αὐτὸ ρύθμισις τῆς ζωῆς ἡμῶν γίνεται οἱονεί τι τεῖχος μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ Θεοῦ, ὑπερβαίνοντες δυνάμεθα νὰ προσεγγίσωμεν αὐτῷ, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν Νικήτα τοῦ Ἡρακλείας (ψ. ιζ', 29) καὶ τότε τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ θέλομεν ἰδεῖν μὴ ἔχουσαν μῶμον (αὐτ. 30), τοῦθ' ὅπερ δηλοῖ ὅτι τότε δυνάμεθα νὰ πορευώμεθα τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, οὐ διὰ κενοδοξίαν αὐτὴν κατεργαζόμενοι. Ζητοῦντες τὸ θεῖον θέλημα καὶ τούτῳ ὑποτάσσοντες ἑαυτοὺς εὑρίσκομεν ζωὴν ἐν ἡμῖν (ψ. κθ', 5). Ἡ εἰς τὸ θεῖον θέλημα ὑποταγὴ ἐπιβάλλεται (ψ. λς', 7), συμφυής τίς ἐστι τῷ ἱκετεύειν αὐτόν. Ὑποτάσσεσθαι δὲ τῷ Κυρίῳ καὶ ἱκετεύειν αὐτόν εἰσιν ἁγιοπρεπῆ δύο κατορθώματα, κατ'αὐτὴν τοῦ θείου τῶν Ἀλεξανδρέων προέδρου Κυρίλλου τὴν φρᾶσιν καὶ τὴν λέξιν· ἐν μὲν τῇ τῷ Κυρίῳ ὑποταγῇ νοεῖται πάσης ἐντολῆς ἡ πλήρωσις· ἐν δὲ τῷ *ἱκετεύειν αὐτὸν* ὁ προφητάναξ ἐννοεῖ τὸ δοξολογεῖν καὶ τὸ εὐρύθμους ὠδὰς ἀναφέρειν εὐχῆς συμπεπλεγμένης.

Ἡ εἰς Θεὸν ἐλπὶς καὶ ἡ περὶ αὐτῆς διδασκαλία τοῦ Δαυὶδ εἰσιν ἐκτεθειμένα σαφέστατα. Μακάριός ἐστιν ὁ εἰς Θεὸν ἐλπίζων (ψ. λγ', 8) καὶ διὰ τῆς εἰς αὐτὸν ἐλπίδος θωρακιζόμενος, ἧς ἕνεκεν οὐδέποτε καταισχυνθήσεται (ψ. κδ', 2, λ', 1). Οὐδ' ἔστιν ἀνάγκη νὰ παραταχθῶσιν αἱ τῶν Πατέρων ἑρμηνεῖαι, σαφοῦς μὲν οὔσης τῆς περὶ τούτου διδασκαλίας, τῆς δ' εἰς Θεὸν ἐλπίδος οὐκ ἐπιδεχομένης ἐπαμφοτερισμόν, κατὰ τὸν θεῖον Κύριλλον· ἡ ἐλπὶς αὕτη ἐπισπᾶται ἐφ' ἡμᾶς τὴν τοῦ Κυρίου βοήθειαν, οὐδ' ἐγκαταλείπει τοὺς εἰς αὐτὸν ἐλπίζοντας ἀπροστατεύτους (ψ. θ', 10), ὁ δὲ προφήτης μέμφεται ἐκείνων, οἵτινες, ἐπὶ τῷ τοῦ Σαοὺλ διωγμῷ τῷ κατ' αὐτοῦ, συνεβούλευον αὐτῷ νὰ μεταναστεύσῃ εἰς τὰ ὄρη, ὡς στρουθίον· (ψ. ι', 1)· διότι ἐκ πάσης τῆς περὶ τούτου διδασκαλίας τοῦ Δαυὶδ συμπεραίνομεν, ὡς ὁ θεῖος εἶπε Χρυσόστομος, ὅτι «μεγάλη τῆς ἐπὶ τὸν Κύριον ἐλπίδος ἡ δύναμις· αὕτη φρούριον ἀχείρωτον· πύργος ἀκαταμάχητος· δύναμις ἄμαχος, καὶ ἐκ τῶν ἀπόρων εὑρίσκουσα πόρον». Τὴν ὑπομονὴν δ' ὁ προφήτης νοεῖ συνημμένην τῇ ταπεινώσει, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τῶν Πατέρων, καὶ δι' αὐτῆς «καταστέλλεται μὲν τῆς ψυχῆς τὸ θυμούμενον, ὑπερηφανείας δὲ πάσης ἐξορισθείσης κατορθοῦται ταπείνωσις»· ταῦτα τοῦ οὐρανοφάντορος ἡ φωνὴ διδάσκει, προστιθεῖσα ὅτι οὐ μόνον ὑπέρτεροι πρέπει νὰ γινώμεθα τῶν παθῶν, ἀλλὰ καὶ τῷ Θεῷ νὰ ὑποτασσώμεθα, διότι, κατὰ τὸν φωστῆρα τῶν Νυσσαέων Γρηγόριον «σωτηρίαν ὁ Δαυὶδ ἀπεφήνατο τὸ ὑποταγῆναι τῷ Θεῷ τὴν ψυχήν». Ἐν δυσὶ δὲ ψαλμοῖς ὁ προφήτης τὴν ὑπομονὴν διδάσκει, κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον, ἐν τῷ λη' καὶ τῷ ζα', ἀλλὰ καὶ ἀλλαχοῦ (ψ. λς', 34) τὴν ὑπομονὴν κηρύττει σώζουσαν ἡμᾶς, σύμφωνα τῇ πάσης τῆς Γραφῆς διδασκαλίᾳ· «Χρῆμα ἄριστον ἡ ὑπομονή, λέγει Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας· τίκτει γὰρ τὴν δοκιμήν, ἡ δὲ τὴν ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει· εὑρήσομεν δὲ διὰ πάσης θεοπνεύστου Γραφῆς ὡς παντὸς ἀγαθοῦ προμνήστριαν ἀδομένην τὴν ὑπομονήν».

Ἡ τήρησις τοῦ θείου νόμου, ἣν βοήθειαν Θεοῦ,

κατὰ τὸν Μ. Ἀθανάσιον, ὁ Δαυὶδ ὀνομάζει, καὶ ἥτις ρύεται ἡμᾶς ἐκ παγίδος θηρευτῶν (ψ. ϛ', 1, 2, 3) ἐπιβάλλεται ἡμῖν ὡς αἰτία τῆς μακαριότητος· μακάριος ὁ μελετῶν ἐν τῷ νόμῳ τοῦ Κυρίου, μελετῶν δὲ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς (ψ. α', 1, 2), σύμφωνα τῇ θείᾳ διαταγῇ πρὸς τὸν Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ναυῆ (Ι. Ν. α', 8), καὶ τῇ διὰ τοῦ θεόπτου Μωσέως (Δευτερον. ϛ' 6). Ὁ θεῖος νόμος ἐστὶ πολυώνυμος παρὰ τῷ Δαυίδ· *νόμος*, ὡς ρυθμίζων καὶ τακτοποιῶν τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων· *μαρτυρία*, καθὸ τρανῶς βοᾷ κατὰ τῶν ἁμαρτανόντων ὅτι μέλλουσι νὰ τιμωρηθῶσιν ἐπὶ τῇ παραβάσει αὐτοῦ· *δικαιώματα*, καθὸ τὸ δίκαιον διδάσκων· *ἐντολή*, διότι προστακτικῶς ἐπιβάλλει τί τὸ συλλήβδην αἱρετὸν ἢ φευκτόν· *φόβος* δὲ ὡς ἀδυσωπήτως ἐπικειμένην ἡμῖν δεικνύων τὴν ἐπὶ τῇ παραβάσει αὐτοῦ τιμωρίαν· (βλ. Θεοδωρήτου ἑρμ. καὶ Ζυγαβηνοῦ εἰς ψαλμ. ιζ' καὶ ιη')· *λόγια Κυρίου* (ψ. ια', 6) διὰ τὴν βραχυλογίαν αὐτῶν· *ὁδοὶ Κυρίου* (ψ. ιζ', 21)· *μαρτύριον*, ὡς προστάζων μετά τινος διαμαρτυρίας (ψ. ριη', 2, παράβλ. Δευτερον. δ', 26)· *κρίματα*· διότι ἐγράφησαν οὕτω κρίνοντος καὶ ἀπορασίζοντος τοῦ Θεοῦ (ψ. ιζ', 22). Εἰς τὸν κατεργαζόμενον τὴν ἀρετὴν ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ κεῖται βαθέως ἐρριζωμένος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ εἰς τὴν στενὴν αὐτὴν ὁδόν, τὴν ἄγουσαν εἰς τὴν ζωὴν οὐδὲν ἔχει νὰ φοβηθῇ κώλυμα (ψ. λϛ', 31). Σοφῶς ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας παραβάλλει ἐπὶ τούτῳ τὸν νόμον πρὸς χαλινόν, «ᾧ διοικούμενος ὁ δρομικώτατος ἵππος εὐτάκτῳ χρήσεται δρόμῳ», καὶ πρὸς πηδάλιον, ὅπερ ἡ ψυχὴ τοῦ δικαίου κεκτημένη *ποιεῖται τὰς τροχιὰς ὀρθὰς, καὶ τὰ ἐκ τῶν περιστάσεων διαπερᾷ κύματα*. Τὰ ἀποτελέσματα τοῦ θείου νόμου, κατὰ τὸ πολυώνυμον, ὅπερ αὐτὸς ὁ Κύριος Θεοδώρητος καὶ Εὐθύμιος Ζυγαβηνὸς τὸ πλεῖστον ἑρμηνεύουσι, καταριθμοῦνται μετὰ σαφηνείας ἐν τῷ ιη' ψαλμῷ (7, 8, 9)· ἄμωμος ὢν ὁ τοῦ Θεοῦ νόμος ἐπιστρέφει εἰς τὴν εὐθεῖαν ἀπὸ τῆς σκολιᾶς ὁδοῦ· ἀξιόπιστος, ὡς ὑπ' αὐτοῦ διαταχθεὶς τοῦ Θεοῦ, πιστοῦ ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις, περιποιεῖ σύνεσιν καὶ σοφίαν εἰς τοὺς νέους τὴν ἡλικίαν καὶ τοὺς ἀμαθεῖς· εὐθὺς ὤν, μήτε τι σκολιὸν ἐνέχων, εὐφροσύνη γίνεται εἰς τὴν καρδίαν τοῦ δικαίου, τοῦ μελετῶντος αὐτὸν «ἡμέρας καὶ νυκτος» (ψ. α', 2)· τηλαυγὴς ὢν φωτίζει τοὺς τοῦ σώματος ὀφθαλμοὺς διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς· ἁγνὸς δὲ τέλος ὢν καθαροὺς ἀπεργάζεται τοὺς ἔχοντας ἐν ἑαυτοῖς αὐτὸν, καὶ ἐν αὐτοῖς εἰς αἰῶνα τοῦ αἰῶνος διαμένει. Πολλαχοῦ δὲ τῶν ψαλμῶν τὴν μακαριότητα προμνηστεύεται ὁ Δαυὶδ εἰς τοὺς πορευομένους ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου. Περιττὸν δ' ἐνταῦθα νὰ εἴπωμεν ὅτι νόμος Θεοῦ, διὰ τοῦ λογικοῦ ἡμῖν ἀποκαλυπτόμενος καὶ τὸ πρακτέον καὶ μὴ πρακτέον εἰς ἡμᾶς διδάσκων, λέγονται οὐχὶ τὰ νομικὰ ἐντάλματα, τὰ τοῖς Ἰουδαίοις δοθέντα, οἷον ἀργία σαββάτου, περιτομὴ, θυσίαι, ραντισμοὶ κ.λ.π. ἀλλ' αἱ ἐντολαὶ, αἵτινες εἰσιν εἰς πάντα ἄνθρωπον χρήσιμοι, καὶ ὧν ὀφείλομεν ἀπαραιτήτως καὶ κατὰ καθῆκον νὰ τηρῶμεν ἐν ἑαυτοῖς τὴν μνήμην ἀπαρέθραυστον, αἱ διδάσκουσαι δηλονότι τὸ μὴ ποιεῖν ἑτέρῳ ὃ ἡμεῖς μισοῦμεν.

Μετὰ τὴν τήρησιν τοῦ θείου νόμου, ἀφ' οὗ ἐξαρτᾶται σύμπας ὁ εἱρμὸς τῶν πρὸς τοὺς ὁμοίους ἡμῖν καθηκόντων, τὸ πρὸς τὸν Θεὸν καθῆκον τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας ὀλίγον χῶρον καὶ χρόνον θέλει ἀπαιτήσει πρὸς ἐξέτασιν. Ἡ δοξολογία τοῦ θείου ὀνόματος ἐπιβάλλεται καὶ πρὶν ἀπὸ κινδύνων λυτρωθῶμεν, καὶ ἐν τῷ λυτροῦσθαι, καὶ μετὰ τὴν λύτρωσιν (ψ. ιζ', 3, μθ', 15), ὡς ἐπιβάλλεται τῆς θείας βοηθείας ἡ ἐπίκλησις (ψ. νθ', 11, 12) συμφέρουσα τὴν ἐπὶ τοὺς θλίβοντας ὑπερτέρησιν καὶ τὴν ἐπ' αὐτῶν ὑπεροχὴν τοῦ πιστοῦ καὶ φυλάττοντος τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ ἐν φόβῳ, ὡς ἐπιβάλλεται ἡ μετὰ καθαρᾶς καρδίας προσευχὴ, τὸν ἔλεον ἐφ' ἡμᾶς ἐπισπωμένη τοῦ Κυρίου (ψ. ξς' 16—20). Τὴν μετὰ καθαρᾶς καρδίας ἀδόλως γινομένην προσευχὴν διδάσκει ὁ Δαυὶδ πολλὰ πρὸς σωτηρίαν ἰσχύουσαν, κατά γε τοὺς ἱεροὺς ἑρμηνευτάς. «Πρὸς αὐτὸν τῷ στόματί μου ἐκέκραξα καὶ ὕψωσα ὑπὸ τὴν γλῶσσάν μου» θεηγόρως ὁ προφητάναξ ψάλλων οὐδὲν ἕτερον ἐννοεῖ, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, ἢ «τὴν ἔνδον κραυγὴν, τὴν σύντονον, ἣν ἡ πεπυρωμένη καρδία ἔτικτεν· ὥσπερ γὰρ ὁ βοῶν πᾶσαν αὐτοῦ κενοῖ τὴν δύναμιν, οὕτω καὶ ὁ ἐκ καρδίας βοῶν πάντα στρέφει τὸν νοῦν . . . . οὐ γὰρ ἁπλῶς τὰ ῥήματα τῆς προσευχῆς ὠφελεῖ, ἀλλὰ τὸ ἀπὸ σπουδαίας ἀναπέμπεσθαι διαθέσεως». Τὴν προσευχὴν, τὴν ἐν αὐτῇ γινομένην αἴνεσιν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν δοξολογίαν τοῦ θείου ὀνόματος ἐπιβάλλει τρὶς τῆς ἡμέρας (ψ. νδ', 17) «ἑσπέρας καὶ πρωὶ καὶ μεσημβρίας», ὡς δυνατὴν, διότι ἀλλαχοῦ καὶ ἑπτάκις τῆς ἡμέρας διδάσκει ἡμᾶς τὴν πρὸς Θεὸν αἴνεσιν, φανερῶν μᾶλλον ὅπερ ὁ Θεολόγος εἶπε Γρηγόριος (ψαλμ. ξ', 1) ὅτι δέησιν μὲν πρέπει νὰ νομίζωμεν *τὴν αἴτησιν ἐνδεῶν, τὴν δὲ προσευχὴν, τῶν ἀμεινόνων*. Ἐντεῦθεν ὁ λόγος ἤθελε φέρει ἡμᾶς εἰς τὴν πρὸς Θεὸν δημοσίαν λατρείαν καὶ τοὺς τόκους, τοὺς αὐτῇ καθιερωμένους. Τὴν ἐν τοῖς ἱεροῖς τεμένεσι κοινὴν προσευχὴν διδάσκει ἐπανειλημμένως ὁ προφητάναξ (ψ. κα', 23, κϛ', 12, ξζ', 28), οὐ μόνον αὐτὸς ἐν ἐκκλησίαις ὑμνῶν καὶ εὐλογῶν τὸν Κύριον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τοῦτο παρακελευόμενος· διότι μᾶλλον εἰσακούεται τοῦ προσευχομένου κατ' ἰδίαν ὁ δημοσίᾳ προσευχόμενος. «Τίς ἡ ψυχρὰ τῶν πολλῶν ἀπολογία; Εὔξασθαι, φησὶ, καὶ ἐπὶ τῆς οἰκίας δύναμαι. — Ταῦτα περὶ τούτου ὁ θεῖος λέγει Χρυσόστομος.—Ἀπατᾷς σεαυτὸν, ἄνθρωπε· εὔξασθαι μὲν γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς οἰκίας δυνατὸν, οὕτω δὲ εὔξασθαι, ὡς ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας ἀδύνατον· ὅπου Πατέρων πλῆθος τοιοῦτον· ὅπου βοὴ πρὸς Θεὸν ὁμοθυμαδὸν ἀναπέμπεται· οὐχ οὕτως εἰσακούῃ κατὰ σαυτὸν τὸν Δεσπότην παρακαλῶν, ὡς μετὰ τῶν σῶν ἀδελφῶν». Παραλείποντες τὸν περὶ νηστείας, ἐπιφερούσης ταπείνωσιν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος λόγον, (ψ. ξη' 10), κωλυούσης δὲ τὴν ἐξ ἀλόγων παθῶν ἔπαρσιν,

κατὰ τὸν θεῖον Κύριλλον, ἐπιθυμίας δ' οὐ σεμνὰς καὶ θυμοὺς ἀλόγους τῆς ψυχῆς κρυπτούσης, πρέπει νὰ μνησθῶμεν τελευταῖον ὅτι οὐδαμοῦ δηλοῦται διδασκαλία τις περὶ τοῦ ὁμνύειν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, μήτ' ἐπὶ ματαίῳ, ἀφοῦ ἔναυλος ἦν ἡ ἀπὸ τῶν ὑψῶν τοῦ θεοβαδίστου ὄρους Σινᾶ δοθεῖσα τῷ βραδυγλώσσῳ νομοθέτῃ τοῦ Ἰσραὴλ διδασκαλία, μήτ' ἐν ἄλλῃ περιστάσει καθὼς νομίζομεν· ἐπιτρέπεται μόνον ὁμνύειν εἰς τὸ τοῦ βασιλέως ὄνομα (ψ. ξβ', 11)· τὸ δὲ ὁμνύειν τῷ πλησίον, διαφόρως ἐξηγούμενον, ἐννοεῖ πιθανῶς ἢ τὸ διαβεβαιοῦσθαι (ψ. ιδ', 4), ἢ τὸ ἔχειν ἐν χρήσει λέξεις ἢ φράσεις τινὰς ἀντὶ ὅρκων. Οὕτως εὑρίσκομεν ἐν τῇ Παλαιᾷ Γραφῇ τὸν Ἰωσὴφ ὀμνύοντα «νὴ τὴν ὑγιείαν Φαραώ» (Γεν. μβ', 15), οὕτω βλέπομεν τὸν ἀπόστολον τῶν ἐθνῶν ὁρκιζόμενον «νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν», ἢ μαρτυρόμενον τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ (Α' πρ. Κορινθ. ιε', 31, Ρωμ. α', 9, Β' Κορινθ. α', 23), διότι οὐδ' ἔπεται οἱονεὶ συμπέρασμα συνεχόμενον ἀπὸ τῶν τοῦ ιδ' ψαλμοῦ (4) ὅτι ἐπέτρεπεν ὁ προφητάναξ τὸ ὀμνῦναι ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου, τοῦθ' ὅπερ ὁ ἰουδαϊκὸς νόμος ἐπέτρεπεν (Ἐξόδ. κ', 4).

Τοιαύτη ἐν συνόψει ἡ περὶ τῶν πρὸς τὸν Θεὸν καθηκόντων διδασκαλία τοῦ Δαυίδ. Ὁ γνῶσιν ἔχων τελείαν τοῦ Θεοῦ ἀγαπᾷ αὐτόν, καὶ φοβεῖται οὐχὶ δουλικῶς, ἀλλ' υἱικῶς λατρεύων τοῦτον ἐν ἀληθείᾳ, τηρεῖ τὸν νόμον αὐτοῦ τόν τε γραπτὸν καὶ τὸν φυσικόν, τὸν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ δηλονότι συνειδήσει λαλοῦντα. Ὁ πάντων τούτων ἐπιλανθανόμενος εὐδιάβολος πρὸς κακίαν δημιουργεῖ τὴν ὅλην αὐτοῦ ζωήν, ὁ δὲ μηδεμίαν ἔχων ἰδέαν τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ, μήτε πιστεύων εἰς αὐτόν, ὁ ἄφρων ἐστὶν ἐν παντὶ διεφθαρμένος, ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, ὡς συνήθως λέγομεν. Προσφόρως εἶπεν ὁ Δίδυμος· ἀό κακῶς περὶ Θεοῦ φρονήσας καὶ εἰς τὴν ἄλλην ἔρχεται κακίαν· τὴν γὰρ εὐσέβειαν τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς ἐκβαλὼν συνεκβέβληκεν αὐτῇ πᾶσαν ἀρετὴν ἀκολουθοῦσαν ὡς βασιλίδι τῇ εὐσεβείᾳ». Οὐδεὶς δὲ φρονεῖ κατὰ διάφορον τρόπον. Ὑποβάθραν καὶ ρίζαν τῆς ἀσεβείας ἐκάλεσε Θεοδώρητος ὁ Κύρου τὴν τοῦ βίου διαφθοράν· ὁ εἰς ἀκόλαστον βίον ἑαυτὸν ἐκδιδοὺς ἐξέβαλεν ἀπὸ τῆς μνήμης αὐτοῦ τὸν Θεόν. Ταῦτα ὁ ἱερὸς ἐκεῖνος ἀνήρ· ταῦτα δ' ὁ προφητάναξ πρὸ αὐτοῦ ὑπεδήλωσε σαφῶς (ψ. ιγ', 1, 3). Ἐντεῦθεν ὁ λόγος περὶ τῶν πρὸς τὸν πλησίον καθηκόντων συμφυὴς ἐστι τῷ παρόντι λόγῳ, ἀπὸ τοῦ ὁποίου μεταβαίνομεν ἀμέσως εἰς ἐκεῖνον.

Γ.

ΑΓΓΕΛΙΑ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ἔχομεν ὑπ' ὄψιν ἀγγελίαν, δι' ἧς ὁ τῆς φιλοσοφίας διδάκτωρ κ. Λουΐζος Ἡλιού, ἀγγέλλει τὴν ἔκδοσιν *Κατὰ Χριστὸν Φιλοσοφικῆς Ἠθικῆς*. Ὁ φιλόπονος ἐκδότης ἐστὶ γνωστὸς ἀπὸ τῶν ἐν τῇ «Ἐκκλησ. Ἀληθείᾳ» (περιόδου Β' ἔτους Γ') δημοσιευθεισῶν μελετῶν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν θεμελιωδῶν ἠθικῶν ἀληθειῶν τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ κατὰ συνέπειαν ἀποβαίνει περιττὴ πᾶσα τοῦ βιβλίου σύστασις. Ὁ καθηγητὴς κ. Λουΐζος Ἡλιού τίθησι βάσιν τῶν μελετῶν αὐτοῦ, ὧν τινα πρόδρομον (specimen) ἐξέδωκεν ἓν μέρος ἐν τῇ «Ἐκκλησ. Ἀληθείᾳ», ἐκδίδωσι δ' ἐν τῇ *Φιλοσοφικῇ κατὰ Χριστὸν Ἠθικῇ*, τὸ πόρισμα πολυετῶν μελετῶν περὶ τὴν ζήτησιν πρεπωδεστάτου καὶ συμφορωτάτου τῷ ἀνθρώπῳ βίου, συμπεραίνει δ' ὅτι ὁ ἄριστος καὶ εὐδαιμονέστατος βίος ἐστὶν ὁ χριστιανικὸς βίος. Ἐὰν ἡ συνείδησις μορφωθῇ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ὑπὸ δὲ τοιαύτης οὕτωσὶ μεμορφωμένης καὶ καθοδηγουμένης συνειδήσεως ὁδηγῆται πᾶς ἄνθρωπος, ὡς ἐνσώματον δημιούργημα φυλάττει τὴν ὑγιείαν αὐτοῦ, σώζει τὰ κτήματα, περιποιεῖ ἑαυτῷ περιουσίαν· διάγει βίον ζηλωτόν, εὐδοκιμεῖ, τιμᾶται, μέτοχος γίνεται τοῦ κατ' ἄνθρωπον εὐδαίμονος βίου, οὗ τὰ κεφάλαια πατρικὴ καὶ μητρικὴ ἐπιμέλεια μεταδίδει ὡσεὶ θεμέλιά τινα καὶ ὑπόστασιν εὐδαίμονος ζωῆς εἰς τέκνα τέκνων, ὧν ἐπιμελεῖται τῆς ἀνατροφῆς, ὡς ἐπιμελεῖται τῶν ἀδελφῶν, τῶν οἰκείων, τῶν ὁμοίων αὐτῷ. Ἐν μέσῳ τῆς παρατηρουμένης ἐνιαχοῦ μεμπτῆς ἐκλύσεως τῶν ἠθῶν, ἐν τῷ μέσῳ δ' ὀρθολογισμοῦ θρησκευτικοῦ, ἡ *Φιλοσοφικὴ κατὰ Χριστὸν Ἠθικὴ* τοῦ διδάκτορος Λουΐζου Ἡλιού, καινοτομοῦσα περὶ τὴν μέθοδον τῆς συγγραφῆς, ἐστὶ βιβλίον χρῆζον τῆς ὑλικῆς ὑποστηρίξεως παντὸς τιμῶντος τὰς παρ' ἡμῖν ἀναγεννωμένας φιλοσοφικὰς μελέτας, χρηευούσας ὑπηρῶν καὶ ἀκαμάτων λάτρεων μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀειμνήστου Βράϊλα Ἀρμένη. Διὸ καὶ συνιστῶμεν ἐκθύμως αὐτὴν πᾶσι τοῖς ὁμογενέσιν.

ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΟΝ, παριέχον τὰς θείας καὶ ἱερὰς ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ *Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου καὶ Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου, ἤτοι τῶν προηγιασμένων· ἔτι δὲ καὶ τὰς τάξεις πασῶν τῶν χειροτονιῶν, τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἀρραβῶνος καὶ τοῦ στεφανώματος, τὴν ἀκολουθίαν τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ, καὶ μέρος τῆς ἱερᾶς μεταλήψεως, καὶ ἄλλας ἀναγκαίας τοῖς ἀρχιερεῦσιν εὐχάς, ἐκδοθὲν ἤδη εἰς χρῆσιν τῶν ἀρχιερέων, ἐπιμελείᾳ συντόνῳ τῶν πανιερωτάτων ἐφόρων τῆς πατριαρχικῆς τυπογραφίας. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ΑΩΚ'. 1820. Ἀδείᾳ καὶ κελεύσματι τῆς ἱερᾶς Συνόδου.*

Ἀντίτυπά τινα τοῦ ἀνωτέρου ἀρχιερατικοῦ (*Φυλλάδας*) ἐκτετυπωμένα λίαν φιλοκάλως καὶ ἐπὶ καλοῦ χάρτου ἐν ἔτει 1820 πωλοῦνται ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Τυπογραφείῳ πρὸς γρ. 40 ἕκαστον, ἄδετα.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἐπιθυμοῦντες νὰ λάβωσι τοῦτο πολυτελῶς δεδεμένον ἀπευθυνθήτωσαν τῇ Ἐπιτροπῇ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗΝ

ΕΤΟΣ Η'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 13 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1888 **ΑΡΙΘ. 22.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἡρακλείας **Γερμανός** (πρόεδρος)
Ἀρχιμανδ. **Γρ. Παλαμᾶς**
Γεράσ. Σ. Δώριζας
Ἀρχιγρ. Ἱ. Συνόδ. **Κωνστ. Ἀλεξανδρίδης** (ταμίας)
Ἰωάν. Δ. Τανταλίδης (γραμματεύς).

Ἀρχισυντάκτης **Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών**

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἥμίση.

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Νοεμβρίου καὶ τὴν 1 Μαΐου.

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Ἡρακλείας κ. Γερμανῷ Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς· Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».— Αἱ ἀπογραφὴν τοῦ ταμίου Ἱερολ. κ. Κωνσταντίνου Ἀλεξανδρίδου (ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου).

Περιεχόμενα

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά—Τὸ ζήτημα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς—Ἠθικὴ τῶν Ψαλμῶν Γ' ἢ διδασκαλία τοῦ Δαυὶδ περὶ τῶν πρὸς τὸν πλησίον καθηκόντων—συνέχεια)—Ἀγγελία βιβλίων (Ἐθνικοὶ κανονισμοί)—Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον.

Παράρτημα—Κανονικαὶ διατάξεις τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως (σελ. 169—176).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐν τῇ χθεσινῇ συνεδριάσει τῆς ἱερᾶς Συνόδου ἐγένοντο οἱ ἑξῆς διορισμοί: Μέλος τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου, ἀντὶ τοῦ ἀποχωρήσαντος πανιερ. μητροπολίτου Χαλδείας κ. Γερβασίου, διωρίσθη ὁ ἐκ τῶν νέων συνοδικῶν σεβασμ. μητροπολίτης Βιζύης κ. Κωνστάντιος.—Πρόεδρος τῆς Κεντρ. Ἐκκλησ. Ἐπιτροπῆς, ἀντὶ τοῦ ἀποχωρήσαντος πανιερ. μητροπολίτου Βερροίας κ. Προκοπίου, διωρίσθη ὁ ἐκ τῶν νέων συνοδικῶν σεβασμ. μητροπολίτης Μογλενῶν κ. Καλλίνικος.—Πρόεδρος τῆς Πατριαρχ. Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς διωρίσθη ὁ ἐκ τῶν νέων συνοδικῶν σεβ. μητροπολίτης Σισανίου κ. Ἀθανάσιος.—Πρόεδρος τῆς ἐφορίας τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰωακειμείου Παρθεναγωγείου, ἀντὶ τοῦ πανιερ. μητροπολίτου Μιτυλήνης, διωρίσθη ὁ ἐκ τῶν νέων συνοδικῶν σεβασμ. μητροπολίτης Νικοπόλεως κ. Ἱερώνυμος.

— Ἐν τῇ αὐτῇ συνεδριάσει διωρίσθη ἡ ἐφορία τῆς, συνεπείᾳ προηγουμένης ἀποφάσεως τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου, συστηθησομένης Πατριαρχικῆς Μουσικῆς Σχολῆς. Τὴν ἐφορίαν ταύτην, εἰς ἣν ἀνατεθήσεται καὶ ἡ σύνταξις τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Σχολῆς ταύτης, ἀπαρτίζουσιν: ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Σισανίου κ. Ἀθανάσιος (πρόεδρος), ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Κοσμᾶς, ὁ πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτης κ. Γερμανὸς Ἀρθονίδης καὶ οἱ κ. κ. Δημ. Παπαλλῆς καὶ Ἀνδρέας Σπαθάρης.

— Ὑπὸ τῆς ἐφορίας τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰωακειμείου παρθεναγωγείου συνταχθεὶς ὑπεβλήθη διὰ τῆς Α. Θ. Π. εἰς τὸ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβούλιον Κανονισμὸς τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ τούτου καθιδρύματος. Πρὸς μελέτην τοῦ Κανονισμοῦ τούτου ἐξελέγη ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδριάσει τοῦ Συμβουλίου δἱμελὴς ἐπιτροπή, ἐκ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως κ. Κλήμεντος καὶ τοῦ Α' γραμματέως τοῦ Συμβουλίου, οἵτινες θέλουσιν ὑποβάλει τὸ συμπέρασμα τῶν ἐπ' αὐτοῦ κρίσεων καὶ τὰς παρατηρήσεις αὐτῶν εἰς τὸ Μ. Συμβούλιον διὰ τὰ περαιτέρω.

— Ἔξαρχος πρὸς παραλαβὴν τῆς περιουσίας τοῦ μακαρίτου Στρωμνίτσης Ἀγαθαγγέλου διωρίσθη συνοδικῶς ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Ἀρδαμερίου κ. Κωνσταντῖνος.

— Ὑποβληθέντων, ὡς ἀνηγγείλαμεν, ὑπὸ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Βερροίας κ. Προκοπίου, τέως ταμίου τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογ. Σχολῆς τῶν λογαριασμῶν τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ καὶ ἐξελεγχθέντων ὑπὸ τριμελοῦς ἐπιτροπῆς, ἐξεφράσθη τῷ ἀποχωροῦντι σεβ. συνοδικῷ διὰ πατριαρχικοῦ πιττακίου ἡ εὐαρέσκεια τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ τάξει καὶ ἀκριβείᾳ αὐτῶν.

— Μέλος τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου διωρίσθη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμ. πατριάρχου ὁ πανοσ. Μ. ἀρχιμανδρίτης τῶν Πατριαρχείων κ. Ματθαῖος.

— Τῇ παρασκευῇ, ψαλλομένης τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἀκαθίστου ὕμνου, ἐχοροστάτησε μετὰ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, ὅστις καὶ ἀνέγνω τοὺς οἴκους

μετὰ τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Ἡρακλείας, Νικαίας καὶ Βερροίας. Τῇ ἐπιούσῃ, σαββάτῳ, ἡ Α. Θ. Π. ἐλειτουργήθη ἐν τῷ νεῷ τοῦ ἱεροῦ ἁγιάσματος τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν.

— Τῇ κυριακῇ, Ε' τῶν νηστειῶν (3 ἀρχομένου), ἐκήρυξεν ἐπ' ἀμβωνος ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ κατὰ τὸν ἑσπερινόν, ὁ πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτης κ. Βασίλειος Γεωργιάδης σχολάρχης τῆς ἐνταῦθα Κεντρ. Ἱερατικῆς Σχολῆς, περὶ καθήκοντος.

— Ἀναχωρεῖ σήμερον εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπως ἐκεῖθεν μεταβῇ εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ὁ πανιερ. μητροπολίτης Βερροίας καὶ Ναούσης κ. Προκόπιος, ἐπὶ διετίαν ἐνταῦθα διαμείνας ὡς συνοδικὸς καὶ χρηματίσας ἅμα ἐφοροταμίας μὲν τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς, πρόεδρος δὲ τῆς Πατριαρχ. Κεντρικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς.

— Ἀφίκετο τῇ παρασκευῇ (8) ἐνταῦθα ὁ ἐκ τῶν νέων μελῶν τῆς ἱερᾶς Συνόδου σεβ. μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Ἱερώνυμος. Ἀπεχώρησε δὲ ἐκ τῆς ἱερᾶς Συνόδου συμπληρώσας τὴν διετίαν αὐτοῦ ὁ πανιερ. μητροπολίτης Χαλδείας κ. Γερβάσιος.

— Τῇ παρελθούσῃ πέμπτῃ (7) ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην ὁ πρό τινων ἡμερῶν ἀφικόμενος εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν πανιερ. ἐπίσκοπος Potosi (ἐν Μεξικῷ) κ. Montes de Oca, ἐπισκεψάμενος καὶ τὸν σεπτὸν πατριαρχικὸν ναόν.

— Ποιησάμενοι ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς *Ἀληθείας* λόγον περὶ τῆς διαθήκης τοῦ μακαρίτου Βασιλείου Γεωργίου Σουλήνη τοῦ Θεσσαλοῦ, ἐσημειώσαμεν ἐκ τῶν πολλῶν αὐτοῦ εὐεργετικῶν κληροδοτημάτων τὰ διατεθέντα ὑπὲρ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει κοινῶν ἐκπαιδευτικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν καθιδρυμάτων. Προστίθεμεν σήμερον ὅτι τὸ ἐκ 13,000 λιρῶν ὁλικὸν ποσὸν τῆς περιουσίας τοῦ φιλογενοῦς ἐκείνου ἀνδρὸς διετέθη, ὡς σημειοῖ τὸ α' ἄρθρον τῆς διαθήκης, ὑπὲρ τῆς γενεθλίου αὐτοῦ χώρας Μακρινίτσης καὶ ἰδίως τῆς συνοικίας αὐτῆς Παναγίας Μακαριωτίσσης, ὑπὲρ τῆς θετῆς αὐτοῦ πατρίδος Βάρνης, πρὸς ἣν, ὡς λέγει, διέτρεφεν ἀγάπην ὅσην καὶ πρὸς τὴν γενέτειραν, καὶ ὑπὲρ ἑτέρων ὑπὸ γενικὴν ἔποψιν κοινωφελῶν ἔργων, ἐν οἷς καὶ τὰ σημειωθέντα ἐν τῷ ἡγουμένῳ ἡμῶν φύλλῳ καθιδρύματα.

Τὰ ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου ὁμογενοῦς κοινότητος Βάρνης κληροδοτήματά εἰσι τὰ ἑξῆς :

Ἡ ἐν τῷ συνοικίᾳ Βάρογλου ἰδιόκτητος αὐτοῦ οἰκία ἵνα μεταποιηθῇ εἰς ἑλληνικὸν Παρθεναγωγεῖον ὡς ἑξῆς· 400 λίρ. ἀφιεροῖ πρὸς ἀγορὰν τῆς παρακειμένης οἰκίας τοῦ Χ. Νικολ. Κούρτογλου, ἧς κατεδαφιζομένης τὸ γήπεδον θὰ ἑνωθῇ μετὰ τοῦ παρθεναγωγείου· ἑπέρας 600 λίρ. διὰ τὴν μετασκευὴν τῆς οἰκίας αὐτοῦ εἰς δύο μεγάλας αἰθούσας διὰ παρθεναγωγεῖον καὶ εἰς δωμάτια κατάλληλα. Τὰ τῆς κυριότητος τοῦ καθιδρύματος τούτου ὡς καὶ τὰ τῆς διευθύνσεως, ἐφορίας καὶ προγράμματος λεπτομερέστατα ὁρίζονται ἐν τῷ 5 ἄρθρῳ τῆς διαθήκης. Πρὸς συντήρησιν δὲ τοῦ παρθεναγωγείου τούτου ἀφιεροῖ τὰ ἑξῆς : α'] τὸ ἐν τῇ κάτω ἀγορᾷ Βάρνης κατὰ τὴν μεγάλην ὁδὸν κείμενον ἥμισυ μαγαζίον αὐτοῦ, ἐγγεγραμμένον ὂν ἐπ' ὀνόματι Παρασκευᾶ Θ. Παράσχου· β'] 600 λίρ. δι' οἰκοδόμημα μιᾶς λιθοκτίστου οἰκίας προσαρτηθησομένης εἰς τὸ παρθεναγωγεῖον ὡς κτήματος αὐτοῦ· γ'] 1500 λίρ. δι' ἀνέγερσιν ἑτέρου κτήματος προσαρτηθησομένου ὁμοίως· καὶ δ'] ὅσα κτήματα ἤθελον τυχὸν τῷ δοθῇ ἀντὶ χρημάτων ὑπὸ τῶν ὀφειλετῶν αὐτοῦ. Λίρ. 700 ἀφιεροῖ ὑπὲρ τῆς ἀνεγέρσεως ἑλλην. ἀλληλοδιδακτικοῦ σχολείου τῶν ἀρρένων ἐν Βάρνῃ, συντηρηθησομένου ἐκ τοῦ περισσεύματος τῶν προσόδων τοῦ παρθεναγωγείου ἢ ἐκ τῶν προσόδων τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Νικολάου ἢ τῶν λοιπῶν ἑλληνικῶν σχολείων· λίρ. 500, ἵνα ἐκ τῶν τόκων αὐτῶν συντηρῆται μία τῶν τελειοφοίτων τοῦ παρθεναγωγείου πρὸς τελειοποίησιν αὐτῆς δι' ἀνωτέρων σπουδῶν· λίρ. 500 ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς σχολῆς Βάρνης, πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ οἰκοδομήματος αὐτῆς, ἔτι δὲ λίρ. 250 πρὸς ἀγορὰν ὀργάνων τῆς φυσικῆς καὶ λίρ. 150 πρὸς καταρτισμὸν ἀρχαιολογικοῦ μουσείου· λίρ. 175 πρὸς οἰκοδομὴν μικρᾶς ἐκκλησίας ἐν τῷ νεκροταφείῳ τῆς ὁμογενοῦς ὀρθοδόξου κοινότητος· λίρ. 100 πρὸς ἀποκατάστασιν πέντε ὅλως πτωχῶν καὶ ὀρφανῶν Βαρναίων κορασίων.

Παραλείπομεν πλείστας ἄλλας φιλανθρωπικὰς καὶ φιλογενεῖς διατάξεις τοῦ ἀειμνήστου διαθέτου, γνωστὰς ἄλλως τε πρὸ πολλου γενομένας, ἀτε δὴ τῆς διαθήκης αὐτοῦ δημοσιευθείσης τῷ 1878 ἐν φυλλαδίῳ περιέχοντι 24 ὅλας σελίδας, φερούσης δὲ χρονολογίαν 25 μαρτίου 1871.

Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων.— Ἐπιστέλλουσιν ἐκ τῆς ἁγίας Πόλεως ὅτι ἡ Α. Θ. Μ. ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Νικόδημος, ἐξακολουθούσης τῆς θεραπείας τῆς πληγῆς αὐτοῦ, ἀπεσύρθη εἰς τὸ «Καταμόνας» λεγόμενον, ἐπιτρέψας τὴν διοίκησιν τῶν πραγμάτων τοῦ Παναγίου Τάφου εἰς Ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν πανιερ. ἀρχιεπισκόπων Ἰορδάνου Ἐπιφανίου καὶ Σεβαστείας Κυρίλλου.

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ
ΤΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Πρὸς τὴν σύνταξιν τῆς **Ἐκκλησ. Ἀληθείας.**

Ἀναμοχλεύεται καὶ πάλιν, εὐτυχῶς, τὸ περὶ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς ζήτημα, καὶ νῦν ὑπὸ ἀνδρῶν τὰ μάλα ἁρμοδίων. Ἀντιπαρατηρήσεις γίνονται, Ἐπιτροπαὶ ἐπίσημοι καὶ ἡμιεπίσημοι συνιστῶνται, συζητήσεις διασταυροῦνται, καὶ οἱ κύκλοι ἐνίων ἀγαθῶν ἱεροψαλτῶν ἡμῶν συνταράσσονται, διότι ἐν ἀγωνίᾳ μερμυρίζουσι κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν διαλογιζόμενοι, λέγουσι «τί ἄρα ἔσται ἡμῖν ! » Ἐν τοιαύτῃ ψυχολογικῇ καταστάσει τῶν ἀμέσως ἐπὶ τοῦ ζητήματος ὑλικῶς ἐνδιαφερομένων, τολμῶ καὶ αὖθις κἀγὼ ὁ ταπεινὸς ὑψῶσαι τὴν ἀσθενῆ μου φωνήν, λα-

βών τὸ ἐνδόσιμον ἐκ τινος ἐκθέσεως δημοσιευθείσης ἐν τῷ νῦν καταστάντι σπουδαίῳ περιοδικῷ τῆς *Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας*.

Καὶ ὄντως ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 15 φύλλῳ τοῦ εἰρημένου περιοδικοῦ, καὶ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 24 φεβρουαρίου ἐ. ἔ. μετ' ἐπιστασίας καὶ μετὰ πολλοῦ τοῦ ἐνδιαφέροντος ἀνέγνων ἔκθεσιν Ἐπιτροπῆς συστάσης τῇ πρωτοβουλίᾳ καὶ ταῖς εὐλογίαις τοῦ ὄντως μουσοτραφοῦς, καὶ τῶν πατρῴων παραδόσεων ἐνθέρμου ζηλωτοῦ, τῆς Α. Θ. Π. δηλονότι τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Διονυσίου τοῦ Ε', Ἔκθεσιν σκοπὸν ἔχουσαν τὴν διακανόνισιν, συστηματοποίησιν, ἑδραίωσιν καὶ προαγωγὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν πατρίου Μουσικῆς.

Αἱ σκέψεις, καὶ τὰ θέλξαντα τὴν ἐμὴν καρδίαν πορίσματα τῆς ἐκθέσεως ταύτης, ἐμφαίνουσιν ἀληθῶς τὸν σπουδαῖον καὶ ἐμβριθῆ χαρακτῆρα τῶν ὑπογραψάντων ταύτην σεβαστῶν ἀνδρῶν, ἀνδρῶν εὐσεβῶν, φιλοτίμων, ἐμπείρων, καὶ τὸν δάκτυλον αὐτῶν ἀδεῶς καὶ ἄνευ φανατισμοῦ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος θέντων. Ὁμολογῶ τοίνυν ὅτι πρώτην ἤδη φορὰν βλέπω σοβαρῶς καὶ λογικῶς διαλευκαινόμενον τὸ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν συνταράσσον, καὶ τὴν Ὀρθοδοξίαν σκανδαλίζον πολύκροτον ζήτημα τοῦτο, ὅπερ κἀγὼ ὁ ἐλάχιστος, δικαίως ἢ ἀδίκως, ἐν τοῖς μουσικοῖς τέτιζιν ἐκ παιδικῆς μου ἡλικίας συγκαταλεγόμενος, πρὸ δεκαετίας περίπου ἀπεπειράθην ν' ἀναπτύξω, κατὰ τὸ μέτρον τῶν δυνάμεών μου· ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτὸν ἀπολύτως τρόπον, ἐν διαφόροις διατριβαῖς μου, ἃς ἡ μήτηρ ἡμῶν Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ηὐδόκησε λίαν εὐμενῶς νὰ υἱοθετήσῃ καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ ἐν μέρει δι' ἐγκυκλίων τῆς Μεγάλης Πρωτοσυγκελλίας πρὸς ὅλας τὰς ὀρθοδόξους ἐκκλησίας. Ἀλλ' ὡς φαίνεται, ἔνθεν μὲν ἡ ἐμὴ ἀνικανότης, ἔνθεν δὲ καὶ πρὸ πάντων ἄκαιροί τινες ζηλοτυπίαι, ἐγωϊσμοί, ἰδιοτέλειαι, καὶ κότος ἀοιδῶν πρὸς ἀοιδοὺς ἐματαίωσαν πρὸς καιρὸν τὸ σκόπιμον τῶν συλλογισμῶν μου.

Αἱ σκέψεις τῆς εἰρημένης Ἐπιτροπῆς, κατ' ἐμὴν ταπεινὴν γνώμην, δὲν ἐπιδέχονται σπουδαίαν τινὰ διαμφισβήτησιν, καθότι πρόκειται περὶ διασώσεως τῆς προγονικῆς ταύτης πολυτίμου κληρονομίας τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Μουσικῆς, ἀπό τε τῆς αὐθαιρεσίας καὶ τῆς πεισματώδους ἀπειροκαλίας ἐνίων ἐκ τῶν ἡμετέρων εὐλογημένων ἱεροψαλτῶν, τῶν διδασκάλων καὶ ὑπὸ τῶν ἁπλοϊκωτέρων *δασκάλων* ἐπιλεγομένων, καὶ ἀπὸ τῆς ὀσημέραι διαδιδομένης ξενικῆς μούσης, οὐχὶ μόνον τῆς εὐρωπαϊκῆς, ἀλλὰ τὸ χείριστον καὶ πρὸ πάντων τῆς ἀσιατικῆς, ἐπιτετηδευμένης καὶ ἐκλελυμένης.

Τὸν κίνδυνον τοῦτον κατεῖδον καὶ αὐτοὶ οἱ Εὐρωπαῖοι ἐπιστήμονες μουσικοί, ἐλεεινολογοῦντες τὸν ἀδόηριτισμὸν ἡμῶν ἐπὶ τῆς διαφυλάξεως τοῦ προγονικοῦ ἡμῶν τούτου κειμηλίου τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Μουσικῆς, περὶ ἧς σπουδαιότατα καὶ ὀγκωδέστατα συνέγραψαν συγγράμματα, καὶ ἐνησχολήθησαν πολλῷ πλεῖον ἡμῶν τῶν ὀρθοδόξων ἐπὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος. Ἀφίνω πρὸς καιρὸν τὸ θεωρητικὸν μέρος τῶν σοφῶν συγγραφῶν τῶν Fetis, Gewaert, Bourgault De Coudray καὶ πολλῶν ἄλλων ἐπιστημόνων εἰδικῶς περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Μουσικῆς, καὶ περιορίζομαι ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς τὸ ἑξῆς ἀπόσπασμα μελέτης περὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος, ἀναγνωσθείσης τὴν 3 ἰανουαρίου 1878 παρὰ τοῦ μουσοτραφοῦς Ch. Em. Ruelle ἐν τῇ τότε συνεδριάσει του ἐν Παρισίοις ἀπὸ τοῦ 1869 συσταθέντος Συλλόγου, καθιδρύματος δημοσίας ὠφελείας, πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν ἐν Γαλλίᾳ. Ἰδοὺ τί δύναται ν' ἀναγνώσῃ πᾶς ὁ βουλόμενος ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ συλλόγου τούτου κατὰ τὸ ἔτος 1878 :

« Συνεστήθη ἐπ' ἐσχάτων ἐν τῷ τῆς Κωνσταντι-
» νουπόλεως Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ, ὡς ἀνα-
» φέρει ὁ κ. Bourgault De Coudray, Μουσικὴ Ἐπιτρο-
» πὴ ἀποφασίσασα ὅτι εἶναι ἐπάναγκες ἵνα μεταγρα-
» φῶσι δι' εὐρωπαϊκῆς σημαδογραφίας ἅπαντα τὰ
» ἐκκλησιαστικὰ ᾄσματα τῆς ἑλληνικῆς λειτουργίας.
» Ἐπικροτοῦμεν πληρέστατα εἰς τὰς εὐχὰς τοῦ ἡμε-
» τέρου συναδέλφου διὰ τὴν ταχεῖαν πραγματοποίη-
» σιν τοῦ σχεδίου τούτου, εὐχερῶς δυναμένου νὰ κα-
» τορθωθῇ, διὰ τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. De Coudray προτει-
» νομένου μέσου[1]. Τοῦτο ἔτι πλέον καταδεικνύει τὴν
» σπουδαιότητα τοῦ τελευταίου αὐτοῦ πονήματος :
» *Μελέται ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησιαστικῆς*
» *Μουσικῆς* (Études sur la Musique Ecclésiastique Grecque).

» Τὸ σύγγραμμα τοῦτο σύγκειται ἐκ δύο διακε-
» κριμένων μερῶν. Ἐν πρώτοις, Μελέται γενικαί, οὕ-
» τως εἰπεῖν, ἱστορικὴ καὶ θεωρητικὴ ἔκθεσις συμπε-
» ριλαμβάνουσα διαφόρους σκέψεις περὶ τοῦ μέλλοντος
» τῆς ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς ἐν τῇ ἑλληνικῇ Ἀνα-
» τολῇ, διάφορα παραδείγματα μεταγραφῆς αὐτῆς διὰ
» τῆς εὐρωπαϊκῆς σημαδογραφίας. Ἐν τέλει δὲ συνο-
» πτικὴ μετάφρασις τοῦ Θεωρητικοῦ τῆς βυζαντινῆς
» Μουσικῆς ὑπὸ Χρυσάνθου τοῦ ἐκ Μαδύτου, γενομένη
» τῇ συνεργασίᾳ τοῦ κ. Emile Burnouf[2].

» Αἱ μελέται διαιροῦνται εἰς τέσσαρα κεφάλαια :
» α'] Γενικαὶ Θεωρίαι.
» β'] Οἱ ἦχοι τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς.
» γ'] Ἐκκλησιαστικὰ καὶ κοσμικὰ ᾄσματα.
» δ'] Μουσικὴ ἀναμόρφωσις ἐν τῇ Ἀνατολῇ.

---

1. Τὸ μέσον τοῦτο εἶναι ἡ πρόσληψις δύο μόνον σημείων εἰς τὴν νέαν ταύτην γραφήν : ἡ διπλῆ δίεσις (double dièse) + ἐμφαίνουσα τὴν κατὰ $^1/_4$ τοῦ τόνου ὑπὲρ τὸ ἡμιτόνιον ὀξυτέραν ἀνάβασιν, καὶ ἡ διπλῆ ὕφεσις (double bémol) 𝄫, ἐμφαίνουσα κατὰ $^1/_4$ τοῦ τόνου κάτω τοῦ ἡμιτονίου χαμηλοτέραν κατάβασιν.

1. Καὶ πολλῶν ἄλλων, ἤτοι Γερογιάννη πρωτοψάλτου ἐν Ἀθήναις, Μισ. Μισαηλίδου πρωτοψάλτου ἐν Σμύρνῃ, Γ. Βιολάκη πρωτοψάλτου ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ πρὸ πάντων τοῦ ἀξιολόγου μουσικοφιλοσόφου ἀρχιμανδρ. Γερμανοῦ Ἀφθονίδου, τοῦ ἄλλου τυφλοῦ ἀοιδοῦ μετὰ τὸν ἀείμνηστον καὶ πολύκλαυστον ἡμῶν φίλον Ἠλίαν τὸν Ταντταλίδην.

» Καὶ ὄντως μεθ' ὅλην τὴν ἐλεεινὴν κατάπτωσιν, » εἰς ἣν ὑπέκυψε καὶ ἡ ἐκτέλεσις καὶ ἡ θεωρία τῆς ἐκ- » κλησιαστικῆς ταύτης Μουσικῆς, ἀποδαίνει ἐπάναγκες » ὅπως ἐνασχοληθῶσιν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐνδιαφερό- » μενοι διὰ νὰ τὴν ζωογονήσωσι καὶ νὰ τὴν ἐπαναρέ- » ρωσιν εἰς τὸ ἰδιάζον αὐτῇ κάλλος. Ἡ Μουσικὴ αὕτη » εἶναι ἐθνικὴ κληρονομία, εἶναι ἀρχαία παράδοσις καὶ » ἐκκλησιαστικὴ καὶ πολιτική. Ἀναστηλουμένη καὶ » βελτιουμένη ὡς δεῖ, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀρε- » τηρία πρὸς ἀνασύστασιν μιᾶς μουσικῆς γλώσσης » πρωτοτύπου, καὶ ἀληθῶς ἰδιαζούσης καὶ καταλλή- » λου εἰς τοὺς ἀνατολικοὺς λαούς. Κατὰ πρῶτον ὅμως » λόγον πρέπει νὰ μεταρρυθμισθῇ καὶ βελτιωθῇ ἡ νῦν » ὑπάρχουσα ἐν ἐνεργείᾳ ἐκτέλεσις, ὡς ἀπράδεκτος » καὶ συνάμα ἀνυπόφορος. Σήμερον ἡ ἐν ταῖς ἐκκλη- » σίαις τῆς Ἀνατολῆς ψαλλομένη μουσικὴ δὲν εἶναι » μουσική, εἶναι κραυγὴ ἔρρινος καὶ ἀκανόνιστος, εἶναι » παραφωνία. Ὁ κ. De Coudray προτείνει, ὡς μέσον » θεραπείας τοῦ κακοῦ καὶ τῆς καταπτώσεως ταύτης, » τὴν εἰσαγωγὴν τῆς πολυφωνίας εἰς τὴν βυζαντινὴν » λειτουργικὴν μελῳδίαν, τοῦ ἐξόχου τούτου εὑρήμα- » τος· ἀλλὰ διὰ νὰ γίνῃ τοῦτο, δέον ν' ἀποσκορακι- » σθῶσι τὰ δὴ λεγόμενα τριτημόρια ἢ πεμπτημόρια » τόνου, χρειάζεται ὅμως προσοχὴ μήποτε παρασυρθῶ- » σιν οἱ τὰ τοιαῦτα ἐπιχειρισθησόμενοι ὑπὸ ἀπολύτου » νεωτεριστικοῦ πνεύματος μεταρρυθμίσεως, καὶ οὕτως » ὑποπέσωσιν εἰς ἄλλο ἄτοπον, τουτέστιν εἰς τὴν δου- » λοπρεπῆ ἀπομίμησιν τῆς τῶν δυτικῶν μουσικῆς. » Ἄλλη μία ἀναγκαία τροποποίησις εἶναι καὶ ἡ ἀντι- » κατάστασις τῆς βυζαντινῆς σημαδογραφίας διὰ τῆς » εὐρωπαϊκῆς γραφῆς. Ἡ βυζαντινὴ σημαδογραφία » βασίζεται ἐπὶ τῶν σχετικῶν διαστημάτων μεταξὺ » μιᾶς φωνῆς καὶ τῆς πρὸ αὐτῆς φωνῆς ἢ φθόγγου, » ἐνῷ ἡ ἐν παγκοσμίῳ χρήσει εὐρωπαϊκὴ γραφὴ (ἐκτὸς » ἐν Ἑλλάδι) σημειοῖ ἀριθῶς καὶ μαθηματικῶς τοὺς » βαθμοὺς τοῦ τονισμοῦ. Οὕτως ἀποδεικνύεται ἡ προ- » κύψουσα πρακτικὴ ὠφέλεια τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν » ἰδεῶν, τῶν μέσων καὶ τῶν εὐκολιῶν, αἵτινες θέ- » λουσι προκύψει μεταξὺ τῶν μουσικῶν προσόδων τῆς » τε ἀνατολικῆς μουσικῆς καὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς. Διότι » ἡ μὲν ἀνατολικὴ θέλει δανεισθῇ παρὰ τῆς Εὐρώπης » τὴν πολυφωνίαν, πρὸς δὲ καὶ τὴν εὐρωπαϊκὴν σημα- » δογραφίαν, ἡ δὲ εὐρωπαϊκὴ τὴν ποικιλίαν τῶν πο- » λυειδῶν ἤχων τῆς ἀνατολικῆς μελοποιίας ».

Ἴσως ταῦτα τὰ ὑπὸ φράγκου ὑποδεικνυόμενα θεωρηθῶσι παρά τινων ὑπεσβολικά. Σύμφημι, ἀλλ' ἐν τῇ μελέτῃ ταύτῃ ἐπικροτηθείσῃ τότε ὑπὸ διαφόρων σοφῶν καὶ ἀμερολήπτων ἀνδρῶν, γίνεται λόγος, ὡς βλέπετε, περὶ τῆς πάλαι ποτὲ ὑπαρξάσης, νῦν δὲ μήτε ἴχνος ἐχούσης τακτικῆς μουσικῆς Ἐπιτροπῆς συστάσης ἐν τῷ ἐνταῦθα Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ, ἧς τὰ προκαταρκτικὰ πορίσματα κατετέθησαν ἐν τοῖς πρα- κτικοῖς τοῦ 1876—1877 (ὅρα περιοδικὸν 1876—1877 σελ. 172—175), καὶ ἀκολούθως ἐν τῇ ἐπισήμῳ πα- νηγύρει τοῦ Συλλόγου διεσαλπίσθησαν ὑπὸ τοῦ τότε ρήτορος τῆς ἡμέρας καὶ προέδρου κ. Ἰ. Ἀριστοκλέους· Ἀλλὰ πνεῦμα φθόνου, πνεῦμα φανατισμοῦ καὶ πρὸ πάντων ἰδιοτελείας, συμπαρομαρτούσης καὶ τῆς ἀμα- θείας καὶ ἀπειροκαλίας ἐπέφερε τὴν διάλυσιν τῆς Ἐπι- τροπῆς ἐκείνης, καὶ τὸ ζήτημα ἐνετάφη πάλιν εἰς τὸ σκότος, ἢ μᾶλλον παρεπέμφθη εἰς τὰς ἑλληνικὰς καλένδας.

Ὁ Γάλλος Ruelle, ἐν τῇ μελέτῃ αὐτοῦ, ὡς βλέ- πετε, ἐπιθυμεῖ ἐν τῷ διακαεῖ αὐτοῦ ἔρωτι τῆς ἐπι- στήμης καὶ τῆς καλλαισθησίας, χάριν τῶν ἀρχαίων καὶ ἐθνικῶν ἡμῶν παραδόσεων, ἵν' ἀναστηλωθῇ ἡ ἡμέτερα ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ εἰς τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς κάλλος, ἀλλ' ἐπὶ λογικῶν βάσεων, διὰ νὰ μὴ καταρρεύσῃ, ὡς δυστυχῶς ὁσημέραι καταρρέει ἡ τιμαλφὴς αὕτη κλη- ρονομία ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς ἐμμένομεν καὶ προχωροῦμεν πεισματωδῶς εἰς τὸν θηλυπρεπῆ ἀσιατισμόν, εἰσαγα- γόντες ἐν ἀποπλανήσει φρενῶν καὶ ἐθνικῆς φιλοτιμίας χαρακτηρισμοὺς ἀσιατικοὺς ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς μέλεσιν ἡμῶν, καὶ ἐν ποίοις μέλεσιν; Ἐν ταῖς μεγά- λαις δοξολογίαις, ἐν τοῖς πολυέλεοις, ἐν τοῖς χερουβι- κοῖς καὶ κοινωνικοῖς τὰ δὴ λεγόμενα Σουζινάκ, Ἀτζέμ, Χουζάμ, Μπεστεγκιάρ, Χετζάζ, καὶ πόσα ἄλλα; Ἐμ- μένομεν, λέγω, πεισματωδῶς καὶ πάνυ ἀφιλοτίμως, ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας δῆθεν, εἰς τὴν ἀναζήτησιν ἐλαχίστου κλάσματος τόνου, καὶ εἰς τὴν διὰ γραφῆς παράστασιν αὐτῶν διὰ χροῶν, φθορῶν ἢ μᾶλλον δια- φθορῶν. Πάντα ταῦτα τὰ γνωρίζουσι κάλλιστα οἱ Εὐ- ρωπαῖοι μουσικοφιλόσοφοι, καὶ τὰ ὁποῖα οἱ μουσικοὶ ποιηταὶ ἐν τῇ ἀνελίξει τῆς ἁρμονίας μεταχειρίζονται ἐπιτηδείως πως καὶ ἀνεπαισθήτως, ὀνομάζοντες αὐτὰ *κόμματα* ἢ *λήμματα*, γινόμενα φυσικῶς ἐν τῇ πορείᾳ τοῦ μέλους, ἐν ᾧ τυγχάνουσιν, ἐξ αὐτῆς τῆς ἕλξεως τῆς φυσικῆς τοῦ φθόγγου, ἐν ἀναβάσει ἢ ἐν κατα- βάσει, διὰ τῆς ἐντέχνου χρήσεως ὁτὲ μὲν τῆς διέ- σεως, ὁτὲ δὲ τῆς ὑρέσεως ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ φωνῇ. Ἀλλὰ δὲν ἐχάνοντο εἰς τοιαύτας σχολαστικὰς καὶ ἀγόνους θεωρίας οἱ Gluck, Palestrina, Berlioz, Cheru- bini, Hændel, Haydn, Mozart, Bethoven κ. λ. π. ὅτε ἐδημιούργουν τὰ ἀθάνατα αὐτῶν ἐκκλησιαστικὰ μέλη, ὧν τινων ἡμεῖς οἱ νάνοι οὔτε κἂν τὴν ὕπαρξιν γνωρίζομεν.

Ἔρχεται τώρα τὸ ζήτημα τῶν προτάσεων τῆς Ἐπιτροπῆς, ἥτις μελετήσασα αὐτὸ ὄντως ἐπισταμέ- νως καὶ ἀμερολήπτως, ἐξέθηκε τὴν ἑαυτῆς γνώμην. Ἀσπάζομαι πληρέστατα αὐτὴν ἐκ τῶν προτέρων, διότι συμφωνεῖ αὕτη ἐντελῶς εἰς ὅσα πάλαι ποτὲ ἔγραψα καὶ ἐδημοσίευσα κατὰ καιρούς, φλεγόμενος ὑπὸ τοῦ ἔρωτος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Μουσικῆς, τοῦ πατρογονικοῦ ἡμῶν κειμηλίου.

Ἡ Ἐπιτροπὴ γνωματεύει λίαν ὀρθῶς, ὅτι τὸ μό- νον μέσον, τὸ δυνάμενον διασῶσαι τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν Μουσικὴν ἀπὸ τῆς ξενικῆς συγχρωτίσεως ἐν τῷ μέλλοντι, ἐστὶν ἡ σύστασις Μουσικῆς Σχολῆς, ἥτις δι- δάξει θεωρητικῶς τε καὶ πρακτικῶς τοὺς ἐνασκουμένους εἰς τὴν ὡραίαν ταύτην τέχνην, καὶ ἐπαγγελλομένους

βεβαίως ἢ ἐπαγγελθησομένους τὸ ἔντιμον ἐπάγγελμα τοῦ ἱεροψάλτου. Προτείνει δ' ἀκολούθως ἐν ἑτέρῳ παραγράφῳ καὶ ἐν ἑπτὰ ἑδαφίοις πολλὰς καὶ καλὰς συστάσεις, ἐν αἷς καὶ τὴν προσθήκην ἰδιαιτέρας γραμμῆς ἀναγραφούσης ἐν τῇ διαρκείᾳ τοῦ ψαλλομένου ᾄσματος τὸ μέρος τῶν ἰσοκρατῶν. Ἐντεῦθεν γενήσεται ἀτελῶς μέν, καθόσον ἐπιτέτραπται τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἡμῶν ᾄσμασιν, ἡ ἐπιθυμητὴ ἁρμονία, τοὐλάχιστον κατὰ διφωνίαν, ὅπερ ἔσται λίαν ἀρεστὸν τοῖς θεοφοβουμένοις, ἀλλ' ἔνιοι τῶν ἡμετέρων εὐλογημένων καὶ μεγαλοσχήμων ἱεροψαλτῶν ἀνακράξουσι πάλιν ὅτι φράγκικον σύστημα ἐστὶ τὸ τοιοῦτον. Διαβῶμεν.

Κατ' ἀρχὴν καὶ ἐν μέρει καὶ πρακτικώτερον, ἡ πρότασις αὕτη περὶ συστάσεως Μουσικῆς Σχολῆς ἐγένετο ἀσπαστὴ ὑπὸ τοῦ σεβαστοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου, καὶ ληφθήσεται πρόνοια ὑπὲρ τῆς ἐξευρέσεως τῶν ὑλικῶν μέσων πρὸς πραγμάτωσιν τοῦ ἀξιολόγου τούτου σχεδίου. Ἀλλὰ τὸ σχέδιον τοῦτο αὐτομάτως οὐκ ἔστι δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῇ, διότι προβλέπω ὅτι πάλιν θέλουσιν ἀρχίσει κλήσεις καὶ ἀντεγκλήσεις καὶ φιλονεικίαι καὶ ἔριδες μεταξὺ ἐνίων ἱεροψαλτῶν τῶν προσκληθησομένων ὡς διδασκάλων, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἔσται ἀκαρπία.

Διὰ νὰ λάβῃ ζωηρὰν σάρκα τὸ ἐν λόγῳ σχέδιον τοῦτο μόνον δὲν ἀρκεῖ. Ἀνάγκη πᾶσα νὰ γίνῃ ὅ,τι καὶ ἄλλοτε εἶπον ἐν τῇ διατριβῇ μου κατὰ ὀκτώβριον τοῦ 1879, τῇ υἱοθετηθείσῃ τὴν 2 ἰανουαρίου 1880 ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων.

Ἰδοὺ ἐν συνόψει ταῦτα :

Α' Σύστασις ἐξ ἐπαγγέλματος διαρκοῦς Ἐπιτροπῆς συγκειμένης ἐξ ἀμερολήπτων καὶ οὐχὶ σκαιῶν καὶ φανατικῶν μουσικοδιδασκάλων, γνωριζόντων κατὰ βάθος καὶ τὴν ἡμετέραν ἐκκλησιαστικὴν Μουσικήν, ἐπίσης δὲ καὶ τὰς θεωρίας καὶ τὴν πρᾶξιν τῆς εὐρωπαϊκῆς, ἀνδρῶν ἐμφορουμένων ἐξ ἀγνοῦ ἔρωτος τῆς μουσικῆς, ὥστε νὰ ἐννοῶσιν εἰλικρινῶς ὅτι ἡ ἔρρινος καὶ ἀηδὴς προφορὰ τῶν μουσικῶν ῥυθγγων δὲν εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὸ δὴ λεγόμενον σεμνὸν ἐκκλησιαστικὸν ἢ πατριαρχικὸν ὕφος, ἀλλ' ἡ μετὰ καθαρᾶς φωνῆς, ἐντέχνως ἐκ τῶν πνευμόνων καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς ρινὸς ἐκπεμπομένης ἐν τοῖς μελιρρύτοις καὶ ἀθανάτοις μέλεσι τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας. Σήμερον, ὅσοι ἐκ τῶν ἱεροψαλτῶν, καὶ οὗτοι σπάνιοι, ψάλλουσι τακτικῶς μετὰ φυσικῆς καὶ καθαρᾶς καὶ οὐχὶ ἐρρίνου φωνῆς, συνοδεύονται δὲ ὑπὸ πολυφωνίας πολυαρίθμων γεγυμνασμένων κανοναρχῶν, καὶ οὐχὶ τυχαίων ἰσοκρατῶν, κατηγοροῦνται ὑπὸ τῶν ἀφελῶν συναδέλφων των ὡς φραγκίζοντες. Τοιαύτην τινὰ θεωρίαν συνιστᾷ λίαν εὐλόγως καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ περὶ ἐκπομπῆς τῆς φωνῆς, κατὰ τοὺς περὶ τούτου ἰσχύοντας γενικοὺς κανόνας τῆς μουσικῆς τέχνης, τῆς ἀκουστικῆς καὶ τῆς καλλαισθησίας. Ἑπομένως συνιστᾷ ἡ Ἐπιτροπὴ γύμνασιν τῆς φωνῆς πρὸς κανονικὴν καὶ φυσικὴν μετάβασιν ἀπὸ τῶν βαρέων τόνων εἰς τοὺς τῆς Μέσης, καὶ ἀπὸ τούτων εἰς τοὺς τῆς Νήτης. Συνιστᾷ ἐπίσης γύμνασιν εἰς τὸν προσήκοντα σχηματισμὸν τοῦ στόματος ἐν τῇ προφορᾷ τῶν φωνηέντων καὶ διρθόγγων. Τέλος συνιστᾷ τὸν προσδιορισμὸν τῆς θέσεως, καθ' ἣν δέον νὰ λαμβάνηται ἡ ἀναπνοὴ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ψαλμῳδίας, διὰ νὰ μὴ ἀνακόπτηται καὶ καταστρέφηται ἡ μουσικὴ γραμμὴ, καὶ ἀκρωτηριάζηται ἡ λέξις. Ὅλα αὐτὰ καλὰ καὶ ἄξια, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ πολλαὶ ἄλλαι συστάσεις περὶ τονισμοῦ, περὶ προσῳδίας, περὶ ῥυθμοῦ, περὶ παύσεων μακρῶν ἢ βραχέων κατὰ κανόνας καὶ οὐχὶ κατὰ βούλησιν, περὶ βάσεως σταθεροῦ τονισμοῦ κατὰ τὸ ἐν χρήσει εἰς ἅπασαν τὴν ὑφήλιον παραδεδεγμένον τονάριον, ὅπερ ἐσχάτως οἱ μουσικοὶ τῆς Εὐρώπης διδάσκαλοι ἐκανόνισαν ἐπὶ τὸ σταθερῶς ὁμοιόμορφον. Ὅλα ταῦτα καὶ πολλὰ ἄλλα συστατικὰ τῆς καλῆς ἐκτελέσεως τῆς μουσικῆς, καὶ τῆς καλῶς ἠγμένης ἀπαγγελίας τῶν θείων καὶ ἱερῶν ἡμῶν ᾀσμάτων, πόσοι ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν ἱεροψαλτῶν γνωρίζουσιν, ἢ ποῦ ἠδύναντο νὰ τὰ μάθωσι, παρεκτὸς τοῦ ἐπαράτου καὶ τὰ νεῦρα μαστίζοντος ἴσου, ὁτὲ μὲν τοσοῦτον ὑψηλοῦ, ὥστε ὁ ᾄδων νὰ ἐπικαλῆται τὴν ἀντίληψιν τῆς ἐν τῇ ὀροφῇ τοῦ ναοῦ κειμένης εἰκόνος τοῦ Παντοκράτορος, ὁτὲ δὲ τοσοῦτον χαμηλοῦ, ὥστε νὰ γίνηται χρῆσις τοῦ *ἐνδοφώνου*. Διότι, ὡς πάνυ δικαίως λέγει ἡ Ἐπιτροπὴ, αἱ τοιαῦται παρατηρήσεις δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τοῖς ἡμετέροις Θεωρητικοῖς τῆς Μουσικῆς, ὧν πρωτεύει τὸ περίφημον Μέγα Θεωρητικὸν Χρυσάνθου τοῦ ἐκ Μαδύτων. Ὑπάρχουσιν ὅμως διάφοροι κανόνες ἀπολύτως διέποντες τὰ πρῶτα γυμνάσματα τῶν πρωτοπείρων ἐν ταῖς ἀνὰ τὴν Εὐρώπην μουσικαῖς σχολαῖς. Οὕτω λέγει ἡ ἐπιτροπή. Τὰ ἀκούετε, κύριοι ἱεροψάλται; Γνωρίζετε τοὺς κανόνας τούτους;

Β' Οἱ περωτισμένοι μουσικοδιδάσκαλοι οἵτινες βεβαίως συμπεριληφθήσονται ἐν τῇ Μουσικῇ Ἐπιτροπῇ ἢ ἐν τῷ Μουσικῷ Συλλόγῳ, ὅπως ἂν ἤθελεν ἐγκριθῇ, συσκεπτόμενοι ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀπαθῶς καὶ ἀταράχως, ὡς ἐμπρέπει εἰς λογίους κληρικοὺς τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὸ ἑνὸν χρηματικῶς ἀνταμειβόμενοι, ἐντὸς ὡρισμένου χρόνου νὰ συντάξωσι μίαν νέαν μεθοδικὴν Μουσικὴν Ἀνθολογίαν, κατ' ἀρχὰς μὲν πρόχειρον δηλαδὴ σύντομον, εἶτα δὲ ἐκτενεστέραν ὅλων τῶν ἡμετέρων ἐκκλησιαστικῶν ᾀσμάτων μικρῶν καὶ μεγάλων, καθαρίζοντες αὐτὰ τῶν ἀσιατικῶν σκανδαλοποιῶν ἐπωνυμιῶν καὶ φράσεων, συμβουλευόμενοι ἀρχαῖα πρωτότυπα (ἐνταῦθα τὸ ἔργον δηλίων δεῖται κολυμβητῶν) καθαρίζοντες, λέγω, αὐτὰ ἀφ' ὅλας τὰς κακοφώνους ὀθνείας, καὶ ἀπαραδέκτους τῇ Ἐκκλησίᾳ φράσεις, φθορὰς, διαφθορὰς, εὔφωνα, ἀπηχήματα, τερερίσματα, ναναρίσματα καὶ ἄλλας τοιαύτας θηλυπρεπεῖς καὶ γελοίας ἀποχρώσεις.

Γ' Τούτων δοθέντων, ἀνάγκη πᾶσα, ἀνάγκη ἀνυπέρβλητος νὰ στερεωθῶσιν ἐπὶ τοῦ κοινῇ παραδεδεγμένου τοναρίου τὰ ᾄσματα ταῦτα διὰ νέας κανονικῆς καὶ μεθοδικῆς γραφῆς, ὡς ἀπεπειράθησαν ἀνεπιτυχῶς

ἕνεκα τῶν ἐλλειπῶν μέσων αὐτῶν, ἀλλὰ λίαν ἐπιμελῶς καὶ ἀξιεπαίνως οἱ τρεῖς ἀείμνηστοι ἐκεῖνοι διδάσκαλοι Χρύσανθος, Γρηγόριος καὶ Χουρμούζιος διὰ νέας καὶ πρωτοφανοῦς τότε γραφῆς τοῦ πα, βου, γα, δι, κ. λ. π. ἀλλ' οἵτινες ἀρξάμενοι ἐκ τῶν ἐνόντων αὐτοῖς μέσων, καὶ ἕνεκα τῶν περιωρισμένων γνώσεων τῆς τότε ἐποχῆς τοῦ 1816 ἔτους, ἄφησαν αὐτὸ κατὰ τὸ 1821, ἕνεκα τῶν περιστάσεων, ἀτελές, ἀτελέστατον ἔργον, καὶ τοῦτο τὸ ἀτελὲς ἔμβρυον ἐνεκολπώθησαν οἱ μεταγενέστεροι ἱεροψάλται, μεταχειριζόμενοι ἐν τῇ ἰλαρᾷ αὐτῶν ἀθωότητι ὡς ἔργον τέλειον, καὶ κανονικὴν γραφὴν πρὸς ἔκφρασιν τῶν ἱερῶν ἡμῶν ᾀσμάτων. Ἐρωτῶ, πόθεν προέρχεται ἡ διαφορὰ τῆς ψαλμῳδίας δύο ἐμπείρων ἱεροψαλτῶν ἐφ' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ μαθήματος, δι' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ μουσικοῦ βιβλίου; Αὐτὸ τοῦτο μὲ ἠρώτησε καὶ ὁ πρὸ ἐτῶν ἐντεῦθεν διελθὼν φίλος μου Bourgault De-Coudray: Διατί εἰς τὴν ἐν Γαλατᾷ ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐψάλλετο τὸ «*Τὸν νυμφῶνά σου βλέπω*», μειουμένης τῆς τρίτης συλλαβῆς εἰς ἐλάσσονα τόνον, ἐνῷ ὁ πρωτοψάλτης τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ, ὅπου αὐθημερὸν εὑρέθημεν, κατὰ τὴν αὐτὴν ἑσπέραν ἔψαλλε τὴν αὐτὴν συλλαβὴν εἰς μείζονα τόνον; Τῷ ἀπήντησα ἐπὶ τὸ μεροληπτικώτερον: Τοῦτο εἶναι ζήτημα ἰδιοσυγκρασίας «question de tempérament». Τώρα ἐρωτῶ πάλιν, κατὰ τί ἔπταισαν οἱ χριστιανοὶ προσευχηταὶ νὰ καταδικάζωνται ἵνα ὑποφέρωσιν ἐν τῇ κατανύξει αὐτῶν τὰς ἀλλοκότους κραυγὰς καὶ τὰς αὐθαιρεσίας τῶν στιγμιαίων ἰδιοσυγκρασιῶν τῶν ἀγαθῶν ἱεροψαλτῶν;

Ἡ κανονικὴ γραφή, ἡ στερεά, ἡ ἀμετάβλητος βασίζεται ἐπὶ τῆς φυσικῆς καὶ μόνης βάσεως τῆς διὰ πασῶν κλίμακος τῶν 72 κλασμάτων, καὶ οὐχὶ πλεῖον ἢ ἔλαττον καθ' ὅλους τοὺς ἡμετέρους ἐκκλησιαστικοὺς ποικίλους καὶ κατανυκτικοὺς ἤχους. Μεθοδικωτέρα γραφὴ καὶ συμφωνοτέρα καὶ μὲ τὴν φύσιν, καὶ μὲ τοὺς ἀμεταβλήτους κανόνας τῆς ἀκουστικῆς, ἄλλως τε δὲ καὶ εὐκολωτέρα διὰ τὴν ἐκ πρώτης ὄψεως κατάληψιν αὐτῆς, δὲν ὑπάρχει ἄλλη εἰμὴ ἡ ἐν παγκοσμίῳ χρήσει εὐρωπαϊκὴ γραφή, διότι ἡ θέσις καὶ τῶν φθόγγων καὶ τῶν διέσεων καὶ τῶν ὑφέσεων φαίνεται φυσικωτάτη.

Ἐνταῦθα λόγου γινομένου περὶ γραφῆς νέας, ἂν δυσανασχετῶσιν οἱ ἁπλοῖ καὶ ἀθῶοι ἱεροψάλται, οἱ μὴ ἐννοοῦντες τὴν ἐν τῇ ἀναβάσει πρὸς τὰ ἄνω ἢ τὴν ἐν τῇ καταβάσει πρὸς τὰ κάτω ἕλξιν τῆς φωνῆς, ὑπαγορευομένην ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως, δύνανται πρὸς παχυλὴν καὶ καταληπτὴν αὐτοῖς ἱκανοποίησιν νὰ συμπαραλάβωσι καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ κ. De Coudray καὶ παρὰ τοῦ ἀρχιμανδρίτου κ. Γερμανοῦ Ἀφθονίδου προτεινόμενα δύο πρόσθετα σημεῖα, ἤτοι τὴν διπλῆν ὕφεσιν ♭ καταβιβάζουσαν τὸν τόνον κατὰ $^1/_4$ κάτω τοῦ κοινῶς σημειουμένου καὶ τὴν διπλῆν δίεσιν + ἀναβιβάζουσαν τὸν τόνον κατὰ $^1/_4$ ἄνω τοῦ σημειουμένου. Ἐπ' αὐτῇ τῇ βάσει ἐπροχώρησε καὶ ἡ πρό τινων ἐτῶν ἐργασθεῖσα Μουσικὴ Ἐπιτροπή, κατασκευάσασα πρὸς κατάληψιν ὑλικωτέραν τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο ὄργανον, ἐφ' οὗ ἐστήριξε τὰ πειράματά της καὶ τὰς θεωρίας της. Ἀνυπομόνως περιμένομεν τὴν δημοσίευσιν τῆς ἐκθέσεως τῶν σπουδαίων ἐργασιῶν τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης, ἧς μέλος ἐνεργὸν καὶ πρόεδρος ὑπῆρξεν ὁ μουσοτραφὴς ἀρχιμανδρίτης Γερμανὸς Ἀφθονίδης.

Ταῦτα πάντα ἐμελετήθησαν, συνεζητήθησαν καὶ ἀπεδείχθησαν πάλαι ποτὲ καὶ ἐν τῷ ἐνταῦθα Ἕλλην. Φιλολογικῷ Συλλόγῳ καὶ ἀλλαχοῦ· ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει κωφότερος εἰμὴ ὁ μὴ θέλων ν' ἀκούσῃ.

Δ' Διατηρουμένης πάντοτε ὡς βάσεως, ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ καὶ ἄνευ τῆς ἐλαχίστης οὐδὲ κατὰ κεραίαν ἀλλοιώσεως, τῆς ἀρχαίας ἡμῶν μελιρρύτου ἐκκλησιαστικῆς μελοποιίας, ἡ αὐθαιρεσία τῆς σήμερον ὑφισταμένης βαρβαροφώνου καὶ ἀναγώγου ἀπαγγελίας καταργεῖται βαθμηδόν, καὶ εἰσάγεται κανονικὴ καὶ σεμνὴ ἐκτέλεσις μουσικὴ, δυνάμει τοῦ στερεοῦ καὶ ὁμοιομόρφου τῶν νέων χαρακτήρων, κατὰ τὰ ἐν ταῖς νέαις ταύταις μουσικαῖς δέλτοις σεσημειωμένα. Ἄλλως οἱ παραβάται τοῦ θεσπισθησομένου τούτου κανόνος καταδικασθήσονται εἰς ἀνάλογα πρόστιμα ὑπὲρ τοῦ ταμείου ἑκάστης ἐκκλησίας.

Σχολὴ λοιπὸν Μουσικὴ πρὸς ἐκμάθησιν, καὶ ἀνωτάτη ἐπίβλεψις Μουσικοῦ Συλλόγου πρὸς ἐμπέδωσιν τῶν τεθεσπισμένων, θέλει ἀποσοβήσει, ὡς νομίζω, τὴν ἀπώλειαν τοῦ πολυτίμου τούτου πατρογονικοῦ κειμηλίου, τῆς ἡμετέρας δηλονότι ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, τοῦ ἐξωτερικοῦ τούτου γνωρίσματος τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν μουσικῆς ἀγωγῆς.

Υ. Γ. Εἶχον ἤδη γράψει τὰς ἀνωτέρω ἐκτεθείσας ταπεινὰς σκέψεις μου, οὐχὶ βεβαίως πρωτοτύπους, διότι καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου ἐλάλησαν οὕτως, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων ὑπαγορευθείσας μοι, ὅτε λαβὼν τὸ ὑπ' ἀριθ. 16, καὶ ὑπὸ ἡμερομηνίαν τῆς 2 μαρτίου ἐ.ἔ. φύλλον τῆς *Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας*, ἀνέγνων ἔκθεσιν τῆς πρὸ τριῶν ἐτῶν ἐργασθείσης ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος Μουσικῆς Ἐπιτροπῆς ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, περὶ ἧς ἀνωτέρω ἐποιησάμην μνείαν. Βλέπω μετ' εὐχαριστήσεως οὐ σμικρᾶς ὅτι συμπίπτουσιν αἱ ἰδέαι ἡμῶν πρὸς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν τεινουσαι, καὶ ὅτι μόνη διαφορὰ ἐν ἡμῖν ὑπάρχει ἡ παράλειψις τῆς εὐρωπαϊκῆς σημαδογραφίας, τῆς μόνης, κατ' ἐμέ, δυναμένης στερεῶσαι καὶ ἀπαρασάλευτον καταστῆσαι τὸ ἔργον ἔστω καὶ μετὰ τὴν παραδοχὴν τοῦ τοναρίου. Μελετησάτωσαν οἱ περὶ τὴν γενικὴν μουσικὴν ἐντριβεῖς τὴν ἰδέαν μου, καὶ ἀπορανθέντες ἐκτελεσάτωσαν τὰ δέοντα, πάντοτε διὰ τῆς ἀνωτάτης ἡμῶν ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, καὶ οὐχὶ αὐτοδικαίως καὶ αὐθαιρέτως. Ἡ περαιτέρω δημοσίευσις τῶν πρακτικῶν τῆς εἰρημένης εὐσυνειδήτου καὶ κατ' ἐμὲ ἀξιολόγου Ἐπιτροπῆς, θέλει μοὶ δώσει ἀφορμὴν, εἴπερ ἀνάγκη, ἵνα ἐξακολουθήσω τὰς παρατηρήσεις μου.

Πέραν τῇ 5 μαρτίου 1888. **ΔΗΜ. ΠΑΣΠΑΛΑΣ.**

ΗΘΙΚΗ ΤΩΝ ΨΑΛΜΩΝ*

Γ'.

Συντόμως ἐξετάζοντες καὶ ἀνασκοποῦντες τὴν τοιαύτην τοῦ προφήτου Δαυὶδ διδασκαλίαν, εὑρίσκομεν σαφῆ τὴν περὶ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, (ψ. ρ', 5) κατακρινομένην δὲ τὴν κατὰ τοῦ ὁμοίου ἡμῖν κρύβα γινομένην καταλαλιάν· «ἐξεδίωκόν φησιν ὁ προφήτης —λέγει ὁ χρυσορρήμων— *τὸν καταλαλοῦντα λάθρα τὸν πλησίον αὐτοῦ*· οὐκ εἶπεν οὐκ ἐπίστευον ἢ οὐ παρεδεχόμην τὰ λεγόμενα· ἀλλὰ καὶ ὡς ἐχθρὸν ἀπήλαυνον», διότι κατὰ τὴν ἑρμηνείαν καὶ τὴν διδασκαλίαν πολλῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, συμφωνούντων τῷ προφητάνακτι, ὁ ἀνεχόμενος τοῦ καταλαλοῦντος τῆς αὐτῆς ἐστι ποινῆς ἄξιος, ἧς καὶ αὐτὸς ὁ τῷ παραπτώματι τούτῳ ὑποπίπτων. Κατακρίνεται συγχρόνως ἡ ἀλαζονία καὶ ἔπαρσις, τοῦθ' ὅπερ ἐμφαίνει τρανὴν τὴν διδασκαλίαν κατὰ τοῦ τοιούτου ἐλαττώματος, ἐὰν δὲ κατακρίνηται ἡ πλεονεξία, συναφὴς ἐστὶν ἡ διδασκαλία ἡ κατ' αὐτῆς, διότι, κατὰ τὸν θεῖον Κύριλλον, μάλιστα τῶν ἄλλων παθῶν ἐκτοπώτερον καὶ πᾶσιν ἀφόρητον, ᾧ καὶ αὐτὸς μάχεται ὁ Θεός, ἐστὶν ὑπερηφανία, ἣ καὶ σύντροφον ἀδελφὴν ἔχει τὴν πλεονεξίαν. Τὸν ὑπερήφανον οὐδ' ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ἐννοεῖ συνοικοῦντα (ψ. ρ', 7). Τὴν πρὸς τὸν ὅμοιον ἡμῖν συνδρομὴν καὶ βοήθειαν, τὴν ἐλεημοσύνην συνεχῶς συνιστῶν ἀρετὴν ἐννοεῖ τοῦ μακαρίου ἀνθρώπου, πρυτανεύουσαν αὐτῷ καὶ χορηγοῦσαν τὸ θεῖον ἔλεος. Μακάριος ἀποκαλεῖται ὁ συνιὼν ἐπὶ πτωχὸν καὶ πένητα, ὁ γινώσκων τί πρέπει νὰ πράξῃ διὰ τὸν εἰς ἔνδειαν ἀπὸ πλούτου κατελθόντα, καὶ διὰ τὸν ἀπ' ἀρχῆς ἐν πενίᾳ διακείμενον, (ψ. μ', 1—4). Εἰ μὴ ἐροῦμεθα νὰ προβῇ πέραν τῶν ταχθέντων ὁρίων ὁ λόγος, ἠδυνάμεθα νὰ παραθῶμεν πολλὰς ἐξηγήσεις πατερικὰς, ἀλλ' ἀρκοῦσιν αἱ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου καὶ τοῦ Εὐσεβίου, διότι διὰ τῆς περὶ ἐλεημοσύνης συμβουλῆς ὁ θεοπάτωρ Δαυὶδ «οὐχ ἁπλῶς μακαρίζει τὸν μεταδιδόντα πτωχοῖς, ἀλλὰ τὸν μετὰ συνέσεως καὶ διακρίσεως τοῦτο διαπραττόμενον· οἷον: εἰσί τινες τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς ἡμῶν πίστεως, καὶ καθυστέρηνται τῶν ἀναγκαίων· εἰσὶ δὲ πάλιν ἄπιστοι, καὶ κατ' οὐδένα τρόπον πτωχεύοντες· ἐὰν οὖν συνήσῃς καὶ διακρίνῃς τίνας μὲν προηγουμένως οἰκτεῖραι (ὁμοπίστους), τίνας δὲ κατὰ δεύτερον λόγον (ἀλλοπίστους) μακάριος εἶ». Ταῦτα μὲν ὁ Εὐσέβιος, ὅμοια δέ πως ἑρμηνεύει διδάσκων ὁ ἀείμνηστος Ἄνθιμος Ἱεροσολύμων· ὁ δὲ τῆς Θεολογίας ἐπώνυμος γενικώτερον ἐνταῦθα περὶ τῆς ἐλεημοσύνης ἐξηγεῖ. Τὸν ἐλεοῦντα τὸν πένητα καὶ τὸν πτωχὸν μετὰ συνέσεως, τὸν μετὰ συνέσεως ἐλεοῦντα τὸν ὁμόπιστον καὶ τὸν ἀλλόδοξον οὐ μόνον ἐν τῷ ἐπὶ γῆς βίῳ αὐτοῦ θέλει μακαριζόμενον, οὐ μόνον προμνηστεύεται τούτῳ τὴν μέλλουσαν μακαριότητα, ἀλλὰ καὶ ἐπικαλεῖται ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, ὅπως μὴ παραδῷ τὸν ἐλέημονα εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ· ἐπικαλεῖται τὴν θείαν βοήθειαν ἐπ' αὐτὸν ἐν καιρῷ σωματικῆς ἀσθενείας, καὶ εὔχεται ὑπὲρ τῆς ὑγιείας αὐτοῦ, καίτοι ἠδυνάμεθα τὰ παρὰ τοῦ Δαυὶδ εὐκτικῶς εἰρημένα νὰ θεωρήσωμεν ὡς βεβαιότητα μελλουσῶν ἀμοιβῶν, καθὼς εἶπον ὁ Ἀκύλας καὶ ὁ Θεοδοτίων, ἀφοῦ μάλιστα ἐκ τοῦ στίχου 3 τοῦ Μ' ψαλμοῦ («τὴν κοίτην αὐτοῦ ἔστρεψας») δικαιοῦνται ἀρρότεροι οἱ ἐξηγηταί· ὁ ἐλεήμων ἐπισπᾶται ἐπ' αὐτὸν καὶ τὴν ἴασιν τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς· οὐδ' ἔστιν ἀνάγκη τῆς τῶν Πατέρων λεπτομεροῦς καὶ κατ' ἔκτασιν ἐξηγήσεως, ἐπιτρεπομένου μόνον νὰ ἀνθολογήσωμεν τὰς ἐπὶ τούτῳ κυριωτέρας γνώμας καὶ τὰ ἀξιώματα, ὅσα ἀπορρέουσιν ἀπὸ τῆς τοῦ ψαλμοῦ Μ' ἑρμηνείας. «Αὗται καὶ τῆς φιλοπτωχίας αἱ ἀμοιβαί·—γράφει ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος·—ἡ παρὰ τοῦ Κυρίου φυλακή· ἡ μέθεξις τῆς αἰωνίου ζωῆς· ἡ ἐν τῇ γῇ μακαριότης· ἡ τῶν νοητῶν ἐχθρῶν ἀπαλλαγή· οὐ γὰρ μόνον τὰ μέλλοντα δίδωσιν ὁ Κύριος τῷ φιλοπτώχῳ, καὶ τὴν ἀληθινὴν ἐκείνην ζωήν, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα μακαριστὸν ἀποδείκνυσιν».

Ἡ ἀδικία κατακρίνεται πολλαχοῦ τῶν Ψαλμῶν, ὁ δὲ τὸν πλησίον ἐξαδικῶν ὁμοιοῦται τῷ τρώγοντι δίκην ἄρτου τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸν Ἡσύχιον· «τροφὴν γὰρ τῆς ἑαυτῶν πλεονεξίας τὴν ἀδικίαν τὴν εἰς ἐκείνους ἔχουσιν» (ψ. ιγ', 4). Οὐδεμίαν ἐλπίδα ζωῆς ἔχει ὁ ἀδικῶν, ὁ τὰ πράγματα τοῦ πλησίον ἁρπάζων· οὐδεμίαν πρέπει νὰ προσδοκᾷ μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, διότι «πλοῦτος ἀδίκως συναγόμενος ἐξεμεθήσεται» κατὰ τὸν πολύαθλον Ἰώβ. Πνευματέμφορος ἑρμηνευτὴς ὁ οὐρανοφάντωρ τῆς Καππαδοκίας ἀρχιεπίσκοπος προστίθησιν· «ὁ τὸν ἐξ ἀδικίας ἠθροισμένον πλοῦτον ἱκανὴν ἑαυτῷ πρὸς τὸ ἰσχύειν καὶ κρατεῖν ἀφορμὴν εἶναι κρίνων ὁμοιός ἐστιν ἀρρώστῳ ἐν τῇ περιουσίᾳ τῆς νόσου τὴν εὐεξίαν τιθεμένῳ» (ψ. ξα', 10). Σαφὴς ἡ διδασκαλία κατὰ τῶν ἀδικούντων· «ὁ ἀγαπῶν τὴν ἀδικίαν μισεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν» (ψ. ιδ', 5)· οὐδ' ἔστιν ἀνάγκη ἐξηγήσεως, σαφοῦς ἅμα καὶ πᾶσιν εὐνοήτου ὄντος ὅτι διὰ τῶν ἐπὶ τὸν πλησίον ἀδικιῶν παροργίζει ὁ ἀδικήσας τὸν ἄναρχον Πατέρα πάντων τῶν λογικῶν πλασμάτων. Μισεῖ βεβαίως τὴν ἀδικίαν, κατὰ τὸν ἱερὸν Θεοδώρητον, ὁ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀγαπῶν. Ἐὰν δ' ἡ κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ἱεροῦ Μαξίμου δικαιοσύνη, δῆλον οὖν, «ἡ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς τοῦ ἴσου εὐνομία» ἐπιβάλλεται οὐχὶ πολλαχοῦ, ἀλλὰ πανταχοῦ τῶν Ψαλμῶν, ἐὰν ἡ ἐκδοχὴ τῆς λέξεως συμπίπτῃ τῇ καθόλου καὶ γενικωτέρᾳ τῆς ἀρετῆς ἐννοίᾳ (ψ. ιδ', 2 κ. ἑξ.) διότι τὸν δίκαιον ζητεῖ καὶ θέλει λαλοῦντα ἀλήθειαν, δηλαδὴ τῶν μὲν κατὰ τὸν παρόντα βίον πραγμάτων εἴδησιν ὑγιᾶ ἔχοντα, τῶν δ' εἰς τὸν μέλλοντα βίον ἀκριβῆ τὴν κατάληψιν, διότι ζητεῖ καὶ θέλει μὴ λαλοῦντα δολιότητα, μὴ γινόμενον εἰς τὸν ὅμοιον αὐτοῦ κακοῦ τινὸς αἴτιον, διότι ζητεῖ καὶ θέλει μηδὲ ἐξονειδίζοντα τὰς συμφορὰς καὶ τὰς δυσπραγίας τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τὰς σωματικὰς ἢ τὰς ψυχικὰς καὶ τὰς ἠθικὰς ἐλλείψεις, διότι ζητεῖ καὶ θέλει αὐτὸν ἐξουθενοῦντα τοὺς ἐν ὁδῷ πονηρίας ὁδεύοντας καὶ δο-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 169—172 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

ξάζοντα τοὺς φοβουμένους τὸν Κύριον, τοὺς ἐναρέτους δῆλον οὖν, διότι ζητεῖ καὶ θέλει αὐτὸν τηροῦντα τὰς ὑποσχέσεις, ἃς δίδει, διότι ζητεῖ καὶ θέλει αὐτὸν δανείζοντα ἀκόμη τῷ ἔχοντι ἀνάγκην καὶ ἄνευ τόκου, ζητεῖ δὲ τέλος αὐτὸν μὴ χρήμασι καὶ δώροις δελεαζόμενον, ἀφοῦ συμφώνως ὁ πολύτλας Ἰὼβ εἶπε «πῦρ καύσει δωροδεκτῶν οἴκους»· ἐπάγει βεβαίαν ἀμοιβὴν εἰς τὸν δίκαιον, ὑφ' ἣν ἐξεθήκαμεν ἐκδοχὴν τῆς λέξεως, ὅτι ἀπὸ τῆς ἐν τῷ Θεῷ μὲν πίστεως οὗτος οὐ σαλευθήσεται, ἀπὸ δὲ τῆς ἐν τῷ Θεῷ μακαριότητος οὐ μεταπεσεῖται. Ὅλος ὁ ΙΔ' ψαλμός ἐστι πλήρης διδασκαλίας δαυϊτικῆς περὶ τῶν πρὸς τὸν πλησίον καθηκόντων καὶ μετὰ τὴν ἀνάλυσιν αὐτοῦ ὁ ποθῶν ἐκτενεστάτην ἑρμηνείαν, καὶ μετὰ τὴν συνοπτικὴν ἐξήγησιν τῶν ἐπιβαλλομένων τῷ δικαίῳ καθηκόντων ὁ ἀναγνώστης ἡμῶν ἀρκεσθήσεται εἰς ταῦτα πάντα. Ἐὰν δὲ πρώτιστα πάντων ἀπαιτῶνται μέσα ὑλικὰ πρὸς ἐκδήλωσιν τῆς πρὸς τὸν ὅμοιον ἡμῖν ἀγάπης, ἧς ἔτι τρανὴ τεκμηρίωσίς ἐστιν ἡ πρὸς αὐτὸν πάσχοντα καὶ δεόμενον βοηθείας συνδρομή, ἡ περὶ πλούτου διδασκαλία καὶ τῆς ἐπωφελοῦς τούτου χρήσεως κεῖται σαφής. Ἐὰν καὶ τὰ δάνεια αὐτὰ ἐπιβάλλῃ νὰ γίνωνται δίχα τόκου, εἴτε νοήσωμεν κατὰ γράμμα τὴν παραίνεσιν, εἴτε τὰ λεγόμενα δεχθῶμεν ἀλληγορικῶς: δηλονοῦν τὴν περὶ εὐσεβείας διδασκαλίαν ἡμῶν πρὸς τοὺς ἀσεβεῖς καὶ τοὺς κλονουμένους τῇ πίστει γινομένην οὐχὶ ἐπὶ προσδοκίᾳ τιμῆς καὶ φήμης, ἀλλὰ καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ πλούτου τὴν ἐπωφελῆ ὑποδεικνύει· (ψ. ξα', 10). Κατακλείδα τιθέμεθα τὴν ἐπὶ τούτῳ ἑρμηνείαν τοῦ Μ. Βασιλείου· «ἐὰν ἴδῃς τινὰ τῶν ὑπερπλουτούντων, μὴ μακαρίσῃς αὐτοῦ τὴν ζωήν· ἐὰν πολλαχόθεν καὶ ἐξ ἀφθόνων πηγῶν περιρρέῃ τὰ χρήματα, μὴ προσδέξῃ αὐτοῦ τὴν περιουσίαν. Πλοῦτος ἐὰν ῥέῃ, θαύμασον τὴν φωνήν· ρευστὴ ἡ φύσις τοῦ πλούτου, χειμάρρου ὀξύτερον τοὺς ἔχοντας παρατρέχει· ἄλλοτε ἄλλον πέφυκε παραμείβεσθαι, ὥσπερ ποταμὸς ἀφ' ὑψηλοῦ φερόμενος, ἐγγίζει μὲν τοῖς παρεστῶσι τῇ ὄχθῃ, ὁμοῦ δὲ ἥψατο καὶ εὐθὺς ἀπεχώρησεν. Οὕτω καὶ ἡ τοῦ πλούτου εὐκολία ὀξυτάτην ἔχει καὶ ὀλισθηρὰν τὴν παρουσίαν, καὶ ἄλλους ἐξ ἄλλων παραμείβεσθαι πεφυκυῖαν. Μᾶλλον δύνασαι ὕδωρ τῇ χειρὶ περιλαβὼν κατασχεῖν ἢ πλοῦτον σεαυτῷ διαρκῶς συντηρῆσαι· καλῶς οὖν εἴρηται: πλοῦτος ἐὰν ῥέῃ μὴ προστίθεσθε καρδίαν (ξα', 10) μὴ τῇ ψυχῇ σου προσπάθῃς· ἀλλὰ τὸ ἀπ' αὐτοῦ χρήσιμον καταδέχου, μὴ ὡς ἔν τι τῶν ἀγαθῶν ὑπεραγαπῶν καὶ θαυμάζων, ἀλλ' ὡς ὀργανικὴν αὐτοῦ τὴν ὑπηρεσίαν αἱρούμενος». (Ἕπεται τὸ τέλος) Γ.

Οἱ ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν πραγμάτων τῶν ὑπὸ τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον ὀρθοδόξων χριστιανῶν, ἀνατυπωθέντες ἐπιμελείᾳ τῆς τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον διευθυνούσης ἐπιτροπῆς, πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ Τυπογραφείου καὶ ἐν τοῖς κυριωτέροις βιβλιοπωλείοις ἀντὶ γρ. 5.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἀριθ. πρωτ. 1451.

Ὁ Κωνσταντῖνος Εὐθυμίου, ὑπήκοος ὀθωμανὸς, κάτοικος Κωνσταντινουπόλεως ἀγνώστου νῦν τυγχάνων διαμονῆς καὶ κατοικίας, προσκαλεῖται ὅπως τὴν πρώτην τρίτην καὶ ὥραν 6 τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν 61 ἡμέρας ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, διότι ἐνάγεται ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Χαρικλείας Κωνσταντίνου. Ἐν περιπτώσει δὲ μὴ ἐμφανίσεως αὐτοῦ κατὰ τὴν ὁριζομένην δικάσιμον ἡμέραν δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα δημοσιευθήσεται τρὶς διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», «Νεολόγος» καὶ «Κωνσταντινούπολις».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ 6 Ἀπριλίου 1888.

Ὁ Πρόεδρος

† Ἴμβρου ΠΑΪΣΙΟΣ — *Ὁ Γραμματεὺς*

(Τ. Σ.) — Ἱερόδ. ΓΕΡΑΣ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

Ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον — *Ὁ Γραμματεὺς*

Τῇ 8 Ἀπριλίου 1888. — Ἱερόδ. ΓΕΡΑΣ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΔΕΛΤΙΟΝ ΚΙΝΗΣΕΩΣ
ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΘΝ. ΦΙΛΑΝΘΡ. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΣΙ ΠΕΡΙΘΑΛΠΟΜΕΝΩΝ
μηνὸς Μαρτίου 1888.

Ἀριθ. 228.

	Οἱ κατὰ τὴν Α' Μαρτίου εὑρεθέντες.		Οἱ καθ' ὅλον τὸν μῆνα								Οἱ κατὰ τὴν 31 Μαρτίου μείναντες.		
			Εἰσελθόντες			Ἐξελθόντες		Ἀποθανόντες				
	ἄνδρες	γυναῖκες	ἄνδρες	γυναῖκες	τὸ ὅλον	ἄνδρες	γυναῖκες	ἄνδρες	γυναῖκες		ἄνδρες	γυναῖκες	τὸ ὅλον
Ἀσθενεῖς	206	37	316	32	591	280	20	48	10		194	39	591
Γηροκομούμενοι	78	21	2	2	103			2	2		78	21	103
Φρενοβλαβεῖς	256	93	19	7	375	7	2	7	1		261	97	375
Ὀρφανοί	133		1		134	1					133		134
Προσωπικὸν ἔμμισθον καὶ μή .	117	22	3		142	2					118	22	142
	790	173	341	41	1345	290	22	57	13		784	179	1345

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 5 Ἀπριλίου 1888

Ἐκ τοῦ Γ. Γραφείου τῶν Ἐθν. Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων

Ὁ Διευθυντὴς Ξ. ΚΑΒΑΔΑΣ.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗΝ

ΕΤΟΣ Η'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 20 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1888 ΑΡΙΘ. 23.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

†Ὁ Ἡρακλείας **Γερμανὸς** (πρόεδρος)
Ἀρχιμανδ. **Γρ. Παλαμᾶς**
Γεράσ. Σ. Δώριζας
Ἀρχιγρ. Ἱ. Συνόδ. **Κωνστ. Ἀλεξανδρίδης** (ταμίας)
Ἰωάν. Δ. Ταντσλίδης (γραμματεύς).

Ἀρχισυντάκτης **Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών**

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἥμίση.

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Νοεμβρίου καὶ τὴν 1 Μαΐου.

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Ἡρακλείας κ. Γερμανῷ Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».— Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου Ἱερολ. κ. Κωνσταντίνου Ἀλεξανδρίδου (ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου).

Περιεχόμενα

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά—Δικαστικά: Διαρκὲς Ἐθνικὸν Μικτὸν Συμβούλιον. Ἀπόφασις ἐπὶ τῆς κατ' ἔφεσιν δίκης μεταξὺ Α. Δ. καὶ Γ. Δ. Κ., κατοίκων Κίου τῆς ἐπαρχίας Νικαίας—Ἠθικὴ τῶν Ψαλμῶν (Γ' ἡ διδασκαλία τοῦ Δαυὶδ περὶ τῶν πρὸς τὸν πλησίον καθηκόντων — τέλος) ὑπὸ Μ. Ι. Γ. —Τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν κάτω χρόνων— Ἀγγελία βιβλίων (Ἐθνικοὶ κανονισμοί) — Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον.

Παράρτημα—Κανονικαὶ διατάξεις τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως (σελ. 177—184).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐπὶ τῇ 46 ἀμφιετηρίδι τῶν γενεθλίων τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου, ἐν ᾗ πάντες οἱ ὑπὸ τὸ ἔνδοξον Αὐτοῦ σκῆπτρον τελοῦντες λαοὶ εὐχὰς ἐνθέρμους τῷ Ὑψίστῳ ἀνέπεμψαν ὑπὲρ τῆς ὑγιείας, μακροβιότητος καὶ εὐκλείας τοῦ φιλολάου Μονάρχου, ἡ Α. Θ. Π. μεταβᾶσα τὴν παρελθοῦσαν παρασκευὴν εἰς τὰ Ἀνάκτορα ἐν συνοδείᾳ τοῦ ἄρχοντος Μ. Λογοθέτου Ἐξ. Σταυράκη βέη Ἀριστάρχου καὶ τοῦ Καποῦ-Κεχαγιᾶ τῶν Πατριαρχείων ὑπέβαλε διὰ τοῦ Αὐλάρχου τὰς προσηκούσας εὐχὰς καὶ προσρήσεις διερμηνεύουσα τὰ αἰσθήματα τῆς ἀφοσιώσεως καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ τοῦ Γένους, τυχοῦσα δὲ εὐμενεστάτης ὑποδοχῆς.

— Αἱ ὀρθόδοξοι κοινότητες τῶν πόλεων Ρουστσουκίου, Σούμλας καὶ Σιλιστρίας διὰ γραμμάτων φερόντων τὰς ὑπογραφὰς καὶ τὰς σφραγῖδας τῶν ἐφοροεπιτρόπων καὶ ἱερέων αὐτῶν, ἐζήτησαντο παρὰ τοῦ παν. μητροπολίτου Βάρνης κ. Γαβριὴλ τὴν ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἐκκλησιαστικὴν αὐτῶν ἐξάρτησιν. Ἡ αἴτησις αὕτη τῶν ἐν ταῖς εἰρημέναις πόλεσιν ὀρθοδόξων διαβιβασθεῖσα ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ καὶ συνοδικῶς ἐξετασθεῖσα ἐνεκρίθη ἵνα γένηται ἀποδεκτή, ἐφ' ᾧ καὶ ἐξεδόθησαν ἄρτι πατριαρχικὰ γράμματα ἀπευθυνόμενα τοῖς ἐπιτρόποις, προκρίτοις καὶ λοιποῖς χριστιανοῖς Ρουστσουκίου, Σούμλας καὶ Σιλιστρίας δι' ὧν κοινοποιεῖται αὐτοῖς ὅτι αἱ διαληφθεῖσαι κοινότητες προσαρτῶνται ἐκκλησιαστικῶς, συνοδικῇ ἀποράσει, τῇ ἐπαρχίᾳ Βάρνης, καθυπαγόμεναι τοῦ λοιποῦ ὑπὸ τὴν ἄμεσον πνευματικὴν προστασίαν καὶ ἐπίβλεψιν τοῦ πανιερ. μητροπολίτου Βάρνης, ὡς γνησίου αὐτῶν καὶ κανονικοῦ ποιμενάρχου, πρὸς ὃν δέον ἵνα τοῦ λοιποῦ ἀναφέρωνται περὶ πάσης πνευματικῆς αὐτῶν ὑποθέσεως, ὀφειλόντων ἅμα καὶ τῶν ἱερέων μνημονεύειν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἐν πάσαις ταῖς ἱεροτελεστίαις. Ὁμοίως δὲ ἡ ἀπόφασις αὕτη ἀνεκοινώθη καὶ τῷ πανιερ. μητροπολίτῃ Βάρνης, ὅστις προέβη ἤδη εἰς τὸν διορισμὸν ἀρχιερατικῶν αὐτοῦ ἐπιτρόπων ἐν ταῖς εἰρημέναις πόλεσι.

— Τῆς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας γενομένης ἐκλογῆς τοῦ θεοφιλ. κ. Λεοντίου Ραδούλοβιτς ὡς μητροπολίτου Ἐρσεκίου ἀναγνωρισθείσης ὑπὸ τῆς Α. Μ. τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρο-Οὐγγαρίας, ὡς ἡμέρα χειροτονίας αὐτοῦ ὡρίσθη ἡ 1 τοῦ προσεχοῦς μαΐου, τελεσθήσεται δ' αὕτη ὑπὸ τῶν πανιερ. μητροπολιτῶν Βόσνης κ. Γεωργίου, Σβορνικίου κ. Διονυσίου καὶ πρώην Ἐρσεκίου κ. Ἰγνατίου, τοῦ τελευταίου ἀντικαθιστῶντος τὸν κατ' ἀρχὰς ὁρισθέντα πανιερ. μητροπολίτην Ρασκοπρεσρένης κ. Μελέτιον κωλυόμενον ἕνεκα τῆς ἀποστάσεως καὶ τῶν ἑορτῶν. Οἱ ἐν λόγῳ μητροπολῖται διετάχθησαν ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. ἵνα εὐρεθῶσιν εἰς Μοστὰρ κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν καὶ τελέσωσι τὴν χειροτονίαν.

— Κατὰ τὸν ἑσπερινὸν τοῦ παρελθόντος σαββάτου καθὼς καὶ κατὰ τὴν λειτουργίαν τῆς ἐπιούσης κυριακῆς τῶν Βαΐων, τῆς γενομένης χοροστασίας τῶν ἀρχιερέων ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ μετέσχον καὶ οἱ πανιερ. μητροπολῖται Σερρῶν Λουκᾶς καὶ Καστορίας Κύριλλος.

— Κατὰ τὰ ἀνέκαθεν κεκανονισμένα μεταξὺ τῆς Αὐτοκρατ. Κυβερνήσεως καὶ τῶν Πατριαρχείων, ὁσάκις ἀκίνητα κτήματα, εἴτε βακούφια, εἴτε μουλκια, μεταβιβάζονται εἰς ἕτερα πρόσωπα λόγῳ προικός, δέον ἵνα ὁ κύριος τοῦ κτήματος, ὁ παραχωρῶν τὸ κτῆμα τοῦτο ὡς προῖκα, ἀναφέρηται προηγουμένως εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, (ἢ εἰς τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις ἐν ταῖς ἐπαρχίαις) ἵνα γνωστοποιῇ τὴν λόγῳ προικὸς παραχώρησιν τοῦ κτήματος τούτου, ὅπως ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ ἀνακοινοῖ τοῦτο εἰς τὴν ἁρμοδίαν πολιτικὴν ἀρχὴν ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ λαμβάνηται ἐπίσημος σημείωσις περὶ τοῦ προικῴου χαρακτῆρος τοῦ κτήματος πρὸς ἀπορυγὴν προσκομμάτων κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ εἰς τὸν πρῶτον κύριον ἐν περιπτώσει διαλύσεως τοῦ γάμου ἢ θανάτου. Πρὸς πλείονα διασάφησιν τῆς ὠφελείας τοῦ μέτρου τούτου σημειοῦμεν ὅτι, παραχωρηθέντος κτήματός τινος ὡς προικὸς ὑπό τινος προσώπου εἰς τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ, ἐὰν μὴ γένηται μνεία ἐν τοῖς ἐγγράφοις τῆς ἰδιοκτησίας ὅτι ἐδόθη λόγῳ προικὸς συνεπείᾳ ἰλιγιαμπερίου πιστοποιοῦντος τοῦτο, τὸ ἐν λόγῳ κτῆμα ἐν περιπτώσει διαλύσεως τοῦ γάμου ἢ θανάτου τοῦ εἰς ὃν μετεγράφη, ἐὰν ἦναι βακούφιον, δὲν ἐπιστρέφεται εἰς τὸν πρῶτον αὐτοῦ κύριον, κατὰ τοὺς βακουφικοὺς νόμους· ἐπιστρέφεται δὲ μόνον ἐὰν διὰ τῶν ἁρμοδίων ἐκκλησιστικῶν ἀρχῶν ἐγένετο ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἀνωτέρω δήλωσις. Ἐπειδὴ δ' ἐσχάτως παρετηρήθη ὅτι ἐνιαχοῦ παραμελεῖται τὸ λίαν ὠφέλιμον τοῦτο μέτρον, ἐξ ἀγνοίας τῶν ἀπαιτουμένων διατυπώσεων, ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἐνδιαφερομένων, ληφθείσης ἀφορμῆς ἔκ τινων γεγονότων μεταγραφῆς τοιαύτης φύσεως κτημάτων, ἐνεκρίθη ἐκκλησιαστικὴ προνοίᾳ, ἵνα διακοινωθῶσιν ὁδηγίαι περὶ τούτου ταῖς τε ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐκκλησιαστικαῖς ἀρχαῖς καὶ τοῖς ἐν τῇ βασιλευούσῃ προϊσταμένοις τῶν ἑνοριῶν καὶ ἀνακοινωθῶσι τοῖς χριστιανοῖς αἱ περὶ τούτου διατυπώσεις, περὶ ὧν καὶ ἐν ἔτει 1875 εἶχεν ἐκδοθῆ πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ ἐγκύκλιος.

— Ἐξεδόθη πατριαρχικὴ Ἀπόδειξις ἀναγνωσθεῖσα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἑνοριῶν, δι' ἧς ἐντόνως προτρέπεται ὁ λαὸς εἰς ἀποχὴν ἀπὸ τῆς ἀξιοκατακρίτου συνηθείας τοῦ πυροβολεῖν κατὰ τὰς ἑορτὰς του Πάσχα, ὑποδεικνυομένου ὅτι τὸ ἔθος τοῦτο, χάριν τῆς ἀξιοπρεπείας τῶν ἡμετέρων θρησκευτικῶν τελετῶν, δέον ἵνα ἐκλίπῃ παντελῶς καὶ ὅτι τὸ μέτρον τῆς ἀποχῆς οὐ μόνον ἡ Ἐκκλησία συνιστᾷ καὶ παραγγέλλει ὡς καθῆκον παντὸς χριστιανοῦ, ὀφείλοντος τιμᾶν καὶ ἁγιάζειν τὰς ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις δι' ἔργων καὶ πράξεων ἀγαθῶν καὶ διὰ πολιτείας κοσμίας καὶ φιλησύχου, ἀλλὰ καὶ ἡ Αὐτοκρατ. Κυβέρνησις ἐπιτάσσει ὡς μέτρον δημοσίας τάξεως, προτιθεμένη ἵνα αὐστηρῶς τιμωρήσῃ διά τε βαρέων προστίμων καὶ διὰ φυλακίσεως τοὺς παραβάτας.

— Ἐπειδὴ παρετηρήθη ὅτι τὰ ὑπό τινων μιχτάριδων ἐκδιδόμενα πιστοποιητικὰ πρὸς ἔκδοσιν ἰλιγιαπερίων διὰ διαβατήρια δὲν ἀναφέρουσι τὸ ἐπίθετον τοῦ δι' ὃν τὸ διαβατήριον μέλλει νὰ ἐκδοθῇ, ἡ Μ. Πρωτοσυγκελλία κατ' ἐντολὴν τῆς Α. Θ. Π. δοθεῖσαν συνεπείᾳ τεσκερέ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα, διεβίβασεν ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς μιχτάριδες τῶν ἑνοριῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐντελλομένη αὐτοῖς ὅπως τοῦ λοιποῦ εἰς πᾶν πιστοποιητικὸν σημειῶσι τὸ ἐπίθετον τοῦ μέλλοντος ἀναχωρῆσαι, εἴτε τυγχάνει οὗτος ἐκ τῆς πρωτευούσης, εἴτε ἀλλοδαπός. Ἐὰν δὲ ὁ ζητῶν τὴν ἔκδοσιν διαβατηρίου μὴ ἔχῃ ἐπίθετον, δέον ἵνα γίνηται ἰδιαιτέρως μνεία περὶ τούτου ἐν τῷ πιστοποιητικῷ.

— Τῇ κυριακῇ ἐγένετο ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ τῆς ὀρθοδόξου κοινότητος Σταυροδρομίου ἡ διανομὴ τῶν πτυχίων καὶ βραβείων εἰς τὰς ἀποφοιτώσας καὶ τὰς ἀριστευσάσας μαθητρίας αὐτοῦ. Τὴν ἑορτὴν ταύτην τῶν γραμμάτων, γενομένην ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, συμπαρισταμένων τοῦ τε σεβασμ. μητροπολίτου Σισανίου κ. Ἀθανασίου προέδρου τῆς Πατριαρχ. Κεντρ. Ἐκπαιδ. Ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου Εἰρηνουπόλεως, ἐτίμων ἡ Α. Ἐξ. ὁ παρὰ τῇ Ὑ. Π. πρεσβευτὴς τῆς Ρωσσίας κ. Ἀ. Νελιδὼφ, ὁ α' γραμματεὺς τῆς βασιλικῆς Ἑλλην. πρεσβείας κ. Δ. Μεταξᾶς μετὰ τοῦ γενικοῦ προξένου κ. Ἐπ. Μαυρομμάτη, ἡ σύζυγος τοῦ Ἐξοχ. πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ πλῆθος ἐκλεκτόν. Ἡ Α. Θ. Π. ἐπιδοῦσα τὰ πτυχία ταῖς ἀποφοιτώσαις εἴκοσι καὶ μιᾷ μαθητρίαις, ὧν ἔτυχον τοῦ βαθμοῦ ἄριστα πέντε, παρήνεσε πατρικῶς τὰ δέοντα.—Κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος ἔφοροι μὲν τοῦ Παρθεναγωγείου τούτου ἦσαν οἱ κκ. Π. Ζ. Στεφάνοβικ, Ν. Μπλέσας, Ἰω. Βέλσαμος καὶ Θ. Ἀποστολίδης· κοσμήτριαι δὲ αἱ κκ. Ἑλένη Ν. Ζαρίφη, Ἀρτεμισία Νικολοπούλου, Μαρία Εὐστ. Εὐγενίδου καὶ Ἀργ. Ἰ. Ζίρου.

— Κατὰ τὸν ἐκδοθέντα κατάλογον τῶν γενομένων ἐν Κρήτῃ συνδρομῶν ὑπὲρ τῶν Ἐθν. Φιλανθρ. Καταστημάτων, διὰ τῆς παρ' ἡμῖν Ἐπιτροπῆς τῶν Ἐλεῶν, ἐκθύμῳ συμπράξει πρὸ πάντων τοῦ Ἐξοχ. γενικοῦ διοικητοῦ Κωστάκη πασᾶ Ἀνθοπούλου (συνεισενεγκόντος 1000 ἀργ. γρόσια) συνήχθησαν 20547 γρόσια, ὧν τὰ 10265 ἀπὸ τοῦ τμήματος Χανίων. Τὸ ἔργον τῆς συλλογῆς συνδρομῶν ὑπεστήριξαν ὡσαύτως ὅ τε πανιερ. μητροπολίτης Κρήτης κ. Τιμόθεος καὶ πολλοὶ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων ἐν τῷ νήσῳ.

— Τῇ παρελθούσῃ τετάρτῃ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμεν. πατριάρχην ἡ Α. Ἐξ. ὁ ἐνταῦθα πρεσβευτὴς τῆς Αὐστροουγγαρίας βαρῶνος δὲ Κάλλιτς μεθ' ἑνὸς τῶν ἀνωτέρων διερμηνέων τῆς πρεσβείας· τῇ δὲ παρασκευῇ ἡ Α. Ἐξ. ὁ πρεσβευτὴς τῆς Σερβίας κ. Στογιὰν Νοβάκοβιτς, μεταβὰς ἀκολούθως πρὸς ἐπί-

σκεψιν τοῦ πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτου κ. Δαμιανοῦ, ἐπιτρόπου τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων. Τῇ κυριακῇ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. ὁ ἐν Ἀδριανουπόλει γενικὸς πρόξενος τῆς Ρωσίας μετὰ τοῦ α' διερμηνέως τῆς ἐνταῦθα Ρωσσικῆς Αὐτοκρατ. πρεσβείας κ. Ἰβανώφ.

— Τῇ πέμπτῃ (14) ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ὁ νέος μητροπολίτης Ρόδου πανιερ. κ. Γρηγόριος.

— Αὐθημερὸν ἀρίκετο ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοτος Ἐλευθερουπόλεως κ. Μακάριος, ἀδείᾳ τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ὡς ἐγκαίρως ἀνηγγείλαμεν.

— Κατὰ τὰς γενομένας τῇ κυριακῇ (17) ἀρχαιρεσίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογ. Συλλόγου, διὰ τὸ ἔτος 1888—1889, ἐξελέγησαν πρόεδρος μὲν ὁ κ. Ἰ. Δ. Ἀριστοκλῆς, ἀντιπρόεδροι οἱ κ. κ. Χ. Χατζηχρήστου καὶ Ἰω. Γεωργαντόπουλος, γενικὸς γραμματεὺς ὁ κ. Ὀδ. Ἀνδρεάδης (τοῦ ἐκλεγέντος εἰδικοῦ παραιτησαμένου), βιβλιοφύλαξ ὁ κ. Θερμ. Σαλτέλης, ταμίας ὁ κ. Θερμ. Κοσσούδης καὶ λογιστὴς ὁ κ. Π. Πρώϊος.

— Αἱ ἀκολουθίαι τῶν ἁγίων Παθῶν καὶ τῆς Ἀναστάσεως ἐν τῷ πατριαρχ. ναῷ γενήσονται κατὰ τὰς ἑπομένας ὥρας:—Τῇ ἁγίᾳ καὶ Μ.Πέμπτῃ, τῇ Μ. Παρασκευῇ καὶ τῷ Μ.Σαββάτῳ τὴν πρωΐαν θέλει σημάνει τῇ ὥρᾳ 11 τουρκιστί.—Τὸ ἑσπέρας τῆς Μ. Πέμπτης καὶ τῆς Μ. Παρασκευῆς διὰ τὰς ἀκολουθίας τῶν Παθῶν καὶ τοῦ Ἐπιταφίου ὥρᾳ ἑσπερινῇ 12.—Κατὰ τὴν κυρίαν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως, θέλει σημάνει περὶ ὥραν 4 τῆς νυκτὸς τοῦ Σαββάτου πρὸς τὴν Κυριακήν, διὰ δὲ τὸν Ἑσπερινὸν τῆς Ἀναστάσεως ὥρᾳ 3 τῆς ἡμέρας τῆς Κυριακῆς.—Ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, συμπίπτουσα κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Μ. Σαββάτου, μετατίθεται εἰς τὴν Δευτέραν τῆς Διακαινησίμου, καθ' ἣν, τελουμένης τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου, πανηγυρίζει καὶ ὁ πάνσεπτος πατριαρχικὸς ναός.

Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων. — Ἀντὶ τοῦ τέως ἐνταῦθα διαμένοντος καὶ ἀπὸ διετίας εὐσυνειδήτως ἐκπληροῦντος τὰ καθήκοντα αὐτοῦ πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτου κ. Δαμιανοῦ, ἐπιτρόπου τοῦ Παναγίου Τάφου, παυθέντος, ἡ Α. Θ. Μ. ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Νικόδημος διώρισεν ἐπιτρόπους δύο: τοὺς πανοσιολ. κκ. Νικόδημον ἀρχιμανδρίτην καὶ Γερμανὸν ἱερομόναχον, πρώην βιβλιοφύλακα τοῦ ἐνταῦθα ἁγιοταφικοῦ Μετοχίου.

ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ

ΔΙΑΡΚΕΣ ΕΘΝΙΚΟΝ ΜΙΚΤΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ.

Ἀπόφασις ἐπὶ τῆς κατ' ἔφεσιν δίκης μεταξὺ Ἀθηνᾶς Δελιφώτη καὶ Γεωργίου Δ. Κουζούνη, κατοίκων Κίου τῆς ἐπαρχίας Νικαίας.

ΤΟ ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΙΣ ΕΔΡΕΥΟΝ
Δ. Ε. Μ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

συγκείμενον ὑπὸ τῶν παρόντων μελῶν αὐτοῦ τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Ἡρακλείας Γερμανοῦ προέδρου, Ἰμβρου Παϊσίου, Χαλδείας Γερβασίου καὶ Δρυϊνουπόλεως Κλήμεντος, καὶ τῶν κ. κ. Δ. Πασπαλλῆ, Ν. Ψυχάρη, Π. Φενερλῆ καὶ Στ. Χρυσίδου, τὴν νόμιμον ἀποτελούντων ἀπαρτίαν· συνελθὸν ἐν τακτικῇ δημοσίᾳ συνεδριάσει τῆς 16 μαρτίου τοῦ 1888 ἔτους, ἡμέρᾳ τετάρτῃ, ἐν τῇ ἐπὶ τούτῳ ὡρισμένῃ αἰθούσῃ αὐτοῦ, παρόντος καὶ τοῦ Α' γραμματέως αὐτοῦ Δ. Θ. Ξανθοπούλου ὅπως διασκέψηται καὶ ἀποφασίσῃ ἐπὶ τῆς ἑξῆς ὑποθέσεως:

Ὁ Γεώργιος Δ. Κουζούνης, κάτοικος Κίου τῆς ἐπαρχίας Νικαίας, δι' ἀγωγῆς αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου ὑπὸ ἡμερομ. 14 σεπτεμβρίου 1887, ἐζήτησε τὴν διάλυσιν τῆς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς Ἀθηνᾶς Δελιφώτη μνηστείας, συγκροτηθείσης τῇ 23 νοεμβρίου 1886, κατόπιν δὲ, πρὶν ἢ ἐκδοθῇ ἡ ἐπὶ τῆς ἀγωγῆς ταύτης ἀπόφασις τοῦ δικαστηρίου, προέβη εἰς συγκρότησιν ἑτέρας μνηστείας ἐν Μουδανίοις, τὸ δὲ εἰρημένον δικαστήριον δικάσαν κατ' ἀντιμωλίαν τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ἐξέδοτο τὴν ὑπ' ἀριθμὸν 73 καὶ ἡμερομ. 15 νοεμβρίου ἰ. ἔ. ἀπόφασιν, δι' ἧς, παραδεχόμενον τὴν περὶ διαλύσεως τῆς ἐν λόγῳ μνηστείας ἀγωγὴν Γεωργίου Δ.Κουζούνη,ὑποχρεοῖ αὐτὸν, ἵνα παραδώσῃ εἰς τὴν τέως μνηστὴν αὐτοῦ Ἀθηνᾶν Δελιφώτη διὰ τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Νικαίας τὰ εἰς χεῖρας αὐτοῦ εὑρισκόμενα σήματα τῆς μνηστείας, ἤτοι ἕνα δακτύλιον ἀδαμάντινον καὶ τὰ σὺν αὐτῷ δοθέντα πρὸς αὐτὸν καὶ τοὺς οἰκείους συνήθη δωρήματα, κατὰ τὴν δοθεῖσαν σημείωσιν καὶ τὸ σύγχρονον διαμειφθὲν προικοσύμφωνον, ὁμοίως καταδικάζει αὐτὸν εἰς τὴν ἄμεσον ἀπόδοσιν ἴσης ἀξίας τοῦ ἄνω ρηθέντος δακτυλίου ἀρραβῶνος καὶ εἰς τὴν ἀπώλειαν τῶν ἑαυτοῦ μνήστρων καὶ δώρων, ἅτινα εὑρηνται παρὰ τῇ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ, καὶ εἰς εἰκοσάλιρον χρηματικὴν ἀποζημίωσιν πρὸς τὴν ρηθεῖσαν, λόγῳ προσβολῆς οἰκογενειακῆς φιλοτιμίας, εἰς τὴν ἄμεσον ἀπόδοσιν λιρῶν ὀθωμ. δέκα εἰς τὰ ἐκπαιδευτήρια Κίου καὶ εἰς ἅπαντα τὰ ἔξοδα τῆς δίκης μετριασθέντα εἰς λίρας ὀθωμ. πέντε.

Τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἡ Ἀθηνᾶ Δελιφώτη ἐξεκάλεσεν ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τούτου διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμὸν πρωτοκολ. 44 καὶ ἡμερομ. 23 δεκεμβρίου 1887 ἐφέσεως αὐτῆς πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα διὰ τοὺς ἑξῆς λόγους 1] διότι οὐχὶ ὀρθῶς τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον Νικαίας κατεδίκασε τὸν ἀντίδικον, πρὸς τῇ ἐπιστροφῇ τοῦ δοθέντος αὐτῷ δακτυλίου λόγῳ ἀρραβῶνος, καὶ εἰς τὴν ἀπότισιν τῆς ἀξίας αὐτοῦ, ἐν ᾧ, λόγῳ ἀρραβῶνος, ἐδόθησαν κατὰ τὴν τέλεσιν τῆς μνηστείας, σὺν τῷ δακτυλίῳ, καὶ ἕτερα δωρήματα πρὸς αὐτόν τε καὶ τοὺς οἰκείους αὐτοῦ, ὧν τὴν ἀξίαν δέον ἵνα πληρώσῃ ὁ ρηθείς· 2] διότι ἡ ἐν τῇ ἐφεσιβαλλομένῃ ἀποφάσει ὁρισθεῖσα εἰκοσάλιρος ἀποζημίωσις ἕνεκα τῆς ὅλως αὐθαιρέτου καὶ παραλόγου ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου διαλύσεως τῆς μεταξὺ αὐτῶν νομίμως συνομολογηθείσης μνηστείας τυγχάνει πάντῃ ἀναξία λόγου καὶ ἀνεπαρκὴς ἀναλόγως τῆς προσγενομένης αὐτῇ μεγίστης ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς ζημίας, καὶ ἐζητήσατο ὅπως, γενομένης ταύτης δεκτῆς, μεταρρυθμισθῇ καὶ τροποποιηθῇ ἡ ἐφεσιβαλλομένη ἀπόφασις, καταδικασθῇ δὲ ὁ ἀντίδικος ἵνα, πρὸς τῇ ἐπιστροφῇ τῶν μνήστρων, κατὰ τὴν ὑποβληθεῖσαν πρωτοδίκως σημείωσιν, πληρώσῃ καὶ τὴν ἀξίαν αὐτῶν ἀνερχομένην εἰς εἴκοσι λίρας ὀθωμ. ἤ, ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως αὐτοῦ πρὸς ἀπόδοσιν τῶν μνήστρων, χορηγήσῃ αὐτῇ τεσσαράκοντα λίρας ὀθωμ. ἔτι δὲ καὶ εἰς ἀπότισιν ἑκατὸν πεντήκοντα λιρῶν λόγῳ ἀποζημιώσεως, τῶν νομίμων τόκων τῶν ἐπιδικασθησομένων αὐτῇ ποσῶν ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς μέχρις ἐξοφλήσεως,

τῆς νομίμου δικηγορικῆς ἀμοιβῆς, ὡς καὶ τῶν πρωτοδίκως τε καὶ κατ' ἔφεσιν δικαστικῶν ἐξόδων καὶ τελῶν.

Τῆς ἐν λόγῳ ἐφέσεως παραπεμφθείσης δεόντως εἰς τὸ Συμβούλιον καὶ μετὰ τὴν νόμιμον προδικασίαν εἰσαχθείσης εἰς συζήτησιν ἐπὶ ἀκροατηρίου κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 24 φεβρουαρίου ἐ. ἔ. παρέστησαν οἱ πληρεξούσιοι τῶν διαδίκων Ἐλ. Ταπεινὸς καὶ Ἡλίας Μελιάκας, δυνάμει τῶν ὑπὸ ἡμερομ. 26 δεκεμβρίου 1887 καὶ 16 ἰανουαρίου ἐ. ἔ. πληρεξουσίων ἐγγράφων, καὶ ὁ μὲν ἀναπτύξας καὶ προφορικῶς τὴν ἔφεσιν, ἐξητήσατο τὴν παραδοχὴν αὐτῆς, ὁ δὲ ἰσχυρισθεὶς ὅτι ὁ νόμος, ἐν περιπτώσει αὐθαιρέτου λύσεως τῆς μνηστείας, οὐδεμίαν ἄλλην ἐπιβάλλει ποινὴν ἢ μόνον τὴν ἀπόδοσιν διπλοῦ τοῦ ἀρραβῶνος, ὅστις, κατὰ τὴν ὑπὸ τῆς ἐγκυκλίου τῆς ἱερᾶς Συνόδου δοθεῖσαν ἑρμηνείαν, συνίσταται εἰς ἕνα δακτύλιον, καὶ ὅτι ἡ ἀξία ὅλων τῶν ἐν τῷ ἀνὰ χεῖρας αὐτοῦ ἐπισήμῳ καταλόγῳ σημειουμένων πραγμάτων, ἅτινα ὑπὸ τοῦ ἐφεσιβλήτου κατετέθησαν εἰς τὴν ἱερὰν μητρόπολιν Νικαίας, μόλις ἀνέρχεται εἰς πέντε λίρας, ἐὰν δὲ ἡ ἀντίδικος δὲν ἀρκῆται εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο, δύναται τὸ Συμβούλιον ἵνα διατάξῃ τὴν ἐπὶ τόπου ἐκτίμησιν αὐτῶν, ἐξητήσατο ὁμοίως ἵνα μεταρρυθμισθῇ ἡ πρωτόδικος ἀπόφασις καὶ ὑποχρεωθῇ ὁ ἐφεσίβλητος εἰς τὴν ἀπόδοσιν διπλοῦ τοῦ ἀρραβῶνος. Ὁ Ἐλ. Ταπεινὸς ἀντέταξεν ὅτι ὁ ἀντίδικος μὴ ὑποβαλὼν ἀντέφεσιν δὲν δύνατται ἵνα ζητήσῃ τὴν μεταρρύθμισιν τῆς πρωτοδίκου ἀποφάσεως, καὶ ὅτι, κατὰ τὰς γενικὰς τοῦ δικαίου ἀρχάς, πᾶς ὑπαίτιος ζημίας τινὸς ὑπόκειται εἰς ἐπανόρθωσιν αὐτῆς. Ὁ Ἡλ. Μελιάκας ἰσχυρίσθη ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη ἀντεφέσεως, διότι τὸ δικαστήριον δικάζει ἀκεραίως τὴν ὑπόθεσιν, ἐὰν δὲ ἴδῃ ὅτι ἐγένετο παραβίασις τοῦ νόμου ὑπὸ τοῦ πρωτοδικείου, δύναται ἵνα καὶ αὐτεπαγγέλτως διορθώσῃ τὸ ἡμαρτημένον.

Τὸ Συμβούλιον τοίνυν κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 16 μαρτίου ἰ. ἔ. λαβὸν ὑπ' ὄψιν τὴν δικογραφίαν·

συζητήσαν καὶ διασκεψάμενον κατὰ νόμον·

Ἐπειδὴ ὀρθῶς τὸ μητροπολιτικὸν δικαστήριον Νικαίας ἐλαγίσατο ὡς ἀρραβῶνα μόνον τὸν κατὰ τὴν τέλεσιν τῆς μνηστείας δοθέντα αὐτῷ δακτύλιον καὶ ἀπεφήνατο, σὺν τῇ ἐπιστροφῇ αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀπόδοσιν τῆς ἀξίας αὐτοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ λοιπὰ πράγματα, ἅτινα θεωρούμενα ὡς δῶρα, ἐπιστρέφονται ἁπλῶς ἐν περιπτώσει διαλύσεως τῆς μνηστείας, τοιαύτη δ' ἐστὶ καὶ ἡ ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου διὰ τῆς ἐγκυκλίου τοῦ 1868 δοθεῖσα εἰς τὸν περὶ λύσεως τῆς μνηστείας νόμον ἑρμηνεία, καθ' ἣν, τὰ λόγῳ ἀρραβῶνος διδόμενα ἀμοιβαίως ψιλὰ σύμφωνα δέον ἵνα συνίστανται εἰς δακτυλίδια ἀξίας ἀναλόγου τῆς καταστάσεως τῶν μνηστευομένων, καὶ ταῦτα μόνα λογίζωνται ὁ καθ' αὐτὸ ἀρραβών, ἐπιστρεφόμενος διπλοῦς ἐν περιπτώσει διαλύσεως τῆς μνηστείας· ἑπομένως ἀπορριπτέος ἐστὶν ὁ περὶ τοῦ ἐναντίου ἰσχυρισμὸς τῆς ἐφεσειούσης·

Ἐπειδὴ ὁ ἐφεσίβλητος Γεώργιος Δ. Κουζούνης λύσας αὐθαιρέτως καὶ ἄνευ τινὸς νομίμου λόγου τὴν μετὰ τῆς ἐφεσειούσης νομίμως συναφθεῖσαν μνηστείαν, ἐγένετο παραίτιος προσβολῆς τῆς τε νεάνιδος καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτῆς, καὶ πρόξενος τῇ τέως μνηστῇ αὐτοῦ ζημίας οὐ μικρᾶς, διότι ἡ τοιαύτη ἐγκατάλειψις, παρέχουσα ὕλην εἰς παρεξηγήσεις, δυσχερεστέραν ἀποκατέστησε τὴν ἐν τῷ μέλλοντι ἀποκατάστασιν αὐτῆς, κατὰ δὲ τὸν νόμον καὶ τὰς γενικὰς τοῦ δικαίου ἀρχάς, ὀφείλει ἵνα ἐπανορθώσῃ τὴν προσγενομένην αὐτῇ ζημίαν ἀναλόγως πρὸς τὴν κοινωνικὴν θέσιν καὶ κατάστασιν ἑκατέρων, ἀντὶ δὲ τῶν ἀπαιτήσεων τῆς ἐφεσειούσης, ὡς ὑπερβολικῶν, τὸ Συμβούλιον, κατ' οἰκείαν ἐκτίμησιν, ἐθεώρησεν ἐπαρκοῦν τὸ ποσὸν ἑκατὸν ὀθωμ. λιρῶν·

Ἐπειδή, οὐκ ὀρθῶς τὸ μητροπολιτικὸν δικαστήριον κατεδίκασε τὸν πρώην ἐνάγοντα νῦν δὲ ἐφεσίβλητον Γεώργιον Δ. Κουζούνην εἰς ποινὴν ἀποδόσεως λιρῶν ὀθωμανικῶν δέκα εἰς τὰ ἐκπαιδευτήρια Κίου, διότι οὐδεμίαν ἔχουσι ταῦτα σχέσιν πρὸς τὴν μεταξὺ δύο ἰδιωτῶν δίκην·

Ἐπειδή, προκειμένου περὶ ἐπιστροφῆς πραγμάτων, τοῦ ἑνὸς δὲ αὐτῶν διπλασίου, καὶ περὶ ἀποζημιώσεως, οὐδένα ἔχει λόγον ἡ ἀπαίτησις τόκων·

Ἐπειδὴ τὰ δικαστικὰ τέλη ἐπιβαρύνουσι τὸν ἡττώμενον τῶν διαδίκων· Διὰ ταῦτα

Α'] Μεταρρυθμίζον τὴν ἐκκαλουμένην ὑπ' ἀριθμ. 73 καὶ ἡμερομ. 15 νοεμβρίου ἀπόφασιν τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Νικαίας ὡς πρὸς τὰ πρῶτα δύο ἄρθρα τοῦ διατακτικοῦ αὐτῆς, καὶ ἀπορρίπτον καθ' ὁλοκληρίαν τὸ τρίτον ἄρθρον τοῦ αὐτοῦ διατακτικοῦ, καταδικάζει τὸν ἐφεσίβλητον Γεώργιον Δ. Κουζούνην ἵνα 1] ἐπιστρέψῃ πρὸς τὴν ἐφεσείουσαν Ἀθηνᾶν Δ. Δελιφώτη αὐτούσια ἅπαντα τὰ κατὰ τὴν τέλεσιν τῆς μνηστείας δοθέντα αὐτῷ τε καὶ τοῖς οἰκείοις αὐτοῦ, λόγῳ ἀρραβῶνος καὶ δώρων, μετὰ τοῦ διαμειφθέντος προικοσυμφώνου, κατὰ τὸν ἐπίσημον κατάλογον τῆς μητροπόλεως Νικαίας, καὶ ἴσον ποσὸν πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ δακτυλίου 2] πληρώτῃ αὐτῇ, λόγῳ ἀποζημιώσεως, λίρας ὀθωμ. ἑκατὸν ἄνευ τόκου.

Β'] Ἐπιτίθησι τῷ ἐφεσιβλήτῳ τὰ ἔξοδα τῆς παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν πρακτικῶν μετὰ τῶν ἐξόδων τῆς πρωτοδίκου ἀποφάσεως ἀνιόντα εἰς γρόσια χίλια δέκα, καὶ τὴν δικηγορικὴν ἀμοιβὴν γρ. διακόσια.

Ὁ Πρόεδρος

(Τ. Σ.) † Ο ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Ὁ Α' Γραμματεὺς Δ. Θ. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ.

ΗΘΙΚΗ ΤΩΝ ΨΑΛΜΩΝ·

Γ'.

Ἐκ δὲ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ διαχειριζομένων δημοσίαν ἀρχήν, τῶν ἀποστολὴν ἱερὰν ἢ κοσμικὴν ἐχόντων, τοὺς μὲν ἱερεῖς καὶ, συνεπῶς, τοὺς προέδρους τῶν ἐκκλησιῶν, κατὰ τὸν Μ. Ἀθανάσιον, ὀνομάζει βουνούς, κριοὺς δὲ προβάτων τοὺς ἄρχοντας τῶν λαῶν, κατὰ τὸν ΞΔ' ψαλμόν, ὅστις οὐχὶ καθ' ἱστορίαν ἀλλὰ κατὰ ἀναγωγὴν πρέπει νὰ ἑρμηνευθῇ (Ζυγαδηνοῦ ἑρμην. μετάφρ. Νικοδήμου· τόμ. Α', σελ. 514—515) εἰ καὶ ὁ ἀείμνηστος Ἄνθιμος Ἱεροσολύμων (ἑρμην. Ψαλμῶν, ἔκδοσις Ἱεροσολύμων· τόμ. Β', σελ. 15) «βουνοὺς καὶ κριοὺς γράφει νοητέον τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους καὶ τοὺς τῶν ἐκκλησιῶν προέδρους». Τοὺς ἱερεῖς θέλει ἀθώους χερσὶ, καθαροὺς τῇ καρδίᾳ, μήτε κατὰ διάνοιαν συλλαβόντας τὸ κακοποιῆσαι τοὺς ἄλλους, μήτε ὀμνύοντας ἐπὶ δόλῳ τῷ πλησίον αὐτοῖς, (ψ. κγ', 3, 4). Τοὺς λειτουργοὺς τοῦ Ὑψίστου θέλει διὰ τῆς πολι-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 179—180 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου καὶ τέλος.

τείας αὐτῶν δοξάζοντας τὸ ὄνομα Κυρίου (ψ. υε', 7) καὶ καλεῖ τούτους *πατριὰς ἐθνῶν*, κατὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον, «οἷς καὶ πρέπει διὰ τῶν ἔργων τῶν ἀγαθῶν δοξάζειν τὸν Θεόν», καλεῖ *Θεοὺς*, ὅτι, κατὰ τὸν ἀδαμάντινον Ὠριγένην, μετουσίᾳ θεότητος εἰσί τε καὶ λέγονται τοιοῦτοι (ψ. ρλε', 2) καὶ *ἀγγέλους*, ἄλλως τε καὶ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Γραφῆς, ἧς οὐδεὶς ἀναγνώστης ἐπιζητήσας τὴν ἐξήγησιν τῶν ἀποκρύφων ἐν αὐτῇ θησαυρῶν τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἠγνόησεν ὅτι τοιούτῳ καλεῖ τούτους ὀνόματι. «Θεοὺς οὐ κακολογήσεις», διατάττων ὁ Κύριος διὰ Μωϋσέως, (Ἐξόδ. κβ', 28) καὶ διὰ τοῦ προφήτου Μαλαχίου ρθεγγόμενος «χεῖλη ἱερέως φυλάξεται κρίσιν, καὶ νόμον ἐκζητήσουσιν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ὅτι ἄγγελος Κυρίου Παντοκράτορός ἐστι» (Μαλαχ. β', 7) τί ἕτερον ἐδήλωσεν, ἅμα καὶ διὰ τοῦ στόματος τοῦ θεοπάτορος Δαυίδ, ἢ ὅτι δέον ὁ λειτουργὸς τοῦ Ὑψίστου νὰ ὁμοιωθῇ τῷ Θεῷ καὶ τοῖς ἀγγέλοις; Οὕτω, καὶ σύμφωνα τῷ ψαλμῷ ΚΓ', σαρῇ τίθησι τὴν περὶ τῶν καθηκόντων τῶν ἱερέων διδασκαλίαν, καίπερ ἐν ὀλίγαις λέξεσιν· ἐὰν δ' ἀκούσωμεν τῆς ἐξηγήσεως τοῦ ἱεροῦ Θεοδωρήτου (ψ. υβ', 4), διὰ τῆς πολιτείας τῶν ἱερέων ἐπιζητεῖ τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν, αὐτοὺς δ' ἐννοεῖ ὑψηλοὺς ὁ Δαυίδ, εἰπὼν «θαυμαστὸς ἐν ὑψηλοῖς ὁ Κύριος».

Τοὺς λειτουργοὺς τούτους τοῦ Κυρίου καὶ τοὺς διδασκάλους παραινεῖ νὰ μὴ παύσωνταί ποτε διηγούμενοι τὰ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ, ὅτι αὐτὸς ἐποίμανεν, ὅτι «αὐτὸς ποιμανεῖ ἡμᾶς εἰς τοὺς αἰῶνας» (ψ. μζ', 14). Διὰ διδασκαλίας διδασκάλων ἐν φόβῳ Θεοῦ γινομένης ἀπολαύομεν τοῦ φωτὸς αὐτοῦ, διότι οὐ μόνον ὁ πονηρὰς ἔχων ἐννοίας περὶ Θεοῦ τιμωρεῖται, ἀλλὰ καὶ τούτων ὁ γινόμενος εἰς ἄλλους παραίτιος ἀπωλείας τῆς ὀρθῆς ἐννοίας περὶ Θεοῦ κολάζεται, ὁ διὰ χρονίας συνηθείας τὴν κακίαν ἔχων δυσέκνιπτον, κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον (ψ. μη', 19). Κατακρίνονται δ' ἐπίσης οἱ τὸν βίον πρὸς τὴν διδασκαλίαν σχῆμα καθιστῶντες ὀξύμορον· οὐδὲ θέλει ὁ Δημιουργὸς νὰ διδάσκῃ τὸν νόμον καὶ τὰς ἐντολὰς Αὐτοῦ ὁ μισῶν παιδείαν καὶ τοὺς λόγους τοὺς θείους ἐκβάλλων εἰς τὰ ὀπίσω· (ψ. μθ', 16, 17). Ἀλλὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ παρελθόντος βίου τῶν ἐθνῶν ἐπιβάλλει πᾶσι τοῖς ἄρχουσι τῶν λαῶν, ἐπιβάλλει τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς διδασκάλοις, ἐπιβάλλει παντί, ἀφοῦ ζητεῖται διὰ τῆς διδασκαλίας ἵνα ὁρισθῇ πῶς ὁ Θεὸς ἐποίησε καὶ ποιεῖ μεγαλεῖα καὶ δύναμιν, τὰς εἰς αὐτὸν πιστευούσας σώζων φυλάς. «Οἱ πατέρες ἡμῶν ἀνήγγειλαν ἡμῖν ἔργον, ὃ εἰργάσω, ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν» λέγων (ψ. μγ', 1), ἐπαριθμεῖ πῶς ἐσώθησαν ἀπὸ ἐχθρῶν καὶ πολεμίων, πῶς ὑπερίσχυσαν τῶν ἐναντίων τῇ δεξιᾷ τοῦ Κυρίου, τῇ ἐν ἰσχύϊ δεδοξασμένῃ. Λαμπρῶς ἐξηγῶν σοφὰ λόγια προστίθησιν ὁ Χρυσορρήμων ἐνταῦθα. «Ἀκούσατε ὅσοι τῶν παίδων ἀμελεῖτε τῶν ὑμετέρων· ὅσοι διαβολικὰ μελίσματα ᾄδοντας περιοράτε, τῶν θείων διηγημάτων ἀμελοῦντας. Ἀλλ' οὐχὶ οὗτοι τοιοῦτοι, ἀλλὰ διηνεκῶς ἐν τοῖς διηγήμασι τῶν τοῦ Θεοῦ κατορθωμάτων τὸν βίον ἀνήλισκον, ὅτι καὶ βιβλία τοῖς παισὶν ἐποιοῦντο τὰ οἰκεῖα στόματα οἱ γεγεννηκότες, αὐτοί τε ἐν μνήμῃ τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ Θεοῦ διατελοῦντες καὶ *ταύτῃ βελτιούμενοι, τούς τε παῖδας διὰ τῶν τοιούτων διηγημάτων εἰς θεογνωσίαν μᾶλλον ἐνάγοντες*. Οἱ γὰρ παρόντες τοῖς γινομένοις καὶ ὄψει παραλαβόντες ἀκοῇ παραδεδώκασι, καὶ ἦν ἡ ἀκοὴ τῆς ὄψεως ὁμοίως πρὸς πίστιν ἴση». Τὸ καθῆκον τοῦ διδασκάλου ἐπεβάλλετο τῷ πατρὶ καὶ τοῖ, γέρουσι, τοῖς ἱερεῦσι καὶ προέχουσι, τοῖς διδασκάλοις καὶ τοῖς ἄρχουσιν, οἱ δὲ διδασκόμενοι ἐμάνθανον ὅτι πᾶν ὅ,τι ἐγένετο κατὰ τὸ παρελθὸν ἐν τῷ ἔθνει αὐτῶν ἐγένετο θείᾳ προνοίᾳ, θείᾳ βοηθείᾳ καὶ δυνάμει. Τοιαύτης παιδείας, τοιαύτης διδασκαλίας ὁ Δαυὶδ ἀναγνωρίζει βεβαίως τὴν ἀνάγκην (ψ. β', 12), ἀλλ' ἅμα τὴν περὶ Θεοῦ διδασκαλίαν, τὴν εὐσεβῆ παίδευσιν, ὡς ἡμεῖς λέγομεν, θέλει τελειουμένην διὰ τῶν ἔργων τῆς ἀρετῆς. Ψιλὴ γνῶσις Θεοῦ, ψιλὴ περὶ Θεοῦ διδασκαλία, δίχα πρακτικῆς ἀρετῆς ἐπάγει τὴν ὀργὴν Κυρίου καὶ τὴν ἀπώλειαν· εἰ δὲ ὁ παιδείαν ἔχων τοιαύτην, οὕτως ἐλλιπῆ, «ἀπολεῖται ἐξ ὁδοῦ δικαίας», μὴ οὐχ ἕπεται συμπέρασμα λογικώτατον ἐκ τοῦ ἐναντίου ὅτι καὶ ὁ διδάσκων ἀνάγκη ἵνα ἐπιδείκνυται τὸν λόγον τῷ βίῳ καὶ τῷ παραδείγματι σύνδρομον; (ψ. μθ',16 κ. ἑξ). «Οὐδὲ ἀρκεῖ μόνη τῆς θεογνωσίας ἡ κτῆσις εἰς τελειότητα —λέγει ὁ Θεοδώρητος—ἀλλὰ χρὴ καὶ τὴν πρακτικὴν μετελθεῖν ἀρετήν, ἧς ἐπιλαμβανόμενοι τὴν ἁπλανῆ πορείαν ὁδεύσετε»· (ἔκδ. Θεοδωρ. Εὐγ. Βουλγάρεως· τόμ. Α', σελ. 625). Ἐὰν δὲ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν θεωρηθῶσι, κατὰ τὸν θεῖον Κύριλλον, οἱ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ διδάσκοντες ἱερεῖς καὶ πᾶς ὁ διδάσκων, καθῆκον ἐν γένει τῶν διδασκόντων (ψ. υε', 7, 8) ἐστὶ τὸ δοξάζειν τὸν Θεὸν ἐν τῷ διαλάμπειν ἔργοις ἀγαθοῖς ἐναντίον τῶν ἀνθρώπων. Οὕτως ἡ διδασκαλία, κατὰ τὸν θεοπάτορα Δαυίδ, πρέπει νὰ γίνηται διὰ τοῦ λόγου καὶ διὰ τοῦ παραδείγματος σύγχρονος.

Τὴν δόξαν τῶν ἀρχόντων καὶ τὴν εὐδαιμονίαν αὐτῶν, στηριζομένων ἐπὶ τῆς ἀφοσιώσεως καὶ δυνάμεως τῶν ὑπηκόων αὐτῶν ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ ἐπιζητεῖ· ἡ δύναμις τῶν βασιλέων κεῖται ἐν τοῖς ὑπηκόοις καὶ τοῖς στρατεύμασιν αὐτῶν, ἅτε τούτων ὑπουργούντων τῇ ἐκείνων δόξῃ, κατὰ τὸν Χρυσόστομον (ψ. μγ', 9), ὥστε συνεπῶς ὑπὲρ αὐτῶν ὁ βασιλεὺς ὀφείλει νὰ μεριμνᾷ, νὰ συμπάσχῃ δὲ πάσχουσι τοῖς λαοῖς αὐτοῦ καὶ χαίρῃ, συνεπῶς, ἐκείνων ἀγαλλομένων (ψ. κδ', 22), καθὼς ἑρμηνεύουσι τὴν ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ εὐχὴν τοῦ Δαυὶδ οἱ πατέρες· «βασιλεῖ πρέπουσα—λέγει Θεοδώρητος ὁ Κύρου—ἡ προσενεχθεῖσα τῷ Θεῷ προσευχή· προσήκει γὰρ τὸν ἄρχειν τεταγμένον πᾶσαν ποιεῖσθαι τῶν ὑπηκόων κηδεμονίαν, ἄλλως τε καὶ ἡ τοῦ εὖ καὶ καλῶς βασιλεύοντος σωτηρία κοινὴ τοῦ λαοῦ καθέστηκεν ὠφέλεια». Δικαιότατα δ' οἱ λαοὶ θέλουσιν εὔχεσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ (ψ. ιθ', 10). Καθῆκον τοῦ βασιλέως καὶ παντὸς ἄρχοντος καὶ δικαστοῦ

ἐστι τὸ κρίνειν ἐν εὐθύτητι καὶ δικαιοσύνῃ (ψ. θ', 8), ἐὰν δὲ πᾶσιν ἀπαγορεύῃ τὸ δέχεσθαι δῶρα καὶ τὸ χάριν αὐτῶν καὶ χάριν χρημάτων ὁμιλεῖν, πολλῷ πλέον ἡ ἀπαγόρευσις ἐπεκτείνεται τοῖς λαχοῦσι δικάζειν. Ἄνθιμος ὁ Ἱεροσολύμων ἐξηγῶν τὸ ψαλμικὸν (ψ· ιδ', 6) παρατηρεῖ ὅτι διὰ τούτου ὁ Δαυὶδ κωλύει τὴν ἐπ' ἀδίκῳ δωροληψίαν, ὡς φθείρουσαν τὸν νόμον, ὡς ἀναιροῦσαν τὸ δίκαιον. Ἐὰν δ' ἐνταῦθα ἁρμόζῃ τὸ τοῦ θείου Κυρίλλου «πᾶσα δώρων λῆψις πονηρά, πολλῷ δὲ μᾶλλον ἡ ἐπ' ἀθώοις, τουτέστιν ἡ κατὰ δικαίων καὶ ἀνευθύνων», ἀλλ' ὅμως τοῦ μακαρίου Θεοδωρήτου ἡ ἐξήγησίς ἐστι σαφὴς περὶ τοῦ καθήκοντος τοῦ δικαστοῦ, καθὼς καὶ περὶ τῆς εὐθύνης τοῦ δωροληπτου δικαστοῦ καὶ ἄρχοντος λαῶν ἐν τῷ κρίνειν· «ἀδωρότατος ἔστω δικάζων, καὶ καθαρὰν δώρων ἐκφερέτω τὴν ψῆφον· ἡ γὰρ δωροδοκία διαρθείρει τὸ δίκαιον».

Ἡ ἐξέτασις τῆς ἠθικῆς ταύτης διδασκαλίας ἀρκετή ἐστιν, οὐδ' ἐπιτρέπει ὁ χῶρος περαιτέρω ἔκτασιν, ἥτις ἠδύνατο 'να γένηται, κατά τε τὴν κατὰ γράμμα ἔννοιαν, καὶ κατὰ τὴν πνευματικὴν, ἀλληγορικῶς, ἀναγωγικῶς καὶ ἠθικῶς· ἀλλ' ἡμεῖς, πεζοὶ περὶ τὰ τοιαῦτα, τὸ δυνατὸν καὶ χρήσιμον προσεκομίσαμεν τοῖς ἀναγνώσταις τῆς *Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας*, ἄλλοις λιπόντες τὴν ἐκτενῆ περὶ τούτου πραγματείαν, χρόνου μὲν ἔχουσι περίσσειαν, πλούτῳ δὲ γνώσεων ἐπαγαλλομένοις, δι' ὧν οὐ μόνον καταληπτὴν τὴν ἠθικὴν τῶν Ψαλμῶν καταστήσουσιν εἰς εὐλαβεῖς ἀναγνώστας, ἀλλὰ καὶ παρέξουσιν ἐπαγωγότατον ἀνάγνωσμα, ὑπό τε Κανόνων καὶ Συνόδων καὶ πατριαρχῶν ἀειμνήστων τὸ σύνολον ἐπιβαλλόμενον. Μ. Δ. Γ.

ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΕΝ ΤΗΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΤΩΝ ΚΑΤΩ ΧΡΟΝΩΝ

Ἡ ἔρευνα καὶ σπουδὴ τοῦ κατὰ τὰς τέσσαρας τελευταίας ἑκατονταετηρίδας χριστιανικοῦ βίου καὶ τῆς λατρείας καὶ καθόλου τοῦ πολιτεύματος τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἡμῖν ἐπιβάλλεται, παρὰ πᾶσαν ἔποψιν ἐστὶ διδακτικὴ καὶ παρήγορος ἡμῖν, οἵτινες, μετὰ τὰ γραφέντα καὶ λεχθέντα περὶ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ὑπ' ἀλλοδόξων, δυνάμεθα 'να διαβεβαιώσωμεν ὅτι καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐν πᾶσιν εὐοδοῦται τὸ περὶ τοῦ ἐνιαίου καὶ καθολικοῦ τῆς (Ἀνατολικῆς) Ἐκκλησίας δίδαγμα τοῦ λατίνου θεολόγου Vicentii Lirinensis «Quod semper, quod ubique, quod ab omnibus creditum est». Πολλὰ κατὰ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ἰδίᾳ τῆς μετὰ τὸ μέγα σχίσμα, ἰδιαίτατα τῆς μετὰ τὴν ἅλωσιν *(τῶν κάτω χρόνων)* ἐγράφησαν, ὑπὸ τυφλοῦ μὲν ἐμπνεόμενα φανατισμοῦ, καθοδηγούμενα δ' οὕτως εἰπεῖν ὑπὸ πληρεστάτης ἀγνοίας, ἀγνοίας, ἣν οὐκ ἔκρυπτον μὲν οἱ ξένοι, τὴν ὀρθόδοξον Ἀνατολὴν ἐπισκεπτόμενοι, παρῃτοῦντο δέ, τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸν χριστιανικὸν βίον μελετῶντες. Τοιαύτην ἀφῆκε φωνὴν θαυμασμοῦ Δαυὶδ ὁ Χυτραῖος, τελευτῶντος τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος, κάλλιστα δ' ἀντέγραψεν αὐτῷ ὁ πατριάρχης Ἱερεμίας Β' ὁ Τρανός, «ὅτι συνετάχθη τοῖς φιλοῦσιν ἡμᾶς»[1]. Καίτοι δ' ἦσαν ἐν Εὐρώπῃ γνωστὰ τὰ ἔργα τοῦ Χυτραίου καὶ τοῦ Κρουσίου, γάλλος περιηγητὴς τοῦ ΙΖ' αἰῶνος ἀπίστους ἢ δεισιδαίμονας ἐκάλεσε τοὺς ὀρθοδόξους τῆς Ἀνατολῆς ποιμαίνοντας καὶ ποιμαινομένους[2], μανικῶς δ' ἐπέπεσε κατ' αὐτῶν ὁ φανατικώτατος Δελακροά[3]. Πρέπει διὰ τῆς ἀνασκοπήσεως καὶ μελέτης τοῦ ἡμετέρου παρελθόντος 'να καταρρίψωμεν τὰς ἐπικρατούσας τέως προλήψεις· σήμερον ἔτι τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν νομίζουσι νεκράν, ὁδηγοὶ τυφλῶν γενόμενοι πάντες οἱ γράφοντες, ἐν σκότει δ' ἀγνοίας πλέοντες. «Ἐὰν νεκρὰ λέγοντες—ἀπαντᾷ ὁ καθηγητὴς τῆς θεολογίας Ν. Δαμαλᾶς—νοοῦσιν ὅτι ὡς πρὸς τὴν θεολογίαν καὶ τὴν ἐπιστήμην εἶναι τοιαύτη ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν, ἡ θεωρητικὴ αὕτη νέκρωσις ἔχεται μὲν ἀληθείας ἀλλὰ δὲν ἐπηρεάζει τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας τοσοῦτον, ὥστε καὶ αὕτη νὰ ἦναι νεκρά· ἠδύναντο οἱ ξένοι θεολόγοι οἱ περὶ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν γράφοντες νὰ ὁμιλῶσι περὶ σχετικῆς νεκρώσεως τῆς ἐπιστήμης, οὐχὶ ὅμως καὶ περὶ νεκρώσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις ἀδιακόπως ἐξακολουθεῖ τὸ πρακτικὸν ἔργον αὐτῆς, τὴν τῶν προβάτων τοῦ Χριστοῦ νομήν»[4].

Ἀπὸ πάσης πλάνης ἑτεροδιδασκάλων, ἀπὸ πάσης ἔξωθεν προσπνεούσης ὀθνείας ἐπηρείας ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία προφυλάττουσα τὸ ποίμνιον αὐτῆς, τοὺς ἐν τῇ πίστει κλονουμένους στηρίζουσα, πρὸς τὴν τῶν ὀρθῶν δογμάτων ποδηγετοῦσα κατάληψιν, εἰς τὸν εὐαγγελικὸν χειραγωγοῦσα καὶ τὸν κατὰ τὰς σωτηρίους ἐντολὰς βίον, ἐπέβαλλε τακτικὸν τοῦ θείου

1. Ἡ ἐπιστολή, χρόνον γραφῆς φέρουσα μαΐου τοῦ 1578, ἐξεδόθη ὑπὸ Χυτραίου ἐν τῷ Oratio de statu Ecclesiarum hoc tempore in Græcia κτλ. Vitemberge, 1582, ἀνετυπώθη δ' ὑπὸ Κ. Ν. Σάθα, ἐν Βιογραφ. σχεδιάσματι περὶ τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Β', Ἀθῆναι, 1870, σελ. μα', μβ'.

2. Voyage de M. de Thevenot en Europe, Asie et Aphrique; Amsterdam, 1727, μέρος Α', σελ. 262. Ἡ περιήγησις ἐγένετο πολλῷ πρὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου.

3. État présent des nations et Eglises Grecque, Arménienne, Maronite en Turquie, par le sieur Dela-Croix. Παρίσι, 1741, σελ. 12—15· ἦν δ' ὁ Δελακροὰ γραμματεὺς τῆς τῷ 1690 γαλλικῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβείας, διότι ἡ παλαιοτέρα ἔκδοσις τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ ἐγένετο τῷ 1695, τρία ἔτη μετα τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἔργου τοῦ Ricaud: Histoire de l'état présent de l'église Grecque et de l'église Arménienne; traduite de l'anglois.

4. Περὶ ἀρχῶν· ὑπο Ν. Δαμαλᾶ· ἐν Λειψίᾳ, 1865, σελ. 5—6· πρβλ. καὶ τὰ προλεγόμενα τοῦ Α' τεύχους τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου (τὰ περὶ ἱερατικῆς ἐξουσίας), ὅπερ ἐξέδωκε τῷ 1872, ἐν Ἀθήναις, ὁ φιλόπονος τοῦ καθ' ἡμᾶς κανονικοῦ δικαίου γνώστης Ἰωάννης Παπαλουκᾶς Εὐταξίας.

λόγου τὸ κήρυγμα· παραλείπων τὰ παλαιότερα σοφοῖς καὶ φιλοπόνοις ἀναδιφηταῖς τῶν πρόσθεν σελίδων, εἰς τὰ τῶν κάτω χρόνων ἱστορήματα περιοριζόμενος, εἰς ὀλίγας ἔχω 'να παραπέρψω μαρτυρίας. Περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΕ' αἰῶνος, τῆς ὀρθοδοξούσης 'Ανατολῆς ταραττομένης ἕνεκα τῶν ἐρίδων καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν τῇ Φλωρεντινῇ συνόδῳ παρακολουθησασῶν, ἄνδρες κληρικοί, τὴν εὐαγγελικὴν μὲν ἀρετὴν πλουτοῦντες, ἴσως δὲ μετρίας μέτοχοι παιδεύσεως ἐκήρυττον περιερχόμενοι χώρας καὶ πόλεις· οὕτω λ.χ. «Ζαχαρίας ὁ ἀγιορείτης σορώτατος διδάσκαλος καὶ πολλὰ ἐνάρετος» παραλαβὼν καὶ Νήφωνα τὸν μετὰ πολλὰ ἔτη πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως γενόμενον ἐκήρυττον εἰς τὴν Ἤπειρον καὶ μέχρι τῆς Κρήτης ἐναντίον τῆς ψευδοσυνόδου ταύτης[5]. Καὶ ταῦτα μὲν οὐδαμῶς ἔσονται τὸ θέμα τῆς βραχείας ταύτης κριτικῆς σημειώσεως, ἀρορῶντα τὴν τοῦ δόγματος στήριξιν· ἡ κατόπιν ὅμως ἱστορία τοῦ Νήφωνος καὶ ἡ ἐν Θεσσαλονίκῃ ποιμαντορία, ὡς ἡ ἱστορία τοσούτων ἑτέρων ἱεραρχῶν, περίτρανα δείκνυσιν ὅτι πρῶτον μὲν τὰς ποικίλας ἐν τῷ βίῳ δυσπραγίας εἶχον ἀντικείμενον οἱ κηρυττόμενοι λόγοι, συνιστῶντες ἀγόγγυστον ὑπομονὴν ἐν θλίψεσι καὶ στενοχωρίαις, δεύτερον δ' ὅτι τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου, γινόμενον οὐχὶ ἐν καιρῷ νηστειῶν μόνον, ἦν ἔργον τῶν ἐπισκόπων[6]. Οὕτως ἐτηροῦντο αἱ περὶ τούτου συνοδικαὶ διατάξεις[7], ἀναφέρονται δ' ἀμέσως μετὰ τὰ μέσα τοῦ ΙΕ' αἰῶνος πατριάρχαι διὰ τῆς τοῦ θείου λόγου κηρύξεως στηρίζοντες ἐν τῇ πίστει τὰ πλήθη τῶν ὀρθοδόξων, ὑπ' ἀλγεινῶν ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ συστροφῶν ἐπηρεαζόμενα. Μάξιμος Γ' ὁ ἀπὸ ἐκκλησιαρχῶν ἀναφέρεται (δὶς) διδάσκων «ἀπ' ἄμβωνος τοῦ πατριαρχείου καὶ ἐν ἄλλαις ἐκκλησίαις τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ κατὰ πᾶσαν κυριακὴν καὶ ἑορτὴν»—«ὅτι ἦτο γλυκὺς εἰς τοὺς λόγους του, εἶχε γλῶσσα θαυμαστὴ καὶ ἁπλωνε τοὺς λόγους του μὲ πολλὰ παραδείγματα τῆς θείας Γραφῆς»[8]. Νήφων ὁ ἀπὸ Θεσσαλονίκης ἀναφέρεται κηρύττων ἐν τῇ διαρκείᾳ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει πατριαρχείας αὐτοῦ «καθ' ἡμέραν ἐπὶ ἄμβωνος»—«καὶ ἐποίει διδαχὰς λογίως καὶ θαυμασίως»[9]. Ἐὰν δ' ἡ ἱστορία τῶν χρόνων ἐκείνων πληροφορῇ ἡμᾶς ὅτι πατριάρχαι οἰκουμενικοὶ ἐκήρυττον, ἐὰν μηδεμίαν ἔχωμεν ἀμφιβολίαν ὅτι κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΕ' αἰῶνος, ἢ μᾶλλον κατὰ τὸ τρίτον τέταρτον αὐτοῦ «ἦτον ὁ Ἐφέσου Δανιὴλ πολλὰ λογιώτατος, καὶ ἦσαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι λογιώτατοι ἀρχιερεῖς»[10] δυνάμεθα 'ν' ἀμφιβάλλωμεν ὅτι τὸ παράδειγμα τῶν ἀνωτέρων τούτων καὶ διακρινομένων ἐπ' ἀρετῇ τε καὶ παιδείᾳ, τῇ ἱερᾷ πρὸ πάντων, ἱεραρχῶν ἐπίεζε τοὺς ὑπ' αὐτοὺς ἀνωτέρους καὶ κατωτέρους κληρικοὺς καὶ παρώρμα πρὸς μίμησιν; Ὡς δὲ πιστεύομεν ὅτι Γεννάδιος ὁ Σχολάριος ἐκήρυττεν, οὕτω πειθόμεθα ὅτι καὶ Δανιὴλ ὁ μητροπολίτης Ἐφέσου, καὶ Θεοράνης ὁ Μηδείας, καὶ Ζαχαρίας ὁ Ἀχριδῶν, ὡς καὶ Δανιὴλ ὁ Κουβουκλήσιος καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Ρεσινὸς[11] ἐκήρυττον τὸν θεῖον λόγον, καὶ ἐκήρυττον «ἀκωλύτως», ἐκήρυττον «παρρησίᾳ», κατὰ τὴν λέξιν αὐτὴν τῆς «πολιτικῆς ἱστορίας», ἣν συνίστημι τῇ μελέτῃ καὶ τῇ κριτικῇ ἐπιστάσει πάντων τῶν μὴ πολυπραγμονούντων πλείονα τοῦ θέματος ἀνάπτυξιν ἐν ταῖς στήλαις τῆς *Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας*.

Ἄγνωστον εἴπερ ἐγράφησαν αἱ ἐκκλησιαστικαὶ αὗται διδαχαὶ ὑπό τινος, εἰς τίνας δὲ κευθμῶνάς εἰσιν ἐγκατορωρυγμένα τὰ χειρόγραφα, ἐπίσης δ' οὐδὲν εἰπεῖν δυνάμεθα περὶ τῶν γραφέντων ἐπὶ τούτῳ κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα βιβλίων, εἰ καὶ δυνατόν ἐστι 'να συμπεράνωμεν ὅτι καὶ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀπ' ἄμβωνος ἱερᾶς ῥητορικῆς προσηρμόζοντο τοῦ Ἑρμογένους οἱ κανόνες· οὕτω δ' οἱ διδάσκαλοι τῆς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας ἐμόρφουν κήρυκας τοῦ θείου λόγου δοκίμους, οἵους ἐμόρφωσε διδάσκων ἐν τῷ ναῷ τῆς Χρυσοπηγῆς ἐν Γαλατᾷ, περὶ τὰ μέσα τῆς ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδος, Θεοράνης ἱερομόναχος Ἐλεαβοῦλκος, ὁ Νοταρᾶς. Καίπερ ἀπαιτουμένης μακρᾶς σπουδῆς περὶ τῶν μετὰ τὰ μέσα τούτου τοῦ αἰῶνος ἀνθησάντων ἐν Ἀνατολῇ λογίων καὶ τῶν ἱδρυθεισῶν καὶ λειτουργησασῶν εὐδοκίμως σχολῶν, ἐνταῦθα δέον 'να σημειώσωμεν ὅτι, μικρὸν μὲν πρὸ τῶν μέσων τοῦ ΙΣΤ' ἐδίδασκεν ἐν τῇ Χρυσοπηγῇ[12]—κατὰ τὸν Δωρόθεον Μονεμβασίας — «ὁ πολὺς καὶ μέγας ἄνθρωπος ὁ κὺρ Θεοράνης» (ὁ Νοταρᾶς δηλ.)[13], μετὰ τὰ μέσα δ' αὐτοῦ,

5. βίος Νήφωνος ἐν «Νέῳ Ἐκλογίῳ», ἔκδ. β', σελ. 336. Περὶ Νήφωνος πλατύτατα μὲν ῥηθήσεται ἐν τοῖς *Πατριαρχικοῖς μου Πίναξιν*, ἴδε δὲ προχείρως ἐν τῷ ἐμῷ *Ἄθωνι*, σελ. 119, 204, 205, ὅπου καὶ περὶ τοῦ Ζαχαρίου τούτου, τοῦ κατόπιν Ἀχριδῶν ἀρχιεπισκόπου.

6. «Νέον Ἐκλόγιον» σελ. 338, ὅπου ὁ μετὰ προσοχῆς ἀναγινώσκων θέρος συγκομίσει συμπερασμάτων.

7. Κανὼν ἁγ. Ἀποστόλων ΝΗ', ὅπου τὸ καθῆκον ἐπιβάλλεται καὶ τοῖς πρεσβυτέροις. Πενθέκτης ΙΘ': «ὅτι δεῖ τοὺς τῶν ἐκκλησιῶν προεστῶτας ἐν πάσῃ μὲν ἡμέρᾳ, ἐξαιρέτως δὲ ταῖς κυριακαῖς πάντα τὸν κλῆρον καὶ τὸν λαὸν ἐκδιδάσκειν τοὺς τῆς εὐσεβείας λόγους» κλπ. βλ. τῆς αὐτῆς ΞΔ', κωλύοντα τοὺς λαϊκοὺς τῆς τοιαύτης διδασκαλίας.

8. Ἱστορία πατριαρχικὴ Κωνσταντινουπόλεως—Ἱστορία πολιτική· σελ. 47 καὶ 117, ἔκδ. Βόννης, ἐν τῇ σειρᾷ τῶν βυζαντινῶν ἱστορικῶν· 1849.

9. αὐτόθι, 58, 128. Ἐν τῇ πατριαρχ. ἱστορίᾳ τοῦ Μαλαξοῦ παρίσταται ὁ Νήφων ὅτι «δὲν ἦτον τόσον μέτοχος λόγου, ἀλλ' εἶχε πλάτος εἰς τὴν γλῶσσαν, καὶ νοήματα μεγάλα»· πρβλ. βίον Νήφωνος ἐν «Νέῳ Ἐκλογίῳ», σελ. 338, στήλη α'.

10. Μαλαξοῦ· Βόννης, σελ. 127.

11. Κ. Ν. Σάθα Νεοελλ. Φιλολ. σελ. 111.

12. περὶ Χρυσοπηγῆς καὶ τῶν ἄλλων ἐν Γαλατᾷ ναῶν μακρὸν ποιοῦμαι λόγον ἐν τῷ προσεχῶς ἐκδιδομένῳ βιβλίῳ μου «Ἐκκλησίαι τῶν ὀρθοδόξων ἐν Κωνσταντινουπόλει».

13. βλ. τὸ τεμάχιον τῆς χρονογραφίας τοῦ Δωροθέου παρὰ Κ. Ν. Σάθᾳ δίς· Νεοελλ. Φιλολ. σελ. 144 καὶ Βιογραφ. σχεδίασμα περὶ τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Β', σελ. 6—7.

μαθηταὶ τοῦ Θεοφάνους, ἐπὶ παιδείᾳ παρευδοκιμοῦντες τῶν ἄλλων, ἀνεδείχθησαν οἱ μητροπολῖται κατόπι γενόμενοι Θεσσαλονίκης Θεωνᾶς, Τορνόβου Ἀρσένιος, Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης Δαμασκηνὸς ὁ Στουδίτης[14], Μελενίκου Μεθόδιος καὶ Μονεμβασίας Ἱεράθεος, οὐδ' ἦν πιστευτὸν ὅτι κατέλειπον ἀδίδακτον οὗτοι τὸ ποίμνιον· τοὐναντίον, νομίζω ὅτι καὶ χάριν τῶν ὀρθοδόξων καὶ χάριν τοῦ κλήρου κατέλειπον διδακτικοὺς λόγους γράφοντες, ὡς ὁ Δαμασκηνός, ἐκδοὺς τὸν «Θησαυρὸν» πολλάκις ἄχρι τοῦδε ἐκδοθέντα καὶ λόγον εἰς τὸν δεκάλογον τοῦ Μωϋσέως. Ἂν δὲ θεωρήσωμεν πρώτην ἔκδοσιν τοῦ «Θησαυροῦ» τὴν τοῦ 1528, ὅτε ὁ Δαμασκηνὸς ἦν ὑποδιάκονος, τριάκοντα καὶ δύο παρῆλθον ἔτη, ἕως οὗ κερκυραῖος ἱερομόναχος, Ἀλέξιος ὁ Ραρτοῦρος ἔγραψε διδαχὰς ἑλληνιστί, μετενεχθείσας ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ τότε λαλούμενον ἰδίωμα[15], ὧν προέταξε πρόλογον ὁ Θεωνᾶς, τότε (τῷ 1560) Παροναξίας μητροπολίτης διατελῶν· αἱ διδαχαί, δώδεκα τὸν ἀριθμόν, εἰσὶν εἰς κυριακὰς καὶ ἑορτὰς τοῦ Τριῳδίου· ὁ δὲ Θεωνᾶς οὗτος ἦν ὁ τοῦ Ἐλεαβούλκου Θεοφάνους μαθητής, ὡς ἦν τοῦ Θεοφάνους μαθητὴς Ἀρσένιος ὁ Ἐλασσῶνος, ὡς ἦν ὡσαύτως μαθητὴς αὐτοῦ ὁ Μονεμβασίας Ἱεράθεος, ὅστις «ἐλάλει καθ' ἑκάστην ἐπὶ ἄμβωνα, καὶ ἐκ βάθρων ἀνέκτισε τὴν ἐκκλησίαν του τὴν Καστελλιώτισαν», ὡς λέγει ὁ Χρονογράφος τοῦ Δωροθέου[16].

Καὶ αἱ μὲν τοῦ Ραρτούρου καὶ τοῦ Δαμασκηνοῦ διδαχαὶ ἐχρησίμευον οἷον ἐγχειρίδιά τινα τῆς τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος ῥητορικῆς, καὶ κατ' αὐτὰ πιθανῶς ἐκήρυττον οἱ τότε λόγιοι κληρικοί, ὅσοι βελτίονα τούτων ἦν ἀδύνατον 'να γράψωσιν· ἀλλ' ἡ πατριαρχεία τοῦ ἀπὸ Λαρίσσης Ἱερεμίου Β' τοῦ Τρανοῦ, ἡ καὶ μετὰ τὸ ἐκτενὲς βιογραφικὸν σχεδίασμα τοῦ φίλου Κ. Ν. Σάθα κατὰ τὸ πλεῖστον ἀμελέτητος οὖσα, παρηγόρους ἡμῖν παρέχει πρὸς μελέτην καὶ ἐν τούτῳ σελίδας· ἀπὸ τοῦ 1573 ἐκήρυττον ἐν τῷ Πατριαρχείῳ τὸν θεῖον λόγον ὁ ἱερομόναχος Μεθόδιος καὶ ὁ μοναχὸς Ματθαῖος[17], ἀλλ' ἐκήρυττε καὶ αὐτὸς ὁ πατριάρχης καὶ, «ὡς οἰκουμενικὸς πατὴρ καὶ διδάσκαλος δὲν ἔπαυσεν, οὐδὲ παύει νὰ διδάσκῃ καὶ νὰ κηρύττῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ πρὸς πάντας τοὺς εὐσεβεῖς», ὡς ὁ Μαλαξὸς λέγει[18]. Ἀλλὰ, τῶν ὀρθοδόξων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπολαυόντων τοσαύτης εὐτονίου καὶ ὑγιεστάτης πνευματικῆς καὶ ψυχικῆς τροφῆς, νομίζω ὅτι καὶ οἱ κατ' ἐπαρχίας ὀρθόδοξοι, οἱ εὐμοιρήσαντες λογίων ἀρχιερέων καὶ διδασκάλων ἤκουον κηρυττομένου παρ' αὐτοῖς τοῦ θείου λόγου· Γεώργιος Δευτερεύων ὁ κρὴς, ἱερομόναχος, ὑπὸ δὲ τῆς Μ. Ἐκκλησίας τετιμημένος τῷ τοῦ ἱερομνήμονος ὀρρικίῳ σημειοῦταί που γράψας ἐκκλησιαστικοὺς λόγους, ὡς ἔγραψε Μάξιμος ὁ Πελοποννήσιος[19], πιστεύω δ' ὅτι ἐν Χίῳ μὲν οὗτος, ὅπου διέμενε τῷ 1590, ἐν Κρήτῃ δ' ἐκεῖνος ἐκήρυξαν.

(ἕπεται συνέχεια).

ΜΑΝΟΥΗΛ ΙΩ. ΓΕΔΕΩΝ

περὶ δὲ Θεοφάνους Ἐλεαβούλκου μέτιθι τὰ ἐμὰ «Χρονικὰ τῆς Πατριαρχ. Ἀκαδημίας» σελ. 45—50.

14. Δαμασκηνὸς ὁ Στουδίτης ὑπὸ Μ. Ι. Γεδεών· ἐν «Ἐκκλησ. Ἀληθείᾳ» τόμος Γ', σελ. 85—91, καὶ 649—651 συνεκδιδομένων καὶ τῶν ἀνεκδότων αὐτοῦ 13 ἐπιστολῶν πρὸς τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ Θεοφάνη (4), πρὸς Ἰωάσαφ Θεσσαλονίκης, Ἀρτένιον Τορνόβου, Μακάριον ἱερομόναχον, Μεθόδιον τὸν αὐτῷ συμφοιτητὴν γενόμενον (4) καὶ πρὸς Γεώργιον Αἰτωλὸν (1)· ταύτας δ' ἀνετύπωσε πέρυσιν ὁ γνωστὸς κ. Ἀθανάσιος Π. Κεραμεὺς ἐν τόμῳ ΙΖ' τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Ἑλλην. Φιλολ. Συλλόγου· σελ. 62 β—66 β.

15. Ζαβίρα Ἑλλ. Θέατρον, σελ. 111.

16. παρὰ Βιογρ. σχεδιάσματι περὶ Ἱερεμίου Β', σελ. 15.

17. Χρονικὰ Πατριαρχ. Ἀκαδημίας, σελ. 67, ὑποσημ.

18. Μαλαξοῦ πατριαρχ. ἱστορ. Βόννης· σελ. 197.

19. βλ. περὶ Δευτερεύου καὶ Μαξίμου Σάθα Φιλολογ. σελ. 224, Ζαβίραν, σελ. 230 καὶ 454.

ΑΓΓΕΛΙΑ ΒΙΒΛΙΩΝ

Οἱ ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν πραγμάτων τῶν ὑπὸ τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον ὀρθοδόξων χριστιανῶν, ἀνατυπωθέντες ἐπιμελείᾳ τῆς τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον διευθυνούσης ἐπιτροπῆς, πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ Τυπογραφείου καὶ ἐν τοῖς κυριωτέροις βιβλιοπωλείοις ἀντὶ γρ. 5.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἀριθ. πρωτ. 1451.

Ὁ Κωνσταντῖνος Εὐθυμίου, ὑπήκοος ὀθωμανὸς, κάτοικος Κωνσταντινουπόλεως ἀγνώστου νῦν τυγχάνων διαμονῆς καὶ κατοικίας, προσκαλεῖται ὅπως τὴν πρώτην τρίτην καὶ ὥραν 6 τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν 61 ἡμέρας ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, διότι ἐνάγεται ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Χαρικλείας Κωνσταντίνου. Ἐν περιπτώσει δὲ μὴ ἐμφανίσεως αὐτοῦ κατὰ τὴν ὁριζομένην δικάσιμον ἡμέραν δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα δημοσιευθήσεται τρὶς διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», «Νεολόγος» καὶ «Κωνσταντινούπολις».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ 6 Ἀπριλίου 1888.

Ὁ Πρόεδρος

† Ἴμβρου ΠΑΙΣΙΟΣ

(Τ. Σ.) Ἱεροδ. ΓΕΡΑΣ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ ὁ Γραμματεὺς

Ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον

Τῇ 8 Ἀπριλίου 1888. Ἱεροδ. ΓΕΡΑΣ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ ὁ Γραμματεὺς

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗΝ

ΕΤΟΣ Η'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 27 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1888 ΑΡΙΘ. 24

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἡρακλείας **Γερμανός** (πρόεδρος)
Ἀρχιμανδ. **Γρ. Παλαμᾶς**
Γεράσ. Σ. Δώριζας
Ἀρχιγρ. Ἱ. Συνόδ. **Κωνστ. Ἀλεξανδρίδης** (ταμίας)
Ἰωάν. Δ. Τανταλίδης (γραμματεύς).

Ἀρχισυντάκτης **Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών**

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἥμίση.

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Νοεμβρίου καὶ τὴν 1 Μαΐου.

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Ἡρακλείας κ. Γερμανῷ Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».— Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου Ἱερολ. κ. Κωνσταντίνου Ἀλεξανδρίδου (ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου).

Περιεχόμενα

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά—Ὁ Κανὼν τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα· ὑπὸ Μ. Ι. Γεδεών—Τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν κάτω χρόνων—Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον.

Παράρτημα—Κανονικαὶ διατάξεις τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως (σελ. 185—192).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Μετὰ μεγαλοπρεπείας καὶ λαμπρότητος διεξήχθησαν ἐν τῷ σεπτῷ πατριαρχικῷ ναῷ αἱ ἀκολουθίαι τῶν Ἁγίων Παθῶν καὶ τῆς Ἀναστάσεως, προϊσταμένου μὲν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καθ' ὅλην τὴν Μ. ἑβδομάδα, συγχοροστατούντων δ' Αὐτῷ ἀπὸ τῆς Μ. Πέμπτης τῶν σεβασμ. συνοδικῶν Ἡρακλείας, Νικαίας, Νικοπόλεως, Βιζύης, Ἴμβρου, Σισανίου, Μογλενῶν, Δρυϊνουπόλεως καὶ Χαλεπίου καὶ τῶν παρεπιδημούντων πανιερ. μητροπολιτῶν Σερρῶν, Καστορίας καὶ Χαλδείας. Ἡ ἔξοδος καὶ περιφορὰ τοῦ Ἐπιταφίου, διὰ τὸ βροχερὸν τῆς νυκτός, ἐγένετο περὶ τὸν ναόν, οὐχὶ δὲ πέριξ τοῦ τείχους τοῦ Πετρίου, ὡς ἄλλοτε.

— Ἐν τῷ ὄρθρῳ καὶ τῇ λειτουργίᾳ τῆς Ἀναστάσεως, συνελειτούργησαν τῇ Α. Θ. Π. οἱ αὐτοὶ σεβασμ. μητροπολῖται, παρῆσαν δὲ κατὰ τὴν τάξιν ἐν στολῇ ἱστάμενοι ἐν τοῖς παραθρονίοις αἱ Α. Α. Ἐξοχ. ὁ Μ. λογοθέτης Σταυράκης βέης Ἀριστάρχης καὶ ὁ Μ. ῥήτωρ Κ. Καλλιάδης βέης. Ἐν δὲ τῷ ἑσπερινῷ τῆς Ἀναστάσεως, τῇ κοινῶς λεγομένῃ δευτέρᾳ ἀναστάσει, ἀπείρου πλήθους ἐκκλησιαζομένου, παρῆσαν ἐν στολῇ ἢ μετὰ τῶν παρασήμων αὐτῶν αἱ Α. Α. Ἐξοχ. ὁ πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας κόμης Μοντεβέλλο μετὰ τοῦ ἐκ τῶν διερμηνέων κ. Οὐτρέ, ὁπρεσβευτὴς τῆς Σερβίας, ὁ σύμβουλος τῆς αὐτοκρατορ. ρωσσικῆς πρεσβείας κ. Μ. Ὀνοὺ μετὰ τοῦ διοικητοῦ τῆς ρωσσικῆς ἀκαταιωροῦ καί τινων ἐπιμελητριῶν τοῦ ἐνταῦθα ρωσσικοῦ νοσοκομείου, οἱ ἐπιτετραμμένοι Ἰταλίας, Ὁλλανδίας καὶ Ρουμανίας, ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Μαυροβουνίου, ὁ Α' γραμματεὺς τῆς βασιλ. ἑλληνικῆς πρεσβείας κ. Δ. Μεταξᾶς μετά τινων ἐκ τῶν ὑπαλλήλων τῆς πρεσβείας ταύτης καὶ τοῦ προέδρου τοῦ προξενικοῦ Δικαστηρίου, ὁ Μ. λογοθέτης καὶ ὁ Μ. ῥήτωρ, οἱ ἐκ τῶν ὁμογενῶν ἀνώτεροι βαθμοφόροι τῆς Αὐτοκρ. Κυβερνήσεως Σπ. Μαυρογένης πασᾶς, ὁ ἀρχιφαρμακοποιὸς τῶν Ἀνακτόρων Γ. Θεοδωρίδης ἐφέντης, οἱ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου, Γ. Καζανόβας, Δ. Πασπαλλῆς, Ἰω. Βιθυνὸς, Ν. Ψυχάρης βέης, Λευθεράκης πασᾶς, αἱ ΑΑ. Ἐξοχ. οἱ Δ. Γενίδουνιας, Θ. Χριστοφορίδης ἐφένδης, Ἀριστ. Κουμπάρης ἐφένδης, Παντζίρης ἐφένδης καὶ πολλοὶ ξένοι εὐρωπαῖοι, παραμείνοντες ἐν τῇ πόλει ἡμῶν ἐπὶ τῇ ὥρᾳ ταύτῃ τοῦ ἔτους. Τὸ Εὐαγγέλιον τῆς β' ἀναστάσεως ἀνεγνώσθη ἑλληνιστὶ ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. καὶ τοῦ Μ. ἀρχιδιακόνου, εἰς ἡρωελεγεῖον μέτρον ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Σερρῶν, λατινιστὶ ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας, τουρκιστὶ ὑπὸ τοῦ μητροπ. Νικαίας, γαλλιστὶ ὑπὸ τοῦ μητροπ. Σισανίου, βουλγαριστὶ ὑπὸ τοῦ μητροπ. Μογλενῶν, ἀλβανιστὶ ὑπὸ τοῦ μητροπ. Δρυϊνουπόλεως, ρωσσιστὶ ὑπὸ τοῦ πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτου τῆς ρωσσικῆς πρεσβείας κ. Ἀρσενίου, ἀραβιστὶ ὑπὸ τοῦ πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτου καὶ σχολάρχου τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς κ. Γρ. Παλαμᾶ καὶ γερμανιστὶ ὑπὸ τοῦ πανοσιολ. ἀρχιμ. καὶ καθηγητοῦ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Φιλαρέτου Βαρείδου. Ἡ τελετὴ ἔληξε, σχεδὸν περὶ μεσημβρίαν, διὰ τῆς διανομῆς τῶν χρυσῶν καὶ ἐρυθρῶν ὠῶν ἐν τῇ μεγάλῃ τῶν Πατριαρχείων αἰθούσῃ.

—Ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τοῦ Πάσχα ἡ Α. Θ. Π. ἐδέξατο τὰς συγχαρητηρίους υἱϊκὰς προσρήσεις πλείστων ὁμογενῶν, ἔκ τε τῶν κυβερνητικῶν ὑπαλλήλων, τοῦ ἐμπορικοῦ καὶ τραπεζιτικοῦ συστήματος, τῶν ἐφοροεπιτροπῶν ἐνοριακῶν ναῶν καὶ σχολῶν, λογίων καὶ διδασκάλων καὶ ἀντιπροσώπων κοινοτήτων, ἐπευχομένη πᾶσι τὰ εἰκότα. Τὴν Α. Θ. Π. ἐπεσκέψαντο τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ ὁ πρωτοσύγκελλος τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου τῶν καθολικῶν ἀρμενίων, τῇ δὲ δευτέρᾳ (προχθὲς) ὁ πρωτοσύγκελλος τοῦ Πατριαρχείου τῶν γρηγοριανῶν ἀρμενίων καὶ ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ πατριάρχου τῶν ἀρχαίων Σύρων· ἡ Α. Ἔξοχ. ὁ γενικὸς πρόξενος τῆς περσικῆς πρεσβείας καὶ ἀντιπρόσωποι τῶν ἔξοχ. πρεσβευτῶν Ἰταλίας καὶ Μ. Βρεττανίας.

— Τῇ δευτέρᾳ ἡ Α. Θ. Π. μεταβᾶσα εἰς τὴν ἐν Τζιβαλίῳ οἰκίαν τῆς αὐθημερὸν ἀποθανούσης ἐν γήρᾳ βαθεῖ μακαρίτιδος Ἀναστασίας Ἀναστ. Παπᾶ Ἰωακείμ, μητρὸς τῶν ἀξιοτίμων καὶ ἐγνωσμένων ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς ἐμπορικῷ κόσμῳ ἀδελφῶν Ἀναστασιαδῶν, ἔδωκε τρισάγιον ἐπ' αὐτῇ. Χθὲς δὲ τρίτην, ἐπεσκέψατο τοὺς ἐν Φαναρίῳ διαμένοντας σεβασμ. ἀρχιερεῖς.

— Χθές, τρίτῃ τῆς Διακαινησίμου, κατὰ τὸ ἔθος, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμ. πατριάρχης διένειμεν εἰς τὸ ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ἐκκλησιαζόμενον πλῆθος τὰ ὠὰ τῆς Ἀναστάσεως.

— Τὰ μέλη τοῦ Διπλωματικοῦ Σώματος ἀντεπεσκέψατο σήμερον ἐκ προσώπου τοῦ οἰκουμ. πατριάρχου ὁ πανοσ. Μ. Πρωτοσύγκελλος συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ κ. Ι. Δ. Τανταλίδου, γραμματέως τοῦ πατριαρχ. γραφείου. Αὐθημερὸν ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ἀνταπέδωκεν ἐπίσκεψιν εἰς τινας τῶν προκρίτων ὁμογενῶν ἐν Βεβεκίῳ, Μ. Ρεύματι, Ξηροκρήνῃ καὶ Περαίᾳ.

— Καθ' ἃ ἐκ Θεσσαλονίκης ἐπιστέλλουσιν, ἡ χειροτονία τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου Πολυανῆς κ. Ἰωακεὶμ ἐτελέσθη ἐν μέσῳ πυκνοῦ ἐκκλησιάσματος ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ, τῇ 10 ἀπριλίου, συνιερουργούντων τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Γρηγορίου καὶ τῶν θεοφιλ. ἐπισκόπων Κίτρους Λεοντίου καὶ πρώην Ἀρδαμερίου Ἀνθίμου. Πρὸ τῆς κυριακῆς τῶν Βαΐων ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Πολυανῆς ἀνεχώρησεν εἰς Δοϊράνην, ὅπου ἑδρεύει ὁ ἐπίσκοπος, λαβὼν ἀπὸ τῆς Α. Ἐξ. τοῦ νομάρχου Θεσσαλονίκης συστατικὰ πρὸς τὸν καϊμακάμην τῆς κωμοπόλεως ταύτης.

— Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμ. πατριάρχης μετὰ τῆς ἱερᾶς Συνόδου ἀπήλλαξεν, αἰτήσει αὐτοῦ τούτου, τὸν πανιερ. μητροπολίτην πρώην Φιλαδελφείας κ. Διονύσιον ἀπὸ τῆς ποινῆς τῆς ἀργίας, ἐπιβληθείσης αὐτῷ συνοδικῶς πρὸ ἐπταμηνίας, ὡς προσκληθέντι μὲν ἐπανειλημμένως ἐνταῦθα πρὸς ἀπολογίαν εἰς τὰς ἐναντίον αὐτοῦ διατυπωθείσας αἰτιάσεις τῶν ἐπαρχιωτῶν, μὴ ὑπακούσαντι δ' εἰς τὰς κυριαρχικὰς τῆς Ἐκκλησίας ἐπιταγάς.

— Καὶ κατὰ τὰς ἐπὶ θύραις κοσμοχαρμοσύνους ἑορτὰς τὸ Ἐθνικὸν Ταμεῖον, καίπερ ἐν οἰκονομικαῖς δυσχερείαις εὑρισκόμενον, διένειμεν, ἀποφάσει τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου καὶ δι' ἐπιτροπῆς, προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ προέδρου αὐτοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Ἡρακλείας, περὶ τὰς 14000 γρόσια εἰς ἐλέη καὶ εἰς τοὺς ἐν ταῖς φυλακαῖς τῆς κεντρικῆς ἀστυνομίας διὰ τοῦ διαγγελέως τῶν Πατριαρχείων ἔνδοξ. Μ. Δανέζη ἐρένδη· εἰς τοὺς τελευταίους τούτους, πλὴν τοῦ κατ' ἔθος ὑπὸ τοῦ Ταμείου διδομένου χρηματικοῦ ποσοῦ, ἐδόθησαν ὡὰ καὶ κηρία, ὡς καὶ αἱ εἰσπράξεις, ἃς ἀποφέρει τὸ περιφερόμενον κιβώτιον. Εὐχαρίστως δὲ μανθάνομεν ὅτι καὶ ἡ ἐν Πέρᾳ Φιλόπτωχος ἀδελφότης τῶν κυριῶν καὶ χρηματικὸν διένειμε ποσὸν εἰς τοὺς ἐν ταῖς φυλακαῖς ταύταις καθειργμένους καὶ ὑποκάμισα κτλ. εἰς τοὺς ἐξ αὐτῶν στερουμένους ἄλλοθεν τοιαύτης συνδρομῆς.

— Ἀντιπρόσωπος τοῦ πανιερωτ. μητροπολίτου Σερρῶν ὡρίσθη ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου ὁ πανοσ. ἀρχ. κ. Χρ. Κοκκώνης, τέως προεστὼς τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Ποτηρᾶ, ἀναχωρῶν προσεχῶς εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην.

Ο ΚΑΝΩΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

Τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερᾶς ποιήσεως τὰ προϊόντα ὑπὸ τὴν καλλιλογικὴν ἔποψιν καὶ τὴν ἠθικήν, τὴν ἐποικοδομητικήν, οὕτως εἰπεῖν, καὶ τὴν τῆς ἐμπνεύσεως καὶ τῆς πλοκῆς ἐξεταζόμενα κινοῦσι τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἐκτίμησιν παντὸς τιμῶντος τὰ ἔξοχα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας γεννήματα, κυρίως ὅμως τῶν εὐλαβουμένων τὰ ἔργα ἐκείνων, οἵτινες φωτὶ θείου Πνεύματος ἐμπνεόμενοι κατέλιπον ἡμῖν αὐτὰ τεκμήρια ζήλου θείου, μνημεῖα σοφίας καὶ μαθήσεως, ὑποτύπωσιν καλλιλογίας. Ὁ θεολόγος, ὁ φιλόσοφος, ὁ φιλίστωρ χριστιανὸς μεθ' ἡδονῆς προβαίνει εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν σπουδὴν αὐτῶν, μετὰ καρποφορίας ἐπιτίθησι τέλος εἰς αὐτήν. Εἰς τὰς ᾠδὰς ἰδίᾳ τὰς ἀναφερομένας εἰς τὸν βίον καὶ τὰ σεπτὰ πάθη τοῦ Θεανθρώπου, λαμπρῶς ἐξηγοῦνται τὰ ῥήματα τῶν θείων προφητῶν, ἐφαρμόζονται δ' ἐπὶ τῶν σωτηρίων καὶ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις ἱστορουμένων σημείων τῆς ἐπιγείου ζωῆς τοῦ Σωτῆρος. Ἰδέαι, λέξεις, ὕφος ἐκ παραλλήλου συμβαίνουσι. Προφητεῖαι συμπλέκονται τοῖς λόγοις τῶν ἁγίων Πατέρων. Ὅ,τι ἔξοχον ἡ ἐκκλησιαστικὴ παρήγαγε ῥητορεία, ὅ,τι διαπρεπὲς ἐγέννησεν ἡ θύραθεν τέχνη παρέχει τὴν ἑαυτοῦ συμβολὴν εἰς δημιουργίαν ἑνὸς ὅλου ἔπους, οὗτινος τὰ μέρη καθορίζουσιν αἱ ἐννέα τῆς στιχολογίας ᾠδαί. Ἐντεῦθεν καὶ παραδόσεις πολλαὶ περιεσώθησαν, ἀναδείξασαι ὀνόματά τινα ὑμνῳδῶν γνωστὰ καὶ σεπτὰ καὶ αὐτῷ τῷ μόλις ἀνάγνωσιν γινώσκοντι, ἐντεῦθεν δὲ ἔτυχον ἐξηγήσεων καὶ ἑρμηνειῶν ἀξίων ν' ἀμελετῶνται ὑπὸ παντὸς ὀρθοδόξου χριστιανοῦ[1].

1. Μία τῶν παραδόσεων τούτων ἀφορᾷ εἰς τοὺς δύο Κανόνας, οὓς εἰς τὴν κυριακὴν τοῦ Πάσχα ἔγραψαν ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης καὶ Κοσμᾶς ὁ Μαϊουμᾶ, ὧν ὁ τοῦ πρώτου ὑπερέχει διὰ τὸ περιληπτικὸν πολλῶν ἐννοιῶν ἐν τῷ α' τροπαρίῳ τῆς Γ' ᾠδῆς· ἀλλ' ὁ ὅλος Κανὼν ἀπαιτεῖ μικράν τινα σπουδὴν καὶ πρὸς ὥραν ἐπίστασιν, εἰσάγων οἱονεὶ εἰς τὰς ἑρμηνείας ἐκείνας

Ἡ διὰ τῶν ἱερῶν ἀσμάτων διδασκαλία ἐπιτυγχάνει τοῦ σκοποῦ τῆς ἠθικοποιήσεως ἄριστα, δυνατὸν δ' ἵνα, κατὰ τὴν λέξιν αὐτὴν τοῦ Μ. Βασιλείου, «τῷ προσηνεῖ καὶ λείῳ τῆς ἀκοῆς τὸ ἐκ τῶν λόγων ὠφέλιμον λανθανόντως ὑποδεξώμεθα, κατὰ τοὺς σοφοὺς τῶν ἰατρῶν, οἳ τῶν φαρμάκων τὰ αὐστηρότερα πίνειν διδόντες τοῖς κακοσίτοις, μέλιτι πολλάκις τὸν κύλικα περιχρίουσι· διὰ τοῦτο τὰ ἐναρμόνια ταῦτα μέλη ἐπινενόηται, ἵνα οἱ νεκροὶ τὸ ἦθος τῷ μὲν δοκεῖν μελῳδῶσι, τῇ δὲ ἀληθείᾳ τὰς ψυχὰς ἐκπαιδεύωνται»[2]. Μελῳδοῦντες οἱ νεκροὶ τὸ ἦθος, εἰ μὲν γινώσκουσιν, οὐκ ἐπιλανθάνονται τῶν διδαγμάτων καὶ τῶν ἀληθειῶν τῆς Γραφῆς, ἂν ἀγνοῶσι δέ, μανθάνουσιν ἀκόπως καὶ ἡδονικῶς· ὅθεν ὁ λίβυς αἱρεσιάρχης τῆς Δ' ἑκατονταετηρίδος ἐποίει τὴν «Θάλειαν», ῥῆμα καὶ διὰ λόγων καὶ μολπῆς ἡδονικῶν καὶ εὐαρέστων ἐγκατασπείρων τὸν ἰὸν τῆς αἱρέσεως αὐτοῦ εἰς καρδίας ἁπλάστους. Ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν κακῶς ἀπολοῦνται· τὰ δὲ μνημεῖα ταῦτα τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερᾶς ποιήσεως—ἵνα τὸ τοῦ Σουΐδα ἐπαναλάβωμεν—ἰδία τὰ ὑπὸ Κοσμᾶ καὶ Δαμασκηνοῦ ποιηθέντα—«σύγκρισιν οὐκ ἐδέξαντο, οὐδὲ δέξονται μέχρις ἂν ὁ καθ'ἡμᾶς βίος περαιωθείη».

Περὶ τοῦ Κανόνος τοῦ Πάσχα ἀκοῦσιν ὀλίγαι λέξεις εἰς ἀνάλυσιν αὐτοῦ βραχεῖαν καθοσιούμεναι, οὐδὲ πρόκειται 'να γράψῃ τις περὶ τοῦ ἤχου, εἰς ὃν ἡρμόσθη ὁ Κανὼν ὑπὸ τοῦ λαμπροῦ ἐκ Δαμασκοῦ φωστῆρος. Εἰς ἡμέραν ἁγίαν καὶ κλητήν, εἰς τὴν πρώτην ταύτην πανήγυριν ἐκ πασῶν, ἃς ὁ χριστιανὸς ἄγει, τὸν πρῶτον ἦχον προετίμησεν ὁ θεῖος τῆς Ἐκκλησίας πατήρ, ἀστοχήσαντος ἐν τούτῳ τοῦ ἱεροῦ Κοσμᾶ, καθὸ τὸν δεύτερον ἐκλεξαμένου· μέλος ὀρθὸν καὶ σύντονον καὶ γενναῖον, ὅπερ ἐν τῷ α' ἤχῳ εὑρίσκουσιν οἱ μουσικοί, ἀπῃτεῖτο 'να πανηγυρίσῃ τὴν χαρμόσυνον καὶ σωτήριον ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος, ἐφ' ᾗ αὐτὸς ὁ Λυτρωτὴς προέτρεψε τὰς γυναῖκας 'να χαίρωσιν[3]· ἀλλὰ καὶ φρᾶσις καὶ λέξις ἔξοχος ἀπῃτεῖτο, καὶ κατεστοχάσατο ταύτης ἡ ἀριστοτοτέχνις τοῦ Δαμασκηνοῦ γραφίς. Ὅπου τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἢ τῶν συγγραμμάτων τῶν Πατέρων εὗρεν ἔννοιαν λαμπρύνουσαν τὸν λόγον, ἐδανείσθη ταύτην, ἄρχεται δὲ δανειζόμενος ἀπὸ τῶν τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου καὶ τοῦτον ἔχει ἐμπνέοντα· καὶ ἐπειδὴ τὴν λέξιν Πάσχα διάβασιν εὑρίσκει παρ' αὐτῷ ἐξηγουμένην «ἱστορικῶς μὲν διὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου φυγὴν καὶ μετανάστασιν, πνευματικῶς δὲ διὰ τὴν ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω πρόοδον», δήλην ἔδειξε τὴν ἔννοιαν ἐν τῷ εἱρμῷ τῆς Α' ᾠδῆς.

Ἡ προτροπὴ τοῦ ποιητοῦ πρὸς τοὺς χριστιανοὺς ἀφορᾷ εἰς τὸν λαμπρότερον τοῦ σωτηρίου Πάσχα πανηγυρισμόν, διότι τοῦ Σωτῆρος δύντος ὑπὸ γῆν, φωτὸς ἐπλημρώθησαν τὰ ὑποχθόνια, φωτὸς δὲ καὶ τὰ ἐπίγεια. Ἡ κτίσις ἄρα πᾶσα διανίσταται πρὸς ἑόρτασιν τῆς ἡμέρας,[4] ἐν ᾗ σωτηρία ἐγένετο τῷ κόσμῳ[5]. Ἐπὶ τούτῳ δὲ προτρέπεται πάντας ὅπως ὄρθρου βαθέως, ὡς αἱ Μυροφόροι[6], προσυπαντήσωμεν τῷ Δεσπότῃ τῶν ὅλων, ὕμνον ἀντὶ μύρου προσοίσοντες[7] λαμπαδηφόροι αὐτῷ παριστάμενοι, ὡς ἦν ἔθος ἀρχαῖον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καλλίστην ἀγούσῃ λαμπροφορίαν καὶ φωταγωγίαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, αἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ, δαψιλεῖ τῷ πυρὶ τὴν νύκτα καταρωτιζούσῃ».

Ἐπιβάλλεται δ'ὁ πανηγυρισμὸς τῆς Ἀναστάσεως, ὡς ἀπαρχῆς ἄλλου βίου, αἰωνίου, ὡς ἡμέρας καθαιρέσεως θανάτου, ὡς ἡμέρας, δι' ἣν ἀγγέλων ἔδει 'να λαλῶμεν γλώσσας, πρὸς ἄξιον αὐτῆς ἐγκώμιον· «Εἰ ταῖς τῶν ἀγγέλων ἐνῆν πρὸς τὸ παρὸν χρήσασθαι γλώτταις, λέγει ὁ Μ. Ἀθανάσιος, εἰ φωνὰς ἀθανάτους ἡ τῶν θνητῶν ἐκτήσατο φύσις, ἐτόλμησε μόλις ἂν τὰς τῆς ἑορτῆς ὑμνῆσαι δωρεάς· ὑπερβαίνει γὰρ ἀληθῶς κτίσεως μέτρα τὰ δῶρα τῆς χάριτος». Οἱ τῷ Θεανθρώπῳ συνθαπτόμενοι, πρὸ μιᾶς ἡμέρας, αὐτῷ τῇ ἐπιούσῃ συνανίστανται[8], ὑπὸ τὸν ἥλιον λάμποντες τῆς δικαιοσύνης[9], ἀπ' αὐτοῦ ζωὴν λαμβάνοντες, ἀπ' αὐτοῦ θάλπος ἀρυόμενοι· «Ἐν ἀχλύῃ ἡμᾶς ὄντας καὶ σκότῳ, λέγει Κύριλλος ὁ θεῖος τῶν Ἀλεξανδρέων προστάτης, ταῖς οἰκείαις περιαστράπτων μαρμαρυγαῖς καθάπερ ἥλιος[10], τὴν τῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας ἀκτῖνα λαμπρὰν ταῖς τῶν πιστευόντων ψυχαῖς ἐνιεὶς, καθαροὺς ἀπέργνε καὶ σοφοὺς καὶ ἁπάσης ἀγαθοεργίας ἐπιστήμονας». Πρὸς αὐτοῦ τὸ φῶς ἠπείγοντο οἱ περιδεῶς ταῖς ἁλύσεσι τοῦ θανάτου συνεχόμενοι· καὶ ἀφθαρσίας εὐπρέπειαν ἐνδυθέντες συνεισήλθομεν τοὺς πυλῶνας

τὰς συνοψισθείσας ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Νικοδήμου Ἁγιορείτου ἐν τῷ «Ἑορτοδρομίῳ» αὐτοῦ.

2. Βασιλείου ἑρμηνεία εἰς τὸν Α' ψαλμόν.

3. Ματθ. κη',9 «ἀπήντησεν αὗταῖς λέγων χαίρετε».

4. τροπαρ. α', Γ' ᾠδῆς.

5. Εἱρμ. Δ' ᾠδῆς=*ὅτι ἀνέστη Χριστὸς ὡς παντοδύναμος*, ἅτινα, κατὰ τοὺς ἐξηγητὰς, ἐλήφθησαν ἐκ τῶν τοῦ Παύλου πρ. Ἑβρ. α', 19: «κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἣν ἐνήργησεν ἐν τῷ *Χριστῷ ἐγείρας* αὐτὸν ἐκ νεκρῶν». Πρόσθες δ' ὅτι εἰ λέγει ὁ Παῦλος: ἤγειρεν αὐτὸν ὁ Πατὴρ, εἶπεν ἅτε τῆς ἐνεργείας τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ μιᾶς οὔσης καὶ ἀδιαιρέτου· *ἀεπεὶ καὶ παραδεδόσθαι λέγεται*, λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος περὶ τοῦ Πάσχα λαλῶν, *ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν παραδεδωκέναι γέγραπται· καὶ ἐγηγέρθαι παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ ἀνειλῆφθαι, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν ἀνεστακέναι καὶ ἀνεληλυθέναι*· ἐκεῖνα τῆς εὐδοκίας (τοῦ Πατρός)· ταῦτα τῆς ἐξουσίας (τοῦ Υἱοῦ).»

6. Λουκ. κδ', 1.

7. Εἱρμ. Ε' ᾠδῆς.

8. τροπ. β' Γ' ᾠδῆς, οὗτινος τὰ λόγια, κατὰ Νικόδημον, ὁ μελῳδὸς ἐδανείσθη ἀπὸ τοῦ εἰς τὴν βραδυτῆτα λόγου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· «Χθὲς συνεσταυρούμην Χριστῷ, σήμερον συνδοξάζομαι· χθὲς συνενεκρούμην, συζωοποιοῦμαι σήμερον· *χθὲς συνεθαπτόμην, συνεγείρομαι σήμερον*».

9. β' τροπ. Δ' ᾠδῆς. εἱρμ. Ε' ᾠδῆς.

10. τὸ χωρίον προφητικόν·«ἀνατελεῖ γὰρ ὑμῖν τοῖς φοβουμένοις ἥλιος δικαιοσύνης» Μαλαχ. δ', 2.

τοῦ παραδείσου[11], τοῦ νοητοῦ, διότι, κατ' αὐτὸν τὸν σοφὸν Ἰωάννην, «ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος αἰσθητὸς ἅμα καὶ νοητὸς δεδημιούργητο, οὕτω καὶ τὸ τούτου τέμενος (παράδ.) αἰσθητὸν ἅμα καὶ νοητὸν ἦν καὶ διπλῆν ἔχον τὴν ἔμφασιν», ἀφοῦ «καὶ θεοστυγὲς ἦν τὸ φάσκειν ἢ τὸ ὅλως εἰς ἔννοιαν ἐλθεῖν τὴν μακαρίαν τε καὶ προσκυνητὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου θεότητα σὺν τῷ δικαίῳ ληστῇ εἰς ὑλικόν τε καὶ ρευστὸν παράδεισον εἰσελθεῖν».

Κατὰ συνέπειαν, τὸν τοῦ Πάσχα πανηγυρισμὸν ἐννοεῖ ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος οὐχὶ κοσμικῶς, ἀλλὰ πνευματικῶς γινόμενον. Ἔνθεον εὐφροσύνην ζητεῖ[12], εἰ δὲ μιμεῖται καὶ πάλιν, ὡς εἶπον οἱ ἐξηγηταί, τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, ἡμεῖς ἐπέχομεν εἰπεῖν. Πάντες σύμφωνοι γίνονται περὶ τῆς πνευματικῆς τῶν ἑορτῶν πανηγύρεως, ὅτι «πνεῦμα» ἐστὶν «ὁ Θεός»· πάντες ἐπείγονται 'να εἴπωσι μετὰ τοῦ θείου πατρός: «Μὴ πανηγυρικῶς ἑορτάσωμεν, ἀλλὰ θεϊκῶς· μὴ κοσμικῶς, ἀλλ' ὑπερκοσμίως· μὴ πρόθυρα στερανώσωμεν· μὴ χοροὺς στησώμεθα». Ὅτι δὲ τὴν σωτήριον ἡμέραν οὕτω πρέπει 'να ἑορτάσωμεν, ἐδήλωσεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὁ μελῳδὸς κάθαρσιν ζητήσας αἰσθήσεων καὶ ταύτην ὅρον τιθέμενος τοῦ τὸν Χριστὸν ἰδεῖν καὶ παρ' αὐτοῦ ἀκοῦσαι τὸ «Χαίρετε». Κάθαρσιν ἐκζητεῖ τοῦ ὅλου ἀνθρώπου, διότι εἰς καθαρὰν καρδίαν, κατὰ τὸν Κύριον ἡμῶν, ἔσται ὁρατὸς ὁ Θεὸς[13], κάθαρσιν ἰδίᾳ τῆς ἀκοῆς καὶ τῆς ὁράσεως, ἵνα τὸν Υἱὸν νενοηκότες[14] ἐννοήσωμεν τὸν Πατέρα, διότι «σύντομος ἀπόδειξις καὶ ῥᾳδία τῆς τοῦ Πατρὸς φύσεως ὁ Υἱός». Αὕτη δ' ἐστὶν ἡ πνευματικὴ σοφία, ἧς ἀνάγκην ἔχομεν, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, «ἵνα τὰ πνευματικὰ νοήσωμεν, ἵνα τὰ κρυπτόμενα ἴδωμεν. . . . ὁ δὲ τὸν Θεὸν μαθὼν καὶ τὸν Θεὸν γνοὺς οὐκέτι περὶ οὐδενὸς ἀμφισβητήσει. Ὁ μαθὼν τί ἐστι Θεὸς οὐχ ὑπὲρ τῶν ἐπαγγελιῶν ἀμφισβητήσει, οὐχ ὑπὲρ τῶν ἤδη γενομένων ἀπιστήσει[15]». Οὕτως ἔχομεν ἅμα μὲν τὴν διδασκαλίαν περὶ τῆς θεοπρεποῦς ἑορτάσεως τοῦ Πάσχα, ἅμα δὲ καὶ τὰ ἀποτελέσματα ὑποδεικνυόμενα τῆς καθάρσεως σωματικῶν καὶ ψυχικῶν αἰσθήσεων. Οὐδ' ἀσυνεπές, οὐδ' ἄπορον ὅτι κατακλεῖδα τοῦ Κανόνος ἔθηκεν ὁ θεῖος Ἰωάννης τὴν ἐπίκλησιν καὶ πάλιν τῆς θείας γνώσεως καὶ συνέσεως καὶ δυνάμεως, ὅπως ἐκτυπώτερον *ἐν τῇ ἀνεσπέρῳ ἡμέρᾳ* μέτοχοι γενώμεθα τῆς τοῦ Λόγου σοφίας καὶ δυνάμεως, «εἰ δὲ βλέπομεν ἄρτι δι' ἐσόπτρου καὶ ἐν αἰνίγματι, τότε πρόσωπον πρὸς πρόσωπον[16]». Τοῦτο δὲ τέρμα καὶ σκοπός ἐστι τῶν ἐπιγείων ἡμῶν ἀγωνισμάτων. Καὶ καλούμεθα μὲν ὑπὸ τοῦ μελῳδοῦ *πόμα καινὸν πιεῖν*, ἀλλὰ δέον ἐν καινότητι ζωῆς 'να περιπατῶμεν[17], κατὰ τὸν οὐρανοβάμονα Παῦλον, καὶ τούτου τὴν ἐπιτυχίαν 'να ἐπιζητῶμεν ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ γινώσκειν τί ἐστι Πάσχα, τίς ἡ τῆς ἀναστάσεως ἀπόρρητος δύναμις, ἣν ὅταν τις μυηθῇ, κατὰ τὸν θεολόγον Μάξιμον, «γινώσκει τὸν ἐφ' ᾧ τὰ πάντα προηγουμένως ὁ Θεὸς ὑπεστήσατο σκοπόν». Σύμφωνα πάντες οἱ Πατέρες διδάσκουσιν, αὐτοῖς δὲ ὁμοφώνως ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης. ὡς ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος αὐγασθείς, ἐδήλωσεν ἐν τῷ Κανόνι ταῦτα. Σύμψηφός ἐστιν ὁ Χρυσορρήμων· «Πᾶς ὁ γινώσκων τὸ τεθυμένον ὑπὲρ αὐτοῦ Πάσχα, ἀρχὴν ἑαυτῷ ζωῆς ὑποτιθέσθω ταύτην, ἀφ' οὗ τέθυται Χριστὸς ὑπὲρ αὐτοῦ· τέθυται δὲ ὑπὲρ αὐτοῦτότε, ἡνίκα ἂν ἐπιγνῷ τὴν χάριν, καὶ συνῇ τὴν διὰ τῆς θυσίας ἐκείνης ζωήν[18]».

Οὕτω λαμπρῶς ὁ Κανὼν τοῦ Πάσχα συναρμολογεῖ τὰς προφητείας, τὰς ἐξόχους ἰδέας καὶ λέξεις καὶ φράσεις τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ τῶν Πατέρων· οὕτω ζωγραφεῖ τὸ σωτήριον τῆς Ἀναστάσεως γεγονός· οὕτως ὑποδείκνυσι τὸ πνεῦμα τῶν θρησκευτικῶν ἑορτῶν καὶ πανηγύρεων· οὕτω παραδηλοῖ τὸν ἀνακαινισμὸν ἡμῶν· οὕτω ζητεῖ τοῦτον διὰ τῆς καθάρσεως τῶν αἰσθήσεων τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ἡμῶν· καὶ τέλος τῆς καθάρσεως ταύτης τίθησι τὸ ἐν Χριστῷ ἀναλῦσαι καὶ σὺν αὐτῷ εἶναι καὶ ἐν τῇ ὄψει τοῦ θείου Ἐκείνου προσώπου τὴν λύσιν εὑρεῖν τῶν ἡμῖν ἀπορουμένων ἐνταῦθα. Ἐὰν ἀπεκδυθῶμεν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, ἐὰν πόμα πίωμεν καινόν, ἀφθαρσίας πηγὴν ὁμβρίζοντος τοῦ ἐκ νεκρῶν ἀναστάντος, δυνάμεθα 'να ἔχωμεν τὴν βεβαιότητα, μεθ' ἧς ὁ Θεολόγος λαλεῖ Γρηγόριος, οὗ τὰ ῥήματα κατακλεῖδα τοῦ παρόντος τιθέμεθα λόγου: «Μεταληψόμεθα τοῦ Πάσχα μικρὸν ὕστερον τελεώτερόν τε καὶ καθαρώτερον, ἡνίκα ἂν αὐτὸ πίνῃ καινὸν μεθ' ἡμῶν ὁ Λόγος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρός, ἀποκαλύπτων καὶ διδάσκων ἃ νῦν μετρίως παρέδειξε».

Μ. Ι. Γ.

ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΕΝ ΤΗΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΤΩΝ ΚΑΤΩ ΧΡΟΝΩΝ*

Τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου μετ' αὐταπαρνησίας ἀνελάμβανον κατὰ τὰ τελευταῖα τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος ἔτη Μελέτιος ὁ Πηγᾶς, Μάξιμος ὁ Μαργουνίου καὶ Γαβριὴλ ὁ Σεβῆρος, ἄνδρες ἀρκοῦντες καὶ ὑπεραρκοῦντες πρὸς κλέος οἱασδήποτ' ἐποχῆς καὶ ἐθνότητος· τὸν Μαργούνιον ἐξίσωσαν πρὸς τὸν Masillon· ὁ δὲ ζῆλος, ὃν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ἐπεδείξατο Μελέτιος ὁ Πηγᾶς, ζῆλος ἀληθῶς ἄφθαστος ἡμῖν, ἐπιτρέπει μοι 'να πιστεύω ὅτι πανταχοῦ, ὅπου ἂν διήρχετο καὶ διέμενεν, ἐκήρυττε· τοιοῦτος ἦν ὁ Νικόλαος Μαλαξός, τοιοῦτος ὁ Σεβῆρος· ἐν τέλει δὲ τοῦ αἰῶνος τούτου διεκρίθη

11. τροπ. α' Ε' ᾠδῆς. ᾠδὴ Ζ' καὶ τροπαρ. α' τῆς ΣΤ' ᾠδῆς.

12. τροπ. γ' τῆς Δ' ᾠδῆς.

13. Ματθ. ε', 8.

14. «τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ἑωρακώς»· Γρηγορ. λόγ. β' περὶ Υἱοῦ.

15. Χρυσοστ. λόγος γ' εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους.

16. Α' Κορινθ. ιγ' 12.

17. εἱρμ. Γ' ᾠδῆς· πρ. Ρωμ. στ', 4.

18. Χρυσοστ. λόγ. α', εἰς τὸ Πάσχα.

* Συνέχεια ἀπὸ σελίδος 186—188 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

καὶ Κύριλλος ὁ Λούκαρις, κηρύξας ἀπὸ τοῦ 1597 μέχρι τοῦ 1599 ἐν τῇ πρωτευούσῃ ταύτῃ, ἐν Χίῳ καὶ ἐν Κρήτῃ[20]. Περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος ἐκήρυττε, πιθανῶς ἐν Ζακύνθῳ, Μάξιμος ὁ Πελοποννήσιος, μαθητὴς Μελετίου Πηγᾶ, οὗ αἱ διδαχαὶ σώζονται εἰς ἀντίγραφα πολλότατα ἐν Ἀνατολῇ[21]· ἰδοὺ τί γράφει ἐν τῷ προλόγῳ· «ἐσύνθεσα ταῖς παρούσαις ὁμιλίαις εἰς ἁπλῆν καὶ ἰδιωτικὴν ῥῆσιν εἰς τὰς Κυριακὰς ὅλου τοῦ χρόνου, ὄχι πῶς νὰ ἔχουν τίποτε λεπτὸν μέσα καὶ ὑψηλόν· ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπορίαν, ὁποῦ εὑρίσκεται τὸ γένος μας τὴν πολλὴν, ἐνόμισα καὶ ἡ ὀλίγη παρηγορία εἶναι καλή ..... δὲν εἶπα τίποτες ἀπὸ ἐδικόν μου, μόνον ὅπου ἠμπόρεσα νὰ καταλάβω ἀπὸ τοὺς θεολόγους καὶ ἀπὸ τὸν μακάριον τὸν διδάσκαλόν μου τὸν κύριον Μελέτιον, τὸν ἀληθινὸν ποιμένα καὶ διδάσκαλον, ὁ ὁποῖος ἦτον ἴσος κατὰ τὴν σοφίαν καὶ ἀρετὴν μὲ τοὺς παλαιοὺς ποιμένας καὶ διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας»[22]· ὁμιλίαν δέ τινα τοῦ Μαξίμου κρίνει εὐγλωττοτάτην ὁ Pouqueville, μετ' εὐλαβείας περὶ τοῦ κληρικοῦ τούτου γράφων[23]. Πρὶν κλείσωμεν τὴν ἄποψιν τοῦ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα, καλὸν ν' ἀκούσωμεν τοῦ Ἰωαννικίου Μαρκουρᾶ, λέγοντος περὶ τοῦ γράψαντος ἐκκλησιαστικὰς ὁμιλίας Ἀλεξίου Ραρτούρου πρωτοπαππᾶ Κερκύρας· «ἐπειδὴ λοιπὸν ἐδείξαμεν ὅτι ὁ αἰδεσιμώτατος κύριος Ἀλέξιος ὁ Ραρτοῦρος ἦτον εἰς πρᾶξιν τελειώτατος... ἀλλὰ ὅτι νὰ ἦτον θεωρητικώτατος ἄνθρωπος, τὰ γραψήματά του καὶ μάλιστα οἱ διδαχαίς του τὸ δείχνουσι· ταῖς ὁποίαις ὄχι μόνον ταῖς ἔχει στολισμέναις μὲ τρόπους καὶ σχήματα τῆς Ρητορικῆς, καὶ μὲ ἰσχυρότατας ἀπόδειξις τῆς λογικῆς, ἀλλὰ καὶ μὲ ὑψηλότατα νοήματα, τῆς θείας καὶ ἱερᾶς Θεολογίας, καὶ μὲ πᾶν εἶδος τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν[24]».

'Ατυχῶς ἀράτοι μένουσι τέως εἰς ἐμὲ αἱ διδαχαὶ αὗται, ὧν ὁ σκοπὸς καὶ ἡ ἐπιβολὴ τοῦ συγγραφέως ἦσαν τοσοῦτον ἄξια λόγου, καὶ κυρίως εἰπεῖν ἄξια τῶν ἐπαίνων τοῦ γράφοντος· οὐδεὶς ὅμως ἐσκέψατο κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα 'να χειραγωγήσῃ τοὺς φιλομαθεῖς καὶ λογίους κληρικοὺς εἰς ἐπιστημονικὴν σύνταξιν ἐκκλησιαστικῶν ὁμιλιῶν, ἡ δὲ τιμὴ αὕτη ἀπέκειτο, κατὰ τὴν ἀμέσως ἑπομένην ἑκατονταετηρίδα, εἰς τὸν ἀείμνηστον ἐπίφανῆ τῆς Κρήτης βλαστόν, Γεράσιμον Βλάχον, τὸν μητροπολίτην Φιλαδελφείας καὶ πατριαρχικὸν ἔξαρχον ἐν Βενετίᾳ.

Μέχρι τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ὁ Γεράσιμος Βλάχος ἔγραφε τὴν ἑρμηνείαν περὶ τοῦ ἀκραιφνοῦς τρόπου τοῦ διδάσκειν τὸ θεῖον Εὐαγγέλιον, ἡμεῖς γινώσκομεν ὅτι κήρυκες ζηλωταὶ ἐδίδασκον τὰ πλήθη τῶν ὀρθοδόξων ἐν τισι πάλαι τῆς Ἀνατολῆς, ὡς αἱ ὑπ' ὄψιν πηγαὶ μαρτυρήσουσιν, ὡς μαρτυρήσουσιν, ἂν μὴ ἀπατῶμαι, κώδικες πολλοὶ λόγων ἐκκλησιαστικῶν ἐν μοναστηριακαῖς βιβλιοθήκαις ἀποθησαυριζόμενοι· μέχρι τῶν μέσων, ἢ μᾶλλον τῆς ἑβδόμης δεκαετηρίδος τοῦ ΙΖ' αἰῶνος, ἡ πατρώζουσα τῶν ἐν Βενετίᾳ ὀρθοδόξων ἀποικία ἐπηγάλλετο κεκτημένη κήρυκα τοιοῦτον τὸν Θεοφάνη Ξενάκην, ἀκολούθως μητροπολίτην Φιλαδελφείας γενόμενον[25], πρώτη δ' αὕτη ἐδίδου παράδειγμα κοινότητος ὀρθοδόξου μεριμνώσης περὶ τῆς ἐν Χριστῷ διαπλάσεως καὶ παιδαγωγήσεως τοῦ λαοῦ, ἀναγορεύουσα ἱεροκήρυκα καὶ διδάσκαλον τὸν Παχώμιον Δοξαρᾶν, καὶ μικρὸν μὲν ἴσως πρὸ αὐτοῦ τὸν κρῆτα Νικόλαον Βλαστὸν καὶ τὸν ἀθηναῖον Ναθαναὴλ Χύχαν, μίαν δ' εἰκοσαετίαν μετ' αὐτοὺς τὸν κρῆτα Νικόλαον Φιορέντζαν[26]· ἡ τῆς Ρόδου μητρόπολις ἐσεμνύνετο ἐπὶ τῷ ἱεράρχῃ αὐτῆς Παϊσίῳ τῷ Ζακυνθίῳ[27]· ἡ Κρήτη ἐκέκτητο ζηλωτὸν ἱεροκήρυκα τὸν Μελέτιον Συρίγον ἐν Χάνδακι διδάσκοντα[28]· οἱ λευκάδιοι ἠκροῶντο Νεκταρίου τοῦ Ζαμπελίου καὶ οἱ κερκυραῖοι Ἀρσενίου τοῦ Καλλούδη[29]· ἐνῷ ἐν Ἄρτῃ ὁ μητροπολίτης Βλάσιος Γαβριὴλ ἐκήρυττε μετὰ ζήλου[30], Νικόλαος ἱερεὺς ὁ Κούρσουλας[31] ἐν Ἀλε-

20. τοῦ τε Πηγᾶ καὶ τοῦ Λουκάρεως καὶ τῶν ὧδε σημειουμένων οἱ λόγοι τέως ἀνέκδοτοι κεῖνται ἔν τε τῇ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολ. Σχολῆς καὶ τῇ τοῦ ἐνταῦθα Ἁγιοταφ. Μετοχίου βιβλιοθήκῃ· περὶ Μαλαξοῦ κηρύξαντος ἐν Βενετίᾳ καὶ Γαβριὴλ Σεβήρου τοῦ μητροπολίτου Φιλαδελφείας αὐτόθι κηρύξαντος ὡσαύτως ἴδε: Ἰωάννου Βελούδου Ἑλλήνων ὀρθοδόξων ἀποικία ἐν Βενετίᾳ, 1872, σελ. 63 κ. ἑξ.

21. Πολλὰ τοιαῦτα ἀπήντησα ἐν μοναῖς καὶ κελλίοις ἐν Ἁγίῳ Ὄρει κατὰ τὰς αὐτόθι ἐπισκέψεις μου, γραφέντα ἐν διαφόροις τόποις τῆς Ἀνατολῆς.

22. Νικολάου Κατραμῆ (πρώην Ζακύνθου) Φιλολογικὰ Ἀνάλεκτα Ζακύνθου· ἐν Ζακύνθῳ, 1880, σελ. 123.

23. Pouqueville, Voyage de la Grece κτλ. τόμ. I. σελ. 181.

24. Ἐν τῷ σπανιωτάτῳ βιβλίῳ τοῦ Μαρκουρᾶ «Μετεωρολογικὸν ἤγουν διήγησις χαριεστάτη εἰς τὰ Μετέωρα τοῦ Ἀριστοτέλους, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἠμπορεῖ ὁ καθένας μὲ εὐκολίαν νὰ καταλάβῃ ὅλα τὰ σημεῖα, ὁποῦ εἰς τὸν ἀέρα γίνονται, ὡσὰν Ἀστραπαί, Βρονταί, Βροχαί, Χαλάζια καὶ ἄλλα ἀξιολογώτατα πράγματα· ποίημα κατὰ πολλὰ ὠφελιμώτατον»—εὕρηται ἐν τέλει τοῦ Μαρκουρᾶ τούτου ἐγκώμιον εἰς τὸν σοφώτατον καὶ λογιώτατον κύριον Ἀλέξιον τὸν Ραρτοῦρον, αἰδεσιμώτατον πρωτοπαππᾶν Κερκύρας». Τὸ βιβλίον ἐξεδόθη ἐν Βενετίᾳ τῷ 1642.

25. Βελούδου Ἑλλήνων ἀποικία ἐν Βενετίᾳ· σελ. 72—73.

26. Κατραμῆ Ἀνάλεκτα φιλολ. Ζακύνθου· σελ. 315· ἣν δ' ἀπὸ τῶν πρώτων ἐτῶν τοῦ ΙΖ' αἰῶνος ἱεροκήρυκα μισθοδοτοῦσα ἡ ὁμογενὴς ἐν Βενετίᾳ κοινότης, ὡς ὁ Βελούδης λέγει· βλ. Ἀποικίαν ἐν Βενετίᾳ· σελ. 69, 71, 106, 107, 171.

27. Κατραμῆ ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 307—308.

28. Ζαβίρα Θέατρον· σελ. 443, 446. Σάθα Φιλολ. σελ. 256.

29. Κ. Ν. Σάθα Φιλολ. σελ. 351, 352.

30. Μέλ τῶν διδαχῶν αὐτοῦ γενομένη τῇ Ε' κυριακῇ τῶν νηστειῶν τοῦ 1663 (αὕτη ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος ἐν Κερκύρᾳ) σώζεται παρ' ἐμοί.

31. τὸν βίον τοῦ εὐσεβοῦς ἱεροδιδασκάλου τούτου συνέγραψεν ὁ πολυμαθὴς φίλος Παναγιώτης Χιώτης, καθηγητὴς ἐν Ζακύνθῳ, προταχθέντα τοῦ Α' τόμου τῆς αὐτόθι ἐκδοθείσης ἱερᾶς τοῦ Κούρτουλα Θεολογίας.

ξανδρείᾳ, Εὐθύμιος ὁ Χαλεπίου, πρὸ τῆς χειροτονίας αὐτοῦ, ἐν Ἐπιφανείᾳ (Χαμᾶ) τῆς Συρίας[32]. Ἱεραὶ μοναὶ ἐξέπεμπον ἱερεῖς καὶ μοναχούς, μήτε ψυχροὺς τῇ πίστει μήτε χλιαροὺς, ἐπὶ τὴν τοῦ κηρύγματος διακονίαν[33], ἡ δὲ Μ. Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀνηγόρευεν, ἐπὶ τῆς δευτέρας πατριαρχείας τοῦ μακαρίου Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως, ἱεροκήρυκα αὐτῆς τὸν Συρίγου Μελέτιον[34], κηρύξαντα καὶ ἐν Χίῳ (Κίῳ;) καὶ ἐν Μουδανίοις τῆς Βιθυνίας[35]. Τὸν ἐπίζηλον τίτλον οἰκουμενικοῦ διδασκάλου καὶ ἐξάρχου τῶν ἁπάντων διδασκάλων ἐχορήγησεν ὁ πατριαρχικὸς οἰκουμενικὸς Θρόνος περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΖ' αἰῶνος εἰς τὸν γενικὸν, ὡς εἰπεῖν, ἱεροκήρυκα Ἰλαρίωνα Κιγάλαν, παρασχοῦσα τὸ δικαίωμα τοῦ φέρειν αὐτὸν μανδύαν, βακτηρίαν καὶ σκιάδιον ὑακινθόχρουν[36].

Καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου λοιπὸν ἐπεβάλλετο· καὶ κοινότητες ὀρθόδοξοι ἐμερίμνων τῆς κηρύξεως αὐτοῦ· καὶ ἡ Μ. Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀνηγόρευεν ἱεροκήρυκας τοῦ οἰκουμενικοῦ Θρόνου· καὶ βιβλία περιέχοντα διδαχὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐξεδίδοντο. Μετὰ δὲ τὰ μέσα τοῦ ΙΖ' αἰῶνος Γεράσιμος ὁ Βλάχος, κρὴς κληρικὸς πολυμαθέστατος, ἱεροκῆρυξ ἐν Βενετίᾳ χρηματίσας μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1651—1664 καὶ διαδεξάμενος, ὡς νομίζω, τὸν ἱεροκήρυκα Μελέτιον Χορτάκην[37], ἔγραψε μετὰ τὸ 1664, διότι ἐπιγράφεται *ἡγούμενος τοῦ τῆς Παλαιοπόλεως μοναστηρίου*, τὰς πρώτας, ἐρ' ὅσον οἶδα, γραπτὰς ὁδηγίας πρὸς τοὺς τὸν θεῖον λόγον κηρύττοντας· αὗται φέρουσιν ἐπιγραφήν· «Διδασκαλία περὶ τοῦ ἀκριφνοῦς τρόπου τοῦ διδάσκειν τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν Εὐαγγέλιον· ἐκδοθεῖσα παρὰ Γερασίμου Βλάχου τοῦ κρητὸς, ταπεινοῦ τῶν ἐπιστημῶν διδασκάλου, κήρυκος τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ καθηγουμένου τοῦ τῆς Παλαιοπόλεως σεβασμίου μοναστηρίου». Τὸ χειρόγραφον κεῖται παρ' ἐμοὶ συνοπτικὸν ὄν, καὶ διαιρεῖται εἰς κεφάλαια δέκα, πλὴν τοῦ προοιμίου, ταῦτα: 1] περὶ τῶν ἀναγκαίων καὶ χρησίμων ἐν ταῖς διδαχαῖς ἐπιζητουμένων· 2] περὶ τῆς τῶν διδαχῶν συνθέσεως· 3] πόθεν λαμβάνονται τὰ προοίμια ἐν ταῖς διδαχαῖς· 4] πόθεν λαμβάνεται ἐν ταῖς διδαχαῖς ἡ προκατασκευή· 5] πόθεν λαμβάνεται ἡ θέσις ἐν ταῖς διδαχαῖς· 6] περὶ τῶν ἐν ταῖς διδαχαῖς ἀγώνων· 7] περὶ τοῦ ἐν ταῖς διδαχαῖς πόθεν καὶ πῶς λαμβάνεται ἐπιλόγου· 8] περὶ τῶν τρόπων, δι' ὧν ἐξηγεῖται ἡ θεία Γραφή· 9] πῶς δεῖ χρῆσθαι τοῖς τῶν ἔξω σοφῶν λόγοις ἐν ταῖς διδαχαῖς καὶ 10] κανόνες κοινοὶ περὶ τῶν διδαχῶν[38].

Ὁ σκοπὸς τοῦ συγγραφέως ἐξ ἀρχῆς ἐστὶ κατάδηλος· «Ἐπειδὴ οὖν δυσχερές ἐστι τὸ κήρυγμα, καὶ οὐ τοῖς πᾶσι καθέστηκεν εὔχειρον, ἀλλὰ δεῖται καὶ πόνου καὶ σπουδῆς μεγίστης, καὶ οὐ τοῖς πᾶσι δέδοται, ἀλλὰ κατὰ τὸν Παῦλον (1 Κορινθ. 12) «ἄλλῳ μὲν λόγος σοφίας, ἄλλῳ δὲ λόγος γνώσεως, ἑτέρῳ δὲ πίστις, ἄλλῳ δὲ ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλῳ δὲ προφητεία, ἄλλῳ δὲ διακρίσεις πνευμάτων, ἑτέρῳ δὲ γένη γλωσσῶν, ἄλλῳ δὲ ἑρμηνεία γλωσσῶν, πάντα δὲ ταῦτα

32. Σάθα ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 287.

33. Νικόδημος ὁ Καβάσιλας, μοναχὸς τῆς μονῆς Βαρνάκοβας, ἐκήρυττεν ἐν τοῖς ἀγχιτέρμοσι μέρεσιν, ἁγιορείτης δὲ πολλοί, καθὼς καὶ μέχρις αὐτῶν τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς ἐνεστώσης ἑκατονταετηρίδος, περιήρχοντο κηρύττοντες.

34. Ζαβίρα, ἔνθ' ἀνωτέρω.

35. σημείωσις τῶν λόγων αὐτοῦ τῶν ἐκφωνηθέντων ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως εὑρηται παρὰ Κ. Σάθᾳ ἐν Φιλολογίᾳ· περὶ δὲ τῶν λόγων βλ. Δελτίον Ἐθνολογ. καὶ Ἱστορικῆς Ἑταιρίας, Ἀθήνησι· τεῦχος ζ', μαΐου 1887, σελ. 440—447, ὅπου τὰ περί τινων ἐκδοτέων μου γραφόμενα ὑποβλητέα κριτικῇ βασάνῳ.

36. βίος Κιγάλα παρὰ Σάθᾳ· σελ. 300.

37. πλὴν τοῦ παρὰ Σάθᾳ (Φιλολ. σελ. 339) ἀναφερομένου λόγου περὶ τοῦ τῆς ἱερωσύνης ἀξιώματος, ἐκδοθέντος ἐν Βενετίᾳ τῷ 1642, εὑρηται παρ' ἐμοί: «Ἐκ τῶν περὶ τῆς τρισυποστάτου θείας οὐσίας ἑρμηνειῶν τε καὶ ἀπορίων ἐξηγήσεων Μιχαήλου τοῦ Χορτακίου: πότερον ἐν τῷ Θεῷ πρόβλησις ἐστίν;»

38 Τὸ ἔργον τοῦ Γερασίμου Βλάχου ἄρχεται οὕτω: «*Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ Εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει* κελεύει ἐν Εὐαγγελίοις ὁ τῶν ὅλων λόγος δημιουργὸς, παραινῶν πάντας τοὺς πεπαιδευμένους κηρύττειν τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τοὺς ἀμαθεῖς διδάσκειν τὴν τῶν λόγων ἀκρίβειαν καὶ ἐπιστήμην, καὶ ὡς ἀγαθὸς Θεὸς τὰ ἀγαθὰ παραινεῖν πάντας τοὺς πεπαιδευμένους τοὺς ἀμαθεῖς διδάσκειν παρακελεύεται. Τὸ γὰρ εὐαγγελικὸν κήρυγμα τοὺς ἀνθρώπους ἐπιγείους ὄντας οὐρανίους καθίστησι, τοὺς μὴ εἰδότας Θεὸν ἐπιστήμονας τῶν θείων κατασκευάζει, τοὺς ἡδονικοὺς ἐγκρατεῖς ἀναδείκνυσι, τοὺς ἁμαρτωλοὺς δικαίους ἀποτελεῖ· διὸ δίστομος μάχαιρα καλεῖται, ἐπειδὴ διπλῷ κέχρηται τῷ λόγῳ, τῷ μὲν στηρίζοντι, τῷ δὲ καθαιροῦντι, καθαιροῦντι μὲν τοὺς ἐναντίους, στηρίζοντι δὲ τοὺς ἀπείρους τῆς πίστεως· οὐ φαρμάκοις θεραπεῦον, ὥσπερ οἱ ἰατροὶ τῶν σωμάτων, ἀλλὰ λόγοις φιλανθρωπίας τὰς τῶν ψυχῶν νόσους ἰώμενον· τοῖς πεπλανημένοις ὁδὸς πέφυκε, καὶ τοῖς ἐσκοτισμένοις φῶς δέδωκε· τοῖς ἀπεγνωσμένοις σωτηρία καθέστηκε, καὶ τοῖς δικαίοις ἀναφαίνεται στήριγμα· ζῶν γάρ ἐστιν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ὡς ζωῆς πρόξενος, καὶ ἐνεργὸς ὡς δραστικὸς καὶ σωτήριος. Εἰ δέ τις ἀμφιβάλλει, διὰ τὸ τοῦ λόγου ἁπλούστατον, καὶ τὸ τῶν λέξεων εὐτελὲς, καὶ ἀμαθείας τοὺς διδασκάλους ἐγκαλεῖται, εἰδέτω, ὡς οὐ σεσοφισμένοις λόγοις ἀκολουθοῦμεν, ἀλλ' ἁλιέων εἶναι μαθηταὶ προσποιούμεθα, καὶ τοῦτο ὁμολογοῦμεν καὶ φιλοῦμεν, κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον. (Α' Κορινθ. 6) «Ὁ γὰρ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ κήρυγμα αὐτῶν οὐκ ἐν πειθοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος καὶ δυνάμεως πέφυκεν, ἵνα ἡ πίστις ἡμῶν μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει Θεοῦ». ὀλίγους μὲν γὰρ ὤνησεν ἡ περικαλλὴς καὶ ἐπιτετηδευμένη τῶν φιλοσόφων καὶ ῥητόρων λέξις, πλείονας δὲ, ἢ μᾶλλον ἀπείρους ἡ εὐτελεστέρα τῶν θεοκηρύκων γλῶσσα ὠφέλησεν· ὥσπερ γὰρ ὁ σίδηρος σίδηρον ὀξύνει, οὕτω καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν διδαχῶν τὰς ψυχὰς ἀκονᾷ· καὶ ὥσπερ ἄρτῳ σῶμα τρέφεται, οὕτω καὶ λόγῳ θείῳ ψυχαὶ στηρίζονται· καὶ ὥσπερ οἱ ἰατροὶ τοῖς φαρμάκοις τὰ τραύματα τοῦ σώματος θεραπεύουσιν, οὕτω καὶ οἱ ἱεροφάνται τὰ πάθη τῶν ψυχῶν ταῖς ἱεραῖς τῶν διδαχῶν ἰατρεύουσι».

ἐνεργεῖ τὸ ἓν καὶ ταυτὸν πνεῦμα, διὰ τοῦτο διακελεύεται ὁ Κύριος «δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δίδοτε». Καὶ ἡμεῖς, χάριτι θείᾳ, τὸ τοῦ λέγειν δῶρον λαβόντες, τοῖς μὴ εἰδόσι λέγειν δωρεὰν χαριζόμεθα, σκοπὸν ἔχοντες τὸν τοῦ διδάσκειν τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον τρόπον ἀποδοῦναι. Ἐπικαλούμενοι οὖν τὸν Λόγιον Ἑρμῆν, τὸν τοῦ Θεοῦ μονογενῆ Λόγον, καὶ τὰς τῆς Ἀθήνης ἐπαρωγούς, τὴν τῆς ἁγίας Παρθένου Μαρίας βοήθειαν, ἀρχόμεθα τῆς διδασκαλίας, καὶ ᾗ δυνατὸν, τὸν τρόπον τοῦ διδάσκειν χαρακτηρίζομεν. Ἵνα δὲ ἄνευ τάξεως καὶ διαιρέσεως μὴ ἄρξασθαι νομισθῶμεν, ὅπερ ἀπείργει εἰς τὸ πρῶτον κατὰ Ἰωβιανοῦ ὁ θεῖος Ἱερώνυμος, καὶ ἡμεῖς ἅπασαν τὴν περὶ τῶν διδαχῶν διδασκαλίαν εἰς δέκα κεφάλαια διαιρούμεθα· δι' ὧν ὁ μὲν τρόπος τοῦ διδάσκειν ἔσται σαφέστατος, ἀσαφὴς δὲ ὅταν ὁ βουλόμενος διδάσκειν τῆς τῶν ἱερῶν διδασκάλων συνεχοῦς ἀναγνώσεως ἀποστερῆται». Διδάσκει λοιπὸν ὁ ἀείμνηστος Γεράσιμος Βλάχος τὸν ἀκραιφνῆ τρόπον τῆς συνθέσεως ἐκκλησιαστικῶν λόγων, ἀλλὰ συνίστησι πᾶσι τὴν μελέτην τῶν λόγων τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων, ἔγραφε δὲ τὴν ἑρμηνείαν χάριν τῶν μὴ εἰδότων ὁμιλεῖν. Συνῃθίζετο τὸ καθῆκον, ὅπερ ἐπεβάλλετο τοῖς τῶν ἐκκλησιῶν ἱεροῖς προέδροις τοῦ κηρύττειν τὸν θεῖον λόγον, ἀλλ' εἶχε τὸν θεῖον ἐν ἑαυτῷ ζῶλον πυρπολοῦντα, καὶ ἐπεθύμει ἵνα μορφώσῃ αὐτοσχεδίους, οἷον εἰπεῖν, ἱεροκήρυκας, ἢ ἴσως βλέπων ἄλλους κηρύττοντας οὐκ ἀκραιφνῶς, κηρύττοντας οὐκ ἐπιστημόνως, ἔγραψε τὸ διδακτικὸν ἐγχειρίδιον. Παρήγοροι λέξεις εἰς τὸν πρόλογον τοῦτον ἐγκατασπείρονται, καὶ δηλοῦται διὰ τούτων ὅτι οὐ μόνον οἱ λόγιοι κληρικοί, ὧν ἐμνήσθην ἄνω, τὸν θεῖον ἐκήρυττον λόγον, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι. Παρήγορον δ' ἡμῖν τοῖς ἀνασκοποῦσι τὴν περὶ τοῦ ἀκραιφνοῦς εὐαγγελικοῦ κηρύγματος μέριμναν τῆς ποιμαινούσης Ἐκκλησίας ἐστὶν ὅτι, μετὰ τὸν Γεράτιμον Βλάχον καὶ μέχρι τέλους τοῦ ΙΖ' αἰῶνος, τρεῖς εἰσέτι ἑρμηνεῖαι καὶ μέθοδοι ἐγράφησαν, ὧν ὁμολογητέον ὅτι ἡ τοῦ ἀειμνήστου τούτου ἀρχιερέως ἔστιν ἡ προτιμοτέρα πασῶν διά τε τὸ σαρὲς καὶ εὔληπτον, διά τε τὴν ἐπανθοῦσαν τῷ λόγῳ χάριν καὶ διὰ τὴν ἀκρίβειαν· ἦν τὸ μόνον ἐγχειρίδιον, οὗτινος εἶχεν ἀνάγκην ὁ μεσαῖος κλῆρος, οὗτινος εἶχεν ἀνάγκην αὐτὸς ὁ ἀνώτερος κλῆρος, ὁ φιλομαθείας ἡμῖν ἀριπρεπέστατον ὑπογραμμὸν παρασχόμενος ἐν τοῖς τελευταίοις ἔτεσι τοῦ αἰῶνος τούτου Κλήμεντα τὸν λαμπρὸν ἐκεῖνον μητροπολίτην τῶν Ἰωαννίνων[39]. Ἡ διδασκαλία αὕτη τοῦ Γερασίμου Βλάχου καὶ σήμερον ἐκδιδομένη πολλοῖς κληρικοῖς καὶ πολλοῖς ἱεροσπουδασταῖς ἀποβήσεται, καθὰ ῥρονῶ, χρήσιμος.

Καὶ πρὸ τῆς ὑπὸ Βλάχου μὲν συντάξεως τῆς ῥητορικῆς αὐτοῦ διδασκαλίας, ἀκριβῶς τῷ 1647 συντελέσας τὸ ἔργον, Ἰωακεὶμ μὲν ὁ ἀρχιμανδρίτης ἔγραφεν «ἐκκλησιαστικῶν διαφόρων συλλογὴν ἱεροκήρυξι συμβαλλόντων», ἀποθησαυριζομένην ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ ἐνταῦθα ἁγιοταφικοῦ Μετοχίου, ποιούμενος ἴσως εὐχερεστέραν τὴν διὰ ῥητῶν παραπλήρωσιν τῶν διδαχῶν καὶ τὴν τῶν ἰδεῶν εὐόδωσιν, ὡς ἔστιν εἰκάσαι ἀπὸ τοῦ τίτλου· μετὰ δὲ τὸν Βλάχον ὀλίγα ἔτη, τρεῖς λόγιοι, δύο μὲν ἐξ Ἰωαννίνων, εἷς δὲ κρὴς, συνέταξαν ἐγχειρίδια ῥητορικῆς, ὧν τὸ ἓν καίπερ ἐπιγραφόμενον «Τέχνη ῥητορικῆς» ἐστιν ὡρισμένον διὰ τοὺς τοῦ θείου λόγου κήρυκας, ὧν πρὸς χρῆσιν οὐ μόνον κανόνας ἀλλὰ καὶ προσφυῆ συνέμιξεν ὑποδείγματα λόγου, λόγου ἀμιμήτου, καταδεικνύοντος τὸν Φραγκίσκον Σκοῦρον τὸν τῆς «ῥητορικῆς τέχνης» συγγραφέα καὶ διδάσκαλον καὶ πρόδρομον τοῦ περιλαλήτου Ἡλιοῦ Μηνιάτου, ὅστις οὐδαμῶς ὑπερέβαλεν ἐν οὐδενὶ τρόπῳ τὸν Φραγκίσκον. Συγχρόνως ὁ Μελέτιος Μῆτρος, ὁ κατόπι μητροπολίτης Ἀθηνῶν, ἔγραφε «Ῥητορικὴν περὶ τοῦ πῶς δεῖ ὁμιλίαν συγγράφειν»[40], καὶ Γεώργιος Σουγδουρῆς ὁ ἐν Ἰωαννίνοις σχολάρχης τῆς τοῦ Γκιούμα σχολῆς συνέταττεν ἐγχειρίδιον ὅμοιον[41]. Ἀλλὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος εἶδον ἐσμὸν ἀκαταβλήτων τοῦ θείου λόγου κηρύκων, καὶ μάρτυρές εἰσι τῆς τε μητρικῆς μερίμνης τῆς Ἐκκλησίας περὶ τῆς διὰ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος μορφώσεως τῶν ὀρθοδόξων αὐτῆς τέκνων, τῆς τε περὶ τούτου φροντίδος τῶν διοικούντων τὰ πράγματα τῶν ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ὀρθοδόξων κοινοτήτων· τῶν ἐν τῇ Δύσει παροικιῶν ἡ τῆς Βενετίας γνωρίζει ἡμῖν ἀπὸ τοῦ 1669 μέχρι τῶν πρώτων ἐτῶν τοῦ ΙΗ' αἰῶνος Φραγκίσκον τὸν Σκοῦρον, Νικόλαον τὸν Παπαδόπουλον (1686—87), Ἰωάννην Πατούσαν (1703), Ἀντώνιον τὸν Κατήφορον καὶ Γεώργιον Πατούσαν[42]. Μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1670—1676 Βαρθολομαῖος ὁ μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης ἐκάλει ἱεροκήρυκα

39. βλ. τὸ ἄρθρον μου «Κλήμης ὁ Ἰωαννίνων» ἐν *Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ*, τόμ. Δ', σελ. 164—166, ἐν δὲ τῷ κεφαλαίῳ τῆς φιλομαθείας, ἀνεφίκτου ἡμῖν, μέτιθι Π. Ἀραβαντινοῦ Χρονογραφίαν Ἠπείρου· τόμ. Β', σελ. 224—225.

40. βλ. περὶ Φραγκίσκου Σκούρου Ζαβίρα Θέατρον, σελ. 543, ὅπου λέγει τὸν κρῆτα Σκοῦφον ζακύνθιον, ὡς καὶ ὁ Κατραμῆς· Ἀνάλεκτα Ζακύνθου· σελ. 342—344. Ὁ ἱεροκῆρυξ οὗτος ἴσως ἔπρεπεν ᾧδε ἵνα μὴ καταριθμηθῇ, διότι δῆλός ἐστι κλίνων πρὸς τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην, καθὰ δεικνύουσιν ἐν τῇ «Ῥητορικῇ Τέχνῃ» φράσεις τινές. Ἐν προμετωπίδι ταύτης γράφει ἑαυτὸν κρῆτα ἐκ Κυδωνίας. Περὶ δὲ τῆς Ῥητορικῆς τοῦ Μελετίου Ἀθηνῶν «τοῦ εὐγλώττου ἱεροκήρυκος, τοῦ τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροωμένων σαγηνεύοντος καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἐπαγομένου», κατὰ τὴν λέξιν τοῦ μακαρίτου Εὐθυβούλου (ἐν προλεγομ. τῆς β' ἐκδόσ. τοῦ Α' τόμου τῆς Ἐκκλησ. Ἱστορ.) βλ. Α. Παπαδ. Κεραμέως ἐν *Ἰωνίᾳ* Σμύρνης· ἔτος Α', ἀριθμ. 41—48, ἔνθα ἐξέδωκεν οὗτος τὸ α', β' καὶ γ' τῆς ῥητορικῆς κεφάλαιον ἀπὸ χειρογράφου τῆς αὐτόσε Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, ὅπερ πολλὰ ζητήσας οὐχ εὗρον.

41. Ταῦτα κατὰ χειρόγραφον ἀπεικείμενον παρ' ἐμοί, περὶ οὗ βλέπε τὴν σημείωσιν 53.

42. Βελούδου Ὀρθοδόξων Ἀποικία ἐν Βενετίᾳ· σελ. 107, 116—117.

τῆς μητροπόλεως ταύτης τὸν ἐκ Κεφαλληνίας Σωφρόνιον ἱερομόναχον τὸν Λειχούδην, κηρύξαντα μέχρι μὲν τοῦ 1680 ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ, μέχρι δὲ τοῦ 1682 ἐν Κεφαλληνίᾳ, κατόπι δ' ἐπὶ μικρὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τῷ 1683 ἐν Βλαχίᾳ[43], Μελέτιος ὁ Ἀθηνῶν ἐκήρυττεν αὐτόθι καὶ ἐν Πελοποννήσῳ, Ἀναστάσιος ὁ Παπαβασιλόπουλος ἐν Ἰωαννίνοις, Φίλιππος ὁ Καρτάνος ἐν Κερκύρᾳ, καὶ μετ' αὐτὸν Φιλόθεος ἱερεὺς ὁ Προσαλέντης (1709—1712), Ἀθανάσιος ἱερομόναχος Βαρούχας ὁ κρὴς († 1708) ἐν Ζακύνθῳ, ὅπου πρὸ αὐτοῦ μὲν ἐκήρυξαν (πρὸ τοῦ 1690) Μιχαὴλ ἱερεὺς Ἀγαπητός, Θεόδωρος ἱερεὺς ὁ Ρουσμέλης καὶ (μετὰ τὸ 1691) Μιχαὴλ Ρουσμέλης, μετ' αὐτὸν δὲ (1713 κ. ἑξ.) Φιλόθεος ὁ Προσαλέντης, ὃν διεδέξατο μέχρι τοῦ 1721 Διονύσιος ἱερομόναχος ὁ Κόνταρις λευκάδιος. Θεοδώρητος ὁ Λακεδαιμονίας, Παΐσιος ὁ Γάζης (ὁ Λειγαρίδης), Κλήμης ὁ Ἰωαννίνων, Διονύσιος ὁ Καστορίας (ὁ Μάντουκας), ὡς καὶ οἱ πατριάρχαι Κύριλλος Ἀντιοχείας, Διονύσιος Μουσελίμης καὶ Καλλίνικος Ἀκαρνὰν οἱ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκήρυττον ἐν ταῖς παροικίαις αὐτῶν, μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΖ' αἰῶνος. Ἀπὸ δὲ τῶν πρώτων ἐτῶν αὐτοῦ μέχρι τοῦ 1721, κατὰ τὸν Προκοπίου Δημήτριον, οὗ γνωστόν ἐστι τὸ σχεδίασμα ἢ μᾶλλον ἡ ἐπιτετμημένη ἀπαρίθμησις τῶν τότε βιούντων ἐν Ἑλλάδι λογίων γραικῶν, Ἀθανάσιος ὁ Κρὴς πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, Σαμουὴλ Ἀλεξανδρείας ὁ τουπίκλην Καπασούλης, Χρύσανθος Ἱεροσολύμων ὁ Νοταρᾶς, Καλλίνικος ὁ μητροπολίτης Ἡρακλείας ὁ ἐκ Νάξου, Διονύσιος Ἀμασείας ὁ Λέσβιος, Ἰγνάτιος ὁ Ρόδου, Σεραφεὶμ ὁ Δρύστρας, ὁ Ἀκαρνάν, Γρηγόριος Σωτῆρης ὁ Γάνου καὶ Χώρας, ἐκήρυττον τὸν θεῖον λόγον, ὡς ἐκήρυττον Ἰωάννης Χαλκεὺς ὁ ἱερεὺς ἐν Βενετίᾳ, Μακάριος ὁ περιώνυμος διδάσκαλος ἐν Πάτμῳ, Μεθόδιος ἱερεὺς ὁ Ἀνθρακίτης ἐν Μακεδονίᾳ, Ἠλίας Μηνιάτης ἐν Ναυπλίῳ, Μητροφάνης Γρηγορᾶς ὁ ἱερεὺς ἐν Βουκουρεστίῳ, Ἀγάπιος Βουλισμᾶς ὁ Ἰθακήσιος ἐν Ἀθήναις καὶ Γρηγόριος ὁ Θεσσαλονικεὺς ἴσως ἐν Θεσσαλονίκῃ[44].

Ἐνῷ δ' ἡ θεία αὕτη παρεμβολὴ τῆς τῶν κάτω χρόνων Ἐκκλησίας τοσοῦτον ἀκαταπόνητος ἐν τῷ κηρύγματι τοῦ θείου λόγου, συμπλοκὰς ἀρανεῖς συνάπτουσα κατὰ τῶν πολεμίων τοῦ δόγματος ἐστήριζεν ἐν τῇ πατρίῳ πίστει τοὺς τοῦ Χριστοῦ πένητας, ἐνῷ κατέλιπόν τινες τῶν ἱεροκηρύκων τῶν τότε διδαχὰς ἐκκλησιαστικὰς πρὸς μίμησιν τοῖς ἐπιγιγνομένοις, ἡ τοῦ θεοπρεποῦς ἐκείνου δολίχου ἐλλανοδίκης, ἡ μήτηρ Ἐκκλησία ἐτίμα τοὺς διασήμους ἱεροκήρυκας, ὧν ἔμειναν ἔτι ζῶντα ἐν τῇ μνήμῃ τοῦ λαοῦ τὰ ὀνόματα τῶν δημοτικωτάτων Ἱερεμίου καὶ Γερασίμου Κακαβέλα, καὶ ἀνηγόρευεν ἱεροκήρυκας αὐτῆς, διατηροῦσα ἐν τῇ πατριαρχικῇ αὐλῇ κατόπι καὶ τακτικὸν ἱεροκήρυκα· Ἀναστάσιος ὁ Παπαβασιλόπουλος, ὁ γράψας «Κρήνην δωδεκάκρουνον λίαν ὠφέλιμον διὰ τοὺς ἱεροκήρυκας» ἐλέγετο ἱεροκῆρυξ τῆς Μ. Ἐκκλησίας· Ἠλίαν δὲ τὸν Μηνιάτην ὁ ἀοίδιμος οἰκουμενικὸς πατριάρχης Γαβριὴλ Γ' ὁ ἀπὸ Χαλκηδόνος τῇ 12 ἰανουαρίου 1704 ἀνηγόρευε διδάσκαλον, ἐπιβάλλων αὐτῷ «τὴν ἐπιστασίαν τοῦ διδασκαλικοῦ ὑπουργήματος»[45]. Σεβαστὸν τὸν Λεοντιάδην ὁ πατριάρχης Παΐσιος, ὡς εἰκάζω, ὁ ἀπὸ Νικομηδείας, ἀνηγόρευεν ἱεροκήρυκα (1726—27)[46], ἐνῷ Βικέντιος μὲν ὁ Δαμωδὸς διδάσκων ἐν Κεφαλληνίᾳ κατήρτιζε καὶ δύο Ρητορικῆς ἐγχειρίδια, τοῦθ' ὅπερ δείκνυσιν ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐμόρφωσε κήρυκας ἑλλογίμους τοῦ Εὐαγγελίου[47], Μακάριος δ' ὁ ἐν Πάτμῳ μετέφρασεν ἐκ τῆς λατινίδος «Ἔκθεσιν κανόνων ρητορικῶν ἱεροκήρυξι μάλιστα συμβαλλομένων», οἵτινες ἐξεδόθησαν τῷ 1755. (ἕπεται τὸ τέλος)

43. ἀναγνῶθι μακρὰν βιογραφίαν Ἰωαννικίου καὶ Σωφρονίου τῶν ἀδελφῶν Λειχουδῶν ὑπὸ Ἀλεξάνδρου (ἀρχιμ.) Λασκάρεως ἐν Β' τόμῳ τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Ἑλλην. Φιλολ. Συλλόγου.

44. Δημητρίου Προκοπίου Ἀπαρίθμησις λογίων Γραικῶν, ἐν τόμῳ ΙΑ' τῆς τοῦ Φαβρικίου Bibliotheca Græca. Ἀμβούργον, 1740, μετατυπωθεῖσαν ὑπὸ Κ. Ν. Σάθα ἐν Γ' τόμῳ Μεσαιων. βιβλιοθήκης—Κατραμῆ Ἀνέκδοτα Ζακύνθου, σελ. 136, 138, 139, 323—324, 336—Ζαβίρα Θέατρον, σελ. 137, 138, 245 (ὅπου μαρτυρεῖ, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γραφομένων τοῦ Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, ὅτι Βλάσιος Γαβριὴλ ὁ Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης, ὃν τάττει τῷ 1685 ἔγραφε διδαχὰς) 542—Κ. Ν. Σάθα Φιλολογ. σελ. 390—392, 394 καὶ ἀλλαχοῦ. Τοῦ δὲ Παϊσίου Γαζῆς τοῦ Λειγαρίδου διδαχὰς εἶδον ἄλλοθι καὶ παρὰ τῷ νῦν μητροπολίτῃ Κασσανδρείας κ. Κωνσταντίνῳ.

45. Τοῦ Παπαβασιλοπούλου λόγος εἰς τὸν ἐν ἁγίοις Μ. Ἀθανάσιον εὕρηται παρ' ἐμοί. Τὸ δὲ συνοδικὸν γράμμα περὶ τοῦ Μηνιάτου ἐξέδωκεν ἐν *Πανδώρᾳ*, τόμ. ΙΕ', σελ. 580, ὁ φιλολόγος ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος Ἀθανασιάδης ὁ ἁγιοταφίτης.

46. Κ. Ν. Σάθα Φιλολογ. σελ. 481—482. Τὰς ἐκκλησιαστικὰς τοῦ Σεβαστοῦ διδαχὰς εἶδεν ὁ Ζαβίρας· Θέατρον, σελ. 153.

47. Ἡ «Τέχνη ρητορικῆς» ἐξεδόθη ἐν Βενετίᾳ τῷ 1759, ἐπταετίαν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συγγραφέως· ἐν Πέστῃ δὲ τῷ 1815 ἡ «Πρᾶξις κατὰ συντομίαν εἰς τὰς ρητορικὰς ἑρμηνείας».

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἀριθ. πρωτ. 1451.

Ὁ Κωνσταντῖνος Εὐθυμίου, ὑπήκοος ὀθωμανὸς, κάτοικος Κωνσταντινουπόλεως ἀγνώστου νῦν τυγχάνων διαμονῆς καὶ κατοικίας, προσκαλεῖται ὅπως τὴν πρώτην τρίτην καὶ ὥραν 6 τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν 61 ἡμέρας ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, διότι ἐνάγεται ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Χαρικλείας Κωνσταντίνου. Ἐν περιπτώσει δὲ μὴ ἐμφανίσεως αὐτοῦ κατὰ τὴν ὁριζομένην δικάσιμον ἡμέραν δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα δημοσιευθήσεται τρὶς διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», «Νεολόγος» καὶ «Κωνσταντινούπολις».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ 6 Ἀπριλίου 1888.

Ὁ Πρόεδρος

† Ἴμβρου ΠΑΪΣΙΟΣ — ὁ Γραμματεὺς

(Τ. Σ.) Ἱεροδ. ΓΕΡΑΣ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

Ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον — ὁ Γραμματεὺς

Τῇ 8 Ἀπριλίου 1888. Ἱεροδ. ΓΕΡΑΣ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗΝ

ΕΤΟΣ Η'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 4 ΜΑΪΟΥ 1888 ΑΡΙΘ. 25

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

†Ὁ Ἡρακλείας **Γερμανὸς** (πρόεδρος)
Ἀρχιμανδ. **Γρ. Παλαμᾶς**
Γεράσ. Σ. Δώριζας
Ἀρχιγρ. Ἱ. Συνόδ. **Κωνστ. Ἀλεξανδρίδης** (ταμίας)
Ἰωάν. Δ. Τανταλίδης (γραμματεύς).

Ἀρχισυντάκτης **Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών**

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἥμίση.

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Νοεμβρίου καὶ τὴν 1 Μαΐου.

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Ἡρακλείας κ. Γερμανῷ Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς· Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».— Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου Ἱερολ. κ. Κωνσταντίνου Ἀλεξανδρίδου (ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά—Τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν κάτω χρόνων ὑπὸ Μ. Ι. Γεδεών (τέλος) — Κωνσταντίνου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων ἐπιστολὴ πρὸς Δωρόθεον τὸν ἁγιοταφίτην — Ἀγγελία βιβλίων.

Παράρτημα—Κανονικαὶ διατάξεις τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως (σελ. 193—200).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Αἱ ἐργασίαι τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐπιτροπῶν καὶ δικαστηρίων διακοπεῖσαι κατ' ἔθος ἀπὸ τῆς παρασκευῆς τῆς ΣΤ' ἑβδομάδος τῶν νηστειῶν ἐπανελήφθησαν ἀπὸ τῆς χθὲς, τρίτης (3 ἀρξαμένου) αἱ δὲ τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου ἀπὸ σήμερον. Τῆς χθεσινῆς συνεδρίας τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ἀντὶ τῆς Α.Θ.Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, προήδρευσεν ὁ πρῶτος τῇ τάξει ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολίτης Ἡρακλείας κ. Γερμανός.

— Τηλεγράφημα πρὸς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν ἐκ Μοστὰρ τῆς Ἑρζεγοβίνης ἀγγέλλει ὅτι τὴν παρελθοῦσαν κυριακὴν ἐτελέσθη ἡ χειροτονία τοῦ πανιερ. μητροπολίτου Ἐρσεκίου κ. Λεοντίου, ὅστις τηλεγραφικῶς εὐχαριστεῖ τῇ Α. Θ. Π. καὶ τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ καὶ ἐπικαλεῖται τὰς εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας.

— Τῇ παρασκευῇ ἐγένετο κατ' ἔθος ἡ ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τοῦ Πάσχα ἀντεπίσκεψις εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τῶν Γρηγοριανῶν ἀρμενίων ὑπὸ τῆς ἐπὶ τούτῳ πρεσβείας, ἣν ἀπετέλουν οἱ πανοσιολ. Μ. πρωτοσύγκελλος, ἀρχιμανδρ. Φιλάρετος Βαρείδης, Μ. ἀρχιδιάκονος, ὁ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου Ἐξ. Ν. Ψυχάρης βέης, ὁ Ἐξ. ἄρχων καπουκεχαγιᾶς τῶν Πατριαρχείων Σταυράκης ἐφένδης Ἰωαννίδης καὶ ὁ γραμματεὺς τοῦ ὀθωμανικοῦ γραφείου τῶν Πατριαρχείων κ. Ἰωάννης Χλωρός. Ἡ ὑποδοχὴ καὶ δεξίωσις, ἣν ὁ μακαριώτατος πατριάρχης τῶν Ἀρμενίων κ. Χαρουτιοὺν Βαχαπεδιὰν ἐποιήσατο τοῖς ἀντιπροσώποις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἦν φιλόφρων. Ἐκεῖθεν ἡ πατριαρχικὴ πρεσβεία μεταβᾶσα εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἐπεσκέψατο αὐτὸν καὶ τὰ Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα.

— Ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τοῦ Πάσχα, ἡ αὐτὴ πρεσβεία τῇ παρασκευῇ ἀνελθοῦσα εἰς Σταυροδρόμιον ἀντεπεσκέψατο ἐκ μέρους τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου τὸν μακαριώτατον πατριάρχην τῶν καθολικῶν ἀρμενίων κ. Στέφανον Ἀζαριὰν, τυχοῦσα δεξιώσεως φιλόφρονος ὡσαύτως καὶ φιλικῆς.

— Τῇ κυριακῇ, ἀγομένης τῆς ἐπετείου πανηγύρεως τοῦ Ἑλλην. Φιλολογ. Συλλόγου προέστη αὐτῆς ἐπευλογῶν ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμεν. πατριάρχης, μετὰ τῶν σεβ. συνοδικῶν τε καὶ μὴ μητροπολιτῶν Χαλκηδόνος, Νικοπόλεως, Σερρῶν, Βιζύης καὶ Σισανίου, τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου Εἰρηνουπόλεως, παρόντων τοῦ τε ἄρχοντος Μ. λογοθέτου ἐξ. Σταυράκη βέη Ἀριστάρχου, τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου κκ. Δ. Πασπαλλῆ, Ν. Ψυχάρη, Ι. Βιθυνοῦ καὶ πολλοῦ ἀκροατηρίου. Ἡ Α. Θ. Π. ηὔξατο τῷ Συλλόγῳ προαγωγὴν καὶ κραταίωσιν, συγχαίρων ἅμα ἐπὶ ταῖς ἐργασίαις αὐτοῦ.

— Τῇ παρασκευῇ ἐγένετο, κατὰ τὰ ἔκπαλαι εἰθισμένα, ἡ ἐπὶ τῇ πανηγύρει τοῦ σεπτοῦ ἁγιάσματος τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἱερὰ λειτουργία, τελούντων αὐτὴν τῶν σεβασμ. συνοδικῶν Ἡρακλείας, Δρυϊνουπόλεως καὶ Χαλεπίου. Τὸ κατὰ τὴν ἱερουργίαν καὶ τὸν ἑσπερινὸν συρρεῦσαν καὶ μέχρις ἑσπέρας παραμεῖναν πλῆθος τῶν ὀρθοδόξων ἦν ἄπειρον, ἐκδηλοῦν οὕτω τὴν πατρῴζουσαν εὐλάβειαν πρὸς τὸ σεπτὸν προσκύνημα, οὗ αἱ εἰσπράξεις διατίθενται πρὸς διατήρησιν τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων, εἰς ἃ ἀπὸ

τοῦ 1794 ὑπάρχει προσανατεθειμένος ὁ ἱερὸς ναὸς καὶ τὸ ἁγίασμα τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς.

— Τῇ κυριακῇ (1 μαΐου) κατῆλθεν εἰς Φανάριον πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἡ Α. Ἐξ. ὁ πρεσβευτὴς τοῦ βασιλέως τῆς Ρουμανίας κ. Ι. Βαλασεάνος.

— Χθὲς ἐπεσκέψατο τὰ Πατριαρχεῖα ὁ ἐνταῦθα διαμένων ἀπό τινων ἡμερῶν ἑλληνιστὴς ὑφηγητὴς τοῦ ἐν Μονάχῳ πανεπιστημίου κ. Sittl, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ προέδρου καὶ τοῦ γεν. γραμματέως τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολ. Συλλόγου.

— Ἕνεκεν ἐπιτοπίων ἀναγκῶν ἀπῆλθε τῇ τετάρτῃ εἰς Τσιφλίκιοϊ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ, ἀδελφὸς τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμεν. πατριάρχου, ὁ ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολίτης Βιζύης κ. Κωνστάντιος, ἐπανελθὼν ἐνταῦθα τῇ ἑσπέρᾳ τῆς παρασκευῆς.

ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΛΟΓΟΥ
ΕΝ ΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΩ ΧΡΟΝΩΝ*

Περὶ τὰ ἔτη ταῦτα, πολὺ δὲ πιθανῶς ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Γ' τοῦ ἀπὸ Καισαρείας (1715—1726), ἀπαγορευθείσης τῆς χειροτονίας ἀγραμμάτων ἱερέων, ἐπεβλήθη τοῖς ἐριεμένοις ἱερωθῆναι ὅπως ἐρχόμενοι εἰς τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων μαθητεύωσιν ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Ἀκαδημίᾳ[48]. Ζῆλος ὅμως θεῖος, ὑπέρμετρος, ἄρθαστος ἡμῖν, ἔρλεγε τὰς καρδίας αὐτῶν, εἰς ἀγῶνας δὲ παρέθηγεν εὐαγγελικούς, τιμῶντας τὴν μακαρίαν ἐκείνην γενεάν· Μακάριος ὁ Πάτμιος δισχιλίους, ὡς λέγεται, λόγους ἐξεφώνησε· Φιλόθεος ὁ Προσαλέντης εἰκοσιεννέα ἐν Ζακύνθῳ καὶ Κερκύρᾳ, πλὴν πέντε μεγάλων τόμων, οὓς κατέχει ἡ ἀνέκδοτος αὐτοῦ «ἐξήγησις καὶ μεταγλώττισις τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου κατὰ τὸ κοινὸν ἰδίωμα τῆς ἁπλῆς γλώσσης»· πλεῖστοί εἰσιν ὡσαύτως οἱ τοῦ Χρυσάνθου Ἱεροσολύμων ἐκκλησιαστικοὶ λόγοι· Κοσμᾶς δὲ ὁ Αἰτωλὸς ἔφθασεν, οὕτως εἰπεῖν, τὸ ἰδανικὸν τοῦ ἱεροκήρυκος· ἀδελφὸς καὶ τῇ εὐχῇ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Σεραφεὶμ Β', ἤρξατο κηρύττων (1760) ἐν τῇ βασιλευούσῃ καὶ τοῖς προαστείοις, ἐν Ἠπείρῳ καὶ Μακεδονίᾳ, ἐν Στερεᾷ Ἑλλάδι, ἐν Λευκάδι καὶ Κεφαλληνίᾳ· τὸ κήρυγμα τοῦ μακαρίου Κοσμᾶ ἦν καρποφόρον, ὀρθόδοξοι καὶ μὴ, χριστιανοὶ καὶ μὴ ἔτρεχον 'ν' ἀκροῶνται αὐτοῦ· προλήψεις πολλαὶ κατέπιπτον, ὁ ζῆλος ὁ ὑπὲρ τῶν γραμμάτων ἀνεζωπυρεῖτο· διακόσια δέκα σχολεῖα συνεστήθησαν, χάρις εἰς τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ· οἱ κλονούμενοι τῇ πίστει ἐστηρίζοντο. Πλὴν τοῦ Σεραφεὶμ ηὐλόγησε τὸ ἔργον αὐτοῦ καὶ Σωφρόνιος ὁ ἀπὸ Ἱεροσολύμων οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἀναδειχθείς[49]. Καθ' ὃν δὲ χρόνον ὁ Σεραφεὶμ Β' ἐπέτρεπε τῷ Κοσμᾷ 'να διδάσκῃ, ἡ Μ. Ἐκκλησία εἶχεν ἤδη ἀναδεδειγμένον ἱεροκήρυκα Νικόδημον τὸν Κεφαλλῆνα, χρηματίσαντα τοιοῦτον ἐπὶ τῆς τελευταίας πατριαρχείας Κυρίλλου τοῦ Ε', μεθ' ὃν ἀνεδείχθη ἱεροκῆρυξ πιθανῶς ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἰωαννικίου Γ' τοῦ Καρατζᾶ ὁ ζακύνθιος Ἰωάσαφ Κορνήλιος, ῥήτωρ τοῦ θείου λόγου εὐγλωττότατος[50]. Εἰρήσθω ὅτι ὑπὸ Σεραφεὶμ Α' τοῦ ἀπὸ Νικομηδείας (1733 κ. ἑξ.) διωρίσθη τοιοῦτος Νικόλαος Μαυροειδῆς ὁ κεφαλλὴν, ὅστις εἶτα ἀποσυρθεὶς εἰς Ἴάσιον ἐγκατεστάθη τὸ δεύτερον ἱεροκῆρυξ τῆς Μ. Ἐκκλησίας ὑπὸ Παϊσίου Β' τοῦ ἀπὸ Νικομηδείας, τὸ δεύτερον ἐκλεγέντος, ὡς γνωστὸν, τῷ 1740 καὶ τὸ τρίτον τῷ 1744. Ἴσως ἔρευνά τις ἐπίμοχθος συντελέσει τὴν σειρὰν τῶν ἱεροκηρύκων τῆς Μ. Ἐκκλησίας, οὐδὲ πρέπει 'να πέσῃ εἰς λήθην καὶ ὁ κληρικὸς ὁ ἕνα μόνον ἢ δύο λόγους ἐκδοὺς, οἵος ἦν ἐν ἀρχαῖς τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ὁ πιθανῶς τὸν Μηνιάτην διαδεξάμενος Γεώργιος Μαϊώτας, ὃν διεδέξατο Ἀζαρίας ἀρχιμανδρίτης ὁ Τζιγάλας[51].

Ἴσως ὀχληρὰ θέλει καταστῇ ψιλὴ τῶν ὀνομάτων ἀπαρίθμησις, ὅθεν ἐπιτίθεμεν τῷ λίαν ἐπαγωγῷ τούτῳ λόγῳ τῷ περὶ τῶν κηρύκων τοῦ ΙΗ' αἰῶνος τὸ τέλος, ἀποτεννύντες ἐπαίνου φόρον Ἰωάσαφ τῷ Κορνηλίῳ, φιλοπονήσαντι καὶ ἐκδόντι τῷ 1788 «Σύνταγμα ἐκκλησιαστικῆς Ῥητορικῆς», προσηρτημένον τῇ διτόμῳ συλλογῇ τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτοῦ λόγων. Ἀλλ' οἱονεὶ ἐγχειρίδια διδακτικὰ δυνατὸν 'να θεωρήσωμεν καὶ τὰς ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ ἐκδεδομένας διδαχὰς, ὧν ἤθελον ἐξέχει κατὰ πάντα αἱ τοῦ Ἰωάσαφ ἂν μὴ καθίσταντο φορτικαὶ καὶ μέχρι τινὸς ἰλαρότη-

* Συνέχεια ἀπὸ σελίδος 192—196 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου καὶ τέλος.

48. βλ. τὸ πατριαρχικὸν γράμμα ἐν τῷ παραρτήματι τῆς *Ἐκκλησ. Ἀληθείας* «Κανονικαὶ Διατάξεις», σελ. 176—180. Σημειούσθω δ' ἐνταῦθα ὅτι κατὰ Βελούδην, «Μάνος ὁ Γκιούμας καθίδρυσεν Ἱεροσπουδαστήριον ὑπὸ τοὺς ἰδίους κανόνας (1676) ἐν Ἰωαννίνοις», ἴσως τῆς σπουδῆς ἐν αὐτῷ τεσσάρων ἱερέων· ἄγνωστόν μοι εἶπερ ἡ διάταξις ἐπήνεγκε καρπούς, εἶπερ —ὃ κυριώτερον—ἐπραγματώθη.

49. Κ. Σάθα Φιλολογ. 487—493.

50. Τέσσαρες λόγοι τοῦ Νικοδήμου Κεφαλλῆνος ἐκφωνηθέντες ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ Κωνσταντινουπόλεως ἐξεδόθησαν, ἄνευ ἐνδείξεως τῆς πόλεως, τῷ 1788, ὑπὸ τίτλον «Λόγοι ψυχωφελεῖς ἤτοι ρομφαία δίστομος κατὰ τοῦ διαβόλου». Τοῦ Κορνηλίου οἱ λόγοι ἐξεδόθησαν ἐν Βενετίᾳ, παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ, τῷ 1788, εἰς δύο τόμους εἰς Δ'. Εἰρήσθω ὅτι ὁ Νικόδημος ἔμενε τῷ 1777 ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὡς εὑρίσκω ἐν πατριαρχικῷ κώδηκι λήψεων καὶ δόσεων τοῦ ἔτους τούτου, καθ' ὃ ἐσημειοῦτο λαβών, οἱόν τινα συνδρομὴν, πενιχρὸν ἀπὸ τοῦ ἐθνικοῦ ταμείου ποσόν.

51. Ἀναφέρει τὸν Μαϊώταν ὁ Προκοπίου καὶ ἐξ αὐτοῦ παραλαβὼν ὁ Ζαβίρας· βλ. Κ. Ν. Σάθα Φιλολογ. σελ. 595· τοῦ δὲ Νικολάου Μαυροειδοῦς οἱ λόγοι ἐξεδόθησαν ἐν Ἰασίῳ τῷ 1756 καὶ 1780, ὑπὸ τίτλον «Ἀποστολικὸν Δίκτυον, ἤτοι λόγοι ψυχωφελεῖς εἰς τὴν ἁγίαν καὶ Μεγάλην Τεσσαρακοστὴν καὶ εἰς τὴν Τεσσαρακονθήμερον νηστείαν τῶν Χριστουγέννων». Περὶ δὲ Ἀζαρίου Τζιγάλα, βλ. τὸν ὑπὸ τοῦ χρηστοῦ καὶ φιλοπόνου φίλου Περικλέους Γ. Ζερλέντη βίον αὐτοῦ ἐν «Παρνασσῷ» Ἀθηνῶν· τόμ. Α', σελ. 899.

τος πρόξενοι αἱ τάσεις τοῦ ἀνδρὸς τούτου πρὸς ἑρμηνείαν τῆς δυνάμεως τῶν ἀριθμῶν καὶ τῆς ἐπιρροῆς τούτων ἐπὶ τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων[52]. Παρὰ τὸ Σύνταγμα ὅμως τοῦ Κορνηλίου πρέπει ν' ἀναγράψωμεν ἀνώνυμον ἔργον, ὅπερ εἰκάζω πόνημα τοῦ Δωροθέου Λεσβίου, εἰ οὐχὶ τοῦ Δανιὴλ Κεραμέως[53]· ἐπιγράφεται μὲν τοῦτο «Σύντομος καὶ εὐχερὴς τύπος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁμιλίας», ἐξ ὧν δ' ἐν ἀρχῇ λέγει: «ἁπλουστάτη ἡ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁμιλίας ἑρμηνεία, ὅτι οὐ μόνον εἰς τὰ ἀληθῆ ἀεὶ καταγίνεται, καὶ οὐδὲ τὰ ἀμφίβολα καὶ μυστηριώδη ἐπιχειρίζεται νὰ ἀποδείξῃ ὡς μὴ τοιαῦτα, ἀλλὰ λαμβάνει καὶ εἰς ἀπόδειξιν τὰ τῶν Πατέρων λεχθέντα καὶ τῶν πάλαι φιλοσόφων, καὶ μάλιστα τὰ ῥητὰ τῶν ἁγίων Γραφῶν, ἐν οἷς πᾶσα ἡ ἀλήθεια· *περὶ ταύτης δὲ ἑρμηνεύει ἥ τε τοῦ Γερασίμου Φιλαδελφείας ἔκθεσις καὶ ὁ περὶ ὁμιλίας τρόπος Γεωργίου τοῦ Σουγδουρῆ*», δείκνυται ὁ γράφων ὅτι μόνον τὰ δύο ταῦτα ὑπ' ὄψιν εἶχεν, ἢ τοὐλάχιστον ὅτι μόνον αὐτὰ ἦσαν ἐν τοῖς σχολείοις εἰς χρῆσιν ἐγχειρίδια τῆς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος ῥητορικῆς· «ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τῶν δύο τὰ πονήματα δὲν εἶναι εἰς καθένα εὐμεταχείριστα, διὰ τὸ ποικιλώτερον, καὶ ῥητορικώτερον τῆς ἑρμηνείας, φεύγοντες ἡμεῖς τὸ πολυσχεδὲς τοῦ λόγου καὶ περίεργον, διώκοντες δὲ τὸ ἁπλοῦν θέλομεν εἰπεῖ ἐν συντομίᾳ» κτλ. προστιθεὶς, φαίνεται γράφων εὐσύνοπτον ὁδηγὸν τῶν ἱεροκηρύκων. Ὁμολογητέον ὅμως ὅτι πᾶν ἐγχειρίδιον ῥητορικῆς, τῷ τηνικαῦτα χρόνῳ συγγραφόμενον, ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἀπ' ἄμβωνος διδασκαλίαν. Βικέντιος ὁ Δαμωδὸς ἐπιγράφων τὸ βιβλίον αὐτοῦ Ῥητορικὴν ἀριστοτελικὴν, ἐπὶ τοῦ προλόγου γράφει· «ὁ σκοπός μου δὲν εἶναι νὰ δείξω εὐγλωττίαν, ἀλλὰ νὰ δείξω τὴν τέχνην τῆς εὐγλωττίας ..... ἐπειδὴ πάλιν ἐνόμισα ἁπρεπὲς νὰ παραδειγματίσω ὅσα διδάσκω μὲ ἐδικαῖς μου ἰδέαις, διὰ τοῦτο φέρνω εἰς τὸ μέσον σχεδὸν ὅλα τὰ παραδείγματα ἀπὸ ταῖς διδαχαῖς τοῦ διδασκάλου Μηνιάτη». Συμπέρασμα λόγου λοιπόν ἐστιν ὅτι μέχρι τῶν μέσων τοῦ παρελθόντος (ΙΗ') αἰῶνος οἱ τὸν θεῖον λόγον κηρύττοντες εἶχον ὁδηγητικὰ βιβλία τὰ τοῦ Βλάχου, τοῦ Σκούφου, τοῦ Μελετίου Ἀθηνῶν, τοῦ Σουγδουρῆ, τοῦ Παπαβασιλοπούλου, τοῦ Μακαρίου Πατμίου, μικρὸν δὲ μετὰ τὰ μέσα αὐτοῦ καὶ τὸ Σύνταγμα τοῦ Ἰωάσαφ Κορνηλίου· ἐνῷ καὶ πολιοὶ καὶ ἔνθερμοι φίλοι τῆς μορφώσεως τοῦ λαοῦ διδάσκαλοι κατήρτιζον ἴδια ἐγχειρίδια τοὺς κανόνας διδάσκοντα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ῥητορικῆς· εἶχον ὅμως οἱ διδάσκοντες τὸν θεῖον λόγον ὑπογραμμὸν ἄριστον εἰς μίμησιν τὰς διδαχὰς πρώτιστα πασῶν τοῦ Ἱλιοῦ Μηνιάτου, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον ἄλλων τινῶν, ὧν ἡ μία καὶ μόνη ἔκδοσις, ἢ ἴσως αἱ δύο τὸ πολὺ, ὧν ἔτυχον—ἀριθμὸς ὠχριῶν ἀπέναντι τῶν ἐπανειλημμένων ἐκδόσεων τοῦ Μηνιάτου—ἀρκετὸν ὑπάρχει μαρτύριον τῆς δημοτικότητος τοῦ κεφαλλῆνος ἱεροκήρυκος.

Ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ αἰῶνος τούτου μέχρι τοῦ πρώτου ἔτους τοῦ παρόντος, ὡς οἱ βιογραφήσαντες τὸν Μηνιάτην ἀριθμοῦσιν, ἐγένοντο πέντε τῶν διδαχῶν αὐτοῦ ἐκδόσεις, ἐνῷ κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα ἐξεδόθησαν διδαχῶν τοιούτων συλλογαί, ἡ τοῦ Νικοδήμου Κεφαλλῆνος «Ρομφαία δίστομος κατὰ τοῦ διαβόλου», οἱ Λόγοι τοῦ ζακυνθίου Κορνηλίου, τὸ τοῦ κεφαλλῆνος Μαυροειδοῦς «Ἀποστολικὸν Δίκτυον», ἡ τοῦ Ἰωάννου Λινδίου «Ἀποστολικὴ Σαγήνη» (Ἐνετίησι, 1785), ἡ τοῦ Σεραφεὶμ Ἀτταλέως «Πνευματικὴ Κιθάρα» (αὐτόθι, 1783), ὁ τοῦ Προκοπίου Πελοποννησίου «Ποιμενικὸς Αὐλὸς» (Λειψίᾳ, 1780), οἱ τοῦ Νικηφόρου Θεοτόκη «Λόγοι» (Λειψίᾳ, 1766), τοῦ κρητὸς Μακαρίου Μαριδάκη τὸ «Χριστοπανηγυρικὸν» δίτομος συλλογὴ διδαχῶν πολυλογωτάτων (Ἐνετίησι, 1783), οἱ τοῦ κρητὸς Μακαρίου Σκορδυλίου «Ἐγκωμιαστικοὶ καὶ πανηγυρικοὶ λόγοι» (Ἐνετίησι, 1787)[54], αἱ τοῦ χίου Διονυσίου μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως «Ὁμιλίαι» (Ἐνετίησι, 1777—1778), ἐνῷ ἄλλοι λόγοι κηρυττόμενοι ὑπὸ ἀρχιερέων ἢ πατριαρχῶν ἢ λογίων λαϊκῶν ἐφέροντο ἐν χειρογράφοις, ὡς Διονυσίου ἐπισκόπου Πλαταμῶνος, τοῦ Γαβριὴλ Μολώνη, τοῦ μητροπολίτου Γερασίμου Χαλεπίου, τοῦ Σμύρνης Γρηγορίου τοῦ κατόπι πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Σαμουὴλ Χαντζερῆ[55]. Διότι καὶ πατριάρχαι καὶ ἀρχιερεῖς ἐδίδασκον, ὡς ἐκ τῶν βιογραφιῶν αὐτῶν μανθάνομεν, ὡς ἔχομεν μαθόντες ἐκ παραδόσεως· διότι καὶ κοινότητες καὶ πόλεις καὶ χωρία ἠσθάνοντο τὴν ἀνάγκην τῆς ἀπ' ἄμβωνος διδασκαλίας, ἐδίψων αὐτῆς· Νικόλαος Ἀργέντης ὁ χῖος προτάττων τῆς «Ἀποστολικῆς Σαγήνης» Ἰωάννου τοῦ Λινδίου ἐπαινετικὴν ἐπιστολὴν μανθάνει ἡμᾶς ὅτι ὁ Ἰωάννης ἐδίδαξε καὶ ἐν Χίῳ, ὅπου οἱ ὀρθόδοξοι «ὁρμῶντες ἠδηδὸν καὶ ἀπνευστὶ καὶ τῷ πάθει, ὃ λέγεται, κεκονιαμένῳ» ἠκροῶντο τῶν διδαχῶν αὐτοῦ· ὁ Ἰωάννης ἐκήρυξεν ἔν τε Σκοπέλῳ καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ. Ἐν Κύπρῳ προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Χρυσάνθου τῷ 1774 ἐκήρυξεν ἐπί τινα χρόνον ὁ Προκόπιος Πελοποννήτιος, με-

52. Οἱ λόγοι πάντες οὗτοι δέον ν' ἀναμελετηθῶσιν οὐ μόνον ὑπὸ τεχνικὴν ἔποψιν, ἀλλὰ πρὸ πάντων ὑπὸ ἱστορικὴν, ὡς κάτοπτρα τῶν ἠθῶν καὶ τῶν ποικίλων προλήψεων τῆς ἐποχῆς, ἐν ᾗ ἐκηρύττοντο· συμβάλλονται δ' εἰς ἀπαρτισμὸν τοῦ οἰκοδομήματος τῆς παρελθούσης ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας καὶ ἱκανοὶ ἐπιτάφιοι, οἷοι λ. χ. οἱ τοῦ Κορνηλίου.

53. Ἐν μικρῷ χειρογράφῳ προτάττονται μὲν «τρόποι συντάξεως τοῦ κὺρ Δανιὴλ» τοῦ Κεραμέως δηλ. ἕπεται δὲ «σύντομος καὶ εὐχερὴς τύπος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁμιλίας» ἔργον, ἀτυχῶς, κολοβόν· μετὰ ταῦτα τάττεται «Ποίημα διδασκάλου κὺρ Δωροθέου εἰς τὸ βιβλος γενέσεως» ὁμιλία ἐκκλησιαστικὴ ὄν. Ἀγνοῶ, συνεπῶς, ἂν ὁ «τύπος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁμιλίας» πρέπῃ ν' ἀποδοθῇ τῷ Δανιὴλ ἢ τῷ Δωροθέῳ Λεσβίῳ.

54. Σάθα Φιλολ. σελ. 613.

55. τοῦ Σαμουὴλ δύο μόνον λόγοι εἰσὶν ἐκδεδομένοι οἱ κατὰ προικοδοσίας, τὸ πρῶτον μὲν ἐν τῷ βιβλίῳ «Διαταγαὶ γάμων· 1767», τὸ δεύτερον δ' ὑπὸ Γρηγορίου Γώγου ἐν παραρτήματι τοῦ ὑπ' αὐτοῦ συνταχθέντος «Ἱεροῦ νυμφαγωγοῦ».

ταβὰς εἶτα εἰς Σμύρνην· ὁ αὐτὸς ἐκήρυξε πρὸ τοῦ 1774 ἐν Λαρίσσῃ, ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀλεξανδρείᾳ[56]. Ἀγάπιος ἱερομόναχος ὁ Λοβέρδος ἀπὸ τοῦ 1763 ἐν Βενετίᾳ[57]. Νικηφόρος ἱερομόναχος ὁ Θεοτόκης ἐν Κερκύρᾳ, ἀπὸ τοῦ 1762 καὶ κατόπιν ἐν Κωνσταντινουπόλει· ἐν ταῖς ὀρθοδόξοις κοινότησι τῆς Συρίας ἐκήρυττεν ἀπὸ τοῦ 1760 ὁ ἱεροκῆρυξ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τῆς Ἀντιοχείας Ἄνθιμος ὁ μετὰ πολλὰ ἔτη πατριάρχης Ἱεροσολύμων γενόμενος[58]. Ὁ πρώην Κορίνθου Μακάριος ὁ Νοταρᾶς ἐκήρυττε πανταχοῦ ὅπου ἂν διήρχετο[59]· φαίνεται δὲ καὶ ἐν Λειψίᾳ παρὰ τῇ ὀρθοδόξῳ κοινότητι κηρύξας Ἀμβρόσιος ἱερομόναχος ὁ Πάμπερις. Διεκρίθησαν ὡς ἱεροκήρυκες οἱ πατριάρχαι τῶν Ἱεροσολύμων Παρθένιος καὶ Σωφρόνιος ὁ μετὰ ταῦτα Κωνσταντινουπόλεως, Κωνστάντιος ἐπίσκοπος Τρίκκης, Διονύσιος Ἰθακήσιος κηρύξας ἐν Μυκόνῳ (1760—1770), Κοσμᾶς Μπαλάνος ἐν Ἰωαννίνοις, Ἀγαθάγγελος Πελοποννήσιος ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Χαλκηδόνος, Ἰωαννίκιος Κύπριος ἐν Κωνσταντινουπόλει κηρύττων ἐπὶ πολυετίαν ἐν Γαλατᾷ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, οὗ ἦν προϊστάμενος, Ἀγάπιος Αἰτωλὸς σύγχρονος αὐτῷ προεστὼς τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου (ἐν Γαλατᾷ), ὅπου ἐκήρυττε, πρὸ δὲ πάντων ὁ εἰς τὴν τουρκικὴν γλῶσσαν κηρύξας ἐπὶ πολυετίαν καὶ καρποφόρως ἐν Κωνσταντινουπόλει Σεραφεὶμ Ἀτταλεύς, ἐπὶ βραχὺν χρόνον χρηματίσας μητροπολίτης Ἀγκύρας καὶ διὰ λυπηρόν τι σύμβασμα παραιτησάμενος. Λέγω πρὸ πάντων, διότι ὁ ἀείμνηστος Σεραφεὶμ ἀποστολὴν αὐτοῦ μεταξὺ τῶν συμπολιτῶν ἔθετο τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου καὶ δι' αὐτοῦ ἠγωνίζετο ἵνα διαπλάσῃ τὰ ἤθη καὶ τὴν πολιτείαν αὐτῶν χριστιανικὴν ὄντως· ὁ Σεραφεὶμ ἐκήρυττεν εἰς τὴν τουρκικήν, χάριν τῶν ἐκ Μικρασίας ὀρθοδόξων, μηδόλως ἐννοούντων τὴν ἑλληνικήν· τότε—περὶ τὰ ἔτη 1760—1790—σπανίως ἠδύναντο τὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὀρθόδοξα πλήθη ἵνα ἐννοήσωσιν ἑλληνιστὶ κηρυττόμενον τὸν θεῖον λόγον, ἑλληνιστὶ γραφομένας τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐγκυκλίους· ἡ συνοικία τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου τῶν Ὑψωμαθείων ἐκαλεῖτο «τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου τῆς Καραμανίας» ἢ «τῶν Καραμανιωτῶν»· ἡ δὲ Μ. Ἐκκλησία γράφουσα πρὸς τοὺς αὐτόθι κατοίκους μέχρι πρὸ ἑξηκονταετίας ἔγραφε τὰς ἐγκυκλίους τουρκιστί· τὸν σεπτέμβριον τοῦ 1763 τὸ Πατριαρχεῖον ἀπολύον γράμμα σιγιλλιῶδες περὶ τῆς σχολῆς τῆς ὀρθοδόξου κοινότητος Ἐξωκιονίου ἠναγκάζετο ἵνα γράψῃ τοῦτο εἰς τουρκικὴν γλῶσσαν, ἑλληνικοῖς χαρακτῆρσι χρώμενον· εἰς συνοικίας τοιαύτας ἐν αὐτῇ τῇ Κωνσταντινουπόλει, ὧν τινες πρὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν ἐλάλουν τὴν ἀρμενικὴν ἢ τὴν τουρκικήν, καίπερ ὀρθόδοξοι ἑλληνικαὶ οὖσαι, καρπὸν ἠδύνατο ἵν' ἀπενέγκῃ τὸ κήρυγμα γινόμενον εἰς γλῶσσαν ὑπὸ τῶν μικρασιανῶν ἐννοουμένην, καὶ εἰς τοιαύτην ἐκήρυττεν ὁ Σεραφεὶμ· ὁ Δαπόντες καλῶν αὐτὸν ἐπίσημον ἱεροκήρυκα ἐπαινεῖ τὸ ἔργον αὐτοῦ τοῦτο, ἐπαινεῖ τὰς εἰς τὴν τουρκικὴν γλῶσσαν δι' ἑλληνικῶν γραμμάτων μεταφράσεις αὐτοῦ, ἃς ἀριθμεῖ εἰς δέκα, καὶ θεωρεῖ τοῦτο «ἔργον καλόν, ὅπου ἄλλος τις πρὸ αὐτοῦ δὲν τὸ ἔκαμε»[60]. «Ἡ διὰ ζώσης φωνῆς διδαχὴ καὶ προτροπὴ τοῦ Σεραφεὶμ—λέγει βιογράφος αὐτοῦ—ἦτον οὐχ ἧττον ἄρθονος καὶ σωτήριος παρὰ αἱ γραπταί· εἰς Κωνσταντινούπολιν εὑρισκόμενος καὶ ἰδιωτεύων ἦτο παλλάδιον τῶν Ἀνατολιτῶν, σωρηδὸν τρεχόντων παρ' αὐτῷ καὶ ἀκροωμένων πᾶσαν ψυχοσωτήριον νουθεσίαν, ἧς κύριος σκοπὸς ἦτο ἡ ἐμψύχωσις καὶ καρτερία καὶ ὁ πρὸς τὰ γράμματα ἔρως»[61]. Τὸ ἔργον τοῦ Σεραφεὶμ ἐπέτυχε, καρποὺς ἀπενεγκόν, ἱκανὰ σχολεῖα συνεστήθησαν, ὁ λαὸς ἐννόησεν ὅ,τι ἔδει ἵνα πιστεύῃ καὶ ποῖον ἦν τοῦτο. Ἡ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Μ. Ἐκκλησία προστάτις ἐδείχθη τῆς τοιαύτης ἱερᾶς ἀποστολῆς καὶ τοῦ σκοποῦ τούτου, καὶ τὸ κήρυγμα λοιπὸν ἐγίνετο πράγματι πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἀκουόντων, οὐδ' ἤθελέ τις τῶν τότε κηρύκων τοῦ θείου λόγου τὸ ἴδιον ἐπιζητεῖν, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ἕκαστος, διὸ δὴ πάντες οὗτοι συλλήβδην πολύχρουν τῆς τῶν ἠθῶν μορφώσεως ἀπήνεγκον τὸν καρπόν· Παρθένιος ὁ Ἱεροσολύμων, ὡς Σέργιος ὁ Μακραῖος λέγει ἐν τοῖς «Ὑπομνήμασιν ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας» ἠσκημένος ἄριστα τὸν ἑρμηνευτικὸν τρόπον τῶν θείων Γραφῶν «περιερχόμενος πανταχοῦ διήνοιγε τὰς Γραφὰς ἑρμηνεύων, καὶ διδάσκων ἐστήριζε τοὺς χριστιανοὺς εἰς ὑπομονὴν καὶ καρ-

56. Οἱ ἑκδεδομένοι λόγοι αὐτοῦ ἄρχονται ἀπὸ τῆς πρώτης κυριακῆς τοῦ σεπτεμβρίου καὶ λήγουσι τῇ κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ. Τῆς δὲ τοῦ Ἰωάννου Λινδίου «Ἀποστολικῆς Σαγήνης» οὐ ποιεῖται μνείαν ὁ Κ. Σάθας, ἢ μᾶλλον τοῦ β' μέρους τῆς βιβλου ταύτης μιμνήσκεται. Τοῦ Λινδίου μέμνηται καὶ Κομνηνὸς Ὑψηλάντης. Τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν· σελ. 643 – 644.

57. Βελούδου Ἀποικία· σελ. 117.

58. βίος Ἀνθίμου ὑπὸ Διονυσίου Κλεώπα, προταχθεὶς τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκδοθείσης διτόμου Ἑρμηνείας εἰς τοὺς ψαλμούς· σελ. ς', η'.

59. Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Μακαρίου ἀρχιεπισκόπου Κορίνθου τοῦ Νοταρᾶ· ἐκδοθεῖσα ἐπιμελείᾳ καὶ δαπάνῃ Γεωργίου Βουτζάδη ἱερέως· ἐν Ἑρμουπόλει 1885· βλ. τοῦ συνεκδιδομένου βίου σελ. 22 καὶ 29. Ἐκήρυττεν ὁ Μακάριος καὶ πρώην Κορίνθου ὤν. «Μὴ νομίσῃς ὅτι ἀναχωρήσας ἐκ τῆς ἐπαρχίας σου—ἔγραφεν ὁ πατριάρχης Σωφρόνιος ὁ ἀπὸ Ἱεροσολύμων πρὸς αὐτὸν τῷ 1775—γέγονας ἐλεύθερος πάσης ἐκκλησιαστικῆς ἐπιμελείας· τοιαύτην γὰρ ἐλευθερίαν ὁ Θεὸς οὐ βούλεται, ἀλλὰ πάντας ἡμᾶς θέλει ὑπηρέτας εἶναι καὶ γεωργοὺς τοῦ μυστικοῦ αὐτοῦ ἀμπελῶνος ἄχρι τελευταίας ἀναπνοῆς ἡμῶν».

60. Δαπόντε κατάλογος ἐπισήμων Ρωμαίων· παρὰ Σάθᾳ, Μεσαιων. βιβλιοθ. του. Γ'. σελ. 109—110. Παρὰ Δαπόντε γίνεται μνεία τῶν ἀνωτέρω ἀπὸ Παμπέρεως ἄχρις Ἀγαπίου Αἰτωλοῦ ἀριθμουμένων ἱεροκηρύκων.

61. Σεραφεὶμ μητροπολίτης Ἀγκύρας Ἀτταλεὺς (Πρόδρομοι τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων ἐν τῇ Ἀνατολῇ) ὑπὸ Δ.Ε. Δανιήλογλου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1865, σελ. 23—24.

τερίαν τῶν ἐπικειμένων θλίψεων, διεθέρμαινε τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην, ἐκύμει τὰ ἤθη, καὶ παντὶ τρόπῳ ἐγίνετο ὠφέλιμος καλλιεργῶν τὴν ἄμπελον τοῦ Χριστοῦ ἀποστολικῶς».

Οἱ κήρυκες τοῦ θείου λόγου, στηρίζοντες ἐν τῇ πίστει, παραμυθούμενοι τοὺς πιστοὺς ἐν ταῖς πεντακυμίαις τῶν δοκιμασιῶν, ἐγένοντο σωτηρίας ἄγγελοι, προβιβάζοντες ἢ ὑποβαστάζοντες τὸ ἔργον τῆς ποιμαινούσης Ἐκκλησίας· ἕως οὗ, ἐν τῷ κεφαλαίῳ τοῦ κηρύγματος καὶ ὑπὸ τὴν ἄποψιν τοῦ τελικοῦ αὐτοῦ σκοποῦ, παρηυδοκίμησε πάντων Νικηφόρος ὁ Θεοτόκης, διὰ τῶν «Κυριακοδρομίων» αὐτοῦ, ὧν τὸ μὲν, περιέχον τὰς ἑρμηνείας καὶ τὰς ὁμιλίας εἰς τὰ κατὰ κυριακὴν ἀναγινωσκόμενα Εὐαγγέλια ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ἐν Μόσχᾳ, τῷ 1799, τὸ δὲ τὰς ἑρμηνείας εἰς τὰς ἀποστολικὰς περικοπὰς ἐξεδόθη αὐτόθι τῷ 1808, πλὴν τῆς εἰς αὐτὸν τὸν ἀοίδιμον ἱεράρχην ἀποδιδομένης ἐξηγήσεως εἰς ἁπλῆν γλῶσσαν τῆς εἰς τὰ Εὐαγγέλια ἑρμηνείας τοῦ ἱεροῦ Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας. Ἐν ἀρχαῖς τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος Γρηγόριος ὁ πατριάρχης τῆς Νέας Ρώμης ἐξεδίδου ἐν τῷ πατριαρχικῷ τυπογραφείῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὰ Ἠθικὰ τοῦ Μ. Βασιλείου, τὰς εἰς τὴν ἑξαήμερον Ὁμιλίας τοῦ αὐτοῦ θείου πατρὸς καὶ τὴν ἐξήγησιν τῶν κατὰ κυριακὴν ἀναγνωσμάτων ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἀποστόλου Παύλου καὶ ἐκ τῶν Πράξεων[62] εἰς τὴν τότε λαλουμένην μεταπεφρασμένα γλῶσσαν. Ἀγάπιος ὁ Λεονάρδος περιήρχετο κηρύττων, ὡς ἐκήρυττε καὶ μετὰ τὸ 1786, καθ' ὃ ἔτος ὁ πατριάρχης Προκόπιος ἀνηγόρευεν αὐτὸν ἱεροκήρυκα τῆς Μ. Ἐκκλησίας. Ἠκούετο δ' ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀφρικῇ καὶ ἐν ταῖς ἐσχατιαῖς τῆς Ἀσίας, ἐν Ἰνδίαις[63]. Ὑπῆρχον οἱ παραιτούμενοι τὴν ψῆφον καὶ τὴν χειροτονίαν ὡς ἀρχιερέως, ἀλλ' οὐδεὶς ἦν ὁ παραιτούμενος τὴν ἱεράν ταύτην διακονίαν· διδάσκαλοι καὶ ἱερεῖς συνίστων ποῦ καὶ που τακτικῶν ἀκροαμάτων σειράν, ἀντικείμενον ἐχόντων τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Εὐαγγελίου, ἀφοῦ χειραγωγὸς προηγήθη ἡ τοῦ ἀειμνήστου Θεοτόκη σειρὰ τῶν Κυριακοδρομίων. Σπυρίδων Πρέβετος, ὁ διδάσκαλος τῆς ἑλληνικῆς ἐν Τεργέστῃ σχολῆς ἀναφέρεται τῷ 1817 ἐξηγῶν κατὰ πᾶσαν κυριακὴν τὸ ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγνωσθὲν εὐαγγέλιον εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν ἐκεῖ σχολείων[64]. Ἐλάμπρυνε τὸ πρῶτον ἥμισυ τῆς ἡμετέρας ἑκατονταετηρίδος ταύτης ἡ ἀμίμητος εὐγλωττία καὶ χάρις τοῦ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου, ὅστις καὶ «Ὁδηγὸν ἱεροκηρύκων» ἔγραψε καὶ λόγους πολλοὺς ἐκκλησιαστικούς, ὧν ὀλίγιστοι περιεσώθησαν, ἐκδοθέντες οἱ μὲν εἰς φυλλάδια, οἱ δὲ ἐν εὐσελίδῳ τόμῳ, ἐν Βερολίνῳ, τῷ 1833, δαπάνῃ Ἰωάννου Παντελεημονίδου τοῦ Βόζου. Τὸ κήρυγμα τοῦ Οἰκονόμου καὶ τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ τιμῶσα ἡ Μ. Ἐκκλησία ἐξήγγελλε μὲν εὐχὰς καὶ διετράνου τὴν εὐαρέσκειαν ἐπὶ ταῖς πρὸς τὸν φωτισμὸν τῶν ὁμογενῶν ὑπηρεσίαις αὐτοῦ, ἀνηγόρευε δὲ τῇ 25 μαΐου 1820 ἐν συνοδικῇ συνεδρίᾳ ἱεροκήρυκα τοῦ οἰκουμενικοῦ ἀποστολικοῦ Θρόνου, τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου τὴν πρᾶξιν εἰς αὐτὸν ἐξαγγείλαντος· «πρὸ μηνῶν ἐχειροτονήσαμέν σε συνοδικῶς—εἶπεν αὐτῷ ὁ πατριάρχης[65]—πατριαρχικὸν τοῦ οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἱεροκήρυκα καὶ διδάσκαλον πασῶν τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν· ἤδη δέ, προσεπιμετροῦντες εἰς τὴν φιλοτιμίαν, σὲ ψηφίζομεν καὶ ἰδιαιτέρως ἱεροκήρυκα τῆς ἁγίας καὶ Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἐκ τῆς ὁποίας ὡς ἀπὸ κέντρου θέλεις ἐκπέμπει τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας σου τὰς ἀκτῖνας πρὸς πολλῶν ψυχῶν ὠφέλειαν».

Παρετέθη τὸ τεμάχιον τῆς πατριαρχικῆς ταύτης προσρωνήσεως ἐνταῦθα, ἵνα τὸ μὲν δειχθῇ ὅτι, πρὸ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντίου Α' τοῦ ἀπὸ Σιναίου, τὸν Οἰκονόμον ὁ Γρηγόριος ἀνηγόρευσεν ἱεροκήρυκα τοῦ οἰκουμενικοῦ Θρόνου, τὸ δὲ γένηται δῆλον ὅτι διάφορον τοῦ ὁρφικίου τοῦ τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἱεροκήρυκος ἦν τὸ ὁρφίκιον τοῦ ἱεροκήρυκος τῶν τοῦ Χριστοῦ ἁγίων ἐκκλησιῶν· ὥστε πάντα γραφόμενον ἱεροκήρυκα τῆς Ἐκκλησίας οὐδαμῶς δυνάμεθα 'να ἀναγράψωμεν ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ἱεροκηρύκων τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τῆς ὑπερκειμένης τῶν πόλεων. Ἐν αὐτῇ φαίνεται κηρύξας οὐχ ἅπαξ ὁ Οἰκονόμος, ἑλκύων τὰ πλήθη τῶν ὀρθοδόξων ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ· «Μὲ φαίνεται νὰ βλέπω—γράφει ὁ Σιβίνης—τοὺς ἀπὸ πρωΐας συρρέοντας ἐκ διαφόρων τῆς βασιλευούσης μερῶν πρὸς ἀκρόασιν τῶν ἐκφωνουμένων ὑπὸ τοῦ μεγάλου διδασκάλου λόγων· τὴν σεβασμιωτάτην ἐκείνην καὶ περιφανῆ ὁμήγυριν πατριαρχῶν, ἀρχιερέων, ἱερέων, ἱεροδιακόνων, μοναχῶν· ἔτι δὲ ἡγεμόνων, μεγάλων διερμηνέων, προύχόντων καὶ λογίων τοῦ γένους, μεγαλεμπόρων, πάσης ἑνὶ λόγῳ τάξεως καὶ ἡλικίας, οἵτινες, ὑπὸ τῆς φήμης καὶ τῆς δόξης τοῦ ἀνδρὸς συνωθούμενοι, σπεύδουσι ν' ἀκούσωσι τὸ μελίρρυτον αὐτοῦ στόμα»[66]. Ἀλλὰ μόλις ἓν ἔτος κηρύξας ἀνεχώρει, τοὺς δὲ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὀρθοδόξους—ἵνα περιορίσωμεν εἰς αὐτὴν τὸν λόγον περὶ τοῦ κηρύγματος τῶν χρόνων ἐκείνων—σπάνιοι ἦσαν οἱ διδάσκοντες ἀπ' ἀμβωνος,

62. Παρ' οὐδενὶ τῶν βιογραφησάντων τὸν Γρηγόριον Ε' εἴδον μνείαν τῆς μεταφράσεως ταύτης τῶν Κυριακοδρομίων. Οὐδεὶς ὡσαύτως μνημόνσκεται τῆς ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου ἐκδοθείσης τὸ δεύτερον ἐν Σμύρνῃ, τῷ 1786, ὅτε ἦν πρωτοσύγκελλος τοῦ τότε Σμύρνης Προκοπίου, Ἀκολουθίας τῆς ἁγίας Φωτεινῆς τῆς Σαμαρείτιδος.

63. βλέπε τοὺς λόγους ἐν τῇ ὑπὸ Ἡλιοῦ Τανταλίδου ἐκδοθείσῃ «Ἰνδικῇ ἀλληλογραφίᾳ» ἤτοι Γρηγορίου ἱερομονάχου, ἀρχιμανδρίτου καὶ ἱεροκήρυκος ἐπιστολαί», κλπ. ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1852 σελ. 56—99.

64. Λόγιος Ἑρμῆς τοῦ 1817 σελ. 368—369.

65. Οἰκονόμου τὰ Σωζόμενα Φιλολ. Συγγράμματα, ἐκδεδόμενα ὑπὸ Σοφοκλέους Κ. τοῦ ἐξ Οἰκονόμων· τόμ. Α' (ὁ καὶ μόνος ἐκδοθείς)· ἐν Ἀθήναις, 1871, σελ. προλγ. λϐ' καὶ λζ'· βλέπε καὶ Κ. Σιβίνη Ὑπόμνημα αὐτοσχέδιον περὶ τοῦ Οἰκονόμου Κωνσταντίνου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων. Τεργέστῃ, 1857 σελ. 26-27.

66. Σιβίνη σελ. 28.

καὶ τούτων οὐδεὶς ἦν Οἰκονόμος, οὐδεὶς Θεοτόκης, οὐδεὶς Κορνήλιος. Ἐκήρυττε μὲν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῶν Εἰσοδίων τοῦ Πέραν ὁ προεστὼς αὐτοῦ ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος Σίφνιος, ἀλλ' εἴπερ οἱ λόγοι αὐτοῦ ὡμοίαζον τοῖς ἐκδεδομένοις εἰσὶ μέτριοι καὶ μόλις ἀνεκτοί, οἵτινες ὅμως «ἀψιλέστερον ἐν πολυπληθεστέρῳ ἀκροατηρίῳ ἐπὶ δυσὶν ἔτεσιν» ἐκηρύττοντο, καὶ ἤκουον αὐτοῦ διετίαν ἄρα (1823—1825+12 νοεμβρίου) οἱ ὁμογενεῖς, ὡς ἤκουον τριετίαν (1820—1823) οἱ ὀρθόδοξοι τῆς ἀρτισυστάτου κώμης τοῦ Βογιατζήκιοϊ κηρύττοντος «κατὰ πᾶσαν μονονοὺ κυριακὴν καὶ ἑορτὴν» ὡς ὁ βιογράφος αὐτοῦ λέγει[67]. Καὶ μόνος εἷς ἦν λοιπὸν ὁ τῶν *ὀρθοδόξων ἁπασῶν ἐκκλησιῶν γενικὸς ἱεροκῆρυξ*, ὁ Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος, τοιοῦτος μὲν ὀνομασθεὶς ἀπὸ τοῦ 1820, κατὰ δὲ φεβρουάριον μῆνα τυχὼν προνομιῶν τινων διακεκριμένων, ὧν ὁμοίας ἦν ἐπιβραβεύουσα ἡ τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησία εἰς τοὺς ἐπιφανεῖς τοῦ τε θείου καὶ τοῦ θύραθεν λόγου ἀγωνιστάς, εἰς μείζω μὲν καὶ διαπρεπέστερον παραθήγουσα δόλιχον, εἰς μίμησιν δὲ παρορμῶσα τοὺς ἄλλους[68]. Ὁ ἀείμνηστος πατριάρχης Κωνστάντιος Α' ὁ ἀπὸ Σιναίου, διὰ γράμματος φιλοτιμίας ἐκδεδομένου παρὰ Σιβίνῃ, ὑπ' ὄψιν ἔχων καὶ τιμῶν *τὴν ἔξοχον ῥητορικὴν ἱκανότητα καὶ χάριν* τοῦ Οἰκονόμου, «ἐπειδὴ τὸ τοῦ Κυρίου τάλαντον ἀόκνως οὐ διέλιπε πολλαπλασιάζων ἐς δεῦρο, κοινωφελῆ παρεχόμενος ἑαυτὸν, βίου τε ἐνθέου ὑποδείγματι καὶ πλούτῳ οὐρανίων διδασκαλιῶν τοὺς πιστοὺς καταρτίζων», ἀπένεμε τὴν ἄδειαν τοῦ κηρύττειν *ὅπου ἂν εὑρεθῇ, καὶ φέρειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σταυρὸν ἀδαμάντινον*».

Ἀλλ' ἡ διδασκαλία τοῦ θείου λόγου καὶ τὸ κήρυγμα ἀπ' ἄμβωνος ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, μετὰ τὸν πατριάρχην Εὐγένιον Β' τὸν ἀπὸ Πισσιδείας καὶ μέχρι Γρηγορίου ΣΤ' τοῦ ἀπὸ Σερρῶν (1835), περιέστη εἰς σημεῖον ἀληθοῦς ἐκπτώσεως. Πλὴν τῶν ἐκδεδομένων διδαχῶν, πλὴν τῶν ὁδηγητικῶν δοκιμίων, πλὴν τῶν Κυριακοδρομίων τοῦ Θεοτόκη, πλὴν τῶν μεταρρύσεων, ὧν ἐμνήσθην ἄνω, τοῦ Γρηγορίου Ε', ἀπὸ τοῦ 1800—1819 ἦσαν ἤδη ἐκδεδομένα τοῦ μακαρίτου Νικοδήμου Ἁγιορείτου ἡ Χρηστοήθεια, τὰ Πνευματικὰ Γυμνάσματα, τὸ Συμβουλευτικὸν Ἐγχειρίδιον, ἡ Ἑρμηνεία τῶν ΙΔ' ἐπιστολῶν τοῦ ἀποστόλου Παύλου, καὶ ταῦτα πάντα βεβαίως ἦσαν ἀρκεταὶ πηγαὶ σοφίας καὶ γνώσεως, ἀφ' ὧν ἀντλοῦντες οἱ τυχόντες, ἀνίπτοις χερσὶ, πολλάκις δὲ καὶ παιδάρια, ὅπερ *πάντῃ ἀπαίσιον καὶ ξένον τῆς Ἐκκλησίας* ἐκήρυττεν ἀποκηρύττων τὴν κατάχρησιν ὁ Γρηγόριος ΣΤ', «πολλοὶ ἀνάξιοι τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος ἀνέβαινον ἀδιακρίτως εἰς ταύτην τὴν ἱερὰν καθέδραν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς θείας γνώσεως ..... σκανδαλίζοντες τοὺς πιστοὺς καὶ ἀτιμάζοντες τὸν εὐαγγελικὸν λόγον»[69]. Τὸ κακὸν τοῦτο κατώρθωσεν ὁ Γρηγόριος ἵνα θεραπεύσῃ. Τῷ 1835 συνέστησεν ἐπιτροπὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ πνευματικὴν, τὴν πρώτην παρ' ἡμῖν τοιαύτην καὶ πρόδρομον τῶν ἐσέπειτα διχασθειῶν κεντρικῶν ἐπιτροπῶν (ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐκπαιδευτικῆς), ἣν ἀπετέλουν ὁ μητροπολίτης Μεσημβρίας Σκμουὴλ ὁ Κύπριος, ὁ ἐπίσκοπος Ῥεθύμνης Ἰωαννίκιος, ὁ ἱεροκῆρυξ τῆς Μ. Ἐκκλησίας Εὐσέβιος (Πανᾶς), καὶ οἱ ἱεροδιδάσκαλοι Βενιαμὶν (ὁ κατὰ κόσμον διδάσκαλος ἐν τῇ σχολῇ τοῦ ἁγιοταφικοῦ Μετοχίου Βασίλειος εἶτα δὲ μητροπολίτης Πρεσλάβας) καὶ Διονύσιος Ἁγιορείτης, οἱ δύο τελευταῖοι ὡς «ὑπάλληλοι συμβοηθοὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν χρεῶν» τῶν τριῶν πρώτων· ὧν ὁ Εὐσέβιος Πανᾶς, ὁ ἄνθρωπος, καθ' οὗ τοσοῦτον ἠκόνησε τὴν πικρὰν αὐτοῦ γλῶσσαν ὁ Θεόκλητος Φαρμακίδης, ἐνετάλη συνοδικῶς τὴν ἐπιστασίαν τοῦ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου. Συνοδικῶς ὡρίσθη «νὰ μὴ τολμήσῃ τις ὄχι μόνον νὰ ἀναβῇ εἰς τὸν ἱερὸν ἄμβωνα διὰ νὰ κηρύξῃ, ἀλλὰ μήτε κἂν νὰ ὁμιλήσῃ ἐπ' ἐκκλησίας»· ἀπῃτεῖτο πρὸς τοῦτο ἔγγραφος ἄδεια τοῦ πατριάρχου ἢ τοῦ Εὐσεβίου Πανᾶ, τοῦ ἱεροκήρυκος τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ἐξαιρουμένων ἀπὸ τῆς διατυπώσεως ταύτης τῶν ἀρχιερέων, οἵτινες ἠδύναντο «ὅταν θέλωσι, νὰ κηρύξωσιν εἰς ὅλας τὰς ἐκκλησίας, *χωρὶς ἔγγραφον ἄδειαν*, διότι αὐτοὶ ὡς τοποτηρηταὶ καὶ διάδοχοι τῶν ἀποστόλων κατ' ἐπάγγελμα ἔχουσι ταύτην τὴν ἄδειαν». Οὕτω δ' ἀπηγορεύθη καὶ αὐτοῖς τοῖς ἱερεῦσι προεστῶσι τῶν ἱερῶν ναῶν ἵνα ὁμιλῶσιν, ἐπιτρεπομένου αὐτοῖς λόγου «περὶ δίσκων καὶ ὅσων ἄλλων ἀποβλέπουσι τὴν ἐκκλησίαν των». Ἐλευθέραν ἄδειαν τοῦ κηρύγματος εἶχον ὡσαύτως οἱ ἱεροδιδάσκαλοι Βενιαμὶν καὶ Διονύσιος, ὁ θέλων δὲ πανηγυρικοὺς καὶ ἐπιταφίους λόγους εἰς τούτους ἔδει 'ν' ἀποταθῇ καὶ, ἐλλείψει τούτων, εἰς τοὺς ἁγιοταφίτας Φιλήμονα

67. Ἰνδικὴ ἀλληλογραφία· σελ. ιζ'—ιη'.

68. Ὁ γράψας τὴν «Νεοελλην. Φιλολογίαν» (Σάθα, σελ. 734) παρενόησε τὸ γράμμα τοῦ Κωνσταντίου καὶ ἔγραψε «κατὰ φεβρουάριον τοῦ 1832 ἡ Μ. Ἐκκλησία διὰ σιγιλλίου (οὐκ ἔστι σιγίλλιον, ἀλλὰ *γράμμα φιλοτιμίας*, ὡς συνήθως λέγονται τὰ τοιαῦτα σεπτὰ πατριαρχικὰ ἔγγραφα) ἀνεκήρυξε τὸν Οἰκονόμον γενικὸν ἱεροκήρυκα» κ.λ.π. Νομίζω δ' ὅτι ὑπ' ὄψιν εἶχε τὴν ὑπὸ Σιβίνη βιογραφίαν.

69. Εἰδοποίησις περὶ συστάσεως ἐπιτροπῆς ἐκκλησιαστικῆς τε καὶ πνευματικῆς· ὁριστικὴ τῶν χρεῶν ἑκάστου τῶν τῆς ἐπιτροπῆς μελῶν· καὶ παραινετικὴ εἰς πάντας τοὺς ἡμετέρους ὀρθοδόξους εἰς τὴν ὑπακοὴν καὶ εὐπείθειαν τῶν ἐν αὐτῇ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων. Συστηθεῖσα καὶ διακηρυχθεῖσα παρὰ τοῦ παναγιωτάτου θειοτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου κυρίου Γρηγορίου καὶ τῆς περὶ αὐτὸν ἱερᾶς Συνόδου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει· κατὰ τὰ Πατριαρχεῖα· παρὰ Α. Ἀργυράμμῳ, ,αωλς'. σελίδες εἰς Δ' 13. Ὑπογράφουσιν ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ δεκαεπτὰ μητροπολῖται: Χρύσανθος Ἐφέσου, Διονύσιος Ἡρακλείας, Πανάρετος Νικομηδείας, Ἱερόθεος Χαλκηδόνος, Γερμανὸς Δέρκων, Μελέτιος Θεσσαλονίκης, Καλλίνικος Ἀμασείας, Σαμουὴλ Ἰκονίου, Ἄνθιμος Λαρίσσης, Νεόφυτος Δράμας, Ἰωακεὶμ Ἰωαννίνων, Πανάρετος Φιλαδελφείας, Ἀρτέμιος Κεστεντιλίου, Παΐσιος Σοφίας, Ἰωσὴφ Ἐρσεκίου, Ἀμβρόσιος Πόσνας καὶ Νεόφυτος Δρυϊνουπόλεως.

δευτερεύοντα διάκονον τοῦ πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων Ἀθανασίου καὶ Πλάτωνα. Οὕτω λοιπὸν ἡ Μ. Ἐκκλησία τῷ 1835 πέντε καθίδρυσεν ἱεροκήρυκας ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀφήρεσε δὲ ἀπὸ τῶν λοιπῶν τῶν ἐπιθυμούντων κηρύττειν τὴν ἄδειαν ταύτην, ἀπαγορεύσασα καὶ τοὺς λαϊκοὺς ἀπὸ διακονίας ἱερᾶς. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ὑρίστατο καὶ κατόπι, τῆς ἐν Χάλκῃ δὲ Θεολογικῆς Σχολῆς ἱδρυθείσης τῷ 1844, τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου εὗρε δοκίμους στρατιώτας, ἐν γνώσει μὲν τῆς ἱερᾶς ταύτης ἀποστολῆς κηρύττοντας, ἀλλ' οὐχὶ πυκνῶς. Ὁμολογητέον ὅμως ὅτι εὗρεν ἡ σχολὴ αὕτη δοκιμώτατον διδάσκαλον καὶ μορφωτὴν ἐπιστήμονα κηρύκων τοῦ θείου λόγου τὸν ποιητὴν Ἰλίαν Ταντολίδην, παραστάτην ἐπιφανῆ τοῦ καλοῦ ἀγῶνος, συμβουλεύοντα, παραινοῦντα, λαμπρὰς ὑποθήκας παρεχόμενον τοῖς ἱεροκήρυξι μαθηταῖς τῆς ἱερᾶς σχολῆς ταύτης[70]. Ἐν τούτῳ δὲ διαρέρομεν τῆς παρελθούσης τάξεως: μέχρι Γρηγορίου τὸν θεῖον λόγον ἐκήρυττον οὐ μόνον κατὰκυριακὴν, ἀλλ' ἐν ἑορταῖς καὶ ἐν πανηγύρεσιν, ἔκτοτε δὲ πλείονες μὲν ἐνοριακοὶ ναοὶ εὐτυχοῦσι 'ν' ἀκροῶνται τοῦ κηρύγματος, ἀλλὰ κατὰ δύο μόνον νηστείας τεσσαρακονθημέρους. Τῷ 1868 Γρηγόριος ΣΤ' ὁ πατριάρχης, τὸ δεύτερον κοσμῶν τὸν θρόνον, ἀνασυνίστα κατὰ ἰούλιον, ὡς ἐν ἰδίᾳ πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους Κωνσταντινουπόλεως Ἀποδείξει ἔλεγε, τὴν Κεντρικὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἐπιτροπὴν, «ἥτις ἀρχὴν λαβοῦσα ἐπὶ τῆς πρώτης πατριαρχείας ἡμῶν, καὶ πολυειδῶς συντελέσασα τῇ Ἐκκλησίᾳ εἰς πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ὠφέλειαν τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν, πολλῷ πλέον ἐναπηρτείτο ἐν ταῖς παρούσαις περιστάσεσιν». Ἐν ἄρθρῳ 18 τοῦ τότε κανονισμοῦ τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ὡρίζετο ὅτι «οὐδενὶ τῶν ἱερωμένων ἐπιτρέπεται κηρύττειν δημοσίᾳ τὸν θεῖον λόγον ἄνευ τῆς ἐγγράφου ἀδείας τῆς ἐπιτροπῆς, ἥτις διὰ τοῦ γενικοῦ ἱεροκήρυκος τῆς Μ. Ἐκκλησίας, μέλους ὄντος αὐτῆς, ὁρίζει ὅπου δεῖ τὰ θέματα τῶν ὁμιλιῶν καταλλήλως ταῖς πνευματικαῖς ἀνάγκαις καὶ περιστάσεσι τῶν ἀκροατῶν», ἀτυχῶς ὅμως τὰ περὶ τοῦ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου ἠγγέλλετο ὅτι ἔμελλον 'να ὁρισθῶσι δι' εἰδικοῦ κανονισμοῦ, οὗ τὴν ἀνακάλυψιν μάτην ζητήσομεν. Ὁ διορθωθεὶς τῷ 1873 κανονισμὸς τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ἐν ἄρθρῳ 33 ἐπιτρέπει οὐ μόνον εἰς τοὺς ἔχοντας δίπλωμα θεολογικῆς τινὸς σχολῆς, ἀλλὰ καὶ τοῖς δυναμένοις τῶν ἄλλων, ὅπως κηρύττωσι τὸν θεῖον λόγον *ὅσον οἷόν τε συχνότερον*· ἀλλ' ἡ μέριμνα περὶ τῆς συχνῆς κηρύξεως ἦν εὐχὴ, οὐχὶ δὲ θεσμὸς ἐπιβαλλόμενος. Εἰς καλάς τινας ἡ τότε ἐπιτροπὴ προέβη σκέψεις περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει τοὐλάχιστον συχνοτέρας κηρύξεως, ἀλλὰ πρὸς εὐόδωσιν σκοποῦ τοιούτου ἀπῃτοῦντο ταμεῖα πλούσια, ὁ δὲ πατριαρχικὸς θρόνος οὐδὲ διὰ τὸν ἴδιον σεπτὸν ναὸν ἱεροκήρυκα ἦν δυνατὸς 'να διατηρήσῃ, καὶ, δυστυχῶς, ἀτέλεστος ἔτι μένει διάταξίς τις τοῦ ἀειμνήστου πατριάρχου Ἰωακεὶμ Β' τοῦ ἀπὸ Κυζίκου, ὁρίσαντος ὅπως ἐκ τῆς ἰδίας περιουσίας καθοσιωθῶσι χίλιαι τουρκικαὶ λίραι, κεφάλαιον λιτόν, ὅπως ἐκ τοῦ τόκου αὐτῶν προστιθεμένου παρ' ἐνιαυτὸν εἰς τὸ κεφάλαιον ἀποτελεσθῇ ἡμέραν τινα ποσὸν ἀρκοῦν ἵνα παρέχῃ τόκον διατηροῦντα εἰδικὸν τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἱεροκήρυκα[71].

Τοιαύτη τῆς τῶν κάτω χρόνων Ἐκκλησίας ἡ διδασκαλία, ἡ συνήθεια, οἱ θεσμοὶ περὶ τοῦ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου, ὅπερ ὑπὸ ἀρχιερέων καὶ ἱερέων, ὑπὸ ἱεροδιακόνων καὶ μοναχῶν ἐγίνετο κατὰ κυριακὰς καὶ ἑορτὰς, ἀπὸ τῶν μέσων τῆς ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδος φανέντων βιβλίων περιεχόντων διδαχὰς, βραδύτερον δὲ μεταφραζομένων καὶ λόγων ἁγίων Πατέρων, ἀπὸ δὲ τῶν μέσων τοῦ ΙΖ' αἰῶνος συνταχθέντων καὶ δοκιμίων ὁδηγητικῶν πρὸς χρῆσιν τῶν τοῦ θείου λόγου κηρύκων. Τούτων τοὺς διακρινομένους ἀνηγόρευεν ἡ Μ. Ἐκκλησία ἱεροκήρυκας τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν, ἢ ἱεροκήρυκας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, τιμὰς αὐτοῖς προτιθεῖσα, ἀρετῆς ἆθλα μέγιστα, ἐπὶ τῷ πολιτεύεσθαι καὶ ἄνδρας ἀρίστους. Οὕτως οἱ κήρυκες ἀμιλλώμενοι ζῆλον εἶχον ὁλονέν προβαίνοντα, καὶ τοῦ καθήκοντος ἦσαν ἀκάματοι στρατιῶται, ἐκ μιμήσεως ἀρχόμενοι καὶ πρὸς μίμησιν τῶν τελειοτέρων ὑποδειγμάτων ἐκκλησιαστικῆς ῥητορείας σπεύδοντες, τὰς συμβουλὰς δὲ τῶν πρεσβυτέρων καὶ δοκίμων κηρύκων ἐκζητοῦντες. Τῷ 1845 λ.χ. ἐκδοὺς ἐν Σμύρνῃ τὸν εἰς τὸν ἀείμνηστον πατριάρχην Ἱεροσολύμων Ἀθανάσιον ἐπικήδειον αὐτοῦ λόγον ὁ ἱεροδιάκονος καὶ ἱεροκῆρυξ Δωρόθεος ἁγιοταφίτης (ἀπαγγελθέντα τῇ 18 δεκεμβρίου 1844) ἀπέστειλεν ἀντίτυπον διὰ τοῦ Ἰλιοῦ Ταντολίδου πρὸς τὸν Μ. Οἰκονόμον Κωνσταντῖνον εἰς Ἀθήνας, ἐκζητῶν τὴν κρίσιν αὐτοῦ· ὁ γεραρὸς ἱεροκῆρυξ ἐπέστειλε παραινῶν, ἐπαινῶν καὶ παραθήγων εἰς βελτίω δολιχοδρομίαν. Αἱ συμβουλαὶ ἐκεῖναι τοῦ ἐξ Οἰκονόμων Κωνσταντίνου εἰσὶ χρήσιμοι καὶ σήμερον· εἰ δ' οὐχὶ πᾶσιν ἐν πάσῃ περιστάσει πρόσφοροι, ἀλλὰ προσφορώτατοι πρὸς ἐπίλογον τοῦ ἀκουσίως ἡμῶν μηκυνθέντος λόγου τούτου.

ΜΑΝΟΥΗΛ ΙΩ. ΓΕΔΕΩΝ

---

70. Κώδηξ περιέχων λόγους τοῦ Ταντολίδου ἐκκλησιαστικοὺς δοθεὶς μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ εἴς τινα πρὸς ἀνάγνωσιν ἀπωλέσθη, μὴ ἐπιστραφείς, ὡς γινώσκουσιν αἱ ἀδελφαὶ καὶ οἱ συγγενεῖς τοῦ ἀειμνήστου διδασκάλου.

71. βλ. τὰς διατάξεις ἐν «Σαββατιαίᾳ Ἐπιθεωρήσει» (1878) σελ. 607.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΕΞ ΟΙΚΟΝΟΜΩΝ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΔΩΡΟΘΕΟΝ ΤΟΝ ΑΓΙΟΤΑΦΙΤΗΝ

Ἐλλογιμώτατε κύριε Δωρόθεε,

Βραδέως ἀπαντῶ πρὸς τὴν φίλην ἐπιστολήν σου, περιμείνας ἵνα λάβω καὶ τὰ πεμφθέντα τοῦ Λόγου ἀντίτυπα ἐκ τοῦ λοιμοκαθαρτηρίου· καὶ ἔλαβον ταῦτα, καὶ τὸν λόγον ἀνέγνων ὑπερήδιστα, καί σοι καὶ χάριν ὁμολογῶ διὰ τὸ καλὸν ἐπίσταλμα. Χαίρω, φίλε τέκνον, ὅτι καὶ ἐκ προοιμίων ἀναδέδειξαι τοῦ

θείου κηρύγματος ἐπιμελὴς ἐργάτης, αἰσθανόμενος τοῦ ἔργου τὴν ἱερότητα. Καλὸς ὁ λόγος καὶ λέξιν ἡδεῖαν ἔχει, καὶ σαφήνειαν ἐπιτηρεῖ ζουσαν, καὶ κόσμον τὸν ἀπὸ τῶν σχημάτων, καὶ νοημάτων κάλλος ἐπιτρέπον τοῖς πράγμασιν. Εἰ δέ τι παρ' ἄλλων, ὡς φῄς, ἐμιμήσω, ἀλλ' οὐ πάντοτε μεμπτέα ἡ *μίμησις*· ἔστι δὲ ἀρετὴ καὶ πολλάκις, ἀποδείνυσι ὑποτύπωσις· εἰ δὲ καὶ μεμιμημένα καλλίονα ἀποδείκνυσι, τοῦτ' ἐστὶν ἔπειτα τὸ τοῦ λόγου «Καλλίων ἡ ἀντιγραφὴ τῆς εἰκόνος» καὶ τελειότερον τοῦ πρωτοτύπου τὸ ἔκτυπον. Καὶ σὺ τοίνυν ὀλίγον ἔναυσμα λαβών, φωτεινὴν ἀνῆψας λαμπάδα, καὶ ἀπὸ ῥητίνης ἀφεγγοῦς διαφανεστάτην ἤλεκτρον κατεσκεύασας, εἰ δὲ θέλεις, ἀφ' ὕέλου μαργαρίτου ὁλόκαρπον κρύσταλλον. Ἐν μόνον ἐπεθύμουν, ἱερολογιώτατε Δωρόθεε, ἵνα μὴ τὰ θειότατα τοῖς ἀνθρωπίνοις παρεξετάζοιντο, οἷον «τὸ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης» καὶ τὸ «οἶδά σε τίς εἶ» καὶ τὸ «ἵνα ἐλεήμων γένηται» κτλ. Τὰ γὰρ τοιαῦτα διττῶς ἁμαρτάνουσι, τό τε θεῖον ὕψος κατασπῶντα καὶ βεβήλως ἐξανθρωπίζοντα καὶ τὸν εἰς ὃν λέγονται θνητὸν οὐ πάνυ τιμῶντα, ὡς παρ' ἀξίαν καὶ μὴ κατὰ φύσιν λεγόμενα. Ἀφεκτέον οὖν τῶν τοιούτων ψυγερωτάτων ἐπαίνων, μηδὲ μικτέον γῇ οὐρανῷ. Εἰ δέ τις καὶ ἄλλος εἰς τοιαύτην περιέπεσεν ἀσκεψίαν, μηδαμῶς ταῦτον μιμητέον. Προσεκτέον δέ, φίλε, καὶ περὶ τὰς εἰκόνας καὶ διαγραφάς, ἵνα μὴ διαφωνῶσι πρὸς τὴν ἱερὰν καὶ ἀκήρατον διδασκαλίαν τῆς ἀληθείας, οἷον τὸ διαγράφειν τὸν ἐν γήρᾳ βαθεῖ τετελευτηκότα τοιοῦτον παριστάμενον τῷ θρόνῳ τοῦ Ὑψίστου, οἷον ἀφῆκε τὸ σῶμα τὸ τῆς φθορᾶς, καὶ γόνυ φέροντα γηρᾳόν, καὶ πολιὰν βαθεῖαν, καὶ αὐχένα πρεσβυτικὸν κεκυρτωμένον. Μὴ γὰρ καὶ ταῦτα καὶ εἴτι ἄλλο σωματικὸν συμπαρακολουθεῖ τῇ ψυχῇ τοῦ ἀποδημοῦντος; καλὸν δὲ κἀκείνου μεμνῆσθαι τοῦ παραγγέλματος «μὴ σπείρειν ὅλῳ τῷ θυλάκῳ» οἷον τὸ πολλὰς ἅμα συμφορεῖν ἱστορίας καὶ ταύτας μακράς, ἔστι δ' ὅτε καὶ βιαίως ἐφημοσμένας (ὡς οἱ τοῦ Ἑλισσαίου βόθυνοι)· κἂν τῷ ἐλεγκτικῷ δὲ τὸ πρέπον τῇ τοῦ λέγοντος ἡλικίᾳ τηρητέον. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ τὰ τοιαῦτα χρόνῳ μὲν καὶ πείρᾳ κατορθώσεις, καὶ τῇ μελέτῃ τῶν θείων λόγων καὶ τῇ μιμήσει, μή, τέκνον, ὡς λέγεις τῶν ἐμῶν χαμαιζήλων ῥηματιδίων, ἀλλὰ τῶν θεηγόρων Πατέρων, ἐκ τούτων ἀρυόμενος, ὡς ἐκ πηγῶν ἀκηράτων, φερέσβια νάματα· οὕτω γὰρ καὶ σὺ τεκνώσεις φωτὸς ἔκγονα, λόγους, ἐν οἷς ἡ χάρις ἐκείνων ἀπαυγάσει ὡς καλὸν ἡλίου πρόσωπον ἐν σταγόσι καθαραῖς. Ταῦτα παρ' ἡμῶν, ἀγαπητὲ Δωρόθεε, θεῖγμα φέρεις ἀγάπης, ἐπειδὴ τὴν ἡμετέραν ἀσθενῆ τοῦ λόγου κρίσιν ἀπήτησας· καὶ ὅπως μὴ σου τὸ φιλότιμον ὑποθράξῃ, εἴτι πταῖσμα παρατετήρηται μηδ' ἐκνευρίσῃ τὸ πρακτικόν ἢ ἔν τισιν ἀποτυχίᾳ· τοῦτο γὰρ ἂν εἴη τὸ αὐτὸ καὶ εἴ τις ἀναιροίη τὸ τρέχειν διὰ τὸ προσπταίειν καὶ τὸ βάλλειν διὰ τὸ ὑπερβάλλειν καὶ τὸ ᾄδειν διὰ τὸ ἁπᾴδειν· πρόβαινε δὲ μᾶλλον καὶ ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου, κοσμῶν ἣν ἔλαχες σπάρταν καὶ ἐπ' ὄρους ὑψηλοῦ τὰ θεῖα μεγαλεῖα διακηρύττων ἀξίως· ὅς γε καὶ ἐκ προοιμίων καλὸν ἐξύφανας λόγον οἷον οὐδεὶς τῶν καθ' ἡμᾶς κεκυχωμένων θεολόγων, οὐδὲ πολλὰς ἡμέρας μογήσας, οὐκ ἂν κατώρθωσεν. Ἔρρωσο

Τῇ ζ' Μαρτίου 1845. Ἀθήνηθεν.

φίλος ἐν Χριστῷ
Κ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ

ΑΓΓΕΛΙΑ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ἀπὸ ὀκτὼ μηνῶν ἐν Ἀθήναις ἐκδίδοται περιοδικὸν τὰς ὑγιεῖς τῆς ἐν Χριστῷ παιδαγωγίας καὶ ἀναπλάσεως ἀρχὰς προτιθέμενον νὰ διαδίδῃ, ὑποστηριζόμενον δ' ὑπὸ Συλλόγου, τὸν αὐτὸν τίτλον φέροντος: **Ἀνάπλασις.** Ἡ δημοσιευομένη ὕλη ἐστὶ καλή· τὰ περιεχόμενα τοῦ τελευταίου 8 φυλλαδίου τοῦ μηνὸς ἀπριλίου εἰσὶ ταῦτα:

Ἐπιστολὴ μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως. — Ι. Σκαλτσούνη, Ὁ χριστιανισμὸς καὶ ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις, Γ'. — Ἡ ἑορτὴ τοῦ Συλλόγου. — Κ. Διαλεισμᾶ. Ἡ ἐκ τοῦ χριστιανισμοῦ ὠφέλεια τοῦ ἑλληνικοῦ γένους. — Π. Συνοδινοῦ, ποίημα. — Ὁ διάδοχος ἐπίτιμος πρόεδρος τῆς *Ἀναπλάσεως*. — Ἐμ. Σαχριώτου, καθηγητοῦ, Ἡ ἠθικὴ ἡμῶν νόσος, τὰ αἴτια, ἡ θεραπεία. — Ν. Δημητρακοπούλου, Ἐαρινὰ ἐντυπώσεις. — Βιβλιοθήκη *Ἀναπλάσεως*. — Δωρεαὶ ὑπὲρ *Ἀναπλάσεως*.

Ἔχομεν ὑπ' ὄψιν ἀποσταλὲν ἡμῖν διὰ τοῦ τελευταίου ταχυδρομείου τὸ **Δελτίον τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος** (μαΐου 1887) ἐν ᾧ περιέχονται: πέντε μὲν διατριβαὶ τοῦ περὶ τὴν παλαιογραφίαν εἴπερ τις ἄλλος ἐμπειροτάτου Ἰω. Σακκελίωνος, ὧν ἄξιοι μελέτης οἱ δύο λόγοι Ματθαίου βασιλέως τοῦ Καντακουζηνοῦ περὶ φιλομαθίας εἰς τὴν αὐτοῦ θυγατέρα Θεοδώραν (τούτων ἔκδοσιν ἐπιμελέστερον μετ' ἀντιβολὴν πρὸς ἕτερον χρονογράφον ἐποιήσατο ὁ αὐτὸς ἐν ἰδίῳ φυλλαδίῳ) καὶ αἱ Ρωμανοῦ βασιλέως τοῦ Λακαπηνοῦ ἐπιστολαὶ αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὴν χειροτονίαν τοῦ ἐφήβου βασιλόπαιδος Θεοφυλάκτου ὡς πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως— ἡ τοῦ σοφοῦ ῥώσσου ἑλληνιστοῦ Ἰωάννου Τρωΐσκη διατριβὴ περὶ τῆς αὐτοβιογραφίας Μιχαὴλ αὐτοκράτορος τοῦ Παλαιολόγου, ἧς τὴν μετάφρασιν ὀφείλομεν εἰς τὴν φιλοπονίαν τοῦ κ. Γεωργίου Π. Βεγλερῆ — ἑτέρα διατριβὴ τοῦ ῥώσσου ἑλληνιστοῦ Θεοδώρου Οὐσπένσκυ, καθηγητοῦ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Ὀδησσοῦ, θίγοντος ἐν αὐτῇ ἀριθμόν τινα ζητημάτων, ἅτινα πρέπει νὰ μελετήσωμεν πρὸς γνῶσιν τῆς ἐσωτερικῆς ἱστορίας τοῦ βυζαντινοῦ κράτους—ἡ περιγραφὴ τῆς νήσου Φολεγάνδρου ὑπὸ Ζ. Γαβαλᾶ—λόγος ἐπιτάφιος Ἰωάννου Μόσχου ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις καθηγητοῦ τῆς σχολῆς τῶν λαλουμένων ἀνατολικῶν γλωσσῶν κ. Emile Legrand—ἄλλων τινῶν μικρότεραι διατριβαί, συλλογαὶ δημοτικῶν ἀσμάτων, πρὸς δὲ αἱ τοῦ ἱσπανοῦ ἑλληνιστοῦ καὶ ἱστορικοῦ Rubio Y Lluch Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Καταλωνίων ἐν Ἑλλάδι. Ἐν τέλει τοῦ τεύχους (ἀπὸ σελ. 387—577) ἀναγινώσκεται σημείωσις δωρεῶν εἰς τὸ Μουσεῖον καὶ τὸ Ἀρχεῖον τῆς Ἑταιρίας. Ἕκαστος τόμος τοῦ Δελτίου ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων τευχῶν καὶ τιμᾶται δραχμῶν 25 διὰ τοὺς ἐνταῦθα καὶ ταῖς ἐπαρχίαις συνδρομητάς, ἰδίᾳ δὲ ἕκαστον τεῦχος δραχμῶν 7 $^1/_2$

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗΝ

ΕΤΟΣ Η'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 11 ΜΑΪΟΥ 1888 ΑΡΙΘ. 26

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἡρακλείας **Γερμανός** (πρόεδρος)
Ἀρχιμανδ. **Γρ. Παλαμᾶς**
Γεράσ. Σ. Δώριζας
Ἀρχιγρ. Ἱ. Συνόδ. **Κωνστ. Ἀλεξανδρίδης** (ταμίας)
Ἰωάν. Δ. Τανταλίδης (γραμματεύς).

Ἀρχισυντάκτης **Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών**

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 25
ἐξαμηνιαία τὰ ἥμίση.

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται
Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Νοεμβρίου καὶ τὴν 1 Μαΐου.

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Ἡρακλείας κ. Γερμανῷ Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».— Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου Ἱερολ. κ. Κωνσταντίνου Ἀλεξανδρίδου (ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου).

Περιεχόμενα

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά—Δικαστικά· Δ. Ἐθν. Μ. Συμβούλιον· Ἀπόφασις ἐπὶ τῆς κατ' ἔφεσιν δίκης μεταξὺ Θ. Α. καὶ Π. Λ. καὶ τῶν τέκνων αὐτῆς ἁπάντων κατοίκων Ἐρεσσοῦ Μιτυλήνης— Ὁ Τρισάγιος ὕμνος ὑπὸ Μ. Ι. Γεδεών—Δελτίον κινήσεως τῶν ἐν τοῖς Ἐθνικοῖς Φιλανθρωπικοῖς Καταστήμασι περιθαλπομένων.

Παράρτημα—Κανονικαὶ διατάξεις τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως (σελ. 201—208).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐγράψαμεν ἐν καιρῷ (ἀριθμ. 6 «Ἐκκλησ. Ἀληθείας» 23 δεκεμβρίου 1887) περὶ τῆς εἰς τὸν πανοσ. ἀρχιμανδρ. κ. Σεραφεὶμ Σκαρούλην ἡγουμένου τοῦ ἐν Μόσχᾳ Μετοχίου τοῦ ἁγίου Σεργίου, ἀνατεθειμένου τῷ πατριαρχικῷ Ἀποστολικῷ Οἰκουμεν. Θρόνῳ, χορηγηθείσης πληρεξουσιότητος πρὸς συνομολόγησιν ἐντόκου δανείου, ὅπερ χρησιμεύσει εἰς ἀνέγερσιν οἰκοδομῶν ἐν αὐτῷ προσοδοφόρων. Τῆς οἰκοδομῆς ἐκείνης συντελεσθείσης, ὁ πανοσιολογ. ἀρχιμανδρ. κ. Σεραφεὶμ ἠτήσατο τὴν ἄδειαν ν' ἀνεγείρῃ νέαν οἰκοδομήν, περιλαμβάνουσαν δέκα μὲν τμήματα, δώδεκα δὲ ἀποθήκας, διὰ δανείου, ἐπὶ ὑποθήκῃ τῆς νέας ταύτης οἰκοδομῆς. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἔχον ὑπ' ὄψιν τὴν ἐπιτυχῆ ἀποπεράτωσιν τῆς πρώτης οἰκοδομῆς, ἐχορήγησε τὴν ἄδειαν τῆς ἀνεγέρσεως καὶ ἀπέλυσε τὸ ἀπαιτούμενον πληρεξούσιον ἔγγραφον. Οὕτω, τὸ ἐν Μόσχᾳ πατριαρχικὸν Μετόχιον προσκτᾶται ἰδιόκτητα μεγαλοπρεπῆ οἰκοδομήματα, ἐξ ὧν ἡ Μ. Ἐκκλησία ἕξει ὁσονοῦπω οὐ σμικρὰν ἐτησίαν πρόσοδον.

— Ἀντὶ τοῦ πανιερ. μητροπολίτου Χαλδείας κ. Γερβασίου, τέως ἐφόρου καὶ ταμίου τῆς ἐνταῦθα Κεντρικῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς, διωρίσθη ἐν τῇ χθεσινῇ συνεδρίᾳ τῆς ἱερᾶς Συνόδου ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Ἀθανάσιος.

—Ἐν τῇ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν παρασκευὴν γενομένῃ συνεδρίᾳ τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου ἐπεκυρώθη, καθ' ὑπόδειξιν τῆς ἐφορίας τῆς πατριαρχικῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, ὁ διορισμὸς τοῦ ἐλλογίμου διδάκτορος τῆς Φιλοσοφίας κ. Δημοσθένους Οἰκονομίδου, ἀντικαθιστῶντος ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς λατινικῆς γλώσσης τὸν ἐσχάτως ἀποβιώσαντα Αἰμίλιον Νοννότην. Ὁ νέος καθηγητὴς τῆς λατινικῆς κ. Οἰκονομίδης, σπουδάσας ἐπιμελῶς ἐν τῇ Μ. τοῦ Γ. Σχολῇ καὶ κατὰ τὸ 1882 ἀποφοιτήσας, μετέβη εἰς Γερμανίαν, ἐσπούδασε δὲ δαπάναις τοῦ ἀειμνήστου Ζανῆ Στεφάνοβικ τὴν φιλολογίαν, κατ' ἀρχὰς ἐν Μονάχῳ, ἀκολούθως δ' ἐν Λειψίᾳ, συστάσει τοῦ πανοσιολογ. σχολάρχου τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ἀρχιμανδρ. κ. Γρ. Παλαμᾶ, πέρυσι δ' ἔτυχε τοῦ διδακτορικοῦ διπλώματος τοῦ πανεπιστημίου τῆς Λειψίας, ἔνθα μέχρι τοῦ νῦν διέμεινε μελετῶν, δαπάναις τοῦ ἀξιοτίμου κ. Π. Ζ. Στεφάνοβικ. Εἰς ἀναπλήρωσιν δὲ τῆς χηρευούσης ἕδρας τῆς φυσικῆς ἱστορίας καὶ τῆς τῶν γαλλικῶν (τῆς Η' τάξεως) ἐν τῇ Μ. τοῦ Γ. Σχολῇ, ἡ ἐφορία, προτάσει τοῦ σχολάρχου, ἀνέθηκε τὴν διδασκαλίαν τοῦ μὲν πρώτου μαθήματος εἰς τὸν καθηγητὴν τῶν φυσικομαθηματικῶν κ. Ἀνδρέαν Σπαθάρην, τῶν δὲ γαλλικῶν εἰς τὸν κ. Γ. Μακρίδην.

— Ἀνηγγείλαμεν ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ ὅτι πρὸς ἐπεξεργασίαν τοῦ ὑπὸ τῆς ἐφορίας τοῦ Ἐθν. Ἰωακειμίου Παρθεναγωγείου συνταχθέντος Κανονισμοῦ ὠνομάσθη διμελὴς ἐπιτροπὴ ἐκ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως καὶ τοῦ Α' γραμματέως τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου κ. Δ. Θ. Ξανθοπούλου. Ἡ ἐπιτροπὴ ὑπέβαλε τὸν Κανονισμὸν εἰς τὸ Συμβούλιον μετὰ τῆς ἐκθέσεως αὐτῆς, ἥτις, μετά τινας τροποποιήσεις ἐγένετο ἀποδεκτή. Ὁ Κανονισμὸς οὗτος, μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. ἐπικύρωσιν, ἐκτυπωθήσεται ἐν τῷ πατριαρχικῷ τυπογραφείῳ.

— Ὑποβληθείσης τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ ἀναφορᾶς τινων μοναχῶν τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ἱερᾶς μονῆς τοῦ Ἁγίου Παύλου κατὰ τοῦ ἡγουμένου αὐτῆς ὁσιολ. κ. Σωφρονίου, ἡ ἱερὰ Σύνοδος παρέπεμψε τὴν ὑπόθεσιν ταύτην εἰς τὴν αὐτόθι ἱεράν Σύναξιν, ὅπως ἐξετάσασα καὶ ἐνεργήσασα τὰ δέοντα ὑποβάλῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ ἀποτέλεσμα.

— Τῇ προσεχεῖ κυριακῇ (τοῦ Παραλύτου) τελεσθήσεται ἐν τῷ σεπτῷ ναῷ τῆς ἱερᾶς Μονῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἡ νενομισμένη πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ λειτουργία ὑπὲρ τῶν ἱδρυτῶν καὶ τῶν συντηρητῶν αὐτῆς τε καὶ τῶν Ἐθν. Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων. Ὡς γνωστόν, ἡ πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ αὕτη λειτουργία ἐγίνετο κατ' ἔτος τῇ παρασκευῇ τῆς Διακαινησίμου μέχρι τοῦ 1864, ὅτε, διὰ τοῦ νέου κανονισμοῦ τῶν Ἐθν. Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων, ὡρίσθη νὰ γίνηται τὴν μετὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Γεωργίου πρώτην κυριακήν. Ἕνεκα τῆς συμπτώσεως τῆς ἑορτῆς ταύτης ἐρέτω μετὰ τοῦ ἁγίου Πάσχα, ἡ μνημόσυνος ἱερουργία ἀνεβλήθη εἰς τὴν μεθαύριον κυριακὴν τοῦ Παραλύτου.

— Τῇ κυριακῇ τῶν Μυροφόρων (8), ἄγοντος τὴν ὀνομαστικὴν ἑορτὴν Αὐτοῦ τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κ. Νικοδήμου, ἐτελέσθη ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ ἐνταῦθα Ἁγιοταφικοῦ Μετοχίου λειτουργία ὑπὸ τοῦ πανιερ. μητροπολίτου Νευροκοπίου κ. Χρυσάνθου, πολλοὶ δ' ὁμογενεῖς ἐπεσκέψαντο τοὺς ἐνταῦθα ἐπιτρόπους τοῦ Παναγίου Τάφου. Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης διεβίβασε τηλεγραφικῶς εἰς τὴν Α. Θ. Μ. τὸν πατριάρχην κ. Νικόδημον τὰς ἐπὶ τῇ ἑορτῇ ἀδελφικὰς αὐτοῦ προσρήσεις.

— Τῇ παρελθούσῃ τετάρτῃ (4 ἱσταμένου) ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην ὁ πανιερ. ἄγγλος ἐπίσκοπος Γιβραλτάρης, ἐν συνοδείᾳ τοῦ αἰδεσιμ. ἱερέως τῆς ἐν Πέραν ἀγγλικῆς ἐκκλησίας κ. Κουρτίου καὶ τοῦ ἱερέως τῆς ἐν Χαλκηδόνι τοιαύτης. Ἐν τῇ συνεντεύξει ταύτῃ διηρμήνευεν ὁ ἱερολογ. νομικὸς σύμβουλος τῶν Πατριαρχείων ἱεροδ. κ. Γεράσιμος Σ. Δώριζας. Ὁ πανιερώτ. ἐπίσκοπος Γιβραλτάρης ἀναχωρεῖ προσεχῶς εἰς Ὀδησσόν, ἐντὸς δὲ μηνὸς ἐπιστρέψει εἰς Ἀγγλίαν, ὅπως λάβῃ μέρος εἰς μεγάλην σύνοδον τῶν ἀγγλικανῶν ἐπισκόπων, ἥτις, ἐξ ἑκατὸν πεντήκοντα περίπου ἐπισκόπων τοῦ ἡνωμένου βασιλείου καὶ τῶν ἀποικιῶν ἀποτελουμένη, συνέρχεται κατὰ δεκαετίαν, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ σεβασμ. ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας· ἐν ταύτῃ δὲ, καθὼς ἀνήγγειλεν ἡ Α. πανιερότης, συζητηθήσονται διάφορα ζητήματα, ἐν οἷς καὶ τὸ περὶ σχέσεων τῆς ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὰς ἐν Ἀνατολῇ καὶ ἰδίως τὰς ὀρθοδόξους.

— Τῇ πέμπτῃ (5) ὁ πανοσιολ. Μ. πρωτοσύγκελλος κ. Κοσμᾶς μετὰ τοῦ ἐκ τῶν γραμματέων τοῦ πατριαρχικοῦ Γραφείου κ. Ἰω. Δ. Ταντταλίδου, μεταβάντες εἰς Σταυροδρόμιον, ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Π. ἀνταπέδωκαν ἐκ μέρους Αὐτῆς τὴν ἐπίσκεψιν τῷ πανιερ. ἐπισκόπῳ Γιβραλτάρης.

— Τῇ κυριακῇ (8) ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ κατὰ τὸ Διπλοκιόνιον ἱερῷ ναῷ τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

— Σήμερον μ. μ. συνέρχεται εἰς πρώτην συνεδρίαν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ προέδρου αὐτῆς σεβασμ. μητροπολίτου Σισανίου κ. Ἀθανασίου ἡ ἐφορία τῆς συστηθησομένης Μουσικῆς Σχολῆς.

— Χθὲς ὁ Ἐξ. πρεσβευτὴς τῆς Σερβίας κ. Νοβάκοβιτς ἐπισκεψάμενος τὸν οἰκουμεν. πατριάρχην ἐν τοῖς Πατριαρχείοις συνέστησε τῇ Α. Θ. Π. τὸν ἐξ ἐπιφανοῦς καὶ εὐγενοῦς οἴκου τῶν ἐν Οὐγγαρίᾳ Σέρβων κ. Skribestyei Rigyitsky Pal, περιηγούμενον τὴν Ἀνατολήν. Ἀμφότεροι μετὰ ταῦτα ἐπεσκέψαντο τὰ διάφορα μέρη τῶν Πατριαρχείων καὶ τὸν πατριαρχ. ναόν.

— Οἱ ἐκτελεσταὶ τῆς διαθήκης τοῦ μακαρίτου Δημητρίου Ἀντίπα κκ. Θεόδωρος Α. Μαυρογορδάτος καὶ Παναγῆς Ἰγγλέσης, συμμορφούμενοι τῇ ρητῇ διατάξει τῆς διαθήκης, παρέδωκαν τὸ ὁρισθὲν ἐν αὐτῇ κληροδότημα ἐκ λιρῶν ὀθωμ. 50 ὑπὲρ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς τῇ ἐφορίᾳ αὐτῆς.

— Ὡσαύτως ὁ ἐν Πριγκήπῳ κ. Ἀναστ. Γ. Χατζῆ Κώνστα προσήνεγκεν εἰς τὸ Ἐθν. Ἰωακείμειον Παρθεναγωγεῖον 500 φράγκα. Ἡ ἐφορία δι' ἐπιστολῆς αὐτῆς ἐξέφρασε θερμὰς εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ γενναίᾳ τοῦ εἰρημένου ὁμογενοῦς προσφορᾷ.

— Τῇ τετάρτῃ ἀνεχώρησεν εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπως ἐκεῖθεν μεταβῇ εἰς Σέρρας, ὁ ὑπὸ τοῦ πανιερ. μητροπολίτου Σερρῶν ἀποσταλεὶς ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος πανοσ. ἀρχιμανδρ. κ. Χρύσανθος Κοκκώνης.

Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων.—Κατ' ἐπιστολὰς ἐκ τῆς Ἁγίας Πόλεως, ἡ Α. Θ. Μ. ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων, ἀναλαβὼν ἀπὸ τῆς ἀσθενείας, ἔλαβε μέρος εἰς τὰς ἱερὰς τελετὰς τῆς Μ. ἑβδομάδος καὶ τοῦ Πάσχα γενομένας ἐν τῷ πανιέρῳ ναῷ τῆς Ἀναστάσεως.—Ἡ Α. Μ. πρὸς τοῖς διορισθεῖσιν ἐπιτρόποις αὐτοῦ ἀρχιμανδρ. Νικοδήμῳ καὶ Γερμανῷ, ὧν ὁ δεύτερος πρὸ διμηνίας διορισθεὶς ἡγούμενος τοῦ ἐν Νεοχωρίῳ Ἁγιοταφικοῦ Μετοχίου διατελεῖ καὶ νῦν τοιοῦτος, ἐπέστησεν αὐτοῖς καὶ λαϊκὸν σύμβουλον τὸν ἄλλοτε χρηματίσαντα ἀρχιγραμματέα τοῦ ἐνταῦθα Μετοχίου ἐλλόγιμον κ. Παῦλον Νεοκλῆν.

ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ

ΔΙΑΡΚΕΣ ΕΘΝΙΚΟΝ ΜΙΚΤΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ.

Ἀπόφασις ἐπὶ τῆς κατ' ἔφεσιν δίκης μεταξὺ Θ. Α. καὶ Π. Δ. καὶ τῶν τέκνων αὐτῆς, ἁπάντων κατοίκων Ἐρεσσοῦ Μιτυλήνης.

ΤΟ ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΙΣ ΕΔΡΕΥΟΝ Δ. Ε. Μ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Συγκείμενον ὑπὸ τῶν παρόντων μελῶν αὐτοῦ τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Ρόδου Γερμανοῦ, προέδρου, Ἴμβρου Παϊσίου, Χαλδείας Γερβασίου καὶ Δρυϊνουπόλεως Κλήμεντος καὶ τῶν κκ. Δ. Πασπαλλῆ, Θ. Χριστοφορίδου, Ν. Γεωργιάδου καὶ Στ. Χρυσοβου, τὴν νόμιμον ἀποτελούντων ἀπαρτίαν·

Συνελθὸν ἐν τακτικῇ δημοσίᾳ συνεδριάσει τῇ 30 σεπτεμβρίου, τοῦ ἔτους 1887, ἡμέρᾳ τετάρτῃ, ἐν τῇ ἐπὶ τούτῳ ὡρισμένῃ αἰθούσῃ αὐτοῦ, παρόντος καὶ τοῦ Α΄γραμματέως αὐτοῦ Δ. Θ. Ξανθοπούλου, ὅπως δικάσῃ καὶ ἀποφασίσῃ ἐπὶ τῆς ἐξῆς ὑποθέσεως·

Ὁ Θ. Α. παντοπώλης, κάτοικος Ἐρεσσοῦ, ὡς νόμιμος ἐπίτροπος τοῦ πενταετοῦς αὐτοῦ υἱοῦ διὰ τῆς ὑπὸ ἡμερομ. 11 ἰουλίου 1886 ἀγωγῆς αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ Δημογεροντικοῦ Συμβουλίου τῆς μητροπόλεως Μιτυλήνης, ἐξητήσατο τὴν ἀκύρωσιν τῆς μυστικῆς διαθήκης τῆς ἀποβιωσάσης συζύγου αὐτοῦ Α. ὡς οὔσης προϊὸν δόλου καὶ ἠθικῆς πιέσεως τῶν ἐνδιαφερομένων συγγενῶν καὶ πρὸ πάντων τῆς μητρὸς αὐτῆς, διότι κατέστησε δι' αὐτῆς κληρονόμους ἐπὶ τοῦ πλείστου μέρους τῆς περιουσίας αὐτῆς τὴν μητέρα αὐτῆς Π. καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς Α. Χ. καὶ Α. εἰς δὲ τὸ μονογενὲς καὶ ἀνήλικον αὐτῆς τέκνον Ι. κατέλιπεν ἐλάχιστον αὐτῆς μέρος, ἔτι δὲ καὶ διότι κατὰ τὸν νόμον οὔτε γυναῖκες, οὔτε ἀγράμματοι μυστικῶς διαττάτονται, τὸ δὲ διαληφθὲν δικαστήριον δικάσαν κατ' ἀντιμωλίαν ἐξέδοτο πρῶτον τὴν ὑπ' ἀριθμ. 10 καὶ ἡμερομ. 11 αὐγούστου ἰ. ἔ. προδικαστικὴν αὐτοῦ ἀπόφασιν, δι' ἧς ἐπέβαλε τῷ ἐνάγοντι τὸ χρέος ἵνα προσαγάγῃ ἐνώπιον αὐτοῦ τοὺς μάρτυρας καὶ οἵας ἄλλας ἔχει ἀποδείξεις τῶν ἰσχυρισμῶν αὐτοῦ περὶ τῆς λαβούσης χώραν ψυχολογικῆς βίας καὶ ἠθικῆς πιέσεως τῆς ἀποβιωσάσης συζύγου αὐτοῦ πρὸς σύνταξιν τῆς ῥηθείσης διαθήκης καὶ δεύτερον τὴν ὑπ' ἀριθμὸν 11 καὶ ἡμερομ. 5 σεπτεμβρίου ἰ. ἔ. ὁριστικὴν ἀπόφασιν κηρύττουσαν ἔγκυρον καὶ νόμιμον τὴν ὑπὸ ἡμερομ. 10 ἀπριλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους διαθήκην τῆς ἀποβιωσάσης Α. Θ. Α. καὶ ἐπιβάλλουσαν τῷ ἐνάγοντι τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ τέλη.

Ἀμφοτέρας τὰς ἀποφάσεις ταύτας ὁ αὐτὸς Θ. Α. διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. πρωτοκ. 4940 καὶ ἡμερομ. 27 νοεμβρίου ἰ. ἔ. ἐφέσεως αὐτοῦ πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἐξεκάλεσε ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τούτου διὰ τοὺς ἑξῆς λόγους: 1] διότι κατὰ τὸν Ρωμαϊκὸν καὶ Βυζαντινὸν νόμον ἡ προῖξ συνεστῶτος τοῦ γάμου, ἀνήκει κατὰ κυριότητα καὶ ἐπικαρπίαν εἰς τὸν σύζυγον, ἡ δὲ γυνὴ δὲν δύναται ἵνα διαθέσῃ αὐτὴν οὔτε διὰ πράξεως μεταξὺ ζώντων, οὔτε δι' αἰτίαν θανάτου· 2] διότι κατὰ τὸν αὐτὸν νόμον διὰ τὴν ἔγκυρον σύστασιν ἐγγράφου διαθήκης ἀπαιτεῖται ἡ πρόσληψις καὶ παρουσία ἑπτὰ μαρτύρων, οἵτινες ἐν συναπτῷ χρόνῳ καὶ τόπῳ οὐ μόνον ὀφείλουσιν, ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος τῆς πράξεως, ἵνα ὑπογράψωσιν ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ ἐπιθέσωσι τὰς σφραγῖδας αὐτῶν ἐπὶ τοῦ περικαλύπτοντος αὐτὴν ἐξωφύλλου· 3] διότι οὐ μόνον ἡ ἀποβιώσασα σύζυγος αὐτοῦ Α. δὲν ἠδύνατο ἵνα διαθέσῃ τὴν προικῴαν αὐτῆς περιουσίαν, ἀλλ' οὐδ' ἐπετρέπετο κἂν αὐτῇ ἵνα συνταξῇ μυστικὴν διαθήκην· 4] διότι τὸ μητροπολιτικὸν Συμβούλιον πεισθὲν ἐκ τῆς ἐνώπιον αὐτοῦ διαδικασίας ὅτι ὤφειλεν ἵνα διατάξῃ ἀπόδειξιν ἐπὶ τοῦ ἰσχυρισμοῦ αὐτοῦ ὅτι ἡ διαθήκη τῆς συζύγου αὐτοῦ δὲν ἦτο προϊὸν ἐλευθέρας θελήσεως αὐτῆς, ὤφειλεν, ὡς εἰκός, ἵνα ἐμμείνῃ εἰς τὴν διὰ τῆς προδικαστικῆς αὐτοῦ ἀποφάσεως διαταχθεῖσαν ἀπόδειξιν, ἢ διορίσῃ εἰσηγητὴν πρὸς ἐξέτασιν τῶν μαρτύρων καὶ 5] διότι ἐν τῇ ὑπ' ἀριθμ. 11 ὁριστικῇ ἀποφάσει δὲν γίνεται μνεία ἐὰν αὕτη κατηρτίσθη καθ' ὁμοψηφίαν ἢ κατὰ πλειονοψηφίαν καὶ ἐζητήσατο τὴν παραδοχὴν τῆς ἐφέσεως αὐτοῦ, τὴν ἀνατροπὴν καὶ ἐξαφάνισιν τῆς ἐκκαλουμένης ἀποφάσεως ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως γένηται δεκτὴ ἡ ἀπὸ 4 ἰουλίου 1886 ἀγωγὴ αὐτοῦ καὶ ἀκυρωθῇ ἡ ἀπὸ 10 ἀπριλίου ἰ. ἔ. διαθήκη, ἄλλως δὲ μεταρρυθμισθῶσιν αἱ ἐκκαλούμεναι ἀποφάσεις ἵνα διαταχθῇ ὑπὸ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ὁ διορισμὸς ὡς εἰσηγητοῦ τοῦ ἐν Ἐρεσσῷ ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου ἐντελλομένου τὴν ἀκρόασιν καὶ ἐξέτασιν τῶν μαρτύρων αὐτοῦ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ὑπὸ τῶν ἐφεσιβλήτων ἐξασκηθείσης ἐπὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ πιέσεως καὶ ψυχολογικῆς βίας πρὸς σύνταξιν τῆς εἰρημένης διαθήκης, καὶ ἐπιψηφισθῶσιν εἰς βάρος τῶν ἀντιδίκων τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ ἡ δικηγορικὴ ἀμοιβὴ ἀμφοτέρων τῶν τῆς διαδικασίας βαθμῶν.

Τῆς ἐφέσεως ὄθεν ταύτης παραπεμφθείσης ἁρμοδίως εἰς τὸ Συμβούλιον καὶ μετὰ τὴν νόμιμον προδικασίαν εἰσαχθείσης εἰς συζήτησιν ἐπὶ ἀκροατηρίου κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 20 μαΐου, παρέστησαν ὁ μὲν ἐφεσίων διὰ τοῦ Δ. Μ. οἱ δὲ ἐφεσίβλητοι διὰ τοῦ Θ. Α. δυνάμει τῶν ὑπὸ ἡμερομ. 16 φεβρουαρίου καὶ 17 μαρτίου ἐ. ἔ. πληρεξουσίων ἐγγράφων, καὶ συζητήσαντες τήν τε ἔφεσιν καὶ τὰς ἐν τῷ δικογραφικῷ φακέλλῳ ἐγγράφους αὐτῶν προτάσεις ἐζητήσαντο ὁ μὲν τὴν παραδοχὴν τῆς ἐφέσεως, τὴν ἐξαφάνισιν τῶν ἐκκαλουμένων ἀποφάσεων καὶ τὴν ἀκύρωσιν τῆς ἐπιδίκου διαθήκης, ὁ δὲ τὴν ἀπόρριψιν τῆς ἐφέσεως καὶ τὴν ἐπικύρωσιν τῶν προσβαλλομένων ἀποφάσεων τοῦ μητροπολιτικοῦ συμβουλίου Μιτυλήνης, τὸ δὲ Συμβούλιον προέβη εἰς διάσκεψιν, διελθὸν δὲ τὴν δικογραφίαν, καὶ θεωρῆσαν ἐπάναγκες ἵνα λάβῃ γνῶσιν καὶ τοῦ προικοσυμφώνου τῆς ἀποβιωσάσης Α. ἐπέβαλε τῷ ἐφεσείοντι τὸ χρέος ἵνα ἐντὸς 15 ἡμερῶν προσαγάγῃ αὐτό. Κατὰ δὲ τὴν συνεδρίασιν τῆς 3 ἰουνίου ἐ. ἔ. λαβὸν ὑπ' ὄψει τὸ ὑπὸ τοῦ Μ. κατατεθὲν ἐν τῷ γραφείῳ ἀντίγραφον ἐπίσημον τοῦ ζητηθέντος προικοσυμφώνου, ἐξ οὗ, συνταγμένου τῇ 8 ἀπριλίου τοῦ 1879, ἐξάγεται ὅτι ἡ ἀποβιώσασα σύζυγος τοῦ ἐφεσειόντος Α. διὰ τῆς ὑπὸ 10 ἀπριλίου 1886 διαθήκης αὐτῆς διέθετο αὐτὰ ταῦτα τὰ ἐν αὐτῇ ἀναφερόμενα κτήματα καὶ διασκεψάμενον ἀπεφήνατο πρῶτον παμψηφεὶ τὴν ἀπόρριψιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ τοῦ πληρεξουσίου τῶν ἐφεσιβλήτων, καθ' ὃν ἡ ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ τῆς ἐφέσεως ἔνστασις ὅτι ἡ γυνὴ συνεστῶτος τοῦ γάμου δὲν δύναται ἵνα διαθέσῃ τὴν προῖκα αὐτῆς, ὡς μὴ προταθεῖσα πρωτοδίκως ἐκαλύφθη, διότι τὸ περὶ προικὸς ζήτημα εἶναι δημοσίας τάξεως καὶ ὡς τοιοῦτο δύναται ἵνα προταθῇ κατὰ πᾶσαν τῆς δίκης στάσιν οὐ μόνον ὑπὸ τοῦ ἑτέρου τῶν διαδίκων ἀλλὰ καὶ αὐτεπαγγέλτως ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, ἐπομένως παρεδέξατο ἐπίσης παμψηφεὶ ὡς νόμιμον τὸν πρῶτον λόγον τῆς ἐφέσεως ὅτι ἡ γυνὴ συνεστῶτος τοῦ γάμου δὲν δύναται ἵνα διαθέσῃ τὴν προικῴαν περιουσίαν αὐτῆς, οὔτε διὰ πράξεως μεταξὺ τούτων, οὔτε δι' αἰτίαν θανάτου. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἐφεσίβλητοι ἐν ταῖς προτάσεσιν αὐτῶν ἐπικαλεσάμενοι τὴν ὕπαρξιν ἐθίμου ἐν Μιτυλήνῃ πολυχρονίου καὶ ἀδιακόπου, καθ' ἃ αἱ γυναῖκες διατιθέασι συνεστῶτος τοῦ γάμου διὰ διαθήκης τὴν προῖκα αὐτῶν, προσεφέρθησαν ἵνα ἀποδείξωσιν αὐτὸ νομίμως, τὸ Συμβούλιον ὁμοίως διασκεψάμενον ἀπεφήνατο παμψηφεὶ προδικαστικῶς, ὅπως ἐπιβληθῇ αὐτοῖς τὸ χρέος ἵνα διὰ παντὸς νομίμου μέσου καὶ τοῦ τῶν μαρτύρων ἀποδείξωσιν ἐπιτοπίως τὴν ἐν Μιτυλήνῃ ὕπαρξιν τοιούτου ἐθίμου πολυχρονίου καὶ ἀδιακόπου ἐπιτρέποντος ταῖς γυναιξὶ, συνεστῶτος τοῦ γάμου καὶ τέκνων ὑπαρχόντων, ἵνα συντάττωσι διαθήκας καὶ διαθέτωσι τὴν προῖκα αὐτῶν. Παραστάντων δ' αὖθις τῶν αὐτῶν πληρεξουσίων κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 30 σεπτεμβρίου ἐ. ἔ. ὁ πληρεξούσιος τῶν ἐφεσιβλήτων ἰσχυρισθεὶς ὅτι συμφώνως τῇ ὑπὸ ἡμερομ. 3 παρελθόντος ἰουνίου προδικαστικῇ ἀποφάσει τοῦ Συμβουλίου ἀπέδειξαν οὗτοι τὸ ἐπιβληθὲν αὐτοῖς θέμα, καθόσον οἱ μάρτυρες αὐτῶν ἀνέφερον πλεῖστα παραδείγματα βεβαιοῦντα τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἐθίμου τούτου, ἐν ᾧ οἱ τῆς ἀνταποδείξεως μάρτυρες λέγουσιν ἁπλῶς ὅτι δὲν ὑπάρχει τοιοῦτον ἔθιμον, προσαγαγὼν δὲ πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ αὐτοῦ καὶ πιστοποιητικὸν τῆς Δημογεροντίας Μιτυλήνης διαλαμβάνον ὅτι ὑπάρχουσι κατεστρωμέναι ἐν τῷ κώδηκι τῆς κοινότητος διάφοροι διαθῆκαι ἀπὸ τοῦ 1863 μέχρι τοῦ 1886, δι' ὧν ἔγγαμοι γυναῖκες, ὑφισταμένου τοῦ γάμου, διέθεσαν κατ' ἰδίαν βούλησιν τὴν προῖκα αὐτῶν, ἐζητήσαντο ὅπως ἀπορριφθείσης τῆς τοῦ ἀντιδίκου ἐφέσεως, ἐπικυρωθῇ ἡ πρωτόδικος ἀπόφασις τῆς μητροπόλεως Μιτυλήνης. Ὁ Δ. Μ ἀντιτάξας ὅτι ἡ ὕπαρξις θεσμοῦ δὲν ἀνατρέπεται ὑπὸ τοῦ ἐθίμου, ἐζήτησε τὴν ἀνάκλησιν τῆς περὶ ἀποδείξεως τοῦ ἐθίμου ἀποφάσεως ὡς προδικαστικῆς, ἄλλως δὲ ἰσχυρίσθη ὅτι τὸ ἔθιμον εἶναι ἡ κοινὴ συνείδησις τοῦ λαοῦ, ἔδει δὲ ἵνα ἀποδειχθῇ ὅτι ἐνέργειται πολυχρονίως καὶ ἀδιακόπως ἐν Ἐρεσσῷ, ὅπου συνετάχθη ἡ διαθήκη, καὶ οὐχὶ ἐν Μιτυλήνῃ, ἐν ᾧ οἱ μάρτυρες τῆς ἀνταποδείξεως ἅπαντες ἐξ Ἐρεσσοῦ καταγόμενοι, κατεθηκαν ὅτι τοιοῦτον ἔθιμον οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἐν Ἐρεσσῷ καὶ ὅτι τὸ προσαχθὲν ὑπὸ τῶν ἀντιδίκων πιστοποιητικὸν ὡς ἐκμαρτύριον δὲν δύναται ἵνα ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, καὶ ἐζητήσαντο ὅπως θεωρηθῇ ὡς μὴ ἀποδεδειγμένον τὸ ἔθιμον καὶ ἑπομένως γένηται παραδεκτὴ ἡ ἔφεσις καὶ ἀκυρωθῇ ἡ πρωτόδικος ἀπόφασις.

Τὸ Συμβούλιον τοίνυν λαβὸν ὑπ' ὄψιν τὴν δικογραφίαν· ἀκροασάμενον τῶν προφορικῶν ἀναπτύξεων τῶν πληρεξουσίων τῶν διαδίκων·

συζητῆσαν καὶ διασκεψάμενον κατὰ νόμον·

Ἐπειδὴ ἀπορριπτέα ἐστὶν ἡ περὶ ἀνακλήσεως τῆς προδικαστικῆς ἀποφάσεως τῇ 3 ἰουνίου ἰ. ἔ. αἴτησις τοῦ ἐφεσειόντος, καθ' ὅσον τὸ Συμβούλιον διὰ τῆς ῥηθείσης ἀποφάσεως διατάξαν ἀποδείξεις περὶ τῆς ἐν Μιτυλήνῃ ὑπάρξεως τοῦ ὑπὸ τῶν ἐφεσιβλήτων ἐπικαλεσθέντος ἐθίμου δὲν δύναται ἵνα ἐπανέλθῃ ἐπὶ τοῦ δεδικασμένου καὶ ἀνακαλέσῃ αὐτὴν μετὰ τὴν δημοσίευσιν αὐτῆς καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διατασσομένων·

Ἐπειδὴ αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων τῆς ἀποδείξεως οὗ-

σαι ἀτελεῖς καὶ ἀόριστοι δὲν ἴσχυσαν ἵνα πείσωσιν αὐτὸ περὶ τῆς ἐν Μιτυλήνῃ ὑπάρξεως τοῦ ἐν λόγῳ ἐθίμου, ἐναντίον τῆς ρητῆς δηλώσεως τῶν τῆς ἀνταποδείξεως μαρτύρων ὅτι οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἐν Ἐρεσσῷ, ὅπου συνετάχθη ἡ διαθήκη τῆς ἀποβιωσάσης συζύγου τοῦ ἐφεσείοντος Α. ἔθιμον λειτουργοῦν πολυχρονίως καὶ ἀδιακόπως, καθ' ὃ ἐπιτρέπεται ταῖς ἐγγάμοις γυναιξὶ, συνεστῶτος τοῦ γάμου καὶ τέκνων ὑπαρχόντων, ὅπως διαθέσωσι κατ' ἰδίαν βούλησιν τὰς προικῴας αὐτῶν περιουσίας· ἀλλ' οὐχ ἧττον ἐπειδὴ τὸ ὑπὸ τῶν ἐφεσιβλήτων προσαχθὲν ἔγγραφον τῆς Δημογεροντίας Μιτυλήνης δὲν εἶναι ἁπλοῦν πιστοποιητικὸν καὶ ἑπομένως ἐκμαρτύριον καὶ μὴ δυνάμενον ἵνα ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὡς ἰσχυρίσθη ὁ ἐφεσείων, ἀλλὰ κυρίως σημείωσις περιληπτικὴ τῶν κατὰ καιροὺς ἐπὶ εἰκοσιτετραετίαν ὅλην συνταχθεισῶν διαθηκῶν ὑπὸ ἐγγάμων γυναικῶν διαθεμένων κατ' ἰδίαν βούλησιν τὰς προικῴας αὐτῶν περιουσίας, ἐξ ὧν ἀρκούντως ἀποδεικνύεται ἡ ἐν Μιτυλήνῃ ὕπαρξις τοῦ εἰρημένου ἐθίμου, ἐσφαλμένως δὲ ἰσχυρίσθη ὁ ἐφεσείων ὅτι ἡ περὶ τῆς ὑπάρξεως τοιούτου ἐθίμου ἀπόδειξις ἔδει ἵνα διαταχθῇ ἐν Ἐρεσσῷ καὶ οὐχὶ ἐν Μιτυλήνῃ διότι οἱ ἀντίδικοι αὐτοῦ ἐπεκαλέσθησαν τὴν ἐν Μιτυλήνῃ καὶ οὐχὶ ἐν Ἐρεσσῷ ὕπαρξιν τοῦ ἐθίμου, καθ' ὅσον ἡ Ἐρεσσὸς οὖσα μικρὰ κώμη ὑπαγομένη εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μιτυλήνης δὲν δύναται ἵνα ἔχῃ ἴδιον ἔθιμον, ὡς ὀρθῶς ἀντέταξαν οἱ ἐφεσίβλητοι διὰ τοῦ πληρεξουσίου αὐτῶν, ἄλλως δὲ ἱκανῶς ἐκ τῶν ἐν τῷ ἐγγράφῳ τῆς Δημογεροντίας Μιτυλήνης σημειουμένων διαθηκῶν συνετάχθησαν οὐχὶ ἐν τῇ πόλει Μιτυλήνης ἀλλ' ἐν διαφόροις χωρίοις τῆς ἐπαρχίας, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ ἐγγράφου τούτου.

Ἐπειδὴ τὰ δικαστικὰ τέλη ἐπιβαρύνουσι τὸν ἡττώμενον τῶν διαδίκων·

Διὰ ταῦτα ἀποφασίζομεν κατὰ πλειονοψηφίαν·

Α΄] Ἀπορρίπτει τὴν ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 4940 καὶ ἡμερομ. 27 νοεμβρίου 1886 ἔφεσιν Θ. Α. καὶ ἐπικυροῖ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 11 καὶ ἡμερομ. 5 σεπτεμβρίου ἰ. ἔ. πρωτόδικον ἀπόφασιν τοῦ μητροπολιτικοῦ συμβουλίου Μιτυλήνης.

Β΄] Ἐπιτίθησι τὰ τέλη τῆς παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν πρακτικῶν τῷ ἐφεσείοντι προκαταβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος καὶ ἀνιόντα εἰς γρόσια τετρακόσια εἴκοσιν.

Ὁ Πρόεδρος

† Ὁ ΡΟΔΟΥ ΓΕΡΜΑΝΟΣ

(Τ.Σ.)

Ὁ Γραμματεὺς

Δ. Θ. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ.

Ο ΤΡΙΣΑΓΙΟΣ ΥΜΝΟΣ*

Τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ᾀδομένων ἱερῶν ὕμνων ἔχουσί τινες ἰδίαν ἱστορίαν οὕτω στερρῶς ἐμπεφυκυῖαν, οἷον εἰπεῖν, εἰς τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν καὶ τὴν καθόλου βιοτὴν, ὥστε, καθὼς ὁ περίπυστος ὁμογενὴς βυζαντινολόγος Σπυρίδων Ζαμπέλιος εἶπεν, οὐδαμῶς ἐστι δυνατὸν χωρὶς ἀνεπιστημοσύνης 'ν' ἀποσπάσῃ τις αὐτοὺς τῆς ἱστορικῆς τοῦ γένους ἡμῶν κατευοδώσεως· ὡς δὲ οἱ λοιποὶ τῶν ὕμνων, οὕτως ὁ Τρισάγιος ἔχει τὴν ἑαυτοῦ ἱστορίαν, παρήγορον ἡμῖν ἀποβαίνουσαν ἐφ' ὅτι βλέπομεν τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ λαοῦ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας ὑπερισχύουσαν τῆς κοσμικῆς ἐπεμβάσεως. Τὰς περὶ τοῦ Τρισαγίου ὕμνου συζητήσεις καὶ διαμάχας δυνάμεθα 'να καταλίπωμεν εἰς τοὺς συγγράφοντας ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν, ἐνταῦθα δ' ἐκτιθέμεθα μόνον τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ καὶ τὴν σύνθεσιν, ἐφ' ὅσον ἡ γένεσις, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ ὕμνου συνανεφύρθη παραδόσεσι καὶ διηγήσεσιν ἢ χρονογράφων μεταγενεστέρων, ἢ ἀνθρώπων μέγα μὲν ἀραμένων κλέος ἐπ' εὐσεβείᾳ καὶ θεολογικῇ μαθήσει, σεβασμὸν δὲ παρὰ πάσης τῆς Ἐκκλησίας ἀπολαμβανόντων, ἀλλ' ἀταλαιπώρως ἐχόντων πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ζήτησιν.

Αἱ ἀρχαιότεραι μαρτυρίαι περὶ τῆς ὑπερφυσικῆς εἰς ἡμᾶς διδασκαλίας τοῦ Τρισαγίου ἀναφέρονται εἰς τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς Ε' ἑκατονταετηρίδος. Φῆλιξ ὁ πάπας τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης καὶ Ἀκάκιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως, καίπερ γινώσκοντες πόθεν ἡ σύνθεσις ἐλήφθη τοῦ Τρισαγίου, γράφοντες δ' ὅμως πρὸς τὸν πατριάρχην Ἀντιοχείας Πέτρον τὸν Κναφέα, ἐξελέγχουσι μὲν αὐτὸν ἐπὶ τῇ δυσσεβῶς τολμηθείσῃ παραχαράξει τοῦ Τρισαγίου, ἀναγράφουσι δὲ τὴν διδασκαλίαν εἰς θαῦμά τι γενόμενον ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Πρόκλου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως· «ἐνόθευσας τὸν χερουβικὸν ὕμνον—γράφει πρὸς τὸν Πέτρον ὁ Ἀκάκιος—δι' οὗ ἡ ἡμετέρα πόλις ἐστερεώθη, σαλευομένη ποτὲ ὑπὸ ἀνενδότων σεισμῶν, παιδὸς νηπίου περὶ τὸν ἀέρα ἁρπαγέντος ἐπ' ὄψεσι πάσης τῆς πόλεως ἕως τρίτου οὐρανοῦ, κατὰ τὸν θεσπέσιον Παῦλον, κἀκεῖ ἀκηκούτος τὴν ἄρρητον ταύτην ὑμνολογίαν, καθ' ἣν ὥραν ἐν τῷ κάμπῳ τὰ πλήθη μετὰ δακρύων ἀνεβόων τὸ «Κύριε ἐλέησον», πρὸς τὸν Θεὸν, ἅμα τοῦ ἐν ἁγίοις Πρόκλου, τοῦ γεγονότος πατρὸς ἡμῶν καὶ ἀρχιεπισκόπου ταύτης τῆς βασιλίδος καὶ φιλοχρίστου πόλεως». Τὰ αὐτὰ γράφει καὶ ὁ Φῆλιξ περὶ τοῦ ἐπὶ Πρόκλου θαύματος, εἰ καὶ διδάσκων ὅτι «ὁ Τρισάγιος ὕμνος ὑπ' ἀγγέλων ἡμῖν ἐξεδόθη, οἵτινες πρὸ μὲν τοῦ Σταυροῦ ἔλεγον ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, ὡς ἠξιώθη Ἡσαΐας θεάσασθαι, μετὰ δὲ τὸν Σταυρὸν ὑμνολόγουν ἅγιος ὁ Θεὸς, ἅγιος ἰσχυρὸς, ἅγιος ἀθάνατος», καὶ ὀνειδίζει τὸν Κναφέα ὅτι διέστρεψε καὶ «τὰς λοιπὰς θείας γραφὰς, καὶ τὴν τῶν ἀγγέλων ὑμνῳδίαν»[1]. Μετὰ τὰς δύο ταύτας μαρτυρίας, εἰς οὐδεμίαν ἄλλην, νομίζομεν, πρέπει 'ν' ἀναδράμωμεν, διότι αἱ λοιπαί εἰσι μεταγενέστεραι καὶ ἀναφέρονται πολλάκις λίαν συγκεχυμέναι· οὕτω λόγου χάριν, ὁ χρονογράφος Θεοφάνης ἀναγράφει τὸ γεγονὸς εἰς τὸ τρίτον ἔτος τῆς πατριαρχείας τοῦ ἱεροῦ Πρόκλου (436—437), γράφων αὐτολεξεί· «ἐπὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Πρόκλου σεισμὸς γέγονεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ τέσσαρας μῆνας· ὥστε φοβηθέντες οἱ βυζάντιοι ἔρυγον ἔξω τῆς πόλεως ἐν τῷ λεγομένῳ κάμπῳ, καὶ ἦσαν διημερεύοντες σὺν τῷ ἐπισκόπῳ ἐν ταῖς δεήσεσι λιτανεύοντες· ἐν μιᾷ οὖν κυμαινομένης τῆς γῆς, καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ κράζοντος τὸ Κύριε ἐλέησον, ἐκτενῶς, περὶ ὥραν τρίτην, ἄφνω πάντων ὁρώντων συνέβη ὑπὸ θείας δυνάμεως ἁρθῆναί τινα νεανίσκον εἰς τὸν ἀέρα, καὶ ἀκοῦσαι θείας φωνῆς παρεγγυούσης αὐτὸν ἀναγγεῖλαι τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τῷ λαῷ λιτανεύειν οὕτω, καὶ λέγειν· ἅγιος ὁ Θεὸς, ἅγιος ἰσχυρὸς, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς· μηδὲν ἕτερον προστιθέντας· ὁ δὲ ἐν ἁγίοις Πρόκλος ταύτην δεξάμε-

Παρόραμα.—Ἐν τῷ παρελθόντι φύλλῳ παρελείφθη ἐκ τῆς σελίδος 200 στήλης 6' στίχου 42 ἡ περικοπή· Σεραφεὶμ δ' ὁ πατριάρχης 1752—1760 συχνοὺς ἐπέστησε τοὺς κήρυκας τοῦ θείου λόγου.

1. Σπυρίδωνος Μήλια Τῶν ἁγίων Συνόδων νέα καὶ δαψιλεστάτη Συλλογή· τόμ. Β΄, σελ. 245—250.

νος τὴν ἀπόφασιν ἐπέτρεψε τῷ λαῷ ψάλλειν οὕτω, καὶ εὐθέως ἔστη ὁ σεισμός· ἡ δὲ μακαρία Πουλχερία, καὶ ὁ ταύτης ἀδελφός, ὑπεραγασθέντες τῷ θαύματι, ἐθέσπισαν κατὰ πᾶσαν οἰκουμένην τὸν θεῖον τοῦτον ψάλλεσθαι ὕμνον· καὶ ἀπὸ τότε παρέλαβον πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι καθ' ἑκάστην ᾄδειν τῷ Θεῷ». Οἱ κατόπιν χρονογράφοι ἦν ἐπόμενον 'να πεισθῶσιν εἰς τὸ ὑπερφυσικὸν τῆς διδασκαλίας, εἰ καὶ πολλῷ πρὸ τοῦ Θεοφάνους ὁ συναρμόσας τὸ Πασχάλιον Χρονικὸν, ἀναφέρων σεισμόν τινα γενόμενον ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 447, ἐπὶ ὑπατείας Ἀρδαβουρίου καὶ Ἀλυπίου, λέγει μόνον ὅτι «ἐγένοντο σεισμοὶ μεγάλοι ὥστε τὰ τείχη πεσεῖν· ἐκράτησαν γὰρ ἐπὶ χρόνον, ὥστε μὴ τολμᾶν τινα ἐν οἴκῳ μένειν, ἀλλ' ἔφυγον ἔξω τῆς πόλεως πάντες, λιτανεύοντες ἡμέρας καὶ νυκτός· γέγονε γὰρ ἀπειλὴ μεγάλη, οἷα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς· τινὲς δὲ ἔλεγον καὶ πῦρ ἐν τῷ οὐρανῷ τεθεᾶσθαι», τὸ δὲ θαῦμα τῆς ὑψώσεως τοῦ παιδὸς ἀποσιωπᾷ· ἄλλως δὲ, μετὰ ἔτη πολλὰ, Θεόδωρος ὁ Βαλσαμὼν ἢ ὅστις ἂν ἦν ὁ γράψας τὴν ἑρμηνείαν τῶν συνοδικῶν κανόνων, ποιεῖται μὲν ἐξήγησίν τινα τῆς τρισσῆς ὑμνῳδίας, προστίθησι δὲ ταῦτα ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ ΠΑ' κανόνος τῆς Πενθέκτης συνόδου «εὕρηται δὲ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ, ὅτι λιτανεύοντος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει λαοῦ διά τινα θεήλατον ἀπειλὴν, ἐπὶ Πρόκλου ἀρχιεπισκόπου γεγενημένην, ἁρπαγῆναι παιδίον ἐκ τοῦ λαοῦ, καὶ οὕτω μυηθῆναι ὑπὸ ἀγγελικῆς τινος διδασκαλίας τὸν Τρισάγιον ὕμνον, ἅγιος ὁ Θεὸς, ἅγιος ἰσχυρὸς, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς· καὶ αὖθις ἐπιστραφέντος τοῦ παιδίου καὶ τὸ μηνθὲν ἀπαγγείλαντος, ᾆσαι τὸν ὕμνον ἅπαν τὸ πλῆθος, καὶ οὕτω κοπάσαι τὴν ἀπειλήν. Καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ δὲ καὶ οἰκουμενικῇ Δ' συνόδῳ, τῇ ἐν Χαλκηδόνι, οὕτως ὑμνηθῆναι ὁ Τρισάγιος ὕμνος παραδέδοται».

Νομίζω ὅτι, ἀνακαθαιρομένης τῆς παραδόσεως ταύτης, οὐδαμῶς ζημιούμεθα ἐὰν πεισθῶμεν ὅτι ἀρχαιοτέρα ἡ τοῦ Τρισαγίου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ παραδοχή. Ὅτι πολλοὶ σεισμοὶ κατὰ τοὺς πρώτους ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως αἰῶνας ἐμάστιζον τήν τε πόλιν ταύτην καὶ σύμπασαν τὴν Ἀνατολὴν, μαρτυροῦσιν οἱ τοσοῦτοι τῶν καιρῶν ἐκείνων ἱστοριογράφοι ἀπαριθμοῦντες τὰ δυστυχήματα ταῦτα, ἅτινα τοσοῦτον προσφυῶς ὁ χρονογράφος Ἰωάννης Μαλαλᾶς ὠνόμασε πάθη τῶν πόλεων· ὅτι δὲ τῷ 446—447 συνέβη σεισμός τις ἐπὶ Θεοδοσίου Β' τοῦ Μικροῦ, ὃν δέκα ἔτη πρότερον κατάγει ὁ Θεοφάνης, οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ, τὰ δὲ Μηναῖα τῆς Ἐκκλησίας ὁρίζουσι καὶ ἡμέραν τοῦ θαύματος τὴν 25 σεπτεμβρίου[2]· ἀλλ' ἐὰν πρόκηται 'να δικαιολογήσωμεν τὴν παράδοσιν ἕνεκα τῆς προσθήκης τῶν λέξεων «ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς» ἐν τῷ τέλει τοῦ Τρισαγίου, κινδυνεύομεν 'ν' ἀστοχήσωμεν. Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ καὶ οἱ θύραθεν ἱστορικοὶ λαλοῦντες περὶ Πέτρου τοῦ Κναφέως ἐκ συμφώνου παραδίδουσιν ἡμῖν ὅτι ὁ αἱρετικὸς οὗτος πατριάρχης Ἀντιοχείας «μυρίους θορύβους κατὰ τῆς πίστεως καὶ Μαρτυρίου τοῦ ἐπισκόπου (ἐννοεῖ τῆς Ἀντιοχείας) εἰργάσατο, ἀναθέματι βάλλων τοὺς μὴ λέγοντας ὅτι Θεὸς ἐσταυρώθη, ἐφ' οἷς καὶ τὸν λαὸν εἰς διαίρεσιν ἤγαγε, καὶ ἐν τῷ Τρισαγίῳ Πέτρος τὸ «ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς» προσέθηκε»· ταῦτα Θεόδωρος ὁ Ἀναγνώστης ὁ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ΣΤ' ἑκατονταετηρίδος ἀκμάσας γράφει[3]· ἀξιόπιστοι δὲ μάρτυρες Ἀκάκιος καὶ Φῆλιξ καὶ Κυντιανὸς ὁ ἐπίσκοπος Ἀρκουλιανῶν ἐλέγχοντες τὸν Κναφέα δῆλοί εἰσιν ἀνατρέποντες αὐτοὶ τὴν παράδοσιν, ἣν ἀναφέρουσιν ὁ Θεοφάνης, ὁ Δαμασκηνὸς, τὰ Μηναῖα καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν μήτε πολυπραγμονεῖν ἐθελόντων, μήτε μετακινεῖν ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς τὴν τοιαύτην παράδοσιν. Πέτρος ὁ Κναφεὺς ἀνέβη τὸν θρόνον τῆς Ἀντιοχείας τῷ 463, κατὰ τὰς εἰς τὸν Ἀναγνώστην Θεόδωρον annotationes, ἑπομένως, κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰσήγαγε τὴν ἐν τῷ Τρισαγίῳ προσθήκην ὅσον τὸ δυνατὸν ἐνωρίτερον ὑποθέσωμεν· καὶ τοῦτο χάριν τῶν τὸ θαῦμα ἀναφερόντων, ἤτοι δέκα ἑπτὰ ἢ εἴκοσιν ἑπτὰ ἔτη μετὰ τὸν σεισμὸν καὶ τὴν θρυλουμένην ἐκείνην ἁρπαγὴν τοῦ παιδός. Ἐντεῦθεν ὅ τε Θεοφάνης καὶ οἱ ὁμοια γράφοντες περὶ τοῦ γενομένου ἐπὶ Πρόκλου θαύματος ἕνεκα τῆς προσθήκης ὑποβιβάζουσι τὴν ὁμολογουμένην ἀρχαιότητα τοῦ ὕμνου τούτου, περὶ οὗ, χάριν εἰδότες τῷ κριτικωτάτῳ Φωτίῳ διασώσαντι περίληψιν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ αὐτοῦ, πολλὰ μανθάνομεν ἀπὸ τῶν ἀπολεσθεισῶν συγγραφῶν Ἰωβίου μοναχοῦ καὶ Ἐφραιμίου πατριάρχου Ἀντιοχείας.

Ὅτι ὁ Τρισάγιος ὕμνος ἐστὶν ἀρχαιότατος, δυνάμεθα παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις ἐκκλησιαστικοῖς συγγραφεῦσι καὶ πατράσι τῆς Ἐκκλησίας 'να ἀνεύρωμεν. Οὕτω Θεόδωρος ὁ Ἡρακλείας ἀρχιεπίσκοπος, ἀκμάσας περὶ τὰ 330, μιμνήσκεται, κατὰ τὰ σωζόμενα αὐτοῦ εἰς τοὺς ψαλμοὺς, τῆς τοῦ Τρισαγίου συνθέσεως, ἔνθεον ὕμνον ὀνομάζων καὶ γινώσκων ὅτι συνετέθη ἀπὸ τοῦ στίχου 2 τοῦ ΜΑ' ψαλμοῦ: «ἐδίψησεν ἡ ψυχή μου πρὸς τὸν *Θεὸν*, τὸν *ἰσχυρὸν*, τὸν *ζῶντα*» καὶ τοῦ παρὰ τῷ προφήτῃ Ἡσαΐᾳ (ΣΤ' 3). Ὅτι δὲ ἡ ἀγγελικὴ ὑμνῳδία ἐστὶν ἡ τριττὴ ἐκφώνησις τοῦ Ἅγιος, τοῦτο καὶ Καισάριος ὁ ἀδελφὸς Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἀκμάσας περὶ τὰ μέσα τοῦ Δ' αἰῶνος, ἀναφέρει λέγων· «Οὔτε γὰρ τὰ ἅγια Χερουβεὶμ ἁγιασμοῦ προσδίδονται ἐν οὐρανῷ τῇ θείᾳ Τριάδι ἀσιγήτως τὸ *Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος* ὅταν ἀναφωνοῦσιν· οὐδ' αὖ πάλιν ἡμῶν ἐν Τρισαγίῳ *Ἅγιος ὁ Θεὸς, ἅγιος ἰσχυρὸς, ἅγιος ἀθάνατος* ἐκβοώντων, ἁγιασμὸν, ἢ ἰσχὺν, ἢ ἀθανασίαν τὸ θεῖον ἐνίεται»[4]. Ἀλλ' ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι Δ' οἰκουμενικῆς συνόδου ὁ Τρισάγιος ὕμνος,

2. Βλ. Σκαρλάτου Βυζαντίου Κωνσταντινούπολις· τόμ. Α' σελ. 27, ἔνθα καὶ περὶ ἄλλων σεισμῶν λαλεῖ. Jacodo Goar notæ ad Theoqhanis Chronographiam.

3. Θεοδώρου Ἀναγνώστου Ἐκκλησ. ἱστορ. Α', 20.

4. Καισαρίου διάλ. Ι', πεῦσις κθ'. Migne Patrologiæ, τόμ. ΛΘ', στήλη 889.

ὃν καὶ Χερουβικὸν ἑκάλουν, φέρεται καθὼς ἔκτοτε καὶ μέχρι τῆς σήμερον ψάλλεται, ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα[5]. Χρήσιμον ὅμως ἐστὶν ἡμῖν ὅλον τὸ περὶ τούτου μέρος τοῦ Ἰωβίου[6], ἀκμάσαντος ἐν ἀρχαῖς τῆς ΣΤ' ἑκατονταετηρίδος· «ἤντινα ὑμνολογίαν συγκεῖσθαί φησιν ἐκ τῆς τῶν Σεραφεὶμ φρικτῆς ὁμολογίας· φησὶ δὲ ὡς οὐδ' οἴκοθεν πρὸς ταύτην ἦλθε τὴν ἔννοιαν, ἀλλ' ἐξ Ἰουδαίων τις τὸν τῆς ἀληθείας λόγον κατηχηθείς, καὶ ἄλλους κατηχεῖν παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀξίωμα λαβών, σοφός τε τὰ ἄλλα καὶ βίῳ λαμπρός, ἐκεῖνος αὐτῷ τῆς προκειμένης μαθήσεως καθηγήσατο, ἐξ ὧν ἡ ἱερολογία συνετέθη ἀναδιδαξάμενος· διδάσκειν οὖν αὐτόν φησιν ἔκ τε τῆς χερουβικῆς ὑμνολογίας καὶ τοῦ ΜΑ' ψαλμοῦ τῶν ἱεροψαλτῶν συντεθεῖσθαι τὸ μελῴδημα· ᾄδεσθαι μὲν γὰρ ἐν τῷ ψαλμῷ τὸν Θεόν, τὸν ἰσχυρόν, τὸν ζῶντα· μεταληφθῆναι δὲ τὸν μὲν ζῶντα εἰς ἰσοδύναμον τῷ : ἀθάνατον· αὐτολεξεὶ δὲ διατηρηθῆναι τὸν ἰσχυρόν, καὶ οὕτω συνυφανθῆναι τὸ μελῴδημα τὸ ἱερόν, ἀποδεδόσθαι μέντοι γε τὸ μὲν Θεός, καὶ τὸ ἅγιος πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν εἰδωλικῶν σεβασμάτων, ἃ γεώδη τέ ἐστι καὶ χειρῶν τῶν ἀνθρώπων ἔργα καὶ βδελύγματα ὡς ἀληθῶς· τὸ δὲ ἰσχυρὸς πρὸς τὸ ἐκείνων ἄφωνον καὶ ἀκίνητον, καὶ ἀσθενές· τὸ δὲ ἀθάνατος πρὸς τὸ ἄπνουν ἐκείνων καὶ ἀνενέργητον, καὶ οὐδ' ὁπωσοῦν ζωῆς μετασχόν. Λέγει δὲ τὸν αὐτὸν ἱερὸν ἄνδρα, καὶ τοῦτο αὐτὸν ἐκδιδάξασθαι, καθὰ καὶ ἑτέροις ἐξιστόρηται, ὡς τῷ μακαρίῳ Πρόκλῳ (Κωνσταντινουπόλεως δὲ πρόεδρος ἦν) ἡ τοῦ εἰρημένου μελῳδήματος δι' ἀποκαλύψεως ἐμυήθη σύνθεσις». Καὶ ἡ μὲν περαιτέρω τῆς ὑμνολογίας ἀνάπτυξις καὶ ἐξήγησις ἄλλοις καταλείπεται, διότι ἀρκετὰ τὰ τοῦ Ἰωβίου. Ἀρκετὰ δὲ καὶ τὰ τοῦ Ἐφραιμίου, ἐξ ὧν ἀποδείκνυται ὅτι ἀρχῆθεν ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις ὑπῆρχε διαφορά τις ἐν τῇ ἐκδοχῇ τοῦ ὕμνου, περὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ. Ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας Ἐφραίμιος ἤκμασε περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΣΤ' αἰῶνος[7] συνέταξε δέ, κατὰ τὸν Φώτιον[8], διαφόρους βίβλους· «σχεδὸν δέ τοι αὐτοῦ πάντες, οὓς τεθεάμεθα πόνους, ὑπὲρ τῶν τῆς Ἐκκλησίας σπουδάζουσι δογμάτων, καὶ τοῦ παραστῆσαι τὴν κατὰ Καλχηδόνα ἁγίαν σύνοδον πάσης λαβῆς αἱρετικῆς ὑπερκειμένην καὶ ἐπικρατοῦσαν». Ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ τοῦ πρώτου αὐτοῦ βιβλίου προτάττων ἐπιστολήν τινα πρὸς Ζηνόβιον σχολαστικὸν Ἐμίσης, ἐν τῇ τῶν ἀκεφάλων αἱρέσει κατηριθμημένον, ποιεῖται μελέτην τινὰ περὶ τοῦ Τρισαγίου· διότι ὁ Ζηνόβιος οὗτος, ἀποσχίσας ἑαυτὸν τῆς Ἐκκλησίας, ἐδράζατο πρὸς δικαιολογίαν τῆς ἀποσκιρτήσεως ταύτης «τὴν περὶ τὴν Τρισάγιον δοξολογίαν καινοτομίαν». Ὁ πατριάρχης Ἐφραίμιος μανθάνει ἡμᾶς ὅτι οἱ μὲν χριστιανοὶ τῆς Ἀνατολῆς ἀνέφερον τὸν Τρισάγιον ὕμνον εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ἐνόμιζον ἑαυτοὺς ἁμαρτάνοντας περὶ τὸ δόγμα, εἴπερ ἐπισυνῆπτον εἰς τὸν ὕμνον τὰς λέξεις «ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς»· οἱ δὲ χριστιανοὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν ἐν Εὐρώπῃ θεμάτων ἀνέφερον αὐτὴν εἰς τὴν ὑπερτάτην πηγὴν τῆς ἀγαθότητος, τὴν ὁμοούσιον Τριάδα, διὰ τοῦτο δὲ οὐδὲ ἠνείχοντο τοὺς τὴν προσθήκην ἐν τῷ Τρισαγίῳ ποιουμένους ἀνατολικοὺς χριστιανούς, ἵνα μὴ πάθος τῇ ἁγίᾳ Τριάδι περιάψωσιν οὗ ἕνεκεν ἀντὶ τοῦ «σταυρωθεὶς» ἐπῆγον «ἐλέησον ἡμᾶς». «Οὕτω μὲν οὖν ἑκατέραν μοῖραν περὶ τῆς προκειμένης δοξολογίας φρονοῦσάν τε καὶ λέγουσαν, ἐπειδὰν κατὰ τὰ ἄλλα τῆς εὐσεβείας δόγματα μηδαμῶς μηδὲν ὁρᾶται παραχαράττουσα, ὀρθῶς τε πράττειν ὁ ἀνὴρ (δηλαδὴ ὁ Εὐρραίμιος) ἀμφοτέρας λέγει· καὶ οὐδετέραν χώραν εὑρίσκει ὑπὸ μῶμον ποιεῖν τὴν ἑτέραν, ἢ ὑπὸ κατάγνωσιν ἕλκειν ὕβρεως· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν οὕτω διαιτᾷ· ὅτι καὶ τοῖς ἀκεφάλοις αἱρετικοῖς, κακῶς τὴν δοξολογίαν ταύτην ἐκλαμβάνουσι, μεγάλη γίνεται κατὰ τῆς εὐσεβείας καταδρομή· εἰκότως οἱ ἄλλοι πατέρες ἡμῶν παντελῶς περιεῖλον τὸ μὴ δεῖν προσάπτειν ἐν τῇ τρισαγίῳ δοξολογίᾳ τὸ «ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς»· τῆς γὰρ τριαδικῆς θεολογίας ὕμνον εἶναι τὸ δοξολόγημα· ἐπεὶ καὶ ὁ χερουβικὸς ὕμνος ἐν τῇ τριαδικῇ φωνῇ τῆς ἁγιότητος προερχόμενος ἀπ' ἀρχῆς τῆς ὑπὲρ πᾶσαν ἁγιότητα καὶ ἀγαθότητα Τριάδος μελῴδημα ἐγνωρίζετο· ἀλλ' εἴτε εὖ εἴτε καὶ ἑτέρως περὶ τοῦ Τρισαγίου διήτησεν ὁ ἀνὴρ (τάχα γάρ τινα παρεῖχεν αὐτῷ πρόφασιν ὁ καιρὸς τοιαῦτα διαιτᾶν) οὐκ ἔχω νῦν οὐδὲ ἑτέρᾳ γνώμῃ κρίσιν ἐπιθεῖναι ἀδίστακτον». Οὕτω λοιπὸν φαίνεται ὅτι ὑπῆρχον καὶ εὐσεβεῖς ἄνδρες μηδὲν πρόκριμα λογιζόμενοι ἐν τῷ ἀναφέρεσθαι τὸν ὕμνον εἰς τὸ ἓν καὶ μόνον πρόσωπον τῆς ἁγίας Τριάδος· ἀλλ' ἡ περὶ τούτου διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας σαφῶς ἦν διατετυπωμένη ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ Δ' αἰῶνος, ἡ δὲ τῷ 478 ὑπὸ τοῦ δυσσεβοῦς Πέτρου τοῦ Κναφέως διὰ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συγκαλεσθείσης ὑπ' αὐτοῦ ψευδοσυνόδου γενομένη ἀντικατάστασις τῶν τελευταίων ἐν τῷ Τρισαγίῳ λέξεων διὰ τῆς αἱρετικῆς ἐννοίας «ὁ σταυρωθεὶς» ἀπεδοκιμάζετο, καθὸ περιάπτουσα πάθος εἰς τὴν Θεότητα, διότι οὐδὲ ἠδύνατο ἡ προσθήκη αὕτη 'να ἀναφέρηται εἰς τὴν ἐν Χριστῷ ἀνθρωπίνην καὶ παθητὴν φύσιν, ἧς οὐδεμία μνεία γίνεται ἐν τῷ Τρισαγίῳ, καθὼς ὁ ἱερὸς Ἀντέων ἐπίσκοπος Ἀρσινόης ὑπεμίμνησκε πρὸς τὸν Πέτρον[9]. Ὅθεν ἡ προσθήκη τολμηθεῖσά ποτε ἐν Κωνσταντινουπόλει παρεσκεύασε στάσεις καὶ ἐγέννησε κατάστασιν πραγμάτων, ἧς ἦν ὑπαίτιος ὁ αὐτοκράτωρ Ἀναστάσιος ὁ Θρᾷξ[10].

Τὸ τόλμημα τοῦ Ἀναστασίου ὁ Θεοφάνης ἀναγράφει εἰς τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς βασιλείας αὐτοῦ, τῷ

5. Μίλια Συλλογὴ Συνόδων· τόμ. Β', σελ. 103.
6. Ἰωβίου μοναχοῦ λόγοι θ', Φωτ. Βιβλιοθ. ἀνάγν. ΣΚΒ'.
7. Κατὰ Κωνστάντιον ἐξελέγη τῷ 526· ἴδε περὶ τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ πατριαρχευσάντων· σελ. 126 «Ἑλασσόνων συγγραφῶν» τοῦ Κωνσταντίου.
8. Φωτίου Βιβλιοθ. ἀνάγν· ΣΚΗ'.
9. Μίλια Συλλ. Συνόδων τόμ. Β', σελ. 251.
10. Βλ. Θεοφάνη καὶ τοὺς μικρὸν πρὸ αὐτοῦ γράψαντας χρονογράφους Εὐάγριον: Ἐκκλ. Ἱστορίας Βιβλ. Γ' κεφ. μδ'. Θεοδώρου Ἀναγνώστου Ἐκλησ. Ἱστορ. βιβλ. Β', 26, 27, 28.

510· παρέλκει δ' ἐν τῷ Πασχαλίῳ Χρονικῷ ὁ χρόνος ἕως τοῦ 512 ὅτε, ἐπὶ ὑπατείας Παύλου καὶ Μουσκιανοῦ ἀναφέρεται στάσις τις τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ 'Αναστασίου. Τῷ 509 ἀνῆλθον εἰς Κωνσταντινούπολιν μοναχοὶ περὶ τοὺς διακοσίους ἐξ 'Ανατολῆς, ἀναφανδὸν κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Δ' οἰκουμενικῆς συνόδου καὶ τοῦ ἱεροῦ πατριάρχου Μακεδονίου Β' σπουδάζοντες, πρὸς αὐτοὺς δὲ διετέλει συνεννοούμενος ὁ 'Αναστάσιος καὶ τούτοις ἐπέτρεψε, μετὰ μισθωτοῦ καὶ σύρρακος ὄχλου κατά τινα τῶν κυριακῶν εἰσελθόντες ἐν τῷ ναῷ τοῦ 'Αρχαγγέλου ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ μετὰ μίαν κυριακὴν ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας Σοφίας, 'να διακόψωσι τοὺς ἱεροψάλτας καὶ 'να ψάλωσι τὸν Τρισάγιον ὕμνον μετὰ τῆς προσθήκης· ἐντεῦθεν τὰ πλήθη τῶν ὀρθοδόξων ἠναγκάσθησαν 'να διώξωσιν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, καὶ, προβαινούσης τῆς δυσαρεσκείας ἐναντίον τοῦ ὑφηγησαμένου ταῦτα, ἀπὸ πολλοῦ ἄλλως ἐπηρεάζοντος τὸν εὐσεβῆ πατριάρχην Μακεδόνιον, ἐστασίασαν κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ τὸν ἄκρον αὐτῶν σεβασμὸν πρὸς τὸν πατριάρχην ἐπιδεικνύμενοι πάντες πρόθυμοι μὲν ἦσαν ὑποστηρίξαι ἐπὶ κινδύνῳ τῆς ζωῆς αὐτῶν τὸν ἱερὸν ἄνδρα, «καιρὸν μαρτυρίου» νομίζοντες ἐπιστάντα τότε, εἰς ἐπιμέμπτους ὅμως πράξεις παρεξετράπησαν, ὧν ἕνεκεν «ὁ βασιλεὺς φοβηθεὶς τὰς πύλας τοῦ βασιλείου πανταχόθεν ἀπέκλεισε, λέγει Θεόδωρος ὁ 'Αναγνώστης, καὶ πλοῖα εἰς τὸ φυγεῖν τῷ παλατίῳ παρέστησεν». Ἡ τοῦ Εὐαγρίου διήγησις, ἀφ' ἧς ἤντλησαν οἱ μεταγενέστεροι χρονογράφοι, γνωρίζει περιπετείας τινὰς ἀξιοδακρύτους, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ λαοῦ πρὸς τὴν ποιμαίνουσαν 'Εκκλησίαν καὶ πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς αὐτῆς παριστᾷ μέγα συμβάλλουσαν πρὸς σωτηρίαν δογμάτων τε καὶ θεσμίων καὶ καθεστώτων ἐκκλησιαστικῶν ἐν κοσμικαῖς συστροφαῖς ἀλγεινῶς ἐπηρεαζομένων. «Ἐντεῦθεν ἀκάθεκτα τοῦ δήμου φερομένου, οἵ τε ἐν ἀξιώσει τελοῦντες περὶ τῶν ἐσχάτων κεκινδυνεύκασι, καὶ πολλοὶ τῶν ἐπισήμων ἐφλέχθησαν τόποι· καί τινα δὲ χωρίτην, μοναδικὸν μετιόντα βίον εὑρὼν ὁ λαὸς ἀνὰ τοὺς οἴκους Μαρίνου τοῦ Σύρου, τὴν κεφαλὴν ἀπέτεμε· λέγων ὑποθήκαις τούτου τὴν ῥῆσιν προστεθῆναι καὶ κοντῷ περιαρτήσας ἀνακέκραγεν ἐπιτωθάζων, ὡς αὐτὸς ἄρα τῆς Τριάδος ἐπίβουλος εἴη, καὶ οὕτω τὰ τῆς στάσεως ἦρθη, πάντα ληΐζομένης καὶ πᾶσαν ἰσχὺν ὑπερβάσης, ὁ λαὸς ὥσπερ ἔκ τινος θείας ροπῆς μετετίθετο, καὶ παρεκάλει τὸν 'Αναστάσιον τὸν στέφανον περιθέσθαι, ὑποσχόμενος τὴν ἡσυχίαν ἄγειν». Ἔκτοτε μνείαν ταραχῶν ἐπὶ ταῖς ἐν τῷ Τρισαγίῳ δυσσεβέσι νοθεύσεσιν οὐδαμοῦ εὑρίσκω, ἀλλὰ καὶ αὕτη, ἣν ἐξεθέμην ὧδε, ἀναφέρεται χάριν τῶν φιλιστόρων, ἀφοῦ μάλιστα οἱ παρ' ἡμῖν ἐσχάτως μνησθέντες τῶν κατὰ τὴν αἵρεσιν τῶν θεοπασχιτῶν ὀλίγιστα ἢ σχεδὸν οὐδὲν εἶπον, ὁδηγούμενοι δὲ ὑπὸ σοφοῦ εὑρετηρίου, τούτου μόνον ἅπαξ ἐποιήσαντο μνείαν, βοηθούμενοι δ' ὅμως ὑπ' αὐτοῦ πολλὰ ἠδύναντο γράψαι, τῆς ἐπιβολῆς καὶ τοῦ προορισμοῦ καὶ τῆς φύσεως τῆς συγγραφῆς αὐτῶν λόγον ἀπαιτούσης καὶ ἐπιτρεπούσης ἐκτενέστατον· οὕτω δ' οὐδὲ ἤθελον εἰπεῖν τὰ περὶ τοῦ ἐπὶ Πρόκλου γενομένου θαύματος[11], οὐδ' ἤθελον γράψειν ὅτι ἀρχαιότατος ὢν ὑπερρωῶς ἀπεκαλύφθη τότε[12].

Καὶ πρὸς χρῆσιν παντὸς φιλίστορος καὶ πρὸς χρῆσιν τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ κατωτέρου κλήρου γράφονται ταῦτα, διὸ καὶ παρεξετάθη ὁ περὶ τοῦ Τρισαγίου λόγος· ὁ περὶ τῆς αὐτοῦ δηλονότι καταγωγῆς καὶ τῆς εἰς ἡμᾶς παραδόσεως, ὁ περὶ τῆς συνθέσεως καὶ ὁ περὶ τῆς ἐν ταῖς ἀνατολικαῖς καὶ ταῖς τῆς δύσεως ἐκκλησίαις ἐννοουμένης ἀναφορᾶς αὐτοῦ εἰς τὸ ἓν ἢ καὶ τὰ τρία πρόσωπα τῆς ἁγίας Τριάδος[13], ἧς ἕνεκεν ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀνέθορε στάσις. Τελευταῖος ἴσως ἀπαιτεῖται λόγος περὶ τῆς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ψαλμῳδίας αὐτοῦ, διότι κατὰ τὸν ἐκτενῶς πως περὶ τούτου γράψαντα[14] «τὰ μὲν ἄλλα ἐκκλησιαστικὰ ἄσματα ἐψάλ-

11. Γρηγορίου μητροπολίτου Χίου (εἶτα Ἡρακλείας) Περὶ ἑνώσεως τῶν 'Αρμενίων μετὰ τῆς 'Ανατολικῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, σελ. 74 § 10 βλ. μέχρι σελ. 82 § 16.

12. Τῇ αὐτῇ ἀσαφείᾳ δουλεύουσι καὶ ἄλλοι τῶν πατέρων τῆς 'Εκκλησίας. Συμεὼν ὁ Θεσσαλονίκης λ.χ. γράφει· «διὰ τὴν προσευχὴν τοῦ Τρισαγίου εἶναι πρέπον ὡς πρὸς ἐνθύμησιν νὰ εἰποῦμεν ἐν συνόψει, ὅτι ἀρχαία εἶναι αὐτὴ ἡ προσευχή, καὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Πατέρας συνθεμένη· διὰ τοῦτο ψάλλει καὶ ἡ 'Εκκλησία ἀδιαλείπτως τὸν Τρισάγιον καὶ εἰς τὴν θείαν ἱερουργίαν, καὶ εἰς τὸ τέλος τῶν προσευχῶν, καὶ καθυποβάλλει εἰς ἀνάθεμα μερικοὺς αἱρετικούς, ὁποῦ ἔκαμαν προσθήκην εἰς αὐτὸν τὸν ὕμνον, τὸν ὁποῖον λαβοῦσα ἡ Ἐκκλησία ὡς ἀπὸ τὸν οὐρανὸν διὰ μέσου τοῦ ἁρπαχθέντος παιδὸς τὸ ψάλλει ἀδιαλείπτως αὐτὸ τὸ οὐράνιον μέλος». Μεταφέρω ἀπὸ τῆς εἰς τὸ ἁπλοῦν γλωσσικὸν ἰδίωμα παραρράσεως τοῦ Συμεὼν, ἣν ἐξεπόνησε Πολυζώης ὁ Λαμπανιτζιώτης καὶ ἐξέδωκεν ἐν Λειψίᾳ τῷ 1791, προσφωνήσας εἰς Νεόφυτον οἰκουμενικὸν πατριάρχην τὸν ἀπὸ Μαρωνείας· σελ. 249 στήλη β'. Ἐν τέλει προσήκτηται Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ «Ἐξήγησις τῆς θείας λειτουργίας», ἔνθα (σελ. 449 στήλη α') τὰ μὲν περὶ συνθέσεως τοῦ Τρισαγίου ὀρθότατα γράφονται, κριτικῇ δὲ βασάνῳ ὑποβλητέα μοι κρίνονται τὰ ἑξῆς· « τὸν ὁποῖον ἐπεκύρωσε καὶ ἐπεβεβαίωσεν ὁ Θεὸς, *ὡσὰν ὁποῦ ἐξ ἀρχῆς ἀμφιβάλλεται καὶ δὲν ἐγνωρίζετο* ὅταν διὰ τῆς ἁρπαγῆς τοῦ παιδὸς ἐδήλωσε τοὺς ἀγγέλους οὕτω ψάλλοντας». Ὅλως δ' ἀδόκιμα τὰ ἐν τῇ τοῦ Ζυγαδηνοῦ Ἑρμηνείᾳ εἰς τοὺς ψαλμούς. Νικοδήμου Ἑρμην. τόμ. Α', σελ. 342 στήλη β'. «Ἰσχυρὸν δὲ καὶ ζῶντα ὀνομάζει ὁ Δαυὶδ τὸν Θεὸν, πρὸς διαφορὰν τῶν ἀσθενῶν καὶ νεκρῶν θεῶν τῶν Βαβυλωνίων. *Μερικοὶ δὲ λέγουν* (ὡς ὁ Νύσσης μόνον;) παρὰ τῷ Νικήτᾳ) ὅτι ἀπὸ τὰ λόγια ταῦτα τοῦ ψαλμοῦ συνετέθη ὁ Τρισάγιος ὕμνος εἰς τὴν 'Αγίαν Τριάδα». Τὸ *μερικοὶ* δείκνυσιν ἀκρισίαν· εἰρήσθω δ' ὅτι ὁ ἁοίδιμος Νικόδημος ὁ 'Αγιορείτης ἰσχυροτάτην καὶ εὑρεῖαν κεκτημένος μνήμην ἐστερεῖτο κρίσεως ἰσχυρᾶς, οὐδ' ἠθέλησεν ἐνταῦθα 'ν' ἀναδράμῃ καὶ ἀλλαχοῦ, ὅπως μάθῃ ὅτι οὔτε *μερικοὶ*, οὔτε *ὁ Νύσσης παρὰ Νικήτᾳ*, ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ Γρηγορίου Νύσσης ἄλλοι ἦσαν οἱ τὰ περὶ τῆς τοῦ ὕμνου συνθέσεως ἡμῖν παραδόντες.

13. Παρὰ τῷ Συμεὼν Θεσσαλονίκης εὑρηται ὅτι καὶ ἄλλαι προσευχαί εἰσι τρισάγιοι ὡς λ. χ. τὸ «Παναγία Τριὰς» καὶ τὸ «Πάτερ ἡμῶν»· τοιαύτη ἡ διδασκαλία καὶ Μάρκου τοῦ Ἐφέσου ἐν τῇ «ἐξηγήσει τῆς ἐκκλησ. ἀκολουθίας».

14. Γρηγορίου (Χίου) περὶ ἑνώσεως 'Αρμενίων σελ. 76.

λοντο τὸ πάλαι ἐναλλὰξ, ὡς καὶ σήμερον, ὑπὸ τοῦ χοροῦ τῶν ψαλτῶν, διχῇ διηρημένων, κατ' ἀντιφώνησιν· ὁ δὲ Τρισάγιος ὕμνος ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος, συνερχομένων ἐν αὐτῷ τῶν ψαλτῶν, ὡς μαρτυροῦσι τὰ ἱερὰ πρακτικὰ, οἱ συνοδικοὶ κανόνες καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς». Ἐμβριθὴς ἐξέτασις τῶν πηγῶν, εἰς ἃς παραπεμπόμεθα, μᾶλλον δ' εἰπεῖν ἐμβριθὴς αὐτῶν ἀνάγνωσις, καὶ γνῶσις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας εἰς διάφορον ἄγει συμπέρασμα. Ἀναφέρεται μὲν ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῶν συνόδων ὅτι «οἱ ψάλται ἐπετράπησαν ἀνελθόντες (εἰς τὸν ἄμβωνα) εἰπεῖν τὸν Τρισάγιον»[15] ἀλλ' οὐδαμῶς ἕπεται ἐκ τούτου ὅτι μόνον τὸν Τρισάγιον ἔψαλλον ἀπ' ἄμβωνος· εὐτυχῶς δὲ οἱ ἀμέσως παρατιθέμενοι συνοδικοὶ κανόνες ὅ τε ΙΕ' τῆς ἐν Λαοδικείᾳ καὶ ὁ ΑΓ' τῆς Πενθέκτης ἀναιροῦσι τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ συγγραφέως ἱερέως. Ὁ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ΙΕ' διακελευόμενος «μὴ δεῖν πλὴν τῶν κανονικῶν ψαλτῶν τῶν ἐπὶ τὸν ἄμβωνα ἀναβαινόντων καὶ ἀπὸ διφθέρας ψαλλόντων ἑτέρους τινὰς ψάλλειν ἐν ἐκκλησίᾳ» γενικῶς ὁμιλεῖ περὶ τοῦ τόπου ὅπου ἔψαλλον οἱ ἱεροψάλται, κυρίως δὲ ὁρίζει τούτους καὶ μόνους ψάλλειν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, οὐδεμίαν ὅμως πληροφορίαν ἡμῖν χορηγεῖ ἀφορῶσαν εἰς τὴν ἀπ' ἄμβωνος ψαλμῳδίαν τοῦ Τρισαγίου· λίαν ἀτυχὴς ἐστιν ὡσαύτως ἡ εἰς τὸν ΔΓ' κανόνα τῆς Πενθέκτης παραπομπὴ, ἅτε τῶν λογίων τοῦ κανόνος τούτου ῥητῶς μὲν ὁριζόντων «μή τινα τῶν ἁπάντων ἐπ' ἄμβωνος κατὰ τὴν τῶν ἐν κλήρῳ καταλεγομένων τάξιν τοὺς θείους τῷ λαῷ λόγους ἀπορωνεῖν», ἀναφερομένων δὲ εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου, ἀφοῦ μάλιστα γράφεται μὲν ἀπορωνεῖν οὐχὶ δὲ ψάλλειν, ἑρμηνεύεται δ' ὑπὸ τοῦ Ζωναρᾶ καὶ Βαλσαμῶνος κατὰ τὴν ἡμετέραν ἐκδοχήν. Οὔτε τὸ παρ' Ἰωβίῳ φερόμενον «ἅμα τῷ πρὸς τὸ θυσιαστήριον εἰσιέναι τοὺς ἱερεῖς ὁ ἱεροψάλτης ἄνωθεν ἀναβοᾷ τὸ ἅγιος ὁ Θεός, ἅγιος ἰσχυρὸς»[16] κτλ. εὐσθοὶ τὴν ἐξήγησιν, ἣν δίδωσιν ὁ τελευταῖος γράψας, διότι πρόκειται λόγος περὶ ἑνὸς ἱεροψάλτου, οὐχὶ δὲ περὶ χορῶν ἐν τῷ ἱερῷ ἄμβωνι συνερχομένων. Καὶ περὶ μὲν τῶν γραφέντων τούτων καὶ ἄλλων ἀφορώντων εἰς τὴν ἱστορίαν ἐκκλησιαστικῶν τινων ὕμνων ἀρχαιοτάτων ἄλλοτε γενήσεται λόγος ἐκτενής. Κλείεται δὲ σήμερον ὁ περὶ τοῦ Τρισαγίου ὕμνου λόγος προσεπισημειουμένου ὅτι ἡ ἁγία ἐν Τρούλλῳ οἰκουμενικὴ σύνοδος τῷ 692 ῥητῶς ἀπηγόρευσε τὴν αἱρετικὴν προσθήκην διὰ τοῦ ΠΑ' κανόνος αὐτῆς· ὁ κανὼν οὗτος εἰς λόγον περὶ ἱερᾶς ὑμνῳδίας κείσθω ἱερὸς ἐπίλογος:[17] «Ἐπειδήπερ ἔν τισι χώρας μεμαθήκαμεν ἐν τῷ Τρισαγίῳ ὕμνῳ ἐν προσθήκης μέρει ἐκφωνεῖσθαι μετὰ τὸ, ἅγιος ἀθάνατος, τὸ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς ἐλέησον ἡμᾶς, τοῦτό τε ὑπὸ τῶν πάλαι ἁγίων πατέρων ὡς τῆς εὐσεβείας ἀλλότριον ἐκ τοῦ τοιούτου ἀπήλασαν ὕμνου σὺν τῷ τὴν τοιαύτην φωνὴν καινουργήσαντι παρανόμῳ αἱρετικῷ, καὶ ἡμεῖς κυροῦντες τὰ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν πρὶν εὐσεβῶς θεωρηθέντα, ἀναθεματίζομεν τοὺς ἔτι μετὰ τὸν παρόντα ὅρον παραδεχομένους τὴν τοιαύτην φωνὴν ἐπ' ἐκκλησίας, ἢ ἄλλως πως τῷ Τρισαγίῳ ὕμνῳ συνάπτοντας· καὶ εἰ μὲν ἱερατικός ἐστιν ὁ παραβάτης τῶν ὁρισθέντων, ἀπογυμνοῦσθαι ἱερατικῆς ἀξίας προστάσσομεν· εἰ δὲ λαϊκὸς ἀφορίζεσθαι». Μ. Ι. Γ.

στίχ. 11 καὶ ἑξ. εἰρήσθω δὲ ὅτι καὶ τὰ αὐτόθι ἀπὸ σελ. 78 μέχρι τῆς 80 ἐν ὑποσημειώσει γραφόμενα περὶ τῶν ἀρχαιοτάτων δέκα ὕμνων τῆς Ἐκκλησίας δέονταί τινος ἀναπτύξεως καί πως ἀνακαθάρσεως κριτικῆς.

15. Μήλια Συλλ. συνόδ. τόμ. Β', σελ. 305.

16. Ἰώβιος παρὰ Φωτίῳ· ἀνάγν. ΣΚΒ', περίληψις Σ' βιβλίου, κεφ. 24, 25.

17. Παρ' Οἰκονόμῳ ἀναγινώσκομεν ὅτι ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, τῷ Ἁγίῳ καὶ Μ. Σαββάτῳ ἑλληνιστὶ ψάλλει τὸν ὕμνον ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία. Περὶ τῶν Ο' ἑρμηνευτῶν, τόμ. Γ', σελ. 625. Ἀλλὰ καὶ Σάββας ὁ κοινοβιάρχης συγχωρήσας τοῖς ἐν Ἱεροσολύμοις ἁρμενίοις ψάλλειν εἰς τὴν ἁρμενικὴν τὰς ἀκολουθίας αὐτῶν οὐκ ἐπέτρεψεν ὅμως τὸν Τρισάγιον ἁρμενιστὶ ψάλλειν, ἀλλ' ἐπέβαλε 'να ψάλλωσιν εἰς τὴν ἑλληνικήν. Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων Δοσιθέου· σελ. 312.

ΔΕΛΤΙΟΝ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΘΝ. ΦΙΛΑΝΘΡ. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΣΙ ΠΕΡΙΘΑΛΠΟΜΕΝΩΝ

μηνὸς Ἀπριλίου 1888.

Ἀριθ. 301.

	Οἱ κατὰ τὴν Α' Ἀπριλίου εὑρεθέντες.		Οἱ καθ' ὅλον τὸν μῆνα							Οἱ κατὰ τὴν 31 Ἀπριλίου μείναντες.		
			Εἰσελθόντες			Ἐξελθόντες		Ἀποθανόντες				
	ἄνδρες	γυναῖκες	ἄνδρες	γυναῖκες	τὸ ὅλον	ἄνδρες	γυναῖκες	ἄνδρες	γυναῖκες	ἄνδρες	γυναῖκες	τὸ ὅλον
Ἀσθενεῖς	194	39	278	39	550	233	24	57	7	182	47	550
Γηροκομούμενοι	78	21	1		100			3	2	76	19	100
Φρενοβλαβεῖς	261	97	11	10	379	6		10	4	256	103	379
Ὀρφανοί	133		1		134	2				132		134
Προσωπικὸν ἐμμισθον καὶ μή	118	22	2		142	2				118	22	142
	784	179	293	49	1305	243	24	70	13	764	191	1305

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 10 Μαΐου 1888

Ἐκ τοῦ Γ. Γραφείου τῶν Ἐθν. Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων

Ὁ Διευθυντὴς Ξ. ΚΑΒΑΔΑΣ.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ. — ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗΝ

ΕΤΟΣ Η'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 18 ΜΑΪΟΥ 1888 **ΑΡΙΘ. 27.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

†Ὁ Ἡρακλείας **Γερμανὸς** (πρόεδρος)
Ἀρχιμανδ. **Γρ. Παλαμᾶς**
Γεράσ. Σ. Δώριζας
Ἀρχιγρ. Τ. Συνόδ. **Κωνστ. Ἀλεξανδρίδης** (ταμίας)
Ἰωάν. Δ. Ταντταλίδης (γραμματεύς).

Ἀρχισυντάκτης **Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών**

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἥμίση.

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Νοεμβρίου καὶ τὴν 1 Μαΐου.

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Ἡρακλείας κ. Γερμανῷ Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».— Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου Ἱερολ. κ. Κωνσταντίνου Ἀλεξανδρίδου (ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά—Αἱ περὶ προικοδοσίας ἐπαρχιακαὶ καὶ πατριαρχικαὶ διατάξεις· ὑπὸ Μ. Ι. Γεδεών — Ἀγγελία βιβλίων— Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον.

Παράρτημα—Κανονικαὶ διατάξεις τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως (σελ. 209—216).

Διανυομένου τοῦ ἑβδόμου μηνὸς τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους τῆς *Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας* παρακαλοῦνται οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῇ ἀλλοδαπῇ κ. κ. συνδρομηταὶ ἵνα ἐμβάσωσι τῇ διευθυνούσῃ Ἐπιτροπῇ τὸ ἀντίτιμον τῆς τοῦ ἔτους τούτου συνδρομῆς αὐτῶν.

Ἔτι δὲ ὑπομιμνήσκονται καὶ αὖθις εἰς τοὺς καθυστεροῦντας προγενεστέρων ἐτῶν συνδρομὰς αἱ πρὸς αὐτοὺς διαβιβασθεῖσαι περὶ τῶν ὀφειλομένων ἐπιστολαί, ὧν ἀναμένομεν τὴν ἀπάντησιν.

Ἡ Διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Τῷ σαββάτῳ, (14) γενομένων ἐν τῷ σεπτῷ πατρ. ναῷ τῶν κανονικῶν ψήφων εἰς πλήρωσιν τῆς χηρευούσης μητροπόλεως Τραπεζοῦντος, ἐκ τῶν τεθέντων ὑποψηφίων πανοσιολογ. ἀρχιμανδριτῶν Φιλαρέτου Βαφείδου καθηγητοῦ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς, Χρυσάνθου Ἱεροκλέους διευθυντοῦ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Διδασκαλείου, καὶ Μελετίου Γεωργιάδου διευθυντοῦ τῆς ἐν Ἰωαννίνοις Ἱερατικῆς Σχολῆς, ἀνεδείχθη παμψηφεὶ μητροπολίτης Τραπεζοῦντος ὁ ἀρχιμανδρ. κ. Φιλάρετος Βαφείδης. Ὁ θεοφιλέστ. ἐψηφισμένος μητροπολίτης Τραπεζοῦντος πρὸ δεκαοκταετίας ἀποφοιτήσας ἐκ τῆς κατὰ Χάλκην Θεολογ. Σχολῆς ἐσπούδασεν ἐπὶ πενταετίαν ἐν Γερμανίᾳ, καὶ τυχὼν τοῦ ἐπὶ φιλοσοφίᾳ διδακτορικοῦ διπλώματος, ἐπανῆλθεν ἐνταῦθα, διορισθεὶς τῷ 1875 καθηγητὴς τῆς σχολῆς ταύτης, ἐν ᾗ μέχρι σήμερον ἐδίδαξε, συγγράψας μὲν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, πλείστας δὲ διατριβὰς ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» δημοσιεύσας. Ἡ χειροτονία τοῦ ἐψηφισμένου μητροπολίτου Τραπεζοῦντος γενήσεται τῇ προσεχεῖ κυριακῇ ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ὑπὸ τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Νικαίας, Βιζύης, Σισανίου, Γρεβενῶν καὶ Χαλεπίου. Τὴν ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τοῦ νέου μητροπολίτου Τραπεζοῦντος εὐγνωμοσύνην καὶ χαρὰν αὐτῶν ἐξεδήλωσεν πρός τε τὴν Μ. Ἐκκλησίαν καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν θεοφιλ. ἐψηφισμένον τηλεγραφικῶς οἱ δημογέροντες Τραπεζοῦντος, οἱ ἔφοροι τῶν σχολείων, οἱ ἱερεῖς τῆς πόλεως καὶ πολλοὶ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων ἐν αὐτῇ.

— Αὐθημερὸν ἐγένοντο αἱ κανονικαὶ ψῆφοι πρὸς πλήρωσιν τῆς διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀειμνήστου μητροπολίτου Γρεβενῶν Κυρίλλου χηρευούσης ἐπαρχίας ταύτης. Τεθέντων ὑποψήφων τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως κ. Κλήμεντος καὶ τῶν θεοφιλ. ἐπισκόπων πρώην Κίτρους Ἰωαννικίου καὶ Παμφίλου Σωφρονίου, ἐξελέγη παμψηφεὶ ὁ πρῶτος. Ἡ αὐτοῦ Σεβασμ. ἐκ τῶν ἀρχαίων εὐδοκίμων μαθητῶν τῆς Ἐκκλησ. Ριζαρείου Σχολῆς ὧν ἐποίμανε συνετῶς τοὺς ὀρθοδόξους τῆς ἐπισκοπῆς Σταγῶν ἀπὸ τοῦ 1873 μέχρις ἀπριλίου 1880, ὅτε προεβιβάσθη μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως, ἣν ἐπίσης εὐδοκίμως ἐποίμανε· πεποίθαμεν δ' ὅτι τὴν αὐτὴν εὐδοκίμησιν ἐπιδείξεται καὶ ἐν τῇ νέᾳ αὐτοῦ ἐπαρχίᾳ. Ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ ταύτῃ τηλεγραφικῶς

ὑπέβαλον ὁ κλῆρος καὶ οἱ πρόκριτοι Γρεβενῶν τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

— Ἀνηγγείλαμεν ἐγκαίρως τὰ κατὰ τὴν ἀποστολὴν ἐξάρχων εἰς Ἐλευθερόπολιν πρὸς ἐξέτασιν τῶν κατὰ τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου κ. Μακαρίου παραπόνων τινῶν ἐπαρχιωτῶν καὶ τὸ πέρας τῆς ἐξαρχικῆς ταύτης ἀποστολῆς, μεθ' ἣν ἀνεγράψαμεν τὴν, ἀδείᾳ τῆς Ἐκκλησίας, ἄριξιν ἐνταῦθα τοῦ κατηγορουμένου ἐπισκόπου. Ἡ ἱερὰ Σύνοδος διεμήνυσεν εἰς τοὺς ἀναφερομένους ὅτι τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου Ἐλευθεροπόλεως δικασθησομένου μετ' αὐτῶν κατ' ἀντιμωλίαν, δέον νὰ ἔλθωσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἐπειδὴ δ' ἐκ τῆς ἀπαντήσεως αὐτῶν, θεωρούντων ἐπαρκῆ πρὸς διεξαγωγὴν τῆς δίκης τὴν ἔκθεσιν τῶν πανιερ. μητροπολιτῶν Δράμας καὶ Μαρωνείας, ἐξάρχων ἐπὶ τούτῳ ἀποσταλέντων, ἐφάνη ὅτι οἱ ἀναφερόμενοι πάσχουσιν ἄγνοιαν τῶν κατὰ τὰς τοιαύτας διαδικασίας νενομισμένων, ἡ Ἐκκλησία ὑποδεικνῦσα ὅτι, πρὸς τοῦτο ὀφείλουσιν ὅπως ἐνταῦθα παραστῶσιν αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίου αὐτῶν, ἀνήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι χορηγεῖ τελευταίαν προθεσμίαν μέχρι τῆς 15 προσεχοῦς ἰουνίου, ἧς παρελθούσης, ἐὰν μὴ συμμορφωθῶσι πρὸς τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῆς Ἱ. Συνόδου, ἡ δίκη διεξαχθήσεται ἐρήμην.

— Μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν, ἀντὶ τοῦ Ἐξ. Παυλάκη βέη Φενερλῆ, οὗτινος ἔληξεν, ὡς γνωστόν, ἡ ἐν τῷ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίῳ ἐργασία, ἐξελέγη ἐν τῇ σημερινῇ συνεδρίᾳ τοῦ Συμβουλίου ὁ Ἐξ. Δημ. Πασπαλλῆς ἐφένδης.

— Τῇ τετάρτῃ συνῆλθεν εἰς πρώτην συνεδρίαν ἡ ἐφορία τῆς Πατριαρχ. Μουσικῆς Σχολῆς. Πρὸς σύνταξιν τοῦ κανονισμοῦ τῆς Σχολῆς ταύτης ἐξελέγησαν ὁ πρόεδρος τῆς ἐφορίας σεβασμ. μητροπολίτης Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Ἀθανάσιος καὶ ὁ ἐκ τῶν ἐφόρων καθηγητὴς τῶν φυσικομαθηματικῶν κ. Ἀνδρέας Σπαθάρης. Ὁ κανονισμὸς ὑποβληθήσεται τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ διὰ τὰ περαιτέρω. Εἰς τὰ μέλη τῆς ἐφορίας τῆς Μουσικῆς Σχολῆς προσετέθη καὶ ὁ κ. Ἰω. Δ. Τανταλίδης διορισθεὶς ἅμα καὶ γραμματεὺς αὐτῆς ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

— Μέλος καὶ γραμματεὺς τῆς ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Κεντρ. Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς διωρίσθη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ὁ δευτερεύων κ. Ἰωακεὶμ Α. Σγουρός, ὁ καὶ γραμματεὺς τῆς Κεντρ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς.

— Τῇ κυριακῇ (15) ἐτελέσθη ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἡ ἐτησία πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ λειτουργία ὑπὲρ τῶν ζώντων καὶ τῶν τεθνεώτων συντηρητῶν, ἱδρυτῶν καὶ ἐφόρων τῶν Ἐθν. Φιλανθρ. Καταστημάτων καὶ τῶν νοσηλευομένων ἐν αὐτοῖς. Τὴν ἱερὰν λειτουργίαν ἐτέλεσεν ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμ. πατριάρχης μετὰ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν Ἡρακλείας, Νικαίας, Δέρκων, Νικοπόλεως, Βιζύης, Γρεβενῶν, Σισανίου, Μογλενῶν, Χαλεπίου καὶ τῶν παρεπιδημούντων πανιερ. μητροπολιτῶν Σερρῶν καὶ Χαλδείας. Ἄπειρον ἐν τῷ ναῷ παρῆν ἐκκλησίασμα, καὶ ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐφορίας τῶν Ἐθν. Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων οἱ ἀξιότιμοι κκ. Γ. Καζανόβας ἐφένδης, Ν. Ψυχάρης βέης, Α. Μάγκος καὶ Γ. Ἀποστολίδης καὶ μέλη τινὰ τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ἐλεῶν, μεθ' ὧν ἡ Α. Θ. Π. συνοδευομένη καὶ ὑπὸ τῶν συνιερουργησάντων σεβασμ. μητροπολιτῶν, μετέβη εἰς τὰ Ἐθν. Φιλανθρ. Καταστήματα, ἐν οἷς καὶ ἐγευμάτισαν. Ἡ Α. Θ. Π. μετὰ πολλοῦ τοῦ ἐνδιαφέροντος ἐπεσκέψατο τὰ διάφορα τμήματα τῶν Φιλανθρ. Καταστημάτων καὶ τὸ Ἐθν. Ὀρφανοτροφεῖον καὶ ἐξήτασε τὰ κατ' αὐτά, πατρικῶς μὲν εὐλογοῦσα τοὺς ἐν αὐτοῖς, τὰς εὐχὰς δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἐπιδαψιλεύσασα τοῖς ὑπὲρ τῶν πασχόντων καὶ τῶν ὀρφανῶν ἐργαζομένοις καὶ μεριμνῶσιν.

— Τῷ προσεχεῖ σαββάτῳ (21) μνήμη τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, τὸ ἐνταῦθα Ζάππειον Παρθεναγωγεῖον τελεῖ, κατὰ τὸν Κανονισμὸν αὐτοῦ, ἀρχιερατικὴν λειτουργίαν ὑπὲρ τῆς ὑγιείας τοῦ φιλογενοῦς αὐτοῦ ἱδρυτοῦ κ. Κωνσταντίνου Ζάππα ἄγοντος τὴν ὀνοματικὴν αὐτοῦ ἑορτήν. Τὴν ἱερὰν λειτουργίαν ἐπιτελέσει, ἐν τῷ ἐν Σταυροδρομίῳ ἱερῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Ἡρακλείας, συλλειτουργούντων τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Νικοπόλεως καὶ Γρεβενῶν.

— Τῇ πέμπτῃ, ἐπετείῳ ἡμέρᾳ τῶν γενεθλίων τῆς Α. Μ. τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας, ἐπεσκέψατο ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, συγχαίρων ἐπὶ τούτῳ, τὴν Α. Ἐξ. τὸν πρεσβευτὴν ὁ πανοσιολογ. Μ. Πρωτοσύγκελλος, μετὰ τοῦ ἐκ τῶν γραμματέων τοῦ πατριαρχ. Γραφείου κ. Ἰωάννου Δ. Τανταλίδου.

— Τῇ κυριακῇ, ἐπετείῳ τῆς στέψεως τῆς Α. Α. Μ. τοῦ αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσσιῶν, ἐπεσκέψατο τὴν Α. Ἐξ. τὸν πρεσβευτὴν κ. Α. Νελιδὼφ ἐκ μέρους τῆς Α.Θ.Π. ὁ πανοσιολογ. Μ. Πρωτοσύγκελλος.

— Τῇ δευτέρᾳ κατῆλθεν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμ. πατριάρχου ἡ Α. Ἐξ. ὁ πρώην γενικὸς διοικητὴς Κρήτης Κωστάκη πασᾶς Ἀνθόπουλος.

— Τῇ παρασκευῇ ἀφίκετο ἐκ Μογλενῶν διὰ Θεσσαλονίκης ὁ θεοφιλέστατος ἐψηφισμένος ἐπίσκοπος Συνάδων κ. Ἄνθιμος, οὗτινος ἡ χειροτονία γενήσεται ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ τῷ προσεχεῖ σαββάτῳ, ὑπὸ τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Μογλενῶν, Χαλδείας καὶ Χαλεπίου, μεθ' ἣν ἀναχωρήσει εἰς Μογλενὰ ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἐνταῦθα παραμένοντος συνοδικοῦ μέλους σεβ. μητροπολίτου Μογλενῶν.

— Ἀφίκετο τῇ παρασκευῇ διὰ τοῦ αὐστριακοῦ ὁ πανιερ. μητροπολίτης πρώην Ἐρσεκίου κ. Ἰγνάτιος, ἐπὶ δέκα καὶ τρία ἔτη ποιμάνας εὐδοκίμως τοὺς ὀρθοδόξους τῆς Ἐρζεγοβίνης καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἀποσυρθεὶς ἀπὸ τῆς διοικήσεως.

— Τῇ προσεχεῖ δευτέρᾳ, 23 μεσοῦντος, ἄρχονται αἱ γραπταὶ ἐξετάσεις τῆς Πατριαρχ. Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, αἱ δὲ προφορικαὶ (μόνης τῆς τῶν τελειοφοίτων τάξεως) ἄρχονται ἀπὸ τῆς 3 προσεχοῦς ἰουνίου. Ἡ λογοδοσία

τοῦ σχολάρχου γενήσεται τῇ προσεχεῖ κυριακῇ (22) μετὰ τὴν νενομισμένην ἱερὰν τελετήν. Τῶν δὲ ἐξετάσεων τῆς τῶν τελειοφοίτων τάξεως μέχρι τῆς 11 ἰουνίου ἀποπερατουμένων, μετὰ τὴν συντέλεσιν τῆς βαθμολογίας ἑκάστου καὶ τὴν ἔκδοσιν τῶν διπλωμάτων αὐτῶν, ὁρισθήσεται ἡ ἡμέρα τῆς ἀπονομῆς τῶν πτυχίων.

— Ἐπίσης, κατ' ἀπόφασιν τῆς ἐφορίας τῆς Κεντρ. Ἱερατικῆς Σχολῆς, τῇ δευτέρᾳ (23) ἄρχονται αἱ γραπταὶ ἐξετάσεις τῆς Σχολῆς ταύτης, ἥτις ἄρχεται καὶ τῶν προφορικῶν τῇ 29 τοῦ ἐνεστῶτος μηνός.

Τηλεγραφήματα πρὸς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν ἐξ Ἰωαννίνων καὶ Γρεβενῶν ἀνήγγειλαν τὸν θάνατον τοῦ μητροπολίτου **Γρεβενῶν Κυρίλλου,** ἐπισυμβάντα τῇ 12 μεσοῦντος μηνὸς ἐν Ἰωαννίνοις, ὅπου πρὸς νοσηλείαν αὐτοῦ μετέβη ἐπ' ἐσχάτων, ἀδείᾳ τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἀείμνηστος μητροπολίτης Γρεβενῶν Κύριλλος ἐχειροτονήθη κατὰ μάϊον τοῦ ἔτους 1862 ἐπίσκοπος ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι Περιστερᾶς καὶ κατεστάθη ἡγούμενος τῆς μονῆς τῶν Πατέρων, ἰδιωτεύων κατόπιν εἰς τὴν γενέτειραν Ἤπειρον ἕνεκα τῆς τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων δημεύσεως. Τῷ 1873 κατὰ ἀπρίλιον ἐξελέγη μητροπολίτης Γρεβενῶν ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ θανόντος Γενναδίου. Δὶς διετέλεσεν εὐδοκίμως μέλος τῆς ἱερᾶς Συνόδου, τὸ μὲν πρῶτον ἀπὸ τοῦ 1876—1878, τὸ δὲ δεύτερον ἀπὸ τοῦ ἰουλίου 1882 μέχρις ὀκτωβρίου 1884.

ΑΙ ΠΕΡΙ ΠΡΟΙΚΟΔΟΣΙΑΣ ΕΠΑΡΧΙΑΚΑΙ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς τῶν παρ' ἡμῖν ἠθῶν καὶ τῆς τοῦ χριστιανικοῦ βίου καταστάσεως καὶ εἰς γνῶσιν αὐτῶν κατὰ καιροὺς συμβάλλεται ἡ προκειμένη βραχεῖα σημείωσις, γνωρίζουσα τοῖς φιλίστορσιν ἅμα τίνας ἐλάμβανε κατ' ἐποχὰς ἀποφάσεις καὶ τίνα μέτρα ἐτίθει εἰς ἐνέργειαν ἡ Μ. Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ περιστολῇ ποικίλων μὲν καταχρήσεων, ἰδίᾳ δὲ τῆς περὶ τὰς προικοδοσίας, εἰς τροχιὰν ἐπανάγουσα κανονικὴν τοὺς ὁπώσποτ' ἐκτρεπομένους, εἰς γνῶσιν καὶ κατανόησιν τοῦ καθήκοντος, εἰς ἀναγνώρισιν αὐτοῦ προσπαθοῦσα 'να ὁδηγήσῃ τοὺς ἐπιλανθανομένους αὐτοῦ. Ἀγνοῶ ἂν ᾖ δυνατὸν 'να εὑρεθῶσιν ἀποφάσεις ἐν τούτῳ τῷ κεφαλαίῳ προγενέστεραι τοῦ ΙΖ' αἰῶνος, ἢ ἔστω καὶ κατὰ τὰ μέσα καὶ πρὸ τῶν μέσων αὐτοῦ χρονοθετούμεναι, ἀφορῶσαι εἰς περιστολὴν τοῦ κατὰ τὰς προικοδοσίας κακοῦ, κορυφουμένου παρ' ἡμέραν καὶ, καθὰ φαίνεται, κατὰ τὰ μέσα τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος ἀπειλητικωτέρου παρ' ἡμῖν ἀποβάντος. Ἡ ἀρχαιοτέρα ἀπόφασις ἐγένετο κατὰ τὰ τέλη τοῦ ἐν λόγῳ αἰῶνος, εἰ οὐχὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἑπομένου.

Ἡ περὶ τοιαύτην ὕλην ἐνδιατρίβουσα πραγματεία νομίζω ὅτι δυνατόν ἐστι 'ν' ἀναγνωσθῇ ὑπὸ πάντων εὐχαρίστως, διότι οὐδ' ἐγκλείεται ἐντὸς κύκλου μόνον ἱστορικοῦ, οὐδ' εἰς τὸ παραχρῆμα προτίθησιν ἀγώνισμα. Ἐχαρακτηρίσθη ζήτημα ζωτικώτατον ἀείποτε τὸ περιστεῖλαι τὴν περὶ τὰς προῖκας ἄμετρον σπατάλην καὶ κατάχρησιν, ἀρχιερεῖς δὲ καὶ πατριάρχαι καὶ λαοὶ καὶ πρόκριτοι λαῶν ἐπεδείξαντο μέριμναν ἀξιοσημείωτον ὅπως τὸ ὑπερβάλλον ἀποκόψωσι, διδάξωσι δὲ τὸ ὅσιον καὶ τὸ πρέπον, καὶ κηρύξωσιν ὅτι, τοῦ γάμου γινομένου πρὸς χρηματισμὸν ἀσεβοῦσι μὲν εἰς τὴν ἱερότητα τοῦ μυστηρίου οἱ περὶ αὐτοῦ φρονοῦντες οὕτω πως, οἱ τούτου ἰδέαν ἔχοντες ἀτελῆ, σαθρὰ δὲ θεμέλια παρασκευάζουσι τῇ κοινωνίᾳ ἐκείνῃ, παρ' ᾗ διάστροφοι εἰσεχώρησαν ἰδέαι καὶ ἀρχαὶ ὅλως ὑλαῖαι περὶ αὐτοῦ. Ἡ ἀνέλιξις θέλει δείξει τοῦτο, διὸ οὐδ' ἐπιτρέπεταί μοι οἱαδήποτε περὶ τούτου γνώμη καὶ κρίσις, ἵνα μή τις ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα φωραθῇ πηδήσας.

Χάρις ἐπορείλεται τῇ ὀρθοδόξῳ μεγαλοπράγμονι κοινότητι τῶν Ἰωαννίνων, ὅτι πρώτη αὕτη, καθ' ὅσον γινώσκομεν, ἐσκέψατο καὶ νόμους, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν κανόνας, ἐξέθετο ρυθμίζοντας τὰ κατὰ τὰς προικοδοσίας. Ἐπεσκόπει τῶν Ἰωαννίνων ὁ πολὺς Κλήμης καὶ συμψήφους αὐτῷ τοὺς προκρίτους εἶχε τῆς πολιτείας, πλουσίους μὲν καὶ δυναμένους χορηγεῖν χρῆμα πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν ἰδίων θυγατέρων, ἀλλὰ φρονί ὡς προνοοῦντας τῶν πτωχῶν τοῦ λαοῦ κορασίων καὶ τῆς τούτων μεριμνῶντας ἀποκαταστάσεως, φρονίμως δὲ σκεπτομένους ὅτι τὸ συμφέρον τοῖς ὁμοίοις ἡμῖν ἔστι καὶ συμφέρον ἴδιον, καθὼς τὸ ἀδίκημα τὸ πρὸς ἕνα τῶν μελῶν τῆς πολιτείας θεωρητέον ἀδίκημα πρὸς τὴν ὅλην πολιτείαν, ἵνα τέλειον τύπον τῆς ἐν Χριστῷ κοινωνίας πᾶσι παράσχωμεν. Εἴ τι δ' ἀπεφάσισεν ὁ ὑπ' αὐτῶν ἐν Ἰωαννίνοις ἐκτεθεὶς Τόμος ἀγνοῶ, διότι, τούτου μὴ σωζομένου, οὐδεμίαν ἐστὶ δυνατὸν 'να ἔχωμεν πληροφορίαν, ὡς οὐδ' ἀπὸ τοῦ δευτέρου Τόμου, μᾶλλον δ' ἐπικυρώσεως τοῦ πρώτου. Ἀπὸ τῆς ἐπικυρώσεως ἀρυόμεθα τὴν εἴδησιν ὅτι καὶ ἐπὶ Κλήμεντος, δηλαδὴ κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΖ' ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ἀποφάσεις ἐλήφθησαν ἄξιαι λόγου κατὰ τῆς περὶ τὴν προικοδοσίαν ἀμετρίας, καὶ ἐπὶ Γρηγορίου Ἰωαννίνων δίς, ἤτοι μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1733—1769 καὶ ἐπὶ Παϊσίου τῷ 1776. Τί ἐπὶ Κλήμεντος ἀπεφασίσθη γινώσκομεν συνοπτικῶς ἀπὸ τοῦ γράμματος τῆς ἐπικυρώσεως, ὅπερ ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Καλλινίκου Β' τοῦ Ἀκαρνᾶνος τῷ 1701 ἐδημοσιεύθη ἀπὸ σελίδος 70—73 τοῦ Α' τόμου τῶν ἐν παραρτήματι τῆς *Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας* ἐκδιδομένων *Κανονικῶν Διατάξεων τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως.* Ἔνθεν οὐδ' ἐπιτρέπεταί μοι μήτε μίαν τῶν ὁρισθεισῶν αὐτόσε διατάξεων ἐπαναλαβεῖν· ὑπομιμνήσκω δὲ μόνον ὅτι, καθὼς ἐξ ἀρχῆς τοῦ πατριαρχικοῦ καταφαίνεται γράμματος, τὰς ὑπερβασίας καὶ τὰς ἀμετρίας καὶ τὰς σπατάλας ὁ πατριάρχης μετὰ τῆς συνόδου καταδικάζει, τὰς νομοθεσίας ἐπαινῶν ἐκείνας, ὅσαι τὴν ἀμετρίαν καὶ τὸ ὑπερβάλλον ὡς ἐπιβλαβεῖς ἀποδιοπομποῦνται μακρὰν τῶν πολιτειῶν· φαύλην ἀποκαλεῖ

συνήθειαν ὁ πατριάρχης Καλλίνικος καὶ ἡ Σύνοδος αὐτοῦ τὴν ἐν Ἰωαννίνοις ἐπικρατοῦσαν περὶ τὸ κεφάλαιον, ὅπερ ἐνταῦθα ἐκτίθεται, καὶ τὰς ἀποράσεις ἐπαινεῖ τῶν ὀρθοδόξων τῆς λαμπρᾶς τῶν Ἰωαννίνων μητροπόλεως. Καὶ ὁ μὲν τοῦ Τόμου πρόλογος καὶ οἱ ἐκτεθέντες τῷ 1776 κανόνες ἐκδιδόμενοι ὧδε διδάξουσιν ἡμᾶς πῶς ἐκινήθησαν ἐκεῖνοι πρὸς περιορισμὸν καὶ διόρθωσιν τοῦ κακῶς κειμένου· βραχεῖα δέ τις ὑπόμνησις τῆς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ καταστάσεως τῶν ἰωαννινιτῶν συντελεστική πως ἔσται πρὸς σύμπηξιν τοῦ σκελετοῦ τῆς τῶν κάτω χρόνων ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας. Ἰδοὺ ὁ τοῦ Τόμου πρόλογος καὶ αἱ περὶ προικοδοσιῶν ἀποράσεις :

Ἐπικύρωσις ἢ ἀνανέωσις τοῦ τόμου τῶν προικῶν, ἀρχιερατεύοντος τοῦ πανιερωτάτου ἁγίου Ἰωαννίνων κυρίου Παϊσίου.

Ὅτι ἡ δόσις καὶ λῆψις τῆς προικὸς κατὰ τὸν βαθμὸν καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ καθ' ἑνὸς εἶναι ἓν, ἀπὸ ὅσα συντρέχουν εἰς σύστασιν ἑκάστης πόλεως, καὶ εὐζωΐαν ἐκείνων ὁποῦ κατοικοῦν εἰς αὐτὰς, μᾶς βεβαιώνει ἡ πολυχρόνιος δοκιμὴ καὶ τὰ παραδείγματα τῶν κατὰ μέρος πόλεων. Δὲν εἶναι καμμία πόλις, τόσον ἀπὸ τὰς μεγάλας καὶ ὀναμαστὰς, ὅσον καὶ ἀπὸ τὰς παραμικρὰς, ὁποῦ νὰ σώζεται εἰς αὐτὴν ἡ εὐνομία καὶ καλὴ κυβέρνησις, καὶ νὰ μὴν ἔχῃ πρὸς τοῖς ἄλλοις εἰς καλὴν τάξιν καὶ διορισμὸν καὶ τὴν δοσοληψίαν τῶν προικῶν. Ἡμεῖς ὅμως ἔχομεν οἰκοθεν τὸ παράδειγμα παραδεδομένον πολλαῖς φοραῖς καὶ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς προγόνους μας, καὶ νὰ ἀφήσωμεν τὰ ἀρχαιότερα, διὰ τὰ ὁποῖα δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ἔχωμεν διὰ πολλὰς αἰτίας ἀκριβῆ εἴδησιν, ἐρευνῶντας εὑρίσκομεν εἰς τοὺς κώδηκας τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ἰωαννίνων τὴν ἀρχὴν τοῦ καλουμένου τόμου τῶν προικῶν γενομένην ἐπὶ τῆς ἀρχιερατείας καὶ πανευδαίμονος καταστάσεως τῆς παρούσης πόλεως τοῦ ἀοιδίμου ἀρχιερέως Κλήμεντος, τὴν δὲ ἀνανέωσιν καὶ ἐπικύρωσιν ἐπὶ Γρηγορίου, τὸ πρῶτον μὲν παρόντος αὐτοῦ, ὕστερον δὲ ἀπόντος, ἐπιτροπεύοντος δὲ τοῦ ἀρχιδιακόνου Μητροφάνους. Πολλὰ ἐπιθυμητὸν καὶ ὠφέλιμον πρᾶγμα ἦτον, ὅσα ἐδιωρίσθησαν μίαν φορὰν καλῶς καὶ ἐπροξένησαν καλωσύνην καὶ ὠφέλειαν εἰς ἐκείνους ὁποῦ τὰ ἐφύλαξαν, νὰ διαμένουν αἰωνίως, νὰ συντηροῦνται ἐπιμελῶς, καὶ νὰ σώζωνται ἀπὸ τοὺς μεταγενεστέρους ἀπαραλείπτως· ἀλλὰ τὸ εὐδιάσπαστον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐναντιοῦται εἰς αὐτὸ διὰ πολλὰ, καὶ ἡ κακία μερικῶν, ὁποῦ πάντοτε εἶναι ἀντίμαχος καὶ πολεμία τῆς ἀρετῆς σηκώνει συχνάκις ὅπλα ἐναντίον της, καὶ ἀγκαλὰ κατὰ τὸ προφητικὸν λόγιον οὐκ ἀντισχύσει ποτὲ κακία σοφίας, μ' ὅλον τοῦτο πρὸς καιρὸν φέρει ἐμπόδιον καὶ ἐπισκιασμὸν, εἰ καὶ μὴ τελείαν ἀνατροπὴν, εἰς τὰ κατορθώματα τῆς ἀρετῆς, τὸ ὁποῖον ἠκολούθησε καὶ εἰς ἡμᾶς, οἱ ὁποῖοι διὰ τὴν ἀμέλειαν ἃς εἰποῦμεν ἐκείνων ὁποῦ εἶχον χρέος ἀπαραίτητον νὰ συστήνουν τὸν προρρηθέντα τόμον καὶ ταῖς καλαῖς συνηθείαις τῆς πολιτείας μας, ἐφθάσαμεν ἀπὸ τὴν προτέραν εὐνομίαν εἰς διάφορας παρανομίας, ἀπὸ εὐζωΐαν εἰς κακοζωΐαν, ἀπὸ μίαν ζηλωτὴν καὶ εὐδαιμονεστάτην κατάστασιν εἰς ἀθλιωτάτην καὶ ἐλεεινὴν ἀκαταστασίαν, ἐγενόμεθα παράδειγμα ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἐλεγμὸς ἐν τοῖς λαοῖς, καὶ ἡ περίφημος πόλις τῶν Ἰωαννίνων δυσφημισμένη καὶ καταφρονημένη διὰ πολλά· ὅμως ἀναλογιζόμενοι πολλαῖς φοραῖς κοινῶς καὶ κατὰ μέρος τὰ ἐπακολουθοῦντα ἄτοπα, καὶ προβλέποντες ἀπὸ τὸ ἓν μέρος τὸν ἀφανισμὸν τῆς πόλεως, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τὴν κατάκρισιν τῶν ψυχῶν μας καὶ διὰ τὴν ὀλιγωρίαν τῶν καλῶν, καὶ διὰ τὴν περιφρόνησιν τῶν περὶ διατηρήσεως τούτων ἐκφωνηθέντων πολλάκις φρικωδεστάτων ἀφορισμῶν, μάλιστα στοχαζόμενοι, ὅτι δὲν ἠμποροῦμεν κατ' ἄλλον τρόπον νὰ ἀποφύγωμεν ταῖς ἀτοπίαις καὶ νὰ ἐξιλεώσωμεν τὸν Θεὸν, τὸν ὁποῖον ἐπαρωργίσαμεν μὲ τὴν παράβασιν τοσούτων ἐκκλησιαστικῶν καὶ καταφρόνησιν, τόσον διὰ τοὺς ἀποθαμένους, ὅσον καὶ διὰ τοὺς ζωντανούς, εἰμὴ μὲ τὴν συνδρομὴν εἰς τὰ καλὰ καὶ τὴν τήρησιν τῶν ὑπ' ἐκείνων διορισθέντων καλῶς, ἀποφασίσαμεν, διὰ νὰ ἀποφύγωμεν καὶ τὸν σωματικὸν ὄλεθρον καὶ τὴν ψυχικὴν κόλασιν, νὰ ἐπιβεβαιώσωμεν τὴν ἀπόφασιν τῶν προγόνων, καὶ μὲ κάποιαν ἀνανέωσιν καὶ προσθήκην καὶ ἀφαίρεσιν ἐκείνων, ὁποῦ δὲν ἐγγίζουν εἰς τὰ κλίρια, ἐπειδὴ τὰ πράγματα καὶ αἱ συνήθειαις συμμεταβάλλονται τοῖς καιροῖς καὶ κάθε καιρὸς ἔχει ταῖς ἰδικαῖς του συνήθειαις, καὶ δὴ συναθροισθέντες κοινῶς καὶ μιᾷ ψυχῇ καὶ γνώμῃ συνδιασκεψάμενοι, καὶ τὴν προῖκα ἐκλαμβάνοντες κατὰ τὸ παλαιὸν, ἤτοι εἴς τε τὰ μετρητὰ καὶ τὰ ἐπακολουθοῦντα τῇ προικὶ, ἤτοι πανικὰ, σκουτικὰ, ἀγγεῖα ἢ καὶ κανένα ἂν τύχῃ χρυσαφικὸν ἢ ἀσημικὸν ἐκθέτομεν πρῶτον τὰς τάξεις τῶν προικῶν βαθμηδὸν, ἔπειτα κάποια κεφάλαια ἀνήκοντα εἰς τὸν γάμον καὶ ἀρραβῶνα, ὑποσχόμενοι μὲ ὀρθὴν καὶ καθαρὰν συνείδησιν νὰ τὰ φυλάξωμεν ὅλοι κοινῶς μικροὶ καὶ μεγάλοι ἀπαρασάλευτα, ὑποβεβαιοῦντες ἕκαστος τὴν κοινωφελῆ ταύτην ἀπόφασιν καὶ ἰδιοχείρῳ αὐτοῦ ὑπογραφῇ. Τῆς πρώτης τάξεως ἡ προῖκα τζουρούκικα ἄσπρα 180,000—τὰ ἀκόλουθα ἐκτιμηθησόμενα εἰς τὰ ἥμισι, ἤτοι ἄσπρα 90,000—τῆς δευτέρας ἄσπρα 150,000—τὰ ἀκόλουθα ἄσπρα 75,000—τῆς τρίτης ἄσπρα 90,000—τὰ ἀκόλουθα ἄσπρα 45,000—τῆς τετάρτης ἄσπρα 60,000—τὰ ἀκόλουθα ἄσπρα 30,000—τῆς πέμπτης ἄσπρα 40,000—τὰ ἀκόλουθα ἄσπρα 20,000 — τῆς ἕκτης ἄσπρα 30,000 -τὰ ἀκόλουθα ἄσπρα 15,000—τῆς ἑβδόμης ἄσπρα 20,000—τὰ ἀκόλουθα ἄσπρα 10,000. Εἰς ταῖς κατώτεραις τάξις ἡ ποσότης τῆς προικὸς ἂς ἦναι ἀδιόριστος, πλὴν παρακάτω ἀπὸ τὰς εἴκοσι χιλιάδας, καὶ ἂς τρέχῃ κατὰ τὴν συμφωνίαν καὶ εὐχαρίστησιν καὶ τῶν δύο μερῶν, ἀλλὰ νὰ φυλάττεται εἰς αὐτὰς ἡ ἀναλογία τῶν ἀκολούθων πρὸς τὰ μετρητὰ, θηλονότι νὰ ξετιμῶνται τὰ ἀκόλουθα εἰς τὸ ἥμισυ τῆς προικός.

Κεφάλαιον Α'. Ἡ προῖκα νὰ δίδεται εἰς τὸν καιρὸν τοῦ γάμου, καὶ κατ' οὐδένα τρόπον προτήτερα ἀπὸ τὸν γάμον· τὰ δὲ ἀκόλουθα τῆς προικὸς νὰ ξετιμῶνται ἀπὸ τοὺς διωρισμένους εἰς τοῦτο ἐπιστάτας, οἱ ὁποῖοι νὰ κράζωνται ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς τῆς νύμφης τὴν πέμπτην τῆς ἑβδομάδος πρὶν τοῦ γάμου, νὰ ξετιμοῦν κάτε ἓν ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ μὲ καθαρὰν συνείδησιν, καθὼς ἀξίζει, καὶ ὄχι καθὼς ἔτρεχεν ἕως τώρα ἀδιάκριτα τὸ ἥμισυ ἢ καὶ ὀλιγώτερον ἀπὸ ἐκεῖνο ὁποῦ κοστίζει, τὴν δὲ ἐκτίμησιν τῆς προικὸς σημειώνοντες νὰ τὴν δίδουν ὑπογεγραμμένην ἰδιοχείρως τοὺς συγγενεῖς τῆς νύμφης· τὴν ὁποίαν νὰ τὴν λαμβάνῃ ὁ γαμβρὸς ἀπὸ αὐτὴν ὕστερα ἀπὸ τὸ στεφάνωμα, ἔχοντας χρέος νὰ στέργῃ εἰς αὐτὴν καὶ νὰ μὴν ἠμπορῇ νὰ ἐναντιοῦται εἰς κανένα ἀπὸ ὅσα ἐκεῖνοι ἐδιώρισαν, καὶ εἰ μὲν εἰς τὰ ἀκόλουθα εἶναι μαζηλάρες, ὁμοίως καὶ προσκέφαλα χρυσαῖς ἢ κερκεφένιαις, ἠμποροῦν νὰ ἔχουν καὶ ἀπὸ μέσα ἕνα σόντισμα κεντητὸν μὲ ἐλαφρὰ κεντήματα, ὅμως μόνον· εἰ δὲ καὶ εἶναι μοναχὰ κεντημένα καὶ

μὲ βαρὺ κεντήματα, νὰ μὴν εἶναι διπλὰ τὰ σοντίσματα, ἀλλὰ τὸ κεντημένον καὶ ἕτερον ἀπὸ μέσα ἀκέντητον, μοναχὰ ἐπιστάτας διὰ τὴν ἐκτίμησιν νὰ ἐκλέγῃ κάθε ρουφέτι ἀπὸ τοὺς προκρίτους του δύο τοὺς προεστοτέρους καὶ διακριτικοὺς καὶ θεόφοβους, οἱ ὁποῖοι νὰ ἀκολουθοῦν, ὡς εἴρηται, καὶ νὰ λαμβάνουν διὰ τὸν κόπον τους ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς τῆς νύμφης ἀπὸ ἓν μανδήλιον ὁ καθ' εἷς, εἰδὲ καὶ τὰ πρόσωπα ὁποῦ ἔρχονται εἰς γάμου κοινωνίαν ἀναφέρονται εἰς διάφορα ρουφέτια νὰ πηγαίνουν ἐξετιμηταὶ ἕνας ἀπὸ τὸ ἓν καὶ ἄλλος ἀπὸ τὸ ἄλλο ρουφέτι.

Κεφάλαιον Β'. Ὁπόταν ἀντὶ μετρητὰ τάξῃ κανένας ὀσπήτιον, νὰ ξετιμᾶται ἀπὸ τοὺς διωρισμένους ἐπιστάτας ὡ. ἄνωθεν ἀφιλοπροσώπως καὶ μὲ ὀρθὴν συνείδησιν.

Κεφάλαιον Γ'. Ἔξω ἀπὸ τὰ διορισθέντα μετρητὰ καὶ ἀκόλουθα νὰ μὴ δίδῃ κανεὶς ἄλλο τίποτε εἴτε φορέματα, εἴτε χρυσαφικά, εἴτε ἀσημικά, κρυφίως ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, μήτε νὰ ὑπόσχεται καὶ νὰ τάζῃ κληρονομέαν ἢ μετρητὰ. ἢ νὰ βάνῃ καπιτάλι μὲ συμφωνίαν διὰ νὰ τὸν κάμῃ γαμβρόν.

Κεφάλαιον Δ'. Τὰ χαρίσματα καὶ τὰ δῶρα νὰ λείψουν παντελῶς καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη, καὶ μήτε ὁ γαμβρὸς νὰ στέλλῃ ἢ παρὼν, ἢ ἐρχόμενος ἀπὸ ταξείδια πολὺ ἢ ὀλίγον χάρισμα εἰς τὴν νύμφην, ἔξω ἀπὸ τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν, ἡ ὁποία εἶναι μία φορεσιὰ μοναχικὴ καὶ ὄχι διπλῆ, καὶ τῆς δουλεύτρας της ἢ βάγιας της ἂν τύχῃ καὶ ἔχῃ κανένα φόρεμα κατὰ τὴν τάξιν του· ὁμοίως καὶ τὰ σκλησίματα τῆς ἀποκρέω καὶ τῆς τυρινῆς καὶ λαμπρᾶς νὰ λείψουν ὁλότελα, ἤγουν ὄρνιθες καὶ ψάρια καὶ ἀρνία, μήτε ἀπὸ τὸ μέρος τῆς νύμφης νὰ στέλλεται τίποτε εἰς αὐτὸν, ἢ παρόντα, ἢ ὅταν ὑπάγῃ, ἢ ὅταν γυρίσῃ ἀπὸ ταξείδι, οὔτε εἰς τοὺς συγγενεῖς του· εἴτε ἄσπρα, εἴτε ντουλούκια, εἴτε ἄλλο κανένα δῶρον· πλὴν ὁπόταν πηγαίνῃ πρώτην φορὰν ὁ γαμβρὸς εἰς χαιρετισμὸν τῆς πενθερᾶς νὰ δίδῃ μόνον εἰς αὐτὴν ἓν μανδῆλι, εἰς δὲ τοὺς λοιποὺς, ὁποῦ φέρει μαζύ του νὰ μὴ δίδῃ τίποτε.

Κεφάλαιον Ε'. Μήτε μαζὶ, μήτε ἀντὶ τούτων ἄσπρα νὰ στέλλωνται πλέον ὅπου ἕως τώρα ἐστέλλοντο κατὰ τὴν συνήθειαν.

Κεφάλαιον ΣΤ'. Τὰ προξενητικὰ νὰ δίδωνται πρὸς πέντε τὰ ἑκατὸν, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ μὲν τρίτον μέρος νὰ τὸ λαμβάνῃ ὁ προξενητὴς ἢ οἱ προξενηταὶ, τὰ δὲ λοιπὰ οἱ συγγενεῖς τοῦ γαμβροῦ.

Κεφάλαιον Ζ'. Τέλειος καὶ ἀδιάλυτος ἀρραβὼν ἐννοεῖται καὶ ἀποφασίζεται κατὰ τὴν τοπικὴν συνήθειαν, ὁποῦ ἐξ ἀρχῆς ἐπεκράτησεν, ὁπόταν ἀλλαχθοῦν τὰ δακτυλίδια καὶ δοθῇ εἰς τὸν γαμβρὸν τὸ προικοσύμφωνον, καὶ τὰ προξενητικὰ, ἀλλὰ νὰ φυλάττεται ἡ παλαιὰ συνήθεια, ἤτοι νὰ πηγαίνουν ἀπὸ ἕνας ἢ δύο ἐξ ἑκατέρου μέρους ὁμοῦ μὲ τὸν ἐφημέριον, νὰ σημειώνηται τὸ αὐτὸ προικοσύμφωνον εἰς τὸν κώδηκα τῆς μητροπόλεως, ἢ τότε εὐθὺς, ἢ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὕστερον· εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν νὰ κράζωνται οἱ ἐξετιμηταὶ τῶν ἀκολούθων τῆς προικὸς, νὰ ἐρωτῶνται, καὶ νὰ μαρτυροῦν μὲ καθαρὰν συνείδησιν ἂν ἡ προῖκα εἶναι δοσμένη κατὰ τὴν τάξιν τοῦ ὑποκειμένου.

Κεφάλαιον Η'. Ἀνίσως κανένας ἀθετήσῃ τὸν ἀρραβῶνα εἴτε σημειωμένον εἰς τὸν προσδιωρισμένον κώδηκα τῆς μητροπόλεως, εἴτε τελειωμένον μόνον μὲ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ δακτυλιδίου καὶ τὴν δότιν τοῦ προικοσυμφώνου καὶ τῶν προξενητικῶν, ἄνευ τινὸς νομικοῦ κωλύματος, ὁ τοιοῦτος νὰ ἀφορίζηται καὶ νὰ ἐξωκκλησιάζηται καὶ νὰ μὴν ἔχῃ πλέον ἄδειαν νὰ ὑπανδρευθῇ εἰς τὴν παροῦσαν πόλιν ἢ ἐπαρχίαν μὲ ἄλλο ὑποκείμενον.

Κεφάλαιον Θ'. Προστέτι ἀνίσως γνωρισθῇ κανένας ὁλότελα αὐθάδης καὶ ἀπειθὴς καὶ παρήκοος καὶ παραβάτης τῆς κοινῆς ταύτης συμφωνίας καὶ ἀποφάσεως τάζοντας ἢ δίδοντας περισσότερα ἀπὸ τὰ διωρισμένα καὶ συντόμως εἰπεῖν ἀθετῶντας κανένα ἀπὸ ὅσα ἀποφασίσθησαν κοινῶς, εἰ μὲν ἡ παράβασις μένῃ φανερὰ πρὸ τοῦ στεφανώματος νὰ διαλύεται ὁ ἀρραβὼν καὶ νὰ ἐμποδίζηται τὸ συνοικέσιον, καὶ νὰ χωρίζηται, διδομένης καὶ ποινῆς ἐξ ἑκατέρου μέρους εἰς τὴν ἁγιωτάτην μητρόπολιν Ἰωαννίνων ἀπὸ διακόσια πεντήκοντα γρόσια· εἰ δὲ μετὰ τὸ στεφάνωμα, νὰ μὴ χωρίζηται, ἀλλὰ ὑπόσχεται ὁ πανιερώτατος ἡμῶν Δεσπότης νὰ λειτουργῇ καὶ νὰ μοιράζονται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν μαῦρα κηρία εἰς τοὺς χριστιανοὺς, καὶ νὰ ἀφορίζῃ καὶ νὰ ἐξωκκλησιάζῃ καὶ τὰ δύο μέρη τοῦ συνοικεσίου, καὶ τοὺς μεσάζοντας καὶ τοὺς προξενητὰς, καὶ τοὺς συνεργοὺς, καὶ τοὺς συνδρομητὰς κοινῶς πέρνωντας, καὶ διὰ ποινὴν ἀπὸ κάθε μέρος ἀπὸ τριακόσια γρόσια, καὶ πρὸς τούτοις νὰ τοὺς κατατρέχῃ κοινῶς μὲ τὴν συνδρομὴν καὶ κοινότητα τῶν λοιπῶν χριστιανῶν, καὶ ἐξωτερικῶς, ἕως οὗ ἢ νὰ ἐξωδεύσῃ ἐκεῖ ἢ νὰ δώσῃ εἰς τὸ κοινὸν τῆς πολιτείας τὰ ὅσα ἐπῆρε παραπάνω ἀπὸ ὅ,τι τοῦ ἐτύχαινε καὶ τοῦ ἐδιωρίσθη ὡς ἄνωθεν· εἰ δὲ κανένας διὰ συγγένειαν ἢ φιλοπροσωπίαν ἢ χατῆρι ἢ ἄλλο κανένα ἠντερέσω ἀμελήσῃ τὴν τοιαύτην καταδρομὴν καὶ δὲν συντρίξῃ διὰ τὸ κοινὸν καλὸν καὶ τὸν σωφρονισμὸν τῶν ἀπειθῶν καὶ τὴν σύστασιν τῆς κοινωφελοῦς ταύτης συμφωνίας, ὁ τοιοῦτος νὰ ἔχῃ ἀντίδικον τὸν ἀδέκαστον κριτὴν καὶ νὰ ἀποδώσῃ λόγον ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως· ἡ προορισθεῖσα ποινὴ ἐννοεῖται τῆς πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως εἰς δὲ τὰς λοιπὰς τάξεις κατὰ ἀναλογίαν τῆς προικός.

Κεφάλαιον Ι'. Ἀνίσως ὁ ἀρραβὼν ἐνεργηθῇ καὶ τελειωθῇ εἰς ἄλλον τόπον ἔξω ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα, εἰ μὲν καὶ γένῃ κατὰ τὴν κοινὴν ταύτην συμφωνίαν καὶ παροῦσαν διάταξιν ἀπαράλλακτα, νὰ ἔχῃ τὴν ἰσχὺν καὶ νὰ εἶναι ἀδιάλυτος· εἰ δὲ τελειωθῇ κατ' ἄλλον τρόπον νὰ εἶναι ἄκυρος καὶ ἀνίσχυρος καὶ νὰ διαλύεται καὶ νὰ χωρίζηται τὸ συνοικέσιον καὶ νὰ δίδεται καὶ ἡ προρρηθεῖσα ποινὴ εἰς τὴν ἁγιωτάτην μητρόπολιν, ἤτοι τὰ διακόσια πεντήκοντα γρόσια.

Κεφάλαιον ΙΑ'. Οἱ προξενηταὶ ἀνίσως ἢ ἐξ οἰκείας γνώμης ἢ βαλμένοι ἀπὸ ἄλλους τάξουν περισσότερα ἀπὸ τὰ διωρισμένα νὰ παιδεύωνται κατὰ τὴν παιδείαν ὁποῦ τοὺς ἁρμόζει καὶ κατ' ἀξίαν τοῦ σφάλματος.

Κεφάλαιον ΙΒ'. Αἱ γυναῖκες νὰ μὴν ἔχουν ἄδειαν νὰ φοροῦν εἰς τὰ σοκάκια ἢ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἄλλο κανένα ἀπὸ τὰ συνειθισμένα τζοβαϊρικὰ, εἰμὴ μόνον τὸ κεμέρι καὶ τὰ σκουλαρίκια, καὶ αὐτὰ χωρὶς φλωρὶ, καὶ ταῖς λεγόμεναις πόχαις ἀπὸ μαργαριτάρι, ἔξω ἀπὸ ταῖς νεόνυμφαις, διὰ μίαν καὶ μόνην φορὰν, ὅταν μετὰ τὸν γάμον τὰς εὐνάλουν πρώτην φορὰν εἰς τὴν ἐκκλησίαν· μετὰ ταῦτα νὰ ἀκολουθοῦν αὐταῖς ὡσὰν αἱ ἄλλαις· εἰ δὲ παραβῇ καμμία τὴν κοινὴν ταύτην ἀπόφασιν, νὰ ἀφορίζεται καὶ νὰ ἐξωκκλησιάζεται.

Αὐτὴ εἶναι ἡ κοινὴ γνώμη ἁπάντων καὶ ἀπόφασις τοῦ τε πανιερωτάτου ἡμῶν αὐθέντου καὶ θεσπότου κυρίου Παϊσίου, καὶ τῶν ἐντιμοτάτων κληρικῶν καὶ ἀρχόντων, καὶ χρησιμωτάτων πρωτομαϊστόρων καὶ προκρίτων τῶν ρουφετίων καὶ ἅπαξ ἁπλῶς ὅλων τῶν ἐν τῇ πκρούτῃ πόλει χριστιανῶν ὑποσχεθέντων πάν-

των νὰ φυλάξουν τὸν προρρηθέντα διορισμὸν καὶ νὰ συντρέχουν χρείας καλούσης εἰς κάθε καιρὸν ὁμοθυμαδὸν ἢ καὶ νὰ διαφεντεύουν τὸ δίκαιον καὶ τὴν σύστασιν τῆς πατρίδος τὸ κατὰ δύναμιν. Ὁ δὲ πανιερώτατος ἡμῶν δεσπότης διὰ τὸν ἔνθεον ζῆλον ὁπού ἔχει πρὸς σύστασιν τῆς ἐπαρχίας του καὶ τήρησιν καὶ διαμονὴν τῶν ἐνταῦθα διορισθέντων, συμφὰ ὁποῦ ἐξεφώνησεν εἰς ἐπήκοον πάντων, ὅτι ἂν ἀθετήσῃ κανένα ἀπὸ αὐτὰ νὰ ἦναι παρητημένος ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν του, ἔδωκε ἀκόμη ἄδειαν εἰς τοὺς χριστιανοὺς ὅτι ἀνέωσ ἢ διὰ ἠντερέσω, ἢ διὰ χατῆρι, ἢ διὰ φιλοπροσωπίαν παρέβη αὐτὰ πολὺ ἢ ὀλίγον καὶ χαλάσῃ καὶ ἀνατρέψῃ τὴν κοινὴν ἀπόφασιν, νὰ τὸν κυνηγοῦν ὅλοι καὶ νὰ τὸν κατατρέχουν κοινῶς ὡς λυμεῶνα καὶ πολέμιον τῆς κοινῆς ταύτης ἀποφάσεως καὶ συστάσεως. Ἀρὰς καὶ ἀφορισμοὺς δὲν προσθέτομεν· ἀρκετοὶ εἶναι διὰ τοὺς ἀπειθεῖς οἱ προλαβόντες, καὶ ἂς γένῃ εἰς ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἔλεως! ἀλλὰ ἀφίνομεν κάθε ἕναν νὰ ἐννοήσῃ τὸ φοβερὸν βῆμα τοῦ ἀδεκάστου κριτοῦ καὶ τὴν μέλλουσαν κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ,αψοζ΄, ἰανουαρίου λ΄.

Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Ἰωαννίνων ΠΑΙΣΙΟΣ βεβαιοῖ.
Κοσμᾶς ἱερεὺς οἰκονόμος Ἰωαννίνων καὶ διδάσκαλος βεβαιοῖ.
Τρύφων ἱερομόναχος βεβαιοῖ.
Χριστόδουλος ἱερεὺς βεβαιοῖ.

Καὶ καθ' ἑξῆς οἱ ἄρχοντες καὶ προεστοὶ τῆς πολιτείας ἕκαστος ἰδιοχείρως ὑποβεβαιοῖ.

Ταῦτα τῷ 1776, ἅτινα ὅμως ὅμοια φαίνονται μοι τοῖς ἐν τέλει τοῦ ΙΖ΄ αἰῶνος ὑπὸ τῶν κατοίκων τῶν Ἰωαννίνων ἀπορασισθεῖσιν, ἀφοῦ τὸ μὲν ἔγγραφον ἐπικύρωσίς ἐστι Τόμου προηγουμένου, μᾶλλον δ' εἰπεῖν ἀνανέωσις, τὸ δ' ἐκδοθὲν γράμμα τοῦ πατριάρχου Καλλινίκου Β΄ τοῦ Ἀκαρνᾶνος παρέχει ἡμῖν τοῦτο συμπεραίναι· ὥστε δέον 'ν' ἀναδράμωμεν εἰς τὸν πρῶτον Τόμον, ὅπως ἐκείνου τὴν γένεσιν ἐξετάσωμεν καὶ τοὺς λόγους τῆς συντάξεως ἀνακαλύψωμεν· ἄριστον εἰς ἔρευναν θέμα, διδάξον ἡμῖν καὶ πάλιν τὴν μέριμναν τοῦ κλήρου πρὸς διαρρύθμισιν ἐκλελυμένων ἠθῶν, καὶ πρὸς σωτηρίαν τῆς πολιτείας, ὡς αὐτὸ λέγει τὸ νῦν ἐκδιδόμενον ἔγγραφον[1]. Ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ ΙΖ΄ αἰῶνος ἡ πρώτη αὕτη τῆς Ἠπείρου πόλις διέπρεπε διά τε τὸ πλῆθος τῶν κατοίκων, διὰ τὸν ἀπὸ τοῦ ἐμπορίου προχεόμενον πλοῦτον καὶ τὴν λαμπρότητα, καθὰ γράφει ὁ περιηγητὴς Σπὼν[2], καὶ τὸν πλοῦτον ἐπ' ἀγαθῷ τῶν ὀρθοδόξων, εἰς τὴν πνευματικὴν αὐτῶν ἀνάπτυξιν ἔβλεπε δαπανώμενον. Ἐπιφάνιος ὁ Ἡγούμενος πλουσίους αὐτῇ προικοδοτῶν πόρους ἵδρυε σχολήν, πρὸ τῶν μέσων τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος, ἀπὸ δὲ τοῦ 1675 ἑτέραν συνίστα ὁ Ἐμμανουὴλ Γκιούμας. Λόγιοι καὶ διδάσκαλοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ ἐτίμων τὴν κοινωνίαν τῶν ἐκεῖ ὀρθοδόξων, παρ' ᾗ πρώτη σκέψις ἐγένετο καὶ περὶ μορφώσεως ἱερέων καταλλήλων καὶ χρησίμων, ἐπικουρούντων ταῖς ἀνάγκαις τοῦ λαοῦ. Εὐρωπαῖοι συνέκρινον τῇ Μασσαλίᾳ τὴν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων διά τε τὸ ἐμπόριον καὶ τὸν πληθυσμόν, περὶ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ΙΖ΄ ἑκατονταετηρίδος, ἡ πολυτέλεια ἔβαινεν ἐν αὐτῇ καλπάζουσα, ἡ χλιδὴ καὶ ἡ ἔκλυσις τῶν ἠθῶν ἐπέβαλλε τοῖς κληρικοῖς καὶ τοῖς ἀσκηταῖς 'να διδάσκωσι πρὸ πάντων εἰς τὰς γυναῖκας τὰ χριστιανικὰ αὐτῶν καθήκοντα. Ἔζων ἐπὶ τῆς ἀρχιερατείας τοῦ χίου Κλήμεντος οἱ διάσημοι διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν ἀσκηταὶ Δαβίδ, Παρθένιος καὶ Δαμιανός, παρὰ τῇ μονῇ τῶν Πατέρων τὸν ἀσκητικὸν ἀνύοντες δίαυλον· ζῆλον ἀνεζωσμένοι θεῖον ἐξέπεμψαν εἰς Ἰωάννινα πρός τε τὸν Κλήμεντα καὶ τοὺς ὀρθοδόξους τῆς πόλεως γράμματα παραινετικά, στηλιτεύοντες ἣν παρετήρουν ἄκραν ἀσέβειαν τῶν κατοίκων, καταλυόντων τὰς νηστίμους ἡμέρας τετράδα καὶ παρασκευήν, χρωμένων δὲ ψιμμυθίῳ τῶν γυναικῶν, δι' ἃ ἐπισείουσιν οὗτοι τὸν φόβον τῆς θείας ἀγανακτήσεως ἐπὶ τὰς ψιμμυθιουμένας καὶ τοὺς μὴ νηστεύοντας, ἀπελπίζοντες τέλεον τὴν σωτηρίαν αὐτῶν, ἧς οὐδὲ διὰ τῶν ἐλεημοσυνῶν ἢ ἄλλων ἀγαθοεργιῶν δυνατόν ἐστι 'να ἐπιτύχωσιν, ὡς ἔγραφον. Ἡ ἐπιστολὴ ἐξεδόθη ὑπὸ Παϊσίου ἱερομονάχου τοῦ Μικροῦ, ὅστις μακρὸν ἔγραψε νουθετικὸν ποίημα ἀποτρέπον ἀπὸ τοιαύτης ἀσεβείας[3]· ἀλλὰ τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Ἐκκλησίας ἠκολούθουν οἱ ἀσκηταὶ οὗτοι. Ἔτι ἀπὸ τοῦ Δ΄ αἰῶνος Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς ἀπεδοκίμαζε τὸ πυργοῦσθαι τὰς γυναικείας κεφαλὰς, ὡς ἔλεγε, νόθοις πλοκάμοισιν, ὡς ἀποτρόπαιον ἐνόμιζε τὸ Θεοῦ μορφὰς ἐπαλείφειν «χρώμασιν αἰσχροῖς—ὥστε προσωπεῖον, κοὐχὶ πρόσωπον φέρειν»· ἄλλοι δέ τινες καὶ αὐτὰς ἀπεδοκίμαζον τὰς εἰς τοὺς θείους ναοὺς προελεύσεις καὶ στάσεις τῶν γυναικῶν μετὰ πολυτίμων κοσμημάτων ὡς εἰ μετέβαινον εἰς χορόν, κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν λέξιν τοῦ χρυσορρήμονος. Ζῶσαν εἰκόνα διδασκαλίας ἁγίας ἀφῆκεν ἡμῖν ἐν τῇ Φιλοθέῳ αὐτοῦ Ἱστορίᾳ ὁ ἱερὸς Θεοδώρητος ὁ Κύρου, τὰς πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ σωτηρίους συμβουλὰς τοῦ ὁσίου Πέτρου τοῦ Γαλάτου. Αὕτη παθοῦσα τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν, μόλις τὸ εἰ-

1. Τὸ ἔγγραφον μετέγραψα ἀπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 8 χειρογράφου τῆς Ἑλληνικῆς ἐν Τζιβαλίῳ Σχολῆς, ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἐν τῇ σειρᾷ τῶν «Κανονικῶν Διατάξεων» ἔκδοσιν τοῦ τὸν Τόμον ἐπικυροῦντος γράμματος τοῦ πατριάρχου Καλλινίκου Β΄ Ἀκαρνᾶνος.

2. Παρὰ Παναγιώτῃ Ἀραβαντινῷ· Χρονογραφία Ἠπείρου· τόμ. Β΄, σελ. 224.

3. Γνῶμαι ἠθικαί, καὶ πολιτικαί, ἔτι δὲ συμβουλαί, καὶ προστάγματα θεῖα τε καὶ πνευματικά, αἰνίγματά τινα, καὶ στίχοι κακρινικοί, καὶ ἕτεροι στίχοι περιέχοντες τὰ εἰκοσιτέσσαρα γράμματα, τὰ μηνολόγια, ἄλλοι στίχοι εἰς ἀρετὰς καὶ κακίας. Πρὸς τοῖς δὲ ὁ ἔπαινος Ἰωαννίνων· καὶ ἡ τοῦ Πιλάτου κατὰ Χριστοῦ θεοστυγὴς ἀπόφασις· ἡ ὑπερβολικὴ ψυχρότης γενομένη ἐν τῇ τῶν Ἰωαννίνων λίμνῃ. Συντεθεῖσαι παρὰ τοῦ ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς πατράσι σοφωτάτου κὺρ Παϊσίου τοῦ Μικροῦ ἐν τοῖς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοὐπίκλην Βησσαρίωνος ἱερᾶς Μονῆς· πρὸς ὠφέλειαν τῶν μετιόντων νουνεχῶς· νῦν τὸ πρῶτον τυπωθεῖσαι, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθεῖσαι. Ἐνετίησιν. 1778. ἀφοῖ· παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων· σελ. 71—εἰς Δ΄. Αἱ συμβουλαὶ ἐκτείνονται ἀπὸ σελίδος 3—45, ἡ δὲ τῶν ἀσκητῶν ἐπιστολὴ κεῖται ἐν σελ. 23—24.

κοστὸν τρίτον ἔτος τῆς ἡλικίας ἀνύουσα, προσῆλθεν ἐξαιτουμένη πρὸς ἅπασιν τὴν εὐχὴν τοῦ ὁσίου ἀνθρώπου· ἀλλ' ἔδραμε πρὸς τὸν θεῖον ἄνθρωπον, ὡς ὁ ἐπιφανὴς αὐτῆς υἱὸς γράφει[4], «περικείμενα δὲ εἶχεν ἕρματα, καὶ περιδέραια, καὶ τἄλλα χρυσία, καὶ τὴν ποικίλην ἐσθῆτα τὴν ἐκ σηρικῶν νημάτων ὑφασμένην· οὐδέπω γὰρ τῆς ἀρετῆς τῆς τελειοτέρας ἐγεύετο· ἦνθει δὲ καὶ τῷ χρόνῳ, καὶ τοῦ τῆς νεότητος ἠνείχετο κόσμου· ἡ θεσπεσία τοίνυν κεφαλὴ τὰ τοιαῦτα θεασαμένη, τῆς φιλοκοσμίας πρότερον τὴν ἀρρωστίαν ἰάσατο, τοιοῖδε λόγοις χρησάμενος· εἰπέ μοι, ἔφη, τέκνον, τῇ γὰρ αὐτοῦ χρήσομαι φωνῇ, καὶ οὐκ ἀμείψω τῆς ἁγίας ἐκείνης γλώττης τὸ πρόσρημα· εἴ τις ζωγράφος, εὖ μάλα τὴν τέχνην ἠσκημένος, εἰκόνα τινὰ γράψειεν, ὡς νόμος ὑπαγορεύει τῆς τέχνης, καὶ ταύτην προθείη τοῖς βουλομένοις ὁρᾶν· ἀφικόμενος δέ τις ἕτερος, ἐκείνην μὲν τὴν τέχνην οὐκ ἀκριβῶς ἐπιστάμενος, σχεδιάζων δὲ πρὸς τὸ δοκοῦν ἃ ἀναγράψαι θελήσειεν, εἶτα μεμψάμενος τῇ τεχνικῇ ἐκείνῃ ζωγραφίᾳ, προσθείη μὲν ταῖς ὀρρύσι καὶ ταῖς βλεφαρίσι μακροτέρας γραμμὰς, λευκότερον δὲ τὸ πρόσωπον ἀποφήνειεν, καὶ ταῖς παρειαῖς τοῦ ἐρυθροῦ χρώματος ἐπεμβάλοι, οὗ σοι δοκεῖ τὸν πρότερον εἰκότως ἀγανακτῆσαι ζωγράφον, ὡς τῆς τέχνης αὐτῷ λίαν ὑβρισμένης, καὶ προσθήκας ὧν οὐκ ἔδειτο ὑπὸ ἀμαθοῦς δεξιᾶς δεξαμένης; οὐκοῦν, ἔφη, καὶ τὸν τῶν ἁπάντων δημιουργόν, καὶ τῆς ὑμετέρας φύσεως πλάστην τε καὶ ζωγράφον, ἀγανακτεῖν πιστεύετε, ὅτι τῆς ἀρρήτου σοφίας ἐκείνης ἀμαθίαν κατηγορεῖτε· οὐ γὰρ ἂν τὸ ἐρυθρὸν καὶ λευκὸν καὶ μέλαν ἐπεχέατε χρῶμα, εἰ μὴ ἐνδεῖν ὑμῖν ταύτης ἐνομίζετε τῆς προσθήκης· δεῖσθαι δὲ τούτων ὑπολαμβάνουσαν τὸ σῶμα, ἀσθένειαν καταψηφίζεσθε τοῦ ποιητοῦ· προσήκει δὲ εἰδέναι, ὅτι σύμμετρον ἔχει τῇ βουλήσει τὴν δύναμιν· πάντα γὰρ, ἧ φησὶν ὁ Δαβὶδ, ὅσα ἠθέλησεν ὁ Κύριος ἐποίησε, τὸ δὲ συνοῖσον ἅπασι προθυμούμενος, ὅσα λωβᾶται οὐ δίδωσι· μὴ τοίνυν διαφθείρετε τοῦ Θεοῦ τὴν εἰκόνα, μηδὲ πειρᾶσθε προστιθέναι ἅπερ ὁ σοφὸς οὐκ ἔδωκε, μηδὲ τὸ νόθον τοῦτο ἐπινοεῖτε κάλλος, ὃ καὶ ταῖς σωφρονούσαις λυμαίνεται τοῖς ὁρῶσιν ἐπιβουλεῦον». Τῇ διδασκαλίᾳ τῶν Πατέρων ἀκολουθοῦντες οἱ τρεῖς ἀσκηταὶ ὀρθὰ μὲν ἔγραφον καὶ πρέποντα παρῄνουν εἰς ἄνδρας καὶ γυναῖκας, ἀλλ' οὐδὲν πλέον περὶ τῆς ἐν Ἰωαννίνοις ἐκλύσεως τῶν ἠθῶν λέγουσι. Παΐσιος ὁ Μικρὸς στιχουργῶν ἔπαινον τῶν Ἰωαννίνων εἰς διακοσίους εἴκοσι τέσσαρας πολιτικοὺς στίχους ἐκτεινόμενον[5], ἐπαινεῖ τὸ κλῖμα τῆς πόλεως, τὴν εὐκρασίαν τοῦ ἀέρος, τῶν ὁδῶν τὴν καθαρότητα, τὸ τῶν ἀγροκηπίων ἐπιτερπὲς, ἀλλὰ τὸ κυριώτερον τὴν φιλομάθειαν τῶν κατοίκων, πλουσίων καὶ πτωχῶν, ἰθαγενῶν τε καὶ ξένων, παρορμᾷ πάντας εἰς μάθησιν, ἐπαινεῖ δὲ τῶν ἐκεῖ ὀρθοδόξων τὴν εἰς τὰς χήρας, τὰ ὀρφανὰ καὶ τοὺς πένητας συμπάθειαν, καὶ θαυμάζει τὴν ἀρετὴν τῶν διδασκάλων καὶ τῶν κληρικῶν διδασκόντων τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν ἕως οὗ ἀπὸ τῶν ζιζανίων χωρισθῇ ὁ σῖτος. Τοσοῦτον ἦν προηγμένη ἡ ὁμογενὴς κοινωνία τῆς ἠπειρωτικῆς μητροπόλεως, ἅρα τε τῷ ὑλικῷ πλούτῳ τῷ συνήθως κακίας ἢ καλοκἀγαθίας ὑπηρέτῃ γινομένῳ, κατὰ τὸ παλαίφατον, ἠθικὸν κομῶσα πλοῦτον τὴν εἰς τὰς ἐπιστήμας ἐπίδοσιν καὶ τὴν εἰς τὰ γράμματα προκοπήν, ὥστε «ὅτε κατὰ τὸ 1686—λέγει ὁ Ἀραβαντινός[6]—ἀπεστάλη μητροπολίτης Ἰωαννίνων Κλήμης ὁ Χῖος, ἀνὴρ ἀμαθέστατος, ἐκίνησε τὴν κατ' αὐτοῦ περιρρόνησιν τῶν τότε φιλομαθῶν Ἰωαννιτῶν, οἵτινες καὶ συνεφώνησαν ἐν τάχει ἵνα ἀποταθῶσιν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, ζητοῦντες τὴν ἀντικατάστασιν αὐτοῦ· ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος συναισθανθεὶς τὰ δίκαια τοῦ τοιούτου ποιμνίου, ἐζήτησε τὴν εὐμένειαν τῶν προϊσταμένων, συγκατετέθησαν ἐκεῖνοι ἵνα μὴ ζητήσωσι τὴν ἔξωσιν αὐτοῦ ἐὰν ὑπέσχετο, ἵνα ἐνασχοληθῇ μετὰ ζήλου καὶ διαρκείας εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς ἑλληνικῆς ἐγκυκλοπαιδείας· τούτου γενομένου δεκτοῦ ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα, πρὸς τὸν σκοπὸν ἐκεῖνον ἐπεφορτίσθη παρὰ τῶν Ἰωαννιτῶν ὁ ἐξ Ἰωαννίνων Βησσαρίων ὁ Μακρὸς, ὁ τέως διδάσκαλος τῆς πόλεως χρηματίσας, καὶ τότε ἐν τῷ μοναστηρίῳ τοῦ ἁγίου Γεωργίου τῶν Αὐγικάδων μονάζων. Εἰς τὸ μοναστήριον ὅθεν ἐκεῖνο μετέβη ἀμέσως ὁ μητροπολίτης, καὶ διὰ πολλῆς προθυμίας, ἐν πενταετεῖ διαστήματι, ἐξεπαιδεύθη ὑπὸ τὸν Βησσαρίωνα τὰ τότε παραδιδόμενα ἐγκύκλια μαθήματα, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν μητρόπολίν του». (ἕπεται συνέχεια).

ΜΑΝΟΥΗΛ ΙΩ. ΓΕΔΕΩΝ

4. Θεοδωρ. Φιλοθ. Ἱστορία. Θ', Πέτρος· ἔκδ. Εὐγενίου Βουλγάρεως· τόμ. Γ' σελ. 1188—1190.

5. βλ. τοῦ ἐν 3 σημειώσει βιβλίου σελ. 57—63.

6. Χρονογρ. Ἠπείρου, Β', σελ. 224—225.

ΑΓΓΕΛΙΑ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ἔχομεν ὑπ' ὄψει τὸ πρῶτον φυλλάδιον τοῦ περιοδικοῦ *Στερεώματος*, ὅπερ ἐκδίδουσιν οἱ φιλόπονοι καθηγηταὶ Ν. Εὐσταθίου καὶ Εὐστ. Ποππέσκος. Τεῦχος ἐκ 16 διστήλων σελίδων, σχήματος Δου, κάλλιστα καὶ μετὰ φιλοκαλίας ἐκτετυπωμένον ἐπὶ λαμπροῦ χάρτου ὕλην ἀξιανάγνωστον ἐγκλείον ἐπικυροῖ πᾶν ὅτι οἱ ἐκδόται ὑπέσχοντο. Ἡ ὕλη καλὴ δι' οἰκογενείας· τὰ ἄρθρα ἐκλελεγμένα. Διατριβὰς δημοσιεύουσιν ἐν τῷ Α' τεύχει ἡ κ. Καλλιόπη Κεχαγιᾶ καὶ οἱ κκ. Χρ. Χατζηχρήστου, Γ. Παπαρρόδου, Ν. Δεστουνιάνος, Κ. Ἀσλανίδης καὶ Μ. Ἰω. Γεδεών.—Προσωπογραφία σεπτὴ κοσμεῖ τὸ τεῦχος ἡ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κ. Διονυσίου Ε' τοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως.—Συνιστῶμεν ἐξακολούθησιν ἀδιάσπαστον τῆς ἐπιτυχοῦς πορείας, ἣν ἀπὸ τοῦ πρώτου φυλλαδίου διεχάραξαν οἱ κκ. ἐκδόται.

Ἐξεδόθη τὸ Α' καὶ Β' τεῦχος τοῦ ΙΑ' τόμου τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐκδιδομένου ἐκκλησιαστικοῦ περιοδικοῦ Σωτῆρος, ἐν ᾧ περιέχονται ταῦτα: Ἑρμηνεία εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλίαν τοῦ Σωτῆρος. (Περὶ τοῦ ἀδίκου ἐλέγχου τῶν ἀλλοτρίων ἁμαρτημάτων—Συνιστῶνται αἱ προσευχαὶ καὶ αἱ αἰτήσεις—Περὶ τῶν πρὸς τὸν πλησίον ἡμῶν καθηκόντων—Περὶ τῶν δύο ὁδῶν—Περὶ γνωρισμάτων τῶν ψευδοπροφητῶν—Διάκρισις τῆς ἀληθοῦς καὶ εἰλικρινοῦς εὐσεβείας ἀπὸ τῆς ψευδοῦς καὶ πεπλασμένης—Ἐπίλογος), ὑπὸ Ζησίμου Γ. Π. Τυπάλδου.—Γνῶμαι περὶ Ἱερατικῶν Σχολῶν, ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Σύρου κλ. κ. Μεθοδίου.—Λόγος ἀπαγγελθεὶς ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ, ὑπὸ Α. Διομήδους Κυριακοῦ.—Περὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις ναοῦ τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης ἱστορικὴ ἔκθεσις, ὑπὸ Γρ. Μπουρνιᾶ.—Τὸ νέον ἔτος 1888, ὑπὸ Ι. Ε. Μεσολωρᾶ.—Ἑρμηνεία εἰς τὸν ΛΓ' ψαλμόν, ὑπὸ Ἰω. Μαρτίνου πρεσβυτέρου.—Περὶ λέξεών τινων ἑβραϊκῶν, σημαινουσῶν μέτρα ἢ σταθμά, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ.—Κοινωνικαί τινες παρατηρήσεις καὶ ἰδίᾳ τὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως διὰ βραχέων, ὑπὸ Παμφίλου Α. Φαρμακίδου.—Ἡ μήτηρ τῶν Ὀυέτλεϋ, ὑπὸ Ι. Μ.—Δύο συγγραφαὶ Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών, ὑπὸ Γ. Ἀναπάκη.—Εἰδήσεις.

Οἱ ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν πραγμάτων τῶν ὑπὸ τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον ὀρθοδόξων χριστιανῶν, ἀνατυπωθέντες ἐπιμελείᾳ τῆς τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον διευθυνούσης ἐπιτροπῆς, πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ Τυπογραφείου καὶ ἐν τοῖς κυριωτέροις βιβλιοπωλείοις ἀντὶ γρ. 5.

ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΟΝ, παριέχον τὰς θείας καὶ ἱερὰς ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ *Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου καὶ Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου, ἤτοι τῶν προηγιασμένων· ἔτι δὲ καὶ τὰς τάξεις πασῶν τῶν χειροτονιῶν, τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἀρραβῶνος καὶ τοῦ στεφανώματος, τὴν ἀκολουθίαν τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ, καὶ μέρος τῆς ἱερᾶς μεταλήψεως, καὶ ἄλλας ἀναγκαίας τοῖς ἀρχιερεῦσιν εὐχάς, ἐκδοθὲν ἤδη εἰς χρῆσιν τῶν ἀρχιερέων, ἐπιμελείᾳ συντόνῳ τῶν πανιερωτάτων ἐφόρων τῆς πατριαρχικῆς τυπογραφίας. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ΑΩΚ'. 1820· Ἄδειᾳ καὶ κελεύσματι τῆς ἱερᾶς Συνόδου.*

Ἀντίτυπά τινα τοῦ ἀνωτέρου ἀρχιερατικοῦ (*Φυλλάδας*) ἐκτετυπωμένα λίαν φιλοκάλως καὶ ἐπὶ καλοῦ χάρτου ἐν ἔτει 1820 πωλοῦνται ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Τυπογραφείῳ πρὸς γρ. 40 ἕκαστον, ἄδετα.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἐπιθυμοῦντες νὰ λάβωσι τοῦτο πολυτελῶς δεδεμένον ἀπευθυνθήτωσαν τῇ Ἐπιτροπῇ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἀριθ. πρωτ. 1662.

Προσκαλεῖται ὁ Παῦλος Ἀραπίδης ἀγνώστου τυγχάνων διαμονῆς καὶ κατοικίας, ὅπως μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμέρας ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως παραστῇ ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, διότι ἐνάγεται ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Φωτεινῆς Ἀραπίδη. Ἐν περιπτώσει δὲ μὴ ἐμφανίσεως αὐτοῦ κατὰ τὴν ὁριζομένην δικάσιμον ἡμέραν δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα δημοσιευθήσεται τρὶς διὰ τῆς *Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας* καὶ τοῦ *Νεολόγου*.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ 4 μαΐου 1888.

Ὁ πρόεδρος

† Ὁ Ἴμβρου ΠΑΙΣΙΟΣ

Ὁ γραμματεὺς

Ἱεροδ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ.

Ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον, τῇ 6 μαΐου 1888.

Ὁ γραμματεὺς

Ἱεροδ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

Ἡ τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων καὶ παντὸς εἴδους ἐντύπων εἴς τε τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, πάσης ἐργασίας ἐκτελουμένης μετὰ ταχύτητος, φιλοκαλίας καὶ εἰς τιμὰς λίαν συγκαταβατικάς. Τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον ἐφωδιασμένον διὰ ποικίλων καὶ κομψῶν ἑλληνικῶν καὶ λατινικῶν χαρακτήρων ἐπλουτίσθη καὶ διὰ νέας σειρᾶς τοιούτων.

Παραγγελίαι τυπογραφικῶν ἐργασιῶν γίνονται ὁμοίως δεκταὶ καὶ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν.

Διὰ πᾶσαν τυπογραφικὴν ἐργασίαν ἀπευθυντέον τῷ ἐπόπτῃ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου κ. Ἰωάννῃ Δ. Ταντταλίδῃ, γραμματεῖ τοῦ πατριαρχικοῦ Γραφείου.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, 18 Μαΐου 1888.

Ἡ Διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗΝ

ΕΤΟΣ Η'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 25 ΜΑΪΟΥ 1888 **ΑΡΙΘ. 28.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἡρακλείας **Γερμανὸς** (πρόεδρος)
Ἀρχιμανδ. **Γρ. Παλαμᾶς**
Γεράσ. Σ. Δώριζας
Ἀρχιγρ. Ἱ. Συνόδ. **Κωνστ. Ἀλεξανδρίδης** (ταμίας)
Ἰωάν. Δ. Τανταλίδης (γραμματεύς).

Ἀρχισυντάκτης **Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών**

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἥμίση.

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Νοεμβρίου καὶ τὴν 1 Μαΐου.

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Ἡρακλείας κ. Γερμανῷ Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς· Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».— Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου Ἱερολ. κ. Κωνσταντίνου Ἀλεξανδρίδου (ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου).

Περιεχομενα

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά— Ἐγκύκλιος πατριαρχ. καὶ συνοδικὴ περὶ μεταβιβάσεως ἀκινήτων κτημάτων λόγῳ προικός— Ἔκθεσις τῆς καταστάσεως τῆς πατριαρχ. Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ὑπὸ τοῦ σχολάρχου ἀρχιμανδρ. κ. Γρ. Παλαμᾶ —Αἱ περὶ προικοδοσίας ἐπαρχιακαὶ καὶ πατριαρχικαὶ διατάξεις· ὑπὸ Μ. Ἰ. Γεδεών— Ἀγγελία βιβλίων— Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον.

Παράρτημα—Κανονικαὶ διατάξεις τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως (σελ. 217—224).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Τῷ σαββάτῳ (21 λήγοντος) ἐγένετο ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ἡ χειροτονία τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου Συνάδων κ. Ἀνθίμου ὑπὸ τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Μογλενῶν, Χαλδείας καὶ Χαλεπίου.

— Τῇ κυριακῇ (22) ἐγένετο ἐν τῷ αὐτῷ ἱερῷ ναῷ, καθὰ προηγγελθη, ἡ χειροτονία τοῦ νέου μητροπολίτου Τραπεζοῦντος πανιερ. κ. Φιλαρέτου, συλλειτουργούντων τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Νικαίας, Βιζύης, Γρεβενῶν, Σισανίου, Χαλδείας, Χαλεπίου καὶ τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου Συνάδων, ἐν μέσῳ πυκνοῦ ἐκκλησιάσματος, ἐν ᾧ καὶ πλεῖστοι τῶν ἐπαρχιωτῶν αὐτοῦ.

— Κληρικὸν μέλος τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου, ἀντὶ τοῦ ἀποσυρθέντος ἀπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου πανιερ. μητροπολίτου Γρεβενῶν κ. Κλήμεντος, διωρίσθη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Νικαίας κ. Σωφρόνιος.

— Ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἐξετάσεων τῆς Πατριαρχ. Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, ἐγένετο τῇ προχθὲς κυριακῇ (22) ἡ λαγοδοσία τῆς διευθύνσεως. Τὴν ἐναρκτήριον ἱερὰν τελετὴν ηὐλόγησεν ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, ὅστις παρέστη μετὰ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν παρόντων ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐφορίας, πλὴν τοῦ σεβ. προέδρου, τῶν ἀξιοτίμων κκ. Φρ. Μαυρογορδάτου καὶ Στ. Ι. Βουτυρᾶ, τῶν διευθυντῶν τῶν ἐν Χάλκῃ σχολῶν Ἐμπορικῆς καὶ Θεολογικῆς ὡς καὶ τῆς ἐν Σταυροδρομίῳ ἑνοριακῆς σχολῆς τῶν ἀρρένων. Ἐν τῇ λογοδοσίᾳ, ἣν ἀνέγνω ὁ πανοσιολ. σχολάρχης ἀρχιμανδρίτης κ. Γρηγόριος Παλαμᾶς, ἐξέθηκε σαφῶς τὴν ἐν τῇ ληξάσῃ δεκαετίᾳ, καθ' ἣν διευθύνει (1878—1888) κατάστασιν τῆς μεγαλωνύμου Σχολῆς καὶ πᾶν ὅ,τι ἐπετελέσθη πρὸς ὑλικήν τε καὶ ἠθικὴν εὐμάρειαν αὐτῆς—Μετὰ τὴν λῆξιν τῆς ἑορτῆς ταύτης τῶν γραμμάτων ἡ Α. Θ. Π. ἐκάλεσεν εἰς γεῦμα ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τοὺς σεβασμ. μητροπολίτας Ἡρακλείας, Νικαίας, Σισανίου, Μογλενῶν, τὸν θεοφιλ. ἐπίσκοπον Συνάδων, τοὺς πανοσιολογ. σχολάρχας τῆς τε Θεολογικῆς καὶ τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς, ὡς καὶ τοὺς διευθυντὰς τῶν ἄλλων σχολῶν, τοὺς ἀξιοτίμους ἐφόρους καὶ τοὺς καθηγητὰς τῆς σχολῆς.

— Τῷ σαββάτῳ, καθὰ προανήγγειλε τὸ διοικητικὸν τοῦ Ζαππείου Συμβούλιον, ἐτελέσθη ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἡ ἐπὶ τῇ ὀνοματικῇ ἑορτῇ τοῦ ἱδρυτοῦ Κωνσταντίνου Ζάππα ἱερὰ λειτουργία ὑπὸ τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Ἡρακλείας, Νικοπόλεως καὶ Γρεβενῶν, καθ' ἣν ἐμνημονεύθησαν τὰ ὀνόματα τοῦ ἱδρυτοῦ καὶ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, τῶν διδασκόντων καὶ τῶν διδασκομένων ἐν τῷ Ζαππείῳ. Μετὰ μεσημβρίαν δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἤρξαντο αἱ τοῦ Νηπιαγωγικοῦ τμήματος ἐξετάσεις, συμφώνως τῷ δημοσιευθέντι προγράμματι, ἐπηυλόγησεν αὐτὰς ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, παραστὰς μετὰ τῶν συλλειτουργησάντων σεβασμ. μητροπολιτῶν. Ἡ Α. Θ. Π. προσεφώνησε καταλλήλως μετὰ τὸ τέλος

τῶν ἐξετάσεων τῆς ἡμέρας ταύτης, ἐκφράσας τὴν πατρικὴν αὐτοῦ χαρὰν ἐπὶ ταῖς προόδοις τῶν ἐν τῷ Νηπιαγωγείῳ διδασκομένων, καὶ τὰ δέοντα παρανέσας.

— Ἀνηγγείλαμεν ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ περὶ τῆς ὑποβληθείσης ὑπὸ τοῦ πανιερ. μητροπολίτου Καρπάθου κ. Νείλου παραιτήσεως, ἕνεκα δυσχερειῶν ἐν τῇ εἰσπράξει τῆς ἀρχιερατικῆς ἐπιχορηγήσεως. Ἡ δημογεροντία Καρπάθου ἐδήλωσεν ἐπ' ἐσχάτων τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐγγράφως ὅτι, πληροφορηθεῖσα μετὰ λύπης τὴν παραίτησιν τοῦ πανιερ. μητροπολίτου, μεταβᾶσα εἰς τὴν ἱερὰν μητρόπολιν ἐν σώματι παρεκάλεσεν αὐτόν, ἐξ ὀνόματος τοῦ λαοῦ, ὅπως ἀποσύρῃ τὴν παραίτησιν, ἣν δὶς ὑπέβαλεν· ἅμα δὲ, συμμορφουμένη ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς συστάσεσιν, ἐκανόνισε μετὰ τῆς μητροπόλεως διὰ πρακτικοῦ τὰ κατὰ τὴν ἀρχιερατικὴν ἐπιχορήγησιν, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν εἴσπραξιν αὐτῆς καὶ τὴν πληρωμήν. Οὕτως, αἰρομένης τῆς αἰτίας τῆς προκαλεσάσης τὴν παραίτησιν, ἀναγγέλλουσι τοῦτο τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἣν καὶ παρακαλοῦσιν ὅπως μὴ λάβῃ ὑπ' ὄψιν αὐτήν.

— Τῇ κυριακῇ (22) ἀρίκετο ἐξ Ἀγκύρας ὁ ἐκ τῶν νέων μελῶν τῆς ἱερᾶς Συνόδου σεβασμ. μητροπολίτης Ἀγκύρας κ. Γεράσιμος, καὶ ἀπὸ τῆς ἐπιούσης, τρίτης, ἤρξατο μετέχων τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ ἐν τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ, συμπληρωθείσῃ διὰ τῆς ἐλεύσεως τῆς Α. Σεβασμιότητος.

— Ἡ δημογεροντία Τραπεζοῦντος καὶ δι' ἐπιστολῆς ὑπέβαλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τοῦ πανιερ. μητροπολίτου κ. Φιλαρέτου, διατυποῦσα τὸν κοινὸν πόθον ὅπως ἴδῃ αὐτὸν ὡς τάχος ἐν μέσῳ τοῦ εὐσεβοῦς αὐτοῦ ποιμνίου.

— Ἡ ἐπὶ τῆς ἐξελέγξεως τῶν λογαριασμῶν τῶν ἐνοριακῶν ναῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἐπιτροπὴ, ἐξελέγξασα ἐσχάτως τὴν κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη 1886 καὶ 1887 διαχείρισιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐνορίας Μουχλίου, εὗρεν ὅτι αὕτη οὐ μόνον φιλοτίμως εἰργάσθη πρὸς ἀξιοπρεπῆ διατήρησιν τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας ταύτης, ἀλλὰ καὶ κατώρθωσεν ἵνα ἐλαττώσῃ τὸ ὑπάρχον τοῦ ναοῦ χρέος κατὰ 20,000 γροσίων. Τὸ παράδειγμα τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης κεῖται πᾶσι τοῖς ἀναλαμβάνουσι δημόσιον λειτουργίαν ἐπαίνου καὶ μιμήσεως ἄξιον. Δικαίως δὲ ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ ἐψηφίσατο ἐν τοῖς πρακτικοῖς αὐτῆς ἵνα δημοσίᾳ ἐπαινεθῇ ὁ ζῆλος καὶ ἡ δραστηριότης τῶν ἐπιτρόπων τῆς εἰρημένης ἐκκλησίας, ἐφ' ᾧ καὶ ἀνεκοινώσατο ἡμῖν τὰς εὐαρέστους ταύτας πληροφορίας ἵνα δημοσιευθῶσι πρὸς δίκαιον ἔπαινον τῶν μετὰ τοσαύτης ἱκανότητος καὶ ἀκριβείας ἐκτελεσάντων τὰ ἀνατεθειμένα αὐτοῖς ἐπιτροπικὰ καθήκοντα.

— Τῇ παρασκευῇ κατὰ τὸν ἑσπερινὸν τῆς ἑορτῆς τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ ἐν Σταυροδρομίῳ παννυχίζοντι ναῷ, τῷ δὲ σαββάτῳ κατὰ τὴν ἱερὰν λειτουργίαν ἐν τῷ ἐν Ὑψωμαθείοις ἐπωνύμῳ ναῷ.

— Τῇ παρελθούσῃ τετάρτῃ ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμ. πατριάρχης ἐπεσκέψατο τὸν ἐν Χάλκῃ διαμένοντα Ἐξοχ. πρώην γενικὸν διοικητὴν Κρήτης Κωστάκην πασᾶν Ἀνθόπουλον, μεθ' ὃ μεταβὰς εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν ηὐλόγησε τούς τε διδάσκοντας καὶ τοὺς διδασκομένους.

— Τῇ δευτέρᾳ ἤρξαντο αἱ γραπταὶ ἐξετάσεις ἐν τῇ Κεντρ. Ἱερατικῇ Σχολῇ, λήγουσαι σήμερον· τῇ δὲ κυριακῇ (29 λήγοντος) ἄρχονται αἱ προφορικαί.

— Ἡγούμενος τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἴνου ἱερᾶς σταυροπηγιακῆς μονῆς τῆς Θεοτόκου τῆς Σκαλωτῆς διωρίσθη ὁ ὁσιώτ. ἐν μοναχοῖς κ. Ἄνθιμος, τέως διατελῶν ἐπιστάτης καὶ πακτωτὴς αὐτῆς. Τοῦτο δὲ κατὰ προγενεστέραν ἀπόφασιν τῆς Ἐκκλησίας, ἐγκρινάσης ὅπως ἐν ἐκείναις ταῖς μοναῖς, ἐν αἷς δὲν μονάζουσι πατέρες, προτιμῶνται ἐν τῇ πακτώσει τῶν κτημάτων αὐτῶν οἱ κληρικοί, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πρὸς τὰς ἱερὰς μονὰς εὐλάβεια τῶν περιοίκων χριστιανῶν, καθὰ ἐν καιρῷ (*Ἐκκλ. Ἀλήθ.* 25 νοεμβρ. 1887) ἐσημειώσαμεν.

Σύμφωνα τοῖς γραφεῖσιν ἐν τῷ 23 ἀριθμῷ τῆς *Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας* περὶ τῆς μεταβιβάσεως ἀκινήτων κτημάτων, λόγῳ προικὸς, ἀφ' ἑνὸς προσώπου εἰς ἕτερον, ἐξεδόθη ἡ παρὰ πόδας πρὸς τοὺς σεβασμ. μητροπολίτας πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ ἐγκύκλιος.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ἐλέῳ Θεοῦ κτλ.

Ἀριθ. (Πρωτ. 1877 / Διεκπ. 1313)

Ἱερώτατε Μητροπολῖτα . . . . . ὑπέρτιμε καὶ ἔξαρχε . . . . ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ . . . . χάρις εἴη τῇ αὐτῆς Ἱερότητι καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Συνεπείᾳ ἀποφάσεως τῆς σεβαστῆς αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως εἶχεν ἐκδοθῇ ἐπὶ τοῦ ἀοιδίμου ἐν τοῖς προκατόχοις ἡμῶν κυροῦ Ἰωακεὶμ τοῦ ἀπὸ Κυζίκου ἐγκύκλιος ἐκκλησιαστικὴ ἐπιστολή, ἐντελλομένη τοῖς κατ' ἐπαρχίας ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς ἁγίοις ἀρχιερεῦσιν ἵνα, ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ἐν τῷ γάμῳ ὀρθοδόξου τινὸς ἤθελε δοθῇ ὡς προὶξ ἀκίνητόν τι κτῆμα, ἀπευθύνωσι, τῇ αἰτήσει τῶν ἐνδιαφερομένων, τακρίριον τοῖς ἁρμοδίοις ὑπαλλήλοις τῆς σεβαστῆς Κυβερνήσεως (Μεχχεμέδες ἢ Μουατζελὲτ ταποῦ μεεμουροῦ) γνωστοποιοῦντες ὅτι τὸ ἀκίνητον κτῆμα, περὶ οὗ πρόκειται, ἐδόθη ὡς προὶξ, καὶ οὕτω τῆς προικῴας ἰδιότητος τοῦ κτήματος γνωστὴς γενομένης, μὴ ἀναφύωνται δυχέρειαι ὁσάκις, συναδὰ τῷ ἡμετέρῳ περὶ προικὸς νόμῳ, δέον ἵνα ἡ κυριότης τοῦ ἀκινήτου κτήματος ἐπιστρέψῃ τοῖς προικοδόταις. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ τοσοῦτον λυσιτελὴς αὕτη τῆς σεβ. Κυβερνήσεως ἀπόφασις, ἀπορρέουσα ἐκ τῆς ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῶν πιστῶν ὑπηκόων ἀξιαγάστου αὐτῆς μερίμνης, παρορᾶται ἐνίοτε ἔν τισι μέρεσι, μὴ ἐκπληρουμένης δὲ τῆς ἀνωτέρω διαγραφείσης διατυπώσεως, πλεῖσται ὅσαι ἐγείρονται δυσχέρειαι, ὁσάκις, ἐν θανάτῳ ἑνὸς τῶν συζύγων ἢ διαζεύξει αὐτῶν, ζητεῖται, συμφώνως τῇ νομοθεσίᾳ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ἡ ἐπιστροφὴ τοῦ ὡς προικὸς δοθέντος ἀκινήτου κτήματος. διὰ ταῦτα, δοθείσης τελευταίως ἀφορμῆς, ἡ σεβ. Κυβέρνησις τοῦ φιλολάου καὶ εὐεργετικωτάτου ἡμῶν Ἄνακτος ηὐδόκησε καὶ αὐθις ἵνα συστήσῃ τὴν ἀκριβῆ ἐφαρμογὴν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος λίαν λυσιτελοῦς μέτρου πρὸς πρόληψιν τῶν ἀναφυομένων δυσχερειῶν. Τὸ γεγο-

νὸς τοῦτο φέροντες εἰς γνῶσιν τῆς αὐτῆς Ἱερότητος, προτρεπόμεθα καὶ ἀξιοῦμεν ἵνα δηλώσῃ τοῖς ὑπὸ τὴν ἀρχιερατικὴν αὐτῆς δικαιοδοσίαν ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς ὅτι, ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν οἱ προικοδόται ἤθελον δώσει ὡς προῖκα ἀκίνητόν τι κτῆμα, οἱαςδήποτε φύσεως καὶ ἂν ᾖ τοῦτο (μούλκιον ἢ βακούφιον ἢ γῆ δημοσία) ὀφείλουσιν ἀπευθύνειν τῇ αὐτῆς Ἱερότητι αἴτησιν δεόντως ἐπικεκυρωμένην, σημειοῦντες ἐν αὐτῇ ἐν πάσῃ ἀκριβείᾳ τὸ ἀκίνητον κτῆμα, ὅπερ δίδοται ὑπ' αὐτῶν ὡς προῖξ (ἤτοι τὸ μέρος ἔνθα κεῖται τὸ κτῆμα, τὰ σύνορα αὐτοῦ, ὡς καὶ εἴ ἐστι βακούφιον, ἢ μούλκιον, ἢ δημοσία γῆ, καὶ εἴτε ἕτερον), ἡ δὲ αὐτῆς Ἱερότης βεβαιουμένη περὶ τούτου δέον ἵνα γνωστοποιῇ διὰ τακριρίου αὐτῆς τοῖς ἁρμοδίοις κυβερνητικοῖς ὑπαλλήλοις (Μεχκεμέδες ἢ Μουατζελὰτ ταποῦ μεεμουρού), αἰτουμένη τὴν σημείωσιν τοῦ κτήματος ὡς προικῴου ἔν τε τοῖς κτηματολογίοις καὶ ἐν τῷ ἐκδοθησομένῳ τίτλῳ πρὸς μεταβίβασιν τῆς κυριότητος τοῦ κτήματος εἰς τοὺς λαμβάνοντας αὐτὸ ὡς προῖκα. Πεποίθαμεν οὖν ὅτι ἡ αὐτῆς Ἱερότης κατανοοῦσα τὴν σπουδαιότητα τοῦ μέτρου τούτου καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα, ἅτινά εἰσιν ἡ ἀπαλλαγὴ τῶν χριστιανῶν αὐτῆς ἀπὸ πολυδαπάνων καὶ δικαστικῶν ἀγώνων ἡ ἐξασφάλισις τῆς κυριότητος τῆς ἀκινήτου προικὸς τοῖς νομίμοις δικαιούχοις, προθύμως προνοήσει περὶ ἀνελλιποῦς αὐτοῦ ἐφαρμογῆς παρὰ τοῖς χριστιανοῖς αὐτῆς, ὀφείλουσιν ἐγκαρδίως εὐγνωμονεῖν καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ δείγματι τῆς ὑπὲρ αὐτῶν εὐεργετικῆς προνοίας τῆς σεβαστῆς Κυβερνήσεως καὶ δέεσθαι ὑπὲρ τῆς πολυτίμου ὑγιείας τοῦ φιλολάου καὶ εὐεργετικωτάτου ἡμῶν Ἄνακτος πρὸς τὸν βασιλέα τῶν βασιλευόντων, οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετ' αὐτῆς.

Ἐν Φαναρίῳ τῇ ΙΔ' Μαΐου α'.

† Ὁ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
† ὁ Ἡρακλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
† ὁ Νικαίας ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
† ὁ Δέρκων ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
† ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ ἐν Χ. ἀγ. ἀδελ.
† ὁ Βιζύης ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
† ὁ Λήμνου ΙΩΑΚΕΙΜ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
† ὁ Ἴμβρου ΠΑΪΣΙΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
† ὁ Σισανίου ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
† ὁ Μογλενῶν ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
† ὁ Δρυϊνουπόλεως ΚΛΗΜΗΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.
† ὁ Χαλεπίου ΔΩΡΟΘΕΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ Μ. ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗΣ 1878—1888

Παναγιώτατε Δέσποτα! Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι! Φιλόμουσος ὁμήγυρις!

Συμπληρουμένης, θείᾳ συνάρσει, ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ σχολικοῦ τούτου ἔτους, ὁλοκλήρου δεκαετηρίδος ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἐν τῇ διευθύνσει τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς προσκλήσεως ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Β', πρῶτον μὲν ὀφείλομεν δοξολογίας καὶ χάριτας οὐ τὰς τυχούσας ἀπὸ ψυχῆς εὐγνώμονος ἀναπέμψαι πρὸς τὸν Ὕψιστον τῶν φώτων Πατέρα, ὅτι ἐνίσχυσε καὶ ἐκραταίωσε τὴν ἀσθένειαν καὶ σμικρότητα ἡμῶν ἐν μέσῳ πολυειδῶν καὶ ποικίλων προσκομμάτων καὶ πειρασμῶν ὑπὸ τὴν πανσθενῆ αὐτοῦ σκέπην· καὶ ἀντίληψιν, εἶτα δὲ ἐπάναγχες, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ χρέος ἡγούμεθα ἱερὸν καὶ ἀπαραίτητον, ἵνα ἀνακεφαλαιοῦντες ἐκ τῶν κατὰ τὴν λῆξιν ἑκάστου σχολικοῦ ἔτους ἀνεγνωσμένων λογοδοσιῶν καθυποβάλωμεν σήμερον συνοπτικῶς, ἐνώπιον τῆς προκαθημένης καὶ ἐπευλογούσης τὴν ἔναρξιν τῶν ἐναυσίων τοῦ λήγοντος σχολικοῦ ἔτους ἐξετάσεων ἀνωτάτης τῆς ἡμετέρας Σχολῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς σεβαστῆς Ἐφορίας, τὴν γενικὴν ἔκθεσιν τῶν κατὰ τὸ δεκαετὲς τοῦτο σχολικὸν διάστημα πεπραγμένων ὑπὸ στατιστικήν, γραμματολογικήν, ἠθικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἔποψιν.

Πρώτιστον καὶ οὐσιῶδες εὐτύχημα, γεραρὰ καὶ φιλόμουσος ὁμήγυρις, ἅμα δὲ καὶ ἀσφαλέστατον πάσης οἱαςδήποτε τῆς ἡμετέρας διευθύνσεως ἐπιτυχίας ἐχέγγυον ὀφείλομεν ὁμολογουμένως προκαταρχόμενοι νὰ ἀναγράψωμεν τὸν ἅμα τῇ ἡμετέρᾳ προσκλήσει καὶ ἀφίξει ἐνταῦθα καὶ ἐφεξῆς καθ' ἅπασαν τὴν λήγουσαν δεκαετίαν καταρτισμὸν ἑκάστοτε τῆς Ἐφορίας τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς ἐξ ἀνδρῶν, οὐ μόνον τὴν ἀγαθὴν θέλησιν, ἀλλὰ καὶ τὴν προσήκουσαν δύναμιν κεκτημένων πρός τε ἀποδοχὴν καὶ πρὸς ἐφαρμογὴν παντὸς μέτρου, τείνοντος εἰς βελτίωσιν καὶ τελειοποίησιν τῶν τῆς Σχολῆς. Τῶν σεβαστῶν τούτων ἀνδρῶν τὰ ζηλωτὰ καὶ ἀγαστὰ ὀνόματα ἀνακηρύττομεν πρὸ παντὸς καὶ πάλιν δημοσίᾳ ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου μετὰ τῆς ὀφειλομένης πρὸς αὐτοὺς βαθυτάτης καὶ ἰσοβίου ἐμοῦ τε καὶ τῶν περὶ ἐμὲ εὐγνωμοσύνης. Εἰσὶ δὲ ὁ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει ἀοίδιμος πατριάρχης, τότε δὲ προεδρεύων τῆς Ἐφορίας Δέρκων μητροπολίτης, Ἰωακεὶμ ὁ Δ', οἱ σεβασμ. μητροπολῖται Μιτυλήνης, Ἰωαννίνων, Κυζίκου, καὶ Ἡρακλείας, καὶ οἱ ἀξιότιμοι κύριοι Παῦλος Στεφάνοβικ, Εὐστάθιος Εὐγενίδης, Σταῦρος Κέπετζης, Νικόλαος Ψυχάρης, Δημοσθένης Εὐγενίδης, Ἰάκωβος Ἀρτεμιάδης, Κωνσταντῖνος Καλλιάδης, Νικόλαος Μπλέσας, Σταῦρος Βουτυρᾶς καὶ Φραγκούλης Μαυρογορδάτος. Καὶ δὴ μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἱεροῦ τούτου καθήκοντος, τὸν λόγον ποιούμεθα πρῶτον περὶ τοῦ ἐνδιαιτήματος τῆς ἡμετέρας Σχολῆς.

Ἐνθυμοῦνται βεβαίως καὶ ζωηρῶς ἔτι ἀναπολοῦσιν οἱ πάντες, πῶς τῇ 10 τοῦ ὀκτωβρίου τοῦ 1877 τὸ γυμνασιακὸν τμῆμα τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, μετὰ πολλὰς καὶ παντοίας μαρτυρικὰς ὄντως ἐν τῷ παλαιῷ ἐκείνῳ καὶ πανταχόθεν κατερρέοντι οἰκήματι περιπετείας, εἰσήλασε τελευταῖον καὶ κατέλαβεν, ὡς ἐξ ἐφόδου οὕτως εἰπεῖν, τὸ παρὰ τὴν θάλασσαν οἰκοδόμημα, ἐν ᾧ καὶ ἡμεῖς τῷ 1878 εὕρομεν αὐτὴν ἐνδιαιτωμένην καὶ λειτουργοῦσαν. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ τοπικὴ διάστασις τῶν δύο τῆς Σχολῆς τμημάτων, ἤτοι τοῦ Σχολαρχείου καὶ τοῦ Γυμνασίου, οὐ μόνον ἐδυσχέραινε μεγάλως τὴν τακτικὴν ὁμαλοτέρων λειτουργίαν, ἀλλὰ παρεκώλυε σπουδαίως καὶ τὴν προσήκουσαν τούτων ὑπὸ τῆς διευθύνσεως ἐπίβλεψιν, διὰ τοῦτο ἔγνωμεν ἐν πρώτοις τὴν ἐν τῷ αὐτῷ οἰκοδομήματι μεταφορὰν καὶ ἐγκατάστασιν ὅλων τῶν τάξεων τοῦ τε Σχολαρχείου καὶ τοῦ Γυμνασίου. Ἀλλ' ἐπὶ τούτῳ ἡμεῖς μὲν ἐζητησάμεθα, φιλοτίμως δὲ πάνυ οὐ μόνον ἐνεκρίθη ἀλλὰ καὶ διενεργήθη ἀμέσως ὑπὸ τῆς σεβαστῆς Ἐφορίας ἡ ἐπισκευὴ καὶ ἡ κατὰ τὸ ἐνὸν διασκευὴ καὶ μεταρρύθμισις τοῦ ὑπὸ τῆς Σχολῆς κατεχομένου οἰκοδομήματος πρὸς τὰς μᾶλλον κατεπειγούσας ἀνάγκας καὶ ἀπαιτήσεις. Οὕτω δὲ οὐ μόνον ἐθεραπεύθησαν προσωρινῶς αἱ κυριώτεραι, ὃς δ' εἰπεῖν, καὶ φυσικώτεραι ἀφορμαί, ἀφ' ὧν προήρχετο ἑκάστοτε ἡ τέως παρατηρουμένη, καθὰ μαρτυροῦσιν αἱ τῶν σεβαστῶν προκατόχων μου ἐκθέσεις, χαλάρωσις τῆς ἐν τῇ Σχολῇ τάξεως καὶ ἡσυ-

χίας, ἀλλὰ τοῦθ' ὅπερ καὶ οὐσιῶδες, καὶ ἡ ὑγιεινὴ τῶν ἐν αὐτῇ διδασκόντων τε καὶ διδασκομένων κατάστασις ἐξησφαλίσθη, κατὰ τὸ δυνατὸν, ἀπὸ τῶν τέως ἐν αὐτῇ φιλοξενουμένων πανταχόθεν τριάκοντα καὶ δύο τοῦ Αἰόλου ἀνέμων.

Ἐπὶ τέλους ὅμως ὅ,τι πολλοὶ τῶν εὐκλεῶν προκατόχων μου περιχαρῶς πάντοτε ἐφαντάζοντο καὶ μετὰ πολλῆς τῆς παραμυθίας ὠνειροπόλουν καὶ διακαῶς ἐπεθύμουν, ἡμεῖς εὐτυχέστεροι πάντων, ἐφ' ᾧ δόξῃ καὶ χάριτι τῷ πανοικτίρμονι μόνῳ Θεῷ, κατηξιώθημεν οὐ μόνον νὰ ἴδωμεν τετελεσμένον, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπικαρποῦσθαι δικαίως τοὺς εὐγενεῖς ἀγῶνας καὶ τοὺς μυχίους πόθους ἁπάντων· διότι ὁ ἀπὸ τοῦ 1873 ὑπὸ χειρῶν ἤδη δεξιῶν ἐνσπορεὶς εἰς δύο συνάμα γενναίας, φιλογενεῖς καὶ φιλομούσους καρδίας τῶν ἀειμνήστων Ἀνακτίου ἀρχιμανδρίτου Βατοπεδινοῦ καὶ Γεωργίου Ζαρίφη σπόρος τῆς ἀγαθῆς ἰδέας τῆς ἀνιδρύσεως εἰδικοῦ καὶ κατὰ τὰς περὶ σχολῶν τελευταίας τῆς τέχνης ἀπαιτήσεις κατηρτισμένου οἰκοδομήματος διὰ τὴν κάλλει πνευματικῷ καὶ δόξῃ προγονικῇ ἀπὸ δεκάδος ἤδη ὅλης αἰώνων λελαμπρυσμένην ταύτην τοῦ Γένους Σχολὴν, ὑποθάλπεται ποικιλοτρόπως, διαθερμαίνεται μετὰ ζήλου, λαμβάνει ζωὴν καὶ ἀναβλαστήσας παρήγαγε τῷ 1882, πατριαρχεύοντος τοῦ ἀπὸ Θεσσαλονίκης Ἰωακείμ, καὶ ἐθεμελίωσεν ἐπὶ τοῦ ἐπιφανοῦς τούτου λόφου τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦτο ἀνάκτορον, ὑπὸ τὴν εὐεργετικὴν τοῦ ὁποίου σκέπην ἀπὸ ἑξαετίας ἤδη ἀνέτως ἐργαζόμεθα μηδόλως πλέον οὐδὲ τὸν καύσωνα τοῦ θέρους, οὐδὲ τὸν παγετὸν τοῦ χειμῶνος, οὐδὲ τὰς ποικίλας ἄλλας τῶν χρόνων καὶ τῶν πραγμάτων μεταβολὰς φοβούμενοι. Ὁμολογουμένως ἄλλοι τε ἐγγεγραμμένοι ἤδη ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Σχολῆς γράμμασι χρυσοῖς ἀνεξιτήλοις καὶ ἐπισπασάμενοι τὸ προσῆκον μέτρον τῆς εὐγνωμοσύνης τῆς τε παρούσης καὶ τῶν μεθεπομένων γενεῶν, πολυειδῶς τε καὶ πολυτρόπως, τό γ' ἐπ' αὐτοῖς, συνετέλεσαν, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς, γεραρὰ καὶ φιλόμουσος ὁμήγυρις, ἀναλαβόντες ὡς ἐκ τῆς θέσεως ἡμῶν, τελευταῖον μάλιστα, μόνον μετὰ τοῦ ἀξιοτίμου συναδέλφου κ. Σπαθάρη πᾶσαν τὴν ὑπὲρ τῆς τελείας τούτου τοῦ οἰκοδομήματος ἀποπερατώσεως καὶ διακοσμήσεως ἐξωτερικῆς τε καὶ ἐσωτερικῆς φροντίδα, οὐ μόνον οὐ σμικρὸν ψυχῇ τε καὶ σώματι ἐυσχθήσαμεν, τοῦθ' ὅπερ ὁμολογοῦμεν ἤδη μετὰ παρρησίας, μηδόλως φοβούμενοι ἵνα κατακριθῶμεν ἐπὶ κομπορρημοσύνῃ καὶ περιαυτολογίᾳ, διότι ἡ καύχησις ἡμῶν ἐν Κυρίῳ, τῷ τὰ πάντα συντελοῦντι, ἀλλὰ καὶ ποτήρια πικρίας οὐκ ὀλίγα πολλαχόθεν ἐποτίσθημεν, ποικιλοτρόπως πρὸς αἰσίαν τοῦ ἔργου εὐόδωσιν πολεμοῦντες καὶ ἀντιπολεμούμενοι. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ἠναγκάσθημεν ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐλλειπεστάτης τέως ὀργανοθήκης, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς καταρτισμὸν ὅσον ἐξῆν πλήρη εἰδικοῦ τῆς Φυσικῆς ἱστορίας μουσείου μετὰ τῶν ἀναγκαιούντων ἑρμαρίων, ἵνα οὐχὶ ἅπαξ ἐμμέσως τε καὶ ἀμέσως κρούσωμεν τὰς θύρας πολλῶν φιλογενεστάτων καὶ φιλομούσων καρδιῶν. Τοιουτοτρόπως, σεβαστὴ ὁμήγυρις, ἀνιδρύθη, συνετελέσθη, συνεπληρώθη καὶ ἐπλουτίσθη πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως, ἐν διαστήματι δύο περίπου ἐτῶν, τὸ περικαλλὲς τοῦτο τῶν Μουσῶν μνημεῖον, ὅπερ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν θέλει προκαλεῖ αἰωνίως τὴν εὐγνωμοσύνην πάσης καρδίας πρὸς τὰ ζηλωτὰ καὶ ἀγαστὰ ταῦτα τῶν εὐεργετῶν ὁμοιώματα, τὰ ὁποῖα, καθῆκον ἐκπληροῦντες ἱερὸν καὶ δίκαιον, ἀνεγράψαμεν καὶ ἀνηρτήσαμεν ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ, ἵνα οὐ μόνον ἐπευλογῶσιν ἑκάστοτε καὶ καθαγιάζωσι τοὺς ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ κοπιῶντας καὶ ἐργαζομένους, ἀλλὰ πρόκηνται συνάμα ἀδιαλείπτως εἰς ἀπομίμησιν παντὸς ξένου τε καὶ οἰκείου, ὁμογενοῦς τε καὶ ἀλλογενοῦς. Δὲν ἐθεωρήσαμεν ὅμως, γεραρὰ καὶ φιλόμουσος ὁμήγυρις, συμπεπληρωμένον ἐν τούτοις τὸ πρὸς τὴν σχολὴν καθῆκον ἡμῶν· διότι μίαν ἔτι ἐπὶ πᾶσι τούτοις οὐσιώδη καὶ μᾶλλον κατεπείγουσα συνησθανόμεθα ἔλλειψιν, τὴν ἐκτὸς τοῦ περιβόλου τῆς σχολῆς κατοικίαν καὶ τοῦ διευθυντοῦ αὐτῆς. Ἐπειδὴ δὲ κατάλληλος καὶ ἐπαρκὴς πρὸς τοῦτο ἔστω καὶ ἐλάχιστος χῶρος ἐκτὸς τοῦ οἰκοδομήματος δὲν ὑπῆρχε, διὰ τοῦτο ἐνομίσαμεν λίαν ἀναγκαῖον καὶ ἀπαραίτητον ἵνα ἴδιον ἐπὶ τούτῳ οἴκημα ἀνιδρυθῇ παραπλεύρως τοὐλάχιστον τῆς σχολῆς. Καὶ ἐν τούτῳ νέα ἀφορμὴ πάλιν εὐγνωμοσύνης παρέχεται ἡμῖν πρὸς τὴν σεβαστὴν τῆς σχολῆς ἐφορίαν, ἥτις οὐ μόνον ἐνέκρινε τὴν πρότασιν ἡμῶν ἀλλὰ καὶ τὴν δαπάνην τετρακοσίων λιρῶν προθύμως ὑπὲρ τῆς ἀνιδρύσεως ἰδίου διευθυντηρίου ἐψηφίσατο· καὶ οὕτως ἀπὸ τετραετίας ἀνηγέρθη καὶ τὸ ἤδη ὁρώμενον ἐντὸς τοῦ περιβόλου τούτου οἴκημα, ὅπερ ἡμεῖς ἠγωνίσθημεν, ὡς οἷόν τε, τελειότερον νὰ συμπληρώσωμεν μηδόλως ὀκνήσαντες, μηδὲ φεισθέντες νὰ προσδαπανήσωμεν ἐπὶ τούτῳ πρὸς τῇ σωματικῇ ἡμῶν ὑγιείᾳ, σπουδαίως ἔκτοτε παθούσῃ καὶ θυσίαν ὑλικὴν οὐκ εὐκαταφρόνητον, θεωροῦντες ταῦτα πάντα οἱόν τινα φόρον ὀφειλόμενον καὶ δεῖγμα ἐλάχιστον τῆς πρὸς τὴν σχολὴν ταύτην μεγάλης ἡμῶν ἀγάπης καὶ εἰλικρινοῦς ἀφοσιώσεως. Ἀλλὰ καὶ ἕτεραι δύο ὑπολείπονται ἔτι ἐλλείψεις ἐν τῷ παρόντι τῆς σχολῆς οἰκοδομήματι, ἡ μὲν, ἡ καὶ σπουδαιοτέρα, ἡ κατασκευὴ τῶν ἀναγκαιούντων ἑρμαρίων πρὸς τοποθέτησιν τῶν βιβλίων τῆς ἡμετέρας σχολῆς, ἅτινα μένουσιν εἰσέτι παρημελημένα καὶ φθειρόμενα ἐν τῷ ἀρχαίῳ κτιρίῳ αὐτῆς, ἑτέρα δὲ ἡ ἀναπλήρωσις τῆς ἐν τῇ προμετωπίδι τῆς σχολῆς ἡτοιμασμένης θέσεως διὰ καταλλήλου ὡρολογίου. Εὐτυχῶς καὶ αὗται ὁσονούπω ἐντελῶς συμπληροῦνται ὑπ' ἀνδρῶν, οὐ μόνον ἀγαπώντων τὴν σχολὴν ἡμῶν ἀλλὰ καὶ εὐμενῶς ἑκάστοτε προσερχομένων εἰς ἐπικουρίαν καὶ θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν αὐτῆς, καὶ τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα διαφυλάττομεν πιστῶς ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν, ἕως οὗ ὑπερπληρωθῇ ὑπὸ τῆς χαρᾶς καὶ πραγματώσεως αὐτῶν. Δικαίως λοιπὸν καὶ μετὰ λόγου δύναται καὶ ὀφείλει ἤδη νὰ καυχᾶται καὶ νὰ ὑπερηφανεύηται πᾶσα ἐνγένει πανταχοῦ ὁμογενοῦς καρδία καὶ ἰδίως ἡ ἐν τῇ βασιλευούσῃ ταύτῃ τῶν πόλεων ὁμογενὴς κοινότης, ὅτι ἐκ τῶν σπλάγχνων αὐτῆς ἐξῆλθε τὸ μέγα καὶ ἀνώτατον τοῦτο τῆς κλασικῆς καὶ πατρῴας παιδείας καθίδρυμα, ὅπερ οὐ μόνον κατ' οὐδὲν οὐδενὸς τῶν ἀνὰ τὴν ὑφήλιον ἅπασαν παραπλησίων ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων ὑπολείπεται ἀλλὰ καὶ ὑπερέχει ἐν πολλοῖς τῶν πλείστων. Καὶ τοσαῦτα μὲν περὶ τοῦ οἰκοδομήματος τῆς σχολῆς. (ἕπεται συνέχεια).

ΑΙ ΠΕΡΙ ΠΡΟΙΚΟΔΟΣΙΑΣ ΕΠΑΡΧΙΑΚΑΙ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ*

Τοιοῦτος ἀρχιερεύς, ὅσον φιλομαθέστατος, τοσοῦτον συνειδὼς τὴν ἱερότητα τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ, ἦν ἐπόμενον ὅτι ἤθελε προτρέψει τοὺς ὀρθοδόξους εἰς ἐπιτέλεσιν τῶν δεόντων· οὕτω δὲ πρόκριτοι τῆς πολιτείας, λαός, συντεχνίαι, κληρικοί, μοναχοὶ προελάμβανον τὸ

* Συνέχεια ἀπὸ σελίδος 215—219 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

κακόν· ἐνέκριναν, ἐπεψήφισαν, εἰς δὲ τὴν Μ. Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως ὑποβαλόντες τὰς ἀποφάσεις ὡχύρωσαν αὐτὰς ἐγκύρῳ κυριαρχικῇ ἐπικυρώσει. Βεβαίως ὑπῆρξαν οἱ ἐξ ἀμελείας παραβάντες τὰ κοινῇ διατεταγμένα. Νεώτεραι ὅμως ἀποφάσεις ἐκύρουν τὰς πρώτας, καὶ ἀπὸ τοῦ 1700 μέχρι τοῦ 1776 συνετελέσθησαν τρεῖς τοιαῦται· ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ δύο ἐξέδωκε καὶ ἡ Μ. Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως.

Τὸ ἀρχαιότερον πατριαρχικὸν περὶ ρυθμίσεως τῶν κατὰ τὰς προικοδοσίας ἔγγραφον ἐξεδόθη ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου τοῦ ἀπὸ Καισαρείας· ἐπειδὴ δ' οὗτος ἐκύρωσε τὸν πατριαρχικὸν οἰκουμενικὸν Θρόνον, δὶς μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1734—1744, ἡ περὶ προικοδοσιῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθεῖσα πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ ἀπόφασις ἐξεδόθη περὶ τὰ ἔτη ταῦτα. Δυστυχῶς, τῆς ἀποφάσεως ξηρῶς ἄνευ οὐδεμιᾶς λεπτομερείας μιμνήσκεται μετὰ ἑκατὸν καὶ πλέον ἔτη γράμμα πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν ἐκδεδομένον ἐπὶ τῆς πρώτης πατριαρχείας τοῦ ἀειμνήστου Γερμανοῦ Δ' τοῦ ἀπὸ Δέρκων. Τί ἔγραφεν ὁ Νεόφυτος, πῶς ἐδικαιολόγει τὴν ἔκδοσιν τοῦ συνοδικοῦ αὐτοῦ Τόμου, τίνα τὰ περὶ τὰς προικοδοσίας ἔθιμα τὰ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγνοοῦμεν, ἕως οὗ τὸ πολυτίμητον ἀνακαλυφθῇ γράμμα. Πιθανῶς ὁ γράψας τὸ ἔγγραφον ἐπελάθετο τοῦ ὀνόματος ἄλλου πατριάρχου κατόπι τοῦ ὀνόματος τοῦ Σαμουὴλ Χαντζερῆ, πιθανῶς ἐμνήσθη τοῦ Νεοφύτου ἀντὶ τοῦ κατὰ τὰ 1827 ἐπὶ τούτῳ γράψαντος Ἀγαθαγγέλου. Πάντα εἰσὶ πιθανά, πάντα εἰκασίαι, ἕως οὗ διδάξει ἡμᾶς τὴν ἀλήθειαν ὁ πάντα τἄδηλα φύων μακρὸς καναρίθμητος χρόνος.

Ὁ πατριάρχης Σαμουὴλ, μεθ' ὅλας τὰς ἐλλείψεις αὐτοῦ, ὁμολογουμένως εἶχε πόθον εὐσεβῆ καὶ φιλογενέστατον διορθώσεως τῶν κακῶς κειμένων, πολλῶν δ' ἅμα δραξάμενος ὀλίγος ἐν οὐκ ὀλίγοις ἐδείχθη, ὡς δεικνύεται τοιοῦτος ὁ τὸ χάος ἀναλαμβάνων διακοσμῆσαι. Εἴπερ ὁ Σαμουὴλ διώρθωσεν ἢ οὐ τὸ τότε κρατοῦν διοικητικὸν σύστημα τῆς ἐν Ἀνατολῇ ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐμνήσθην μὲν ἄλλοτε τούτου, μελέτῃ δ' ἐμβριθεῖ τῆς ἀναπτύξεως τῶν διοικητικῶν τούτων θεσμῶν τῶν κάτω χρόνων δείξει ὅτι πολλῷ πρὸ τοῦ Σαμουὴλ κατηρτίζετο τὸ σύστημα τῆς διοικήσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν πραγμάτων, ὅτι καὶ μετὰ τὸν Σαμουὴλ, ἰδίᾳ δὲ ἐπὶ Σωφρονίου Β' τοῦ ἀπὸ Ἱεροσολύμων, συνετέλεσε τὸ γένος ἡμῶν τοὺς θεσμοὺς τούτους, ἐνισχῦον οὕτω τὸ θεοφύτευτον κέντρον τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ὑπάρξεως. Τοιοῦτος μὲν ἐν τῷ ζητήματι τῶν θεσμῶν τούτων ἐδείχθη ὁ πατριάρχης Σαμουὴλ, ἐμπεδώσας τὸ πρὸ αὐτοῦ καθεστὼς, τοιοῦτος δ' ἐδείχθη καὶ ἐν ἄλλαις ἀποφάσεσιν ἀφορώσαις εἰς τὴν διαρρύθμισιν τοῦ χριστιανικοῦ βίου, καὶ πολὺ εὐμενῶς καὶ μεγαληγόρως περὶ αὐτοῦ κρίναντες ὠνόμασαν αὐτόν τινες, ἐπαναλαμβάνοντες τὰ τοῦ Κούμα, *stégaror tῶr patriarχῶr* τῆς ΙΙ' καὶ ἄλλων πρὸ αὐτῆς ἑκατονταετηρίδων. Οὕτως ἐν τῇ καταδίκῃ τοῦ περὶ τὰς προικοδοσίας κακοῦ δεύτερος ἦλθε μετὰ τὸν ἀπὸ Καισαρείας Νεόφυτον, ἀφῆκε δ' ἡμῖν ὑπομνήματα δύο περιγράφοντα τὴν τότε κατάστασιν τῶν ἠθῶν, δύο λόγους τὸν μὲν ἀπαγγελθέντα τῇ Θ' κυριακῇ τοῦ Λουκᾶ, τὸν δὲ κατόπιν, ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ καὶ τοὺς δύο, ἐκδοθέντας ἐν ἰδίῳ βιβλίῳ τῷ 1767, διότι κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1766 πιθανῶς καὶ ἀπηγγέλθησαν. Ἀλλ' οὐ μόνον εἰσὶν οὗτοι μνημεῖα τῶν ἠθῶν· ὁ σήμερον ἀναγινώσκων αὐτοὺς δυνατὸν 'να ὁδηγηθῇ εἰς σκέψεις χριστιανικὰς, 'να ρυθμίσῃ διαγωγὴν καὶ βίον, συμφώνως πρὸς τὰ διδάγματα τῆς θρησκείας, καὶ ὑπ' αὐτῶν ὁδηγούμενος 'να ἀναμετρήσῃ τὰς συνεπείας ἔθους τοσοῦτον ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀποδοκιμασθέντος.

Ὁ πατριάρχης Σαμουὴλ οὐ μιμνήσκεται τῆς πρὸ αὐτοῦ ἀποράσεως ἐπὶ Νεοφύτου, λέγει ὅμως ὅτι κατὰ μέρος πολλαὶ σκέψεις ἐγένοντο πρὸς τὴν τοῦ κακοῦ περιστολὴν, παρρησίᾳ δ' ὑπὸ πάντων ἐθρηνολογήθησαν αἱ συνέπειαι. Καὶ φρονεῖ λοιπὸν ὁ Σαμουὴλ, ὅτι διὰ τῶν προικοδοσιῶν ἀνατρέπεται ὁ ἀποστολικὸς περὶ τοῦ ἐν γάμῳ βίου νόμος (Ἐφες. ε', 18), ὁ δὲ πηδαλιοῦχος οὕτω λαμβάνει ναυτόπαιδος θέσιν, καὶ πάνυ παλιν, διότι ὁ παρέχων τὸν πλοῦτον ἀσκεῖ ἐπὶ τοῦ λαμβάνοντος δεσποτείαν καὶ καταφρόνησιν, οὗ ἕνεκεν ὁ ἀνὴρ, ὡς ὁ Σαμουὴλ νομίζει, «καταστήνεται οἰκειοθελὼς δοῦλος ἀργυροαγορασμένος, καὶ εἰς καιρὸν, ὅπου ἐλπίζει ἄνεσιν καὶ ἀνάπαυσιν, εὑρίσκει παντοτεινὴν καὶ ἀνελεύθερον δουλείαν». Ἀγνοεῖ πάντως ὁ μὴ ἐπαρκῶς μελετήσας τὴν τότε καὶ νῦν κοινωνικὴν κατάστασιν πῶς προβαίνει εἰς τοιαύτας σκέψεις ὁ ἀείμνηστος πατριάρχης, εἴπερ ἡ νῦν ἢ τότε κατάστασις δικαιολογεῖ πᾶσαν τὴν μακρὰν ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τούτου θεωρίαν· ἀλλ' ὁ Σαμουὴλ φέρει μάρτυρα τὸν χρυσορρήμονα· «ἡ χρήματα εἰσφέρουσα δέσποινα ἀντὶ γυναικὸς γίνεται» λέγει ὁ ἱερὸς πατὴρ καὶ ἐμπεδοῖ τὰς ἰδέας τοῦ πατριάρχου τῆς ΙΙΙ' ἑκατονταετηρίδος, ὅστις καὶ ἀλλαχοῦ τοῦ πρώτου αὐτοῦ λόγου φαίνεται δανειζόμενος χρυσοστομικὰς διδασκαλίας, καίπερ μὴ λέγων τοῦτο. Περίεργα τὰ κατὰ προικοδοσιῶν λεγόμενα, λυπηρὸν δ' ὅτι χώρου ἔλλειψις ἀναγκάζει με 'να μὴ παραθῶ ταῦτα· ἀλλὰ καὶ ὀλίγα μεταγραφόμενα δείξουσι τὰς σκέψεις τοῦ πατριάρχου καὶ σκέψεις ἐκείνων τῶν χρόνων· λέγω τῶν χρόνων ἐκείνων, διότι οἱ πρόκριτοι τοῦ γένους ἐνεστερνίσαντο τὰς ἀρχὰς, ὑφ' ὧν ὁ πνευματικὸς αὐτῶν ἀρχηγὸς ἐνεπνέετο, ὅστις, ἀγαπώμενος ὑπὸ τοῦ λαοῦ, πάντως ἠδύνατο 'να ἐπιβάλλῃ αὐτῷ τὰ καλὰ καὶ τὰ συμφέροντα. Ἰδοὺ πῶς διαζωγραφεῖ τὸν βίον τοῦ «ἀργυροαγορασμένου δούλου», καθὼς ὀνομάζει τοὺς συζύγους ἐκείνου τοῦ καιροῦ· «Κυρία εἰς τὰ πράγματα, κυρία εἰς τὰ ἄσπρα,—λαλεῖ περὶ τῆς πολλὴν προικοδοσίαν εἰσφερούσης συζύγου—μέσα καὶ ἔξω ἡ προσταγαῖς της, καὶ ὁ ταλαίπωρος ἄνδρας της ἂς κοπιάζῃ, ἂς ταλαιπωρῆται, ἂς ξενιτεύηται, ἂς θαλασσομαχῇ, ἂς φέρνῃ καὶ ἂς μὴ προφθαίνῃ, ἂς τρέχῃ ὁλημέρα, καὶ τὸ βράδυ μηδ' ἕνα σπολλάτη· ὥστε κάθε της προσταγὴ εἶναι

μία ἔξοδος ἀνυπόφορος, καὶ κάθε της θέλημα μία κακοζωία· καὶ τούτων τῶν κακῶν ἄλλο δὲν εἶναι τὸ αἴτιον, παρὰ ἡ ἀπάτη τῶν γυναικῶν, ὁποῦ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ γάμου μὲ τὰ τραχώματα ἀγοράζουν τὴν τυραννικὴν ἐξουσίαν καὶ δεσποτείαν ἐπάνω εἰς τοὺς ἄνδρας των, καὶ ἡ μιᾶς ἡμέρας προδοσία, τὸ δόλωμα τοῦ τραχώματος, εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν μισοζωντανὸν τὸν κρατεῖ εἰς τὰ δίκτυά της . . . . καὶ ὁ γάμος, τὸ ποτὲ εὔκολον πρᾶγμα καὶ ἐλαφρὸν καὶ γλυκύ, ἔγινε τὴν σήμερον ἡ ἐσχάτη δυστυχία, καὶ σχεδὸν πολλὰ ὀλίγοι δὲν ἐμετανόησαν, ἀφοῦ ἐγεύθησαν τὰ φαρμάκια τῶν γυναικῶν τους. Καὶ λοιπὸν ἦ πρέπῃ νὰ μὴν ἔλθῃ τινὰς εἰς γάμον, ἦ πρέπει νὰ ὑποφέρῃ». Λυπηρὸν ὅτι ἀχώρητος ἐνταῦθα γίνεται πᾶσα ἡ διδασκαλία τοῦ Σαμουήλ, οὐχὶ ἡ ἄνω ὑῶν ἐκτεθεῖσα, ἀλλ' ἡ περὶ τῆς τοῦ γάμου λαλοῦσα συνάψεως πρὶν ἐξέτασις προηγηθῇ τοῦ προσώπου, πρὸς ὃ συζεύγνυται ὁ νυμφευόμενος· χαρακτηριστικώτατον τῶν ἠθῶν τῆς ἐποχῆς τῆς τότε κάτοπτρον, ἀλλ' ἅμα καὶ τῆς παρρησίας, μεθ' ἧς ὁ γεραρὸς πατριάρχης ἐξήλεγχε τὰς παρεκτροπάς, τὴν ἀκρισίαν, τὴν ἐπιπολαιότητα τῆς συγχρόνου κοινωνίας ἐν αὐτοῖς τοῖς σπουδαιοτέροις· ἐπιπολαιότητα, ἣν, ὁμολογητέον, ἐν πάσῃ ἐποχῇ, εἰκῇ φερομένῃ, δυνατὸν 'ν' ἀπαντήσωμεν. Πιστὴν εἰκόνα παρατίθησιν ὡσαύτως οὐχὶ τῶν συζευγνυμένων, ἀλλὰ τῶν μνηστῶν ἀνυμφεύτων[7], ἣν καὶ ἐν μεταγενεστέρᾳ ἐποχῇ μέλλομεν ἰδεῖν χείρονα ζωγραφουμένην. Τὸ δὲ περὶ τὰς προικοδοσίας κακὸν εὑρίσκει αἴτιον τῆς πρὸς τὸν γάμον ἀποστροφῆς πολλῶν νέων, ἐπιθυμούντων καὶ προθυμίαν ἐχόντων 'να νυμφευθῶσιν « εἰς τὸ ἄνθος τῆς νεότητός τους, εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας τους, ὅταν καὶ ἡ ἀγάπη θερμοτέρα καὶ ὁ γάμος χαριέστερος, ἂν ἔλειπεν αὐτὸς ὁ συλλογισμὸς τῆς ὑστερινῆς μετὰ τὸν γάμον ἐνοχῆς . . . . καὶ τοῦτο σήμερον, καὶ τοῦτο αὔριον στοχαζόμενοι, ἀποφεύγουν τοὺς γάμους, φοβοῦνται τὴν συζυγίαν τῆς γυναικὸς . . . . . καὶ ἐκεῖνο τὸ πάλαι ὅπου ἦτον ἡ μεγαλειτέρα εὐτυχία, τὸ νὰ γένῃ πατέρας, τοῦτο τὴν σήμερον ἔγεινε μέγας φόβος . . . . . ἐκεῖνο ὁποῦ λαμβάνῃ ἕνας γαμβρός, μὲ πολλαπλασίους τόκους χρεωστεῖ νὰ τὸ πληρώσῃ ὕστερον καὶ αὐτὸς διὰ ταῖς κόραις του· πέρνει, λόγου χάριν, τώρα, πέντε, ἀμὴ ἂν γεννήσῃ, πέντε κόραις, χρεωστεῖ κατὰ ἀναλογίαν νὰ δώσῃ ἀνὰ πέντε τὴν κάθε μίαν, εἰκοσιπέντε· καὶ τί πραγματεία εἶναι αὐτὴ νὰ ζημιώνεταί τινας εἰς τὰ πέντε εἰκοσιπέντε ; »

Οὕτω μυρίους κινδύνους ἐπερχομένους ἐν τῷ ἐγγάμῳ βίῳ μετὰ τὴν λῆψιν ὀγκώδους προικοδοσίας προβλέπων ὁ Σαμουήλ, τὸν γάμον δὲ κατακρίνων τὸν γινόμενον ἄνευ προηγουμένης ἐξετάσεως τῆς συζύγου, τὰς ὑλικὰς πρῶτον καὶ τὰς ἠθικὰς δυσπραγίας εἰς τοὺς ἔχοντας τέκνα λαμπρῶς διαζωγραφῶν, μετριότητα συνιστᾷ τοῦ κακοῦ, μὴ θέλων ὅλως 'να καταργήσῃ· διότι οὐδ' ἠδύνατο 'να πράξῃ τοῦτο, ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἄκρου μεταπηδῶν εἰς τὸ ἕτερον. Αἱ σκέψεις τοῦ Σαμουὴλ εἰσὶ σκέψεις ἀνδρὸς πρακτικοῦ, διότι τὴν πεῖραν ἔχει διδάσκαλον, τὸν δὲ χρυσορρήμονα προκάτοχον τοῦ θρόνου αὐτοῦ παραστάτην ἀκαταγώνιστον καὶ σορὸν εἰς τὸν μέγαν ἀγῶνα τῆς τῶν χριστιανικῶν ἠθῶν ἀναρρυθμίσεως· ὅθεν—τέλος ἐπιτίθησι τῷ πρώτῳ λόγῳ λέγων· «δὲν θρηνῶ τοὺς ἠπατημένους διὰ τὴν ματαιότητά τους εἰς τὰ παθήματα, θρηνολογῶ ὅμως τοὺς νέους εἰς τὰ μὴ παθήματα· βλέπουν τὰ κακὰ εἰς τοὺς γονεῖς τους, καὶ αὐτοὶ δὲν τὰ αἰσθάνονται· βλέπουν ταῖς στενοχωρίαις, τὰ βάσανά τους, ταῖς ἐνοχαῖς καὶ τὰ βάρη δι' ἕνα καὶ μόνον τοιοῦτον τέλος, βλέπουν πατρὸς καὶ μητρὸς ἀναστεναγμούς, βλέπουν ἀδελφαῖς εἰς ὥραν γάμου ἀκυβέρνητας, συλλυποῦνται, συναναστενάζουν οἱ ἀδελφοὶ διὰ τὰς ἀδελφάς, καὶ συμπάσχουν, καὶ ἀκόμη δὲν σωφρονίζονται. . . . καὶ ὡς τόσον αὐτὴ ἡ δυστυχία μεταβαίνει ἀπὸ πατέρα εἰς τέκνα, ἀπὸ μίαν διαδοχὴν εἰς ἄλλην, καὶ τέλος *ἔφθασεν ὅλον τὸ δυστυχὲς γένος μας εἰς ἀνεκδιήγητον πτῶσιν*».

Ἀγνοῶ πῶς ἐρικνεῖται εἰς τοιοῦτο συμπέρασμα, πῶς ἦν δυνατὸν ἡ παροχὴ προικοδοσιῶν μεγάλων 'να σύρῃ τὸ γένος ἡμῶν ὑπὸ τὴν ὑλικὴν ἢ τὴν ἠθικὴν ἔποψιν «εἰς πτῶσιν ἀνεκδιήγητον», ἀλλὰ ζωηρότερον ἀπετέλεσε τὸν λόγον, ὅπως καὶ τῆς φιλογενείας καὶ τῆς πρὸς τὸ ἔθνος ἀφοσιώσεως κρούσῃ τὴν εὐγενῆ χορδήν· ζητεῖ δέ, τέλος, ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ αὐτοῦ γυναῖκα φρόνιμον, τοῦτον μόνον ἔχουσαν τὸν πλοῦτον, ταύτην αὐτῷ συνεπαγομένην τὴν προικοδοσίαν, ὅπως διὰ φρονήσεως περιστείλῃ τὰς τοῦ συζύγου κακὰς ἕξεις καὶ τὰς ὁρμάς, κυρῶν τὸ παλαίφατον ὁ Σαμουὴλ «οἰκοφθόρον ἄνδρα κωλύει γυνή»[8]. Ἀλλ' ὁ δεύτερος λόγος χρή-

7. «Ἕνας θέλει νὰ λάβῃ μίαν κόρην καὶ ξεγυμνώνει πρῶτον τοὺς γονεῖς της, σμίγει τὴν ἰδικήν του χαρὰν μὲ τοὺς στεναγμοὺς τῶν γονέων της, καὶ εἰς καιρὸν ὁποῦ ἐμβαίνει ὁ γαμβρός, εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀρπάζει καὶ λεηλατεῖ ὅσα δὲν ἠμπορεῖ ὁ μεγαλήτερος ἐχθρός, ὁ τολμηρότερος κλέπτης· καὶ διὰ νὰ μὴ πολυλογῶ. γάμους καὶ χαρὰς ἀκούομεν εἰς ἕνα σπίτι, ἀλλὰ, χωρὶς διστάγμὸν, ἐκεῖ καὶ θλίψαις καὶ ἐνοχαὶς γονέων γνωρίζομεν, καὶ ἐρήμωσαις καὶ ἀφανισμούς. Καὶ διατὶ ἐγυμνώθησαν; καὶ διατὶ ἐγύμνωσαν καὶ τὰ ἄλλα τους τέκνα; ὅλοι οἱ τοῦ σπητιοῦ γυμνοὶ καὶ ἀδικημένοι, καὶ ὁ ἀδικῶν τίς; ὁ ἀγαπητὸς, ὁ διαλεκτὸς, ὁ ἐξακουστὸς, αὐτὸς ὁ καλότυχος γαμβρός! Καὶ ἐκ τούτου ποίαν ὁμόνοιαν ἀδελφῶν ἐλπίζεις, ὁποῦ τὴν ἐχώρισες; ποίαν φιλίαν τῶν πλησίων, ὁποῦ τοὺς ἐλύπησες; ποίαν συμπεριφορὰν γυναικὸς, ὁποῦ βλέπει τοῦ λόγου της στολισμένην καὶ τὸ πατρικόν της σπῆτι ξεγυμνωμένον, κενὸν, κουρσευμένον, καὶ γυμνοὺς τοὺς γονεῖς; ἐκεῖνα ὁποῦ ὁ προφήτης Σειρὰχ εἰς ἀνδρογύνων γάμους μακαρίζει, σὺ λεηλατεῖς καὶ καταστρέφεις, ἐρημᾷς καὶ ἀφανίζεις, ἔπειτα καὶ τὰ ἐντὸς καὶ τὰ περιζ θέλεις νὰ σὲ τιμοῦν καὶ νὰ σὲ ἀγαποῦν; Ἀλλὰ μία τοιαύτη λυπηρὰ ἀρχὴ, μὲ ὄνομα χαρᾶς, δικαίως μετ' ὀλίγον εἰς ἀμετρίας λύπαις σὲ φέρνει, καὶ ἐκεῖνα, ὁποῦ εἰς ἄλλους γονεῖς σὺ ἔκαμες, ἐκεῖνα παθαίνεις καὶ σὺ ὕστερον καὶ τὰ τέκνα σου, καὶ μὲ τὸν ἰδικόν σου νόμον καταδικάζεσαι καὶ σὺ ὁ ἴδιος».

8. Ὑπόμνησιν βραχεῖαν περὶ τῶν καθηκόντων τῆς γυναικὸς ὡς συζύγου καὶ μητρὸς ἐξέδωκα πρὸ πενταετίας, ἄνευ ὑπογραφῆς, ἐν τῷ Γ' τόμῳ τῆς « Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας», σελ. 589 - 593 καὶ 604 -608 καὶ 621—624 ἄχρι τῆς ἱστορικῆς ἀπόψεως περὶ τῶν χριστιανῶν γυναικῶν τῆς Δ' καὶ Ε' ἀπὸ τοῦ σωτηρίου κηρύγματος ἑκατονταετηρίδος· σελ. 639—642.

σιμός ἐστιν ἡμῖν ὑπὸ ἱστορικὴν ἔποψιν, συναρμολογούμενος μετὰ τῶν ἐν τῷ τίτλῳ τοῦ βιβλίου φερομένων. Αὐτόθεν μανθάνομεν ὅτι «εὐθὺς ὅπου ἠκούσθη ἡ ἀνάιρεσις (τῶν προικοδοσιῶν), εὐθὺς καὶ γέροντες καὶ νέοι, ἔγγαμοί τε καὶ ἄγαμοι, καὶ κυβερνημένοι καὶ ἀκυβέρνητοι, ὅσοι δηλαδὴ συνετοὶ καὶ εἰς τὸν νοῦν ἐπιδέξιοι, μὲ μίαν κοινὴν χαρὰν, μᾶς ἔδωσαν καὶ μίαν κοινὴν φωνὴν ὡς ἀπὸ ἑνὸς στόματος, καὶ ἀγκαλὰ νὰ μὴν ἔλειψαν μεταξὺ τούτων καὶ γνωμῶν ἐναντιότητες καὶ ἀντιλογίαις διάφοραις, ὁ καθεὶς κατὰ τὸν ἴδιόν του σκοπὸν κρίνωντας τὸ πρᾶγμα καὶ ἀπορασίζωντας, μολοντοῦτο ὁλόκληραις ἐνορίαις καὶ ὁλόκληρα ρουφέτια, ἐγγράφως τε καὶ ἀγράφως, μᾶς ἐφανέρωσαν τὴν γνώμην, ἢ νὰ εἴπω φανερώτερα, τὴν ἀξιοδάκρυτόν τους κατάστασιν, τοῦτο γονεῖς ἀπαρηγόρητοι, τοῦτο παρθέναις ἀπηλπισμέναις, ὀρφανὰ εἰς ἀπώλειαν, φαμιλιαῖς ὁλόκληραις καὶ συνοικίαις εἰς πένθη, εἰς στεναγμούς, εἰς ρητὰ καὶ ἄρρητα κακὰ, ὅλοι μέσα εἰς σωματικοὺς καὶ ψυχικοὺς κινδύνους. Ὅθεν θερμῶς ἐδεήθησαν καὶ θερμότερον ἐπεκαλέσθησαν τὴν ἀντίληψιν καὶ βοήθειαν τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας». Ἐμελετήθη τὸ πρᾶγμα καὶ κατέστη κοινὴ σκέψις τῶν προκρίτων καὶ τοῦ λαοῦ· ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου, ἐν τῷ ἐσωφύλλῳ (σελίδι 3) γράφων περὶ τῶν δύο λόγων τοῦ Σαμουήλ, ὅτι ἐξιφωνήθησαν «καθωμιλημένῃ τῇ διαλέκτῳ, ἵνα καὶ τοῖς νῦν οὖσι συνετὰ, καὶ τοῖς ὄπισθεν ἐσομένοις τῶν χριστιανῶν εὐσύνοπτα καὶ κατάδηλα γένηται τὰ ἀπὸ τοιούτων γάμων ἀναρρηγνύμενα κακὰ», παρατίθησιν: «ὀλίγαις ἡμέραις ὕστερον *δημοσιευθέντων τῶν δύο τουτωνὶ λόγων εἰς τὸ κοινόν*»! Ἐξεδόθησαν λοιπὸν τύποις οἱ λόγοι οὗτοι, ἢ διανεμηθέντες εἰς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ναοὺς[9] ἐν ἀντιγράφοις ἀνεγνώσθησαν ὑπὸ τῶν ἱερέων, καὶ τούτων ἀκροασάμενοι λαοὶ καὶ πρόκριτοι λαῶν ἀνηνέχθησαν εἰς τὸν πατριάρχην καὶ τὴν ἱερὰν σύνοδον; Ἀγνοῶ, διότι μαρτυριῶν ἐπαρκῶν ἕως ἄρτι στερούμεθα. Τὴν κατάργησιν τῶν προικοδοσιῶν ἀναφέρει μόνος ὁ Κομνηνὸς Ὑψηλάντης καὶ τούτου μνεία γενήσεται κατωτέρω, ἐκδόσεως ὅμως λόγων καὶ κοινῆς τῶν ὀρθοδόξων ἐνεργείας καὶ διαβημάτων κατὰ κακοῦ κορυφουμένου οὐδεὶς μιμνήσκεται τῶν ἐμοὶ γνωστῶν χρονογράφων, μηδ' αὐτοῦ τοῦ Μαθᾶ (Οἰκονόμου) ἐξαιρουμένου, τοσαῦτα γράψαντος ἐν τῷ πατριαρχικῷ αὐτοῦ Καταλόγῳ περὶ Σαμουήλ[10]. Αἱ σκέψεις τῶν προὐχόντων καὶ τῶν κληρικῶν ἀπέληξαν εἰς τὴν συγκάλεσιν μεγάλης συνόδου, σκοπὸν ἐχούσης τὴν περιστολὴν τοῦ κακοῦ.

Κατὰ τὸν ἰανουάριον τοῦ 1767, ὁ πατριάρχης Σαμουὴλ προεδρεύων τῆς συνόδου καὶ τὰς γνώμας ἔχων τοῦ πατριάρχου τῆς Ἀντιοχείας Φιλήμονος καὶ τοῦ πρώην Κωνσταντινουπόλεως Ἰωαννικίου τοῦ Καρατζᾶ, προέβη μετὰ τοῦ πατριάρχου τῆς ἁγίας Πόλεως Ἐφραὶμ, ἔχοντος καὶ τὴν γνώμην τοῦ πρώην Ἱεροσολύμων Παρθενίου, καὶ μετὰ τεσσαράκοντα μητροπολιτῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων ἐν ἐνεργείᾳ καὶ ὀκτὼ πρώην ἐπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν εἰς ἔκδοσιν ἑπτὰ κανόνων, ὧν εἰς ἀνάλυσιν οὐδαμῶς θέλω προβῆ, ἅτε τούτων ἐκδιδομένων ἐν τῇ σειρᾷ τῶν «*Κανονικῶν διατάξεων*» τῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως (ἀριθμ. ΠΖ'). Ἀρκεῖ ἵνα γινώσκωμεν ὅτι καθορίζονται τάξεις ἐν τῷ ποσῷ τῆς χορηγουμένης προικὸς, ἀλλὰ τίθεται πρῶτος κανὼν τὸ ἀνάθεμα κατὰ παντὸς συνάπτοντος συνάλλαγμα γαμικὸν ἢ μνηστείαν ἐπὶ χρήμασιν.

Εἰς τὸν παλαιὸν ἐκεῖνον κόσμον, εἰς γεγηρακυῖαν κοινωνίαν ἡ νέα τάξις, ἣν ἐζήτει ἵνα ἐγκαινίσῃ ὁ ἀείμνηστος Σαμουὴλ εὗρεν ἐναντίους τοὺς φαναριώτας ἐκείνους, ὅσοι τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ ὡς ἴδιον οἶκον ἐζήτουν ἵνα διαχειρίζωνται, ὅσοι δυσμενείας ἔτρεφον αἰσθήματα πρὸς τοὺς φίλους τοῦ Σαμουήλ· «ἐμποδίζει μὲ ἀφορισμοὺς βαρυτάτους, γράφει ὁ Κομνηνὸς Ὑψηλάντης[11], τὰ τραχώματα ὁ πατριάρχης, κατὰ μῆνα φεβρουάριον. Νικόλαος ὁ Σοῦτζος σὺν τῷ Κυζίκου καὶ τῷ Προύσης Μελετίῳ ἀπαρέσκονται, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν τοῖς προὔχουσι τὸ ὅτι δὲν εἶναι εὐχαριστημένοι οἱ ἀρχιερεῖς ἀπὸ τὸν πατριάρχην, καὶ διαφημίζειν ταῦτα πολλοῖς». Διὰ τοῦτο μεθ' ὅλας τὰς ἀράς καὶ τοὺς ἀφορισμοὺς, τὸ ἔργον τοῦ Σαμουὴλ ἐνωκύγησε πρὸ ὥρας, εὑρέθησαν δὲ οἱ ἀθετήσαντες τοῦτο, καθὼς εὑρέθησαν οἱ ἀθετήσαντες τὸ ἔργον τῆς ὀρθοδόξου κοινότητος τῶν Ἰωαννίνων τὸ γενόμενον ἑξήκοντα καὶ ἑπτὰ ἔτη πρὸ τοῦ Σαμουήλ. Καὶ μάτην ἄρα ὁ ἀοίδιμος ἱεράρχης προετρέπετο πάντας τοὺς ἀνὰ τὰς ἐπαρχίας ἱεροὺς τῶν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν προέδρους, ὅπως «εἰς κοινὴν ἀκρόασιν, ἱερᾶς ἀγιστείας τελουμένης, προκειμένου τε τῶν ὡραίων πυλῶν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, ἀπὸ ἱερατικῆς στολῆς τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ ἀνελλειπῶς ἀναγνωσθῇ ὑφ' ὑμῶν τῶν προέδρων· ὅμοια τοῖς ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ πεπραγμένοις, ὅτε καὶ αὐτοχειρὶ ἡμῶν ἕκαστος τῶν ἐκ τοῦ βήματος συστοιχῶν τοῖς κειμένοις ὑπογράψει κατ' ὄψιν τοῦ λαοῦ».

Ἑξήκοντα παρῆλθον ἔκτοτε ἔτη· ἡ ἔκλυσις τῶν ἠθῶν ἐπετείνετο· ἡ ἀριστοκρατία τοῦ Φαναρίου ἡ τοσοῦτον ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Νικολάου Σούτζου πολεμήσασα τὸν Σαμουὴλ Χανζερῆν ἀπέστεργε πάντα κανόνα καὶ θεσμὸν εἰς τάξιν ἐπανάγοντα τὴν ἐν ἀταξίᾳ διαβιοῦσαν κοινωνίαν ὅσον ἀφορᾷ κυρίως εἰς τοῦτο τὸ κεφάλαιον· ἡ ἀριστοκρατία αὕτη ὀρεγομένη τοῦ πρώην

9. ὅταν γράφω Κωνσταντινουπόλεως ναοὺς νοῶ τοὺς ἐν τοῖς ὁρίοις τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ταύτης «εὑρισκομένους· τινα δὲ κατὰ καιροὺς, ἐφ' ὅσον ἐμοὶ γνωστὸν, ἔσχεν ὅρια ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Κωνσταντινουπόλεως ἴδε ἐν τῇ προδιοικήσει τοῦ μετ' ὀλίγον ἐκδοθησομένου συγγράμματός μου: «Ἐκκλησίαι ὀρθοδόξων ἐν Κωνσταντινουπόλει».

10. βλ. τῆς α' ἐκδόσεως τοῦ Καταλόγου σελ. 253—257, τῆς β' σελ. 154—157 καὶ σελ. 320—323, ὅπου ὅμως μᾶλλον ἐκτίθεται ἡ βιογραφία Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως ἢ εἰδήσεις περὶ τοῦ Σαμουήλ. Περίεργον ὅτι ὁ τοσοῦτον ἐπαινῶν τὸν Σαμουὴλ Μακραῖος παρέσχεται τὰς περὶ προικοδοσιῶν διατάξεις, ὡς καὶ ὁ Κωνστάντιος ἐν τῇ διατριβῇ αὐτοῦ «περὶ τῶν ἐκ τοῦ κλήρου διαπρεψάντων ἐπ' ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ».

11. Κομνηνοῦ τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν· σελ. 410.

λυπηροῦ καθεστῶτος οὐχὶ σπανίως προύκάλει διὰ τὴν εἰς πεπαλαιωμένας ἰδέας προσήλωσιν αὐτῆς σκηνὰς ἀξιοθρηνήτους, οἵας ἐπέκλωσεν εἰς τὸν αὐθέντην Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην ἡ ὑπέρφρυς ἀσυνεσία τῆς μητρὸς αὐτοῦ Σμαράγδας, προτιμώσης ὡραίων καὶ εὖ ἠγμένων φαναριωτισῶν τὴν θυγατέρα ἑνὸς τῶν Καλλιμαχῶν ὡς σύζυγον τοῦ ἑτέρου τῶν υἱῶν αὐτῆς[12]. Καὶ ὅταν τὸ παράδειγμα παρέχωσιν οἱ ἄρχοντες τῆς πολιτείας, τότε οἱ βαθμιδάς τινας ἱστάμενοι κατωτέρω ἐκείνων βεβαίως πρὸς ἐκεῖνο τὸ πρότυπον θέλουσι συμμορφώσει τὰ βήματα. Καὶ ὅταν, ἀντὶ τοῦ πεπαλαιωμένου καὶ κατεσκληκότος θεσμοῦ, νέος εἰσάγηται νόμος καὶ κανὼν ρυθμίζων τὸν βίον μιᾶς οἱασδήποτε πολιτείας, ἐπιβάλληται δ' ὁ νέος νόμος μετὰ τοσαύτης αὐστηρότητος καὶ ἀνεπιεικείας, ὅταν ἀνταγωνίζωνται μάλιστα παλαιαὶ καὶ νέαι ἕξεις, ἄρχοντες λαϊκοὶ πρὸς κληρικοὺς ἄρχοντας, ὅταν καταδιώκωσι μανικῶς τὸν εἰσηγητὴν τοῦ νέου θεσμοῦ, συνέπεια ἐπέρχεται τὸ μὴ γινώσκειν τινὰ τίνα ὁδὸν πρέπει νὰ πορευθῇ πρὸς ἐκλογὴν τοῦ καλοῦ καὶ πρέποντος, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουσι τάξεις ἐν τῇ κοινωνίᾳ, εἰς ἃς σύμφορός ἐστιν ἡ διατήρησις νόμων καταλυόντων τὸ ἄτακτον καὶ εἰσαγόντων τὸ ὑλικῶς καὶ ἠθικῶς συμφέρον, ὑπάρχουσι δὲ καὶ τάξεις δικαιούμεναι 'ν' ἀπεκδέχωνται τὴν ἐπικράτησιν τῶν ἰδίων συμφερόντων καὶ τὴν δι' αὐτῶν ποικίλην ὠφέλειαν ἐν τῇ ἀκαταστασίᾳ καὶ τῇ κακῶς ἐχούσῃ τάξει. Λέγω τάξει, διότι ὅσον καὶ ἂν θεωρῆται καθεστώς τι κακῶς κείμενον, ὅσον καὶ ἂν θεωρῆται ἀναγκαία ἡ συμπλήρωσις καὶ διόρθωσις αὐτοῦ, λέγεται ὅμως «τάξις» ἕως οὗ συμπληρωθῇ διὰ νέας νομοθεσίας καὶ νέων διατάξεων (ἕπεται τὸ τέλος).

ΑΓΓΕΛΙΑ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ἔχομεν ὑπ' ὄψιν τεῦχος εὔχρηστον ἐξ 128 σελίδων ἐπὶ καλοῦ χάρτου ἐκτετυπωμένον, ἐν Σμύρνῃ, τύποις Ν. Α. Δαμιανοῦ, φέρον τίτλον **Συνοπτικὴ Ἔκθεσις τῆς Ἐκπαιδευτικῆς καταστάσεως τῆς ἐπαρχίας Ἐφέσου ἐν ἔτει 1887—1888, ὑπὸ μητροπολίτου Ἐφέσου Ἀγαθαγγέλου τοῦ Μάγνητος.** Σελίδας 8 κατέχει ὁ πρόλογος, ὑφ' ὃν ὑποσημειοῦται τὸ ὄνομα τοῦ μητροπολίτου Ἐφέσου, καὶ ἐξ οὗ μανθάνομεν ὅτι ἐν ταῖς 80 πόλεσι καὶ κώμαις, ταῖς ἐν τῇ περιοχῇ τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Ἐφέσου, λειτουργοῦσιν 1 γυμνάσιον, 14 σχολαρχεῖα, 58 δημοτικαὶ σχολαί, 38 παρθεναγωγεῖα, 29 νηπιαγωγεῖα καὶ 34 γραμματοδιδασκαλεῖα. Ἐν αὐτοῖς διδάσκουσιν 161 διδάσκαλοι καὶ 108 διδασκάλισσαι. Διδάσκονται δὲ μαθηταὶ 6809, μαθήτριαι 3165, νήπια 3546. Ὁ μείζων ἀριθμὸς τῶν διδασκομένων εὑρίσκεται ἐν Κυδωνίαις: 1526, ὧν 700 μαθήτριαι, μετὰ 19 διδασκάλων καὶ 12 διδασκαλισσῶν, καὶ ἐν Βριούλοις (μαθηταὶ 1395 μετὰ 9 διδασκάλων καὶ 17 διδασκαλισσῶν). Ἐκ τῶν 80 κωμῶν καὶ χωρίων τὰ 45 στεροῦνται παρθεναγωγείων.

12. αὐτόθι σελ. 627

Ἀπὸ τῆς 4 νοεμβρίου 1887, ὁ φιλόπονος φοιτητὴς τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ πανεπιστημίου κ. Κλεόβουλος Χρ. Κοκκολᾶτος ἐκδίδωσιν ἐν Ἀθήναις περιοδικὸν, ὑπὸ τὸν τίτλον **Ἀκαδημία,** δὶς τοῦ μηνὸς, εἰς φυλλάδια ἐκ 16 διστήλων σελίδων, ὧν ἐξεδόθησαν ἄχρι τῆς 20 ἀπριλίου ἐννέα. Μετὰ τὰς τοσαύτας ἀποπείρας πρὸς ἵδρυσιν ἀναγνώσματος περιοδικοῦ χρησίμου πᾶσι τοῖς ζητοῦσι στερεὰν πνευματικὴν τροφὴν, ὁ κ. Κοκκολᾶτος ἐπ' αἰσίοις ἀρξάμενος καλῆς ἐπιχειρήσεως δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι καταστοχάζεται τοῦ σκοποῦ, ἐπὶ τὰ βελτίω μὲν τείνων, ἐπιτυχῶς δὲ τὴν ὕλην ἐκλέγων τοῦ συγγράμματος. Ἐν τοῖς ἐννέα φυλλαδίοις ἐξεδόθησαν διατριβαὶ ἐμβριθεῖς καὶ μετὰ χάριτος γεγραμμέναι τῶν καθηγητῶν τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου Κ. Παπαρρηγοπούλου, Θ. Ἀφεντούλη, Κ. Μητσοπούλου, Γ. Καραμήτσα, Λουκᾶ Παπαϊωάννου, Κ.Σ. Κόντου, Σπ. Βάση, τοῦ σοφοῦ Ἀλ. Ρ. Ραγκαβῆ, καί τινων ὑφηγητῶν ὡς καὶ καθηγητῶν γυμνασίων. Τὰ χρονικὰ, περιέχοντα νεώτερα τῶν ἐπιστημῶν καὶ γραμμάτων, γράφονται καλῶς. Ἐνδιαφέρον ἀνάγνωσμα ἐκδίδοται ἡ διατριβὴ περὶ τῆς ἐν Ροδόπῃ ἱερᾶς μονῆς Βατζκόβου, καὶ τὸ α' μέρος τῆς περιγραφῆς τῆς Ἀγχιάλου. Εὐχαρίστως δὲ βλέπομεν ὅτι ἡ ἐπιχείρησις αὕτη τοῦ κ. Κλ. Κοκκολάτου, τελειοροίτου τῆς καθ' ἡμᾶς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, ἐπηνέθη ὑπὸ καθηγητῶν τοῦ πανεπιστημίου ὡς μέσον πρὸς σύσφιγξιν τῶν μεταξὺ διδασκόντων καὶ διδασκομένων δεσμῶν.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἀριθ. πρωτ. 1662.

Προσκαλεῖται ὁ Παῦλος Ἀραπίδης ἀγνώστου τυγχάνων διαμονῆς καὶ κατοικίας, ὅπως μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμέρας ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως παραστῇ ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, διότι ἐνάγεται ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Φωτεινῆς Ἀραπίδη. Ἐν περιπτώσει δὲ μὴ ἐμφανίσεως αὐτοῦ κατὰ τὴν ὁριζομένην δικάσιμον ἡμέραν δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα δημοσιευθήσεται τρὶς διὰ τῆς *Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας* καὶ τοῦ *Νεολόγου*.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ 4 μαΐου 1888.

Ὁ πρόεδρος

† Ὁ Ἴμβρου ΠΑΙΣΙΟΣ

Ὁ γραμματεὺς

Ἱεροδ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ.

Ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον, τῇ 6 μαΐου 1888.

Ὁ γραμματεὺς

Ἱεροδ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗΝ

ΕΤΟΣ Η'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1888 ΑΡΙΘ. 29.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

†Ὁ Ἡρακλείας **Γερμανός** (πρόεδρος)
Ἀρχιμανδ. **Γρ. Παλαμᾶς**
Γεράσ. Σ. Δώριζας
Ἀρχιγρ. Ἱ. Συνόδ. **Κωνστ. Ἀλεξανδρίδης** (ταμίας)
Ἰωάν. Δ. Τανταλίδης (γραμματεύς).

Ἀρχισυντάκτης **Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών**

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἥμίση.

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Νοεμβρίου καὶ τὴν 1 Μαΐου.

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Ἡρακλείας κ. Γερμανῷ Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».— Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου Ἱερολ. κ. Κωνσταντίνου Ἀλεξανδρίδου (ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου).

Περιεχόμενα

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.—Ἔκθεσις τῆς καταστάσεως τῆς πατριαρχ. Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ὑπὸ τοῦ σχολάρχου ἀρχιμανδρ. κ. Γρ. Παλαμᾶ.—Αἱ περὶ προικοδοσίας ἐπαρχιακαὶ καὶ πατριαρχικαὶ διατάξεις· ὑπὸ Μ. Ἰω. Γεδεών.— Ἀγγελία βιβλίων.— Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον.

Παράρτημα.—Κανονικαὶ διατάξεις τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως (σελ. 225—232).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἀντὶ τοῦ πανιερ. μητροπολίτου Γρεβενῶν τέως ἐπόπτου τοῦ πατριαρχικοῦ Σκευοφυλακείου, ἡ ἐποπτεία αὐτοῦ ἀνετέθη τῷ σεβασμ. μητροπολίτῃ Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Ἀθανασίῳ.

— Ἀσθενοῦντος ἀπό τινος τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Ἴμβρου κ. Παϊσίου, διωρίσθη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. προσωρινὸς ἀντικαταστάτης αὐτοῦ ἐν τῷ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίῳ ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Σισανίου κ. Ἀθανάσιος, ἐν δὲ τῷ Ἐκκλησιαστικῷ Δικαστηρίῳ ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Μογλενῶν κ. Καλλίνικος.

— Ἀξιώσει ἀδελφικῆς τῆς Α. Μακαριότητος τοῦ πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κ. Νικοδήμου ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμ. πατριάρχης διώρισε τὸν ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολίτην Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Ἱερώνυμον καὶ τὸν ἐξελεγκτὴν τῶν Πατριαρχείων κ. Ν. Νικολαΐδην ὅπως μετὰ τῶν ὑπὸ τῆς Α. Μακαριότητος διορισθέντων νέων ἐπιτρόπων ἐξελέγξωσι τὴν διαχείρισιν τοῦ τέως ἐπιτρόπου πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτου κ. Δαμιανοῦ. Ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ ταύτῃ τῶν συνεξελεγκτῶν, γνωσθείσῃ τηλεγραφικῶς τῇ Α. Θ. Μ. ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων ηὐχαρίστησε διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ τῇ Α. Θ. Π. τῷ οἰκουμ. πατριάρχῃ.

— Συνεπείᾳ τοῦ κατὰ τὰ πρὸς νότον τῆς Καισαρείας κείμενα ἐννέα χωρία τοῦ διαμερίσματος Κοζὰν ἐπισκήψαντος λιμοῦ, καθ' ἃ πρὸς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν ἀνήγγειλεν ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Καισαρείας, ἡ Α. Θ. Π. προσκαλέσασα παρ' ἑαυτῇ τινας τῶν ἐνταῦθα προκρίτων τῆς ἐπαρχίας ταύτης καὶ διασκεψαμένη μετ' αὐτῶν περὶ τῶν ληπτέων μέτρων, ὠνόμασεν ἐπιτροπὴν πρὸς συλλογὴν συνδρομῶν, ἀποτελουμένην ἐκ τῶν ἀξιοτίμων κκ. Κ. Πετρίδου μέλους τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου, Κ. Γ. Βαγιάννη ἐρένδη, Α. Τελλόγλου, Σ. Διαμάντογλου, Χ. Ζουμπούλογλου, Α. Χριστοφορίδου, Σ. Σινγίσογλου καὶ τοῦ ἰατροῦ Δημοσθ. Γρηγορᾶ ὡς γραμματέως αὐτῆς. Ἐν τοῖς ἐννέα τούτοις χωρίοις οἰκοῦσι περὶ τὰς πεντακοσίας οἰκογενείας ὀρθοδόξων, ἀπέναντι δὲ κινδύνου πανταχόθεν αὐταῖς ἐπικρεμαμένου, τῶν ὁμογενῶν οἱ δυνάμενοι πιστεύομεν ὅτι θέλουσιν ἔλθει ἐπίκουροι τοῖς οὕτως ἀεικῶς δοκιμαζομένοις ὀρθοδόξοις τοῦ τμήματος τούτου τῆς Καππαδοκίας.

— Ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Ἱερώνυμος διώρισε τῇ συγκαταθέσει τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἀρχιερατικὸν αὐτοῦ ἐπίτροπον, διευθυνοῦντα τὰς πνευματικὰς ὑποθέσεις τῆς ἐπαρχίας κατὰ τὴν ἐνταῦθα διαμονὴν τῆς Α. Σεβασμιότητος, τὸν ἱερολ. κ. Ἱερώνυμον Γοργίαν συγγενῆ αὐτοῦ καθηγητὴν ἐν τῇ Πατριαρχ. Κεντρικῇ Ἱερατικῇ Σχολῇ, ἐπὶ διετίαν δὲ χρηματίσαντα παρὰ τῇ Α. Σεβασμιότητι ὡς ἀρχιδιάκονον καὶ ἱεροκήρυκα καὶ γινώσκοντα καλῶς τὴν ἐπαρχίαν.

— Τῇ κυριακῇ ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ χοροστασίαν ὅ τε ἀρτίως ἀφικόμενος σεβασμ. μητροπολίτης Ἀγκύρας κ. Γεράσιμος καὶ οἱ νεωστὶ διορισθέντες πανιερώτατοι μητροπολῖται Τραπεζοῦντος Φιλάρετος καὶ Γρεβενῶν Κλήμης.

— Ὁ ἱερολ. ἱεροδιάκονος κ. Ἰωακεὶμ Δ. Φορόπουλος μεταφράσας εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐκ τῆς ἀγγλικῆς τὴν πραγματείαν τοῦ σοφοῦ καρδιναλίου Ἰωάννου Νιούμαν ἐπιγραφομένην «Οἱ Ἀρειανοὶ τῆς Δ' ἑκατονταετηρίδος» ὑπέβαλεν αὐτὴν εἰς τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμ. πατριάρχην ἐξαιτούμενος τὴν ἔγκρισιν τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ μετάφρασις αὕτη παραπεμφθεῖσα, κατὰ τὰ νενομισμένα, ὑπὸ τῆς ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Κεντρ. Ἐκκλησιαστ. Ἐπιτροπῆς τῷ συλλόγῳ τῶν καθηγητῶν τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογ. Σχολῆς καὶ ἐξετασθεῖσα δεόντως ὑπ' αὐτοῦ, εὑρέθη μηδὲν ἔχουσα τὸ ἀντιτιθέμενον εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν δογματικὴν διδασκαλίαν καὶ εἰς τὰ καθεστῶτα τῆς πολιτείας.

— Κατὰ τὸν δημοσιευθέντα πίνακα τῶν κατὰ τὴν πρώτην τριμηνίαν τοῦ παρόντος ἔτους (1 ἰανουαρίου μέχρι 31 μαρτίου) γενομένων εἰς χρήματα δωρεῶν εἴς τε τὸ γενικὸν ταμεῖον τῶν Ἐθν. Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων καὶ εἰς τὸ ταμεῖον τῆς ἱερᾶς Μονῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, τὸ δωρηθὲν ποσὸν ἀνέρχεται εἰς γρόσια χρυσᾶ 50,839.—Ὡσαύτως ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Ἑλεῶν ἐξέδωκε καταλόγους τῶν ἐσχάτως ἐν Ἑλλάδι γενομένων εἰς τὰ Φιλανθρ. Καταστήματα συνδρομῶν, ὧν τὸ ὁλικὸν ποσὸν ἀνέρχεται εἰς δραχμὰς 32,630. Τούτων ἐν Ἀθήναις μὲν εἰσεπράχθησαν τὰ πλείω= 13,662 ὡς καὶ ἐν Πάτραις=5190, διεκρίθησαν δ' ἐπὶ φιλανθρώπῳ προθυμίᾳ καὶ συνδρομῇ οἱ πανιερ. ἀρχιεπίσκοποι Σύρου καὶ Τήνου, Κεφαλληνίας, Ζακύνθου καὶ Πατρῶν, οἱ δῆμοι Πειραιῶς, Ἑρμουπόλεως, Κραναίων, Ληξουρίου καὶ Καλαμῶν, ὁ Ἐρυθροῦς Σταυρὸς (4000 φρ.) καὶ τραπεζιτικά τινα καταστήματα.

— Τῇ κυριακῇ ἐγένετο ἡ ἔναρξις τῶν προφορικῶν ἐξετάσεων τῆς Πατριαρχ. Κεντρικῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς, παρόντων τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Νικαίας, Γρεβενῶν καὶ Σισανίου ἐφόρων αὐτῆς, Τραπεζοῦντος, Σερρῶν καὶ Χαλεπίου, τοῦ πανοσιολ. σχολάρχου ἀναγνόντος τὴν εἰθισμένην λογοδοσίαν. Αἱ ἐξετάσεις ἔληξαν σήμερον.

— Ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Ἀρδαμερίου κ. Κωνστάντιος πρὸ πολλοῦ ἐξαρχικῶς ἀποσταλεὶς εἰς τὴν ἐπαρχίαν Στρωμνίτζης πρὸς παραλαβὴν καὶ ἀποστολὴν ἐνταῦθα τῆς περιουσίας τοῦ μακαρίτου μητροπολίτου Στρωμνίτζης Ἀγαθαγγέλου ἀφίκετο τῇ παρελθούσῃ παρασκευῇ (27 λήξαντος) εἰς Κωνσταντινούπολιν.

— Αἱ γραπταὶ ἐξετάσεις τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰωακειμίου Παρθεναγωγείου ἄρξονται τῇ προσεχεῖ δευτέρᾳ, 6 ἀρξαμένου μηνός, παραταθησόμεναι μέχρι τῆς 9, αἱ δὲ προφορικαὶ τῇ 13 τοῦ αὐτοῦ.

Ἐκκλησία Ἀντιοχείας.—Ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ ἤδη λήξαντος μηνὸς ἡ Α. Θ. Μ. ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας κ. Γεράσιμος μετέβη εἰς Βηρυττὸν καὶ ἐκεῖθεν ἀνεχώρησεν εἰς Τρίπολιν πρὸς κατάπαυσιν τοῦ κατὰ τὸ τμῆμα ἐκεῖνο μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων ἐγερθέντος σάλου, περὶ οὗ ἐγκαίρως ἐγράψαμεν.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ Μ. ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗΣ*

1878—1888

Εἴπωμεν δέ τινα καὶ περὶ τῆς στατιστικῆς αὐτῆς καταστάσεως. Ἕνεκα τῆς ἐπελθούσης βελτιώσεως ἐν τῷ ἀρχικῷ ἐκείνῳ τῆς σχολῆς οἰκοδομήματι, εἶτα δὲ καὶ ἕνεκα τῆς ἀνιδρύσεως τοῦ νέου τούτου καθιδρύματος, καὶ ἡ στατιστικὴ τῆς σχολῆς κατάστασις, γεραρὰ καὶ φιλόμουσος ὁμήγυρις, προέβαινε βαθμηδὸν αὔξουσα, ὥστε ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῷ μητρῴῳ τῆς σχολῆς ἐγγραφομένων κατ' ἔτος μαθητῶν ἀπὸ τετρακοσίων πεντήκοντα ἔφθασε, προϊόντος τοῦ χρόνου, μέχρις ὀκτακοσίων, ἀλλ' ἡ ἐπιδληθεῖσα ἀπὸ τριετίας ἤδη ἀκλόνητος αὐστηρότης οὐ μόνον εἰς τοὺς ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν προβιβασμοὺς ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς δοκιμασίας τῶν ἐξ ἄλλων σχολείων εἰς ἐγγραφὴν προσερχομένων, ἀνεχαίτισεν εὐτυχῶς τὴν προθυμίαν πολλῶν, καὶ οὕτως οὐ μόνον ἠλαττώθη ἐπὶ σμικρὸν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐγγραφομένων μαθητῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν σχολὴν ἀπήλλαξε πολλῶν ὑπὸ διαφόρους ἐπόψεις ἐπιβλαβῶν ζιζανίων· διότι πάντες οἱ ἐπ' ἀμελείᾳ ἢ ἀταξίᾳ διακρινόμενοι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους ἀναγκάζονται ἤδη μὴ προβιβαζόμενοι νὰ μὴ ἐπανέρχωνται πλέον εἰς ἐγγραφήν. Ἐνεγράφησαν δὲ ἐν τῷ μητρῴῳ τῆς σχολῆς κατὰ τὸ δεκαετὲς τοῦτο διάστημα ἓξ χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι πεντήκοντα ὀκτὼ μαθηταί, καὶ ἀπεφοίτησαν ἐν ὅλοις τετρακόσιοι καὶ ὀκτὼ πρὸς τοῖς εἴκοσιν. Ἐκ δὲ τῶν κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος ἐγγραφέντων, κατετάχθησαν ἐν μὲν τῇ Α' τάξει ὀγδοήκοντα καὶ πέντε, ἐν δὲ τῇ Β' δύο πρὸς τοῖς ὀγδοήκοντα, ἐν δὲ τοῖς δυσὶν τῆς τρίτης τάξεως τμήμασιν ὀγδοήκοντα καὶ εἷς, ἐν τῇ Δ' τάξει ἑκατὸν καὶ ἑπτὰ πρὸς τοῖς εἴκοσιν, ἐν τῇ Ε' τάξει πέντε καὶ ἐννενήκοντα, ἐν τῇ ΣΤ' τάξει ὀγδοήκοντα, ἐν τῇ Ζ' τάξει ἑπτὰ πρὸς τοῖς ἑξήκοντα καὶ ἐν τῇ Η' τῇ τῶν τελειοφοίτων πεντήκοντα καὶ ἐννέα. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ ἔναρξις τῆς διδασκαλίας τῶν μαθημάτων ἐν ἁπάσαις ταῖς τάξεσιν ἐγίνετο τέως ἀτάκτως καὶ ἀορίστως, διακυμαινομένη πάντοτε μεταξὺ τῆς 15 καὶ 25 τοῦ σεπτεμβρίου, διὰ τοῦτο ἔγνωμεν ἀπὸ τοῦ πρώτου τῆς ἡμετέρας διευθύνσεως ἔτους ἵνα πάντοτε καὶ ἀνυπερθέτως διὰ νόμου εἰδικοῦ ὁρίσωμεν τοῦ λοιποῦ ὡς ἡμέραν τῆς μὲν ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων τὴν πρώτην τοῦ σεπτεμβρίου μηνός. τῆς δὲ διακοπῆς αὐτῶν τὴν εἰκοστὴν τοῦ μαΐου μηνός, μεθ' ἣν ἄρχονται αἱ ἐνιαύσιοι γραπταὶ καὶ προφορικαὶ ἐξετάσεις ἀποπερατούμεναι μεσοῦντος τοῦ ἰουνίου. Οὕτω ἀφ' ἑνὸς μὲν δὲν καταβαπανᾶται μάτην ὁ μᾶλλον πρὸς διδασκαλίαν κατάλληλος μὴν, ἤτοι ὁ σεπτέμβριος, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀπαλλάττονται καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν τοῦ ἰουνίου καυμάτων, ἅπερ ὁμολογουμένως ἀποτελοῦσιν ἀφόρητον πᾶσαν διδασκαλίαν, προσκαλοῦντα φύσει τοὺς πάντας διδάσκοντάς τε καὶ διδασκομένους εἰς κατάπαυσιν πάσης σχολικῆς ἐργασίας καὶ ἀπαραίτητον ἅμα ἀμφοτέροις, σωματικήν τε καὶ διανοητικήν, ἀνάπαυσιν καὶ ἀναψυχήν, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ ἀναγκαίαν προπαρασκευὴν καὶ ἐπαλοιφὴν πρὸς τοὺς νέους τοῦ ἐπιόντος ἔτους πνευματικοὺς ἀγῶνας· ἐπὶ τούτῳ δὲ καὶ αἱ ἐγγραφαὶ

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 223--224 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

ὡρίσθησαν ἀπὸ τῆς 20 τοῦ αὐγούστου μέχρι τῆς 31 τοῦ αὐτοῦ, πλὴν τῶν μακρόθεν καὶ ἐξ ἄλλων ἐπαρχιῶν καὶ ἐπὶ δεδικαιολογημένη ἀφορμῇ προσερχομένων, ὧν αἱ ἐγγραφαὶ παρετάθησαν μέχρι τῆς 15 σεπτεμβρίου. Διὰ ταῦτα ἀπὸ τῆς 1 ἰουνίου ἐκδίδονται ἤδη τακτικῶς ἑκάστοτε τὸ πρόγραμμα καὶ ὡρολόγιον τῶν μαθημάτων τοῦ ἑπομένου σχολικοῦ ἔτους. Ἐφ' ᾧ καὶ ἤδη κατὰ τὴν λῆξιν τοῦ παρόντος ἔτους βλέπουσι πάντες ἀνηρτημένον ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει τὸ τοῦ ἐπιόντος ἔτους πρόγραμμα τῶν μαθημάτων. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς στατιστικῆς καταστάσεως τῆς ἡμετέρας σχολῆς κατὰ τὴν λήξασαν δεκαετίαν.

Ἀλλὰ καὶ ἡ γραμματολογικὴ τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς κατάστασις οὐκ ὀλίγας καὶ σπουδαιοτάτας ὑπέστη κατὰ τὸ δεκαετὲς τοῦτο σχολικὸν διάστημα βελτιώσεις. Καὶ δὴ πρῶτον ἐπειδὴ αἱ ὧραι τῆς διδασκαλίας δὲν ἦσαν ἰσάριθμοι εἰς ὅλας τὰς τάξεις σχολαρχείου τε καὶ γυμνασίου, καὶ ἑπομένως τὰ ἐκ τούτου κατ' ἀνάγκην προκύπτοντα ἔν τισι τάξεσι διαλείμματα οὐ μόνον ἐζημίουν οὐσιωδῶς τοὺς ἐν αὐταῖς μαθητὰς, ἀλλὰ καὶ τὴν τάξιν τῆς σχολῆς ἐν γένει διετάραττον, πράγματα παρέχοντα τῇ τε σχολαρχίᾳ καὶ τοῖς καθηγηταῖς, διὰ τοῦτο ὡρίσθη διὰ νόμου εἰδικοῦ πεντάωρος καθ' ἑκάστην διδασκαλία δι' ὅλας ἀνεξαιρέτως τὰς τάξεις, τοῦθ' ὅπερ οὐ μικρᾶς τῇ σχολῇ διανοητικῆς ἅμα τε καὶ ἠθικῆς ὠφελείας παραίτιον ἐγένετο, ὡς μαρτυρεῖ τρανώτατα ἐννέα ὅλων ἐτῶν πεῖρα. Πρὸς τούτοις δὲ ἡ ἔναρξις τῶν μαθημάτων ἀπὸ τῆς ὀγδόης καὶ ἡμίσειας πρὸ μεσημβρίας μετετέθη ἀπὸ τοῦ 1879 εἰς τὴν ἐννάτην ὥραν, ἵνα τοιουτοτρόπως διευκολυνθῇ ἡ προσέλευσις τῶν ἐν τοῖς χωρίοις τοῦ Βοσπόρου καὶ ἐν Χαλκηδόνι, ἢ ἐν Σταυροδρομίῳ καὶ Ταταούλοις καὶ ἐν ταῖς ἀπωτέρω τοῦ Βυζαντίου συνοικίαις κατοικούντων μαθητῶν, καὶ τοιουτοτρόπως ἀρθῇ ἅπαξ διὰ παντὸς πᾶσα ἔλλογος ἀφορμὴ πρὸς δικαιολόγησιν τῶν πράγματι ὅλως ἀδικαιολογήτων πρωϊνῶν ἀπουσιῶν· ἐφ' ᾧ τοῦ λοιποῦ ἅμα τῇ τῶν μαθημάτων ἐνάρξει ἡ τῆς σχολῆς θύρα κλείεται, μηδενὶ, ἐπὶ οἱῳδήποτε λόγῳ βραδύτερον παρουσιαζομένῳ, ἐπιτρεπομένης τῆς εἰς σχολὴν εἰσόδου δι' ὅλης τῆς ἡμέρας. Ἐπὶ τούτῳ λοιπὸν ἡ μὲν διδασκαλία τῆς ἑλληνικῆς, ἥτις ἐγίγνετο τέως ἐλλειπῶς ἐν ἀπάσαις ταῖς τάξεσιν, ὡρίσθη καθ' ἑβδομάδα ἐν μὲν τῇ Α΄ τάξει εἰς 14 ὥρας, ἐν δὲ τῇ Β' ἐπίσης εἰς 14 ὥρας, ἐν τῇ τρίτῃ εἰς 13 ὥρας, ἐν τῇ Δ΄ ἐπίσης εἰς 13 ὥρας, ἐν τῇ Ε' εἰς 11, ἐν τῇ ΣΤ΄ ἐπίσης εἰς 11, ἐν τῇ Ζ΄ εἰς 10 καὶ ἐν τῇ Η΄ ἐπίσης εἰς 10, παραταθείσης τῆς θεματογραφίας καὶ τῶν συνθέσεων μέχρι τῆς τελευταίας τάξεως· ἡ δὲ διδασκαλία τῆς λατινικῆς γλώσσης, ἀρχομένη τέως ἀπὸ τῆς Ε΄ τάξεως παρετάθη καὶ μέχρι τῆς Δ΄ τάξεως, προστεθειτῶν τριῶν ἐτῶν πρὸς τὴν διδασκαλίαν ταύτης ὡρῶν. Ἡ διδασκαλία τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας, περιοριζομένη τέως ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ τάξει, ἤτοι τῇ Η΄, τούτου δ' ἕνεκεν ἀτελῶς δ' ἐλλειψιν τοῦ προσήκοντος εἰς πλήρη ταύτης διδασκαλίαν χρόνου γιγνομένη, ἐπεξετάθη καθ' ὅλας τὰς τρεῖς τελευταίας τάξεις, ἤτοι τὴν ΣΤ΄, Ζ΄ καὶ Η΄, δύο ἐν ἑκάστῃ τάξει ὁρισθειτῶν ἐπὶ τούτῳ ὡρῶν, ἐν μὲν τῇ ΣΤ΄ τῆς Ζωολογίας, ἐν δὲ τῇ Ζ΄ τῆς Βοτανικῆς καὶ ἐν τῇ Η΄ τῆς Ὀρυκτολογίας καὶ Γεωλογίας. Πλὴν τούτου δὲ ἡ τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας διδασκαλία κατέστη ἤδη διὰ τῆς συστάσεως εἰδικοῦ αὐτῆς μουσείου, πλουσίως συγκροτημένου σκοπιμωτέρα, καὶ μᾶλλον λυσιτελὴς καὶ καρποφόρος. Ἡ διδασκαλία τῆς Ἀριθμητικῆς ἐπίσης ἐπεξετάθη ὁρισθεισῶν πρὸς ταύτην καθ' ἑβδομάδα 5 ὡρῶν ἐν τῇ Α΄ τάξει, 5 ἐν τῇ Β', 2 ἐν τῇ Γ΄ καὶ 4 διὰ τὴν Θεωρητικὴν Ἀριθμητικὴν ἐν τῇ Δ΄ τάξει. Τὸ μάθημα τῆς Ἀλγέβρας, διδασκόμενον τέως ἐν μόνῃ τῇ ΣΤ΄ τάξει, παρετάθη ἤδη καὶ εἰς τὴν Ε΄ τάξιν. Τὸ δὲ τῆς Γενικῆς Ἱστορίας, γιγνόμενον ἐν ταῖς τρισὶν, ἤτοι τῇ ΣΤ΄, Ζ΄ καὶ Η΄ τάξεσιν ἐπὶ 9 ὥρας, παρετάθη καὶ ἐν τῇ Ε΄ τάξει, προστεθειτῶν ἐπὶ τούτῳ δύο ἔτι ὡρῶν. Τὸ τῆς Κοσμογραφίας μάθημα ἀπὸ τῆς Ζ΄ μετετέθη εἰς τὴν Η΄ τάξιν, ἐγκριθείσης ἅμα καὶ τῆς ἐν τῇ Δ΄ τάξει διδασκαλίας στοιχειώδους Κοσμογραφίας. Ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ἱερῶν μαθημάτων προσετέθη ἐν μὲν τῇ Γ΄ τάξει ἡ Ἑρμηνεία τῆς θείας καὶ ἱερᾶς Λειτουργίας, ἐν δὲ τῇ Ε΄ τάξει ἡ εἰσαγωγὴ εἰς τὰ βιβλία τῆς ἁγίας Γραφῆς· ἐνεκρίθη προσέτι καὶ ἡ ἐπαύξησις τῶν ὡρῶν τῆς διδασκαλίας τῆς Γαλλικῆς ἀπὸ 13 εἰς 18 καθ' ἑβδομάδα ὥρας. Προσετέθη δὲ καὶ τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς Γραμματολογίας ἐν τῇ Ζ΄ καὶ Η΄ τάξει. Ἓν δὲ τέταρτον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων ὥρισται καθ' ἑκάστην καὶ κοινὴ παρὰ πάντων, ἁπασῶν τῶν τάξεων ὁμοῦ, τῶν μαθητῶν προσευχὴ, συνισταμένη ἐκ τοῦ Τρισαγίου ὕμνου, τῆς Κυριακῆς προτευχῆς καὶ μιᾶς ἐπὶ τούτῳ συντεταγμένης παρ' ἡμῶν εὐχῆς.

Τοιουτοτρόπως, σεβαστὴ ὁμήγυρις, ἀπὸ τοῦ δευτέρου τῆς ἡμετέρας διευθύνσεως ἔτους κατηρτίσθη τῇ κοινῇ καὶ σοφῇ συμπράξει τῶν ἀγαπητῶν μοι συναδέλφων καὶ τῇ ἐγκρίσει καὶ ἐνισχύσει τῆς σεβαστῆς Ἐφορίας ἐπὶ τὸ τελειότερον τὸ πρόγραμμα τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, ὥστε δικαίως καὶ ἐπαΐξιως ἤδη θεωρεῖται τοῦτο παρὰ πάντων ὡς πρότυπον, οὕτως εἰπεῖν, πρόγραμμα ἐντελοῦς καὶ κατὰ πάντα πλήρους γυμνασίου.

Πρὸς ἀκριβῆ δὲ τοῦ προγράμματος τούτου ἐφαρμογὴν καὶ ἀπρόσκοπτον καὶ τακτικὴν τῆς σχολῆς λειτουργίαν ἠναγκάσθημεν ἵνα ἐπιφέρωμεν καί τινας ἀναγκαίας καὶ ἀπαραιτήτους προσθαφαιρέσεις ἐν τῷ σώματι τοῦ τέως διδάσκοντος ἐν τῇ σχολῇ προσωπικοῦ. Καὶ δὴ πρὸ παντὸς ἐκρίναμεν πρέπον καὶ δίκαιον ἑνταυτῷ ἵνα ἀπαλλάξωμεν τῶν καθηκόντων αὐτῶν τοὺς γεραιτέρους τῶν καθηγητῶν, οἵτινες διὰ τῆς μακροχρονίου ἐν τῇ σχολῇ ὑπηρεσίας εἶχον ἀποκτήσει πλέον δικαιώματα οὐ μόνον ἠθικῆς ἀλλὰ καὶ ὑλικῆς ἀμοιβῆς καὶ ἀναπαύσεως. Διὸ τῇ ἀγαθῇ τῆς σεβαστῆς Ἐφορίας θελήσει καὶ πατρικῇ ὄντως προνοίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, οἱ ἀπό τε τῆς ἡλικίας καὶ τῆς τεσσαρακονταετοῦς διδασκαλίας σεβαστοὶ καθηγηταὶ Ἰωάννης Φιλαλήθης καὶ Ἀντώνιος Χαρίλαος, ἀνακηρυχθέντες ἐπισήμως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλοι τοῦ Γένους, ἐτέθησαν ὑπὸ σύνταξιν. Προσελήφθησαν δὲ νέοι καθηγηταὶ οἱ κύριοι Εὐάγγελος Ἀμαξόπουλος εἷς τῶν δοκιμωτέρων τῆς ἡμετέρας σχολῆς γόνων, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ θρέμμα αὐτῆς γνήσιον, ἅτε δὴ συστάσει τῆς σχολῆς τελειοποιηθεὶς ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν διαφόροις τῆς Γερμανίας πανεπιστημίοις δαπάναις τοῦ ἀειμνήστου Ζαννῆ Στεφάνοβικ, καὶ ὁ ἐγνωσμένος τῶν Ἑλληνικῶν διδάσκαλος ἐν διαφόροις τῆς ἡμετέρας βασιλευούσης σχολαῖς κύριος Ἀβραὰμ Μαλιάκας, εἰς ὃν ἀνετέθη ἡ διδασκαλία τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν μόνῃ τῇ Α΄ τῆς σχολῆς τάξει, εἶτα δὲ μετὰ διετίαν καὶ ἐν τῇ Β' τάξει. Τοῦ δὲ ἀειμνήστου Νοννώτη ἀναλαβόντος τὴν διδασκαλίαν τῆς Λατινικῆς γλώσσης καὶ τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας ἐν ἁπάσαις ταῖς τάξεσι, προσεκλήθη πρὸς διδασκαλίαν τῆς Γαλλικῆς γλώσσης ὁ Ὀσβάλδος Ροῦ, ἀνὴρ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν διακρινόμενος ἐν τῷ ἐκπαιδευτικῷ τῆς ἡμετέρας πόλεως κόσμῳ· τοῦτον δὲ ἀποθανόντα διεδέξατο προσωρινῶς ὁ

υἱὸς αὐτοῦ, ἀλλ' ἐφεξῆς ἀνετέθη ὁριστικῶς ἡ τῆς Γαλλικῆς διδασκαλία εἰς τὸν κ. Γεώργιον Μακρίδην· διότι ἐκ πείρας ἐβεβαιώθημεν, ὅτι ἡ παρὰ ἀλλογενῶν καὶ μὴ εἰδότων τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν διδασκαλία δὲν δύναται παντελῶς νὰ καρποφορήσῃ εἰς τοὺς ἡμετέρους μαθητάς, ὧν οἱ πλεῖστοι προσέρχονται οἴκοθεν ἀγνοοῦντες καὶ αὐτὸ τὸ ἀλφάβητον τῆς Γαλλικῆς. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ τὸν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ καθηγητοῦ τῆς Τουρκικῆς γλώσσης Λουκίση προσληφθέντα ὀθωμανὸν Χαρὸυζ Ρεφὶ ἐφέντη ἠναγκάσθημεν μετὰ διετίαν νὰ ἀντικαταστήσωμεν διὰ τοῦ κυρίου Ἰωάννου Χλωροῦ ἑνὸς τῶν ἀρίστων ἐπίσης τῆς ἡμετέρας σχολῆς τροφίμων. Τὸν δὲ ἀπὸ τοῦ δευτέρου τῆς διευθύνσεως ἡμῶν ἔτους διὰ λόγους ὅλως ἀνεξαρτήτως τῆς ἡμετέρας θελήσεως ἀποχωρήσαντα καθηγητὴν τῆς Ἰχνογραφίας κ. Ὀρφανουδάκην ἀνεπληρώσαμεν διὰ τοῦ κ. Νικολάου Βούρου, καλλιτέχνου δοκίμου, καὶ ἐν Βιέννῃ τὰς τεχνικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ποιησαμένου. Χαίρω δὲ ἀπὸ ψυχῆς, σεβαστὴ καὶ φιλόμουσος δημήγυρις, ὅτι ἐπὶ τῇ λήξει καὶ τοῦ σχολικοῦ τούτου ἔτους μοὶ παρέχεται πάλιν εὔλογος ἀφορμὴ ἵνα ὁμολογήσω ἐπισήμως, ὅ τι πολλάκις ἤδη ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου διεκήρυξα, οὐ μόνον τὴν παραδειγματικὴν καὶ παντὸς ἐπαίνου ἀνωτέραν ἀκρίβειαν καὶ ἐπιμέλειαν, τὴν χαρακτηρίζουσαν ἐξαιρέτως πάντας τοὺς ἀξιοτίμους τῆς ἡμετέρας σχολῆς καθηγητὰς, ἐν τῇ τοῦ καθήκοντος αὐτῶν ἐκπληρώσει, καθὰ τοῦτο τρανώτατα καταδείκνυται ἐκ τοῦ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ τρέχοντος ἔτους εἰσαχθέντος βιβλίου τῆς παρουσίας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀτομικήν μου συνάμα πρὸς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνην ἐπὶ τῇ προθύμῳ καὶ συνετῇ συμπράξει καὶ ἀδελφικῇ συναντιλήψει, δι' ἧς ἀνακουριζουσί με πάντοτε οὐ σμικρὸν ἐν ταῖς πολλαῖς καὶ ποικίλαις δυσχερείαις τῆς διευθύνσεως. Ἀλλ' ἐνῷ οὕτως εὐδοκίμως ἐν μέσῳ ἀδιαρρήκτου συμπνοίας καὶ ἀγάπης εἰργαζόμεθα τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν, ἐργαζόμενοι ἕκαστος τὸ κατὰ δύναμιν εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ πνευματικοῦ τούτου ἀμπελῶνος, αἴφνης τὸ σκληρὸν τοῦ θανάτου δρέπανον πρὸ τριμηνίας ἤδη περίπου ἁφαρπάζει ἀώρως ἕνα τῶν ἰσχυροτέρων καὶ εὐδοκιμωτέρων σκαπανέων αὐτοῦ τὸν ἀγαπητὸν Αἰμίλιον Νοννότην, καὶ διαρρύγνησιν οὕτω λυπηρῶς οὐ μόνον τὸν ἱερὸν τοῦ καθηγητικοῦ ἡμῶν συλλόγου σύνδεσμον, ἀλλὰ καὶ τὰς καρδίας ἡμῶν, αἵτινες καὶ τότε καὶ ἤδη πενθοῦσιν ἀπαραμυθήτως τὸν ἀείμνηστον καὶ ἀνεπλήρωτον τοῦτον ἀδελφὸν, τὸν ὁποῖον οὐ μόνον ἡ ἡμετέρα σχολὴ ἀλλὰ καὶ σύμπασα τῆς ἡμετέρας μεγαλοπόλεως ἡ κοινωνία καὶ ζῶντα καὶ μετὰ θάνατον ἐπαξίως ἐτίμησε καὶ τιμᾷ. Καὶ μέχρι μὲν τῆς λήξεως τοῦ τρέχοντος σχολικοῦ ἔτους ἀνέλαβον τὴν διδασκαλίαν τῶν ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Νοννότη διδασκομένων μαθημάτων οἱ ἐξῆς καθηγηταί· ὁ μὲν κ. Σπαθάρης 4 ὥρας τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας ἐν τῇ ΣΤ′ καὶ Ζ′ τάξει, ὁ δὲ κ. Μακρίδης 2 τῆς Γαλλικῆς ἐν τῇ Η′ τάξει, ὁ κ. Σαλτέλης διὰ τῶν λατινικῶν ἀντικατέστησεν ὥρας τινὰς τῶν τῆς Ε′ καὶ Ζ′ τάξεως ἑλληνικῶν καὶ ὁ κ. Ἀμαζόπουλος 5 ὥρας λατινικῶν ἐν τῇ ΣΤ′ τάξει, ἀποτίων οὕτω τὰ τροφεῖα τῷ ἀποιχομένῳ σεβαστῷ αὐτοῦ διδασκάλῳ. Πρὸς ἀναπλήρωσιν δὲ τοῦ ἀοιδίμου Νοννότη ἀπὸ τοῦ ἐπιόντος σχολικοῦ ἔτους ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Λατινικῆς γλώσσης ἐξελέγη ὑπὸ τῆς σεβαστῆς Ἐφορίας καὶ ἐγκριθεὶς ὑπὸ τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου διωρίσθη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ὁ ἐξ Ἀργυρουπόλεως Δημοσθένης Οἰκονομίδης, διανύσας εὐδοκίμως καὶ ἀριστεύων κατὰ πᾶν ἔτος τὰς γυμνασιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σχολῇ. Ἐφ' ᾧ καὶ ἡμεῖς, τοῦτο μὲν βραβεύοντες προσηκόντως τὴν χρηστότητα τῶν ἠθῶν καὶ τὴν ἀπαράμιλλον αὐτοῦ ἐπιμέλειαν, τοῦτο δὲ καὶ περὶ τῆς σχολῆς ἐγκαίρως προνοοῦντες συνεστήσαμεν αὐτὸν, ἅμα ἀποφοιτήσαντα τῷ 1882, τῷ ἀειμνήστῳ μεγάλῳ τῆς σχολῆς εὐεργέτῃ Ζαννῇ Στεφάνοβικ, ὅστις ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὴν σοφὴν Γερμανίαν πρὸς συμπλήρωσιν τῶν φιλολογικῶν αὐτοῦ σπουδῶν ἐπὶ τῷ ὅρῳ, ὅπως ὑπηρετήσῃ ἐν καιρῷ τῷ δέοντι ἐν τῇ σχολῇ· ἀπὸ δὲ τοῦ παρελθόντος ἔτους ὑποστὰς εὐδοκίμως τὰς διδακτορικὰς αὐτοῦ ἐξετάσεις καὶ ἀναγορευθεὶς μετ' ἐπαίνου διδάκτωρ τῆς φιλολογίας, ἐξακολουθεῖ ἔτι διαμένων ἐν Λειψίᾳ πρὸς συμπλήρωσιν ἐπιστημονικῆς συγγραφῆς ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἀξιοτίμου Παύλου Στεφάνοβικ, ὅστις μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ ἀοιδίμου αὐτοῦ πατρὸς ἀρετῶν ἐκληρονόμησε καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας σχολῆς ἀγάπην. Οὕτως ἀνεπληρώθη καὶ ἡ χηρεύουσα ἕδρα τῆς Λατινικῆς γλώσσης δι' ἑτέρου ἐπίσης δοκίμου τροφίμου τῆς ἡμετέρας σχολῆς· ἡ δὲ σειρὰ τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας ἀνετέθη εἰς τὸν πολύτιμον συνάδελφον κ. Ἀνδρέαν Σπαθάρην, ἔχοντα ἐγνωσμένην ἀπὸ μακροχρονίου ἤδη περὶ τὰ φυσικὰ πείρας ἱκανότητα.

Καὶ ταῦτα μὲν πρὸς καταρτισμὸν τοῦ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σχολῇ διδάσκοντος προσωπικοῦ. Ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας οὐκ ὀλίγας διατάξεις προέβημεν, κατὰ τὴν λήξασαν δεκαετίαν, πρὸς σκοπιμωτέραν τῆς σχολῆς λειτουργίαν, καθοδηγούμενοι ἑκάστοτε ὑπὸ τῆς προσκτωμένης ὑπημέραι πείρας τῶν καθ' ἡμᾶς ἐλλείψεων καὶ ἀναγκῶν. Καὶ δὴ πρὸ παντὸς ἔγνωμεν τὴν σύνταξιν πλήρους καὶ εἰδικοῦ τῆς σχολῆς κανονισμοῦ, οὐ μόνον καθορίζοντος ἀκριβῶς τὸν σκοπὸν τῆς σχολῆς, τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων, τὰς πρὸς τὰς διαφόρους ἀνωτέρας ἀρχὰς σχέσεις αὐτῆς, τὰ δέοντα περὶ μουσείου, ὀργανοθήκης καὶ βιβλιοθήκης, καὶ τὰ διάφορα τῶν ἐν αὐτῇ ἐργαζομένων καθήκοντα ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν τῷ μέλλοντι λειτουργίαν τῆς σχολῆς ἐξασφαλίζοντος ἀπὸ πάσης τυχὸν οἱασδήτινος αὐθαιρεσίας, ἔσωθεν ἢ ἔξωθεν ἐπερχομένης. Τοιοῦτον κανονισμὸν ὅσον οἷόν τε πληρέστερον κοινῇ μετὰ τοῦ καθηγητικοῦ συλλόγου συντάξαντες καθυπεβάλομεν τῇ σεβαστῇ Ἐφορίᾳ, ἥτις ἐγκρίνασα τοῦτον διεβίβασε πρὸς ἐπικύρωσιν τῇ ἀνωτάτῃ ἐκκλησιαστικῇ ἀρχῇ καὶ οὕτως ἔλαβεν ἤδη ὁ κανονισμὸς οὗτος ἀπὸ τοῦ 1882 ἰσχὺν νόμου. Τὰ ἐκ τῶν διατάξεων τούτων, ὧν ἄλλαι μὲν διὰ τοῦ κανονισμοῦ, ἄλλαι δὲ μεταγενέστερα τῇ ἐγκρίσει τῆς σεβαστῆς Ἐφορίας ἐνομιμοποιήθησαν, προκύψαντα ἀγαθὰ εἰσὶ ταῦτα. Πρῶτον οἱ κύριοι καθηγηταὶ ὑπεχρεώθησαν νὰ διδάσκωσιν ἅπαντα ἀνεξαιρέτως τὰ μαθήματα ἀπὸ ἐντύπων κειμένων, ἐπιτραπείσης τῆς χρήσεως χειρογράφων μόνον ἐν περιπτώσει ἀπολύτου ἐλλείψεως ἐντύπων, τοῦθ' ὅπερ συνετέλεσεν, ἵνα ἴδωμεν κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν, πλὴν τῶν ἡμετέρων διδακτικῶν βιβλίων, Χριστιανικῆς Ἠθικῆς, Λειτουργικῆς, Ἱερᾶς Ἱστορίας καὶ Εἰσαγωγῆς εἰς τὰς Γραφὰς καὶ ἕτερα οὐκ ὀλίγα πολύτιμα τῶν σοφῶν ἡμῶν συναδέλφων μαθήματα τύποις δημοσιευθέντα. Ἔχομεν λοιπὸν ἤδη τοῦ μὲν κ. Καλλίφρονος Σειρὰν ἐγκυκλίων μαθημάτων δι' ὅλας τὰς τάξεις τῆς σχολῆς· τοῦ δὲ κ. Χουρμουζιάδου Ἀριθμητικὴν πλήρη· τοῦ κ. Σπαθάρη Γεωμετρίαν, Ἄλγεβραν, Τριγωνομετρίαν καὶ Φυσικήν· τοῦ κ. Ἀριστοκλέους Εἰσαγωγὴν τῆς Φιλοσοφίας, Ψυχολογίαν, Λογικὴν καὶ Ἠθικὴν Φιλοσοφίαν· τοῦ πολυκλαύστου Νοννότη Σειρὰν πλήρη Φυσικῆς Ἱστορίας, ἤτοι Ζωολογίαν, Βοτανικὴν, Ὀρυκτολογίαν καὶ Γεωλογίαν· τοῦ κ.

Ζαχαριάδου Ρωμαϊκὴν καὶ Βυζαντινὴν Ἱστορίαν, Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν. Ἑλληνικὴν Μυθολογίαν καὶ Μαθηματικὴν Γεωγραφίαν· τοῦ κ. Βούρου Στοιχεῖα Ἰχνογραφίας, Γραμμικὴν Ἰχνογραφίαν καὶ Προσωπογραφίαν· τοῦ κ. Χλωροῦ Γραμματικὴν τῆς Ὀθωμανικῆς γλώσσης καὶ τοῦ κ. Μακρίβου Ἀναγνωστικόν, Γραμματικὴν καὶ Χρηστομάθειαν τῆς Γαλλικῆς γλώσσης. Δεύτερον ἐκανονίσθησαν αἱ τοῦ καθηγητικοῦ συλλόγου συνεδριάσεις, ἐν αἷς προτείνονται πάντοτε ὑπὸ τοῦ σχολάρχου ὑπὸ τὴν σκέψιν καὶ μελέτην τῶν κυρίων καθηγητῶν διάφορα ζητήματα, ἀφορῶντα εἰς τὸ πρόγραμμα ἢ ἄλλας τῆς σχολῆς ἐσωτερικὰς διατάξεις, αἵτινες ἐπιψηφιζόμεναι ὑπὸ τῶν καθηγητῶν καὶ ἐπικυρούμεναι ὑπὸ τῆς ἐφορίας λαμβάνουσιν ἰσχὺν νόμου, ἐφ' ᾧ καὶ τηροῦνται τακτικῶς τὰ τοῦ καθηγ. συλλόγου πρακτικά, χρέη γραμματέως πληροῦντος ἐκ περιτροπῆς ἑνὸς τῶν καθηγητῶν κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς ἐν τῇ σχολῇ ὑπηρεσίας ἑκάστου, ὅστις συνυπογράφει μετὰ τοῦ σχολάρχου καὶ πᾶν ἐπίσημον τῆς σχολῆς ἔγγραφον τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, αὐτὸς ὢν συνάμα καὶ ὁ ῥήτωρ τοῦ ἔτους κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς σχολῆς τὴν τελουμένην τὴν 30 Ἰανουαρίου. Κατὰ ταῦτα τῷ μὲν 1879 ὡμίλησεν ὁ κ. Σκλτέλης περὶ τῶν πρὸ τοῦ Ἡροδότου παρὰ τοῖς Ἕλλησι θεολογουμένων· τῷ 1880 ὁ σχολάρχης ἐπὶ τῇ καταθέσει τοῦ θεμελίου λίθου τοῦ παρόντος οἰκοδομήματος· τῷ 1881 ὁ κ. Καλλίφρων περὶ τῆς λέξεως τάλαντον· τῷ 1882 ὁ κ. Ἀμαξόπουλος ἐποιήσατο ἀνάλυσιν τοῦ συμποσίου τοῦ Πλάτωνος· τῷ 1883 ὁ κ. Μαλιάκας περὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Δημοσθένους· τῷ 1884 ὁ κ. Βοῦρος περὶ τῆς καλλαισθητικῆς ἐν τῇ γραφικῇ· τῷ 1885 ὁ κ. Ζαχαριάδης περὶ αὐταπαρνησίας· τῷ 1886 ὁ κ. Ἀριστοκλῆς περὶ ἀνυποθέτου, ἤτοι περὶ τοῦ συνόλου τῶν ἰδεῶν ἐκείνων, αἵτινες εἰσὶν ἡ βάσις καὶ τὸ θεμέλιον πασῶν τῶν μερικῶν καὶ γενικῶν ἰδεῶν, ἡ κρηπὶς πάσης ἐπιστήμης καὶ ὁ διερμηνεὺς τοῦ ἡμετέρου προορισμοῦ· τῷ 1887 ὁ κ. Σπαθάρης περὶ τῶν ἀξιωμάτων τῆς γεωμετρίας· καὶ ἐφέτος ὁ κ. Νοννότης περὶ Βιργιλίου. ἀλλὰ τὰ δύο τελευταῖα ταῦτα ἀναγνώσματα δὲν ἀνεγνώσθησαν δυστυχῶς, μὴ τελεσθείσης ἐν τῇ σχολῇ τῆς νενομισμένης τελετῆς, πέρυσι μὲν ἕνεκα τῶν καιρικῶν περιστάσεων, ἐφέτος δὲ ἕνεκα τῆς ἀσθενείας τοῦ ἀγορευτοῦ, ἥτις καὶ διέκοψε τὸ νῆμα τῆς πολυτίμου αὐτοῦ ζωῆς. Τρίτον ὡρίσθη ὁ χρόνος καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐγγραφῆς τῶν μαθητῶν καὶ τῆς δοκιμασίας τῶν ἐξ ἄλλων σχολῶν προερχομένων καὶ ἀπηγορεύθη ἡ πρόσληψις ἀκροατῶν, θεωρουμένων ὡς τοιούτων μόνον τῶν νεωστὶ μετὰ τὴν 30 τοῦ σεπτεμβρίου μακρόθεν ἢ λόγῳ ἀποδεδειγμένης ἀσθενείας ἢ ἄλλης τινὸς σπουδαίας αἰτίας κατὰ τὴν ὡρισμένην προθεσμίαν ἤτοι ἀπὸ τῆς 20 αὐγούστου μέχρι τῆς 15 σεπτεμβρίου μὴ παρουσιασθέντων, οἵτινες κατατάσσονται μὲν εἰς τὴν ἀνάλογον πρὸς τὰς δυνάμεις αὐτῶν τάξιν, ἀποτίοντες τὸ διπλοῦν ἀντίτιμον τοῦ εἰσιτηρίου τῆς τάξεως ἐκείνης, ὑπόκεινται δὲ εἰς πάντα τὰ ἀφορῶντα εἰς τοὺς τακτικοὺς τῆς σχολῆς μαθητὰς καθήκοντα, στερούμενοι μόνον τοῦ δικαιώματος τοῦ κληροῦσθαι πρὸς ἐξέτασιν· ἐν δὲ ταῖς γενικαῖς γραπταῖς ἐξετάσεσι συνεξετάζονται μετὰ τῶν λοιπῶν καὶ ἐγγράφονται ὡς τακτικοὶ μαθηταί. Τέταρτον περιωρίσθησαν λίαν ἐπαισθητῶς αἱ τέως ὑπέρμετροι τῶν μαθητῶν ἀπουσίαι, ὁρισθέντος διὰ νόμου, ὅτι ὁ μαθητὴς ὁ ἐν διαστήματι ὅλου τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἀπουσιάσας ἐν μὲν τοῖς φιλολογικοῖς μαθήμασιν εἰκοσάκις, ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς δεκάκις, ἀποκλείεται τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων καὶ μένει ἐν τῇ αὐτῇ τάξει. Οὕτω κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος εἴκοσι καὶ ὀκτὼ ἀπεκλείσθησαν μεταξὺ τῶν ἑπτακοσίων ὡς ἔγγιστα μαθητῶν. Πέμπτον αἱ ἐξετάσεις ἁπάντων τῶν μαθημάτων τῶν ἐν ταῖς ἑπτὰ τάξεσι διδασκομένων περιωρίσθησαν εἰς γραπτὰς μόνον, ὡς τὸ βεβαιότερον καὶ ἀσφαλέστερον κριτήριον τῆς προόδου ἑκάστου μαθητοῦ, ἐπαναλαμβανομένας τρὶς τοῦ ἔτους, ἤτοι τελευτοῦντος τοῦ δεκεμβρίου, τοῦ μαρτίου καὶ τοῦ μαΐου μηνός, ὡς ἐξετασίμου ὕλης ἑκάστοτε χρησιμευούσης τῆς ἐξ ὅλων τῶν μαθημάτων δεδιδαγμένης κατὰ τὸ μεταξὺ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ σχολικοῦ ἔτους. Ἐν τοῖς γλωσσικοῖς δὲ μόνον μαθήμασι καὶ ἰδίως ἐν τῷ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν βάσιν καὶ τὴν λυδίαν, οὕτω, εἰπεῖν, λίθον, τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως καὶ πνευματικῆς ἱκανότητος καὶ δυνάμεως τοῦ μαθητοῦ, παρεκλήθησαν οἱ ἁρμόδιοι καθηγηταὶ ἵνα ὑποβάλλωσιν ἑκάστοτε πρὸ τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων τοὺς μαθητὰς αὐτῶν καὶ εἰς εἰδικωτέρας προφορικὰς ἐξετάσεις· διότι ἐν τοῖς μαθήμασι τούτοις αἱ γραπταὶ ἐξετάσεις μόναι εἰσὶ ὁμολογουμένως ἂν ὄχι ἐπισφαλές, τοὐλάχιστον ὅμως ἀνεπαρκὲς κριτήριον τῆς φιλολογικῆς τοῦ ἐξεταζομένου ἀξίας διὰ λόγους, οὓς πρὸ πενταετίας ἤδη ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου πλατύτερον ὑποδείξαμεν. (ἕπεται τὸ τέλος).

ΑΙ ΠΕΡΙ ΠΡΟΙΚΟΔΟΣΙΑΣ ΕΠΑΡΧΙΑΚΑΙ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ*

Πρὸς τοιαύτας νέας διατάξεις συνέδεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὁ πατριάρχης Ἀγαθάγγελος ὁ ἀπὸ Χαλκηδόνος· ὁ Ἀγαθάγγελος ἀδριανουπολίτης τὴν πατρίδα παρίσταται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως τοῦ πατριαρχικοῦ καταλόγου[13] ἀνὴρ πεπαιδευμένος τὴν ἐκκλησιαστικὴν παιδείαν καὶ τὴν ἑλληνικήν, εἰδήμων τῆς ρωσσικῆς καὶ πως τῆς γαλλικῆς, κόσμιος τὰ ἤθη καὶ σεμνότατος, ἀλλ' ὑπὲρ τὸ δέον αὐστηρός, πολλοὺς ἀρχιερεῖς ἀπομακρύνας ἐκ τῆς πρωτευούσης, κληρικοὺς δέ τινας καὶ λαϊκοὺς ἐξορίσας καὶ πρὸς αὐτοὺς φανεὶς ἀμείλικτος. Χειροτονηθεὶς τῷ 1815 κατὰ νοέμβριον ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Σερμπετζόγλου, ἀδριανουπολίτου καὶ τούτου, μητροπολίτης Βελιγραδίου τῆς Σερβίας, προεβιβάσθη κατὰ αὔγουστον τοῦ 1825 εἰς τὴν μητρόπολιν Χαλκηδόνος ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ θανόντος Καλλινίκου· καὶ τῇ 25 σεπτεμβρίου 1826, μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ πατριάρχου Χρυσάνθου τοῦ ἀπὸ Σερρῶν, ἐξελέγη οἰκουμενικὸς πατριάρχης. Εἴπερ ὁ Ἀγαθάγγελος ἐπόθει 'να θεραπεύσῃ τὰς ἐν τῷ σώματι τοῦ γένους χαινούσας πληγάς, ἱκανοποιήσῃ δὲ κοινωνικὴν ἀνάγκην ῥυθμίζων ὡς προσφορώτατα τὰ χριστιανικὰ ἤθη, εὗρε τὴν περιωπὴν ἐκείνην, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἠδύνατο 'να φανῇ ὠφέλιμος εἰς τὸν ὑπ' αὐτοῦ ποιμαινόμενον λαόν. Εἴπερ εὗρε καλήν τινα ἰδέαν ὡριμον, εἴπερ αὐτὸς ἐνέπνευσεν ἀρχὰς συμφώνους τῷ χριστιανικῷ πολιτεύματι, ἄγνωστον· γινώσκομεν μόνον ὅτι ἐξ μῆνας μετὰ τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ, πράκριτοι καὶ λαὸς ὑπέβαλον εἰς τὸν Ἀγαθάγγελον καὶ τὴν σύνοδον αὐτοῦ

* Συνέχεια ἀπὸ σελίδος 224—228 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου καὶ τέλος.

13. Μαθᾶ κατάλογος πατριαρχῶν ἔκδ. Α', σελ. 289—291. Ἴδε Κωνσταντίνου Α' τοῦ ἀπὸ Σιναΐου Ἐλάσσ. Συγγραφάς· σελ. 63 προλεγομένων.

κοινὴν ἀναφορὰν ζητοῦντες τὴν ἄρσιν τῶν καταχρήσεων ὅσαι παρεισέρρησαν κατὰ τὰς προικοδοσίας.

Καὶ ἐπιγράφεται μὲν τὸ ἔγγραφον τοῦτο, ὡς ἐν τῷ βιβλίῳ φέρεται: «Ἀναφορὰ κοινὴ σύμπαντος τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ τῆς βασιλευούσης τῶν πόλεων καὶ πάντων τῶν προκρίτων τοῦ ὀρθοδόξου Γένους, πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην κύριον Ἀγαθάγγελον[14] καὶ τὴν περὶ αὐτὸν ἱερὰν σύνοδον τῶν ἁγίων ἀρχιερέων. Ζητητικὴ τῆς καταργήσεως τῶν κοινῇ συνηθείᾳ ἐπικρατησάντων ὀλεθρίων τραχωμάτων περὶ τοὺς γάμους καὶ τῶν φθοροποιῶν ἐν αὐτοῖς καταχρήσεων καὶ πολυτελειῶν, καὶ τῆς περὶ αὐτοὺς διαιτήσεως τῶν νομίμων προικοδοσιῶν». ἔχει δὲ οὕτω:

Παναγιώτατε καὶ πανσέβαστε Δέσποτα καὶ ἱερὰ τῶν ἁγίων ἀρχιερέων ὁμήγυρις!

Τοὺς σοφίας ἀπείρους ἐκ προοιμίων καὶ ἀναμνήσεων θείων ῥητῶν ἄρχεσθαι πρὸς τὴν Ὑμετέραν σοφωτάτην Παναγιότητα καὶ τὴν ἱερὰν τῶν ἁγίων ἀρχιερέων ὁμήγυριν περιττόν. Συνειδότες μὲν γὰρ ἐσμὲν τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν καὶ ἀπειρίαν, πεπεισμένοι δὲ εἰς τὴν βαθύνοιαν καὶ ἐμπειρίαν αὐτῆς, καὶ εἰς τὸν ἔνθερμον ζῆλον καὶ σύντονον ἐπιμέλειαν τῶν ὑπημέρᾳ ἐνεργουμένων ὑπ' αὐτῆς κοινωφελῶν πράξεων, ἐκρίναμεν ἀπαθῶς, ὅτι ἐὰν αἱ καιρικαὶ ἀλλεπάλληλοι περιστάσεις καὶ χρηματικαὶ ἀνάγκαι καὶ ἀπορίαι μικρὰν αὐτῇ παρεῖχον ἄνεσιν, οὐδὲν ἂν τῶν πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐταξίαν καὶ κοινὴν τοῦ Γένους ὠφέλειαν παρεωρᾶτο. Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο δυσχερές ἐστιν ἤδη καὶ σχεδὸν ἀδύνατον τό γε νῦν, τῆς χρηματικῆς ἀμηχανίας καὶ δυστυχίας τοῦ Γένους ἐπὶ τὸ χεῖρον προβαινούσης, τούτου γ' ἕνεκα ἡ διόρθωσις ἐκείνων ἀναβέβληται μέχρι τοῦδε. Ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον ἔργον τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος καὶ φροντὶς τοῦ ἀποσπᾶν καὶ ἐκριζοῦν τὰ ἐν τῷ σίτῳ τῆς χριστιανικῆς εὐταξίας ἀναφυόμενα ζιζάνια τῆς ἀταξίας, ἵνα ἀεὶ τιμώμενος ᾖ καὶ παρ' αὐτῶν τῶν ἀλλοτρίων ὁ καθαρώτατος τῆς Ἐκκλησίας σῖτος, ἀλλὰ καὶ ἡμέτερον χρέος γνωρίζομεν εἰδοποιήσαντες νὰ ἀναμνήσωμεν τὴν ἁγίαν σύνοδον, ὅσα ἀπὸ ἐπικρατησάντης ἀνέκαθεν κακίστης συνηθείας καὶ καταχρήσεως τῶν διδομένων τραχωμάτων συνέβησαν, καὶ ἤδη συμβαίνουσιν εἰς ὅλον τὸ ἡμέτερον γένος κακὰ μὲ παντέλειον ἐκ τούτου ἀφανισμὸν αὐτῶν τῶν ὁμογενῶν, ἐπόμενοι τῷ ἐν Εὐαγγελίοις τοῦ Κυρίου ἡμῶν περὶ τοῦ ὀκνηροῦ δούλου, τοῦ ἐμπιστευθέντος τὸ τάλαντον καὶ μηδὲν περισσεύσαντος, ἔτι δὲ καὶ ταῖς ἀποστολικαῖς ἐντολαῖς, κελευούσαις «οἰκοδομεῖτε ἀλλήλους» καὶ, εἰδότι ποιεῖν καλὸν καὶ μὴ ποιοῦντι ἁμαρτίαν λογίζεται». Ταῦτα κοινῶς καὶ συμφώνως διανοούμενοι, καὶ τὰς ὀλεθριωτάτας ταύτας καταχρήσεις καθορῶντες φθορὰν τῷ Γένει ἡμῶν ἐπαπειλούσας, εἰ μὴ διορθωθείη διὰ τῆς πατριαρχικῆς αὐτῆς προνοίας καὶ ἐκκλησιαστικῆς ὑπερασπίσεως, ἔγνωμεν διὰ τῆς παρούσης κοινῆς ἡμῶν τε αὐτῶν καὶ ἀπὸ πάντων ἐκ συμφώνου τῶν ὁμογενῶν ἀναφορᾶς ἐξιστορῆσαι, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἐκτραγωδῆσαι τὴν ἐπιπολάζουσαν κακίστην καὶ πανωλεθρίαν συνήθειαν τοῦ τραχοδοτήματος, καὶ τὴν μετὰ κυριαρχικῆς κηδεμονίας ταχίστην ἀναίρεσιν αὐτῆς καὶ διόρθωσιν ἐξαιτήσασθαι· ἥτις ἐστὶν ἡ ἀκόλουθος. Πρὸ χρόνων γὰρ ἱκανῶν ὑπὸ ἀριλαβελφείας καὶ ἀπρονοησίας τῶν προκρίτων καὶ πλουσίων τοῦ Γένους ἡμῶν παρεισέδυ ἐν τῷ ἱερῷ καὶ μεγίστῳ τοῦ γάμου μυστηρίῳ ἡ φθοροποιὰ προτελετή, τοῦ λεγομένου τραχώματος, καὶ αὕτη ἡ τραχεῖα καὶ βαρβάρῳ τῇ λέξει καὶ τῇ πράξει συνήθεια, νόμου κεφάλαιον λαβοῦσα, καὶ ἐν ὅλῳ τῷ Γένει ἀνεπόφευκτος καταστᾶσα πλουσίους τε καὶ πένητι, δυστυχῶς ἐπεκράτησε, καὶ εἰς μεγάλας καὶ ὑπὲρ δύναμιν δόσεις προεχώρησε καὶ οἱ πάντες ὑπὸ τῆς λύμης αὐτῆς καταφθαρέντες ἀπώλοντο. Αἱ μὲν γὰρ κόραι τῶν πολὺ τὸ τράχωμα παρεχόντων ὑπανδρεύοντο, αἱ δὲ τῶν δοῦναι μὴ ἐχόντων στερούμεναι ἐν ὥρᾳ γάμου οὖσαι κατετήκοντο σὺν τοῖς ἰδίοις πατράσι καὶ μητράσι καὶ διέμενον ἀπωριμασμέναι καὶ ἐν ἀπογνώσει οὖσαι ἐπενόουν τὰ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης κακά. Αἱ δὲ καὶ ἄκουσαι δῆθεν ἐπαρθένευον. Τινὲς δὲ τῶν τότε φρενῶν εὖ ἤκοντες ἐν αἰσθήσει τῆς φθοροποιᾶς ταύτης λύμης γενόμεναι ἐζητήσαντο παρὰ τοῦ τότε ἀοιδίμου πατριάρχου καὶ τῆς ἁγίας συνόδου τὴν τούτου διόρθωσιν καὶ θεραπείαν. Διὸ καὶ γενομένης περὶ τούτου ἐκκλησιαστικῆς προνοίας τῆς διορθώσεως τοῦ κακοῦ, ἐξεδόθησαν καὶ γράμματα ἐκκλησιαστικὰ ἀναῤῥοῦντα καὶ ἀποσκορακίζοντα εἰς τὸ παντελὲς τὸ πανωλέθριον τράχωμα καὶ ὑπὸ φρικωδεστάταις ἀραῖς καθυποβάλλοντα τοὺς τολμήσαντας αὐτὸ παρασχεῖν οἱῳδήτινι τρόπῳ. Ἀλλὰ ματαίως καὶ ἐπιβλαβῶς· ἐπειδὴ αἱ μὲν ἀραὶ ἐπετέθησαν τοῖς χριστιανοῖς, τὸ δὲ φθοροποιὸν τράχωμα οὐδόλως ἐξέλιπεν. Οἱ γὰρ ἐν τοῖς πράγμασι τότε πλούσιοί τε καὶ εὐγενέστατοι ἤρξαντο τραχοδοτεῖν, ἀκολούθως δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ὁμογενῶν ὑπὲρ τῆς ὑπανδρείας καὶ κυβερνήσεως τῶν φιλτάτων θυγατέρων ἀναγκαζόμενοι, καὶ ἀτραχώματον τὸν γάμον ἀδύνατον καθορῶντες, ἤρξαντο καὶ αὐτοὶ καταφθείροντες παρέχειν τὸ πλεῖστον τῆς ἑαυτῶν καταστάσεως τοῖς γαμβροῖς, καὶ ἀτονεῖν ἐν τῇ τῶν λοιπῶν θυγατέρων ὑπανδρείᾳ, καὶ ἀδημονοῦντες ὁ μὲν ἐρρεωκόπει, ὁ δὲ κατετήκετο ἐν ἀπογνώσει, καὶ πολλοὶ ὑπὸ λύπης καὶ στερήσεως τῆς προτέρας καταστάσεως πρόωρον ἔπασχον θάνατον, καταλιμπά-

14. Ἐξεδόθη ἐπὶ τούτῳ φυλλάδιον ἐκ σελίδων 28, τίτλον ἔχον *Διαταγαὶ γάμων καὶ προικοδοσιῶν ὅροι καὶ κανόνες. Ἐν τῷ τοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως τυπογραφείῳ. Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ,αωκζ'*. Προστάττονται ἐπιγράμματα δύο τοῦ Χρυστοδούλου (τίνος;) καὶ τοῦ Λογάδου, ὡς καὶ ἡ ἑξῆς δήλωσις. «Διαταγαὶ γάμων, ἐκτεθεῖσαι κατὰ τῶν ἐπὶ χρήμασι γυναῖκας λαμβανόντων, καὶ ἐμπορίαν ἄντικρυς καὶ χρηματισμὸν τοὺς ἱεροὺς γάμους ποιουμένων, ἐξ οὗ συνέβαινε μυρία τὰ ἄτοπα, ὅτε καὶ γραφῇ παραδοῦναι ἀμήχανον, ὧν τὴν φθοροποιὸν λύμην μὴ δυνάμενος φέρειν ἅπας ὁ ἐν τῇ βασιλευούσῃ ὀρθόδοξος λαός, καὶ οἱ τοῦ ὀρθοδόξου Γένους προὔχοντες, συμφρονήσαντες ἐζητήσαντο ὁμοφώνως τὴν τοῦ κακοῦ τούτου ἀπαλλαγήν, διὰ κοινῆς πάντων ἐνυπογράφου ἀναφορᾶς. Τοιγαροῦν συνόδου ὑπερτελεστάτης συγκροτηθείσης τῶν ἀγιωτάτων ἀρχιερέων, καὶ τῶν προκρίτων τοῦ Γένους, ἐπὶ τοῦ εὐκλεοῦς ἤδη τὴν διοίκησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων διέποντος πανιγιωτάτου οἰκουμ. πατριάρχου κυρίου κυρίου Ἀγαθαγγέλου, αὐθορμήτως τὸν ἀγῶνα τῆς ὑποθέσεως ἀναλαβόντος, καὶ ζῆλον ἔνθεον ὑπὲρ τοῦ κοινωφελοῦς τούτου ἀγαθοῦ ἐνδειξαμένου, ὅρους καὶ κανόνας ἐξέθετο ἡ ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία, περὶ τῆς καταργήσεως τῶν κοινῇ συνηθείᾳ ἐπικρατησάντων τραχωμάτων καὶ περὶ τῆς εἰς τὸ ἑξῆς ἀρίστης συναρμολογήσεως τῶν γάμων καὶ προικοδοσιῶν, φρικωδεστάταις ἀραῖς καὶ ἀλύτοις ἐπιτιμίοις καθυποβάλλοντας τοὺς παραβάντας ἄν, ἢ ἀνατρέψαντας τοὺς κανόνας τούτους, οἷς καὶ τύποις ἐκδοθῆναι ἐπέτρεψεν εἰς διηνεκῆ μνήμην.»

νοντες τέκνα καὶ γυναῖκας ἐν ὀρφανίᾳ καὶ ἀπορίᾳ, ἐξ ὧν ὑπ' ἀνάγκης καὶ δυστυχίας μυρία ἄτοπα παρηκολούθουν καὶ μέγα ἦν τὸ δεινόν, παρθένων σεμνοτάτων καὶ θυγατέρων ὡραίων νομίμων γάμων στερουμένων, ἐπὶ σφοδρᾷ μὲν λύπῃ τῶν γεννητόρων, εἰσχωρήσει δὲ τῆς ἁμαρτίας. Καὶ πόθεν πηγάζουσι τοσαῦτα δεινὰ τῆς ψυχικῆς καὶ σωματικῆς βλάβης; βέβαια ἐκ τῆς ἐπαράτου ἀπαιτήσεως τῶν φθοροποιῶν τραχωμάτων καίτοι ἐκ τούτων, καθὼς πάντες καλῶς ἐπιστάμεθα, οὐ μόνον οὐδὲ μίαν (ὁ γαμβρὸς) ἔχει ὠφέλειαν, ἀλλὰ καὶ μάλιστα πλείονα τούτων ζημιοῦται δαπανῶν αὐτὰ εἰς πολύτιμα ταχύφθαρτα ἐνδύματα καὶ χαρίσματα καὶ ἄλλα μάταια συμπόσια καὶ ἴδια αὐτοῦ λαμπρὰ φορέματα. Οὕτως οὖν ἀνίατον καὶ ἀδιόρθωτον τὴν ἐπιπολάζουσαν καὶ διαμένουσαν τῷ ἤδη ἀθλίῳ καὶ δυστυχεῖ ἡμῶν Γένει κακίστην συνήθειαν τοῦ ὀλεθρίου τραχώματος ἐπὶ τοσούτους χρόνους καθορῶντες, ἐκρίναμεν εὔλογον καὶ συμφέρον καὶ ἀναγκαῖον καὶ συνεθέμεθα τὴν κοινὴν ταύτην ἀναφορὰν, διὰ τῆς ὁποίας ἀπαξάπαντες ἡμεῖς ἐκ συμφώνου δεόμεθα ἐκτενῶς καὶ παρακαλοῦμεν τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα καὶ τὴν περὶ αὐτὴν ἱερὰν τῶν ἁγίων ἀρχιερέων ὁμήγυριν, ὅπως δεξαμένη αὐτὴν εὐμενῶς, καὶ ἀναγνοῦσα συνοδικῶς τὰ ἐξιστορηθέντα, καὶ κρίνασα καὶ ἐπικρίνασα ὀρθῶς καὶ ἀπταίστως νὰ καταργήσῃ ἐν ἀμεταθέτῳ κοινῇ καὶ συνοδικῇ ἀποφάσει τὴν κακίστην συνήθειαν τῶν τραχωμάτων καὶ νὰ ἐξαλείψῃ διόλου τὴν κατὰ διαφόρους τρόπους φθοροποιὰν αὐτῶν δόσιν, ὥστε μήτε νὰ δίδωνται ἀπὸ μέρους τῶν παρθένων, μήτε νὰ ζητῶνται ἀπὸ μέρους τῶν γαμβρῶν, ἐπιτάξασα δὲ νὰ διορίσῃ συνοδικῶς οὓς ἂν ἐγκρίνῃ ἐκ τῶν τοῦ Κοινοῦ ἐπιτρόπων, καὶ ἑτέρους ἐκ προκριτωτέρων ἐσναφίων, ὅπως συνελθόντες εἰς ἓν τακτοποιήσωσιν ἐν κεφαλαίοις τὰ περὶ τῆς ποσότητος τῆς προικὸς, τοὺς βαθμοὺς καὶ τάξεις αὐτῆς, τὴν ποσότητα τοῦ δακτυλιδίου τῶν ἀρραβώνων, καὶ τὰ πολυτελῆ ἐνδύματα καὶ ἔπιπλα καὶ πολυδάπανα συμπόσια, ὥστε νὰ ἀρθῇ ἐκ μέσου, καὶ νὰ ἐκλείψῃ μὲ τελειότητα πᾶσα κατάχρησις καὶ ἀταξία. Ταῦτα κατὰ χρέος ἡμῶν ἀπαραίτητον ἀνενεγκόντες ἐξαιτούμεθα ταπεινῶς τὰς πατρικὰς Αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας, πεπεισμένοι ὄντες εἰς τὸ φιλόκαλον καὶ δραστικὸν τῆς προαιρέσεώς της, ὅτι καθ' ὃν τρέφει ἀείποτε περὶ τὰ κοινωφελῆ καὶ θεάρεστα ἔργα θερμὸν ζῆλον, καὶ ἄγρυπνον προθυμίαν καὶ ἐπιμέλειαν, εἰδυῖα καλῶς τὸν ἐκ τῆς λύμης ταύτης τῶν τραχωμάτων παντέλειον ἀφανισμὸν τῶν ὁμογενῶν μας, δὲν θέλει λείψει ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπιταχύνῃ καὶ προθυμοποιηθεῖσα νὰ δώσῃ τὴν αἰσίαν ἀποπεράτωσιν τῆς τελείας διορθώσεως τῆς ὑποθέσεως ταύτης· ἐφ' ᾧ καὶ ἔξει παρὰ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ὡς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς, μέγαν τὸν ἔπαινον, δόξαν ἀθάνατον, καὶ τὰς εὐχαριστίας παρὰ πάντων ἀδιαλείπτους· ἣν προσκυνοῦντες εὐλαβῶς μένομεν ὑποκλινῶς ὑποσημειούμενοι μὲ ὅλον τὸ ὀφειλόμενον σέβας,

Τῆς Ὑμετέρας πανσεβάστου Παναγιότητος κτλ.

,αωκζ' κατὰ μάρτιον.

Ταῦτα τότε οἱ πρόκριτοι τοῦ Γένους ἔγραφον, τὰς ἀνιάτους ἐν τῷ σώματι τῆς κοινωνίας πληγὰς ἀποκαλύπτοντες, ταῦτα ὁ λαὸς ἀποθρηνῶν τὴν οἰκτρὰν αὐτοῦ κατάστασιν ὑπέβαλλεν εἰς τὴν κρίσιν τοῦ ἰατροῦ τῶν ψυχικῶν ἀρρωστημάτων. Εἰκὼν ζοφερὰ τῶν χρόνων ἐκείνων· Ἱερεμιάδες ἐπαναλαμβανόμεναι λυγρῶς, ψαλεῖσαι πρὸ ἑξήκοντα ἐτῶν ἐν τῇ βασιλευούσῃ τῶν πόλεων, καὶ τετράκις, ἐν διαστήματι ἑνὸς αἰῶνος, ὑπὸ τοῦ λαοῦ τῆς ἠπειρωτικῆς μητροπόλεως. Ἡ ἀναφορὰ αὕτη προκρίτων καὶ συντεχνιῶν ἐνεψύχωσε τὸν πατριάρχην Ἀγαθάγγελον, ὅστις τὸν ἰούλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐνετείλατο τοῖς ἐπιτρόποις τοῦ Κοινοῦ, τοῖς προέχουσιν ἐκ τῶν συντεχνιῶν καὶ τοῖς ἐμπορευομένοις 'να συνέλθωσι καὶ συντάξωσι κεφάλαιά τινα περὶ προικῶν καὶ ἀρραβώνων· οὗτοι συσκεψάμενοι πρὸς ἀλλήλους ἐξελέξαντο δέκα διαιτητάς, οἵτινες τῇ πρώτῃ σεπτεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὑπέβαλον τῷ πατριάρχῃ καὶ τῇ συνόδῳ δέκα καὶ τρία κεφάλαια. Ταῦτα ὁ πατριάρχης Ἀγαθάγγελος μετὰ τῶν ἐννέα αὐτοῦ συνοδικῶν, ὄντος συμψήφου καὶ τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων Ἀθανασίου, ἐπεκύρωσεν, ἐκδοὺς σιγίλλιον, ὅπερ ἐν τῇ σειρᾷ τῶν «Κανονικῶν Διατάξεων» ἐκδοθήσεται. Μὴ καταργηθείσης τῆς προικοδοσίας, ἀλλὰ τῶν χορηγουμένων ποσοτήτων ἐλαττωθεισῶν, ἐγένετο φρονὶς χρησιμοποιήσεως καὶ αὐτῆς τῆς καταχρήσεως ὑπὲρ ἀγαθοεργῶν ἐθνικῶν σκοπῶν, ὑπὲρ ὧν εὕρισκεν ἀείποτε πόρους ἡ ἄγρυπνος προμήθεια τῶν προκρίτων τοῦ Γένους καὶ τῶν πατριαρχῶν.

Οὐδὲ αἱ διατάξεις αὗται διήρκεσαν πολύ. Αἱ ἀρχαὶ, καίτοι φοβεραὶ, ἐλησμονήθησαν εὐθέως, καὶ ἡ κατάστασις ἄρα, ἣν παρίστων τοσοῦτον ζοφερὰν ἔμεινεν ἡ αὐτή. Κατὰ ὀκτώβριον τοῦ 1827, ὅτε πατριάρχης καὶ σύνοδος ἀπέλυον τὸ σιγίλλιον, ἠπείλουν ὅτι καὶ «βασιλικὸς ὁρισμὸς» ἐκδοθήσεται πρὸς ἐμπέδωσιν ἀδιάσειστον τῶν νέων θεσμῶν, ἀλλ' ὁ βασιλικὸς οὗτος ὁρισμὸς εἰς ἐμὲ μένει τέως ἄγνωστος. Εἰ δ' ἐξεδίδετο, πάντως ἔμελλε στήσειν τὸ κακὸν ἢ τοὐλάχιστον ἀδύνατο περιστεῖλαι· ἐπειδὴ ὅμως ὀλίγοι τῶν ὀρθοδόξων ἐρρύθμισαν τὴν πολιτείαν αὐτῶν πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ πατριαρχικοῦ γράμματος, ὁ ἀοίδιμος πατριάρχης Γερμανὸς Δ' ὁ Βυζάντιος ἐξέδωκε γράμμα συνοδικὸν, ἐν ᾧ συμψήφους ἔχων τοὺς πρώην πατριάρχας Κωνσταντινουπόλεως Κωνστάντιον Α', Κωνστάντιον Β', Γρηγόριον ΣΤ' καὶ Ἄνθιμον τὸν ἀπὸ Νικομηδείας ἔλυσεν ἀπὸ τῶν προεκτεθεισῶν ἀρῶν πάντας τοὺς ὁπωσδήποτε παραβάντας τὰς ἐπὶ Ἀγαθαγγέλου διατάξεις, διότι «ἐπὶ τῶν εἰς μόνα τὰ τοῦ κοσμικοῦ πολιτεύματος ἔθη,—καθὼς ἔγραφε συνοδικῶς τῷ 1844 —ἀφορώντων ἔξεστι τοῖς ἀρχιερατικῶς προϊσταμένοις οἰκονομίαις χρῆσθαι, μεταβάλλειν τε καὶ διορθοῦν, νῦν μὲν ἐπιτιμῶντας, νῦν δὲ ἀφιέντας, καὶ τοῖς πᾶσι τὰ πάντα γιγνομένους ἵνα τοὺς πάντας κερδήσωμεν»[15]. Συγχρόνως ὅμως ἐν Ἰωαννίνοις, ἐν ᾧ τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἱ πρόκριτοι τὸ παλαιὸν περὶ τὰς προικοδοσίας ἐπανέφερον καθεστὼς, οἱ πρόκριτοι τῶν Ἰωαννίνων ἐν κοινῇ συνελεύσει ἀπεφάσιζον, ὡς αὐτόπτης σύγχρονος γράφει, «ἵνα εἰς τὸ ἑξῆς ὑπὸ ἀρὰν ἀφορισμοῦ καὶ ποινὴν τῆς ἐξουσίας γίνωνται οἱ ἀρραβῶνες ὑπὸ

15. Ἐξεδόθη τὸ συνοδικὸν τοῦ Γερμανοῦ γράμμα ὑπὸ Μ. Δ. Χαμουδοπούλου ἐν *Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ* τόμ. Β', σελ. 348 --349.

περιορισμὸν τῆς προικὸς, διορισθείσης διὰ μὲν τοὺς τῆς Α' τάξεως γρόσια μετρητὰ 10000, διὰ δὲ τοὺς τῆς Β' γρόσια 6000, τῆς Γ' 3000, τῆς Δ' 2000 τῆς Ε' 1500 καὶ τῆς τελευταίας 1000. Ἀλλ' ὁ περιορισμὸς οὗτος ὀλίγον διετηρήθη, καὶ περιωρίσθη μόνον ἐν τῷ γράφεσθαι εἰς τὸ προικοσύμφωνον τὸ τοιοῦτον ποσὸν, ἐν ᾧ πραγματικῶς ἐδίδετο καὶ δίδεται ὑπὸ τῶν πατέρων τῶν πρώτων τάξεων γρ. 30000, μέχρι τῶν 50000, ἐκτὸς τῆς ἀξίας τῶν φορεμάτων καὶ λοιπῶν προικῴων εἰδῶν»[16].

Οὔτε λοιπὸν αἱ τῶν ἰωαννινιτῶν φρόνιμοι ἀποφάσεις, οὔτε τὰ ἐπὶ Ἀγαθαγγέλου παρὰ τοῖς κωνσταντινουπολίταις ὁρισθεντηθέντα διέμειναν ἰσχύοντα πολύ. Οὐδεμία ἔκτοτε σκέψις. Ὡς ἔχει μένει τὸ ἔθος παρ' ὀλίγον ἰσχὺν νόμου σφετεριζόμενον. Αἱ προηγούμεναι ἀπορίαι εἰσὶν εἰς ἡμᾶς διδακτικώτατα, ὄχι μόνον ὡς κάτοπτρον τῶν ἠθῶν, τῶν χαρακτήρων, τῶν τάσεων τοῦ Γένους, οὗ τὰς συνετὰς βουλὰς ἡ Ἐκκλησία προθύμως ἐνεστερνίζετο, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀπόδειξις ὅτι ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς, καὶ ἐπὶ τοῦ Σαμουὴλ καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀγαθαγγέλου, τὸ ἀρχαιόχρονον τῆς περὶ τὰς προῖκας νομοθεσίας ἀναφέρουσα καὶ γινώσκουσα, ἐζήτει 'να ἐκκόψῃ τὴν κατάχρησιν, 'να συστείλῃ τὸ ὑπερβάλλον, 'να ἐγείρῃ φραγμὸν εἰς τοὺς προβαίνοντας ἐπέκεινα βωμοῦ.

ΜΑΝΟΥΗΛ ΙΩ. ΓΕΔΕΩΝ

ΑΓΓΕΛΙΑ ΒΙΒΛΙΩΝ

Κλεῖσαν τὸ πρῶτον ἔτος, εἰσῆλθεν αἰσίως εἰς τὸ Β' τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ τὸ ἐν Βουκουρεστίῳ ἐκδιδόμενον ἐκκλησιαστικὸν περιοδικὸν **Ὀρθόδοξος Ρουμανικὴ Ἐκκλησία.** Τὸ τεῦχος τοῦ ἀπριλίου ἐ. ἔ. πρῶτον τοῦ ἀρξαμένου τόμου κατέχει σελίδας εἰς 8ον 96, περιέχει δὲ πλὴν ποιμαντορικῆς ἐπιστολῆς τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας κ. Ἰωσὴφ, πλὴν ἐπιστολῶν ἡ λόγων, βιογραφικὴν ὑπόμνησιν περὶ τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου Μολδαυίας Βενιαμὶν Κωστάκη, περὶ Αὐγουστίνου καί τινας ἐκκλησιαστικὰς ὁμιλίας. Ἐν τοῖς συντάκταις ἀριθμοῦνται ὁ ἐπίσκοπος Ρωμάνου Μελχισεδὲκ καὶ ὁ καθηγητὴς τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ Ἱερατικῆς Σχολῆς Κωνστ. Ἐρβιτζιάνος.

— Ἀπὸ τῆς 15 λήξαντος μαΐου ἤρξατο παρ' ἡμῖν ἐκδιδόμενον περιοδικὸν ἀνάγνωσμα εἰς τουρκικὴν γλῶσσαν ἑλληνικοῖς χαρακτῆρσιν, εἰς χρῆσιν τῶν τουρκιστὶ λαλούντων ὀρθοδόξων τῆς Μικρασίας, ὑπὸ τίτλον *Τερακκὴ* (Πρόοδος). Περιέχει ποικίλην ὕλην, καὶ θέλει ἐκδίδοσθαι κατὰ δεκαπενθημερίαν.

— ΜΑΝΟΥΗΛ Ι. ΓΕΔΕΩΝ **Προσάρτημα Πατριαρχικῶν Πινάκων. — Ἐκκλησίαι τῶν ὀρθοδόξων ἐν Κωνσταντινουπόλει· Ἱστορικαὶ εἰδήσεις περί τε τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς σχολείων.** Ἀφιερούται τὸ βιβλίον τῇ Α. Θ. Π. τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ κυρίῳ κυρίῳ Διονυσίῳ τῷ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως· τὸ δ' ἐκδοθὲν Α' φυλλάδιον περιέχει τὴν προδοικήσιν ἐξακολουθήσουσαν καὶ ἐν τῷ ἐπιόντι·—τὸ περιεχόμενον τῆς προδοικήσεως ἔχει ὧδε: Σποπὸς τοῦ παρόντος συγγράμματος — Δυσχέρειαι παρομοίων ἐρευνῶν – Πηγαὶ— Γνώσεις τινὲς περὶ τῶν κατὰ καιροὺς ὁρίων τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως· Τοπτσιλάρ. Ἁγία Τριάς. Ζωοδόχος Πηγή. Θεραπεῖα. Νεοχώριον. Ἅγιος Στέφανος— Μετονομασία ἐκκλησιῶν· ὀνόματα ἐκκλησιῶν Κωνσταντινουπόλεως τῷ 1648 — Μετόχια· τοῦ Χαλκηδόνος· τὸ Σιναϊτικὸν· τὸ Ἁγιοταφικὸν· τὸ τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου· τὸ τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος—Αἱ πυρκαϊαὶ αἰτίαι ἀφανισμοῦ πολλῶν ναῶν ἢ σμικρύνσεως τοῦ σχήματος· πυρκαϊὰ τοῦ 1640 καὶ ἄλλαι· τοῦ 1782—Νεώτεραι οἰκοδομαὶ ἐκκλησιῶν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς αἰῶνι—Ἐμβατοίκια· ἀρχὴ τῶν ἐμβατοικίων· ἐμβατοίκια τῷ 1740, τῷ 1777— Ἡ ἐποπτεία τοῦ Πατριαρχείου ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως τῶν οἰκονομικῶν τῶν κατ' ἐνορίας ναῶν: ἀπὸ τοῦ 1708—1801—1823—1853 καὶ ἑξῆς—Τὰ κατ' ἐνορίας σχολεῖα. Σχολαὶ Γαλατᾶ. Σχολαὶ τῶν λοιπῶν ἐνοριῶν— Φροντὶς τοῦ Πατριαρχείου περὶ τῶν κατ' ἐνορίας σχολείων— Ἐπίλογος τῆς προδοικήσεως.

16. Π. Ἀραβαντινοῦ Χρονογραφία Ἠπείρου, τόμ. Β', σελ. 230.

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἡ ἐπὶ τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν Ἐπιτροπὴ εἰδοποιεῖ ὅτι τῇ προσεχεῖ δευτέρᾳ, 6 ἰουνίου, ὥρᾳ 1 τῆς πρωΐας τουρκιστὶ, ἄρξεται ἡ ἐπὶ δημοπρασίας ἐκποίησις τῶν πραγμάτων τῆς περιουσίας τοῦ μακαρίτου Στρωμνίτσης κυροῦ Ἀγαθαγγέλου. Εἰδοποιεῖ συνάμα τούς τε πιστωτὰς καὶ κληρονόμους τοῦ μακαρίτου, ὅτι οἱ μὲν πρῶτοι ὀφείλουσιν ἵνα προσέλθωσιν ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀπὸ σήμερον καὶ παρουσιάσωσιν ἁρμοδίως τὰς ἀπαιτήσεις των, οἱ δὲ δεύτεροι ἐντὸς ἓξ μηνῶν, ὁπότε γενήσεται ἡ ὁριστικὴ ἐκκαθάρισις τῆς περιουσίας.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 31 μαΐου 1888.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἀριθ. πρωτ. 1662.

Προσκαλεῖται ὁ Παῦλος Ἀραπίδης ἀγνώστου τυγχάνων διαμονῆς καὶ κατοικίας, ὅπως μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμέρας ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως παραστῇ ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, διότι ἐνάγεται ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Φωτεινῆς Ἀραπίδη. Ἐν περιπτώσει δὲ μὴ ἐμφανίσεως αὐτοῦ κατὰ τὴν ὁριζομένην δικάσιμον ἡμέραν δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα δημοσιευθήσεται τρὶς διὰ τῆς *Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας* καὶ τοῦ *Νεολόγου*.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ 4 μαΐου 1888.

Ὁ πρόεδρος
† Ὁ Ἴμβρου ΠΑΪΣΙΟΣ

Ὁ γραμματεὺς
Ἱεροδ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ.

Ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον, τῇ 6 μαΐου 1888.

Ὁ γραμματεὺς
Ἱεροδ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗΝ

ΕΤΟΣ Η'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 8 ΙΟΥΝΙΟΥ 1888 ΑΡΙΘ. 30.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἡρακλείας **Γερμανός** (πρόεδρος)
Ἀρχιμανδ. **Γρ. Παλαμᾶς**
Γεράσ. Σ. Δώριζας
Ἀρχιγρ. Ἱ. Συνόδ. **Κωνστ. Ἀλεξανδρίδης** (ταμίας)
Ἰωάν. Δ. Τανταλίδης (γραμματεύς).

Ἀρχισυντάκτης **Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών**

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἥμίση.

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται
Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Νοεμβρίου καὶ τὴν 1 Μαΐου.

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Ἡρακλείας κ. Γερμανῷ Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».— Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου Ἱερολ. κ. Κωνσταντίνου Ἀλεξανδρίδου (ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.—Ἔκθεσις τῆς καταστάσεως τῆς πατριαρχ. Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ὑπὸ τοῦ σχολάρχου ἀρχιμανδρ. κ. Γρ. Παλαμᾶ.—Ἀγγελία βιβλίων.—Δελτίον κινήσεως τῶν ἐν τοῖς Ἐθνικοῖς Φιλανθρωπικοῖς Καταστήμασι περιθαλπομένων.

Παράρτημα.—Κανονικαὶ διατάξεις τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως (σελ. 233—240).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Περατωθεισῶν ἤδη τῶν ἐξετάσεων τῆς Πατριαρχ. Κεντρ. Ἱερατικῆς Σχολῆς, κατὰ τὸν ἐν ἰσχύϊ κανονισμόν, ἀπολύονται μέχρι τῶν ἐνάρξεων ἅπαντες οἱ ἐν αὐτῇ μαθηταὶ οἵ τε ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐφορία τοῦ καθιδρύματος τούτου ὑπέβαλε τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ ἔκθεσιν περὶ τῆς ἐν γένει καταστάσεως αὐτοῦ καὶ ἰδίᾳ τῆς οἰκονομικῆς, ἥτις οὐδόλως ἐστὶν εὐάρεστος, καὶ ἐπειδὴ ἀνετέθη τῇ ἐφορίᾳ ἵνα διασκεψαμένη ὑποβάλῃ εἰδικωτέραν ἔκθεσιν τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ περὶ μεταρρυθμίσεων, αἵτινες δέον ἵνα ἐπενεχθῶσιν εἰς τὴν ἐν γένει κατάστασιν τοῦ καταστήματος τούτου, τηρουμένου τοῦ αὐτοῦ προγράμματος τῆς Σχολῆς, ἐνεκρίθη ἵνα ἀπολυθῇ καὶ ἅπαν τὸ διδάσκον προσωπικόν, ἀποτινομένων τῶν μισθῶν τῶν καθηγητῶν μέχρι τοῦ τέλους τοῦ σχολικοῦ ἔτους, ἀπολυομένου καὶ τοῦ προσωπικοῦ τῶν ὑπηρετῶν, πρὸ δὲ τῶν ἐνάρξεων τοῦ ἐπιόντος ἔτους ἡ Ἐφορία ὑποβάλῃ τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ τὴν γνώμην αὐτῆς περὶ τοῦ πόσοι διδάσκαλοι καὶ καθηγηταὶ ἐξακολουθήσουσιν ἐργαζόμενοι ἐν τῷ καταστήματι.

— Ὑποβληθεισῶν ἀπὸ πολλοῦ τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ ἀναφορῶν κατοίκων τινῶν τῆς ἐπαρχίας Σωζοαγαθουπόλεως ἐναντίον τοῦ πανιερ. αὐτῶν μητροπολίτου κ. Παρθενίου, ἡ ἱερὰ Σύνοδος ὡνόμασεν Ἐπιτροπὴν πρὸς ἐξέτασιν αὐτῶν ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολιτῶν Δέρκων, Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης καὶ Σισανίου. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη ἐξετάσασα δεόντως τάς τε κατὰ τοῦ μητροπολίτου αἰτιάσεις, ἐν αἷς οὐδὲν εὗρε κανονικὸν παράπτωμα, καὶ τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ ἀναφορὰς τοῦ πλείστου μέρους τῶν ὀρθοδόξων, ὑπέβαλεν εἰς τὴν ἱερὰν Σύνοδον ἔκθεσιν, ἀθωοῦσαν τὸν πανιερ. μητροπολίτην Σωζοαγαθουπόλεως ἀπὸ τῶν κατ' αὐτοῦ διατυπωθεισῶν αἰτιάσεων.

— Ἀντὶ τοῦ σεβ. μητροπολίτου Γρεβενῶν κ. Κλήμεντος, μέλος τῆς ἐφορίας τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς διωρίσθη συνοδικῶς ὁ σεβ. μητροπολίτης Ἀγκύρας κ. Γεράσιμος.

— Γνωστὸν ὅτι ἐν τοῖς πατριαρχικοῖς Ἀρχείοις εἰσὶν ἀποτεθησαυρισμένοι μέχρι τοῦδε κώδηκες ἐκκλησιαστικῶν γραμμάτων καὶ λογαριασμῶν περὶ τοὺς τετρακοσίους τριάκοντα, περὶ ὧν ἑκάστοτε φροντίς τις ἐλαμβάνετο ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ὅπερ κυρίως ἀπῃτεῖτο νὰ γένηται, δηλ. ἡ κατάρτισις πλήρους ὅσον ἐνῆν εὑρετηρίου, ἀνεβάλλετο τέως. Πρό τινος, ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ διευθύνοντος τὸ πατριαρχικὸν πρωτόκολλον κ. Ἰωάννου Στεφάνου, τὸ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβούλιον ἀνέθηκε τὴν τοῦ Εὑρετηρίου σύνταξιν τῷ διευθυντῇ τοῦ Πρωτοκόλλου καὶ τῷ βοηθῷ αὐτοῦ, ἐπιψηφίσαν τὸ πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενον ποσόν. Ἡ ἐργασία αὕτη προέβη ἀρκούντως, οὐ μετὰ πολὺ δὲ συντελεσθήσεται· οὕτω δ' ὁ ἐπιθυμῶν νὰ εὕρῃ ἐν τοῖς κώδηξι τοῦ πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακείου οἱανδήτινα πληροφορίαν ἔξει πρόχειρον καὶ κατὰ τὸ ἑνὸν εὐκολύνον αὐτὸν βοήθημα εἰς τὰς ἐρεύνας αὐτοῦ.

— Εἰς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν ὑπεβλήθησαν πρό τινος ἀναφοραὶ κατοίκων τινῶν τῶν ἐν Γαλατᾷ ἐνοριῶν, τῶν μὲν γνωστοποιούντων ἀνωμαλίας τινὰς ἐν τῇ αὐτόσε ὑπαρχούσῃ Φιλεκπαιδευτικῇ ἀδελφότητι, ὧν ἕνεκα παρεμποδίζεται ἡ ἀπρόσκοπτος λειτουργία τῶν ἐκπαι-

δευτηρίων τῶν ἐκεῖ ὀρθοδόξων, τῶν δὲ τἀναντία διαβεβαιούντων· ἐπὶ τούτῳ δὲ καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ μετὰ τὰς ἐγγράφους ἐποιήσαντο καὶ προφορικὰς ἐξηγήσεις καὶ παραστάσεις ἐνώπιον τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου διὰ τῶν ἐπὶ τούτῳ σταλέντων εἰς τὰ Πατριαρχεῖα πληρεξουσίων αὐτῶν. Τὸ Συμβούλιον, λαβὸν ὑπ' ὄψει τὰς αἰτήσεις τῶν ἀναφερομένων, ἀπεφάσισεν ὅπως συνέλθωσιν εἰς συνέλευσιν γενικὴν ἐνοριακὴν οἱ ἐνορῖται Γαλατᾶ, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἐκλογικοῦ κανονισμοῦ, ὑπὸ τὴν προεδρείαν πατριαρχικοῦ ἐξάρχου, τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου Εἰρηνουπόλεως κ. Φωτίου πρὸς ἐκλογὴν τριμελοῦς ἐφορίας τῶν ἐν Γαλατᾷ σχολείων τῶν ὀρθοδόξων. Ἡ συνέλευσις αὕτη συνελθοῦσα τῇ κυριακῇ (22 λήξαντος) ἐξελέξατο μέλη τῆς ἐφορίας ταύτης τοὺς ἀξιοτίμους κκ. Ν. Ψυχάρην βέην, Γ. Δεστούνην καὶ Κ. Μαδέλλην. Ἐπειδὴ δέ τινες τῶν ἀξιοτίμων ἐνοριτῶν προσέβαλον τὸ κῦρος τῆς συνελεύσεως ταύτης ἕνεκα παρατυπιῶν τινων λαβουσῶν χώραν, τὸ Συμβούλιον δεόντως ἐξετάσαν ἐνέκρινε τὴν ἐκ δευτέρου συγκάλεσιν τῆς ἐνοριακῆς συνελεύσεως, τῇ προσεχεῖ κυριακῇ, 12 μεσοῦντος, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ αὐτοῦ πατριαρχικοῦ ἐξάρχου.

— Ὑποβληθεισῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀναφορῶν τινων τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ σταυροπηγιακῇ Μονῇ τοῦ Τιμίου Προδρόμου Βαζελῶν μοναζόντων, διατυπούντων κατηγορίας ἐναντίον τοῦ ἡγουμένου αὐτῶν, ἀπερασίσθη συνοδικῶς ὅπως ἡ ἐξακρίβωσις τῶν κατηγοριῶν ἀνατεθῇ τῷ πανιερ. μητροπολίτῃ Τραπεζοῦντος κ. Φιλαρέτῳ ὅταν μεταβῇ εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ, ἧς ἐν τῇ περιφερείᾳ κεῖται ἡ μονὴ αὕτη.

— Ἐξεδόθη ἐν ἰδίῳ τεύχει ὁ Κανονισμὸς τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου, συνταχθείς, ὡς ἐγκαίρως εἴπομεν, ὑπὸ τῆς διευθυνούσης αὐτὸ τριμελοῦς Ἐπιτροπῆς, ἐπιθεωρηθεὶς ὑπὸ τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου καὶ ἐπικυρωθεὶς ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος. Ὁ Κανονισμὸς οὗτος περιέχων 68 ἄρθρα ὑποδιαιρεῖται εἰς ΙΕ' κεφάλαια. Τὸ Α' κεφάλαιον ὁρίζει τὰ τῆς *διευθύνσεως* τοῦ Τυπογραφείου.—Τὸ Β' Γ' καὶ Δ' τὰ καθήκοντα τοῦ *Προέδρου* τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τῶν δύο ἑτέρων αὐτῆς μελῶν ἤτοι τοῦ *Ταμίου* καὶ τοῦ *Ἐπόπτου*.—Τὸ Ε' κεφάλαιον τὰ καθήκοντα τοῦ ἐμμίσθου *Λογιστοῦ*.—Τὸ ΣΤ' κεφάλαιον κανονίζει λεπτομερέστατα τὰ καθήκοντα τῶν *ἐργατῶν* καὶ τοῦ *ἀρχιεργάτου*.—Τὸ Ζ' κεφάλαιον πραγματεύεται περὶ *ἐκτυπώσεων*, ὁρίζον ὅτι πᾶν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Τυπογραφείῳ ἐκτυπούμενον βιβλίον ἢ φυλλάδιον δέον νὰ φέρῃ ἄδειαν τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, (πλὴν τῶν καθαρῶς ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων καθὰ ὁρίζεται καὶ ἐν τοῖς Γενικοῖς Κανονισμοῖς)· τὸ αὐτὸ κεφάλαιον κανονίζει τὰς σχέσεις τῶν ἐκδοτῶν πρὸς τὸ Τυπογραφεῖον, τὴν καταμέτρησιν τοῦ χάρτου καὶ τῶν ἐντύπων, τὴν εὐθύνην τῆς διορθώσεως τῶν τυπογραφικῶν σφαλμάτων κ.τ.λ., διακελεύεται δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅτι οὐδὲν χειρόγραφον γίνεται δεκτὸν πρὸς ἐκτύπωσιν περιέχον ἰδέας ἀντικειμένας εἰς τὰ θρησκευτικά, πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ καθεστῶτα καθὼς καὶ λιβέλλους προσωπικοὺς ἢ ποιήματα καὶ διηγήματα ἀντιβαίνοντα εἰς τὰ χρηστὰ ἤθη.—Τὸ Η' καθορίζει μέτρα πρὸς πρόληψιν παντὸς εἴδους *τυποκλοπίας* ἐν τῷ Πατριαρχ. Τυπογραφείῳ, περιέχον ἅμα διατάξεις αὐστηρὰς ἀνακρίσεως τῶν ὑποπτων καὶ τιμωρίας τῶν ἐνόχων.—Τὸ Θ' ἐπιγράφεται *Περὶ ἐκδόσεων* γινομένων πρὸς ὄφελος τοῦ Πατρ. Τυπογραφείου, ἀναφέρον ὅτι πρὸς αὔξησιν τῶν πόρων αὐτοῦ τὸ Τυπογραφεῖον δύναται ν' ἀναλαμβάνῃ ἰδίαις δαπάναις καὶ πρὸς ἰδίαν αὐτοῦ ὠφέλειαν τὴν ἐκτύπωσιν ἐκκλησιαστικῶν, ἠθικῶν καὶ διδακτικῶν βιβλίων ἢ καὶ ἄλλων ἐντύπων, ἐκδιδομένων ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν τῆς Διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς, ἢ ἄλλων ἐπιτροπῶν, διοριζομένων ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. Διὰ πᾶσαν τοιαύτην ἔκδοσιν ἡ Ἐπιτροπὴ ἐξαιτεῖται προηγουμένως τὴν ἔγκρισιν καὶ ἄδειαν τοῦ οἰκουμεν. Πατριάρχου, προκειμένης δὲ ἐκτάκτου δαπάνης ἢ καὶ δανείου, τὴν ἔγκρισιν τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου.—Τὰ κεφ. Ι'—ΙΕ', περιέχουσι διατάξεις περὶ τῆς *ἀποθήκης* τοῦ Τυπογραφείου, περὶ *ἀπογραφῆς* τοῦ ὑλικοῦ, περὶ τῶν *προσόδων* τοῦ Τυπογραφείου, περὶ τῆς κατ' ἔτος *ἐξελέγξεως* τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν *σφραγίδων* τοῦ καταστήματος.—Ἕπεται ἐν τέλει παράρτημα ὁρίζον τὰ καθήκοντα *διευθυντοῦ* τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ἤθελέ ποτε διορισθῇ τοιοῦτος.

— Σήμερον ἀναχωρεῖ διὰ Τραπεζοῦντος εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ὁ ἐκ τῶν τέως σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολίτης Χαλδείας κ. Γερβάσιος, ἐπὶ διετίαν μὲν ἐνταῦθα παραμείνας ὡς μέλος τῆς ἱερᾶς Συνόδου, καὶ ὡς μέλος τοῦ Δ. Ἐθν. Μικτοῦ Συμβουλίου, χρηματίσας δὲ ἔφορος καὶ ταμίας τῆς Κεντρικῆς Ἱερατ. Σχολῆς καὶ μετὰ ζήλου εὐδοκίμως ἐκπληρώσας πᾶσαν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀνατιθεμένην αὐτῷ ἐντολήν.

— Ἀνεχώρησε τῇ παρελθούσῃ τετάρτῃ εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπως ἐκεῖθεν μεταβῇ εἰς Μογλενὰ, ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Συνάδων κ. Ἄνθιμος, ἐπίτροπος τοῦ ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολίτου Μογλενῶν κ. Καλλινίκου.

— Ἀνεχώρησεν, ἐπ' ἀδείᾳ, τῷ παρελθόντι σαββάτῳ (4 ἀρχομένου) εἰς Μαρώνειαν, πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ πανιερ. μητροπολίτου Μαρωνείας κ. Κωνσταντίνου, ὁ νέος μητροπολίτης Τραπεζοῦντος πανιερ. κ. Φιλάρετος.

— Τῇ δευτέρᾳ ἤρξατο ἡ ἐπὶ δημοπρασίας ἐκποίησις τῶν εὑρεθέντων πραγμάτων τῆς περιουσίας τοῦ ἀειμνήστου Στρωμνίτζης Ἀγαθαγγέλου, ἐξακολουθήσει δὲ καὶ αὔριον μετὰ μεσημβρίαν.

— Τῇ προσεχεῖ τρίτῃ (14 μεσοῦντος) ὥρᾳ 8 π. μ. ἄρχονται αἱ δημόσιοι ἐξετάσεις τῆς ἐν Φαναρίῳ Πατριαρχικῆς Δημοτικῆς Σχολῆς γενησόμεναι ἐν τῇ Μ. τοῦ Γ. Σχολῇ.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ Μ. ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗΣ* 1878—1888

Αἱ δὲ τῶν τελειοφοίτων ἀπολυτήριοι ἐξετάσεις ὡρίσθησαν εἰς γραπτὰς καὶ προφορικάς. γραπτὰς μὲν εἰς τὰ ἐξῆς ἐκ τῶν κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη διδαχθέντων μαθημάτων· 1) ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν, 2) ψυχολογίαν καὶ λογικήν, 3) ἀρχαίαν ἱστορίαν, ἑλληνικὴν καὶ ρωμαϊκήν, 4) ἄλγεβραν καὶ γεωμετρίαν καὶ φυσικὴν πειραματικήν, 5) ἑλληνικὴν καὶ λατινικὴν γραμματολογίαν καὶ 6) ἑλληνικὰ, ὀθωμανικὰ καὶ γαλλικά· προφορικὰς δὲ εἰς ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ μαθήματα τοῦ τελευταίου ἔτους· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ποσότης καὶ ἡ ποιότης τῶν πρὸς ἐξέτασιν ὁριζομένων τούτων μαθημάτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ ἐλάχιστον καὶ ὁμολογουμένως ἀνεπαρκὲς πρὸς παρασκευὴν τούτων παρεχόμενον τοῖς τελειοφοίτοις μηνιαῖον διάστημα, ἀπὸ τῆς 20 τοῦ ἀπριλίου μέχρι τῆς 22 τοῦ μαΐου μηνὸς, ἐδυσχέραινε μεγάλως ἑκάστοτε τοὺς μαθητὰς, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ τὴν ὑγείαν πολλῶν πολλάκις σπουδαίως παρέβλαπτε, διὰ τοῦτο ἐν τῇ ὀφειλομένῃ παρ' ἡμῶν πατρικῇ ὑπὲρ αὐτῶν μερίμνῃ ἔγνωμεν τὴν διαίρεσιν τῶν γραπτῶν ἐξετάσεων εἰς τρεῖς διαφόρους τοῦ τελευταίου ἔτους ἐποχὰς· καὶ δὴ τὴν μὲν ἐξέτασιν τῆς ἱστορίας καὶ τῶν μαθηματικῶν ὡρίσαμεν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ σεπτεμβρίου, τὴν δὲ τῆς ἐκκλησ. ἱστορίας καὶ τῆς ψυχολογίας καὶ λογικῆς ἀρχομένου τοῦ ἰανουαρίου, καὶ τὴν τῶν ὑπολειπομένων τῶν μὲν γραπτῶν τελευτῶντος τοῦ μαΐου, τῶν δὲ προφορικῶν, ἀρχομένου τοῦ ἰουνίου. Πρὸς εὐχερεστέραν δὲ ἀλλὰ καὶ ἀσφαλεστέραν ἅμα καὶ σκοπιμωτέραν διεξαγωγὴν τῶν γραπτῶν ἐξετάσεων, ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸ πολυπληθὲς τῶν μαθητῶν ἑκάστης τάξεως, ὅπερ οὐκ ὀλίγον, ἔστι δ' ὅτε, καὶ σπουδαίως παρακωλύει τὴν ὀφειλομένην ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἐποπτείαν, ἐγνωμεν νὰ διαιρέσωμεν ἁπάσας τὰς τάξεις εἰς δύο τμήματα, τοῦ μὲν πρώτου περιλαμβάνοντος τοὺς πλείονας ἀριθμοὺς, τοῦ δὲ δευτέρου τοὺς περιττοὺς, καθ' ὃν ἕκαστος τῶν μαθητῶν ἐν ἑκάστῃ τάξει φέρει ἀριθμὸν ἐν τῷ μητρώῳ τῆς Σχολῆς, αὐτὸ δὲ τοῦτο τὸ μέτρον ἐφηρμόσθη ἐφέτος οὐ μόνον εἰς τὰς ἐνιαυσίους ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σχολικοῦ ἔτους τελουμένας γραπτὰς ἐξετάσεις, ἐξεταζομένων ἐκ περιτροπῆς τῶν δύο τμημάτων, ἤτοι τοῦ ἑνὸς τὴν μίαν ἡμέραν, τοῦ δὲ ἑτέρου τὴν ἐπιοῦσαν. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις κατέπαυσαν αἱ τακτικαὶ πρὸ ῥίσδηποτε ἐξετάσεως ἐπαναλήψεις ἐν ἅπασιν ἀνεξαιρέτως τοῖς μαθήμασιν ἁπασῶν τῶν τάξεων πλὴν τῆς τῶν τελειοφοίτων, εἰς ἣν παρέχεται ὡς εἴρηται πρὸς μελέτην διὰ τὰς ἀπολυτηρίους ἐξετάσεις μηνιαῖον πρὸ τῶν ἐναυσίων ἐξετάσεων διάστημα. Ἔκτον· εἰς τοὺς τέως πρὸς βαθμολόγησιν τῆς προόδου ἑκάστου μαθητοῦ ὡρισμένους βαθμοὺς ἄριστα, πάνυ καλῶς, καλῶς, καὶ μετρίως, ἠναγκάσθημεν, ὑπείκοντες τῇ ἀπαιτήσει τῆς αὐστηρᾶς δικαιοσύνης, ἵνα προσθέσωμεν καὶ τὸν βαθμὸν μηδέν, ἰσοδυναμοῦντα μὲ δύο μετρίως, ὥστε κατὰ ταῦτα ὁ μαθητὴς ὁ μετὰ τὰς ἐνιαυσίους ἐξετάσεις λαμβάνων τὸν βαθμὸν μηδὲν, ἐν οἱῳδήποτε μαθήματι, ἢ δύο μετρίως ἐν ἄλλοις δυσὶ μαθήμασι, μένει στάσιμος ἐν τῇ αὐτῇ τάξει, ὁ δὲ ἓν μόνον μετρίως φέρων προβιβάζεται εἰς ἀνωτέραν τάξιν· ἐν ᾗ ὅμως περιστώσει ὁ αὐτὸς μαθητὴς φέρει καὶ τὸ ἑπόμενον ἔτος ἐπίσης τὸν βαθμὸν μετρίως ἐν τῷ αὐτῷ μαθήματι ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ μαθήματι ἀναγομένῳ εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν, μένει ἐπίσης ἐν τῇ αὐτῇ τάξει· διὰ τοῦτο ἅπαντα τὰ ἐν τῇ Σχολῇ διδασκόμενα ἐν πάσαις ταῖς τάξεσι μαθήματα διῃρέθησαν εἰς ἓξ κατηγορίας· ἐν τῇ Α΄ κατηγορίᾳ ἀνάγονται τὰ ἱερά· ἐν τῇ Β΄ τὰ γλωσσικὰ, ἐν οἷς καὶ ἡ Ρητορική· ἐν τῇ Γ΄ τὰ ἱστορικὰ περιλαμβάνοντα τὴν Ἱστορίαν καθόλου, τὴν Μυθολογίαν, τὴν Ἑλλ. ἀρχαιολογίαν, τὴν Γεωγραφίαν, καὶ τὴν Γραμματολογίαν· ἐν τῇ Δ΄ τὰ μαθηματικὰ, ἤτοι Ἀριθμητικὴ, Γεωμετρία, Ἄλγεβρα, Τριγωνομετρία καὶ Κοσμογραφία· ἐν τῇ Ε΄ τὰ Φιλοσοφικὰ καὶ ἐν τῇ ΣΤ΄ κατηγορίᾳ τὰ Φυσικὰ, τουτέστιν ἡ Φυσικὴ Ἱστορία, ἡ Χημεία καὶ ἡ Πειραματικὴ φυσική· Τούτου δὲ τεθέντος ῥᾴθησαν αἱ μέχρι τοῦδε κατὰ αὔξουσιν γιγνόμεναι μετεξετάσεις τῶν μαθητῶν, τῶν λαμβανόντων κατὰ τὰς ἐνιαυσίους ἐξετάσεις ἐν μηδὲν ἢ δύο μετρίως, θεωρουμένου τοῦ λοιποῦ στασίμου παντὸς μαθητοῦ λαμβάνοντος κατ' αὐτὰς τὸν βαθμὸν μηδὲν ἢ πλέον τοῦ ἑνὸς μετρίως· ἐφ' ᾧ καὶ δίδοται τοῖς τοιούτοις ἁπλῆ τῆς σχολαρχίας ἀπόδειξις δηλοῦσα, ὅτι μένουσιν ἐν τῇ αὐτῇ τάξει, ὡς λαβόντες πλέον τοῦ ἑνὸς μετρίως κατὰ τὰς ἐνιαυσίους ἐξετάσεις. Εἰς τὴν λῆψιν τοῦ τελευταίου τούτου μέτρου, ὅπερ ἴσως φαίνεται πολλοῖς αὐστηρὸν, ἠναγκάσθη νὰ προσβῇ ἡ σχολαρχία μετὰ πολλὴν καὶ ὥριμον σκέψιν ἐν δυσὶ τοῦ καθηγητικοῦ συλλόγου συνεδριάσεσι πρὸς θεραπείαν τῆς λυπηρᾶς ἐκείνης χαλαρώσεως, ἥτις ἀπὸ ἐτῶν τινων παρατηρεῖται ἐν τῇ προόδῳ οὐκ ὀλίγων μαθητῶν, οἵτινες καταχρῶνται πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως κατὰ τὰς μετεξετάσεις ταύτας τὴν ἐπιείκειαν καὶ συγκατάβασιν τῶν καθηγητῶν, ἐπωφελούμενοι τὸ στενὸν τοῦ χρόνου καὶ τὸ πολυάσχολον αὐτῶν, ἕνεκα τῆς συσσωρεύσεως τῶν πρὸς ἐξέτασιν ἔξωθεν κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας τῶν ἐγγραφῶν προσερχομένων μαθητῶν.

Τοιαῦτα, σεβαστὴ καὶ φιλόμουσος ὁμήγυρις, τὰ ἐκ τῶν διαφόρων κατὰ καιροὺς διατάξεων τῆς σχολαρχίας ἐπιτευχθέντα ἀγαθὰ, ἐξασφαλίζοντα οὐ μικρὸν τὴν ἐπὶ τὰ κρεῖττω γραμματολογικὴν προαγωγὴν καὶ πρόοδον τῆς ἡμετέρας Σχολῆς· ἀλλὰ καὶ ἕτεραι οὐκ ὀλίγαι διατάξεις κατὰ τὴν δεκαετηρίδα ταύτην ἐξεδόθησαν ἀφορῶσαι εἰς τὴν ἠθικὴν τῆς ἡμετέρας Σχολῆς κατάστασιν, αἵτινες διὰ τῆς ἐγκρίσεως καὶ ἐπικυρώσεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἔλαβον ἐπίσης ἰσχὺν νόμου. Παραλείποντες τὰς λοιπὰς διατάξεις τὰς ἀφορώσας εἰς τὴν ἀγωγὴν, τὴν εὐταξίαν, τὴν πειθαρχίαν καὶ ἄλλα τῶν μαθητῶν καθήκοντα ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν παραδόσεων καὶ τῆς Σχολῆς, ἀναγράφομεν ἐνταῦθα τὰς μᾶλλον τούτων οὐσιώδεις, τὰς ἀποκοπτούσας πρόῤῥιζα τὰς κυριωτέρας οὐχ ἧττον δὲ καὶ ἐπιβλαβεῖς ἀφορμὰς πρὸς ἐπιμέμπτους ἠθικὰς τῶν σπουδαστῶν παρεκτροπὰς καὶ ἀσυγγνώστους

---

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 230—233 τοῦ παρόντος τόμου καὶ τέλος. Ἐκ τοῦ α΄ μέρους τῆς ἐκθέσεως παρελείφθησαν τὰ ἑξῆς :

Εὐχαρίστως δ' ἀναγγέλλομεν σήμερον καὶ τὸν πλουτισμὸν τοῦ βοτανικοῦ κλάδου τοῦ ἡμετέρου μουσείου ἐξ ἑκατὸν ἑβδομήκοντα καὶ ἑπτὰ εἰδῶν ἀνηκόντων εἰς πεντήκοντα καὶ πέντε διαφόρους οἰκογενείας, τὰ ὁποῖα πρό τινων ἤδη ἡμερῶν προσήνεγκεν εἰς τὴν ἡμετέραν σχολὴν ἑλλόγιμος καὶ πεπαιδευμένη ὁμογενὴς κυρία, ἥτις ἰδίαις χερσὶ συνελέξατο ταῦτα ἐκ τῶν μεγαλειτέρων τῶν Παρισίων κήπων καὶ μετὰ πολλῆς τέχνης ἀποξηράνασα φιλοκάλως κατέστρωσε. Σεβόμενοι τὴν παραδειγματικὴν ταύτης μετριοφροσύνην παραπιωπῶμεν τὸ ὄνομα αὐτῆς, ἀπονέμοντες μόνον αὐτῇ δημοσίᾳ τὴν βαθυτάτην τῆς σχολῆς εὐγνωμοσύνην. Χαίρομεν δὲ ἀπὸ ψυχῆς καὶ ὁμολογοῦμεν εὐγνωμονοῦντες, ὅτι πᾶσα αἴτησις καὶ παράκλησις ἡμῶν εὗρε παρὰ πᾶσιν ἀπαντάχου πρόθυμον ἀποδοχὴν καὶ ἄμεσον ἐκπλήρωσιν.

τῶν ἰδίων καθηκόντων παραβιάσεις. Καὶ δὴ πρῶτον· ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἡμετέρας διευθύνσεως ἀπηγορεύθη αὐστηρότατα, τῇ ἐπιδοκιμασίᾳ καὶ τῆς σεβαστῆς ἐφορίας, ἡ ἐκ τῆς Σχολῆς ἔξοδος τῶν μαθητῶν κατὰ τὸ μέγα μεσημβρινὸν διάλειμμα, καθ' ὃ ἀπελύοντο τέως τῆς Σχολῆς οἱ μαθηταί, ὅπως οἱ μὲν πλησίον οἰκοῦντες οἴκαδε, οἱ δὲ ἐν τοῖς πέριξ μαγειρείοις τε καὶ ἑστιατορίοις γευματίζωσι· διότι πολλοὶ μὲν τὴν φυσικὴν ταύτην ἀναπληροῦντες ἀνάγκην, καὶ μικρὸν ἀναψυξάμενοι, ἐπανήρχοντο πάλιν τὴν τῆς ἡμερησίας διδασκαλίας ἀκρόασιν ἀποπερατώσοντες· οὐκ ὀλίγοι ὅμως οὐ μόνον οὐδόλως μέχρι τῆς ἐπιούσης ἐπανέκαμπτον εἰς τὴν Σχολήν, ἀλλὰ τινὲς μάλιστα τρώγοντες καὶ πίνοντες ἐν τοῖς καπηλείοις καὶ καφενείοις περὶ κύβους καὶ τοιαύτας ἄλλας ὅλως τοῖς μαθηταῖς ἀπρεπεῖς ἀσχολίας τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἡμέρας διήρχοντο, οὐ μόνον διανοητικῶς οὕτω βλαπτόμενοι, ἅτε δὴ ἀπουσιάζοντες ἐν τοῖς μετὰ μεσημβρίαν μαθήμασι, καὶ ὑλικῶς ζημιούμενοι, ἀλλὰ καὶ ἠθικῶς διαφθειρόμενοι καὶ σκανδάλων ποικίλων παραίτιοι ἑκάστοτε γιγνόμενοι. Ἐφ' ᾧ ἐπετράπη ἡ ἐν τῇ Σχολῇ κατὰ τὸ μεσημβρινὸν διάλειμμα πώλησις ἄρτου καὶ διαφόρων ἄλλων ἀβλαβῶν τῆς ἐποχῆς προϊόντων πρὸς διατροφὴν τῶν βουλομένων. Οὕτω δὲ ἤδη οἱ πάντες διέρχονται τὸ ἡμίωρον τοῦτο μεσημβρινὸν διάλειμμα ἐν τῇ Σχολῇ, τρώγοντες, περιπατοῦντες, παιγνίοις ἀθώοις ἐνασκούμενοι καὶ εὐθυμοῦντες· ὁ δὲ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας ἄνευ ἀδείας τοῦ σχολάρχου ἐπὶ οἱαδήποτε ἀφορμῇ ἐξερχόμενος τῆς Σχολῆς ἀποβάλλεται ἀμετακλήτως. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ θύρα τῆς Σχολῆς κλειομένη ἀπὸ τῆς ἐνάτης πρωϊνῆς ὥρας ἀνοίγει μόνον τὴν δευτέραν καὶ ἡμίσειαν μετὰ μεσημβρίαν, ὁπότε περατουμένης τῆς διδασκαλίας ἀπολύονται οἱ μαθηταὶ ἀπασῶν τῶν τάξεων. Δεύτερον· αὐστηρότατα καὶ ἐπὶ ποινῇ ἀποβολῆς ἀπηγορεύθη τοῖς μαθηταῖς 1) τὸ ἐν τῇ Σχολῇ καπνίζειν, 2) τὸ ἀσέμνως φέρεσθαι εἴτε ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ἀγοραῖς, εἴτε ἐν τοῖς εἰθισμένοις θαλασσίοις περιπάτοις, εἴτε ἐν τοῖς ξενοδοχείοις, εἴτε ἐν δημοσίῳ τινὶ τόπῳ καὶ συνελεύσει, εἴτε ἐν ταῖς ἐκκλησίαις· 3) τὸ ἐν καφενείοις καὶ τοιούτοις τόποις ἐνδιατρίβειν καὶ μέρος ἐν οἱῳδήποτε παιγνίῳ ἐνεργὸν λαμβάνειν· καὶ 4) τὸ ἐν οἱασδήποτε θεατρικαῖς παραστάσεσιν ἐνεργὸν λαμβάνειν πρόσωπον. Τρίτον· ἐπειδὴ ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ἐλυμαίνετο τὴν ἡμετέραν σπουδάζουσαν νεολαίαν τάπις τις πρὸς σύστασιν διαφόρων σωματείων ἢ ἀδελφοτήτων ἢ συλλόγων, καλῶν μὲν ἄλλως τε καὶ ἱερῶν ὁμολογουμένως τῶν πλείστων σκοπὸν ἐχόντων, ἀλλὰ σπουδαίως τὴν τῶν μαθητῶν πρόοδον παρακωλυόντων καὶ πολλαχῶς αὐτοὺς παραβλαπτόντων· διότι οἱ μαθηταὶ καταναλίσκοντες ὥρας τε πολυτίμους καὶ νύκτας πολλάκις ὅλας ἐν ταῖς συνεδριάσεσι καὶ ταῖς ποικίλαις παραστάσεσι τῶν τοιούτων συλλόγων καὶ σωματείων, οὐ μόνον τὸν προσήκοντα χρόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν δέουσαν καὶ ἀπαραίτητον τοῦ τε νοὸς καὶ τῆς ψυχῆς γαλήνην πρὸς τὴν τῶν ἰδίων μαθημάτων μελέτην καὶ ἀκρόασιν οὐκ ἔχουσι, διότι ὁ δαπανώμενος ἐφ' ἃ μὴ δεῖ, ὀλίγος εἶναι φύσει πάντοτε ἐφ' ἃ δεῖ, διὰ τοῦτο, μηδεμιᾶς τέως, οὐκ οἶδ' ὅπως, πρὸς θεραπείαν ταύτης ὑπὸ τῶν προκατόχων μου ληφθείσης φροντίδος, ἐνομίσαμεν ἀναγκαῖον καὶ ἀπαραίτητον εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἵνα διὰ νόμου εἰδικοῦ ἀπαγορευθῇ αὐστηρῶς εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς νὰ λαμβάνωσι μέρος ἐνεργὸν ἐν οἱῳδήποτε σωματείῳ, συλλόγῳ ἢ ἀδελφότητι. Ἡ παράβασις τοῦ νόμου τούτου προὐκάλεσε κατὰ τὴν δεκαετίαν ταύτην τὴν ἀποβολὴν ἐκ τῆς Σχολῆς δύο μαθητῶν. Οὐχ ἧττον ὅμως, ἐὰν τοιαῦται παραβάσεις ἐξακολουθοῦσιν ἔτι ὑπό τινων γιγνόμεναι ἐν ἀγνοίᾳ τῆς Σχολῆς, ὑπεύθυνοι τοῦ κακοῦ εἰσὶν αὐτοὶ δυστυχῶς οἱ γονεῖς, οἵτινες καίπερ γνωρίζοντες τὸν νόμον τῆς Σχολῆς, ἐπὶ ἰδίᾳ ὅμως ζημίᾳ οὐ μόνον ὑπεκκαίουσι καὶ ὑποβάλπουσιν ἐν ταῖς νεαραῖς τῶν τέκνων αὐτῶν καρδίαις τοιαύτην ὅλως ἀσυντελῆ καὶ ἐπιβλαβῆ ματαιοφροσύνην καὶ ματαιοδοξίαν καὶ ἄκαιρον οὐμήν δ' ἀλλὰ καὶ παράλογον ψευδοφιλοτιμίαν καὶ ἐπίδειξιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν τῆς Σχολῆς νόμων ἐν γνώσει ἀντιστρατεύονται, ἀγωνιζόμενοι διὰ παρερμηνείας τοῦ γράμματος αὐτῶν νὰ ἡσυχάσωσι δῆθεν τὴν ἰδίαν συνείδησιν καὶ ἐξαπατῶντες οὕτως ἑκουσίως αὐτοὶ ἑαυτούς. Τέταρτον· ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἐπίδοσιν τῶν πτυχίων εἰς τοὺς τελειοφοίτους τοῦ 1878 συνέβησαν ἀταξίαι τινὲς καὶ ἀσχημίαι, διὰ τοῦτο, ἀποφάσει τῆς σεβαστῆς ἐφορίας, ἐνεκρίθη ἵνα τοῦ λοιποῦ κατὰ τὴν τελετὴν τῆς τῶν πτυχίων ἐπιδόσεως μὴ ἀναγινώσκηται ὑπὸ τοῦ γραμματέως τὸ ἀποτέλεσμα τῆς βαθμολογήσεως τῶν τελειοφοίτων, ἀλλὰ ἐκφωνῶνται μόνον τὰ ὀνόματα ἑκάστων, οἵτινες ἠξιώθησαν τοῦ ἀρτίου ἄριστα, ὅπως οὕτω μὴ προσβάλληται οὕτως εἰπεῖν δημοσίᾳ ἡ ὅλως ἄκαιρος καὶ παράλογός τινων μικροφιλοτιμία, ἀξιούντων ὑπὲρ ἑαυτῶν βαθμὸν ὅλως ἀντίθετον τῆς πραγματικῆς αὐτῶν ἀξίας. Τοῦθ' ὅπερ τηρούμενον αὐστηρῶς προὐκάλεσε πολλάκις καὶ δὴ καὶ τὸ παρελθὸν ἔτος κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς τῶν πτυχίων ἐπιδόσεως σκηνὰς δυσχρέστους ἐκ μέρους μαθητῶν τινῶν διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους. Καὶ τῶν μὲν μαθητῶν ἡ ἄτεμνος αὕτη διαγωγὴ ἐλύπησε μὲν καιρίως τὴν καρδίαν ἁπάντων, ἀλλ' οὐδόλως καὶ ἐξέπληξεν οὐδένα κρίνοντα ἁπλῶς καὶ ψυχολογοῦντα λογικῶς τὴν ἐν τοιαύταις συνήθως στιγμαῖς ἐπιδεικνυομένην παράλογον ψευδοφιλοτιμίαν καὶ φιλαυτίαν ἄσκοπον παντὸς νέου, συναισθανομένου μὲν κατὰ βάθος τὴν ἰδίαν σμικρότητα καὶ ἀναξιότητα, ἀλλὰ φρονοῦντος ὅτι δύναται οὐ μόνον νὰ ἐπικρύψῃ ταύτην, ἀλλὰ καὶ νὰ δικαιολογήσῃ δῆθεν ἑαυτὸν διὰ θορύβου καὶ πατάγου ἀπρεπῶς καὶ ἀνοικείου· διότι δυστυχῶς πάντες οἱ ὁμιλεῖς ὡς καὶ οἱ ἔνοχοι πάντοτε καὶ ἐν παντὶ ἁπανταχοῦ γῆς φαντάζονται ἑαυτοὺς ἀδικουμένους ὑπὸ τῶν ἄλλων, οἵτινες ἐτάχθησαν ἐπ' αὐτοὺς κριταί· ἐξέπληξεν ὅμως ἡμᾶς ἡ ἀπρεπὴς καὶ ἐμπαθὴς στάσις, ἣν ἐκ τοῦ σκανδαλώδους καὶ ἀξιοκατακρίτου τούτου ὀλίγων μαθητῶν κινήματος παραγομένην ἔλαβόν τινες ἀπέναντι τῆς Σχολῆς. Οὐδόλως ἐξετάζομεν, οὐδὲ φροντίζομεν νὰ μάθωμεν τοὺς λόγους τῆς ὡς ἐκ συνθήματος καταφορᾶς ταύτης· ἀποροῦμεν ὅμως πῶς οἱ δοκοῦντες εἶναι ὁδηγοὶ καὶ ἑρμηνεῖς τῆς δημοσίας γνώμης, ἀξιότιμοι ἄλλως καὶ σεβαστοὶ οὗτοι ἄνδρες, ἀνιλιβὸν ἀνεξετάστως τὴν ἔκθυμον ὑπεράσπισιν τοιούτου ἀναγώγου κινήματος, ἀντιστρατευομένου ἀντικρυς οὐ μόνον κατὰ τῆς προστηκούσης πειθαρχίας, ἀλλὰ καὶ κατὰ ρητῆς ἀποφάσεως τῶν ἀρχῶν τῆς Σχολῆς ἀπὸ ἐννέα ὅλων ἐτῶν ἰσχύν νόμου περιβληθείσης καὶ αὐστηρῶς ἑκάστοτε τηρουμένης· ἀλλ' ἴσως ἐπέστη πλέον ὁ καιρὸς, καθ' ὃν ἕκαστος δικαιοῦται νὰ ἐπιβάλλῃ αὐθαιρέτως ὅποι βούλεται καὶ δὴ καὶ ἐν ἐπισήμοις καθιδρύμασι παρὰ τὸν κείμενον καὶ διέποντα ταῦτα νόμον τὴν ἰδίαν θέλησιν καὶ τὰς ἰδίας ἀρχάς. Ἡ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολὴ ἀγνοεῖ τοῦτο παντελῶς, ἵνα καὶ μόνον σκοπὸν παντὶ σθένει ἐπιδιώκουσα, τὴν αὐστηρὰν τοῦ νόμου ἐφαρμογὴν καὶ τὴν μετ' εὐλαβείας τήρησιν πάσης ἀποφάσεως γραπτῆς ἢ ἀγράφου τῆς ἀνωτάτης ἀρχῆς· διότι ἐνώπιον αὐτῆς

μόνον ὑπέχει εὐθύνην, πᾶσα δὲ ἄλλη οἱαδήποτε καὶ οὑτινοσδήποτε ἀρχή. Θέλησις ἡ συμπάθεια, ὡς καὶ πᾶσα κρίσις ἡ ἐπίκρισις, ἔπαινος ἢ ψόγος ἄλλων οὐδόλως οὔτε ταράττει, οὔτε κολακεύει, οὔτε λυπεῖ, οὔτε εὐφραίνει, οὔτε αὐξάνει, οὔτε ἐπισκιάζει τὴν τιμὴν καὶ δόξαν τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, μόνον ὀδηγὸν καὶ μόνην πυξίδα τῶν πράξεων αὐτῆς καὶ ἐνεργειῶν ἐχούσης πάντοτε καὶ ἐν παντὶ τὸν γραπτὸν ἢ ἄγραφον τῆς ἀρχῆς νόμον, εἰς ὃν ὑπείκουσα ἀπρεγκλίτως εὐθυίσασε καὶ θυσιάζει πάντοτε ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ καθήκοντος τὰ πάντα, καὶ ἰδίας θελήσεις καὶ ἀτομικὰς συμπαθείας ἢ ἀντιπαθείας. Πέπτον· περιωρίσαμεν μεγάλως τὸν ἀριθμὸν τῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἑορτῶν· διότι, πλὴν τῶν κυριακῶν καὶ τῶν νενομισμένων κατὰ τὰς ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Πάσχα συνήθων ὁλιγοημέρων διακοπῶν, ἐλευθερίσθησαν ὡς ἡμέραι ἑορτῆς δυοκαίδεκα μόνον ἀπὸ τῆς 1 τοῦ σεπτεμβρίου μέχρι τῆς 20 τοῦ μαΐου μηνός, ἤτοι ἡ ὀγδόη καὶ ἡ δεκάτη τετάρτη τοῦ σεπτεμβρίου, ἡ εἰκοστὴ ἕκτη τοῦ ὀκτωβρίου, ἡ ὀγδόη, ἡ εἰκοστὴ πρώτη καὶ ἡ τριακοστὴ τοῦ νοεμβρίου, ἡ ἕκτη τοῦ δεκεμβρίου ἡ τριακοστὴ τοῦ ἰανουαρίου, ἡ δευτέρα τοῦ φεβρουαρίου, ἡ εἰκοστὴ πέμπτη τοῦ μαρτίου καὶ ἡ εἰκοστὴ τρίτη τοῦ ἀπριλίου καὶ ἡ ἡμέρα τῆς ὀνομαστικῆς ἑορτῆς τοῦ κατὰ καιρὸν οἰκουμενικοῦ πατριάρχου. Ἔστω· ἐπειδὴ ἡ νεότης ἔχει ὁμολογουμένως χρείαν οὐ μόνον χαλινοῦ, ὅπως ἀναχαιτίζηται τῶν ἐπιμέμπτων, ἀλλὰ καὶ κέντρου, ὅπως ἐπὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ καλὰ προτρεπομένη ἐλαύνῃ πόρρω, ἡλικίᾳ ἅμα καὶ ἀρετῇ, καὶ ἐπειδὴ εἰς καλῶς συντεταγμένος ποινικὸς κώδηξ ἀποτελεῖ τὸ κυριώτερον, δι' οὗ πρέπει πρὸ παντὸς ἑκάστη σχολὴ νὰ προικίζηται, ὡς τὸ μόνον καὶ ἰσχυρὸν πρὸς τήρησιν τάξεως καὶ πειθαρχίας μέσον, ἡ δὲ ἔλλειψις τούτου πλάκας πολλάκις παρέχει πολλοῖς ἁρμὰς παραπόνων καὶ δὴ καὶ μομφῆς, διὰ τοῦτο ἐνομίσαμεν λίαν ἐπάναγκες, ἵνα καὶ τὴν σπουδαίαν ταύτην ἔλλειψιν ἀναπληρώσωμεν συμφώνως οὐ μόνον πρὸς τὰς ἐπικρατούσας ἤδη νέας περὶ παίδων ἀγωγῆς ἀρχὰς καὶ ἰδέας, καθ' ἃς τὰς σωματικὰς ποινὰς ἀντικατέστησαν ἕτερα ἠθικαί, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς προλήψεις καὶ ἀξιώσεις τῆς ἡμετέρας κοινωνίας, καίτοι, ὁμολογοῦμεν παρρησίᾳ, ἡμεῖς νομίζομεν τὰς σωματικὰς ποινὰς σκοπιμωτέρας καὶ μᾶλλον συμφωνούσας πρὸς τὴν τῶν ἡμετέρων νέων κατ' οἶκον ἀνατροφήν. Καὶ δὴ, τῇ σοφῇ τῶν ἀξιοτίμων καθηγητῶν συνεργασίᾳ, συνετάξαμεν εἰδικὸν διὰ τὴν ἡμετέραν Σχολὴν ποινικὸν κώδηκα. Διακρίναντες λοιπὸν τὰς ἀταξίας τῶν μαθητῶν εἰς πειθαρχικὰς καὶ ἠθικὰς, διὰ μὲν τὰς πειθαρχικὰς, ἤτοι διὰ πᾶσαν ἀπείθειαν εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς Σχολῆς, ὡρίσαμεν· 1] δημοσίαν ἐπίπληξιν, 2] πρόσκλησιν τοῦ ἐγγυητοῦ, 3] δευτέραν τοῦ ἐγγυητοῦ πρόσκλησιν καὶ πρόσκαιρον ἐκ τῆς Σχολῆς ἀπομάκρυνσιν καὶ τελευταῖον ἀποβολὴν ἀνέκλητον· διὰ παραπτώματα δὲ ἐναντία τῆς καλῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς ἀπαιτουμένης κοσμιότητος ὡρίσθησαν ταῦτα· 1] κράτησις καὶ νηστεία· 2] ἐγγραφὴ εἰς τὸν πίνακα τῶν ἀτάκτων· 3] περιορισμὸς ἐν τῇ Σχολῇ μετὰ τὸ πέρας τῶν μαθημάτων καὶ γραφικὴ ἐργασία μιᾶς ὥρας ἢ πλεῖον· 4] γονυκλισία ἐν ἅπασι τοῖς μαθήμασι τῆς ἡμέρας· καὶ 5] ἀποβολή. Τούτοις δὲ προστεθήκαμεν καὶ τὰ ἑπόμενα τρία ἄρθρα· 1] τὸν ἀτακτοῦντα ἢ ὁπωσδήποτε διαταράττοντα τὴν ἡσυχίαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διδασκαλίας ἢ περιορίζει ὁ διδάσκων καθηγητὴς ἢ ἐκβάλλει τῆς παραδόσεως, παραπέμπων αὐτὸν εἰς τὸν σχολάρχην πρὸς τιμωρίαν· 2) ἐν ᾗ περιπτώσει ὁ ἔνοχος οἱασδήποτε ἀταξίας ἔν τινι τάξει δὲν ἀνακαλύπτεται, τότε ὁλόκληρος ἡ τάξις τιμωρεῖται· καὶ τελευταῖον, διὰ πᾶσαν περίπτωσιν, μὴ προβλεπομένην ὑπὸ τοῦ νόμου. Ἕκαστος καθηγητὴς ἀναφέρει εἰς τὸν σχολάρχην, ᾧ τινι μόνῳ δέδοται τὸ δικαίωμα τῆς ἐφαρμογῆς πάσης ποινῆς, ἣν αὐτὸς ἤθελε κρίνῃ δικαιοτέραν καὶ μᾶλλον πρὸς τὸν σκοπὸν συντελοῦσαν ἔχων μάλιστα ὑπ' ὄψει τὴν σοφὴν ἐκείνην ῥήτραν ἑνὸς τῶν νεωτέρων ἐνδόξων τῆς ἡμετέρας πατρίδος ἀνδρῶν, ὅτι «τὸ ἐπιτιμητικὸν καὶ τὸ ἐπιπληκτικὸν καὶ τὸ ἐπιλύγδην ἐπιρραπιστικὸν πλείστων ἐγένετο ὠφελειῶν παραίτιον καὶ ἐν ναυσὶ καὶ ἐν πολέμοις καὶ ἐν φροντιστηρίοις αὐτοῖς». Ἐπὶ πᾶσι δὲ ὡρίσθη προστέτι, ὅπως οἱ καθηγηταὶ συνερχόμενοι κατ' ἐποχὰς ὁριζομένας ὑπὸ τοῦ σχολάρχου, ὁσάκις οὗτος ἤθελε θεωρήσῃ ἀναγκαῖον, βάλλωσιν ὑπὸ τὴν προσεδρείαν αὐτοῦ εἰς κλήρωσιν τὰ ὀνόματα τῶν μαθητῶν τῆς τάξεως, ἐν ᾗ διδάσκουσιν· ὅτοι δὲ τῶν μαθητῶν διὰ μυστικῆς τῶν καθηγητῶν ψηφοφορίας ἤθελον εὑρεθῇ ἔχοντες τὰ δύο τρίτα τῶν ψήφων μελαίνας, ἀποβάλλονται τῆς Σχολῆς ἀμέσως ὁριστικῶς καὶ ἀνεκκλήτως. Ἐπίσης ἀποπέμπεται τῆς Σχολῆς 1) πᾶς μαθητὴς ὅστις διαμένων ἐν τῇ αὐτῇ τάξει δύο ἔτη κατὰ συνέχειαν δὲν ἤθελε κριθῇ καὶ τὸ τρίτον ἔτος ἄξιος προβιβασμοῦ εἰς ἀνωτέραν τάξιν καὶ 2) πᾶς μαθητὴς ὅστις ἤθελε φωραθῇ κακοήθης, ἢ ἀπειθῶν ἐκ συστήματος εἰς τοὺς νόμους τῆς Σχολῆς καὶ τὰς διατάξεις τῆς σχολαρχίας, ἢ φερόμενος αὐθαδῶς πρὸς τὸν σχολάρχην, τοὺς καθηγητὰς ἢ ἄλλας τῆς Σχολῆς ἀρχάς. Ὁ δὲ ἅπαξ ἀποπεμφθεὶς τῆς Σχολῆς οὐδέποτε τοῦ λοιποῦ γίγνεται παραδεκτός. Τοιαῦτα, σεβαστὴ καὶ φιλόμουσος ὁμήγυρις, τὰ μέτρα, ἅπερ ἐθεωρήσαμεν ἐπάναγκες ἀπὸ ἐνέας ἤδη περίπου ἐτῶν ὁριστικῶς νὰ λάβωμεν πρὸς ἀποσόβησιν ἢ τοὐλάχιστον ἀναστολὴν τοῦ ἠθικοῦ κινδύνου, τὸν ὁποῖον ἡ γενικὴ κατάστασις τῶν ἠθῶν τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς καθίστησιν ὁσημέραι ἀπειλητικώτερον. Ἐπιτευχθήσεται δὲ ἀναμφιβόλως ὁ ἐπιδιωκόμενον ἱερὸς οὗτος σκοπός, ἐὰν ἡ Σχολὴ ἔχῃ πάντοτε συμπράττοντας καὶ συνεργοῦντας ἐν τούτῳ καὶ τοὺς τῶν μαθητῶν γονεῖς ἢ ἐγγυητάς, ὧν δυστυχῶς οἱ πλεῖστοι, μεθ' ὅλας τὰς ἀνὰ πᾶν ἔτος ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου ἐπαναλαμβανομένας προτροπὰς καὶ παρακλήσεις, διατελοῦσι κωφεύοντες καὶ οἱονεὶ παντελῶς ἀδιαφοροῦντες περὶ τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς τῶν τέκνων αὐτῶν καταστάσεως, τοῦθ' ὅπερ οὐ μόνον παραλύει τὰς ἐνεργείας τῆς Σχολῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἴδια αὐτῶν τέκνα σκληρύνει ἐν τῇ ἀμελείᾳ καὶ ἀταξίᾳ. Ἀλλ' εὐτυχῶς κατὰ τὸ λῆγον σχολικὸν ἔτος οὐδὲ μίαν ἀφορμὴν σπουδαίων παραπόνων κατὰ μαθητοῦ τινος ἔσχομεν, πλὴν τριῶν καὶ μόνων, οὓς ἕνεκα συστηματικῆς μᾶλλον περὶ τὰ μαθήματα ἀμελείας ἠναγκάσθημεν νὰ ἀποβάλωμεν. Ἡ παρατηρουμένη δὲ ἐφέτος εὐχάριστος αὔτη κατὰ πάντα ὑπὸ ἠθικὴν ἔποψιν κατάστασις ὀφείλεται τοῦτο μὲν εἰς τὸν κατὰ τὰς ἐγγραφὰς ἀποκλεισμὸν ἐκ τῆς Σχολῆς μαθητῶν τινων, διακριθέντων πέρυσιν οὐ μόνον ἐπὶ ἀταξίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἀμελείᾳ, τοῦτο δὲ εἰς τὴν ἐπελθοῦσαν, ἀρχομένου τοῦ λήγοντος σχολικοῦ ἔτους, μεταρρύθμισιν καὶ ἐπαύξησιν τοῦ προσωπικοῦ τῶν παιδονόμων τῆς Σχολῆς.

Μεταβαίνομεν τελευταῖον, σεβαστὴ ὁμήγυρις, εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς οἰκονομικῆς τῆς Σχολῆς καταστάσεως. Καίτοι ὁμολογουμένως τὸ οἰκονομικὸν τῆς ἡμετέρας Σχολῆς μέρος ἀνήκει τῇ σεβαστῇ αὐτῆς ἐφορίᾳ, ἥτις ἐπὶ τούτῳ καὶ ἐξακολουθεῖ τακτικῶς ἤδη κατὰ τὰ θεσπισθέντα, ἀπὸ τοῦ 1879, ὑποβάλλουσα

κατὰ τὴν ἔναρξιν ἑκάστου σχολικοῦ ἔτους τὴν προστήκουσαν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων λογοδοσίαν, οὐχ ἧττον ὅμως πρὸς συμπλήρωσιν τῆς παρούσης γενικῆς ἐκθέσεως ὁλοκλήρου δεκαετηρίδος, ἐνομίσαμεν καλὸν, ἅμα δὲ καὶ ἐπάναγκες ἵνα εἴπωμεν ὀλίγα τινὰ καὶ περὶ τῆς οἰκονομικῆς αὐτῆς καταστάσεως, ἐφ' ὅσον καὶ ἡμεῖς ἐν ταύτῃ ἐμμέσως τε ἢ ἀμέσως συνετελέσαμεν. Ὅτε κατὰ αὔγουστον τοῦ 1878 ἀνελάβομεν τὴν διεύθυνσιν τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, εὕρομεν τὴν οἰκονομικὴν αὐτῆς κατάστασιν εἰς θέσιν οὐχὶ εὐχάριστον, ἵνα μὴ εἴπω ἀπελπιστικὴν, διότι οὐ μόνον ὠφείλετο εἰς τοὺς κυρίους καθηγητὰς καὶ τὸ λοιπὸν τῆς σχολῆς προσωπικὸν μισθὸς ἐννέα ὅλων μηνῶν, ἀπὸ τοῦ δεκεμβρίου τοῦ 1877 μέχρι τοῦ αὐγούστου 1878, ἀλλὰ καὶ ἐλπὶς εἰσπράξεως χρημάτων οὐδαμόθεν ἐφαίνετο· ἡ θέσις αὕτη ἠνάγκασεν ἡμᾶς ἵνα προτείνωμεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τῇ σεβαστῇ ἐφορίᾳ τὴν ἐπιβολὴν ὡρισμένου ποσοῦ, λόγῳ εἰσιτηρίου, δι' ἑκάστην ἀναλόγως τάξιν. Ἡ ἐφορία οὐ μόνον προθύμως ἀπεδέξατο τὴν πρότασιν ταύτην, ἀλλὰ διέταξε συνάμα καὶ τὴν αὐστηροτάτην αὐτῆς, ἐπὶ ἰδίᾳ εὐθύνῃ κατὰ παντὸς ὁθενδήποτε διεγερθησομένου παραπόνου, ἐφαρμογήν. Ἡ τοῦ μέτρου τούτου αὐστηρὰ ἐφαρμογὴ ἀπήνεγκε τὸ πρῶτον ἔτος ὑπερεκατοντάδα λίρας, αἵτινες μετὰ τῶν πεντακοσίων, τῶν κληροδοτηθεισῶν ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Β', ἀνεκούφισαν ἀμέσως λίαν ἐπαισθητῶς τὴν οἰκονομικὴν τῆς Σχολῆς δυσχέρειαν, θεραπεύσασι πολλὰς καὶ ποικίλας ἐσωτερικάς τε καὶ ἐξωτερικὰς αὐτῆς ἀνάγκας. Ἐφεξῆς δὲ ὁ πυρετώδης καὶ μετ' αὐταπαρνησίας ὄντως παραδειγματικῆς ζῆλος τῆς σεβαστῆς ἐφορίας κατώρθωσε διὰ πολυειδῶν εἰσπράξεων νὰ ἐξασφαλίσῃ μέχρι τῆς σήμερον τὴν ὕπαρξιν καὶ τακτικὴν τῆς Σχολῆς λειτουργίαν. Τὸ δὲ ἐκ τῶν εἰσιτηρίων εἰσπραττόμενον ποσὸν, καίτοι ἡ ἡμετέρα ἐν τούτῳ αὐστηρότης παρώργισε καὶ δυσηρέθισε κατ' ἀρχὰς πολλοὺς μικροὺς τε καὶ μεγάλους καθ' ἡμῶν, προϊόντος τοῦ χρόνου ηὔξανε καὶ ἔφθασε μέχρι χιλίων πεντακοσίων καὶ ἐπέκεινα λιρῶν, ὥστε ἀπὸ ἑπταετίας ἤδη ἡ ἐκ τῶν εἰσιτηρίων εἴσπραξις διακυμαίνεται μεταξὺ 1350 καὶ 1500 λιρῶν κατὰ πᾶν ἔτος. Ἰδοὺ τὸ πρώτιστον καὶ ἀσφαλέστατον ἐχέγγυον τῆς ἐν τῷ μέλλοντι συντηρήσεως τῆς ἡμετέρας Σχολῆς. Ἀλλὰ κατὰ τὴν δεκαετηρίδα ταύτην ἐξησφαλίσθησαν καὶ ἕτεροι πρὸς τούτοις σπουδαῖοι πόροι ὑπὲρ τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς. Ἓν μόνον καὶ κύριον μέλημα καὶ ἀντικείμενον πάσης ἡμῶν σκέψεως καὶ ἐνεργείας ἔχοντες τήν τε διανοητικὴν πρόοδον καὶ τὴν ὑλικὴν τῆς Σχολῆς ἐξασφάλισιν συνελάβομεν πρὸ ἑπταετίας ἰδέαν τινὰ, ἥτις καίτοι κατ' ἀρχὰς ἐνεκρίθη, οὐκ οἴδαμεν ὅμως διατί ἀπροσδοκήτως κατεκρίθη τὴν ἐπιοῦσαν πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως σχολιασθεῖσα καὶ καταπολεμηθεῖσα. Ἀλλ' ἡμεῖς μηδόλως ἀποθαρρυνθέντες ἐκ τῆς κατακρίσεως καὶ ἀποδοκιμασίας ταύτης ἐξηκολουθήσαμεν ἐπιμελῶς ἐπὶ μακρὸν τὴν καλλιέργειαν τῆς σωτηρίου ἀποφάσεως ἐκείνης, ἕως οὗ εὐτυχήσαμεν ἐπὶ τέλους διὰ διαφόρων ἰσχυρῶν μέσων καὶ φίλων νὰ ἐξασφαλίσωμεν παρὰ φιλομούσου ὁμογενοῦς ἐτήσιον τῇ Σχολῇ πόρον πεντακοσίων ὡς ἔγγιστα λιρῶν, αἵτινες ἀπὸ ἑξαετίας ἤδη τακτικῶς καταβάλλονται. Ἕτερος πόρος ἐπίσης λίαν εὐεργετικὸς ἐξησφαλίσθη κατὰ τὴν περίοδον ταύτην καὶ ἐκ τῆς κατὰ τὸ 1880 μεταξὺ τῆς ἀδελφότητος «Ξηροκρήνης» καὶ τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς γενομένης συμβάσεως, καθ' ἣν ἡ μὲν Σχολὴ παρεχώρησε τῇ ἀδελφότητι τοὺς ὑπὲρ αὐτῆς εἰς πάντας τοὺς ναοὺς τῆς ἐπαρχίας Κωνσταντινουπόλεως περιαγομένους κατὰ πᾶσαν κυριακὴν καὶ ἑορτὴν δίσκους καὶ τὰς ἐκ διπλοτύπων ἢ διαφόρων ὁμογενῶν ὑπὲρ αὐτῆς προσφορὰς, ἡ δὲ ἀδελφότης ὑπεχρεώθη ἵνα ἀναπληροῖ τὸ κατ' ἔτος παρουσιαζόμενον ἐν τῷ ταμείῳ τῆς Σχολῆς ἔλλειμμα. Συνεπείᾳ τῆς συμβάσεως ταύτης ἡ ἀδελφότης «Ξηροκρήνη» ἀπὸ τοῦ 1880 ἤδη χορηγεῖ ἀνελλιπῶς εἰς τὴν Σχολὴν περὶ τὰς 600 ἀνὰ πᾶν ἔτος κατὰ μέσον ὅρον λίρας. Τρίτος πόρος ἐπίσης ἐξησφαλισθήσεται τῇ Σχολῇ οὐ μετὰ πολὺν χρόνον καὶ ἐκ τῆς ἐν Γαλατᾷ ἐκκλησίας τῆς Παναγίας τῆς ἐπιλεγομένης Καφατιανῆς. Ἡ ἐκκλησία αὕτη προσηρτήθη εἰς τὴν Σχολὴν διὰ σιγιλλίου γράμματος κατὰ ὀκτώβριον τοῦ 1880, ἀνατεθείσης τῆς διαχειρίσεως αὐτῆς εἰς τὴν ἐφορίαν τῆς Σχολῆς· καὶ μέχρι μὲν τοῦδε ἡ ἐφορία ἐξακολουθεῖ ἔτι διὰ πάσης θυσίας ἐξοφλοῦσα τὰ πρὸς διαφόρους ὑπέρογκα τῆς Ἐκκλησίας ταύτης χρέη, ἅπερ ἀνέβαινον κατὰ τὴν προσάρτησιν εἰς ἓξ περίπου χιλιάδας λιρῶν· ταχέως ὅμως ἐλπίζεται ἡ παντελὴς τῶν χρεῶν τούτων ἐξόφλησις καὶ ἑπομένως ἡ ἐξασφάλισις τριακοσίων ὡς ἔγγιστα λιρῶν ἐτησίως ὑπὲρ τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς. Ὀφείλεται δὲ τοῦτο ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τε τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν ὑλικὴν συνδρομὴν τοῦ ἐκ τῶν ἐφόρων κ. Παύλου Στεφάνοβικ, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὸν ἀπραμίλλον ζῆλον καὶ τὴν ἐπαινετὴν δραστηριότητα τοῦ ἀγαπητοῦ συναδέλφου κ. Μαλιάκα. Τέταρτον εὐχάριστος ἀναγγέλλομεν, ὅτι ἀπό τινων ἤδη μηνῶν διενεργεῖται δραστηρίως, τῇ συστάσει καὶ μεσολαβήσει τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Βάρνης, ἡ εἴσπραξις καὶ τοῦ ὑπολειπομένου ποσοῦ τῶν ἑπτακοσίων λιρῶν ἐκ τοῦ χιλιολίρου Σουλινείου κληροδοτήματος, ὅπερ κατατεθήσεται κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ διαθέτου ἐν τῷ ἀποθεματικῷ τῆς σχολῆς κεφαλαίῳ ὑπὲρ σκοποῦ ρητῶς διαγραφομένου. Περαίνομεν δὲ τὸν περὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς ἡμετέρας Σχολῆς λόγον, ἀναγράφοντες τὴν πρὸ διετίᾳ, προσφορὰν ἑπτὰ χιλιάδων καὶ πεντακοσίων λιρῶν, δι' ἧς ὁ μέγας καὶ ἀείμνηστος τῆς Σχολῆς εὐεργέτης Ζαννῆς Στεφάνοβικ ηὐδόκησε μετὰ τοῦ πολυτίμου καὶ κοινωφελοῦς αὐτοῦ βίου νὰ ἐπισφραγίσῃ καὶ τὰς πρὸς τὴν Μ. τοῦ Γένους Σχολὴν πολλὰς καὶ ποικίλας αὐτοῦ προγενεστέρας εὐεργεσίας. Πεποίθαμεν δὲ ἀκραδάντως, ὅτι ἡ ἀγάπη καὶ ἡ συμπάθεια, ἣν εὐτυχήσαμεν κατὰ τὸ δεκαετὲς τοῦτο διάστημα νὰ ἐμπνεύσωμεν ὑπὲρ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς καὶ εἰς ἄλλας ἐπίσης γενναίας καὶ φιλογενεῖς καρδίας, θέλει ἐξασφαλίσει, τοῦ καιροῦ προϊόντος, τὴν ἡμετέραν Σχολὴν ἐντελῶς ἀπὸ πάσης οἱασδήποτε οἰκονομικῆς δυσχερείας. Εἴθε μόνον ὁ Ὕψιστος νὰ χαρίζῃ εἰς πάντας τοὺς γνωστοὺς καὶ ἀγνώστους τούτους εὐεργέτας τοῦ γένους ἡμῶν ὑγείαν μακραίωνα καὶ εὐτυχίαν ἀνεπηρέαστον! Οὐκ ἀπὸ σκοποῦ δὲ νομίζομεν νὰ ἀναφέρωμεν τελευταῖον ἐνταῦθα καὶ τὴν διαρρύθμισιν, ἥτις ἐπῆλθε, τῇ ἡμετέρᾳ προτάσει, ἀπὸ τοῦ 1879 εἰς τὴν μισθοδοσίαν τοῦ διδάσκοντος ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σχολῇ προσωπικοῦ. Ἐπειδὴ παρετηρήσαμεν ἀνισότητα οὐ μόνον παράλογον, ἀλλ' ἐν πολλοῖς καὶ ἄδικον ἐν τῇ μισθοδοσίᾳ τῶν καθηγητῶν, ὁριζομένῃ τέως κατὰ σύμβασιν καὶ ἑπομένως ὑποκειμένῃ εἰς τε τὰς μεταβολὰς τῶν προσώπων, τῶν χρόνων καὶ τῶν πραγμάτων, καὶ εἰς τὸ ποιὸν καὶ ποσὸν τῆς πρὸς ἕκαστον συμπαθείας ἢ ἀντιπαθείας τῶν κατὰ καιροὺς ἐν τοῖς πράγμασι, διὰ τοῦτο ἐνομίσαμεν δίκαιον καὶ συμφέρον ἵνα προτείνωμεν τῇ σεβαστῇ Ἐφορίᾳ τὴν διαρρύθμισιν τῆς μισθοδοσίας ἑκάστου καθηγητοῦ πρὸς τὰς ὥρας καὶ τὴν κατηγορίαν τῶν μαθημάτων,

ἃ ἕκαστος διδάσκει καθ' ἑβδομάδα ἐν τῇ σχολῇ. Τῆς προτάσεως ταύτης ἀποδεκτῆς γενομένης διηρέθησαν τὰ ἐν τῇ σχολῇ διδασκόμενα μαθήματα εἰς δύο τάξεις, ὧν τὰ μὲν γυμνασιακὰ, ἤτοι τὰ ἀπὸ τῆς τετάρτης μέχρι τῆς ὀγδόης τάξεως μαθήματα ἀπετέλεσαν τὴν τάξιν τῶν πρωτοβαθμίων, τὰ δὲ ἀπὸ τῆς τρίτης μέχρι τῆς πρώτης τάξεως, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν τῆς ὀθωμανικῆς καὶ γαλλικῆς γλώσσης μαθημάτων ἁπασῶν τῶν τάξεων, ἀπετέλεσαν τὴν τάξιν τῶν δευτεροβαθμίων. Ἡ τιμὴ λοιπὸν τῆς ὥρας τῆς ἑβδομάδος, ὡς μηνιαίας θεωρουμένης, τῶν μὲν πρωτοβαθμίων ὡρίσθη κατ' ἀρχὴν ἀντὶ μιᾶς λίρας, τῶν δὲ δευτεροβαθμίων ἀντὶ τριῶν τετάρτων τῆς λίρας, ὥστε ἡ μισθοδοσία ἑκάστου καθηγητοῦ ὁρίζεται τοῦ λοιποῦ, αὐξάνει ἢ ἐλαττοῦται, ἀδιακρίτως προσώπων, κατὰ τὰς ὥρας τῶν μαθημάτων, τὰς ὁποίας οὗτος διδάσκει καθ' ἑβδομάδα ἐν τῇ Σχολῇ· ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ μέτρου τούτου, γενομένη ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς ἡμετέρας διευθύνσεως, οὐ μόνον ἀνταμείβει δικαίως τὴν ἀξίαν καὶ τοὺς κόπους ἑκάστου καθηγητοῦ, ἀλλ' αἴρει συνάμα πᾶσαν, καὶ τὴν ἐλαχίστην ἀφορμὴν, παραπόνων καὶ μεμψιμοιριῶν καὶ ἀπαλλάττει οὕτως ἅπαξ διὰ παντὸς ἐφορίαν τε καὶ καθηγητὰς ἀπὸ πάσης οἱασδήποτε ἔσωθεν ἢ ἔξωθεν αὐθαιρεσίας, ἀπαιτήσεως ἢ ἀξιώσεως. Ἐπειδὴ δὲ, ὡς ἔφημεν εἰπόντες, αἱ ὧραι τῆς διδασκαλίας ηὐξήσαν ἐν ἀπάσαις ταῖς τάξεσι, διὰ τοῦτο καὶ ἡ τοῦ διδάσκοντος ἐν τῇ Σχολῇ προσωπικοῦ μισθοδοσία ἀπὸ ἑκατὸν πεντήκοντα ἑπτὰ λιρῶν κατὰ μῆνα ἀνῆλθεν ἀπὸ τοῦ 1879 μέχρι τοῦδε εἰς διακοσίας ἑξήκοντα καὶ τέσσαρας κατὰ μῆνα λίρας. Τοιουτοτρόπως ἡ ἐτησία πρὸς λειτουργίαν τῆς Σχολῆς δαπάνη, ἥτις μέχρι τοῦ 1878 ἀνήρχετο εἰς δύο χιλιάδας καὶ ἑκατὸν περίπου λίρας, ἤδη ἀναβαίνει ἐτησίως εἰς τρεῖς χιλιάδας καὶ πεντακοσίας ὡς ἔγγιστα λίρας, συμπεριλαμβανομένων ἐν τούτοις οὐ μόνον τῶν ταχτικῶν καὶ ἐκτάκτων τῆς Σχολῆς δαπανῶν, ἃς τὸ μέγεθος τοῦ κτιρίου καὶ αἱ ἐπαυξανόμεναι ὁσημέραι τῆς Σχολῆς ποικίλαι ἄλλαι ἀνάγκαι ἀπαιτοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν συντάξεων τῶν χορηγουμένων ὑπὸ τῆς Σχολῆς εἰς τοὺς διδασκάλους τοῦ Γένους Φιλαλήθην καὶ Χαρίλαον, ἀνὰ δώδεκα λίρας κατὰ μῆνα εἰς ἕκαστον, τὴν χήραν τοῦ διδασκάλου Ραφάνη, μίαν καὶ ἡμίσειαν κατὰ μῆνα λίραν, καὶ τὴν μητέρα τοῦ ἄρτι τεθνεῶτος καθηγητοῦ Νοννότη, τέσσαρας κατὰ μῆνα λίρας. Λόγου γινομένου ἐνταῦθα περὶ συντάξεων ὀφείλομεν ἐπίσης νὰ ἐπισυνάψωμεν ἐν τῇ παρούσῃ ἡμῶν ἐκθέσει καὶ ταῦτα. Ἀπὸ τοῦ πρώτου ἤδη τῆς ἡμετέρας διευθύνσεως ἔτους διαβλέποντες μετὰ λύπης τὸ ὀθεῖον τῆς ἐν τῷ μέλλοντι τύχης οὐ μόνον τῶν ἐν τῇ Μ. τοῦ Γένους Σχολῇ διδασκόντων ἐν περιπτώσει γήρατος ἢ ἀσθενείας μὴ ἐπιτρεπούσης αὐτοῖς πλέον ἐργάζεσθαι ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπορφανιζομένων μετὰ τὸν θάνατον αὐτῶν οἰκογενειῶν, ἐθεωρήσαμεν καθῆκον ἱερὸν καὶ ἀπαραίτητον, ὑπὸ τῆς δικαιοσύνης ἐπιβαλλόμενον, ἵνα διενεργήσωμεν ἀμοιβαίως καὶ τὴν σύνταξιν εἰδικοῦ περὶ συντάξεων νόμου. Εὐγνωμονοῦμεν δὲ τῇ σεβαστῇ τῆς Σχολῆς ἐφορίᾳ, ἥτις οὐ μόνον εὐμενῶς καὶ προθύμως τὴν δικαίαν ταύτην πρότασιν ἀπεδέξατο, ἀλλὰ καὶ τὸν προσήκοντα περὶ τούτου συντάξασα ἐγκαίρως νόμον καθυπέβαλεν ἀπὸ παλαιοῦ εἰς τὴν μελέτην καὶ τὴν ἔγκρισιν τῆς ἀνωτάτης ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς. Χαίρομεν δὲ δυνάμενοι σήμερον νὰ ἀναγγείλωμεν ἐπισήμως ὅτι ὁ περὶ συντάξεων οὗτος σωτήριος νόμος ἐπεκυρώθη καὶ ὡρίσθη εἰς ἐφαρμογὴν ὑπὸ τῶν διοικητικῶν τῆς Ἐκκλησίας σωμάτων, τῆς ἀνωτάτης ταύτης ἀρχῆς τῆς ἡμετέρας Σχολῆς.

Τοιαῦται, σεβαστὴ καὶ φιλόμουσος ὁμήγυρις, αἱ κυριώτεραι μεταρρυθμίσεις καὶ βελτιώσεις, αἵτινες ἐπηνέχθησαν κατὰ τὸ δεκαετὲς τοῦτο σχολικὸν διάστημα τῆς ἡμετέρας διευθύνσεως ἐν τῇ Μ. τοῦ Γένους Σχολῇ ὑπό τε γραμματολογικὴν καὶ ἠθικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἔποψιν. Ὑπολείπονται ὁμολογουμένως ἔτι ἐλλείψεις τινὲς, δευτερεύουσαι ὅμως καὶ μὴ ἀπαιτοῦσαι ἄμεσον θεραπείαν, μηδὲ παρακωλύουσαι τὸ παράπαν τὴν τακτικὴν καὶ σκόπιμον τῆς Σχολῆς λειτουργίαν. Μία καὶ μόνη κατὰ τὴν ταπεινὴν ἡμῶν γνώμην οὐσιωδεστάτη ἔλλειψις φαίνεται πως ἐπιβάλλουσα τὴν ἐξεύρεσιν τρόπου ταχείας θεραπείας. Ἔστι δ' αὕτη ἡ πληθὺς τῶν μαθητῶν, οἵτινες ἀπαρτίζουσιν ἑκάστην τῶν ἓξ πρώτων τάξεων, καὶ ἥτις ἀναμφιβόλως ζημιοῖ οὐκ ὀλίγον τὴν Σχολήν· διότι ἐλλείπει φυσικῶς ὁ προσήκων ὑλικὸς καιρὸς πρὸς συχνὴν καὶ τακτικὴν ἁπάντων τῶν μαθητῶν ἐξέτασιν ἐν τῇ καθημερινῇ τῶν μαθημάτων διδασκαλίᾳ. Πρὸς διόρθωσιν δὲ τοῦ κακοῦ τούτου δύο καὶ μόνα ὑπάρχουσι σωτήρια μέσα, ἤτοι ὁ ὑπὸ νόμου εἰδικοῦ ὁρισμὸς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν, οὓς ὀφείλει νὰ περιλαμβάνῃ ἑκάστη τάξις, ἢ ἡ διαίρεσις τῶν πρώτων ἓξ τάξεων εἰς δύο τμήματα. Τὸ πρῶτον μέσον εἶναι ὁμολογουμένως τὸ εὐχερέστερον, ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ τὸ μᾶλλον δυσεφάρμοστον διότι αἱ πύλαι τῆς Σχολῆς τοῦ Γένους δὲν εἶναι δυνατὸν οὔτε δίκαιον νὰ κλείωνται εἰς τὰ τέκνα τοῦ Γένους, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουσι ποῦ νὰ καταφύγωσιν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει πρὸς συμπλήρωσιν τῶν γυμνασιακῶν αὐτῶν σπουδῶν. Τὸ δὲ δεύτερον μέσον ἀποβαίνει ἐπίσης ἀδύνατον διὰ τὴν δαπάνην, ἥτις προσαπαιτεῖται διὰ τὰς προστεθησομένας τῆς διδασκαλίας ὥρας. Μεθ' ὅλην ὅμως τὴν οἰκονομικὴν δυσχέρειαν, ηὐτυχήσαμεν, τῇ ἐγκρίσει καὶ ἀποφάσει τῆς σεβαστῆς ἐφορίας, νὰ ἐφαρμόσωμεν ἤδη ἀπὸ ἐξαετίας τὸ μέτρον τοῦτο εἰς μίαν καὶ μόνην τάξιν, τὴν τρίτην, ἀλλὰ δὲν τολμῶμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος οὐδὲ κἂν νὰ προτείνωμεν τὴν ἐπέκτασιν τοῦ μέτρου τούτου καὶ εἰς ἄλλας τάξεις. Οὐχ ἧττον οὐδόλως ἀποθαρρυνόμεθα, ἀλλὰ μετὰ πεποιθήσεως ἀκραδάντου ἀναμένομεν καὶ πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ τούτου χρόνους εὐπορωτέρους· διότι μακραίων ἤδη πεῖρα κατέδειξεν ὅτι ἡ ἀγαθὴ θέλησις τῶν τὰ ἐθνικὰ ἡμῶν πράγματα διεπόντων οὐδέποτε ἐνώπιον οἱουδήποτε γενικοῦ καλοῦ ἀναχαιτίζεται, ἀλλὰ δράττεται πάντοτε τῆς πρώτης καταλλήλου εὐκαιρίας πρὸς ἐφαρμογὴν παντὸς σωτηρίου μέτρου.

Ἐπισφραγίζοντες τὴν συνοπτικωτάτην ταύτην ἀλλὰ γενικὴν ἔκθεσιν τῆς ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ δεκαετοῦς ἡμῶν διευθύνσεως, ἓν ἔτι χρέος ἱερὸν καὶ ἀπαραίτητον αἰσθανόμεθα ἐπιβαλλόμενον ἡμῖν ὑπὸ τῆς καρδίας ἡμῶν, ἵνα καὶ πάλιν δημοσίᾳ ἐκφράσωμεν ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην ἐμοῦ τε καὶ πάντων τῶν ἐν τῇ Σχολῇ ἐργαζομένων, διδασκάλων τε καὶ μαθητῶν, πρῶτον εἰς τὸν προσκυνητὸν καὶ τρισέβαστον ἡμῶν πατριάρχην καὶ ἅπασαν τὴν περὶ αὐτὸν ἁγίαν καὶ ἱερὰν Σύνοδον· δεύτερον εἰς τὸν σεβασμιώτατον τῆς σεβαστῆς Ἐφορίας πρόεδρον ἅγιον Ἡρακλείας καὶ εἰς τὰ ἀξιότιμα αὐτῆς μέλη Παῦλον Στεφάνοβιτς, Νικόλαον Ψυχάρην, Σταῦρον Βουτυρᾶν, καὶ Φραγκούλην Μαυρογορδάτον διὰ τὴν ὄντως πατρικὴν ὑπὲρ τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς πρόνοιαν καὶ τὴν παραδειγματικὴν προθυμίαν ὑπὲρ τῆς ἀποδοχῆς παντὸς, ὑπισχνουμένου ἀγαθὰ ὑπὲρ τῆς προόδου καὶ εὐημερίας τῆς Σχολῆς. Τρίτον εἰς τὸ ἀξιότιμον προεδρεῖον τῆς ἀδελφότητος Ξηροκρήνης, ἥτις οὐδενὸς κατὰ τὴν δεκαετίαν ταύτην ἐφείσατο

κόπου καὶ μέσου πρὸς δυνατὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πρὸς τὴν Σχολὴν ἱερῶν αὐτῆς ὑποχρεώσεων· τέταρτον πρὸς πάντας τοὺς τε παρόντας καὶ ἀπόντας φιλομούσους ὁμογενεῖς, ἰδίᾳ δὲ τοὺς φιλογενεστάτους κκ. Στέφανον Ζαφειρόπουλον, Ἀνδρέαν Συγγρὸν καὶ Γεώργιον Ζαφειρόπουλον, οἵτινες ἀποστέλλουσι κατ' ἔτος γενναίαν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας Σχολῆς συνδρομήν, καὶ τελευταῖον πρός τε τοὺς λογίους συγγραφεῖς καὶ ἐκδότας διαφόρων συγγραμμάτων, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι δημοσιευθήσονται, καὶ πρὸς τὰς ἀξιολόγους διευθύνσεις ὅλων τῶν ἑλληνικῶν τῆς ἡμετέρας μεγαλοπόλεως ἐφημερίδων, πλὴν τῆς Ἐπιθεωρήσεως, οἵτινες οὐ μόνον τακτικῶς ἀποστέλλουσι τῇ Σχολῇ τὰ φύλλα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν αὐτῆς δήλωσιν προθύμως καταχωρίζουσι, τινὲς δὲ καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτῆς ἀγῶνα αὐθορμήτως κατὰ πάσης ἐμπαθοῦς καὶ κακοβούλου γλωσσαλγίας ἀναλαμβάνουσι μὴ δελεαζόμενοι ὑπὸ τῶν καιρῶν καὶ τῶν προσώπων. Ἐπαναλαμβάνοντες δὲ καὶ πάλιν τὴν ἀπὸ καρδίας εὐγνωμοσύνην ἡμῶν πρὸς πάντας τοὺς ὁπωσδήποτε λόγῳ τε ἢ ἔργῳ, ἠθικῶς τε ἢ ὑλικῶς, ἐμμέσως τε ἢ ἀμέσως συντελοῦντας ὑπὲρ τῆς Μεγάλης ταύτης τοῦ Γένους Σχολῆς, ἐπικαλούμεθα εὐσεβέστως τὰς εὐλογίας τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας εἰς τὸν ἱερὸν τῶν ἐνιαυσίων γραπτῶν καὶ προφορικῶν ἐξετάσεων ἀγῶνα, ὅστις, κατὰ τὸ ἀπὸ τῆς δωδεκάτης ἤδη τοῦ μαΐου προκθεσμένον πρόγραμμα, ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς αὔριον περατοῦται τῇ ἑνδεκάτῃ τοῦ ἰουνίου μηνός. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν δὲ τῆς βαθμολογήσεως καὶ τὴν ἔκδοσιν τῶν νενομισμένων πτυχίων, ἀνγγελθήσεται ἁρμοδίως τοῖς μὲν τελειοφοίτοις ἡ ἡμέρα τῆς ἐπιδόσεως τῶν πτυχίων, τοῖς δὲ μαθηταῖς τῶν λοιπῶν τάξεων ἡ ἡμέρα τῆς διανομῆς τῶν ἐλέγχων τῶν ἐξετάσεων.

Τῇ 22 μαΐου 1888.

ΑΓΓΕΛΙΑ ΒΙΒΛΙΩΝ

Οἱ ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν πραγμάτων τῶν ὑπὸ τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον ὀρθοδόξων χριστιανῶν, ἀνατυπωθέντες ἐπιμελείᾳ τῆς τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον διευθυνούσης ἐπιτροπῆς, πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ Τυπογραφείου καὶ ἐν τοῖς κυριωτέροις βιβλιοπωλείοις ἀντὶ γρ. 5.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

Ἡ τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων καὶ παντὸς εἴδους ἐντύπων εἴς τε τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, πάσης ἐργασίας ἐκτελουμένης μετὰ ταχύτητος, φιλοκαλίας καὶ εἰς τιμὰς λίαν συγκαταβατικάς. Τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον ἐφωδιασμένον διὰ ποικίλων καὶ κομψῶν ἑλληνικῶν καὶ λατινικῶν χαρακτήρων ἐπλουτίσθη καὶ διὰ νέας σειρᾶς τοιούτων.

Παραγγελίαι τυπογραφικῶν ἐργασιῶν γίνονται ὁμοίως δεκταὶ καὶ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν.

Διὰ πᾶσαν τυπογραφικὴν ἐργασίαν ἀπευθυντέον τῷ ἐπόπτῃ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου κ. Ἰωάννῃ Δ. Τανταλίδῃ, γραμματεῖ τοῦ πατριαρχικοῦ Γραφείου.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, 18 Μαΐου 1888.

Ἡ Διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ

ΔΕΛΤΙΟΝ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΘΝ. ΦΙΛΑΝΘΡ. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΣΙ ΠΕΡΙΘΑΛΠΟΜΕΝΩΝ

μηνὸς Μαΐου 1888.

	Οἱ κατὰ τὴν Α' Μαΐου εὑρεθέντες.		Οἱ καθ' ὅλον τὸν μῆνα							Οἱ κατὰ τὴν 31 Μαΐου μείναντες.		
			Εἰσελθόντες			Ἐξελθόντες		Ἀποθανόντες				
	ἄνδρες	γυναῖκες	ἄνδρες	γυναῖκες	τὸ ὅλον	ἄνδρες	γυναῖκες	ἄνδρες	γυναῖκες	ἄνδρες	γυναῖκες	τὸ ὅλον
Ἀσθενεῖς	182	47	331	29	589	281	25	44	8	188	43	589
Γηροκομούμενοι	76	19	4	2	101					80	21	101
Φρενοβλαβεῖς	256	103	13	9	381	4		3	2	262	110	381
Ὀρφανοί	132		3		135					135		135
Περιωρισμένοι	3				3					3		3
Προσωπικὸν ἔμμισθον καὶ μή .	115	22		2	139	4				111	24	139
	764	191	351	42	1348	289	25	47	10	779	198	1348

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 6 ἰουνίου 1888

Ἐκ τοῦ Γ. Γραφείου τῶν Ἐθν. Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων

Ὁ Διευθυντὴς Ξ. ΚΑΒΑΔΑΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗΝ

ΕΤΟΣ Η'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1888 ΑΡΙΘ. 31

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἡρακλείας **Γερμανὸς** (πρόεδρος)
Ἀρχιμανδ. **Γρ. Παλαμᾶς**
Γεράσ. Σ. Δώριζας
Ἀρχιγρ. Ἱ. Συνόδ. **Κωνστ. Ἀλεξανδρίδης** (ταμίας)
Ἰωάν. Δ. Ταντολίδης (γραμματεύς).

Ἀρχισυντάκτης **Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών**

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἥμισυ.

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Νοεμβρίου καὶ τὴν 1 Μαΐου.

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Ἡρακλείας κ. Γερμανῷ Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».— Αἱ ἀποθείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου Ἱερολ. κ. Κωνσταντίνου Ἀλεξανδρίδου (ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου).

Περιεχόμενα

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά—Δικαστικά: Διαρκὴς Ἐνικὸν Μικτὸν Συμβούλιον. Ἀπόφασις ἐπὶ τῆς δίκης μεταξὺ Κ. Γ. Ν. ἐκκαλούσης καὶ Γ. Ν. ἐφεσιβλήτου, ἀμφοτέρων κατοίκων τῆς νήσου Κάσσου—Φιλάνθρωποι διατάξεις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν κάτω χρόνων· μέρος Α' (ὑπὸ Μ. Ι. Γεδεών)— Ἀγγελία βιβλίων.

Παράρτημα—Κανονικαὶ διατάξεις τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως (σελ. 241 -248).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Τῇ πέμπτῃ (9 μεσοῦντος) ἐγένοντο ἐν τῷ σεπτῷ πατριαρχικῷ ναῷ αἱ κανονικαὶ ψῆφοι τοῦ νέου μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως. Ἐκ τῶν τριῶν ὑποψήφων, τοῦ πανοσιολ. Μ. πρωτοσυγκέλλου κ. Κοσμᾶ, καὶ τῶν θεοφ. ἐπισκόπων Εἰρηνουπόλεως καὶ Παμφίλου, ἐξελέγη παμψηφεὶ ὁ πρῶτος. Ἡ χειροτονία αὐτοῦ γενήσεται τῇ προσεχεῖ Κυριακῇ τῶν Ἁγίων Πάντων ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ὑπὸ τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Χαλκηδόνος, Δέρκων, Νικοπόλεως, Ἀγκύρας, Βιζύης, Σισανίου καὶ Μογλενῶν.

— Προτάσει τῆς ἐφορίας τῆς ἱερᾶς ἐν Χάλκῃ Θεολογ. Σχολῆς, διωρίσθη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. καὶ τῆς ἱερᾶς Συνόδου καθηγητὴς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας ὁ ἐν Μιτυλήνῃ τὰς διατριβὰς ποιούμενος ἱερολογ. ἱεροδιάκονος κ. Φώτιος Ἀλεξανδρίδης, ἀντικαταστήσας τὸν τὸ μάθημα τοῦτο τέως διδάσκοντα πανιερ. μητροπολίτην Τραπεζοῦντος κ. Φιλάρετον. Ὁ ἱερολογιώτ. κ. Φώτιος Ἀλεξανδρίδης, εἷς τῶν παλαιῶν τροφίμων τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς, τὰς σπουδὰς αὐτοῦ συμπληρώσας ἐν Γερμανίᾳ, διετέλεσε μὲν ἐπὶ εἰκοσαετίαν καὶ πλέον διευθύνων καὶ διδάσκων ἐν τῇ ἐν Ἱεροσολύμοις Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Σταυροῦ, μέχρι τοῦ 1885, γνωστὸς δ' ἐστὶν εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον ὡς ἐκδοὺς τὰ Σωζόμενα τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων, μετὰ προλεγομένων καὶ τῶν σημειώσεων, ἃς ἐφιλοπόνησεν ὁ σοφὸς ἀρχιμανδρίτης Διονύσιος Κλεώπας.

—Ἀνετέθη συνοδικῶς ἡ ἐπιστασία καὶ φροντὶς τῆς ἐνταῦθα ἀποστολῆς τῆς περιουσίας τοῦ μακαρίτου μητροπολίτου Γρεβενῶν Κυρίλλου τῷ πανιερ. μητροπολίτῃ Ἰωαννίνων κ. Σωφρονίῳ.

— Ἡ χθεσινὴ συνοδικὴ συνεδρίασις ἐγένετο ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ πρώτου τῇ τάξει μεταξὺ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολίτου Ἡρακλείας κ. Γερμανοῦ.

— Εἰς τοὺς ἀπό τινος ὑπὸ λιμοῦ δοκιμαζομένους κατοίκους τῶν ἐπαρχιῶν καὶ διαμερισμάτων Νικοπόλεως, Ἀγκύρας καὶ Φιλαδελφείας, περὶ ὧν ἐγράψαμεν, προσετέθησαν καὶ οἱ τῆς ἐπαρχίας Ἰωαννίνων. Ἐν διαφόροις φύλλοις περιεγράφησαν τὰ δεινοπαθήματα, ἅτινα ὑρίστανται οἱ ἀτυχεῖς τῶν μερῶν τούτων πληθυσμοί, τὸ δὲ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐσκέφατο, καθὰ ἠγγείλαμεν, περὶ τῆς θεραπείας τῆς οἰκτρᾶς ταύτης καταστάσεως. Οἱ ἐν Ἰωαννίνοις ὀρθόδοξοι ἐσχημάτισαν ἐπὶ τούτῳ κεντρικὴν αὐτόθι Ἐπιτροπὴν, ἥτις ἐξελέξατο πενταμελῆ Ἐπιτροπὴν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει πρὸς συλλογὴν βοηθημάτων, ἀποτελουμένην ἐκ τῶν ἀξιοτίμων ὁμογενῶν κκ. Δημ. Γενιδουνιᾶ ἐφένδη, Ζήση Θ. Ζήση, Δ. Θ. Σαχίνη, Στ. Ι. Βουτυρᾶ καὶ Α. Σούρλα, ἐκδόντων ἔκκλησιν πρὸς τὸ δημόσιον. Οἱ ὑπὸ τῆς συμφορᾶς ταύτης δοκιμαζόμενοι κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Ἰωαννίνων ἀπεκδέχονται τὰς συνδρομὰς τῶν φιλανθρώπων ὁμογενῶν, οἵτινες εἰς πᾶσαν αἴτησιν τοιαύτην πρόθυμοι δεικνύμενοι πιστεύομεν ὅτι καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ θέλουσι προφθάσει ἐπίκουροι τῷ πάσχοντι πληθυσμῷ τῆς ἠπειρωτικῆς μητροπόλεως.

— Ἔφοροι τῶν ἐν Γαλατᾷ σχολείων τῶν ὀρθοδόξων, ἐξελέγησαν ἐν ἐνοριακῇ συνελεύσει τῇ παρελθούσῃ πέμπτῃ οἱ προεκλεγέντες, ὡς ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ ἐγράψαμεν, ὅ τε ἔνδοξ. Ν. Ψυχάρης βέης, καὶ οἱ ἀξιότιμοι κκ. Κ. Μαδέλλης καὶ Γ. Δεστούνης.

— Ἐξεδόθη ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου ὁ *Κανονισμὸς τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰωακειμίου Παρθεναγωγείου*, συνταχθείς, ὡς ἐγκαίρως ἀνηγγείλαμεν ὑπὸ τῆς Ἐφορίας αὐτοῦ καὶ συζητηθείς ὑπὸ τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου καὶ κυρωθεὶς ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου. Διαιρεῖται ὁ Κανονισμὸς εἰς 81 ἄρθρα καὶ 8 κεφάλαια, ὧν τὸ Α' πραγματεύεται περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς Σχολῆς καὶ τῶν ἐν αὐτῇ διδασκομένων μαθημάτων, ἡ ὧν διδασκαλία ἐκτείνεται εἰς ὀκτὼ ἔτη καὶ τάξεις τοσαύτας, παρέχει δὲ καὶ τύπον τοῦ πτυχίου ὡς καὶ τοῦ ἐνδεικτικοῦ τοῦ διδομένου εἰς τὰς προτεθειμένας νὰ μετέλθωσι τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα τελειορίτους.—Τὸ Β' περὶ ἐφόρων ὄντων ἑπτά, ὧν ὁ πρόεδρος ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν ἀρχιερέων, εἷς ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου καὶ εἷς ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ὡς καὶ ὁ πρόεδρος τῆς Λέσχης *Μνημοσύνης*, ἐφ' ὅσον ὑφίστανται αἱ μετὰ τοῦ σωματείου τούτου καὶ τοῦ Παρθεναγωγείου συμβάσεις. Μεταξὺ τῶν τῆς Ἐφορίας δικαιωμάτων ὁρίζεται (ἄρθρ. 15) τὸ προτείνειν τῷ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίῳ τὰ πρὸς διδασκαλίαν ἁρμόδια πρόσωπα, ὧν ὁ διορισμὸς γίνεται ὑπ' αὐτοῦ, ἐγκρίσει τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, τὸ ἀποπέμπειν μαθητρίας (ἄρθρ. 16) τῇ ἐγγράφῳ αἰτήσει τοῦ διδάσκοντος προσωπικοῦ καὶ τὸ ἐκλέγειν τέσσαρας κοσμητρίας, ὧν αἱ δύο ἀντικαθίστανται κατὰ πᾶν ἔτος (ἄρθρ. 19) ἀμέσως μετὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν νέων μελῶν τῆς Ἐφορίας.—Τὸ Γ' ὁρίζει τὰ καθήκοντα τῆς Διευθυντρίας (ἄρθρ. 20—30).—Τὸ Δ' τὰ τῶν διδασκαλισσῶν καὶ διδασκάλων.—Τὸ Ε' τὰ τῶν μαθητριῶν, ἐν οἷς (ἄρθρ. 44) τὰ δίδακτρα καὶ τὰ περὶ τῶν ἐγγραφομένων δωρεὰν (30 μόνον, καὶ τούτων ἐκ τῶν ἓξ ἀνωτέρων τάξεων).—Τὸ ΣΤ' τὰ περὶ ἀπολυτηρίων καὶ ἐνιαυσίων ἐξετάσεων, ἀρχομένων τὴν ἐπαύριον τῆς τελετῆς τῆς ἐπιδόσεως τῶν πτυχίων τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς.—Τὸ Ζ' περὶ τῶν ἑορτῶν καὶ τῶν διακοπῶν καὶ τέλος τὸ Η' γενικὰς περιλαμβάνει διατάξεις, ἐν αἷς καὶ ἡ περὶ τροποποιήσεως, διορθώσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ Κανονισμοῦ, γινομένης ἐπὶ προτάσει τῆς διευθυντρίας, ἐγκρινομένης ὑπὸ τοῦ καθηγητικοῦ συλλόγου καὶ κυρουμένης ὑπὸ τῶν ἐν τοις Πατριαρχείοις ἁρμοδίων ἀρχῶν. Τὸ *Ἰωακείμειον Παρθεναγωγεῖον* ἀνεκηρύχθη *Ἐθνικὸν* ὑπὸ τῶν δύο ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Σωμάτων τῇ 15 ἀπριλίου 1883.

— Κατὰ τὸν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ἐλεῶν ἐκδοθέντα κατάλογον τῶν ἐν Θράκῃ γενομένων συνδρομῶν ὑπὲρ τῶν Ἐθν. Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων, αὗται συνεποσώθησαν εἰς γρόσια 17,192 καὶ 25, εἰς χρήματα καὶ εἴδη. Ἐν ταὶς ὑπὸ κοινῶν ταμείων προσενεχθείσαις συνδρομαὶς διακρίνονται αἱ τῶν κοινοτήτων Γάνου, Μαδύτου, Καλλιουπόλεως καὶ Μυριοφύτου, ἀναφέρονται δὲ συμπράξαντες εἰς τὸ ἔργον τῆς εἰσπράξεως ὁ πανιερ. μητροπολίτης Γάνου καὶ Χώρας καὶ οἱ θεοφιλ. ἐπίσκοποι Μυριοφύτου καὶ Μετρῶν.

— Τῇ προχθὲς, δευτέρᾳ τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐχοροστάτησε, κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, ἐν τῷ ἐν Σταυροδρομίῳ πανηγυρίζοντι φερωνύμῳ ἱερῷ ναῷ.

— Αὐθημερὸν, πανηγυριζούσης τῆς ἐν Χάλκῃ ἱερᾶς μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἐν ᾗ ἡ ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολὴ, τὴν θείαν λειτουργίαν ἐτέλεσεν ὁ ἐκ τῶν ἐφόρων αὐτῆς σεβασμ. μητροπολίτης Βιζύης κ. Κωνστάντιος.

—Ἀπὸ τῆς δευτέρας ἤρξαντο αἱ προφορικαὶ ἐξετάσεις τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰωακειμίου Παρθεναγωγείου, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ σεβ. μητροπολίτου Νικοπόλεως, παρόντων τοῦ τε σεβ.μητροπολίτου Μογλενῶν καὶ τῆς ἐφορίας αὐτοῦ,διαρκέσουσαι μέχρι τῆς κυριακῆς,ὅτε γενήσεται ἡ λογοδοσία τῆς Ἐφορίας καὶ διανεμηθήσονται τὰ διπλώματα ταῖς τελειοφοίτοις. Ἡ ἐκκύβευσις τοῦ ὑπὲρ τοῦ Παρθεναγωγείου τούτου ἐκδοθέντος λαχείου γίνεται καθ' ἑκάστην, μετὰ τὴν λῆξιν τῶν ἐξετάσεων τῆς ἡμέρας.

— Τῇ προσεχεῖ δευτέρᾳ πρὸ μεσημβρίας ἐξακολουθήσει ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Κοινοῦ ἡ ἐπὶ δημοπρασίας ἐκποίησις τῶν πραγμάτων τοῦ μακαρίτου Στρωμνίτζης Ἀγαθαγγέλου, ἰδίᾳ τῆς βιβλιοθήκης αὐτοῦ.

— Ἀφίκετο τῇ παρασκευῇ εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ὁ πανιερ. ἀρχιεπίσκοπος Ζακύνθου κ. Διονύσιος Λάτας, προερχόμενος ἐξ Ἱεροσολύμων.

Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων — Κατ'εἰδήσεις ἐκ τῆς Ἁγίας Πόλεως, ἡ Α. Θ. Μ. ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Νικόδημος ἀπέλυσε τῶν καθηκόντων αὐτοῦ τὸν πρό τινος διορισθέντα συνεπίτροπον τοῦ Παναγίου Τάφου ἐνταῦθα πανοσιολ. ἱερομόναχον καὶ ἡγούμενον τοῦ ἐν Νεοχωρίῳ Ἁγιοταφικοῦ Μετοχίου κ. Γερμανὸν, μένοντος ἤδη μόνου ἐπιτρόπου τοῦ πανοσ. ἀρχιμανδρίτου κ. Νικοδήμου καὶ συμβούλου αὐτοῦ τοῦ ἑλλογ. κ. Παύλου Νεοκλέους.

ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ

ΔΙΑΡΚΕΣ ΕΘΝΙΚΟΝ ΜΙΚΤΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ.

Ἀπόφασις ἐπὶ τῆς δίκης μεταξὺ Κ. Γ. Ν. ἐκκαλούσης καὶ Γ. Ν. ἐφεσιβλήτου, ἀμφοτέρων κατοίκων τῆς νήσου Κάσσου.

ΤΟ ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΙΣ ΕΔΡΕΥΟΝ
Δ. Ε. Μ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Συγκείμενον ὑπὸ τῶν παρόντων μελῶν αὐτοῦ τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Ρόδου Γερμανοῦ, προέδρου, Σάμου Γαβριὴλ, Χαλδείας Γερβασίου καὶ Δρυϊνουπόλεως Κλήμεντος, καὶ τῶν κκ. Δ. Πασπαλῆ, Δ. Γενιδουνιᾶ, Θ. Χριστοφορίδου, Ν. Ψυχάρη καὶ Ν. Γεωργιάδου, τὴν νόμιμον ἀποτελούντων ἀπαρτίαν.

Συνελθὸν ἐν τακτικῇ δημοσίᾳ συνεδριάσει τῇ 12 αὐγούστου τοῦ 1887 ἔτους ἡμέρᾳ τετάρτῃ, ἐν τῇ ἐπὶ τούτῳ ὡρισμένῃ αἰθούσῃ αὐτοῦ, παρόντος καὶ τοῦ Α' γραμματέως αὐτοῦ κ. Δ. Θ. Ξανθοπούλου, ὅπως δικάσῃ καὶ ἀποφασίσῃ ἐπὶ τῆς ἐξῆς ὑποθέσεως.

Ἡ Κ. σύζυγος Γ. Ν. κάτοικος τῆς νήσου Κάσσου δι' ἀγωγῆς αὐτῆς ἐνώπιον τοῦ αὐτόθι μητροπολιτικοῦ δικαστηρίου ἐζήτησε, συνῳδὰ τῷ νόμῳ, ἵνα ὁ σύζυγος αὐτῆς ὑποχρεωθῇ ἵνα ἀποδώσῃ αὐτῇ τὴν δοθεῖσαν αὐτῆς προῖκα, καθόσον ἡ περιουσία αὐτοῦ ἠλαττώθη ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε κινδυνεύει ἡ προῖξ αὐτῆς, ὅπως βοηθήσῃ πατέρα πενόμενον καὶ διαθρέψῃ αὐτόν τε καὶ ἑαυτήν, καταδικασθῇ δὲ εἰς τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ τέλη, τὸ δὲ εἰρημένον δικαστήριον μετὰ προηγουμένην διαδικασίαν ἐξέδοτο τὴν ὑπ' ἀριθμ. 39 καὶ ἡμερομ. 19 φεβρουαρίου ἐ. ἔ. ἀπόφασιν αὐτοῦ, καταδικάζουσαν τὸν ἐναγόμενον ἵνα ἀποδώσῃ τὴν προῖκα τῆς ἐναγούσης γρ. ἀγορᾶν Κάσσου 15,600 καὶ ἕτερα γρ. 400 λόγῳ διατροφῆς, ἤτοι γρ. δεκαεξ χιλιάδας μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἀνταγωγικῶς παρὰ τοῦ ἐναγομένου ἀπαιτηθέντων καὶ δαπανηθέντων εἰς οἰκοδομὴν ἀνωγαίου, δεξαμενῆς καὶ βαθμίδων τῆς οἰκίας τῆς ἐναγούσης καὶ εἰς δίκην διὰ τὰ κατεδαφισθέντα βάθρα αὐτῆς, ἅτινα τὸ δικαστήριον ἐμετρίασεν εἰς γρ. 5892, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς ἀξίας ἑνὸς ὄνου, ἔτι δὲ καὶ μετὰ τὴν ἔκπτωσιν ἑτέρων γρ. 3330 ἀντιπροσωπευόντων τὴν ἀξίαν κοσμημάτων τῆς προικός, ἅτινα κατέχει εἰς χεῖρας αὐτῆς ἡ ῥηθεῖσα, ἤτοι ἐπιστρέψῃ πρὸς αὐτὴν γρ. 6778 ἐκπίπτων καὶ ἕτερα γρ. 445, ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν δὲν ἤθελεν αὕτη ἐπιστρέψει αὐτῷ τὰ καθίσματα, τράπεζαν καὶ ὑγδόην, ἐπιβάλλουσαν δὲ τοῖς διαδίκοις ἐξ ἡμισείας καὶ τὰ τῆς δίκης ἔξοδα.

Τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἡ Κ. Γ. Ν. ἐξεκάλεσεν ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τούτου διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. πρωτοκόλλου 849 καὶ ἡμερομ. 10 μαρτίου, ἐ. ἔ. ἐφέσεως αὐτῆς πρὸς τὴν Α.Θ.Π. διὰ τοὺς ἑξῆς λόγους· α'] διότι τὸ μητροπολιτικὸν δικαστήριον Κάσσου, ἐν ᾧ ἐδέχθη τὴν ἀγωγὴν αὐτῆς ἐν συνόλῳ, παρανόμως περιώρισε τὴν αἴτησιν αὐτῆς καὶ διέταξεν ἵνα ἀφαιρεθῶσιν ἐξ αὐτῆς γρ. 9662, ἐνῷ δὲν ἐχρεώστει εἰς αὐτὸν κατὰ νόμον οὐδ' ὁλόλον, οὔτε διὰ διαρρυθμίσεις τῆς οἰκίας, οὔτε διὰ τὴν δεξαμενήν, ἣν ἔκτισεν ἐκεῖνος πρὸς ἰδίαν τέρψιν, οὔτε διὰ τὰς βαθμίδας, αἵτινες δὲν ὑπάρχουσιν, οὔτε διὰ τὰ κοσμήματα αὐτῆς, οὔτε διὰ τὰ παρ' αὐτῷ πράγματα αὐτῆς· καὶ β'] διότι παρανόμως, ὑπάρχοντος ἔτι τοῦ γάμου αὐτῆς, προώρως ἐπεδίκασεν εἰς τὸν ἀντίδικον αὐτῆς ποσὰ, ὧν ἡ ἐπιστροφὴ, καὶ ἂν ἀκόμη ἦτο δυνατὴ καὶ νόμιμος, δὲν ἠδύνατο ἵνα ζητηθῇ ἢ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου αὐτῆς, ὡς ἐπὶ τοῦ παρόντος ὑφίσταται, καὶ ἐζητήσατο ὅπως, γενομένης ταύτης δεκτῆς, μεταρρυθμισθῇ ἐν μέρει ἡ ἐφεσιβαλλομένη ἀπόφασις, ἀπορριφθῇ πᾶσα προαφαίρεσις ἀπὸ τῆς προικὸς αὐτῆς καὶ καταδικασθῇ ὁ ἀντίδικος εἰς τὴν ἐπιστροφὴν ὅλης τῆς προικὸς αὐτῆς καὶ εἰς τὰ ἔξοδα καὶ τέλη τῆς δίκης καὶ εἰς τὴν δικηγορικὴν ἀμοιβήν.

Παραπεμφθείσης δὲ τῆς ἐν λόγῳ ἐφέσεως εἰς τὸ Συμβούλιον τοῦτο καὶ μετὰ τὴν νόμιμον προδικασίαν εἰσαχθείσης εἰς συζήτησιν ἐπὶ ἀκροατηρίου, κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 12 αὐγούστου 1887, παρέστησαν οἱ διάδικοι διὰ τῶν πληρεξουσίων αὐτῶν Μ. Καραβοκυροῦ καὶ Η. Μαλιάκα, δυνάμει τῶν ὑπὸ ἡμερομ. 6 φεβρουαρίου καὶ 15 ἰουνίου ἐ. ἔ. πληρεξουσίων ἐγγράφων, οἵτινες συζητήσαντες τὴν ἔφεσιν ἐζητήσαντο ὁ μὲν τὴν μεταρρύθμισιν, ὁ δὲ τὴν ἐπικύρωσιν τῆς ἐκκαλουμένης ἀποφάσεως.

Τὸ Συμβούλιον τοίνυν, λαβὸν ὑπ' ὄψιν τὴν δικογραφίαν·

Ἀκροασάμενον τῶν προφορικῶν ἀναπτύξεων τῶν πληρεξουσίων ἀμφοτέρων τῶν διαδίκων,

Συζητήσαν καὶ διασκεψάμενον κατὰ νόμον,

Ἐπειδὴ, ὡς ἐξάγεται ἔκ τε τῆς πρωτοδίκου ἀποφάσεως καὶ ἐκ τῆς κατ' ἀντιμωλίαν ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τούτου ὡς ἐφετείου συζητήσεως τῶν πληρεξουσίων αὐτῶν, ἑκάτερα τὰ διάδικα μέρη οὐδεμίαν προβάλλουσιν ἀντίρρησιν ὡς πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ πρώην ἐναγομένου νῦν δὲ ἐφεσιβλήτου Γ.Ν. συνεστῶτος τοῦ γάμου κατὰ νόμον ἐπιστροφὴν τῆς προικὸς τῆς συζύγου αὐτοῦ πρὸς αὐτὴν, καθόσον ἡ ἐλάττωσις τῆς περιουσίας τοῦ συζύγου, ὡς ἐπὶ τοῦ προκειμένου, εἶναι ἐκ τῶν περιπτώσεων, καθ' ἃς ἡ γυνὴ δύναται διαρκοῦντος τοῦ γάμου ἵνα ζητήσῃ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς προικὸς (Ἀρμενοπ. βιβλ. Δ' τίτλ. Ι', § 32 καὶ 34).

Ἐπειδὴ πλημμελὴς ἐστὶν ὁ ἰσχυρισμὸς τῆς ἐκκαλούσης Κ. Γ. Ν. ἔν τε τῇ ἐφέσει καὶ ταῖς προτάσεσιν αὐτῆς ὅτι αἱ διατάξεις τοῦ νόμου περὶ ἀνταπαιτήσεως καταβληθεισῶν δαπανῶν περὶ τὴν προῖκα καὶ ἐπιστροφὴν τῶν πραγμάτων τοῦ ἀνδρὸς ἰσχύουσι μόνον καθ' ἣν περίπτωσιν λυθῇ ὁ γάμος διὰ τοῦ θανάτου ἢ διὰ διαζυγίου, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὴν περίστασιν ἐπιστροφῆς τῆς προικὸς, λόγῳ ἐλαττώσεως τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς, ὅτε ὑφίσταται ὁ γάμος, διότι τοιαύτη ἀπαγορευτικὴ διάταξις οὐδαμοῦ τοῦ νόμου ἀπαντᾷ, ὀρθῶς δὲ τὸ μητροπολιτικὸν δικαστήριον Κάσσου παρεδέξατο τὰς ἀνταγωγικὰς ἀπαιτήσεις τοῦ νῦν ἐφεσιβλήτου Γ. Ν. ἵνα ἐπιστρέψῃ τὰς ὑπ' αὐτοῦ γενομένας δαπάνας εἰς προσαύξησιν τῆς προικὸς, ἐπειδὴ ἡ γυνὴ ὡς δικαιουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου ἵνα ἐκποιῇ τὰ κινητὰ δι' ἔνδειαν (Ἀρμεν. αὐτ. § 35.) ἠδύνατο ἵνα δαπανήσῃ ἅπαντα τὰ χρήματα τῆς προικὸς, ὅπερ ἤθελεν εἶσθαι ἄδικον διὰ τὸν ἄνδρα, διότι, ἐὰν κατόπιν ἐπήρχετο διάλυσις τοῦ γάμου διὰ τοῦ θανάτου ἢ διὰ διαζυγίου θὰ ἐστερεῖτο οὗτος τῶν δικαίων αὐτοῦ.

Ἐπειδὴ οὐχ ἧττον πλημμελὴς ἐστὶν ὁ ἰσχυρισμὸς τῆς ἐκκαλούσης ὅτι τὰ δαπανήματα τοῦ ἀντιδίκου, πρὸ πάντων δ' ἡ οἰκοδομὴ τῆς δεξαμενῆς ἐγένοντο πρὸς ἰδίαν τέρψιν, διότι τόσον ἡ δεξαμενὴ ὅσον καὶ τὸ ἀνώγαιον καὶ αἱ βαθμίδες λογίζονται ὑπὸ τοῦ νόμου ἀναγκαῖα δαπανήματα, ἅτινα μειοῦσι τὴν προῖκα (Ἀρμεν. αὐτ. § 53) ὡς τοιαῦτα δὲ ἀνεγνώρισε καὶ τὸ μητροπολιτικὸν δικαστήριον Κάσσου εἰδὸς ἐκ τοῦ σύνεγγυς καὶ ἐκτιμήσαν δεόντως τὴν πραγματικὴν δαπάνην.

Ἐπειδὴ ὁ ἐν τῇ ἐφέσει καὶ ταῖς προτάσεσι τῆς ἐκκαλούσης ἰσχυρισμὸς ὅτι τὰ κοσμήματα, ὧν τὴν ἀξίαν τὸ δικαστήριον Κάσσου ἐκπίπτει ἐκ τῆς προικὸς, ἀνήκουσιν εἰς αὐτὴν ὡς μητρικὰ αὐτῆς, οὐδόλως ἀναφέρεται ἐν τῇ ἐκκαλουμένῃ ἀποφάσει ὡς προταθεὶς πρωτοδίκως, τοὐναντίον δὲ ἐκ τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἐξάγεται ὅτι ἡ γυνὴ ὡμολόγησεν ἐν πλήρει συνεδριάσει ὅτι ἐκ τῆς προικὸς αὐτῆς κατέχει εἰς χεῖρας αὐτῆς χρυσᾶ κοσμήματα ἀξίας γροσ. 3330, τὸ δὲ εἰρημένον δικαστήριον ἐκ τῆς ἐνώπιον αὐτοῦ γενομένης συζητήσεως ἐπείσθη ὅτι αὕτη εὐθύνεται εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ῥηθέντος ποσοῦ.

Ἐπειδὴ τὰ δικαστικὰ τέλη συμψηφιστέα εἰσὶ μεταξὺ τῶν διαδίκων συζύγων.

Διὰ ταῦτα ἀποφασίζον κατὰ πλειονοψηφίαν ἀπόλυτον

Α' ἀπορρίπτει τὴν ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 849 καὶ ἡμερ. 10 μαρτίου ἐ. ἔ. ἔφεσιν Κ. Γ. Ν. καὶ ἐπικυροῖ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 39

καὶ ἡμερ. 19 φεβρουαρίου ἐ. ἔ. ἀπόφασιν τοῦ μητροπολιτικοῦ δικαστηρίου Κάστου·

Β' συμψηφίζει τὰ δικαστικὰ ἔξοδα μεταξὺ τῶν διαδίκων συζύγων, ἐπιτίθησι δὲ τὰ τέλη τῆς παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν πρακτικῶν ἐξ ἡμισείας, προκαταβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος καὶ ἀνιόντα εἰς γρόσια διακόσια τριάκοντα.

ὁ Πρόεδρος
† ὁ Ρόδου ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ὁ Α' Γραμματεὺς
Δ. Θ. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ.

ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΕΝ ΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΩ ΧΡΟΝΩΝ

Α') Μέριμνα ὑπὲρ τῶν πενήτων.—Συνδρομαὶ πρὸς ἀναπήρους.—Κιβώτια καὶ ἐπιτροπαὶ ἐλεῶν.—Β') Πρόνοια τοῦ Γένους ὑπὲρ τῶν ἐν φυλακαῖς.—Γ' Νοσοκομεῖα. Πρόνοια ὑπὲρ τῶν ἐκθέτων,—τῶν φρενοβλαβῶν,—τῶν ὀρφανῶν καὶ—τῶν αἰχμαλώτων.

Διὰ τῶν ἐν τῇ *Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ* δημοσιευθέντων ἔν γε τῷ παρόντι ἔτει[1] συμβολαί τινες ἐχορηγήθησαν εἰς πάντα φιλίστορα περί τε τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου καὶ τοῦ πολιτεύματος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν κάτω χρόνων, δηλαδὴ ἀπὸ μεσούσης τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν· διὰ δὲ τῆς διατριβῆς ταύτης, ἧς τὸ πρῶτον μέρος βλέπει ὁ ἀναγνώστης σήμερον ἐκδιδόμενον, τείνει 'να συμπληρωθῇ τῆς τῶν κάτω χρόνων ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας κεφάλαιον ἐπαγωγότατον, πολλὰ δὲ διδάσκον ἡμῖν τοῖς ἐπιγιγνομένοις, γεραίρουσι πατέρων ἀρετὴν καὶ σύνεσιν, ἥτις προήδρευεν ἐν πάσαις αὐτῶν ταῖς ὑπὲρ κοινωφελῶν σκοπῶν ἐνεργείαις. Ἂν ὅμως τὸ τοσοῦτον ἐπαγωγὸν παρ' ἐμοῦ νομιζόμενον τοῦτο θέμα φανῇ τισὶ τῶν ἀναγνωστῶν τῆς *Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας* ἄχαρι καὶ ξηρὸν ἴσως, ἢ πτωχὸν εἰς ἰδέας, οὐδὲν μὲν ἔξεστι γράφειν εἰς ὑπεράσπισιν αὐτοῦ, περιττὸν δ' εἰπεῖν ὅτι εἰκόνα τοιαύτην, οἵαν ἐπιχειρεῖ παραστῆσαι ἡ ἔρευνα τῶν κατὰ τοὺς τελευταίους τέσσαρας αἰῶνας φιλανθρώπων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διατάξεων, οὐδεὶς χρωστὴρ ὅσον ἂν ᾖ ἀριστοτέχνης ἤθελέ ποτε δυνηθῇ 'να γράψῃ τερπνότητος μέτοχον, ἢ φαιδρότητος πάροχον, ἀφοῦ πρόκειται περὶ πενήτων, ἀναπήρων, ἀσθενῶν τὴν ψυχὴν ἢ τὸ σῶμα. Προστίθημι ὅτι οὐδ' ἐπιτραπήσεται πολυπραγμοσύνη τις ἡμῖν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν καὶ διαρρύθμισιν τῶν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων, τῶν νοσοκομείων καὶ τῶν φιλοπτώχων ἱδρυμάτων, οὐχὶ τοσοῦτον ἕνεκεν ἐλλείψεως πηγῶν, ὅσον διότι ἡ περὶ τούτων ἐξέτασις καὶ σπουδὴ ἀνήκει εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν τοιούτων καθιδρυμάτων. Ἐν τῇ *Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ* λόγος ὑπόκειται μόνον περὶ τῶν ἀποράσεων, ἃς ἐλάμβανεν ἑκάστοτε ἡ Ἐκκλησία, καὶ τῆς φροντίδος, ἣν εἶχεν ὑπὲρ τῶν πασχόντων μελῶν τῆς κοινωνίας.

Α'.

Ἡ μέριμνα τῆς Ἐκκλησίας αὕτη ἐστὶ κληροδότημα τῆς βυζαντινῆς κοινωνίας, ἐν ᾗ ἀπὸ τῶν τελευταίων ἐτῶν τοῦ ς' αἰῶνος ἀναφέρεται παρὰ τῷ χρονογράφῳ Κωνσταντίνῳ Μανασσῇ ὁ αὐτοκράτωρ Τιβέριος ὁ Θρᾷξ μετριάζων τὰς θλίψεις τῶν πενήτων καὶ τῶν γερόντων ὑποβαστάζων τὸ λυγρὸν καὶ πολύπονον γῆρας, ἐγείρας οἴκους τοιούτους πολλοὺς καὶ πενητοτροφεῖα· ὥστε ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἡρακλείου ἀναφέρεται καὶ πτωχοτρόφος τοιούτου τινὸς φιλανθρώπου καταστήματος ἐν τῷ λιμένι Φρίξου[2] κειμένου. Ὅτι δὲ καὶ τότε καὶ ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα χρόνοις μέχρι τοῦ ΙΒ' αἰῶνος ὑπῆρχον ἐν τῇ βασιλευούσῃ τῶν πόλεων ἄσυλα τοιαῦτα τῶν πενήτων καὶ ἂν μὴ τῶν ἀναπήρων, ἀλλ' ἰδίᾳ τῶν ἐλεραντιώντων, ἀναμανθάνομεν ἀπὸ τῶν χρονογράφων καὶ τῶν συνταξάντων βίους ἁγίων· οὕτως εἰς μὲν τούτων ἀναφέρει μέρη, ὅπου ἐγίνοντο «καὶ τροφαὶ παίδων, καὶ παιδεία κατὰ νόμον χριστιανοῖς πάτριον, καὶ ξένων ὑποδοχαί, καὶ θεραπεῖαι ἀνδρῶν εὐαγῶν, κατὰ τὰς θαυμασίας μάλιστα διατάξεις τῶν ἱερῶν μαθητῶν, ἐν ᾗ παντοδαπαὶ δι' ἔτους τῶν ὡρῶν πρόσοδοι, ἑορταί τε καὶ πανηγύρεις καὶ θυμηδίαι φέρουσαί τινα τοῖς πένησι τὴν ψυχαγωγίαν». Νικήτας δὲ ὁ Χωνιάτας μιμνήσκεται τοῦ Ἰσαακίου Ἀγγέλου, ὅστις «τὸν ἐπὶ τὸ κάταντες ἐν τῷ λιμένι τῶν Σοριῶν (δηλαδὴ τὸ σήμερον Κάτεργα-λιμὰν) ἑστίαν Ἰσαακίου τοῦ σεβαστοκράτορος εἰς πανδοχεῖον μετασκευάσας, ἀνδρῶν μὲν ἑκατὸν παρέθηκε τράπεζαν, καὶ κλίνας ἰσομέτρους, τοσαυταρίθμων δὲ ὑποζυγίων ἱππῶνας ἀνέστησε, καὶ εἱστιῶντο καθ' ἑκάστην οἱ παραβάλλοντες, ἄτερ καταθέσεως ἀργυρίου ἐφ' ἡμέρας πλείοσι»: τούτου δεικνύοντος, ὅτι καὶ περὶ τῶν εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἐρχομένων καὶ μὴ γινωσκόντων ποῦ κλίναι τὴν κεφαλὴν ἐμερίμνησεν ἡ τότε κοινωνία καὶ ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως, ἣν τιμᾷ καὶ τὸ ἐν τῷ ὄρει Ἐλαιῶνι, ἀντίπερα τοῦ Βυζαντίου, κείμενον Λωβοτροφεῖον, ἀπ' αὐτῶν που τῶν χρόνων τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ἐγερθέν, καὶ τῆς προστασίας ἀπολαῦσαν

1. Εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἀναγράφονται αἱ διατριβαὶ 1] περὶ τοῦ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου παρ' ἡμῖν, 2] περὶ τῶν ἀρχαιοτέρων ἐκκλησιαστ. σχολῶν, 3] περὶ τῶν κατὰ τῆς προικοδοτίας ἐπαρχιακῶν καὶ πατριαρχικῶν διατάξεων, 4] περὶ τῆς πατριαρχικῆς ἐποπτείας ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως τῶν ἐνοριακῶν λογαριασμῶν καὶ 5] περὶ τῆς διδασκαλίας τῆς ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς παρ' ἡμῖν.

2. Χρονικὸν Πασχάλιον Ὀλυμπ. ΤΜΖ'. Μ. Ι. Γεδεών, Πατριαρχ. Πίνακες σελ. 238. Ducangii, Constantinopolis Christiana, μέρος Δ', ἐν ᾧ τὰ περὶ ξενοδοχείων γράφονται, καθ' ἃς ὑπ' ὄψιν εἶχεν ὁ ἀκάματος συγγραφεὺς πηγάς.

τῶν αὐτοκρατόρων Ἰουστίνου καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ Σοφίας[3].

Τοιαῦτα καθιδρύματα διὰ τοὺς ὑπὸ τῆς ἱερᾶς νόσου πάσχοντας καὶ διὰ τοὺς ἀναπήρους ἡ Ἐκκλησία τῶν κάτω χρόνων ἀγνοοῦμεν εἴπερ εἶχεν ἱδρύσει που αὐτοσχεδίως οὕτως εἰπεῖν· ἀλλὰ περὶ τοιούτου τινὸς, ἱδρυθέντος ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, τέως ἐρευνήσας, οὐδὲν ἔμαθον ἀναφερόμενον εἰς τὴν ἐπὶ τούτῳ φροντίδα, τοὐλάχιστον ἀρχαιότερον τῆς βασιλείας τοῦ Σουλτάνου Χαμὴτ Α'. Τὰ διάφορα πατριαρχικὰ καὶ συνοδικὰ ἔγγραφα, ὅσα μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης περιῆλθον εἰς γνῶσιν μου, ἐπιβάλλοντα συνδρομὰς ὑπὲρ πτωχῶν, ἀναφέρουσι τοιαύτην μέριμναν τῆς Ἐκκλησίας ὡς «ἀπὸ ἀρχαίων χρόνων» ἐκδηλουμένην καὶ τεκμηριουμένην ἀποτελεσματικῶς, ἀλλ' ὡρισμένως οὐδεμίαν χρονολογίαν ὑποδεικνύουσιν ἡμῖν δυναμένην 'να γνωρίσῃ τῷ φιλίστορι ὁριέ τινα ἐν τῇ βαθμιαίᾳ ἀναπτύξει καὶ διαρρυθμίσει τοῦ τῆς φιλανθρωπίας θεσμοῦ κατὰ τοὺς τέσσαρας τελευταίους αἰῶνας. Καὶ ἵνα περιορισθῶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, διότι πρόκειται κυρίως περὶ τῶν ἐν αὐτῇ φιλανθρώπων ἱδρυμάτων, πρέπει 'να σημειώσω ὅτι μονομερεῖς συνδρομαὶ ὑπὲρ τῶν πτωχῶν ἑκάστης συνοικίας, γινόμεναι διὰ δίσκων ἐντὸς τῶν ἱερῶν ναῶν, ἀναφέρονται μὲν εἰς τὰ ἐνοριακὰ κατάστιχα τῶν ληψοδοσιῶν ἑκάστου ναοῦ, δεικνύουσι δὲ φροντίδα μονομερῆ οὕτως εἰπεῖν, καὶ οὐχὶ συνδρομήν τινα, κατὰ σύστημα συναθροιζομένην καὶ διανεμομένην, ἀλλά, καθὼς ὠνόμαζον αὐτήν, *ἔλεος*. Ἐν τῷ παλαιοτέρῳ τῶν ὑπ' ὄψιν μου ἐνοριακῶν κωδήκων, τῷ τῆς Θεοτόκου τῶν Καφατιανῶν, εὑρίσκω τὴν ἀρχαιοτέραν μνείαν τοιούτου ἐνοριακοῦ ἐλέους κατὰ τὰ ἔτη 1764—1767. Ἐκ τῶν εἰσπράξεων τῶν τριῶν τούτων ἐτῶν ἀναβαινουσῶν εἰς 13282 γρόσια, τὸ ταμεῖον τοῦ ναοῦ τούτου, ἀληθῶς ἀποδεκατίζον ὑπὲρ τῶν πτωχῶν τῆς ἐνορίας, διένειμεν 130 γρόσια· ἔκτοτε τὸ κονδύλιον τοῦτο σύνηθές ἐστιν εἰς τὰ ἔξοδα, παρήγορος δὲ καὶ ἡ φροντὶς αὕτη τῶν κατ' ἐνορίας χριστιανῶν τοῦ δίδοσθαι ὑπὲρ τῶν πτωχῶν τὸ δέκατον τῶν εἰσπράξεων, ὧν καὶ τῆς κηδείας ἀνεδέχετο τὰ δαπανήματα καὶ ὁ πτωχότερος τῶν ἱερῶν ναῶν. Ἐνῷ δὲ πατριάρχαι καὶ ἀρχιερεῖς περιεφέροντο τὰς ἐπαρχίας τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου πρὸς συνάθροισιν ἐλεημοσυνῶν· ἐνῷ ἀπὸ τοῦ 1733 μέχρι τοῦ 1749 ἐπανειλημμένως διὰ πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν ἐγκυκλίων προετρέποντο οἱ χριστιανοὶ 'να προσέλθωσιν ἀρωγοὶ πρὸς πληρωμὴν τῶν χρεῶν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας—τοῦθ' ὅπερ ἀντικείμενον ἰδίου λόγου γενήσεται—ἐνῷ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον συνίστα πτωχὰς ἐκκλησίας καὶ μοναστήρια εἰς τὴν συνδρομὴν τῶν ὀρθοδόξων· ἐνῷ πολλοὶ μοναχοὶ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ τε οἰκουμενικοῦ καὶ τῶν ἄλλων πατριαρχικῶν θρόνων οἰκοδομοῦντες μοναστήρια περιήρχοντο φέροντες πατριαρχικὰ γράμματα βοηθείας, τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, πολλῷ πρὶν ἐπικαλεσθῇ τὴν συνδρομὴν τῶν ὀρθοδόξων πρὸς ἐλάφρυνσιν τῶν χρεῶν αὐτοῦ, φιλαδέλφως ἐπεκαλεῖτο συνδρομὰς ὑπὲρ τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ συνίστα κατ' ἐπαρχίας ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κιβώτια ἐλεῶν καὶ ἐπιτροπὰς μονίμους καὶ διαρκεῖς. Φροντίζον ἐπίσης τῆς εὐμαρείας καὶ καλῆς καταστάσεως τῶν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει εὐαγῶν μοναστηρίων, ὡς καὶ τοῦ θεοβαδίστου ὄρους Σινᾶ, συνίστα κατὰ τόπους συνδρομῶν ἐπιτροπὰς ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τούτου. Ἐκ γράμματος ἀδήλου πατριάρχου, σωζομένου μὲν ἐν τῷ Κώδηκι τοῦ Κριτίου, μηδὲ χρονολογίαν φέροντος, ἀναφέροντος ὅμως πυρκαϊὰν ἐκκλησιῶν καὶ πάντως ἐκδεδομένου μετὰ τὸ 1730[4], μανθάνομεν ὅτι καὶ ἡ φροντὶς αὕτη τοῦ Πατριαρχείου περὶ τῶν ἱερῶν τούτων προσκυνημάτων, καίπερ ἐχόντων ἤδη πόρους μονίμους καὶ κατ' ἔτος συνδρομὰς ἡγεμονικὰς καὶ βασιλικάς, ἦν ἀρχαία· πυρποληθεισῶν τῶν ἐκκλησιῶν ἐπαύσατο 'να περιέρχηται τὸ κιβώτιον τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἀναφερομένου ἔτους σημειοῦνται ἐν τοῖς ἐνοριακοῖς κώδηξι τῶν ληψοδοσιῶν κονδύλια εἰσπράξεων ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς ναοῖς περιφερομένων ἐπὶ τούτῳ κιβωτίων, σημειοῦνται κονδύλια χορηγιῶν εἰς τὰ μοναστήρια ταῦτα. Οἱ ἐνοριακοὶ κώδηκες σημειοῦσι συνεχῶς ποσότητας μικρὰς ἢ μεγάλας διδομένας ὑπὸ τῶν ἐνοριακῶν ταμείων πρὸς ἀποκατάστασιν ὀρθοδόξων πτωχῶν κορασίων.

Μηδὲ εἴπῃ τις ὅτι αἱ τοιαῦται μονομερῶς γινόμεναι συνδρομαὶ ἐστερροῦντο τοῦ κύρους τῆς ἀρχῆς, διότι τὰ κατάστιχα τῶν ἐνοριακῶν ναῶν, ἐν οἷς ἐσημειοῦτο τακτικῶς ἡ παροχὴ βοηθημάτων εἰς τοὺς πένητας, ἐπεκυροῦντο ὑπὸ τῶν ἐπὶ τούτῳ πατριαρχικῶν ἐξάρχων, ὡς ἄλλοτε διὰ μακρῶν ἐξέθηκα[5], καὶ τοὺς ἰσολογισμοὺς λήψεων καὶ δόσεων ἐπεκύρου ἰδίᾳ χειρὶ ὁ κατὰ καιρὸν οἰκουμενικὸς πατριάρχης· ἦσαν ἄρα ἐν γνώσει τῆς Μ. Ἐκκλησίας τὰ διδόμενα, παρ' αὐτῆς εὐλογούμενα· τοῦτο δὲ μέχρι τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὅτε αἱ περιστάσεις ἀπέβαινον δυσχερέστεραι, ἡ δὲ οἰκονομικὴ κακοδαιμονία τῆς Ἀνατολῆς ἔδενεν, οὕτως εἰπεῖν, τὰς χεῖρας τῶν προϊσταμένων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν προκρίτων τοῦ γένους. Ἔγγραφον ἀχρονολόγητον μὲν ἐν ἰδιωτικῷ κώδηκι φερόμενον, ἀλλ' ἐκδεδομένον κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἀπολοφύρεται τὰς οἰκονομικὰς δυσπραγίας τῶν τότε χρόνων, ἀλλὰ δεικνύει τὸ μὲν τὴν προθυμίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἀρχῆς καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν πενήτων, τῶν ἀναπήρων, τῶν ἀσθενῶν καὶ τῶν ἐν φυλακαῖς μέριμναν, συστηματοποιεῖ δ' αὐτήν, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ἂν μὴ ἀπατῶμαι τὸ πρῶτόν ἐστιν ἔγγραφον τὸ τὴν

3. Δουκαγκίου ἔνθ. ἀνωτ. βλ. καὶ Συναξάριον τοῦ ὁσίου Ζωτικοῦ τοῦ Ὀρφανοτρόφου.

4. Ἴδε περὶ τῆς πυρκαϊᾶς ταύτης τὸ ἄρτι ἀρξάμενον ἐκδίδεσθαι βιβλίον μου «Ἐκκλησίαι τῶν ὀρθοδόξων ἐν Κωνσταντινουπόλει» σελ. 17.

5. Βλ. τὸ ἄρθρον μου: «Ἡ διαχείρισις τῶν ἐνοριακῶν λογαριασμῶν ὑπὸ ἱστορικὴν ἔποψιν» ἐν τόμῳ Η' τῆς *Ἐκκλησ. Ἀληθείας* σελ. 107—108, 115—116 καὶ 138—140.

τοιαύτην φροντίδα καὶ μέριμναν τῆς Ἐκκλησίας συντάττον. Λυπηρὸν ὅτι τοιοῦτον ἔγγραφον ἀπείργει με ὁ μικρὸς χῶρος τοῦ φύλλου ὅπως ἐκδώσω, ἂν δὲ ἐκδίδωνται τινὲς αὐτοῦ στίχοι, τοῦτο γίνεται πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως ἀπό τε τοῦ ἀχρονολογήτου τούτου ἐγγράφου καὶ ἑτέρου μετὰ μικρὸν ἐκδεδομένου συμπεράνωμεν τὴν ἐποχήν, καθ' ἣν ἐθεσμοθετήθησαν αἱ φιλάνθρωποι περὶ τῶν πενήτων καὶ τῶν ἀναπήρων διατάξεις. αἵτινες συνιστῶσιν εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν μεταγενεστέρων τὸν μεγαλοπρεπῆ σουλτάνον Χαμὴτ Α' καὶ τὸν αὐτῷ ταύτας ὑρηγησάμενον. Ἰδοὺ πῶς ἄρχεται τὸ ἔγγραφον: «Ὅτι μὲν ἐπαινετὸν ἐν τοῖς μάλιστα, καὶ μέγιστον τῇ κοινῇ ὠφελείᾳ τὸ βουλητὸν ἡμῖν πρόκειται, προϊοῦσιν ἔσται σαφέστερον· νῦν δὲ τοσοῦτον ἡμῖν προειρήσθω, ὅτι ὑπὲρ τῶν ὁμογενῶν πενήτων καὶ ἐνδεῶν τὸν ἀγῶνα ἐνεστησάμεθα τουτονί. Εἴθε μὲν οὖν ἀρκούντως εἶχε τὰ πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἐν εἱρκταῖς καὶ ὀσπηταλίοις καὶ ἄλλων δυστυχῶν καὶ ἀπόρων τεταγμένα, μηδ' ἐπέκειντο ἡμῖν, καὶ τῇ περὶ ἡμᾶς ἱερᾷ ἀδελφότητι τοσαῦται καὶ τηλικαῦται τῷ πλήθει τε καὶ μεγέθει φροντίδες περί τε τοῦ κοινοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ περὶ ἄλλων παμπόλλων ἐκκλησιαστικῶν ὑπουργιῶν, ἵν' εἴχομεν ἀμέμπτους ἑαυτοὺς ἐπιδείκνυσθαι καὶ ταῖς γε δυναταῖς ὑπὲρ τῶν ἐνδεῶν φροντίσιν· ἐπεὶ δὲ τὰ μὲν τῶν πενήτων διηνεκοῦς τυγχάνει τῆς φροντίδος χρῄζοντα, ἡμᾶς δὲ οὐδ' ὅσον ἐλάχιστον ἀνιᾶσι καὶ τῆς περὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελείας, διὰ ταῦτα ἵνα τά τε ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς ὡς οἷόν τε ἀφοσιωσώμεθα, καὶ ἅμα κἀκεῖνοι τῆς προσηκούσης τύχωσιν ἐπισκέψεως, γενναίαν γοῦν ταύτην καταβαλέσθαι προειλόμεθα τὴν φροντίδα, πειθηνίους ἡμᾶς αὐτοὺς παρεχόμενοι τῷ τε ἄρτι ὑπὲρ τῶν πενήτων ἐκδεδομένῳ βασιλικῷ ἐπιτάγματι, καὶ οἷς περ τοῦ Κυρίου ἡμῶν καθ' ἑκάστην ἐν Εὐαγγελίοις ἀκούομεν ὑπὲρ τῶν πεινώντων καὶ διψώντων καὶ τῶν ἄλλων δυστυχῶν καὶ ἀπόρων ἡμῖν ἐπιτάττοντος»[6]. Ἀπαιτεῖται λεπτομερὴς ἀνάλυσις τοῦ ἐγγράφου τούτου ἐνταῦθα εἰ καὶ διὰ τούτου τὸ Πατριαρχεῖον τίθησιν ὅρους, οὐχὶ ἀποκλειστικῶς ὑπὲρ τῶν πενήτων καὶ τῶν ἀναπήρων, ὑπὲρ ὧν καθοσιοῦται τὸ πρῶτον μέρος τῆς ἱστορικῆς ταύτης διατριβῆς.

Ἡ ἀπόρασις ἀναρέρεται ἐν τῷ ἐγγράφῳ ὡς γενομένη κοινῶς δῆλον οὖν ἐπὶ γενικῆς συνελεύσεως ἐξ ἀρχιερέων, Ἐπιτρόπων τοῦ Κοινοῦ καὶ τῶν πρωτομαγιστόρων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συντεχνιῶν, ἀντικείμενον δ' εἶχε, πρῶτον μὲν τὴν εὕρεσιν πόρων, ἐξασφαλιζόντων τὴν περίθαλψιν τῶν πενήτων καὶ τῶν ἀτυχῶν της κοινωνίας πλασμάτων, δεύτερον δὲ τὴν σύστασιν μονίμου καὶ διαρκοῦς ἐπιτροπῆς φροντιζούσης περὶ τούτου. Καὶ ἡ μὲν ἐκλογὴ τῶν ἐπιτρόπων, ὁρισθέντων εἰς ἑπτά, ἀνετέθη εἰς τὰς συντεχνίας γουναράδων, τραπεζιτῶν, ἀδαμαντοπωλῶν, ξυλεμπόρων, παντοπωλῶν, ἐμπόρων μεταξωτῶν ὑφασμάτων καὶ ραπτῶν, ὧν ἑκάστη συνερχομένη ἔδει 'να ἐκλέξῃ ἕνα, οὗτοι δὲ πάντες ἔπρεπε 'να εἰσπράττωσι τὰς ἐπὶ τούτῳ προσόδους. Πρόθυμος ὁ ἀνώτερος ἡμῶν κλῆρος εἰς θεραπείαν τῶν ἐθνικῶν ἀναγκῶν, πρόθυμον ὀρέγων χεῖρα τοῖς πάσχουσιν, ἐπέτρεψε μὲν 'να καθιερωθῶσι μηνιαῖαι συνδρομαὶ τῶν ἐν τῇ κυρίως Πόλει, τῷ Γαλατᾷ καὶ τῇ δυτικῇ ἀκτῇ τοῦ Βοσπόρου συντεχνιῶν, παρεχώρησε δὲ τοῖς ἐπιτρόποις «παραλαμβάνειν ὅσαπερ προσδιωρισμένα εἰσὶ διὰ πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν γραμμάτων παρὰ τῶν μετατιθεμένων ἢ νεοχειροτονουμένων ἀρχιερέων . . . . καὶ ὅσα προσγενήσεται ἀφ' οὗ περ μετ' οὐ πολὺ σὺν Θεῷ ἐκτελέσωμεν κοινοῦ τεσσαρακονταλειτούργου». Λαμπροὶ προμηθεῖς οἱ τοῦ Γένους ἄρχοντες, οἱ Ἐπίτροποι τοῦ Κοινοῦ, οἱ ἀρχιερεῖς τῆς Συνόδου ἐξεμεταλλεύοντο τοὺς πολλοὺς καὶ διαφόρους τοῦ Πατριαρχείου πόρους ὑπὲρ τῶν πασχόντων. Θαυμάζει τις τὴν ἐπίνοιαν, τὴν σύνεσιν, ἀλλὰ κυρίως τὴν αὐταπάρνησιν αὐτῶν καὶ τὸν ζῆλον. Ἰδού τι διατίθησιν ἔτι τὸ Πατριαρχεῖον ὑπὲρ τῶν πενήτων: «Ὅσα γὰρ ἂν μερίδια προεστώτων —λέγει τὸ ἔγγραφον—τῶν ἐκκλησιῶν Πόλεως, Γαλατᾶ καὶ Καταστένου, καὶ ἐφημεριῶν τοῦ ἡμετέρου πατριαρχικοῦ ναοῦ συμβῇ μεῖναι ἀδέσποτα καὶ μαχλούλια, ταῦτα πωλοῦντες πρὸς τοὺς ἀποδεικνυμένους νομίμως ἀξίους ἱερομονάχους τε καὶ πρεσβυτέρους, λήψονται παρ' ἐκείνου τὴν κατ' ἀξίαν ἑκάστης μερίδος τιμὴν εἰς τὴν κάσσαν ταύτην, πρὸς δὲ καὶ ἀπὸ τῶν περιουσιῶν τῶν πρὸς Κύριον ἐκδημούντων τὰ συνήθη ψυχομερίδια, παρρησίας, δηλαδή, καὶ προθέσεις, καὶ ὅσα ἄλλα κατὰ προαίρεσιν ἀναθήματα καὶ ἀφιερώματα· εἰ γὰρ τὰ ψυχομερίδια παραμεληθέντα ἤδη ἐκ διαλειμμάτων λαμβάνονται, ἀλλ' ἀρχαία ἡ τούτων λῆψις, καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἐπαρχίαις διαφυλάττεται· ἐπειδὰν δή καὶ ὁ ἤδη πορτάρης τοῦ ἡμετέρου πατριαρχικοῦ ναοῦ ἀξιωθῇ κυβερνήσεως, τότε ἔσται ἓν κοινόβιον τῆς πορταρίας, καὶ τὰ ῥηθέντα ἐσνάρια ἀποκαταστήσουσι πορτάρην οὐχὶ ἱερομόναχον, οὐδὲ ἱεροδιάκονον, ἢ κοσμικόν, ἀλλ' ἰδιώτην καὶ ἁπλοῦν καλόγηρον, καὶ οἷον μηδέποτε μετιέναι, μηδ' ἐφίεσθαι ἀρχιερατείας, παρασυνιστῶντες αὐτῷ καὶ δύο ἰδιώτας καλογήρους ὑποτακτικούς». Τὸ ταμεῖον τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης τῶν ἀναπήρων καὶ πενήτων ἐδέχετο κληροδοτήματα, ὡς καὶ προσφορὰς τῶν νεωστὶ χειροτονουμένων ἱεροδιακόνων καὶ ἱερέων τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, οἵτινες διὰ τῶν ἑπτὰ ἐπιτρόπων ἔδιδον τὰ ἐπὶ τῇ χειροτονίᾳ κανονικὰ τῆς Μ. Ἀρχιδιακονίας καὶ τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας, τῶν ἐπιτρόπων μὴ ἐχόντων δικαίωμα μήτε λαμβάνειν τὸ παρ' ἑκάστου τῶν ἐνοριακῶν πνευματικῶν διδόμενον τῷ Μ. Πρωτοσυγκέλλῳ ἐν φλωρίοις, μήτε μεσιτεύειν ὑπὲρ τῶν ἐπ' ἐγκλήμασί τισι τιμωρουμένων ὑπὸ τοῦ πατριάρχου

6. Τὸ γράμμα ἀναγινώσκεται ἐν ἰδιωτικῷ κώδηκι, γεγραμμένον μὲν ὑπὸ τοῦ Παΐσίου, ἄλλοτε ἐπισκόπου Σταγῶν, εἶτα δὲ μητροπολίτου Σηλυβρίας καὶ κατόπιν Φιλιππουπόλεως, ἀποκειμένῳ δὲ παρὰ τῷ διδάκτορι τὰ νομικὰ κ. Ἐλευθερίῳ Γρ. Ταπεινῷ.

προεστώτων, ἐφημερίων καὶ πνευματικῶν τῶν ἐνοριῶν· ἀνετέθη τοῖς ἑπτὰ τούτοις Ἐπιτρόποις ἡ καταγραφὴ τῆς περιουσίας τῶν ἀποθνησκόντων καλογήρων, «ἐκτὸς τοῦ πορτάρη καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν δύο ὑπηρετῶν», καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς χορηγία τῶν τοῦ πατριάρχου δικαιωμάτων, ἀφ' ὧν ὅ,τι ἐπερίσσευε κατετίθετο ἐν τῷ ταμείῳ τῶν ἐλεῶν. Τούτων οὕτως σοφῶς διαταχθέντων, ἀπηγορεύθη ἡ ἔκδοσις καὶ μεταξὺ τῶν χριστιανῶν περιῤῥοὰ τῶν ἐπὶ πτωχοῖς ἐκδιδομένων καταστίχων ἐλεῶν, τῶν κοινῶς λεγομένων ἀπανταχουσῶν[7], τοῦ μὲν ταμείου τούτου ὁρισθέντος 'να χορηγῇ τοῖς ἔχουσιν ἀνάγκην, ἐπιτραπέντων δὲ μόνον τῶν ἐπὶ βοηθείᾳ μοναστηρίων ἐκδιδομένων τοιούτων καταστίχων. Ἐπὶ τούτοις, εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν πατριαρχικῶν λειτουργιῶν προσετέθησαν δύο, κατὰ τὰ σάββατα τῶν ψυχῶν. τὸ πρὸ τῆς Πεντηκοστῆς, καὶ τὸ πρὸ τῆς Τυροφάγου «ἐπὶ κολύβοις τε καὶ ὑπὸ κηροδοσίαις ὀνομαστὶ ὑπὲρ τῶν εἰς τὴν κάσσαν ταύτην ἐλεούντων χριστιανῶν», ὧν ἐμνημόνευον οἱ ἱερεῖς τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ ἐν ταῖς λειτουργίαις τοῦ σαββάτου τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ.

Ταῦτα διετάχθησαν ὑπὲρ τῶν πενήτων ἐκκλησιαστικῇ καὶ ἐθνικῇ προνοίᾳ καὶ ὑπὲρ τῶν ἀναπήρων καὶ ὑπὲρ τῶν ἀσθενῶν καὶ τῶν ἐν φυλακαῖς ὄντων «ὅπως διαφυλαχθῇ (κατὰ τὸ πατριαρχικὸν ἔγγραφον) καὶ ἡ ἀρτίως ἐκδεδομένη ὑψηλὴ βασιλικὴ προσκυνητὴ πρόσταγή, καὶ μηδεὶς τοῦ λοιποῦ φανῇ προσαιτῶν μήτε ἐν ἐκκλησίαις, μήτε καθ' ὁδόν». Τέλος οἱ λογαριασμοὶ τῶν ἑπτὰ τούτων ἐπιτρόπων ἐδίδοντο κατ' ἔτος ἐν γενικῇ συνελεύσει τῶν ἑπτὰ συντεχνιῶν, ἃς ἐξεπροσώπουν, ὑπὸ τὴν προεδρείαν δύο ἀρχιερέων ἀποστελλομένων ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου.

Ἔντυπον ἐπὶ τούτου τοῦ θέματος πηγὴν οὐδεὶς δύναται 'να εὕρῃ πρὸ τοῦ 1820, ὅτι εἰδικεύεται καὶ μονιμοποιεῖται ἡ ἐκκλησιαστικὴ μέριμνα ὑπὲρ τῶν πτωχῶν, ὥστε κατὰ συμπερασμὸν δύναταί τις 'να γράψῃ καὶ περὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἐλήφθη ἡ φιλάνθρωπος αὕτη τοῦ γένους ἀπόφασις. Ἔγγραφον ἐκδεδομένον ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Καλλινίκου Ε' τοῦ ἀπὸ Νικαίας τὸν μάϊον τοῦ 1805 μαρτυρεῖ ὅτι ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Γερασίμου Γ' τοῦ ἀπὸ Δέρκων, καὶ δέκα ἔτη πρὸ τοῦ Καλλινίκου, ὡς αὐτὸς οὗτος λέγει, ἤτοι κατὰ τὸ 1795, ὁ σουλτάνος Χαμὴτ ὁ Α' ἐξέδωκεν ὑψηλὸν ὁρισμὸν διαττάτων ὅπως τῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπαιτούντων οἱ μὲν ὑγιαίνοντες κατὰ τὸ σῶμα, καὶ ἀκέραιοι, καθάπερ κηρῆνες ἀργοὶ καὶ λωβητῆρες ἐκδιωχθῶσιν ἐκ τῆς πρωτευούσης, οἱ δὲ ἀνάπηροι καὶ ὅλως εἰς ἐργασίαν ἀνεπιτήδειοι ἐγκλεισθῶσιν εἰς τὰ νοσοκομεῖα τοῦ Σταυροδρομίου, τοῦ Γαλατᾶ καὶ τοῦ ἔξω τῶν Ἑπτὰ-πύργων. Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου εὑρίσκω ἐν σελ. 46 τοῦ κώδηκος τῆς ἐν Μεγάλῳ Ρεύματι ἐκκλησίας τῶν Ταξιαρχῶν περίεργον καταγραφὴν τῶν ἐπισήμων ἑορτῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ, καθ' ἃς ἔδει 'να περιέρχηται ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ ὑπὲρ τῶν νοσοκομείων καὶ τῶν ἐν φυλακαῖς δίσκος, καὶ ἡ καταγραφὴ αὕτη φέρει χρονολογίαν 23 μαρτίου 1794. Συμπεραίνω λοιπὸν ὅτι μεταξὺ τῆς 3 καὶ τῆς 23 μαρτίου τοῦ ἔτους τούτου ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Γερασίμου ἀπελύθη τὸ γράμμα, ἐξ οὗ τεμάχια μεταγράψας ἐξέδωκα ἄνω.

Καὶ ἐν τούτοις ἄγνωστόν ἐστί μοι εἴπερ διένεμεν ἐλεημοσύνην εἰς ἐνδεεῖς καὶ τὸ ἐθνικὸν ταμεῖον ἢ τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης συσταθείσης, ἐπαύσατο τὸ ταμεῖον τοῦ Πατριαρχείου χορηγοῦν εἰς πένητας, διότι τὸ ἀρχαιότερον σημείωμα τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τοῦ ταμείου τούτου μόλις ἀνατρέχει εἰς τὸ ἔτος 1777 καὶ ἐν αὐτῷ σημειοῦται ὅτι τῷ μὲν οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ ἐδίδετο ποσόν τι κατὰ τὸ Πάσχα διακοσίων πεντήκοντα μέχρι τριακοσίων γροσίων (900 περίπου σημερινῶν φράγκων) ὅπως διανεμηθῶσι τοῖς πτωχοῖς, τὸ δὲ ταμεῖον αὐτὸ κατὰ τὸ Πάσχα διένεμεν ἐλέη «διὰ χειρὸς τοῦ πρωτοσυγκέλλου κάτω εἰς τὴν αὐλὴν κατὰ τὴν συνήθειαν», πλὴν τῶν κατὰ διαφόρους καιροὺς τοῦ ἔτους διδομένων εἰς οἰκογενείας ἀπόρους καὶ πρὸς ἀποκατάστασιν ὀρφανῶν κορασίων. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος τί μὲν εἰσέπραττε, τί δ' ἐξώδευε τὸ τοῦ Πατριαρχείου ταμεῖον ἔστι μοι ἄγνωστον.

Τῷ 1819 συνεστήθη ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Κιβώτιον Ἐλέους καὶ Ἐπιτροπὴ διαρκής, ἔργον ἔχουσα τὴν διανομὴν βοηθημάτων χρηματικῶν εἰς τοὺς πένητας. Τεκμήριον ἔντυπον τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς ἔχομεν τὴν ἐγκύκλιον, ἣν οἱ ἔφοροι τοῦ πατριαρχικοῦ τυπογραφείου ἐξέδωκαν τῷ 1820 ἐξ αὐτοῦ τοῦ τυπογραφείου, ἐπιγραφομένην μὲν «Τοῖς ἁπανταχοῦ εὑρισκομένοις ὁμογενέσιν ὅσοι τῆς τοῦ Γένους δόξης καὶ ὠφελείας ζηλωταὶ τυγχάνουσιν», ἐκτεινομένης δὲ εἰς 24 περίπου σελίδας, μεθ' ἃς τετρασέλιδον παρασυνῆψε προσθήκην ὁ τοῦ τυπογραφείου ἐπόπτης ἱερομόναχος Ἠλαρίων Σιναΐτης ὁ Κρής. Μετὰ δικαίας ὑπερηφανείας ὁ μακαρίτης Ἠλαρίων καυχᾶται διά τε τὴν σύστασιν τοῦ τυπογραφείου, τὴν ἵδρυσιν καὶ διατήρησιν σχολείων, τὴν ἐπισκευὴν καὶ αὔξησιν τῶν Νοσοκομείων καὶ τὴν σύστασιν τοῦ Κιβωτίου τοῦ Ἐλέους. Ἰδοὺ τί γράφει ἐν ὑποσημειώσει τῶν σελίδων 25 — 27: «Τὸ ῥηθὲν κιβώτιον συνέστη πρὸ ἑνὸς ἤδη χρόνου συντόνῳ προστασίᾳ τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν δεσπότου, τῶν ὑψηλῶν αὐθεντῶν, καὶ τοῦ ἐκλαμπροτάτου καὶ περιβλέπτου ἠγεμονίδου καὶ μεγάλου διερμηνέως. Ἐναπετέθη δὲ εἰς ἓν τῶν ἐντὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως λιθοκτίστων οἰκητηρίων, καὶ ἐγένετο ἱκανὴ συνεισφορὰ τῶν τε ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν καὶ λοιπῶν συστημάτων, τόσον τῶν ἐνταῦθα, ὅσον καὶ τῶν πολλαχοῦ ὁμογενῶν. Ἔφοροι δὲ καὶ γενικοὶ προστάται

7. Ἡ ἀρχαιοτέρα τειαύτη «ἀπανταχοῦσα» διὰ τὴν ἱστορίαν τῶν κάτω χρόνων εὕρηται, ἂν μὴ ἀπατῶμαι, ἐν σελ. 552 τῆς Turcogræcia συνιστῶσα τῷ 1554 Στέφανόν τινα ἐκ Καισαρείας, περιελθόντα καὶ αὐτὴν τὴν Γερμανίαν ἐπὶ συλλογῇ λύτρων ὑπὲρ τῶν τέκνων αὐτοῦ.

αὐτοῦ εἶναι ἡ παναγιότης του καὶ ἡ ἐκλαμπρότης του· ὑρ' ὧν ἐκλεχθέντες ἀπὸ τῶν διαφόρων ταγμάτων ἄνδρες ὑποληπτικοὶ καὶ φιλόκαλοι, διωρίσθησαν ἐπίτροποι αὐτοῦ· ἐκ μὲν τῶν ἀρχιερέων ὁ πανιερώτατος ἅγιος Κυζίκου κὺρ Κωνστάντιος· ἐκ δὲ τῶν πολιτικῶν ὁ εὐγενέστατος ἄρχων μέγας ποστέλνικος κ. Γρηγόριος Μάνος, ἐκ δὲ τῶν ἐμπόρων καὶ ἄλλων συστημάτων οἱ τιμιώτατοι κύριοι Χατζῆ Χάνας Φάχρης, Χατζῆ Ἀνέστης, Χατζῆ Πανανός, μισὲρ Θεοδόσιος, Χριστόδουλος Μαυρουδῆς, Χοντζὰ Λαμπίκης, Εὐστράτιος Σεβαστόπουλος, Μανουὴλ Δανέζης, Γεώργιος Σαματᾶς, Δημήτριος Σχηνᾶς καὶ Παλάσης Ἀσημάκης· καὶ ἐκ τούτων οἱ κύριοι Εὐστράτιος Σεβαστόπουλος καὶ Γεώργιος Σαματᾶς εἶναι κλειδοῦχοι τοῦ κιβωτίου. Εἰς αὐτοὺς ἐνεχειρίσθη πᾶσα ἡ καταβληθεῖσα ποσότης, καὶ ἐγχειρίζεται σχεδὸν καθ' ἡμέραν ἡ γινομένη τῶν φιλογενῶν συνδρομή, αὐτοὶ δὲ παραλαμβάνουσι τὰ συναγόμενα χρήματα καὶ τὰ τοκίζουσιν εἰς μέρη ἀσφαλῆ, καὶ ἐλθούσης τῆς διορίας συνάγουσι τοὺς τόκους, ὁμοίως καὶ τὰ λοιπὰ κανονικὰ εἰσοδήματα, καὶ τὰ ἐναποταμιεύουσιν εἰς τὸ κιβώτιον. Καὶ πρὸ τῶν ἑορτῶν, δηλαδὴ τῶν Χριστουγέννων, τοῦ Πάσχα, τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ τῆς Παναγίας γίνεται ἀκριβὴς ἐξέτασις ὅλων τῶν χρείαν ἐχόντων, καὶ καταγράφονται τὰ ὀνόματά των, καὶ περιστατικώτερον ἡ ἀνάγκη ἑκάστου. Αἱ τοιαῦται καταγραφαὶ ἐμφανίζονται εἰς τοὺς ἐφόρους, καὶ ἐπιβεβαιοῦνται παρ' αὐτῶν· ἔπειτα δίδονται εἰς τοὺς ἐπιτρόπους, οἵτινες συνελθόντες διανέμουσι τὰ ἐλέη κατὰ τὰς γενομένας καταγραφάς. Ἂν δὲ μεταξὺ τοῦ χρόνου συμβῇ ἄλλη ἀνάγκη, ἢ παρθένων ἀναγκουμένων ὑπὸ πενίας νὰ παρεκτραπῶσιν, ἢ ἄλλων τινῶν ὑπ' ἄλλων περιστάσεων κινδυνευόντων, ἀναγγέλλονται ταῦτα τοῖς ἐφόροις, καὶ γενομένης τῆς ἀναγκαίας ἐξετάσεως προμηθεύονται τὰ ἀναγκαῖα καὶ ἀπαλλάττονται οἱ πάσχοντες».

(ἕπεται συνέχεια)

ΜΑΝΟΥΗΛ ΙΩ. ΓΕΔΕΩΝ

ΑΓΓΕΛΙΑ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ἐκκλησιαστικὴ Ῥητορικὴ ὑπὸ Φιλίππου Π. Παπαδοπούλου, καθηγητοῦ τῆς θεολογίας ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Θεολογικῇ Σχολῇ. Ἀθεὶ τοῦ Αὐτοκρ. Ὑπουργείου τῆς παιδείας.—Ἀναγγείλαντες τὸ χρήσιμον τοῦτο βιβλίον ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. 5 φύλλῳ τῆς *Ἐκκλησ. Ἀληθείας*, οὐδὲν ἔχομεν νὰ προσθῶμεν σήμερον. Ὁ διεξερχόμενος αὐτὸ βλέπει ὅτι ὁ κ. Φ. Π. Παπαδόπουλος δίδωσιν εἰς τοὺς σπουδαστὰς τῶν θεολογικῶν σχολῶν καὶ τοὺς τοῦ θείου λόγου κήρυκας εὔχρηστον ἐν ταῖς σπουδαῖς αὐτῶν βοήθημα, καὶ τὰ ὑποδείγματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ῥητορείας ῥέρει κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ βιβλίων ἱεροκηρύκων τῶν κάτω χρόνων, βιβλίων, ὧν ἡ τοὐλάχιστον τῶν κυριωτέρων οὐδεμία βιβλιοθήκη ἱεροσπουδαστοῦ καὶ κήρυκος στερεῖται. Οὔτε ἐπιλανθάνεται τῆς εἰς ἐγχειρίδια ὁμοίας ὕλης παραπομπῆς, οἷα λ. χ. Ἰωάσαφ Κορνηλίου, Μακαρίου Πατμίου, Νεοφύτου Βάμβα, Κομητᾶ καί τινων ἄλλων, οὓς εἶχεν ὑπ' ὄψιν, ὡς ἐν τῷ προλόγῳ λέγει.

— Ἀνέγνωμεν φυλλάδιον ἐκ 16 σελίδων, οὗ συγγραφεύς ἐστιν ὁ πανιερ. ἀρχιεπίσκοπος Κερκύρας κ. Εὐστάθιος Βουλισμᾶς· τὸ φυλλάδιον ἐπιγράφεται **Κωνσταντῖνος ὁ Βουλγαρίας καὶ Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ Νικαίας μητροπολῖται Κερκύρας κατὰ τὴν ΙΒ΄ ἑκατονταετηρίδα.** Ὁ φιλόπονος ἱεράρχης, ζητεῖ νὰ ὁρίσῃ τὰ πρόσωπα, εἰς ἃ ἐπὶ ἑπτὰ ὅλους αἰῶνας ἀσάρεκά τις τοῦ ἱστορικοῦ Ἰωάννου Κιννάμου ἢ σφάλμα τῶν ἀντιγραφέων ἐπήνεγκε σύγχυσιν· οὕτω δέ, μετὰ τὴν ἀναγραφὴν τῶν πηγῶν, αἷς χρῆται, καὶ ὧν πρωτίστην τίθησι τὴν ὑπὸ Μ. Ι. Γεδεὼν ἐν τῇ *Ἐκκλησ. Ἀληθείᾳ* (τόμ. Δ΄ σελ. 452 κ. ἑξ. καὶ Ε΄, 74 καὶ 92), ἐκθοῦσαν «ἔκθεσιν περὶ τῆς ἑρμηνείας τοῦ ῥητοῦ «ὁ Πατήρ μου μείζων μού ἐστι», συμπεραίνει ὅτι ὁ κατὰ τὸ 1166 μητροπολίτης Κερκύρας Ἰωάννης, ὃν ἀναφέρει ὁ χρονογράφος Κιννάμος, οὐχ ὑπῆρξε τότε, καὶ ὅτι ὁ μικρὸν μετὰ τὰ μέσα τοῦ ΙΒ΄ αἰῶνος μητροπολίτης Κερκύρας ὠνομάζετο Κωνσταντῖνος ὁ Βουλγαρίας, σχὼν διάδοχον ἕτερον Κωνσταντῖνον, ὀνομαζόμενον Κωνσταντῖνον τοῦ Νικαίας. Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ πανιερ. ἀρχιεπισκόπου Κερκύρας ἐστὶν ἐφάμιλλον ταῖς προεκδεδομένοις αὐτοῦ διατριβαῖς.

— Ἐξεδόθη ἐν ἰδίῳ φυλλαδίῳ ὁ **Εἰσιτήριος εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Φιλοσοφίας λόγος** τοῦ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ ὑφηγητοῦ τοῦ μαθήματος τούτου κ. Μαργαρίτου Εὐαγγελίδου, γνωστοῦ γενομένου διὰ προηγουμένων διατριβῶν αὐτοῦ ἀξιοσπουδάστων, οἷαι ἡ *Ἱστορία τῆς θεωρίας τῆς γνώσεως*, ἡ *Περὶ τῶν πηγῶν τοῦ Νεμεσίου* καὶ τὰ *Φιλοσοφικὰ μελετήματα*, τυχόντα πάντα τῶν ἐπαινετικῶν κρίσεων τοῦ παρ' ἡμῖν ἐπιστημονικοῦ κόσμου καὶ τοῦ τῆς Ἑσπερίας. Τὰς κρίσεις ταύτας ἀναδημοσιεύει ὁ κ. Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης ἐν τῷ λόγῳ αὐτοῦ, ὅστις ἄξιός ἐστι νὰ τύχῃ τῆς προσοχῆς τῶν ἐπαϊόντων. Ὁ κ. Εὐαγγελίδης ὑπάρχει παίδευμα τῆς καθ' ἡμᾶς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, ὑπισχνεῖται δὲ καρποφόρον ἐνασχόλησιν καὶ σταδιοδρομίαν εὐδόκιμον ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ταύτῃ, ἥτις μετὰ τὸν Φίλιππον Ἰωάννου, μετὰ τὸν Περικλῆ Γρηγοριάδην, μετὰ τὸν Βρέϊλαν Ἀρμένην, ἀνάγκην ἔχει δοκίμων ἀγωνιστῶν.

— Ἐξεδόθη, συγγραφέν, ἐπὶ τῇ βάσει τοιούτου εἴδους συγγραμμάτων, ὑπὸ τοῦ διδάκτορος τῆς Θεολογίας καὶ τῶν ὡραίων τεχνῶν κ. Γ. Κωνσταντίνου **Λεξικὸν τῶν Ἁγίων Γραφῶν.** Τόμος ἐκ 1200 περίπου σελίδων εἰς 8ον, μετὰ 12 γεωγραφικῶν μικρῶν χαρτῶν καὶ 300 εἰκόνων ἐν τῷ κειμένῳ, πωλεῖται δεδεμένος ἀντὶ γρ. ἀργυρῶν 40 ἐν τῷ βιβλιοδετείῳ Κ. Γεράρδου.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗΝ

ΕΤΟΣ Η'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 22 ΙΟΥΝΙΟΥ 1888 ΑΡΙΘ. 32.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἡρακλείας Γερμανός (πρόεδρος)
Ἀρχιμανδ. Γρ. Παλαμᾶς
Γεράσ. Σ. Δώριζας
Ἀρχιγρ. Ἱ. Συνόδ. Κωνστ. Ἀλεξανδρίδης (ταμίας)
Ἰωάν. Δ. Τανταλίδης (γραμματεύς).

Ἀρχισυντάκτης Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 25
ἐξαμηνιαία τὰ ἥμίση.

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται
Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Νοεμβρίου καὶ τὴν 1 Μαΐου.

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Ἡρακλείας κ. Γερμανῷ Προέδρῳ τῆς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς· Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».— Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου Ἱερολ. κ. Κωνσταντίνου Ἀλεξανδρίδου (ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου).

Περιεχόμενα

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά—Πρᾶξις τῆς βαθμολογήσεως τῶν τελειοφοίτων τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, σχολικοῦ ἔτους 1887 -1888—Ἔκθεσις τῆς Ἐφορίας τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰωακειμείου Παρθεναγωγείου—Φιλάνθρωποι διατάξεις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν κάτω χρόνων· μέρος Α΄ καὶ Β΄ (ὑπὸ Μ. Ι. Γεδεών)—Ἀγγελία βιβλίων.

Παράρτημα—Κανονικαὶ διατάξεις τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως (σελ. 249 -256).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Τῇ κυριακῇ (19 μεσοῦντος) ἐγένετο ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ἡ χειροτονία τοῦ νέου μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως πανιερ. κ. Κοσμᾶ ὑπὸ τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Χαλκηδόνος, Δέρκων, Νικοπόλεως, Σερρῶν, Ἀγκύρας καὶ Βιζύης.

— Τῇ παρελθούσῃ παρασκευῇ (17) συνελθόντων ἐν τοῖς Πατριαρχείοις εἰς κοινὴν συνεδρίασιν τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου περὶ σπουδαίου ζητήματος, ἐγένετο σκέψις περὶ ἀνασυστάσεως τῆς εὐδοκίμως ἀπὸ τοῦ 1872—1878 λειτουργησάσης Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀνετέθη δὲ τοῖς ἐξοχ. Γ. Καζανόβᾳ ἐφένδῃ καὶ Ν. Ψυχάρῃ βέῃ ὅπως ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου συσκεψάμενοι περὶ τούτου ἀνακοινώσωνται ἐν προσεχεῖ τῶν δύο Σωμάτων συνεδριάσει τὸ συμπέρασμα τῶν σκέψεων αὐτῶν.

— Μέλη τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου διωρίσθησαν ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. ὁ αἰδεσιμ. Οἰκονόμος πρεσβύτερος Ἰωάννης, προεστὼς Τζιβαλίου, ἀρχαῖος τελειόφοιτος τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογ. Σχολῆς καὶ ὁ ἱερολ. γραμματεὺς τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου ἱεροδ. κ. Γεράσιμος Μ. Τανταλίδης.

— Μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς διώρισεν ἡ Α. Θ. Π. τὸν πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτην κ. Γερμανὸν Θεοτοκᾶν, προϊστάμενον τοῦ ἐν Γαλατᾷ ναοῦ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου.

— Ἡγούμενος τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Δρυϊνουπόλεως σταυροπηγιακῆς μονῆς Κάμενας, ἀντὶ τοῦ μὴ δεξαμένου τὸν διορισμὸν ὁσιωτ. κ. Φιλήμονος, διωρίσθη συνοδικῶς προτάσει τῆς ἐφορίας τῆς Κεντρ. Ἱερατικῆς Σχολῆς, ὁ πανοσιολ. ἱερομόναχος κ. Γεράσιμος, ἄλλοτε ἐφημέριος τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ.

—Τῇ προχθὲς δευτέρᾳ ἐξεδόθη ὑπὸ τῆς διευθύνσεως τῆς Πατριαρχ. Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς τὸ πρακτικὸν τῆς βαθμολογήσεως τῶν τελειοφοίτων τοῦ ἔτους 1887—1888. Ἐκ τῶν 59 φοιτησάντων εἰς τὴν Η΄ τάξιν προσῆλθον 55 μόνον εἰς τὰς ἀπολυτηρίους ἐξετάσεις, κριθέντες ἄξιοι πτυχίου. Τούτων ἠξιώθησαν 17 μὲν τοῦ βαθμοῦ *ἄριστα*, 26 δὲ τοῦ *πάνυ καλῶς* καὶ 12 τοῦ *καλῶς*. Τὸ πρακτικὸν ὁ ἀναγνώστης βλέπει κατωτέρω.

— Τῇ κυριακῇ μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐγένετο ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἡ τελετὴ τῆς ἐπιδόσεως τῶν πτυχίων τοῦ Ἐθν. Ἰωακειμείου Παρθεναγωγείου καὶ ἡ λογοδοσία τῆς ἐφορίας, παρισταμένων τῶν σεβασμ. συνοδικῶν τε καὶ μὴ μητροπολιτῶν Δέρκων, Νικοπόλεως, Σερρῶν, Ἀγκύρας, Καστορίας καὶ πρώην Ἐρσεκίου, τῆς ἐφορίας τοῦ ἐκπαιδευτηρίου τούτου καὶ πλείστου ἀκροατηρίου. Μετὰ τὸν λόγον τῆς διευθυντρίας ἐλλογίμου κ. Χρυσούλας Στ. Ἰωαννίδου διενεμήθησαν εἰς τὰς ἀπολυομένας ἑνδεκα τελειοφοίτους τὰ πτυχία διὰ χειρὸς τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, πατρικῶς αὐτὰς εὐλογοῦντος καὶ πολυτίμους ὑποθήκας χρησίμους ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν παρεχομένου· τούτων 6

ἔτυχον τοῦ βαθμοῦ *ἄριστα*, 5 δὲ τοῦ *πάνυ καλῶς*. Εἶτα ὁ ἐκ τῶν ἐφόρων ταμίας κ. Συμεὼν Παπαδάκης ἀνέγνω τὴν ἐφοριακὴν λογοδοσίαν, ἣν ἐκδίδομεν κατωτέρω. Ἡ Α. Θ. Π. προσεκάλεσε μετὰ τὴν λῆξιν τῆς ἑορτῆς ταύτης τῶν γραμμάτων ἐν τοῖς Πατριαρχείοις εἰς γεῦμα τὴν ἐφορίαν καὶ τὴν διευθύντριαν τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰωακειμείου Παρθεναγωγείου, τὸ ἕκτον αἰσίως ἔτος ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ συμπληρώσαντος.

— Τῇ κυριακῇ, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἐγένετο ἡ τελετὴ τῆς ἐπιδόσεως τῶν πτυχίων εἰς τὰς ἀπολυομένας μαθητρίας τοῦ *Ζαππείου* Παρθεναγωγείου, παρόντων τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Χαλκηδόνος, Δέρκων, Νικοπόλεως, Σερρῶν, Καστορίας, Βοδενῶν, Σισανίου καὶ πρώην Ἐρσεκίου, τοῦ ἐξοχ. Μ. λογοθέτου Σταυράκη βέη Ἀριστάρχου, μελῶν τινων τοῦ Δ. Ἐθνικοῦ Μ. Συμβουλίου, τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου Εἰρηνουπόλεως κ. Φωτίου καὶ πλήθους πολλοῦ. Ἀπεφοίτησαν συντελέσασαι τὴν ἀκρόασιν τῶν γυμνασιακῶν μαθημάτων 13, ἔλαβον δὲ καὶ πτυχίον παρθεναγωγοῦ 23, νηπιαγωγοῦ δὲ 14, εἰς ἃς ἐπιδοῦσα ἡ Α. Θ. Π. τὰ ἐνδεικτικὰ τῶν σπουδῶν αὐτῶν καὶ τὰ πτυχία πατρικὰς ἀπέτεινεν ὑποθήκας. Διευθύντρια τοῦ *Ζαππείου* ἀπὸ τοῦ ἀρξομένου σχολικοῦ ἔτους 1888—1889 ἔσται ἡ τέως ὑποδιευθύντρια κ. Εὐθαλία Ἀδάμ.

— Κατὰ τὴν τῇ κυριακῇ γενομένην ἐπίδοσιν τῶν ἀπολυτηρίων καὶ τῶν ἐνδεικτικῶν τοῦ Παρθεναγωγείου *Παλλάδος* ἐξεπροσώπει τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην ὁ ἐκ τῶν συνοδικῶν σεβασμ. μητροπολίτης Σισανίου κ. Ἀθανάσιος, πρόεδρος τῆς ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Κεντρ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, προσφωνήσας τὰ δέοντα. Τὸ ἐν λόγῳ Παρθεναγωγεῖον κλείει τὸ δέκατον τέταρτον ἀπὸ τῆς συστάσεως ἔτος ἀπολύει δ' ἐφέτω 16 τελειοφοίτους.

— Τῇ κυριακῇ, κατὰ τὴν ἀπονομὴν τῶν πτυχίων τῶν τελειοφοίτων τοῦ ἐν Σταυροδρομίῳ Ἑλλην. Λυκείου τοῦ κ. Χρ. Χατζῆ Χρήστου προήδρευσεν ὁ θεοφ. ἐπίσκοπος Εἰρηνουπόλεως κ. Φώτιος. Οἱ κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος διδαχθέντες ἐν τῷ ἐκπαιδευτηρίῳ τούτῳ ἦσαν 267, ὧν 80 τρόφιμοι, 40 ἡμιτρόφιμοι καὶ 147 ἐξωτερικοί. Δωρεὰν ἐχορήγησε τὸ ἐκπαιδευτήριον τὴν διδασκαλίαν εἰς 30 ἀπόρους. Ὁ ἀριθμὸς τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων ἀνῆλθεν ἑφέτως εἰς 37, ἀπεφοίτησαν δὲ 22.

— Τῇ κυριακῇ κατὰ τὰς ἐνάρξεις τῶν προφορικῶν ἐξετάσεων τοῦ ἐν Σταυροδρομίῳ ἰδιωτικοῦ ἐκπαιδευτηρίου Ἰ. Βασματζίδου παρέστη ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας ὁ ἱερολογ. δευτερεύων τῆς Α. Θ. Π. καὶ γραμματεὺς τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς κ. Ἰωακεὶμ Α. Σγουρός. Τὸ ἐκπαιδευτήριον τοῦτο, διανύον ἐνδέκατον ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτοῦ ἔτος, διαιρεῖται εἰς ἕνδεκα τάξεις, ὧν διὰ τὸ λῆξαν ἔτος 4 δημοτικοῦ, 3 σχολαρχείου καὶ 3 γυμνασίου, μὴ ὑπαρχούσης τάξεως τελειοφοίτων. Ἐφοίτησαν ἐν αὐτῷ τρόφιμοι μὲν 45, ἐξωτερικοὶ δὲ 125.

— Ἐνεκρίθη συνοδικῶς ν' ἀποσταλῶσιν ἐπιστολαὶ προτρεπόμεναι τοὺς ἀνὰ τὰς ἐπαρχίας πανιερ. ἀρχιερεῖς ὅπως ἐπισπεύσωσι τὴν εἴσπραξιν τῆς παρ' ἑκάστου τῶν ἱερέων τοῦ κλίματος τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου ὀφειλομένων 5 γροσίων εἰς τὴν Κεντρ. Ἱερατικὴν Σχολήν, ὁρισθέντων πέρυσιν. Ἐπειδὴ ὁ πόρος οὗτός ἐστιν ὁ κυριώτερος πρὸς συντήρησιν τῆς Σχολῆς ταύτης, πιστεύομεν ὅτι ὁ ἱερὸς κλῆρος θέλει σπεύσει νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν κυριαρχικὴν ταύτην ὑπόμνησιν.

— Τῇ κυριακῇ ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἠκροάσατο τῆς θείας λειτουργίας ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῶν Σιναϊτῶν.

— Προχθὲς δευτέρᾳ κατῆλθον εἰς Φανάριον πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἡ Α. Ἐξ. ὁ παρὰ τῇ Ὑ. Πύλῃ πρεσβευτὴς τῆς Σερβίας κ. Στ. Νοβάκοβιτς καὶ ὁ ἄρτι ἐξ Ἀθηνῶν ἀφικόμενος ὁμογενὴς τραπεζίτης καὶ βουλευτὴς Ἄρτης κ. Κ. Καραπᾶνος.

— Τῇ παρασκευῇ, μετὰ ἑπταήμερον ἐν τῇ πόλει ἡμῶν διαμονήν, ἀνεχώρησεν εἰς Ἀθήνας ὁ πανιερ. ἀρχιεπίσκοπος Ζακύνθου κ. Διονύσιος Λάτας.

— Ἐπανῆλθεν ἐκ Μαρωνείας τῇ κυριακῇ ὁ πανιερ. μητροπολίτης Τραπεζοῦντος κ. Φιλάρετος.

Ρωσσικὴ Ἐκκλησία.— Ἐν Ροστοβίῳ τῇ 29 ἀπριλίου ἐ. ἔ. ἐξελέγη καὶ τῇ 1 μαΐου ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος Οὐγλίτσκης, βικάριος τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως Γιαροσλάβης, ὁ πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτης Ἀμφιλόχιος, τοποτηρητὴς τοῦ ἐν Μόσχᾳ Μοναστηρίου Δανιήλωφ. Ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Ἀμφιλόχιος, ἑβδομηκοντούτης τὴν ἡλικίαν, ἐξακολουθεῖ συγγράφων ἔτι καὶ ἐκδιδοὺς ἐκδόσεις πολυτελεῖς καὶ λόγου ἀξίας, ὧν τινας ἐδωρήσατο πρὸ πενταετίας εἰς τὴν Πατριαρχικὴν βιβλιοθήκην, ἀναφερομένας εἰς τὴν ἱερὰν τελετουργικὴν καὶ τὴν διόρθωσιν τῶν ἐν Ρωσσίᾳ ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων.

ΠΡΑΞΙΣ ΤΗΣ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΕΩΣ

ΤΩΝ ΤΕΛΕΙΟΔΙΔΑΚΤΩΝ ΤΗΣ Μ. ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 1887 -1888

Τῇ κ' Ἰουνίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ὀγδοηκοστοῦ ὀγδόου σωτηρίου ἔτους ὁ σχολάρχης μετὰ τοῦ γραμματέως τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, λαβόντες ὑπ' ὄψιν τὰς ἐν τῇ γενικῇ δοκιμασίᾳ ἀπαντήσεις τῶν γραπτῶν καὶ προφορικῶν ἐξετάσεων τῆς ἀπολυομένης τάξεως, ἀριθμούσης τὸ ὅλον πεντήκοντα καὶ ἐννέα φοιτητάς, ὧν οἱ πεντήκοντα πέντε παρέστησαν, κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ καθηγητικοῦ συλλόγου ἐπιδοθείσας ἑνὶ ἑκάστῳ αὐτῶν βαθμολογήσεις, καὶ ὑπολογισάμενοι κατὰ λόγον τῆς εἰδικῆς τῶν μαθημάτων ἀξίας καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς προόδου, τὸν δίκαιον ἑκάστῳ βαθμὸν ἀπένειμαν. Ἅπαντες δὲ ἐκρίθησαν ἄξιοι τοῦ νενομισμένου πτυχίου λαβόντες :

Τὸν μὲν βαθμὸν ΑΡΙΣΤΑ 17, ἤτοι *Κοσμᾶς Ξανθόπουλος—Φραγκίσκος Μεζίκης—Ἰωάννης Γρυπάρης—Γεώργιος Λαγουδάκης—Μιχαὴλ Λιαδόπουλος—*

Ἰωάννης Πολίτης—Θαλῆς Σπαθάρης—Ἀβραὰμ Φιλιππίδης—Ἀλέξανδρος Ἀδοσίδης—Γεώργιος Ἀρβανιτάκης—Δημοσθένης Ροῦσσος—Πασχάλης Πασχαλίδης — Γεώργιος Μποσταρτζόγλους — Ἀντώνιος Πρωτοπαπᾶς — Ἀντώνιος Ἀρτεμιάδης — Θεόδωρος Ἰωάννου — Ἐμμανουὴλ Κωνσταντινίδης.

Τὸν δὲ βαθμὸν ΠΑΝΥ ΚΑΛΩΣ 26, ἤτοι *Πέτρος Παπαδόπουλος—Ἰωάννης Ἀναστασίου — Κωνσταντῖνος Χριστοδουλίδης—Βασίλειος Πατσέλης—Κωνσταντῖνος Σαββιδόπουλος—Παντελῆς Βασιλείου—Σταμάτιος Ἐμμανουηλίδης—Πολυχρόνιος Λογοθετίδης — Μιχαὴλ Βασιλείου — Στέφανος Κουντουρόπουλος—Σπυρίδων Πιτσατέλης—Φώτιος Πασχαλίδης—Κωνσταντῖνος Γιάνναρος—Στράβων Σπαθάρης—Νικόλαος Πέτρογλους—Θεόδωρος Θεοδωρίδης—Δημήτριος Ἀντωνιάδης—Ἀριστοτέλης Χερουβιμίδης—Ἀναστάσιος Χρυσοστομίδης — Νικόλαος Βαφείδης—Ἰουδιανὸς Λαυρακᾶς—Δημήτριος Εὐγενίδης—Ἠλίας Χατζηπέτρου—Νικόλαος Τριανταφυλλίδης—Νικόλαος Καπλάνογλους — Λεονάρδος Καλογηρᾶς.*

Τὸν δὲ βαθμὸν ΚΑΛΩΣ 12, ἤτοι *Ἀντώνιος Ζαχόπουλος—Ἀντώνιος Παπαδόπουλος—Γεώργιος Θ. Γεωργιάδης—Γεώργιος Ἀσταρτζιὲφ—Καλογιάννης Κομηνὸς — Κωνσταντῖνος Κομηνὸς — Νικόλαος Παπαδόπουλος—Στέφανος Παπαδόπουλος—Ἰωάννης Γεωργίου—Παντολέων Πολίτης—Ἀπόστολος Στυλιανίδης καὶ Ἀναστάσιος Ἀσημακόπουλος.*

Ὁ Σχολάρχης
Ἀρχιμ. Γρ. Παλαμᾶς

Οἱ Καθηγηταὶ

Β. Δ. Καλλίφρων. Ἀ. Χουρμουζιάδης. Κ. Ζαχαριάδης. Ἰ. Δ. Ἀριστοκλῆς. Ἀνδρέας Σπαθάρης. Θεμ. Σαλτέλης. Ε. Ἀμαξόπουλος. Ἀβρ. Μαλλάκας. Ν. Βοῦρος. Ἰ. Χλωρός. Γ. Μακρίδης.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΦΟΡΙΑΣ
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΙΩΑΚΕΙΜΕΙΟΥ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΥ

Παναγιώτατε Δέσποτα,
Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,
φιλόμουσοι ὁμήγυριs.

«Θαρσεῖν χρὴ τάχ' αὖριον ἄμεινον ἔσσεται»

Διὰ τῆς ἄγαν ἐνθαρρυντικῆς ταύτης ἐκφωνήσεως, ἐν ᾗ καὶ εὐψυχία πολλὴ καὶ ἐλπίδες χρηστὰι ὑπολανθάνουσι, κατέστρεψε τὴν πέρυσιν ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης ἀπαγγελθεῖσαν λογοδοσίαν αὐτῆς ἡ προκάτοχος Ἐφορία τοῦ ἐθνικοῦ τούτου καὶ τῷ ὀνόματι τοῦ σεπτοῦ αὐτοῦ ἱδρυτοῦ καὶ κτίτορος ἀοιδίμου πατριάρχου κυροῦ Ἰωακεὶμ φερωνύμου Παρθενῶνος. Καὶ ἀληθῶς, ἐὰν ἐν παντὶ καὶ πάντοτε δέον ὅπως ἐπιζητῆται καὶ ἐπιδιώκηται τὸ ἄμεινον, χωρὶς ν' ἀποβάλληται τὸ πρὸς ἐπιτυχίαν καὶ ἀπόκτησιν αὐτοῦ εὔελπι θάρρος, προκειμένου περὶ τοῦ ἱδρύματος τούτου, οὗπερ γνωστὴ ἥ τε ἠθικὴ ἀξία, ἡ χρησιμότης καὶ ὁ ἐθνωφελὴς προορισμός, μάλιστα δὲ ἡ ὡς μὴ ὤφειλε κρίσιμος οἰκονομικὴ αὐτοῦ δυσπραγία, οὐδέποτε πράγματι καταλληλότερον καὶ δικαιότερον ἠδύνατο νὰ ἐκφωνηθῇ ἡ εὐχὴ αὕτη, οὐ μὴν δὲ καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐλπίδος καὶ τοῦ θάρρους οὐδέποτ' ἴσως ἄλλοτε ἐκφαντικώτερον ἠδύναντο νὰ καταδειχθῶσιν, ὅσον ἐν τῇ ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων ἐπιδιωχθείσῃ τοῦ καταστήματος τούτου ὑποστηρίξει καὶ τῇ σχετικῇ ἀνορθώσει ἐκ τῆς μονονουχὶ ναυαγίου κινδύνου ἀπειλούσης ἀμηχάνου οἰκονομικῆς αὐτοῦ θέσεως, ἧς τὴν ζοφερὰν εἰκόνα δεξιῶς διεζωγράφησεν ἡ τὴν διοίκησιν αὐτοῦ πέρυσιν ἐμπεπιστευμένη ἀξιότιμος Ἐφορία, καθ' ἃ ἥ τε φυσικὴ αὐτοῦ προστάτις Μήτηρ Ἐκκλησία καὶ τὸ φιλόμουσον ὁμογενὲς κοινὸν ἔγνωσαν, ἐκ τῆς ὅσον εὐλήπτου καὶ σαφοῦς, τοσοῦτον καὶ λεπτομεροῦς ἐκτενοῦς αὐτῆς ἐκθέσεως.

Ὅτι δὲ, ἥ τε πνευματικὴ ἡμῶν ἀρχή, ἧς προΐσταται ἐθνάρχης γεραρὸς καὶ ἐπίλεκτος καὶ τῶν πατρώων ἄγαν ζηλωτής, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Διονύσιος ὁ Ε', οἱ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους βουληφόροι καὶ τὸ ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ φιλότιμον καὶ φιλόμουσον ὁμογενὲς στοιχεῖον περὶ πολλοῦ ὄντως ποιούμενοι τήν τε θέσιν καὶ τὸν ὑψηλὸν σκοπὸν τοῦ ἱδρύματος τούτου, τὴν δ' εὐμάρειαν καὶ εὔκλειαν αὐτοῦ ἰδίαν αὐτῶν οἰόμενοι δόξαν, οὐ μόνον μετὰ συντόνου πατρικῆς προνοίας περὶ τῆς τύχης αὐτοῦ ἐβουλεύσαντο, ἀλλ' ἔργῳ τε καὶ λόγῳ οὐ μὴν δὲ καὶ ἐνεργείᾳ οὐ τῇ τυχούσῃ προτέβραμον ἠθικῶς τε καὶ ὑλικῶς ἀρωγοὶ καὶ ἐπίκουροι, τὰ μὲν κατ' αὐτὸ οἰκονομικῶς οὐσιωδῶς βελτιώσαντες, ψυχὴν δὲ καὶ θάρρος ἐμφυσήσαντες τῇ τε τὰ συμφέροντα αὐτοῦ διευθυνούσῃ Ἐφορίᾳ καὶ τῷ ἀγωνιζομένῳ διδάσκοντι προσωπικῷ εἰς τὸ μετὰ στοργῆς μὲν καὶ ἀφοσιώσεως ἀλλὰ καὶ πως ἀνωδύνως οὕτως εἰπεῖν ἐκτελεῖν τὰ ἑκάστῳ αὐτῶν ἐπιτεταμμένα καθήκοντα καὶ χρέη πρὸς τὴν ὡς οἷόν τε ἀπρόσκοπτον καὶ ἐλευθέραν τοῦ φυτωρίου τούτου λειτουργίαν, τοῦτο ἐκ τῶν ἐφεξῆς κατάδηλον γενήσεται.

Ἴδωμεν τοίνυν διὰ βραχέων τί περὶ τοῦ ἱδρύματος τούτου ἐγένετο, τίνα τὰ ληφθέντα καὶ ἐφαρμοσθέντα πρὸς διάσωσιν καὶ περιφρούρησιν αὐτοῦ μέτρα, ὡς καὶ αἱ συνέπειαι αὐτῶν καὶ οἵά τινα τὰ ἀποτελέσματα τῆς καθόλου οἰκονομικῆς αὐτοῦ διαχειρίσεως ἐν τῷ διαρρεύσαντι τούτῳ σχολικῷ ἔτει.

Πρὶν ἢ ὅμως ἡ Ἐφορία ἐπιλάβηται τῆς ἐκθέσεως τῶν πεπραγμένων αὐτῆς ἀναγκαῖον ἡγεῖται, πρὸς πλείω τῶν μετὰ ταῦτα ὑπ' αὐτῆς λεχθησομένων διασάφησιν, ἵνα, ἀναδραμοῦσα εἰς τὴν μικρὸν πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς ἐποχήν, διαλάβῃ ἐν ὀλίγοις ὅτι τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον λαβὸν γνῶσιν ἔκ τινος πρὸς αὐτὸ τῆς προκατόχου Ἐφορίας ἐκθέσεως τῆς σοβαρᾶς καὶ κρισίμου οἰκονομικῆς θέσεως τοῦ ἱδρύματος τούτου, ἧς ἕνεκα διατελοῦσα αὕτη ἀπέναντι ἀπροχωρήτου, ἐζήτειτο τὴν σύντονον αὐτοῦ μέριμναν, καὶ κατιδὸν τὴν ἐπειγόντως ἀπόλυτον ἀνάγκην τῆς ἀμέσου λήψεως μέτρων συντόνων πρὸς τὴν ὡς οἷόν τε θεραπείαν τῆς καταστάσεως ταύτης, ἔνθεν μὲν τὴν ἐκ τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου χορηγίαν λιρῶν ὀθωμανικῶν 150 ἐψηφίσατο, ἔνθεν δὲ προέβη εἰς τὸν διορισμὸν Ἐπιτροπῆς ἐντεταλμένης τὴν ἐξεύρεσιν καταλλήλων μέσων πρὸς κάλυψιν μὲν τοῦ εἰς ὑπερεβδομήκοντα πέντε χιλιάδας γροσίων ὑπάρχοντος ἐλλείμματος (καθ' ἃ ἐν τῇ λογοδοσίᾳ αὐτῆς διέλαβεν ἡ προκάτοχος Ἐφορία), ἐξασφάλισιν δὲ τῆς μονίμου συντηρήσεως τοῦ ἐκπαιδευτηρίου, ὅπως τοῦτο ὅσον τὸ δυνατὸν εὐχερῶς δύνηται ἵνα ἐκπληρῇ ἐν τῷ μέλλοντι τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ μορφωτικὴν ἀποστολήν· κατ' ἀκολουθίαν ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη μετὰ σπουδῆς καὶ περισκέψεως τοῦ ἔργου αὐτῆς ἐπιληφθεῖσα, ὡς πρὸς μὲν τὸ ἔλλειμμα ἐγνωμοδότησε, πρῶτον ὅπως ἐξαιτηθῇ ἐκτάκτως διὰ τῆς Α. Θ. Π. ἐπὶ

τῷ ὡρισμένῳ τούτῳ σκοπῷ ἡ συνδρομὴ τῶν ὁμογενῶν, καὶ δεύτερον ὅπως διοργανωθῇ λαχεῖον ἐκ γραμματίων 500, ἑκάστου αὐτῶν τιμωμένου ἀντὶ ἡμισείας λίρας, τῆς ἐκτελέσεως ἀμφοτέρων τούτων ἀνατεθείσης τῇ Ἐφορίᾳ· καθόσον δ' ἀφορᾷ τὴν μέλλουσαν διαχείρισιν συνετάξατο προϋπολογισμόν, οὗτινος τὸ ἐνεργητικὸν ὑπελόγισεν ὡς ἑξῆς:

Ἐξ ἐτησίων διδάκτρων	Λ.Τ.	350
» ἐτησίας συνδρομῆς τοῦ κ. Σ. Ζαφειροπούλου	»	60
» » ἐπιχορηγ. τῆς ἐν Φ. Λ. Μνημοσύνης	»	50
ἐκ μουσικῆς συναυλίας ἢ χοροῦ	»	150
» λαχείου ἐργοχείρων	»	50
καὶ » περιαγωγῆς 2 κιβωτίων	»	200
Ἐν ὅλῳ	Λ.Τ.	860

Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως εἶχον τότε.

Ὅτε δὲ μετὰ ταῦτα ἡ τὴν παροῦσαν αὐτῆς λογοδοσίαν νῦν διδοῦσα Ἐφορία ἔσχε τὴν τιμὴν ἵν' ἀναδεχθῇ τὸ βαρὺ ὄντως ἔργον τῆς διευθύνσεως καὶ διαχειρίσεως τοῦ Παρθεναγωγείου τούτου, συμπληρωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μ. Συμβουλίου, διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως μελῶν τινων αὐτῆς ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ παραιτησαμένων, χρέος μὲν προηγουμένων διαχειρίσεων μέχρι τῆς 31 αὐγούστου τοῦ ἔτους 1887 εὗρε τὸ δηλωθὲν ἤδη ποσὸν τῶν ὑπερεβδομήκοντα πέντε χιλιάδων γροσίων, προϋπολογισμὸν δὲ τοῦ ἄρτι λήγοντος σχολικοῦ ἔτους τὸν, ὡς προείρηται, ὑπὸ τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου συνταχθέντα καὶ ἐπικυρωθέντα, καθ' ὃν αἱ δαπάναι εἰς λίρ. ὀθωμ. 820 ὑπελογίζοντο. Εὐνόητον, ὅτι ἡ Ἐφορία, ἅμα τῇ ἀναλήψει τῶν καθηκόντων αὐτῆς, ἐξ ὑπαρχῆς εὑρέθη ἀντιμέτωπος πρὸς δυσχερείας τοιαύτας, αἵτινες τὸ ἔργον αὐτῆς ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν χαλεπὸν καθίστων· οὐδὲν ἧττον ὅμως, ἔνθεν μὲν ὑπ' ὄψιν αὐτῆς ἔχουσα τὰς λίαν ἀγαθὰς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὑπὲρ τοῦ ἱδρύματος τούτου διαθέσεις, ἔνθεν δὲ τὸν ἐγνωσμένον ζῆλον καὶ τὴν φιλομουσίαν τῶν ὁμογενῶν, εὐήκοον πάντων τεινόντων τὸ οὖς καὶ παραδειγματικὴν ὄντως δεικνυμένων προθυμίαν εἰς πᾶσαν ζητουμένην συνδρομὴν ἀφορῶσαν εἰς τὴν ὑποστήριξιν καὶ ἐμπέδωσιν ἔργων τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους ἐπαγγελλομένων προκοπὴν καὶ μόρφωσιν, οὐκ ἀπεθάρρησεν, ἀλλ' εὐτόλμως καὶ μετὰ πεποιθήσεως ἀκραδάντου, ἐρειδομένη ἐπὶ πλείστων προηγουμένων ἀψευδῶν μαρτυρίων τῆς τοιαύτης πρὸς τὸ ἔρδειν τὸ ἀγαθὸν, ἰδιορυθοῦς ἄλλως τε τῷ ἑλληνικῷ χαρακτῆρι, ἀρετῆς αὐτῶν, εἰς τὸ ἔργον αὐτῆς ἐπεδόθη, τοῦ μὲν ἄλλου μέτρου τὴν ἐκτέλεσιν διά τε τὸ δυσεφάρμοστον καὶ δὴ καὶ φορτικὸν κατὰ μέρος λιποῦσα, μόνον δὲ τὸ τῶν συνδρομῶν εἰς ἐνέργειαν ἄμεσον θεῖσα· τῶν δὲ ἐνδελεχῶν αὐτῆς ἐπὶ τούτῳ προσπαθειῶν τὸ ἀποτέλεσμα, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀπόσβεσιν τοῦ εἰρημένου χρέους, οὐκ ἐδράνυνεν ἵνα καταδειχθῇ περιφανὲς καὶ ἀντάξιον τῆς τε κλήσεως τῆς Σχολῆς καὶ τῶν προσδοκιῶν παντὸς κηδομένου τῶν συμφερόντων τοῦ ἐθνικοῦ τούτου ἱδρύματος.

Καίτοι δ' ἐγκαίρως διά τε γραμμάτων καὶ διὰ τῆς δημοσιογραφίας θερμαὶ ἀπηυθύνθησαν εὐχαριστίαι πρὸς πάντας ὅσοι εὐμενῶς πρὸς τὴν ἐπίκλησιν αὐτῆς προσέσχον, οὐχ ἧττον, ὅπως καὶ πανηγυρικώτερον ἀποδοθῇ ὁ ὀφειλόμενος δίκαιος ἔπαινος αὐτοῖς, οὕτωσὶ μετὰ σπουδῆς καὶ πρόφρονος διαθέσεως τὴν ἑαυτῶν συνδρομὴν παρασχοῦσι, καὶ τὸ ἵδρυμα τοῦτο ἐκ βεβαίας διαλύσεως διασώσασιν, ἡ Ἐφορία καὶ ἐκ καθήκοντος μὲν, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀγαλλιάσεως ἐπὶ τοῖς γενομένοις, πρέπον ἡγεῖται ὅπως ἐν τῇ εὐσήμῳ ταύτῃ ἡμέρᾳ εὔφημον τῶν ὀνομάτων αὐτῶν ποιουμένη μνείαν, ἀνακαλέσῃ καὶ πάλιν τοὺς ἐργάτας τούτους τοῦ ἀγαθοῦ εἰς τὴν μνήμην τοῦ δημοσίου, παραδιδοῦσα αὐτοὺς εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην σύμπαντος τοῦ ἔθνους· οὗτοι δέ εἰσιν οἱ Κύριοι :

Α. Ἠραιστίδης	Λ. Τ.	30
Θηρ. Βλαστοῦ	»	10
Ι. Χορέμης	»	15
Α. Ψυχάρης	»	3
Πολύμνια Καμάρα	»	6
Α. Συγγρός	»	100
Στ. Ζαφειρόπουλος	»	100
Σοφ. Νεγροπόντη	»	20
Ὀδ. Νεγροπόντης	»	20
Δ. Μεζίκης	»	10
Ἀλ. Κ. Σπανδωνῆς	»	5
Δ. Ζ. Στεφάνοβιτς	»	50
Π. Ζ. Στεφάνοβιτς	»	50
Ν. Ζαρίφης	»	40
Δ. Ταμβάκος	»	10
Μ. Χ'' Θεολόγου	»	10
Γ. Χ'' Θεολόγου	»	5
Ἰφιγ. Κ. Σαλβάγου	»	2
Ζ. Τ. Ψύχα	»	2
τέως διδασκάλισσα Ἀσπριώτου	»	2
Ἰω. Σισμάνογλους	»	15
Γ. Ζαφειρόπουλος	»	10
τέως διδασκάλισσα Α. Βανιέρη	»	2
Στ. Μ. Κέπετζης	»	50
	Λ. Τ.	567
Α. Χ'' Κώνστα εἰκοσάφραγκα	»	25

Καθόσον δ' ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν διαληφθέντων κεφαλαίων τοῦ ἐνεργητικοῦ τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἡ Ἐφορία τὴν ἑξῆς ποιεῖται παρατήρησιν : ὅτι, καίπερ τούτων ὑπολογισθέντων ὑπὸ τοῦ Ε. Μ. Συμβουλίου εἰς λίρας ὀθωμ. 860, οὐχ ἧττον καὶ πάλιν τὸ Ἰωακείμειον ἔξει ἀτυχῶς ἐν τῷ μέλλοντι πρὸ αὐτοῦ τὸ εἰδεχθὲς φάσμα τοῦ ἐλλείμματος, τοὐλάχιστον εἰς 200 ὑπολογιζομένου λίρας. Καὶ τοῦτο διότι, ἐκ μὲν τῶν ἐτησίων διδάκτρων, εἰς 350 λίρας ὑπολογισθέντων, ἀδύνατόν ἐστιν, ὡς ἡ πεῖρα ἐδίδαξεν, ἵνα εἰσπραχθῇ ἐξ αὐτῶν κατὰ μέγιστον ὅρον πλέον τι τῶν 280 λιρῶν· τοῦτ' αὐτὸ λεκτέον καὶ περὶ τῶν περιαγομένων 2 κιβωτίων, ὧν τὸ προϊὸν εἰς 200 προϋπολογισθὲν λίρας, ἀδύνατον ἐπίσης, ὡς ἐκ τῶν ὑστέρων εἰκάζεται, ν' ἀριχθῇ εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο, καθόσον, τό γε νῦν τοὐλάχιστον, μεθ' ὅλας τὰς προσπαθείας τῆς Ἐφορίας μόλις τοῦτο ἀνῆλθεν εἰς 4 χιλ. γροσίων. Τὸ αἴτιον ὅμως τῆς ἀποτυχίας ταύτης ἡ Ἐφορία ἀποδίδωσιν οὐχὶ εἰς ἕτερόν τινα λόγον, ἀλλ' εἰς τὴν ἔλλειψιν τῶν ἁρμοδίων προσώπων πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπηρεσίας ταύτης, ἀπαιτούσης ὅπως ταῦτα ποιάν τινα ἐπὶ τούτῳ κέκτηνται ἐπιτηδειότητα, ἄλλως τε δὲ πεποιθότως αὕτη φρονεῖ, ὅτι εὑρισκομένων καταλλήλων κιβωτιοφόρων, τὸ μέσον τοῦτο δύναται ν' ἀποβῇ οὐσιώδης παράγων, πάντοτε ὅμως οὐχὶ πλείους τῶν 100 ὡς ἔγγιστα λιρῶν δυνάμενος ν' ἀπενέγκῃ ἐτησίως. Ἀλλ' ἐὰν αἱ ἐκ τῶν ἀνωτέρω προσόδων ἐλπίδες τῆς Ἐφορίας κατά τι ἠστόχησαν, ἔσχεν ὅμως αὕτη τὸ

εὐτύχημα ἵνα πρὸ ἐξόχου εὑρεθῇ ἀποτελέσματος, ὅπερ ἀπήνεγκεν ὁ ὑπὲρ τοῦ ἱδρύματος ἐν Πέρᾳ διοργανωθεὶς μετὰ λαχείου χορὸς, οὗ τὸ προϊὸν εἰς τὸ σπουδαιότατον, ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων, ἀνῆλθε ποσὸν λιρῶν ὀλωμ. 535,18.

Ἐνταῦθα ἡ Ἐφορία οὐ μόνον καθῆκον αὐτῆς ἀπαραίτητον ἡγεῖται, ἀλλὰ καὶ ἐλάχιστον πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἐκδουλεύσεως ἀβροφροσύνης ἀντιδώρημα θεωρεῖ, ὅπως δημοσίᾳ ἐκφράσῃ τὰς ζωηρὰς αὐτῆς εὐχαριστίας πρὸς τὸν δραστήριον καὶ ρέκτην τέως συνάδελφον αὐτοῦ κ. Δ. Εὐγενίδην, ὃς ἅπασαν τὴν ὁμολογουμένως ἐπίμοχθον πρός τε διοργάνωσιν καὶ διεξαγωγὴν τοῦ ἐν λόγῳ χοροῦ προπαρασκευαστικὴν ἐργασίαν οἰκοθεν ἀνέλαβε, καὶ συμβουλὴν ἔχων τὴν ἀκάματον ὡταύτου καὶ ζηλώτριαν εὐγενεστάτην αὐτοῦ σύζυγον, συνεβάλετο μόνος εἰς τὴν οὐτωσὶ πλουσίαν ἐπιτυχίαν τοῦ χρηματιστικοῦ τούτου μέσου, δι' οὗ κατὰ μέγα μέρος αἱ τοῦ Παρθεναγωγείου τούτου πολλαπλαῖ ἀνάγκαι ἀνεκουφίσθησαν· ἀλλ' ἐν τῇ ἐκφράσει τῆς ἐπὶ τούτῳ εὐχαριστήσεως τῆς Ἐφορίας ἐνυπολανθάνει καὶ λύπη, ἣν ὡταύτου δὲν ἐπιτρέπεται αὐτῇ νὰ παρασιωπήσῃ ὅτι, ἀτυχῶς, μικρὸν μετὰ ταῦτα ἀπεχωρίζετο τοιούτου χρησιμωτάτου συνεργάτου ἀμετακλήτως ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῆς τὴν ἑαυτοῦ δόντος παραίτησιν. Οὕτως οὖν ἡ Ἐφορία ἐκ τῶν ἄνω δηλωθεισῶν εἰσπράξεων, οὐ μόνον τὸ τῆς προηγουμένης πενταετοῦς διαχειρίσεως σπουδαῖον, ὡς εἴρηται, χρέος ηὐτύχησεν ἵνα μειώσῃ εἰς τὸ ποσὸν γροσίων 16,000, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀσφαλίσῃ μέχρι τῆς 31 αὐγούστου προσεχοῦς, τὴν τοῦ λήγοντος ἔτους διαχείρισιν. Καὶ τὸ ἐναπομεῖναν ὅμως τοῦτο εἰς χρέος τῆς Σχολῆς, ἐλάχιστον ἄλλως τε συγκριτικῶς ποσὸν, σχεδὸν 0' ἀπεσβέννυτο, εἰ μὴ ἐπεβάλλετο καταπεγόντως τῇ Ἐφορίᾳ ἡ ἀνάγκη, ἔνθεν μὲν τῆς δαπάνης λιρῶν 50, πρὸς ἀνακαίνισιν τῆς στέγης τοῦ κτιρίου τοῦ Ἰωακειμείου, ἔνθεν δὲ τῆς χορηγίας λιρῶν 70 τῇ ἐν Φαναρίῳ Λέσχῃ *Μνημοσύνῃ* πρὸς ἐπισκευὴν τοῦ ἰδιοκτήτου αὐτῆς κτιρίου.

Ἀλλ' ἐνταῦθα γεννᾶται ἴσως ἡ ἀπορία τοῖς ἀγνοοῦσιν, τίς ἄρα ἡ μεταξὺ Ἰωακειμείου καὶ Λέσχης *Μνημοσύνης* σχέσις. Ὅπως τὴν ἀπορίαν ταύτην διαλύσῃ ἡ Ἐφορία, ἐξ οὗ προκύψει καὶ ἡ δικαιολόγησις τῆς ὑπὲρ τοῦ κτιρίου τῆς Λέσχης καταβληθείσης δαπάνης, χρεὼν ἡγεῖται ἵνα γνωρίσῃ δημοσίᾳ ὅτι, τὸ σωματεῖον τοῦτο ἀποφάσει τῶν ἀξιοτίμων αὐτοῦ μελῶν, ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ἔσχε τὴν θεάρεστον πρωτοβουλίαν ἵνα τοῦ Ἰωακειμείου στοχαζόμενον, πάσας αὐτοῦ τὰς προσόδους, μετὰ τὴν ἐξαίρεσιν τῶν πρὸς συντήρησιν τοῦ ἰδίου καταστήματος ἐλαχίστων ἄλλως τε δαπανῶν, πρὸς ὑποστήριξιν αὐτοῦ καὶ μόνου διατιθῇ, συνεπῶς ἡ Ἐφορία προβᾶσα ἀνεπιφυλάκτως εἰς τὴν χορηγίαν τοῦ ἀνωτέρου ποσοῦ, ἐνόμισεν ὅτι, ὡς ἐκ τοῦ οὕτως ὑφισταμένου στενοῦ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Λέσχης δεσμοῦ, ἀναμφισβήτητα καὶ παγιώτερα τὰ ἐπὶ τοῦ σωματείου τούτου δικαιώματα αὐτῆς καθίστησιν· ἄλλως τε δὲ οὐδενὶ δέον ἵνα διατελῇ ἄγνωστον ὅτι ἡ εἰρημένη Λέσχη μέχρι τοῦ παρελθόντος ἔτους οὐ σμικρὸν χορηγήσασα ποσὸν δύνατο ἀπὸ τοῦδε ἀσφαλεῖς νὰ παράσχῃ βεβαιότητας, ἀπαλασσομένη τοὐντεῦθεν μάλιστα δαπανῶν, εἰς ἃς συχνότερον ὑπεβάλλετο ἄλλοτε, τοῦ κτιρίου αὐτῆς ἀδιακόπου χρήζοντος ἐπισκευῆς, ὅτι ἡ ἐν τῷ μέλλοντι ὑποστήριξις αὐτῆς ἔσται καὶ μείζων καὶ βαψιλεστέρα.

Ἐκ τῆς συντόμου μὲν, ἀλλὰ πιστῆς ἀφηγήσεως ταύτης ἕπεται ὅτι ἡ οἰκονομικὴ θέσις τοῦ ἐκπαιδευτηρίου τούτου καὶ τοι οὐσιωδῶς βελτιωθεῖσα οὐκ ἀφίκετο εἰς τὸ ἐπιδιωκόμενον ἀκριβῶς σημεῖον τῆς ἀκμῆς καὶ τῆς ἀνηρότητος· καθότι, ἄνευ τοῦ προϊόντος τοῦ ἐν τῷ προϋπολογισμῷ ἀναγεγραμμένου χοροῦ ἢ συναυλίας, ἀμφοτέρων μέσων οὐχὶ τοσοῦτον ἀσφαλῶν καὶ βεβαίων· ἅτε τῆς ἐκβάσεως αὐτῶν ἐκ τῶν περιστάσεων τὸ πλεῖστον ἐξαρτωμένης, τὸ Ἰωακείμειον ἀτυχῶς, ὡς ἀνωτέρω διείληπται, θὰ εὑρίσκηται ἐκτεθειμένον πρὸ ἐλλείμματος 200 περίπου λιρῶν, ἐπομένως ἀναπόδραστος καὶ ἐπιβαλλομένη παρίσταται ἡ ἀνάγκη ὅπως μόνιμός τις ἐξευρεθῇ πόρος, δι' οὗ ἔσται δυνατὴ ἡ διαρκὴς ἐξασφάλισις τῆς συντηρήσεως τῆς τόσον πολυτίμου ὑπάρξεως αὐτοῦ, παρεχομένης οὕτω τῇ κατὰ καιροὺς Ἐφορίᾳ τῆς πρωτῆς ἐλευθερίας καὶ ἀνέσεως ὅπως ἥκιστα ἢ οὐδόλως μεριμνῶσα περὶ τῶν ὑλικῶν αὐτοῦ ἀναγκῶν καὶ ἀπαιτήσεων, ἅπασαν τὴν μέριμναν καὶ προσοχὴν αὐτῆς προσηλωμένην ἔχῃ πρὸς μόνην τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ζωὴν, ἐξ ἧς χριστιανικῶς καὶ ἑλληνοπρεπῶς τοσαῦται τοῦ λαοῦ θυγατέρες ἀρύονται καὶ ἀρυσθήσονται ἐν τῷ μέλλοντι τὸ φῶς τῆς διανοίας καὶ τῆς καρδίας τὴν διάπλασιν· ὅπως δὲ ἡ Ἐφορία, τὸν μὲν ἐσωτερικὸν τοῦ Παρθεναγωγείου τούτου βίον ἁρμονικὸν καὶ σύμφωνον τῷ ἠθικῷ αὐτοῦ προορισμῷ καταστήσῃ, προφυλάξῃ δὲ καὶ περιφρουρήσῃ συνάμα τὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα διδασκόντων τε καὶ διδασκομένων, προϋνόησεν ὅπως συνταχθῇ εἰδικὸς Κανονισμὸς, ὃς ἀρτίως περιβληθεὶς τὴν ἔγκρισιν καὶ τὸ κῦρος τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τοῦ προτεχοῦς σχολικοῦ ἔτους εἰς ἐφαρμογὴν τεθήσεται.

Ἀλλ' ἆρά γε πρὸ τῶν ὀμμάτων αὐτῆς ἔχουσα ἡ ἐνεστῶσα τοὐλάχιστον Ἐφορία ψηλαφητὰς τὰς ἐνδείξεις τῆς προθύμου ἐκ μέρους τῶν ἡμετέρων ἐθνικῶν ἀρχῶν συναρωγῆς, καὶ τῶν φιλομούσων ὁμοεθνῶν τὰς γενναίας ὑλικὰς χορηγίας, δικαιοῦται καὶ τὴν ἐλαχίστην ἔστω νὰ ἔχῃ ἀμφιβολίαν ὅτι οὐχ εὑρεθήσεται πάντως ἡ βοηθήσουσα καὶ εἰς τοῦτο γενναιόδωρος χεὶρ, ἢ ὁπωσδήποτε οὐ καταβληθήσεται καὶ περὶ τούτου ἡ δέουσα παρὰ τῶν ἁρμοδίων τελεσφόρος φροντίς; οὐχί· ἡ Ἐφορία καὶ ἐν ἀρχῇ ἔτι τοῦ σταδίου αὐτῆς, καὶ νῦν ἔτι μᾶλλον, ἀείποτε ἐθάρρει ἐπὶ τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα καὶ τὸ ζωηρὸν ἐνδιαφέρον, ὅπερ τὸ ἡμέτερον ἔθνος ἀμέριστον εὐτυχῶς ἔχει προκειμένου περὶ ἱερῶν ἱδρυμάτων, ἐπομένως οὐδὲ τῆς διανοίας αὐτῆς νὰ διέλθῃ ἁπλῶς δύναται ὅτι τὸ Ἰωακείμειον, ὅπερ ἐν ἀγρίῳ οἰκονομικῆς δυσπραγίας χειμῶνι εὗρε τοὺς θερμάναντας καὶ περιθάλψαντας αὐτὸ, δὲν θὰ εὑρεθῇ ἐντὸς βραχέος μάλιστα, εἴτε πρὸ νέας προσοδοφόρου πηγῆς, ἣν ἡ περὶ αὐτοῦ διάπυρος μέριμνα τῶν ἁρμοδίων θὰ ἐπινοήσῃ, εἴτε καὶ πρὸ πλουσίας δωρεᾶς μεγαθύμου τινὸς ἐτησίως χορηγουμένης, ἥτις θὰ θέσῃ τέρμα εἴς τε τὰς ἀμφιβολίας, αἵτινες ἑκάστοτε περὶ τῆς βιωτῆς αὐτοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ ἑκάστου γεννῶνται, καὶ εἰς τὴν ἀδιάλειπτον οὐχ ἧττον ἠθικὴν ἀγωνίαν, ἐν ᾗ περιάγονται οἱ ἐμμέσως περὶ αὐτοῦ προνοοῦντες καὶ κηδόμενοι καὶ τὴν εὐθύνην τῆς τοιᾶσδε ἢ τοιᾶσδε καταστάσεως αὐτοῦ ἐν μέρει ὑπέχοντες.

Ὑπὸ τοιούτων ἐμφορουμένη καὶ ἡ προκάτοχος Ἐφορία χρηστῶν ἐλπίδων, ἃς τοσοῦτον περιφανῆ ἀποτελέσματα πυρετώδους καὶ ἀκαμάτου ἐνεργείας ἀληθεῖς καὶ εὐλόγους κατέδειξαν, δίκαιον εἶχε διὰ τοῦ στόματος τοῦ εἰσηγητοῦ αὐτῆς εἰποῦσα· « Μὴ ἀποθαρρυνθήτωσαν ἐν τούτοις οἱ διαδεξόμενοι ἡμᾶς. Ἡ » Α. Θ. Π. ὁ γεραρὸς ἡμῶν πατριάρχης Διονύσιος ὁ Ε' μεταξὺ » τῶν πρωτίστων αὐτοῦ μελημάτων καὶ τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἐκπαι- » δευτηρίου τούτου ἔταξε· πολλὰς δὲ καταβάλλει προσπαθείας

» περὶ τῆς σωτηρίας καὶ βελτιώσεως αὐτοῦ. Τὸ Σεβ. Δ. Ἐθν.
» Μ. Συμβούλιον μεριμνᾷ ἤδη καὶ φροντίζει περὶ τῆς τύχης
» τοῦ Παρθεναγωγείου· τὸ δὲ δημόσιον προθύμως τὸν ὀβολὸν
» αὐτοῦ συνεισφέρει».

Ναί! Τὴν φροντίδα ταύτην τὴν θεάρεστον καὶ σώτειραν οὐ μόνον ἔσχον, ἀλλὰ καὶ ἔξουσιν ἐν τῷ μέλλοντι οἱ εἰς τὴν περιφρούρησιν τῶν ἡμετέρων ἐθνικῶν συμφερόντων τεταγμένοι· ἑπομένως βασιζομένη ἡ Ἐφορία ἐπὶ τῆς καταβληθησομένης φροντίδος ἀπὸ τοῦδε ἐλευθέρως καὶ ἀνενδοιάστως δικαιοῦται οὐχὶ ἄμεινον ἀλλ' ἄριστον ν' ἀπεκδέχηται τὸ αὔριον. Ἐπιρρώννυσι δ' ἔτι μᾶλλον καὶ αὔξει τὴν πρὸς τοῦτο πεποίθησιν αὐτῆς καὶ ἕτερον βαρυσήμαντον γεγονός, οὗτινος ἡ Ἐφορία τελευταίαν ἐπερυλάξατο τὴν ἀνακοίνωσιν ἵνα φαιδρότητα ἐπιχύσῃ τοῖς πεπονημένοις ὑμῶν μετώποις ἐκ τῆς ξηρᾶς καὶ μονοτόνου ταύτης ἐκθέσεως· ἔστι δὲ τοῦτο ἡ 50λιρος αὐθόρμητος δωρεὰ, ἣν ἡ πλουσιόδωρος χεὶρ τοῦ μεγαθύμου, λαοφιλοῦς καὶ φιλοπροόδου ἡμῶν τρισεβάστου Ἄνακτος ἐκαθείσα μέχρι καὶ τοῦ ἱδρύματος τούτου ἐχορήγησε, καταδεηχθέντος οὕτω διὰ μυριοστὴν φορὰν τοῦ πρὸς τὴν παιδείαν ἀληθοῦς ἔρωτος καὶ τῆς ὄντως ἐξόχου πατρικῆς μερίμνης, ἣν ἡ Α. Α. Μ. ἐπιδείκνυσιν ὑπὲρ τῆς ἐν γένει ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς προαγωγῆς τῶν ὑπὸ τὸ κραταιὸν Αὐτῆς σκῆπτρον διαβιούντων λαῶν. Ὅθεν φόρον βαθείας καὶ ἀεδίου εὐγνωμοσύνης ἀπονέμοντες ἐκ καρδίας τῷ μεγαλουργῷ ἡμῶν Μοναρχῇ, εὐδοκήσαντι ἵνα περιλάβῃ ἐν τῇ εὐρείᾳ τῶν ἀγαθοεργιῶν αὐτοῦ ἀκτῖνι καὶ τὸ Ἰωακειμειον, ἐπιφωνήσομεν: Ζήτω ἐπὶ μήκιστον ὁ πολυφίλητος ἡμῶν ἄναξ Σουλτάνος Ἀπτοὺλ Χαμὶτ Χὰν, Ζήτω.

ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΕΝ ΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΩ ΧΡΟΝΩΝ*

Τῷ 1820, ὡς εἰκάζω, ἡ φιλανθρωπία τῶν προὐχόντων τοῦ Γένους τῶν κληρικῶν καὶ τῶν λαϊκῶν ἐφεῦρε πόρον νέον, ἀντικαταστήσασα τὰς συνήθεις καθεζαχάρεις, ἃς οἱ νεωστὶ χειροτονούμενοι ἢ μετατιθέμενοι ἀρχιερεῖς προσέφερον εἰς τὰ μέλη τῆς συνόδου καὶ τοὺς ἀνωτέρους πατριαρχικοὺς ὑπαλλήλους, διὰ τοῦ ἰσοτίμου αὐτῶν· οὕτως οἱ μὲν εἰς τὴν Α' τάξιν ἀνήκοντες ἀρχιερεῖς[8] ἐγορήγουν 3000 γρόσια, ὅλον οὖν φράγκα ἰσάριθμα· οἱ τῆς Β' 2000 γρ., οἱ τῆς Γ' 1000—τὸ δὲ σύνολον κατατιθέμενον ἐν τῷ Κιβωτίῳ τοῦ ἐλέους διενέμετο μετὰ τῶν ἄλλων διαφόρων προσόδων τετράκις τοῦ ἐνιαυτοῦ, λαμβανόντων τῶν καταγεγραμμένων ἀπόρων ἀνὰ 5 ἢ 10 ἢ πλεῖω γρόσια. Μετὰ μίαν τριετίαν, τὸν ἰανουάριον τοῦ 1823, ὁ πατριάρχης Ἄνθιμος Γ' ὁ ἀπὸ Χαλκηδόνος κατήργησε τὴν Ἐπιτροπὴν καὶ τὸ Κιβώτιον τοῦ ἐλέους, ἕνεκα τῶν καιρικῶν περιστάσεων, καὶ ὥρισε μετὰ τετράετη συνοδικὴν διάσκεψιν ὅπως οἱ μὲν τῆς Α' τάξεως ἀρχιερεῖς νεωστὶ χειροτονούμενοι ἢ μετατιθέμενοι χορηγῶσιν ὑπὲρ μὲν τῶν Νοσοκομείων 2750 γρόσ., ὑπὲρ δὲ τῶν πενήτων 1000—οἱ δὲ τῆς Β' ὑπὲρ τῶν Νοσοκομείων 1834, ὑπὲρ τῶν πενήτων 667—καὶ οἱ τῆς Γ' ὑπὲρ τῶν Νοσοκομείων μὲν 916 $^1/_2$, ὑπὲρ δὲ τῶν πενήτων 333, τὰ δὲ προσποριζόμενα ταῦτα χρήματα διένεμε τὸ ταμεῖον τοῦ Πατριαρχείου τοῖς πένησι κατὰ τὰς ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ ἁγίου καὶ Μ. Πάσχα[9].

Μνεία ἀναπήρων οὐδαμοῦ γίνεται· φαίνεται δ' ὅτι καὶ ἡ πρώτη ἐκείνη ἐπιτροπὴ τοῦ 1794 βραχὺν εἰργάσθη χρόνον, ἀφοῦ συνοδικὸν ἔγγραφον τοῦ πατριάρχου Καλλινίκου Ε' τοῦ ἀπὸ Νικαίας οὐ ποιεῖται μνείαν αὐτῆς[10].

Καθὼς δὲ τὸ τοῦ Πατριαρχείου ταμεῖον ἐχορήγει δὶς τοῦ ἔτους εἰς τοὺς πένητας, οὕτω καὶ ἓν τισιν ἐνοριακαῖς ἐκκλησίαις συνιστῶντο κατὰ καιροὺς ταμεῖα ἐλεημοσυνῶν μόνιμα, κατά τινας διατάξεις χορηγοῦντα τὰς εἰς τοὺς πένητας βοηθείας· εὑρίσκω τὴν ἀρχαιοτέραν μνείαν τοιούτου τινὸς ταμείου ἐν σελίδι 115 τοῦ πολυτιμοτάτου κώδηκος τῆς ἐκκλησίας τοῦ Μ. Ρεύματος, ἔνθα γράφεται· «ἄωε', φεβρουαρίου κγ'. Ἐφ' ἡμῶν τοῦ ἄνω σερδάρη Διαμαντάκη ἐσυστήθη αὐτὸ τὸ ἔλεος τὸ νὰ δίδωνται ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας εἰς τεσσαράκοντα τέσσαρας ἐγχωρίους πάντῃ πτωχοὺς ἄνδρας καὶ γυναῖκας τὸν χρόνον δηλαδὴ ἀνὰ γρόσια ἑκατὸν καθ' ἕκαστον μῆνα διὰ καταστίχου ὀνομαστί, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα γράφονται εἰς τὸν μικρὸν κώδηκα, ἀρξαμένου δὲ διδόναι ταῦτα ἀπὸ τῆς α' φεβρουαρίου ,αωγ' ἔτους». Ἐρεξῆς δὲ εὑρίσκομεν οὐχὶ μόνον ὅτι συνεστήθη τοιοῦτο ταμεῖον, ἀλλ' ὅτι καὶ πατριαρχικῷ σιγιλλίῳ τοῦτο κατωχυρώθη, καὶ τὸ καταστατικὸν αὐτοῦ ἀναπτυσόμενον ἐν ὀκτὼ κεφαλαίοις ἐπεκυρώθη κυριαρχικῶς ὑπὸ τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ὁ ναός, παρ' ᾧ καθιερώθη τὸ ταμεῖον, ἐστὶν ὁ τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐν Ἐδιρνε-καπίῳ, καὶ τὸ κατατεθὲν τῷ 1844 ποσὸν ἀνῆρχετο εἰς γρόσια 12500, ὧν αἱ 10500 κατετέθησαν εἰς τὸ ταμεῖον τῆς ἐκκλησίας ταύτης ἐπὶ τόκῳ· τὰ δὲ ὀκτὼ ἄρθρα τοῦ καταστατικοῦ αὐτοῦ, συνταχθέντα ὑπὸ τῶν προκρίτων τῆς ἐνορίας ταύτης, ἐγκριθέντα δ' ὑπὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας, περιέχουσι τὰ ἑξῆς διατάξεις· 1) τὴν διάκρισιν τοῦ ταμείου τῶν πτωχῶν ἀπὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου, καὶ τὸν χωρισμὸν τῆς διαχειρίσεως αὐτῶν· 2) τὴν ἀκώλυτον περιφορὰν δίσκου τινὸς ὑπὲρ τῶν πτωχῶν ἐντὸς τοῦ ναοῦ τούτου κατὰ τὰς κυριακὰς καὶ ἑορτάς· 3) τὴν ἀνάθεσιν τῆς ἐφορίας τοῦ ταμείου τούτου εἰς τὰς οἰκογενείας τῶν τριῶν αὐτοῦ ἱδρυτῶν· 4) τὸν κατ' ἔτος διορισμὸν «ἑνὸς καψιμάλη καὶ ἑνὸς γραμματικοῦ, ὀφειλόντων συσκέπτεσθαι περὶ πάσης πράξεως καὶ διαιτήσεως μετὰ τῶν συνιστόρων οἰκογενειῶν»· 5) τὸν διορισμὸν τοιού-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 248—252 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

8. Τὴν διαίρεσιν τῶν μητροπολιτῶν τοῦ οἰκουμενικοῦ Θρόνου εἰς τρεῖς τάξεις ἀναφέρω ἐν σελ. 199—200 τῶν ἐμῶν «Χρονικῶν τοῦ Πατριαρχικοῦ Οἴκου καὶ τοῦ ναοῦ».

9. Ἀνάγνωθι τὸ ἔγγραφον τοῦ πατριάρχου Ἀνθίμου Γ' ἐν τῷ βιβλίῳ τῷ φέροντι τίτλον «Εὐγενίου ἱερέως ἡ Ζωοδόχος Πηγή», καὶ ἰδίως τὰς σελ. 262 καὶ 263.

10. Αὐτόθι κεῖται τὸ γράμμα τοῦ Καλλινίκου σελ. 251-264·

των μετὰ τῆς ἐντολῆς ὅπως αὐτοὶ καὶ οἱ διάδοχοι αὐτῶν παραδίδωσι κατ' ἔτος ἀπολογισμὸν τῆς διαχειρίσεως τῶν τοῦ ταμείου χρημάτων εἰς τοὺς ἐκλεγομένους νέους ἐφόρους τοῦ ταμείου τούτου· 6) τὴν σύμπηξιν κώδηκος ὅπως ἐν αὐτῷ καταγράφωνται κεφάλαιον, δωρεαί, καὶ τὰ διδόμενα ἐλέη· 7) τῶν ἐκ τοῦ ἄνω κεφαλαίου (τοῦ παρὰ τῇ ἐκκλησίᾳ ταύτῃ τοκισθέντος) ὑπολειπομένων 2000 γροσίων κατατεθέντων παρὰ τῷ ταμείῳ τῆς συντεχνίας τῶν ἀμπατζήδων, ὁ τόκος αὐτῶν γρόσια διακόσια, καθὼς καὶ ὁ τόκος τῶν 10500 ὁρίζεται 'να δαπανᾶται εἰς ἀγορὰν ἀνθράκων ὑπὲρ τῶν πτωχῶν· 8) ἐκ τῶν ἀπὸ τοῦ δίσκου καὶ τῶν προαιρετικῶν ἑκάστοτε συνδρομῶν συναγομένων χρημάτων ὡρίσθη 'να δίδηται χρηματική τις συνδρομὴ ὑπὲρ τῶν πτωχῶν τῆς ἐνορίας, τοῦ περισσεύοντος ποσοῦ προστιθεμένου εἰς τὸ κεφάλαιον. Οὕτως ἡ Μ. Ἐκκλησία, πάντα θεσμὸν φιλάνθρωπον καὶ πᾶσαν τοιαύτην διάταξιν ἐνστερνιζομένη, ἐξησφάλιζε τὴν ἀπρόσκοπτον αὐτῆς λειτουργίαν καὶ ἐξέδιδε τὸ νενομισμένον σιγίλλιον. Πέντε ἔτη πρὸ τῆς συστάσεως τοῦ ὑπὲρ τῶν πτωχῶν ταμείου («κάσσας τῶν πτωχῶν») τῆς ἐνορίας ταύτης, τὸ Πατριαρχεῖον ἐπεκύρου παρομοίαν διάταξιν ὑπὲρ τῶν πτωχῶν τῆς Ἀδριανουπόλεως τῷ 1839 ὅτε ὁμογενής τις ἀνωνύμως δεκακισχίλια κατέθηκεν ἐπὶ τόκῳ γρόσια.

Περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ ταμείου τῶν Πατριαρχείων διανεμομένων εἰς τοὺς πτωχοὺς χρημάτων, κατὰ τὸν ἀρχαιότερον κώδηκα τοῦ ταμείου τούτου, δυνάμεθα 'να εἴπωμεν ὅτι ἐλάχιστον ποσὸν ἐκ τῶν εἰσπράξεων ἐδίδετο εἰς τοὺς πένητας, εἰς τοὺς ἐν ταῖς φυλακαῖς καὶ εἰς ἀπόρους ἐπιγάμους κόρας. Ἀπέναντι 185, 106 γροσίων συναχθέντων ἀπὸ μαΐου 1763 ἕως 1 σεπτεμβρίου 1764 ἐδόθησαν εἰς ἀγαθοεργίας 1269 γρόσια, ἐξ ὧν ἀδιακρίτως εἰς τοὺς προσερχομένους πτωχοὺς ἐλάχισται ποσότητες ἐδίδοντο τῇ παραμονῇ τῶν Χριστουγέννων καὶ τῇ Μ. Πέμπτῃ. Ἀπὸ 1 σεπτεμβρίου 1764 μέχρι τῆς 31 μαΐου 1765, ἀπέναντι εἰσπράξεων 71114, ἐδόθησαν 2296. Ἀπὸ 1 ἰουνίου 1765 ἕως 1 μαρτίου 1766 γρόσια 796, ἐν οἷς καὶ εἰς διαθέσιμον ἀρχιερέα, καὶ ταῦτα ἀπέναντι εἰσπράξεων 91482. Προχωροῦντες εὑρίσκομεν ὅτι ἀπὸ 24 ἀπριλίου 1770 ἕως 17 ἀπριλίου 1771 εἰσέπραξε μὲν τὸ ταμεῖον τῶν Πατριαρχείων 108093 γρόσια, ἔδωκε δὲ εἰς πένητας καὶ πάσχοντας 1264, ἐξ ὧν ὅμως σημειοῦται λαβὼν καὶ ὁ διδάσκαλος Ἀνανίας, προδήλως ὁ σοφὸς συγγραφεὺς τοῦ θαυμαζομένου *Περὶ μορίων* σοφοῦ συγγράμματος γρόσια 20, καὶ ὁ πρῴην Βόσνης, καὶ αὐτὴ ἡ σύζυγος τοῦ πρῴην Μ. διερμηνέως καὶ εἶτα ἡγεμόνος Ματθαίου Γκίκα καὶ ἄλλαι γυναῖκες ἐπισήμων οἰκογενειῶν ἤδη δυσπραγουσῶν. Τὰ κατὰ τὸ Πάσχα διανεμόμενα ἐλέη ἀναφέρονται συνήθως γινόμενα διὰ τοῦ πρωτοσυγκέλλου τοῦ Πατριαρχείου, ἢ δι' ἑνὸς ἀρχιερέως, μεθ' ἑνὸς πατριαρχικοῦ γραμματέως, τὰ δὲ κατὰ καιροὺς εἰς διαφόρους οἰκογενείας διδόμενα καθωρίζοντο, καθὼς εἰκάζει τις ἐκ τῶν σημειώσεων τοῦ κώδηκος 100 τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχειοφυλακείου, ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ Κοινοῦ.

Συμπέρασμα λόγου ὅτι τὰ πατριαρχικὰ ἐθνικὰ ταμεῖον οὐδὲν εἶχεν ὡρισμένον ποσὸν διδόμενον εἰς ἀγαθοεργίας, ἀναλόγως τῶν εἰσπράξεων—ὅτι μέχρι τοῦ 1794 εἶχε τὸ καθῆκον τῆς διανομῆς τῶν βοηθημάτων τὸ ταμεῖον τοῦτο·—τότε κατὰ πρῶτον ἔγκατασταθείσης τῆς ἐπταμελοῦς ἐπιτροπῆς ὑπὲρ τῶν ἀναπήρων καὶ τῶν πενήτων—ὅτι ἐπιτροπὴ καὶ ταμεῖον ἐλεῶν συνεστήθη τῷ 1819, καταργηθεῖσα τῷ 1823—ὅτε ναοί τινες ἐν τῇ πρωτευούσῃ εἶχον ἴδια ταμεῖα «κάσσας τῶν πτωχῶν» ὡς καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ὑπὲρ ὧν ἡ Μ. Ἐκκλησία ἐφρόντιζεν ἐξασφαλίζουσα τὴν ἀπρόσκοπτον αὐτῶν λειτουργίαν ὑπὲρ τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος.

Β'.

Τὸ ἐπισκέπτεσθαι τοὺς ἐν φυλακαῖς ἔχει τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ βίου τῆς ἐπὶ γῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας, σύγχρονον τῇ συμπαθεῖ ὑπὲρ τῶν πενήτων μερίμνῃ· ἀλλ' ἐν τῷ βίῳ τῶν κάτω χρόνων οὐδὲν ἔγγραφον γινώσκω πρὸ τοῦ τοῦ 1676 ἐκδεδομένον ὑπὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας καὶ καθορίζον ἐλεημοσύνην εἰς τοὺς ἐν ταῖς φυλακαῖς. Τὸν σεπτέμβριον τοῦ ἔτους τούτου, γράμμα πατριαρχικὸν ἀπολυθὲν ὑπὸ Διονυσίου Δ' τοῦ Μουσελίμη, ὁρίζει μὲν τὴν εἰς τὰς φυλακὰς ἐλεημοσύνην τῆς συντεχνίας τῶν κηροπωλῶν, ἐπιτρέπει δ' εἰς ἡμᾶς 'να συμπεράνωμεν ὅτι τὰ ταμεῖα πολλῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συντεχνιῶν, προνοίᾳ τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας, ὑφηγουμένης τὰ δέοντα, παρεῖχον ἐτησίως ποσόν τι τοῖς ἐν ταῖς φυλακαῖς ἐγκεκλεισμένοις. Χρήσιμόν ἐστιν ἡμῖν ἔγγραφον ἀδήλου πατριάρχου, πάντως ὅμως ἐκδεδομένον κατὰ τὰ πρῶτα τῆς παρελθούσης ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος ἔτη, καὶ κατὰ τὸ γράμμα τοῦτο, ὁ μὴ ὢν δύσνους βλέπει ὅτι ὁ ἐν Διπλοκιονίῳ ναὸς τῆς Θεοτόκου τοῦ Μπάνιου, μέχρι τῆς σήμερον οὕτως ἐπωνυμούμενος, ἦν οὕτως εἰπεῖν καθωσιωμένος εἰς ἀνακούφισιν τῶν θλίψεων τῶν δυστυχῶν ἐκείνων, ὅσοι ἐν τῇ εἱρκτῇ ταύτῃ ἐξιλέουν τὴν τότε ἀνθρωπίνην δικαιοσύνην. Ὑπὲρ τοῦ ναοῦ τούτου, μᾶλλον δ' εἰπεῖν ὑπὲρ τῶν καθειργνυμένων ἐν ταῖς παρ' αὐτῷ φυλακαῖς, ὅπως ἡ μείζων ἡ χορηγουμένη αὐτοῖς βοήθεια, περιεφέροντο δίσκοι τρεῖς ἐν ταῖς ἱεραῖς ἐκκλησίαις τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Ἐλπίδος ἐν Κοντοσκαλίῳ, τῶν ἁγίων Θεοδώρων ἐν Βλάγκᾳ καὶ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου τῆς Καραμανίας, ἤτοι τῶν Ὑψωμαθείων, ἡ δὲ καθιέρωσις τῆς περιφορᾶς τῶν δίσκων ἐστὶν ἀρχαιοτέρα τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἐξεδίδετο τὸ ἔγγραφον. Πλὴν δὲ τούτου, ἡ μέριμνα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ὑπὲρ τῶν *φυλακωμένων* γίνεται δήλη κατὰ τὰς ἀρχὰς ὡσαύτως τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος, ὅτε καὶ ναοί τινες τῆς πρωτευούσης διετάττοντο 'να χορηγήσωσιν εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου τοῦ Μπάνιου ποσά τινα, πρὸς ἀνακούφισιν ἀπὸ τῶν χρεῶν, ἢ πρὸς διατή-

ρησιν αὐτοῦ, ὅπως ἀνέτως πως προρθάνῃ εἰς ἐπούλωσιν τῶν πληγῶν ἀτυχῶν ὄντων. Ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου τῶν Καρρατιανῶν λ. χ. ἀπὸ τοῦ 1757—1759 κατὰ τὰ κατάστιχα αὐτοῦ σημειοῦται χρηγῶν «βοήθειαν εἰς τὸν Μπάνιον τοῦ Μπεσικτασίου» γρύσια 675, πλέον τῶν 2500 σημερινῶν φράγκων δῆλον οὖν ὑπὲρ τῶν φυλακωμένων. Ἐκ πατριαρχικοῦ γράμματος[11] ἀπολελυμένου, καθὼς εἰκάζω, περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος, μανθάνομεν ὅτι περιήγοντο ἐν πᾶσι τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τῆς Κωνσταντινουπόλεως «διωρισμένα **ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς** κουτεῖα τῶν φυλακισμένων», ἀκριβὲς ὅμως οὐδὲν ἡμᾶς τὸ γράμμα τοῦτο πληροφορεῖ. Ἀπὸ τούτου μανθάνομεν ὅτι ἡ οὕτω συναγομένη βοήθεια κατεσπαταλᾶτο, καὶ τὸ πατριαρχικὸν γράμμα βεβαιοῖ ὅτι κατεχρῶντο τὸ ἱερὸν τοῦτο χρῆμα οἱ διωρισμένοι τῆς τοιαύτης ὑπουργίας ἐπιστάται· «ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἐλεημοσύνη ὁποῦ μαζώνεται διὰ λόγου τους ἀπὸ τοὺς εὐσεβεῖς μὲ τὸ νὰ μὴν εἰχεν ἐπιστάτας, καὶ κυβερνήτας ἀξίους, καὶ καλούς, καὶ πιστοὺς καθὼς πρέπει, ἐρθείρετο, καὶ ἐχάνετο, καὶ ἐπήγαινεν κακὴν κακῶς, καὶ οἱ δυστυχεῖς φυλακισμένοι ὀλίγην βοήθειαν ἀπελάμβανον ἀπὸ αὐτὴν, ὡσὰν ὁποῦ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐπιστατοῦσαν εἰς τὰ κουτεῖα αὐτὰ τῶν φυλακισμένων, καὶ ἐμάζωναν τὴν ἐλεημοσύνην, πηγαίνοντες εἰς τὴν φυλακὴν ἔδιδαν μερικὴν ποσότητα ἄσπρων διὰ τὴν τροφὴν τῶν φυλακισμένων χωρὶς καμμίαν ἀναλογίαν καὶ διάκρισιν τῆς ἀνάγκης τοῦ καθενὸς, καὶ ποτὲ μὲν ἐτύχαινον ὀλίγοι, ποτὲ δὲ πολλοὶ καὶ αὐτοὶ πάντοτε ἔδιδαν τὸ διωρισμένον τῆς τροφῆς, καὶ τὰ περισσεύματα τῶν ἄσπρων τῆς ἐλεημοσύνης τὰ ἐκρατοῦσαν, καὶ ἐσρετέριζαν, καὶ ἔτζη ἔμειναν ἀδικημένοι ἀπὸ τὸν σρετερισμὸν τῶν τοιούτων οἱ ταλαίπωροι φυλακισμένοι».

Τὸ Πατριαρχεῖον ἀνέλαβε 'να θεραπεύσῃ τὸ κακὸν, ἀποδοκιμάζον τὴν ἱεροσυλίαν, πατάσσον αὐτὴν οὕτωσί παραδειγματικῶς, ἐκλέγον δὲ διαρκῆ ἐπιτροπὴν ὁκταμελῆ, ἧς τρία μὲν μέλη ἔδιδεν ἡ ἐν παντὶ ἀγαθῷ ἔργῳ πρωταγωνιστοῦσα συντεχνία τῶν γουναράδων, ἰσάριθμα δὲ ἡ τῶν παντοπωλῶν, καὶ δύο ἡ τῶν τακιατζήδων. Τούτων τὰ ὀνόματα ἀναφέρει τὸ πατριαρχικὸν ἔγγραφον[12], παρέχει δ' αὐτοῖς τὴν ἄδειαν τοῦ παρὰ τοῖς διαφόροις ναοῖς τῆς πρωτευούσης διορισμοῦ φερεγγύων ἀνθρώπων πρὸς περιφορὰν «τοῦ κουτείου τῶν φυλακωμένων», καὶ διατάττει ὅπως, τῶν κιβωτίων φυλαττομένων ἐν τοῖς ταμείοις τῶν ἐκκλησιῶν, ἐν ἀνάγκῃ λαμβάνωσιν οἱ ὁκτὼ ἐπίτροποι καὶ παρέχωσιν εἰς τοὺς ἐν φυλακαῖς «κατὰ τὴν συνήθειαν τὰ πρὸς τροφὴν ἀναγκαῖα», τοῦ περισσεύματος διδομένου εἰς τοὺς ἀξίους ἐλέους· διότι—χαρακτηριστικώτατα τὰ λόγια τοῦ γράμματος—«διότι ἐνδέχεται νὰ εἶναι καὶ μερικοὶ ψεῦσται, ὁποῦ καμώνονται πῶς ἔχουν ἀνάγκην, καὶ τεχνηέντως ἐμβαίνοντες εἰς τὴν φυλακὴν, πέρνουσι μὲ ἀπάτην τὴν ἐλεημοσύνην, καὶ γίνονται αἴτιοι νὰ ἀδικῶνται οἱ ἀληθινοὶ ἐνδεεῖς καὶ ἀναγκαιμένοι». (Ἕπεται συνέχεια).

11. Κεῖται ἐν τῷ Κώδηκι τοῦ Κριτίου· ἀπὸ σελ. 334—336.

12. Κατὰ τὸ ἔγγραφον, ἡ πρώτη τῇ φροντίδι τοῦ γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας συστηθεῖσα ἐπιτροπὴ ὑπὲρ τῶν φυλακωμένων ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν γουναράδων Ζαφειρίου, Νικολάου καὶ Χατζῆ Μάρκου, ἐκ τῶν παντοπωλῶν Ἰωάννου, Ἰωάννου καὶ Χατζῆ Δήμου καὶ ἐκ τῶν εἰς τὴν συντεχνίαν τακιατζίδων ἀνηκόντων Νάτη καὶ Χατζῆ Θεοδωρῆ.

ΑΓΓΕΛΙΑ ΒΙΒΛΙΩΝ

Μελέται· ὑπὸ Α. Διομήδους Κυριακοῦ, καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Ἐν Ἀθήναις· (Καταστήματα Ἀνέστη Κωνσταντινίδου· 1888). Τόμος ἐκ σελίδων 335 εἰς 8ον, καλῶς ἐκτετυπωμένος· περιέχει διατριβὰς τοῦ φιλοπόνου καθηγητοῦ 16 καὶ λόγους 5 εἰς διαφόρους ἑορτάς. Αἱ ἐκδεδομέναι διατριβαὶ αὗται ἐδημοσιεύθησαν κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐν ἀθηναϊκοῖς περιοδικοῖς, νῦν δὲ διὰ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν ἐν ἑνὶ τόμῳ καθίστανται προσιταὶ τοῖς σπουδάζουσι τὴν Θεολογίαν, καλὸν ἔχουσι βοήθημα διὰ μελέτας ἐκτενεστέρας. Ὁ κ. Α. Διομήδης Κυριακοῦ διακρίνεται ἐπὶ τῷ ζήλῳ αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐνασχολούμενος δὲ εἰς ἀρχαιότερα ζητήματα καὶ γεγονότα γράφει καὶ περὶ συγχρόνων τινά, ἐν οἷς ἐπίσης ἀπῃτεῖτο πηγῶν ἀσφαλῶν ἔρευνα εὐρυτέρα καὶ πλειόνων πληροφοριῶν συλλογή.

Σωτὴρ μηνιαῖον περιοδικὸν σύγγραμμα συνταασσόμενον ὑπὸ διαφόρων λογίων· ἐγκρίσει τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ συστάσει τοῦ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργείου· τόμος ἑνδεκάτος· τεῦχος Γ' καὶ Δ'. Ἐν Ἀθήναις. Περιεχόμενα. Περὶ τοῦ ὅτι ἐν τῷ Ἅδῃ οὐκ ἔστι μετάνοια [α'] ὅτι οἱ πνευματικοὶ ἀγῶνες εἰσι τὰ μέσα πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τῆς μετανοίας.—β') Ὅτι ἅπαντες ἐσμὲν ἁμαρτωλοί, ἐπομένως καὶ ἅπαντες ὀφείλουσιν ἀγωνίζεσθαι τὸν τῆς μετανοίας ἀγῶνα.—γ') Διατί ἅπας ὁ βίος ἡμῶν δέον νὰ ᾖ καιρὸς μετανοίας;—δ') Διατί πολλὴ μὲν ἡ ἡδονὴ τῇ κακίᾳ, πολὺς δὲ τῇ ἀρετῇ συνέζευκται ὁ πόνος καὶ ὁ ἱδρώς;] (Συνέχεια). Ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου πρώην Κεφαλληνίας Σπυρίδωνος.—Ἑρμηνεία εἰς τὸν ς' ψαλμὸν, ὑπὸ Ζωσίμου Γ. Π. Τυπάλδου.—Κοινωνικαί τινες παρατηρήσεις καὶ ἰδίᾳ τὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως διὰ βραχέων, ὑπὸ Παφφίλου Α. Φαρμακίδου (συνέχεια).—Λόγος ἐκφωνηθεὶς ἐν Πειραιεῖ αὐτοσχεδίως κατὰ τὴν ἁγίαν καὶ Μ. Παρασκευὴν, ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου πρώην Πατρῶν καὶ Ἠλείας Ἀθερκίου.—Εἰσιτήριος λόγος εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Φιλοσοφίας, ὑπὸ Μαργαρίτου Εὐαγγελίδου.—Τὸ Πάσχα τοῦ 1888.—Ἡ ἐν Ἀθήναις Σχολὴ τοῦ Ντέκα, ὑπὸ Γρ. Μπουρνιᾶ.—Εἰδήσεις.

ΜΑΝΟΥΗΛ ΙΩ· ΓΕΔΕΩΝ Ἐκκλησίαι τῶν ὀρθοδόξων ἐν Κωνσταντινουπόλει. *Εἰδήσεις ἱστορικαὶ περί τε τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς σχολείων.* Ἐξεδόθη τὸ Β' φυλλάδιον (σελ. 33—64) περιέχον τὴν συνέχειαν τῆς προδοικήσεως: (Αἱ πρῶται ἐνοριακαὶ σχολαὶ τῷ 1703—Αἱ πρῶται ἀλληλοδιδακτικαὶ—Γεώργιος Κλεόβουλος εἰσηγητὴς τῆς ἀλληλοδιδακτικῆς μεθόδου—Κανονισμὸς τῶν σχολείων ὁ ἀρχαιότερος—Ἡ μέριμνα τοῦ Πατριαρχείου περὶ ἀσφαλίσεως τῶν πόρων τῶν ναῶν—διαφύλαξις ἱερῶν σκευῶν—τὸ δίκαιον τῆς χρησιδεσποτείας τῶν στασιδίων τῶν γυναικωνιτῶν. Τόμος Χρυσάνθου πατριάρχου) καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ.

Τὸ Γ' φυλλάδιον (σελ. 65—96) θέλει περιέχει τὴν ἱστορίαν τῶν ναῶν Βλαχ-Σεραγίου, Ποτηᾶ, Κανάβη Ξυλοπόρτης, Ἁγιοταφικοῦ Μετοχίου καὶ Σιναϊτικοῦ.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗΝ

ΕΤΟΣ Η'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 29 ΙΟΥΝΙΟΥ 1888 ΑΡΙΘ. 33.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἡρακλείας Γερμανός (πρόεδρος)
Ἀρχιμανδ. Γρ. Παλαμᾶς
Γεράσ. Σ. Δώριζας
Ἀρχιγρ. Ἱ. Συνόδ. Κωνστ. Ἀλεξανδρίδης (ταμίας)
Ἰωάν. Δ. Τανταλίδης (γραμματεύς).

Ἀρχισυντάκτης Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἥμίση.

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται
Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Νοεμβρίου καὶ τὴν 1 Μαΐου.

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Ἡρακλείας κ. Γερμανῷ Προέδρῳ τῆς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς· Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».— Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου Ἱερολ. κ. Κωνσταντίνου Ἀλεξανδρίδου (ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου).

Περιεχομενα

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά—Φιλάνθρωποι διατάξεις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν κάτω χρόνων· μέρος Β' καὶ Γ' (ὑπὸ Μ. Ἰ. Γεδεών· συνέχεια)— Ἀγγελία βιβλίων.

Παράρτημα—Κανονικαὶ διατάξεις τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως (σελ. 257—264).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἕνεκα σπουδαίων ἐκκλησιαστικῶν λόγων, ἐπαύθη ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῇ παρελθούσῃ τρίτῃ ὁ μητροπολίτης Κώου κ. Παῦλος.

— Τῇ πέμπτῃ ἐγένοντο ἐν τῷ σεπτῷ πατριαρχικῷ ναῷ αἱ κανονικαὶ ψῆφοι τοῦ νέου μητροπολίτου Κώου, ἀντὶ τοῦ παυθέντος κ. Παύλου. Ἐκ τῶν τεθέντων τριῶν ὑποψηφίων, τῶν θεοφιλ. ἐπισκόπων Μετρῶν Ἀθανασίου καὶ Παμφίλου Σωφρονίου καὶ τοῦ ὁσιολ. Μ. ἐκκλησιάρχου κ. Καλλινίκου ἐξελέγη ὁ πρῶτος, ἐπιλαχόντος ψήφῳ τοῦ τελευταίου. Ὁ πανιερ. νέος μητροπολίτης Κώου κ. Ἀθανάσιος ἀρχαῖος ὢν τελεόφοιτος τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογ. Σχολῆς ἐχρημάτισεν εὐδοκίμως ἐπὶ πολὺ ἀρχιερατικὸς προϊστάμενος τῆς ἐν Γαλατᾷ ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Νικολάου καὶ ἀπὸ ἐννεατίας ἐπίσκοπος Μετρῶν.

— Ἕνεκα τῶν ἀπὸ τῆς μεθαύριον παρασκευῆς (1 ἰουλίου) ἀρχομένων ἐξετάσεων τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς διακόπτονται αἱ συνεδριάσεις τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου.

— Σήμερον ἀνεχώρησεν εἰς Ραιδεστὸν ἔδραν τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Ἡρακλείας κ. Γερμανός. Τὴν προτεραίαν ἐπεσκέψατο τὴν Α. Σ. κατ' οἶκον ἡ Α. Θ. Παναγιότης, καθ' ὅλην δὲ τὴν ἑβδομάδα ἡ Α. Σ. ἐδέχετο καὶ ἐπισκέψεις τῶν σεβ. Συνοδικῶν ἀρχιερέων, τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ἐθνικοῦ Μ. Συμβουλίου καὶ πολλῶν ἐγκρίτων ὁμογενῶν.

— Ἡ Πατριαρχικὴ Κεντρικὴ Ἐκπαιδ. Ἐπιτροπὴ ἐνέκρινε τὴν ἁρμοδίως αὐτῇ πρὸς ἐξέτασιν παραπεμφθεῖσαν Ἠθικὴν Ψυχαγωγίαν, ἔργον τοῦ πανοσιολογ. ἀρχιμανδρ. κ. Γερμανοῦ Ἀρθονίδου, περιέχουσαν τὰ ἱστορικὰ γεγονότα καὶ παραβολὰς ἐκ τῶν βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης, διὰ στίχων. Τὸ βιβλίον τοῦτο ἐκρίθη καταλληλότατον καὶ χρήσιμον πρὸς ἀνάγνωσιν διὰ τὰς παρ' ἡμῖν ἀστικὰς Σχολὰς καὶ διὰ πάντα φιλομαθῆ.

— Τῇ κυριακῇ (26) ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἐγένοντο ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Ἑλλην. Ἐμπορικῇ Σχολῇ αἵ τε λογοδοσίαι τῆς ἐφορίας καὶ τῆς διευθύνσεως αὐτῆς ὡς καὶ ἡ ἀπονομὴ τῶν πτυχίων εἰς τοὺς τελειοφοίτους. Ἐκ τῶν ἀναγνωσθεισῶν λογοδοσιῶν κατεδείχθη ὅτι ἥ τε ὑλικὴ καὶ ἠθικὴ κατάστασις τῆς Σχολῆς ἔχουσαι κάλλιστα βαίνουσιν ἐκ παραλλήλου, χάρις εἰς τὰς προσπαθείας τῶν ἀξιοτίμων ἐφόρων. Τῆς Σχολῆς, ὡς γνωστόν, καταρτιζούσης οὐ μόνον εἰδικοὺς διὰ τὸ ἐμπορικὸν στάδιον, ἀλλὰ καὶ καταλλήλους πρὸς ἀκρόασιν ἐπιστημονικῶν μαθημάτων, ἀπεφοίτησαν κατὰ τὸ ἄρτι λῆξαν ἔτος ἐπιστήμονες μὲν 15, ἔμποροι δὲ 10. Ἐκ τῶν ἐπιστημόνων ἔτυχον 9 τοῦ βαθμοῦ ἄριστα, 5 τοῦ πάνυ καλῶς καὶ 1 τοῦ καλῶς. Ἐκ τῶν ἐμπόρων 7 μὲν ἔτυχον τοῦ βαθμοῦ ἄριστα, 3 δὲ τοῦ πάνυ καλῶς. Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐπευλογῶν τὸν καλὸν ἀγῶνα τῶν γραμμάτων πατρικῶς παρήνεσε τοὺς ἀπολυομένους τὰ δέοντα.

— Τῇ κυριακῇ ἐγένοντο ἡ λογοδοσία τοῦ διευθυντοῦ καὶ ἡ διανομὴ τῶν ἐνδεικτικῶν εἰς τοὺς μαθητὰς

τῆς ἐν Σταυροδρομίῳ κεντρικῆς Σχολῆς τῶν Εἰσοδίων. Ἐκ τῶν δέκα καὶ τριῶν ἀποφοίτων αὐτῆς 6, μὲν ἔλαβον τὸν βαθμὸν ἄριστα, 5 δὲ τὸν πάνυ καλῶς καὶ 2 τὸν καλῶς. Κατὰ τὴν λογοδοσίαν τοῦ ἐλλογίμου σχολάρχου κ. Μιχαὴλ Ἰ. Κεφάλα, ἐφοίτησαν κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος εἰς τὰς ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ σχολὰς 1124 μαθηταί. Ἔφοροι τῆς Σχολῆς διὰ τὸ ἐπὶ θύραις σχολικὸν ἔτος 1888—1889 εἰσὶν οἱ κκ. Δημοσθ. Εὐγενίδης, Θεμιστ. Κοσούδης, Ν. Τζιμπῆς, Ἰ. Ποταμιάνος καὶ Ἰ. Σταμέλος ἰατρός.

— Τῷ προσεχεῖ σαββάτῳ (2 ἀρξομένου ἰουλίου) ὁ ναὸς τοῦ ἱεροῦ ἁγιάσματος τῶν Βλαχερνῶν τελεῖ τὴν ἐπέτειον αὐτοῦ πανήγυριν. Τὸ ὀρθόδοξον κοινόν, ὅπερ τοσαύτην εὐλάβειαν ἐπεδείξατο πάντοτε εἰς τὸ ἱερὸν προσκύνημα, οὐδεμίᾳ ἀμφιβολίᾳ ὅτι θέλει ἔλθει καὶ νῦν ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ ναοῦ ἀρωγὸν αὐτῷ, γνωστοῦ τυγχάνοντος ὅτι ἀπὸ τεσσαρακονταετίας καὶ πλέον ἱκανὸν μέρος τῶν εἰσπράξεων τοῦ ἱεροῦ ἁγιάσματος διατίθεται πρὸς ὑποστήριξιν ἐκπαιδευτηρίων τῶν πέριξ συνοικιῶν.

— Κάλλιστον δῶρον εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς ἱερᾶς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς ἐποιήσατο ὁ πανοσιολ. Μ. ἀρχιδιάκονος κ. Διονύσιος, προσενεγκὼν χειρόγραφον ψυχαγωγίας γεγραμμένον μὲν περὶ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, τοῦτο δὲ τὸ ἰδιάζον ἔχον ὅτι σώζει ἀπεικόνισμα μαθητοῦ τῶν τότε σχολείων μετὰ τῆς στολῆς, ἣν ἐφόρουν. Ἐντεῦθέν ἐστι προσοχῆς ἄξιον τὸ χειρόγραφον, ὡς πρῶτον καὶ μόνον ἐν ταῖς παρ' ἡμῖν βιβλιοθήκαις.

— Χοροστατοῦντος ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου μετὰ τῆς ἱερᾶς Συνόδου σήμερον, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν ἁγίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, ἔλαβε μέρος τὸ πρῶτον ἤδη εἰς τὴν χοροστασίαν ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως κ. Κοσμᾶς.

— Σήμερον ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐπεσκέψατο τὸν ἅγοντα τὴν ὀνοματικὴν αὐτοῦ ἑορτὴν ἀξιότιμον κ. Παῦλον Ζ. Στεφάνοβικ.

— Ἀνεχώρησε σήμερον ὅπως διέλθῃ ἡμέρας τινὰς παρὰ τοῖς οἰκείοις αὐτοῦ ἐν Μιτυλήνῃ ὁ πανιερ. μητροπολίτης πρῴην Ἐρσεκίου κ. Ἰγνάτιος.

— Τῇ παρελθούσῃ τετάρτῃ (22) ἀνεχώρησεν ἐντεῦθεν πρὸς περιοδείαν ἀνὰ τὴν Ἑσπερίαν ὁ πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτης καὶ σχολάρχης τῆς Πατριαρχικῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς κ. Γρ. Παλαμᾶς.

Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων.—Ἀφίκετο τῇ δευτέρᾳ ἐκ τῆς Ἁγίας Πόλεως, πρὸς περίθαλψιν τῆς ὑγιείας αὐτοῦ ὁ ὁσιολογ. δραγομάνος τοῦ Παναγίου Τάφου κ. Ἀνανίας, ἀδελφὸς τοῦ πανιερ. ἀρχιεπισκόπου Πτολεμαΐδος κ. Πατρικίου.

— Κατ' ἐπιστολὰς ἐξ Ἱεροσολύμων, ἀπεφασίσθη, διὰ λόγους οἰκονομικούς, νὰ κλεισθῇ ἡ καρποὺς ἀγλαοὺς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην ἀπενεγκοῦσα Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Σταυροῦ καὶ τὸ Νοσοκομεῖον τοῦ κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου.

Τὴν νύκτα ταύτην ἀπεβίωσεν ἐν Μ. Ρεύματι, ὅπου τεσσαράκοντα καὶ πέντε ἔτη κατῴκει, ὁ ἀρχαῖος τοῦ Γένους διδάσκαλος **Ἰωάννης Φιλαλήθης.** Πλήρης ἡμερῶν, ποιήσας καὶ διδάξας, τύπος ἀληθοῦς διδασκάλου γενόμενος, δύο ὅλας ἐμόρφωσε γενεὰς ὁ ἀείμνηστος. Ἐν Ἀπαμείᾳ τῆς Βιθυνίας (Μουδανιὰ) γεννηθεὶς ἐδιδάχθη ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Μ. τοῦ Γ. Σχολῇ, καὶ διακούσας τὰ φιλοσοφικὰ μαθήματα μίαν διετίαν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ (1837—1839) ἅμα συστηθέντι, διωρίσθη καθηγητὴς τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς τῷ 1840, ἐν ᾗ σχεδὸν τεσσαρακονταετίαν ἐδίδαξε, διευθύνας ἐπὶ βραχὺν χρόνον (1846) καὶ τὴν ἐν Χάλκῃ Ἑλληνοεμπορικὴν Σχολήν. Ἡ κηδεία τοῦ ἀειμνήστου διδασκάλου τοῦ Γένους, μερίμνῃ τῆς Α. Θ. Π. καὶ τῆς Σχολῆς, γενήσεται δημοτελής, προϊσταμένων αὐτῆς, ἐντολῇ πατριαρχικῇ, τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Δέρκων καὶ Γρεβενῶν μετὰ τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου Παμφίλου.

ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΕΝ ΤΗΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΤΩΝ ΚΑΤΩ ΧΡΟΝΩΝ*

Πόσον χρόνον διετηρήθη ἡ ἐλεήμων αὕτη ἐπιτροπὴ ἄγνωστόν μοί ἐστιν, ἀλλ' εἰς τὰ κατάστιχα τοῦ ταμείου τῶν Πατριαρχείων σημειοῦνται συνεχεῖς χρηματικαὶ συνδρομαί, κυρίως εἰς ἐξόφλησιν χρεῶν τῶν φυλακωμένων· διότι, προστεθείσθω χάριν ἀκριβείας ὅτι, ἡ διάταξις αὕτη περὶ τῆς ὀκταμελοῦς ἐπιτροπῆς ἀπέβλεπεν εἰς βοήθειαν τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς τῆς κυρίως πόλεως κρατουμένων· οὐδὲν λέγεται περὶ τῶν ἐν ταῖς εἱρκταῖς τοῦ Διπλοκιονίου περιωρισμένων, καὶ εἰκάζει τις ὅτι τὴν περὶ τούτων μέριμναν καὶ τὴν περίθαλψιν αὐτῶν εἶχε διηνεκῶς ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου τοῦ Μπάνιου. Διότι τὸ τοῦ Πατριαρχείου ταμεῖον ἀπήλλαττε τῆς ποινῆς ἀνθρώπους κρατουμένους καὶ ἐν ἄλλῃ τινὶ φυλακῇ ἐν Βαλατᾷ κειμένῃ, ἀλλ' ἀπήλλαττεν ὡσαύτως τοῦ ὑπολοίπου τῆς ποινῆς καὶ δυστυχῆ τινα κρατούμενον ἐν ταῖς κεντρικαῖς εἱρκταῖς. Τὰ χορηγούμενα ἐδίδοντο κατ' ἀπόφασιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῆς ἱερᾶς συνόδου καὶ τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Κοινοῦ.

Διέκρινα ἀπ' ἀρχῆς τῆς παρούσης μου διατριβῆς τὴν ὑπὲρ τῶν ἀναπήρων καὶ τῶν πενήτων μέριμναν ἀπὸ τῆς φροντίδος, ἣν ὑπὲρ τῶν ἐν φυλακαῖς κρατουμένων ἐπεδείκνυτο ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ γένος, τὸ δὲ τέλος τοῦ παρόντος Β' κεφαλαίου θέλει δείξει ὅτι συγχρόνως γενομένης σκέψεως περὶ τούτων καὶ ἐκεί-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 258—260 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

νων, ἡ κυριαρχικὴ μέριμνα διακριθεῖσα κατεδείχθη ἐν τῇ καθιδρύσει δύο κεντρικῶν ἐπὶ τούτῳ ἐπιτροπῶν. Τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἦσαν ἔτη συντάξεως νόμων καὶ κανονισμῶν, καθ' οὓς ἔδει 'να λειτουργῶσιν οἱ φιλάνθρωποι θεσμοὶ παρ' ἡμῖν. Ἐπταμελὴς ἐπιτροπὴ ὑπὲρ τῶν πενήτων καὶ τῶν ἀναπήρων ἔλαβε τὸ εἶναι μετὰ τὰς φιλανθρώπους διακελεύσεις τοῦ σουλτάνου Σελὶμ Γ' καὶ τοῦ ταύτας ὑφηγουμένου ἡγεμονόπαιδος Γεωργίου Μουρούζη[13], ἐπιτροπὴ δ' ἑτέρα κεντρικὴ ἔλαβε τὴν ἐντολὴν τῆς ἐφορείας τῶν Νοσοκομείων καὶ τῆς φροντίδος πρὸς θεραπείαν καὶ περίθαλψιν τῶν φυλακωμένων. Γράμμα συνοδικὸν ἐκδεδομένον καὶ τοῦτο κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς πατριαρχείας τοῦ ἀπὸ Δέρκων Γερασίμου, καταγεγραμμένον δ' ἐν σελίδι 235—237 τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 7 (κατὰ τὴν νέαν καὶ λογικὴν κατάταξιν) πατριαρχικοῦ κώδηκος χορηγεῖ πληροφορίας τινάς. Ἐκ τούτου μανθάνομεν ὅτι, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, οἱ ἀπὸ μαρτίου μηνὸς ὁρισθέντες 'να περιέρχωνται δίσκοι μέχρις ἰουνίου, ὅτε τὸ γράμμα ἐξεδίδετο τοῦ Γερασίμου, οὐδὲν ἐπήνεγκον ἀποτέλεσμα σπουδαῖον, οἷον ἀπῃτεῖτο. Τὸ δὲ τεσσαρακονταλείτουργον, ἀλλὰ καὶ αὐτή, ὡς εἰκάζω, ἡ ἐν τοῖς ναοῖς ἐπίσκεψις καὶ χοροστασία τοῦ ἀοιδίμου πατριάρχου γενναῖον οὐδὲν εἰσέφερεν ἐπὶ διμηνίαν ὅλην εἰς τὸ ταμεῖον τῶν φυλακωμένων.

Ἡ φροντὶς ἐθεωρεῖτο ἐπείγουσα, πρόκριτοι καὶ πατριάρχης εἶδον ὅτι δεύτεραι σκέψεις ἀπῃτοῦντο, σορώτεραι πάντως οὖσαι. Τότε συνεκαλέσθη μεγάλη γενικὴ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συντεχνιῶν συνέλευσις, καὶ ἡ ὑπὲρ τῶν φυλακωμένων μέριμνα συνεδυάσθη φιλανθρώπως ἅμα καὶ συνετῶς τῇ ὑπὲρ τῶν νοσούντων φροντίδι· καὶ οὐ μόνον εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιτροπὴν ἐπεφόρτισαν τὸ χριστιανικὸν τοῦτο καὶ φιλάνθρωπον ἔργον, ἀλλὰ καὶ μονιμοποιήσαντες αὐτὴν ἐδείχθησαν καὶ πρακτικῶς σκεπτόμενοι καὶ συνετῶς φερόμενοι. Ὁ πατριαρχικὸς κώδηξ ὑπ' ἀριθμὸν 7, κώδηκές τινες ἑνοριακοὶ καὶ ὁ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς συμπληροῦσι τὰς ἡμετέρας πληροφορίας·

διότι πάσας ταύτας ἀνάγκη 'ν' ἀρυσθῇ τις ἀπὸ κωδήκων πατριαρχικῶν, ἀπὸ κωδήκων ἑνοριακῶν, ἀπὸ φύλλων παλαιῶν καὶ σητοβρώτων χαρταρίων ᾧδε κἀκεῖσε παρερριμμένων, ὧν ἴσως ὑπὸ τῶν οἰκοδομούντων ἀποδοκιμαζόμενά τινα γεννῶνται εἰς κεφαλὴν γωνίας. Ὁ λόγος περὶ χαρτίων, οὐχὶ δὲ περὶ κωδήκων πατριαρχικῶν, οἵτινες εἰσιν αὐθεντικωτάτη πηγή, κύρους ἀδιαφιλονεικήτου, φῶς ἐπιχέουσα ἐπὶ πολλῶν σημείων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τῆς μετὰ τὰ μέσα τοῦ ΙΗ' αἰῶνος· διότι πρὸ τοῦ χρόνου τούτου τῶν κωδήκων ἡ σειρὰ διασπᾶται[14].

Συνῆλθε γενικὴ συνέλευσις συντεχνιῶν κατὰ μῆνα ἰούνιον τοῦ 1794, αὕτη δ' ὡς εἶπον, τὴν ἐφορείαν τῶν Νοσοκομείων ἐν τῇ τῶν φυλακῶν ἐπιτροπῇ συγχωνεύσασα, κατέστησεν ἐπιτροπὴν τοιαύτην πενταμελῆ, ἧς ἀνὰ ἓν μέλος ἐχορήγουν αἱ πέντε συντεχνίαι: ἡ τῶν γουναράδων, τῶν ἀδαμαντοπωλῶν, «καὶ τῶν Χίων οἱ τζοχατζῆδες, οἱ χεταϊτζῆδες καὶ οἱ ἀμπατζῆδες»· ὥστε αἱ δύο πρῶται καὶ πλουσιώτεραι καὶ διὰ τὰς μετὰ τῶν κρατούντων σχέσεις αὐτῶν ἰσχυρότεραι συντεχνίαι βλέπομεν ὅτι ἐφώρευον καὶ διῴκουν τὰ ταμεῖα τῶν ἀναπήρων καὶ τῶν πενήτων[15]. Εἰς τὴν πενταμελῆ ταύτην ἐπιτροπὴν ἐπὶ συνελεύσεως ἐδόθη τὸ δικαίωμα, κυρωθὲν διὰ πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ γράμματος ἀπολελυμένου κατὰ ἰούνιον τοῦ 1794, ὅπως διορίζῃ οὐχὶ μόνον ἐκ τούτων τῶν πέντε συντεχνιῶν, ἀλλὰ καὶ ἐξ οἱασδήτινας ἑτέρας ἤθελεν, «ἐπιτρόπους τῶν ρηθέντων ζιντανίων, φυλακῶν καὶ νοσοκομείων», ἀνθρώπους «τιμίους καὶ φιλοθέους»· 2) ὡρίσθη 'να περιφέρηται ἐν τοῖς ναοῖς Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τοὺς δύο δίσκους ἑκάστου «κουτεῖον τῆς ἐλεημοσύνης τῶν ζιντανίων καὶ ὁσπηταλίων»· 3) ἐπέβαλεν ἡ συνέλευσις εἰς ἑκάστην τῶν ἐν τῇ πρωτευούσῃ συντεχνιῶν μηνιαῖον ἔρανον ἐπὶ τούτῳ· 4) συνέστησεν εἰς τὴν φιλάνθρωπον πρόνοιαν τῶν τὰ καθ' ἑαυτοὺς διατιθεμένων ὅπως ἐν ταῖς διαθήκαις αὐτῶν καταλείπωσιν ὑπὲρ τῶν Νοσοκομείων καὶ τῶν φυλακωμένων ὅ,τι ἂν ἐθέλωσι· 5) συνεστήθη τοῖς πνευματικοῖς πατράσι 'να συμβουλεύωσι τοὺς ὀρθοδόξους παρακινοῦντες εἰς τοιαύτην ὑλικὴν συνδρομήν· 6) ἐπεβλήθη φόρος, οἷον εἰπεῖν, τοῖς νεωστὶ χειροτονουμένοις ἢ μετατιθεμένοις ἀρχιερεῦσιν «εἰς βοήθειαν Νοσοκομείων, καὶ φυλακῶν», ὁρισθέντος 'να δίδωσιν οἱ μὲν τῆς Α' τάξεως γρόσια 150—οἱ δὲ τῆς Β' γρόσια 100—καὶ οἱ τῆς Γ' γρόσια 50. Τελευταῖον 7) ἐκηρύχθησαν ἀσύδοτοι καὶ ἐλεύθεροι πάσης πρὸς τὸν πατριάρχην διδομένης φιλοτιμίας οἱ ἱερεῖς τῶν Νοσοκομείων καὶ τῶν φυλακῶν, οὓς ὡρίσθη 'να προτιμῶσι μὲν ἐκλέγοντες οἱ ἐπίτροποι τῶν ζιντανίων καὶ Νοσοκομείων, 'να ἐγκρίνῃ δ' ὁ πατριάρχης.

Συγχρόνως ἕτερον γράμμα τοῦ πατριάρχου Γερασίμου τοῦ ἀπὸ Δέρκων καὶ τῆς συνόδου αὐτοῦ ὥριζεν αὐτὰς τὰς πέντε συντεχνίας ἐφόρους τῶν Νοσοκομείων· καὶ οὕτως ἀπὸ μηνὸς ἰουνίου τοῦ 1794, οἱ ἔφοροι τοῦ ἔξω τῶν Ἑπτὰ Πύργων Νοσοκομείου ἀνέλαβον καὶ τὴν φροντίδα τῆς περιθάλψεως τῶν φυλακωμένων καὶ τῆς εἰσπράξεως τῶν ὑπὲρ αὐτῶν ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων γινομένων συνδρομῶν. Ἐν τοῖς τοῦ Νοσοκομείου τούτου καταστίχοις τῶν τοῦ ἔτους 1794 καὶ τῶν τριῶν πρώτων μηνῶν τοῦ ἑπομένου 1795, βλέπομεν ὅτι συνήχθησαν ὑπὲρ τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς κρατουμένων γρόσια 1564, ἀλλὰ σημειοῦνται «εἰς ἐλευθερίαν φυλακωμένων, καὶ τροφὴν, καὶ ἔξοδα» γρ-

13. Ἔγγραφον Καλλινίκου Ε' τοῦ ἀπὸ Νικαίας. Ἡ Ζωοδόχος Πηγή· σελ. 254.

14. Περὶ τῶν κωδήκων, τῆς τύχης αὐτῶν κατὰ καιροὺς καὶ τῶν γραφείων, εἰς ἃ ἀνῆκον ἢ κατετίθεντο, βραχεῖά τις σημείωσις ἐπὶ τῇ βάσει ὀλιγίστων πληροφοριῶν ἐκδοθήσεται προσεχῶς ἐν τῇ *Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ*.

15. βλ. περὶ τῆς ἐπιτροπῆς ἐν τῇ προηγουμένῃ μου διατριβῇ· *Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας* σελ. 250 τοῦ μετὰ χεῖρας Η' τόμου.

6600. Τὸ δ' ἐπιὸν ἔτος αἱ εἰσπράξεις τῶν ἡμετέρων Νοσοκομείων ἀνῆλθον εἰς 32410, ἐκ δὲ τούτων εἰς τοὺς «φυλακωμένους» ἐδόθησαν 6477, ἐνῷ ὁ ὑπὲρ αὐτῶν ἐντὸς τοῦ ναοῦ τούτου δίσκος ἀπήνεγκε 2319 γρόσια. Τὸ ταμεῖον τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς εἶχε τὴν ἐπιστασίαν καὶ τὴν φροντίδα τῆς περιθάλψεως αὐτῶν περίπου μέχρι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν τὰ τρία Νοσοκομεῖα τῶν ὀρθοδόξων, τὸ τοῦ Σταυροδρομίου, τὸ τοῦ Γαλατᾶ καὶ τὸ τῶν Ἑπτὰ Πύργων ἠνώθησαν, τῷ 1838[16]. —Προσθετέον ὅτι τῷ 1794 καὶ κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους μῆνας τοῦ 1795 οἱ δίσκοι οἱ περιφερόμενοι ἐν τοῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει ναοῖς ἀπήνεγκον ὑπὲρ τῶν δυστυχῶν τούτων περὶ τὰς 9000 γρόσια, ἐνῷ δωρεαί τινες ἢ κληροδοτήματα καταλειπόμενα ὑπὲρ τῶν Νοσοκομείων ἢ τοῦ ναοῦ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἐσημειοῦντο γινόμενα καὶ «ὑπὲρ τῶν φυλακωμένων».

Ἐὰν ἀπαιτῆται ἢ συγχωρῆται λεπτομερειά τις ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ, ἔστω αὕτη ἡ περὶ τῶν κουτείων καὶ δίσκων· ὅτε, κατὰ μάρτιον τοῦ 1794 ὁ πατριάρχης Γεράσιμος Γ' ὁ ἀπὸ Δέρκων μετὰ τῆς συνόδου αὐτοῦ διερρύθμιζε τὴν ὑπὲρ τῶν φυλακωμένων φροντίδα τοῦ γένους, ὡρίζεν ἅμα δι' ἰδίας σημειώσεως διανεμηθείσης εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως τὰς ἑορτὰς τοῦ ἔτους, καθ' ἃς ἔδει ἵνα περιφέρηται ὁ δίσκος ὑπὲρ τῶν Νοσοκομείων καὶ τῶν φυλακῶν. Σημείωσιν τοιαύτην μεταγράφας ἐκ τοῦ ἀξιοσπουδάστου κώδηκος τῆς ἐκκλησίας τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ Μ. Ρεύματος παρατίθημι ὧδε πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ Β' κεφαλαίου τῆς ἱστορικῆς μου ταύτης διατριβῆς, ἔχουσαν οὕτω:

« **Καταγραφὴ τῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐπισήμων ἑορτῶν, ἐν** αἷς κατὰ κοινὴν γνώμην καὶ συνοδικὴν ἀπόφασιν ἔχει περιέρχεσθαι ὁ ἐν ἑκάστῃ ἐκκλησίᾳ Πόλεως, Γαλατᾶ καὶ Καταστένου προσδιορισθεὶς δίσκος τῶν ὀσπηταλίων καὶ φυλακῶν, ἀκωλύτως καὶ ἀνεμποδίστως, ὅπως οἱ χριστιανοὶ ἑκάστης ἐνορίας δίδωσι πλουσιοπαρόχως τὴν ἐλεημοσύνην αὐτῶν πρὸς βοήθειαν, καὶ σύναξιν, καὶ διαμονὴν τῶν εἰρημένων ὀσπηταλίων καὶ φυλακῶν, ἅτε δὴ ἡ καταγραφὴ ἐδόθη εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἀσωμάτων Ταξιαρχῶν τοῦ Μεγάλου Ρεύματος·

— Ἐν ἁπάσαις ταῖς κυριακαῖς τοῦ ἐνιαυτοῦ.— Ἰανουάριος· Ἐν τῇ Περιτομῇ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Βασιλείου. Τῶν Θεοφανείων. Τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου. Τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν.— Φεβρουάριος. Τῆς Ὑπαπαντῆς.—Μάρτιος. Τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα Μαρτύρων. Τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Τῇ Μ. Πέμπτῃ εἰς τὰ δώδεκα Εὐαγγέλια. Τοῦ Ἐπιταφίου, καὶ τῇ Ἁγίᾳ καὶ Μ. Κυριακῇ τοῦ Πάσχα. Τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς. Τῆς Μεσοπεντηκοστῆς. Τῆς Ἀναλήψεως.— Ἀπρίλιος. Τοῦ ἁγίου Γεωργίου.— Μάϊος. Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου.— Ἰούνιος. Ἐν τῷ γενεθλίῳ τοῦ Προδρόμου. Τῶν ἁγίων Ἀποστόλων.— Ἰούλιος. Τοῦ προφήτου Ἠλιού. Τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος.—Αὔγουστος. Τῆς Μεταμορφώσεως. Ἐν τῇ Κοιμήσει τῆς Ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου. Ἐν τῇ ἀποτομῇ τοῦ Προδρόμου.—Σεπτέμβριος. Ἐν τῷ γενεσίῳ τῆς Θεοτόκου. Ἐν τῇ Ὑψώσει τοῦ Σταυροῦ. Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.— Ὀκτώβριος. Τοῦ ἁγίου Δημητρίου.—Νοέμβριος. Τοῦ Ἀρχιστρατήγου. Ἐν τῇ τῶν εἰσόδων τῆς Θεοτόκου. Τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου.—Δεκέμβριος. Τοῦ ἁγίου Νικολάου. Τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος καὶ ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν Χριστουγεννῶν.

Ἐν αὐταῖς τοίνυν ταῖς ἑορτασίμοις ἡμέραις ἔχουσι περιφέρειν τὸν δίσκον τῶν ὀσπηταλίων καὶ φυλακῶν, ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ ἀπροφασίστως κατὰ τὴν κοινὴν ἀπόφασιν.

,αψϛ' μαρτίου κγ'».

Συμπέρασμα λόγου μετὰ τὸ τέλος τοῦ δευτέρου μέρους τῆς διατριβῆς ταύτης ἐστὶν ὅτι αἱ ὑπὲρ τῶν φυλακωμένων συνδρομαὶ ἐγίνοντο *ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς* διὰ δίσκων καὶ κιβωτίων περιφερομένων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις·—ὅτι ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου τοῦ Μπάνιου ἐν Διπλοκιονίῳ ἦν, οἷον εἰπεῖν, καθωσιωμένος εἰς βοήθειαν καὶ περίθαλψιν αὐτῶν·—ὅτι κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος ἐγκαθιδρύθη τὸ πρῶτον ὀκταμελὴς ἐπιτροπὴ ὑπὲρ τῶν ἐν φυλακαῖς·—ὅτι τὸ τοῦ Πατριαρχείου ταμεῖον ἐχορήγει καθ' ὅλον τὸν ΙΗ' αἰῶνα συνδρομὰς εἰς τοὺς φυλακωμένους καὶ ἀπήλλαττε τῆς ποινῆς τοὺς ἐξ αὐτῶν καταδεδικασμένους ἕνεκα πληρωμῆς φόρων, ἢ διὰ μικρὰ πταίσματα·—ὅτι ἀπὸ τοῦ 1794 ἡ φροντὶς τῆς ἐπισκέψεως τῶν ἐν φυλακαῖς ἀνετέθη εἰς τὴν ἐφορίαν τῶν Νοσοκομείων.

Πρὸς συμπλήρωσιν ἀπαιτεῖται ἵνα εἴπωμεν ὅτι τὸ ἐθνικὸν ταμεῖον, ἀπὸ πεντηκονταετίας καὶ πλέον, δὶς τοῦ ἔτους, δηλαδὴ κατὰ τὰς ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Μ. Πάσχα, χορηγεῖ συνδρομὰς χρηματικὰς εἰς τοὺς ἐν ταῖς φυλακαῖς κρατουμένους, τοῦτ' αὐτὸ ἀποδεκατίζον ὑπὲρ αὐτῶν ἐκ τῶν λιτῶν αὐτοῦ πόρων.

Γ'.

§ α'. Προκειμένου λόγου περὶ νοσοκομείων καὶ τῆς φροντίδος, ἣν εἶχε τὸ γένος ὑπὲρ τῶν φρενοβλαβῶν ἢ τῶν ἐκπιπτουσῶν ὑπάρξεων, τῶν ἐκθέτων, τῶν αἰχμαλώτων, τῶν ὀρφανῶν καὶ τῶν μὴ δυναμένων ἵνα καταβάλλωσι τοὺς προσωπικοὺς φόρους, καλὸν εἰπεῖν ὅτι τὴν παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς ἐν τούτῳ μεγαλοπρέπειαν οὐδεὶς θέλει ἰδεῖ ἐν τοῖς λιτοῖς πρὸ τῶν ἡμετέρων χρόνων οἰκήμασιν, ὅπου τὰς ἀδικουμένας καὶ δυστυχεῖς ταύτας ὑπάρξεις ἐνέκλειεν ἡ Ἐκκλησία τῶν τοῦ Χριστοῦ πενήτων. Οὔτε δυνατὸν ἦν, ἴσως οὐδὲ πρέπον ἵνα ἐγείρῃ τὸ γένος ἐν τῷ βίῳ τῶν κάτω χρόνων νοσοκομεῖα μεγάλα, οἷα τὸ τοῦ Σαμψών, τὸ τοῦ Εὐβούλου, τὸ τοῦ Ναρσοῦ, τὸ τοῦ Ἰσαακίου Ἀγγέλου, τὸ τὸ Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου, οὔτε τὰ παρὰ βυζαντινοῖς ὀρφανοτροφεῖα, καὶ γηροκομεῖα, καὶ βρεφοτροφεῖα, οὐδὲν τέλος ἐκ τῶν τριακονταπέντε φιλανθρωπικῶν ἐκείνων ἱδρυμάτων, ἅτινα μέχρι τοῦ ΙΒ' αἰῶνος ἐκόσμουν τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ καλλίστην ἐχορήγουν ἰδέαν τοῦ τῆς φιλανθρωπίας αἰσθήματος παρὰ τοῖς ὀρθοδόξοις ἐκείνων τῶν αἰώνων, οἵτινες καὶ περὶ τῶν ἀπὸ προτέρας ἐξώλους ζωῆς εἰς

16. Εὐγενίου Ζωοδ. Πηγῆς· σελ. 146, 164, ὧν τὰ γραφόμενα συνδυαστέα.

ὁδὸν μετανοίας ἐπιστρεφουσῶν ἐμερίμνησαν, δεῖγμα παρεχόμενοι λαμπρὸν χριστιανικῆς ἀγάπης, οὐ ζητούσης τὰ ἑαυτῆς, καὶ συμπαθείας εὐαγγελικῆς. Οὐδεὶς αἰών, οὐδεμία χώρα δύναται 'να ἐπιδείξηται ἡμῖν τοὺς τρεῖς «οἴκους τῆς μετανοίας», ὧν τὸν ἕνα ἐθεμελίωσεν ἡ αὐτοκράτειρα Θεοδώρα, «μεγαλόπρεπές μοναστήριον, παρὰ ταύτην τοῦ πορθμοῦ τὴν ἀκτήν, ἥ ἐστιν ἐν δεξιᾷ εἰσπλέοντι τὸν Εὔξεινον Πόντον, κατὰ τὸν Προκόπιον, ταῖς μεταμελουμέναις γυναιξὶν ἐπὶ τῷ προτέρῳ βίῳ καταγώγιον ἐσόμενον, ἐρ' ᾧ δὴ ἐνταῦθα περί τε τὸν Θεὸν καὶ τὴν εὐσέβειαν ἀσχολίᾳ γενησομένη περικαθῆραι τὰς ἁμαρτάδας δυνατὰ εἶεν τῆς ἐν μαστροπείῳ διαίτης». Περὶ τῶν ἐκπιπτουσῶν γυναικῶν οὐδεμία φροντὶς ἐν τῇ τῶν κάτω χρόνων Ἐκκλησίᾳ *καθόσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἠθικὴν αὐτῶν βελτίωσιν*· οὔτε τις τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν ἤθελε θεωρήσῃ πρὸς τοῦτο τεινούσαν τὴν ἐν τοῖς ὑπογείοις τοῦ ναοῦ τοῦ Ἐγρὶ-καπίου κάθειρξιν, οὔτε τὴν μάστιγα τοῦ φύλακος ἔχουσαν τὴν δύναμιν τῆς τοῦ προτέρου βίου αὐτῶν μεταβολῆς. Τὸ κεφάλαιον ἰδίᾳ τοῦτο ἐστὶ καὶ λυπηρόν, ἀλλὰ καὶ πτωχότατον εἰς πληροφορίας, ὅθεν ἀνάγκη 'να μεταβῶμεν πρῶτον εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς περὶ τῶνἀσθενῶν ἐκκλησιαστικῆς-ἐθνικῆς προνοίας.

§ β'. Ἐρ' ὅσον ἐλλείπουσιν ἡμῖν ἀρκοῦσαι πηγαί, βεβαίως ἐπιτρέπεται 'να νομίζωμεν ὅτι πρῶτον ἐν τοῖς κάτω χρόνοις ἐθνικὸν Νοσοκομεῖον ἱδρύθη παρ' ἡμῖν μικρὸν πρὸ τοῦ 1520, ὅτε εἰς ἐκ τῶν κατοίκων τοῦ Γαλατᾶ Δούκας Πέτρου Σοριανὸς ὀνόματι καταλείπει διὰ διαθήκης αὐτοῦ συντεταγμένης πρὸ τοῦ 1517, ὅτε ἐξεδόθη ὑψηλὸς βακουφναμὲς ἐπικυρῶν αὐτὴν[17], πρὸς σκοπὸν φιλάνθρωπον τὴν ἐν τῷ Γαλατᾷ κατὰ τὴν συνοικίαν Ἀρζίντλα οἰκίαν αὐτοῦ, περιέχουσαν πέντε ξυλίνας αἰθούσας μεγάλας καὶ μικράς, ὁρίζων ἵνα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει παροικούντων πτωχῶν χριστιανῶν τῶν ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἐν αὐτῇ καταιρόντων οἱ ἀσθενεῖς ἐνδιαιτῶνται ἐν τῇ μείζονι τῶν πέντε τούτων αἰθουσῶν ἐπὶ θεραπείᾳ· διὰ τῆς διαθήκης αὐτοῦ ὥριζεν ὅπως ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ παρακμένῃ γυνὴ νοσοκόμος κομίζουσα τοῖς ἀσθενέσιν ὕδωρ, ἐπιμελουμένη τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς θερμότητος τῆς αἰθούσης, καθαρίζουσα τὰ ἔπιπλα καὶ πλύνουσα τὰ ἐνδύματα τῶν ἀσθενῶν. Ὁ διαθέτης Δούκας Πέτρου Σοριανὸς καθωσίωσεν ἐκ τῆς περιουσίας αὐτοῦ 20,000 δράκια ἀργύρου «νομίσματος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης κυκλοφορούντος ἐντὸς τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους», ὅπως ἐκ τῶν τόκων αὐτοῦ λαμβάνωσιν ἐτήσιον μισθὸν ἡ μὲν νοσοκόμος 300 δράκ. ὁ δὲ ἱερεὺς 200 ἀντὶ τῆς ψαλλομένης νεκρωσίμου ἀκολουθίας εἰς τοὺς ἀποθνήσκοντας, καὶ ὁ νεκροθάπτης ἐπιμελούμενος καὶ τῆς ἐκφορᾶς αὐτῶν δράκ. 500, πρὸς δὲ τούτοις προμηθεύηται τὸ Νοσοκομεῖον τοῦτο τὰ πρὸς θέρμανσιν καὶ πρὸς φωτισμὸν ἀπαιτούμενα, τὸ ὕδωρ, καὶ τὰ ἔπιπλα, καὶ τὰς κλίνας τῶν ἀσθενῶν, καὶ τὰ διὰ τὴν ἐπισκευὴν αὐτῶν ἀπαιτούμενα. Ἐπειδὴ δὲ πρῶτον ἔφορον τοῦ πρώτου τούτου καὶ αὐτοσχεδίου Ἐθνικοῦ Νοσοκομείου καθίστησι τὸν ἐξ ἀδελφοῦ ἀνεψιὸν αὐτοῦ Μανουὴλ Ἀντωνίου Σοριανόν, ὁρίζει σαφῶς ἐν τῇ διαθήκῃ ὅτι, μετὰ θάνατον μὲν τοῦ Μανουὴλ ἔσται τοῦ φιλανθρωπικοῦ τούτου καθιδρύματος ἔφορος ὁ κατὰλλότερος τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἀκολούθως ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν καὶ ἐκ τῶν ἀνιόντων πρὸς τοὺς κατιόντας· μετὰ δὲ τὴν ἐξάλειψιν τῶν ἀπογόνων, ἢ ἐν περιπτώσει καθ' ἣν δὲν ἤθελεν ὑπάρχῃ ἐκ τῶν ἀπογόνων πρόσωπον κατάλληλον διὰ τὴν ἐφορίαν, τὰ τοῦ διορισμοῦ ἀπόκεινται τῷ θελήματι τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ὅστις διορίζει ἐκ τῶν τέκνων τοῦ ἄλλου ἀδελφοῦ τοῦ ἀριεπωτοῦ τὸν δυνάμενον νὰ τελῇ τὰ τῆς ἐπιτροπείας, καὶ παύει ὃν θέλει». Σαφὴς ἐστι λοιπὸν ἡ σύστασις τοῦ Νοσοκομείου τῇ εὐλογίᾳ τῆς Ἐκκλησίας, ἧς οὕτως ἐπικαλεῖται καὶ τὴν προστασίαν καὶ τὸ κῦρος καθὼς καὶ τὴν ἀντίληψιν ἐπεκαλέσατο συνετῶς ὁ τοῦ πρώτου τούτου παρ' ἡμῖν Νοσοκομείου ἀείμνηστος ἱδρυτής.

Πόσα συνεστήθησαν ἀκολούθως Νοσοκομεῖα παρ' ἡμῖν ἔν τε Κωνσταντινουπόλει καὶ ταῖς ἐπαρχίαις οὐδαμῶς ἔταξα σκοπὸν τῆς παρούσης διατριβῆς· ἡ φροντὶς ὅμως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἡ μέριμνα περὶ τῆς θεραπείας τῶν ἀσθενῶν μόλις ἀπὸ τῶν μέσων ἀναφαίνεται τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὅτε (1753) ἡ πλουσία συντεχνία τῶν παντοπωλῶν ἀνήγειρεν ἰδίᾳ δαπάνῃ τὸ ἔξω τῶν Ἑπτὰ Πύργων ἡμέτερον Νοσοκομεῖον· περὶ τῶν ἑτέρων δύο Νοσοκομείων τῶν ἐν Γαλατᾷ καὶ Σταυροδρομίῳ οὐδὲν ἀκριβῶς γινώσκομεν πρὸ τοῦ 1780, διότι ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου φαίνεται τεκμηριουμένη ἡ πατριαρχικὴ κηδεμονία ὑπὲρ τῶν νοσούντων· τὰ κατάστιχα πασῶν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησιῶν τὰ τοῦ ἔτους 1780 σημειοῦσι κοινῶς ὅτι αὗται, πλούσιαι καὶ πτωχαί, ἐφορολογήθησαν ἅπασαι «διὰ τῶν σπηταλιῶν τὴν ὑπόθεσιν», ἀναλόγως τῶν πόρων αὐτῆς ἑκάστη. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῶν Χίων λ. χ. ἔδωκεν 4500 γρόσια, ἡ Παναγία τῶν Καρατιανῶν 3500· ἐπειδὴ δ' εἰς τὰ κατάστιχα σημειοῦνται ὅτι τὰ χρήματα ἐδίδοντο εἰς τοὺς Ἐπιτρόπους τοῦ Κοινοῦ, συμπεραίνει τις ὅτι τὴν ἐπίστασίαν τῆς οἰκοδομῆς καὶ τὴν διαχείρισιν τοῦ ἐν Σταυροδρομίῳ Νοσοκομείου εἶχον οἱ Ἐπίτροποι τοῦ Κοινοῦ, αὐτοὶ δῆλον οὖν, οἵτινες ἐκ μέσου τῶν ἐν τῇ πρωτευούσῃ συντεχνιῶν ἐκλεγόμενοι κατὰ διατάξεις καὶ νόμους, οὓς ἀδύνατον ἔτι 'ν' ἀκριβῶσω, ἀπετέλουν τὸ τότε σῶμα τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ Γένους, συνεργαζόμενοι μὲν ἔν τισι τῷ πατριάρχῃ, ἂν δὲ πιστεύσωμεν τῷ Μακραίῳ, κατὰ περιπτώσεις τινὰς ἀφηνιάζοντες, ὡς ἐν ἰδίῳ ἄρθρῳ μέλλω ἐξετάσαι. Κλῆρος καὶ λαὸς τῷ 1780 συνεβάλοντο πρὸς ἵδρυσιν καὶ πορείαν ὁμαλὴν τοῦ φιλανθρωπικοῦ τούτου θεσμοῦ, ὅστις ἐτίμα τοὺς χριστιανοὺς τῶν πρώτων αἰώ-

17. Τὸν βακουφναμὲν ἐχορήγησα τῷ ἐκδότῃ τῆς *Ζωοδόχου Πηγῆς* αἰδεσ. Εὐγενίῳ ἱερεῖ, ἐκδόντι αὐτὸν ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ, ἀπὸ σελ. 319—328.

νων, ὅστις ἐδόξασε τὸ ὄνομα τοῦ οὐρανοφάντορος ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας, διὰ τῆς συστάσεως μεγάλου νοσοκομείου ὡσεὶ μεγάλης τινὸς πόλεως ἀποδεδειγμένου τότε, ἐν ᾧ, κατὰ τὴν λέξιν τοῦ τῆς θεολογίας ἐπωνύμου Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, «νόσος φιλοσοφεῖται, καὶ συμφορὰ μακαρίζεται, καὶ τὸ συμπαθὲς δοκιμάζεται». Ἐν γένει ἡ *Βασιλειὰς*, ὡς ὠνομάζετο τότε τὸ Νοσοκομεῖον τοῦτο, καὶ ὁ πλοῦτος τῶν ἐσόδων αὐτῆς, καὶ ὁ δεκακισχιλιοστὸς ἀριθμὸς τῶν ἐν αὐτῇ περιθαλπομένων ἀσθενῶν ἦν ὄνειρον διὰ τοὺς ὀρθοδόξους ὁμογενεῖς τοὺς ζῶντας ἐν τῷ ΙΗ΄ αἰῶνι· ἀλλ' ἡ φιλάνθρωπος φροντὶς, ἣν ὁ Μ. Βασίλειος ὑπὲρ τῶν νοσούντων ἐπεδείκνυτο, φροντὶς παντὸς χριστιανοῦ καὶ παντὸς ἱεράρχου τῆς ὀρθοδοξίας ἐτίμα καὶ κατὰ τοὺς κάτω χρόνους τὸν κλῆρον· ἀναφέρεται ὅτι συχνὰ μεταβαίνων ὁ θεῖος πατὴρ εἰς τὴν Βασιλειάδα παρεμυθεῖτο τοὺς ἀσθενοῦντας, ἐκούριζεν, οὕτως εἰπεῖν, τὰς θλίψεις, καὶ τὰς ψυχικὰς ἀλγηδόνας ἰᾶτο· οἱ δὲ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας τῶν κάτω χρόνων, οὐδέποτε γενόμενοι τούτου τοῦ καθήκοντος ἐπιλήσμονες, ἐφιλοτιμοῦντο 'να βαδίσωσιν ἐπὶ τὰ ἴχνη τῶν μακαρίων ἡμῶν πατέρων. Τῷ 1780 ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Σωφρόνιος Β΄ ὁ ἀπὸ Ἱεροσολύμων, ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς ἡγεμόνας Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, ἐπικαλεῖται τὴν βοήθειαν αὐτῶν, διότι δαπανηθέντων 35,000 γροσίων οὐκ εἶχε τὸ Γένος ὅπως ἀποτίσῃ τὰ βαρέα τῆς οἰκοδομῆς ἔξοδα (70,000 περίπου φράγκων τῆς σήμερον). Ἐν μέσῳ τῶν οἰκονομικῶν δυσπραγιῶν, ὅτε πληθὺς δίσκων καὶ κιβωτίων ἐλέους ἐν πάσαις περιεφέροντο ταῖς ἐκκλησίαις τῆς πρωτευούσης, συνδρομὰς ἀθροίζοντα ἕως ὀβολοῦ προαιρετικὰς ὑπὲρ τῶν μοναστηρίων τοῦ Σινᾶ καὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ὑπὲρ τῶν ἀσθενῶν καὶ τῶν φυλακωμένων, ὑπὲρ τῶν φρενοβλαβῶν, τῶν αἰχμαλώτων, τῶν ὀφειλόντων προσωπικοὺς φόρους, ἐνῷ οἱ ναοὶ συχνάκις ἔδιδον ὑπὲρ τούτων ἱκανὰ ποσά, χεῖρα τείνοντες εἰς σωτηρίαν τῶν ἠθικῶς κινδυνευουσῶν, ἐνῷ τὸ χρῆμα καὶ τὸν ὀβολὸν παρεῖχεν ὁ ὀρθόδοξος λαός, οἱ πρόκριτοι τοῦ Γένους ἐπέβαλλον εἰς τὰ ταμεῖα τῶν ἐκκλησιῶν τὴν φροντίδα τῆς περιθάλψεως τῶν ἀσθενῶν· καὶ κατωρθοῦτο τὸ τοιοῦτον ἐπ' εὐλογίαις. Ἀλλ' οἱ πόροι πάλιν ἐπέλειπον, καὶ τότε κλῆρος καὶ λαὸς σκεψάμενοι περὶ μονίμων πόρων, εὗρον τοιοῦτον τὴν προσάρτησιν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς εἰς τὰ Ἐθνικὰ Νοσοκομεῖα, τρία ὡς γνωστὸν ὄντα, τό τοῦ Στανροδρομίου (ἐν Ταξιμίῳ), τό τοῦ Γαλατᾶ (ὅπου τὸ Μ. Ἐθνικὸν χάνιον), καὶ τὸ τῶν Ἑπτὰ Πύργων ἐγειρόμενον ὅπου σήμερον ὑψοῦται τὸ Ὀρφανοτροφεῖον. Ἐκόσμει τὸν θρόνον τοῦ Πρωτοκλήτου Γεράσιμος Γ΄ ὁ ἀπὸ Δέρκων, αὐτὸς ἐκεῖνος, ὃν εἴδομεν ἀνωτέρω πρωτοστατοῦντα τῆς συντάξεως τῆς ὑπὲρ τῶν ἐν φυλακαῖς καὶ τῶν ἀναπήρων ἐθνικῆς-ἐκκλησιαστικῆς μερίμνης· τὸν ἰούνιον τοῦ 1794 πατριάρχης καὶ σύνοδος λαμβάνουσι τὸν ναόν, παραχωρηθέντα εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Δέρκων Μακαρίου Μπαλασάκη τοῦ βυζαντίου, προσαρτῶσιν εἰς τὰ Νοσοκομεῖα, καὶ δίδουσι ζωὴν εἰς αὐτὰ, καὶ παρέχονται συνετωτάτην μέριμναν ὑπὲρ τῶν ἀσθενῶν. Ἐντεῦθεν δὲ μέχρι τοῦ 1823 νέους ἐφεύρισκον πόρους· ἐνίσχυσαν ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ τὴν ἐφορίαν αὐτῶν ἐν ταῖς φιλανθρώποις αὐτῆς προσπαθείαις· ἀνέθεντο αὐτῇ καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν φυλακωμένων μέριμναν· διενήργουν κληροδοτήματα καὶ συνδρομὰς ἐκτάκτους ὑπὲρ ἐκείνων καὶ τούτων· προσήρτων κατὰ δεκέμβριον τοῦ 1815 τὸν ἐν Ἐγρὶ-καπὶ ναὸν τῆς Θεοτόκου εἰς τὰ Νοσοκομεῖα· τῷ 1827 ἐκδοθέντων τῶν περὶ προικοδοσιῶν ὅρων καὶ κανόνων ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Ἀγαθαγγέλου τοῦ ἀπὸ Χαλκηδόνος ὡρίζετο 'να δίδηται ὑπὲρ τῶν Νοσοκομείων ἐπὶ τῶν προικῶν τῶν διδομένων κατὰ τοὺς μεταξὺ ὀρθοδόξων γινομένους γάμους «ἓν ἄσπρον λιανὸν εἰς τὸ γρόσι», δῆλον οὖν τὸ ἓν ἑκατοστὸν εἰκοστὸν ἓξ ἑκάστης· καὶ ἀπὸ τοῦ 1839 Ἐκκλησία καὶ γένος πρυτανεύουσιν εἰς τὰ φιλανθρωπικὰ ταῦτα καθιδρύματα τὸ ἐνιαῖον ἐν τῇ διοικήσει, ἐνῷ ἀπὸ τοῦ 1843, χάρις εἰς τὰς φιλανθρώπους προσπαθείας τοῦ συχνάκις ἐπιδεξαμένου φιλάνθρωπον πρόνοιαν ὑπὲρ τῶν καθιδρυμάτων τούτων ἀειμνήστου Ἰωάννου Ψυχάρη βέη, ἐπῆλθεν ἀρωγὸς ἡμῖν ἡ σεβαστὴ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις διὰ τῆς καθημερινῆς χορηγίας ἀρκετῆς ποσότητος ἄρτου καὶ κρέατος. Οὕτω λοιπὸν «ἐν τυχηραῖς προσόδοις κινδυνευόμενα» τὸ πρότερον τὰ γραικικὰ Νοσοκομεῖα εὗρον ἂν μὴ ἀπὸ τῶν πρώτων ἐτῶν τοῦ ΙΣΤ΄ αἰῶνος, ἀλλ' ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ παρελθόντος καὶ ἕως πρὸ πεντηκονταετίας τὴν μὲν διοίκησιν ἔμπεδον, τὴν δὲ διατήρησιν ἀσφαλιζομένην· καὶ τὴν διεύθυνσιν ὅμως εἶδον ἐνιαίαν καθισταμένην, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τῆς ὀρθοδόξου δῆλον οὖν ἱεραρχίας καὶ τῶν λογάδων τοῦ Γένους, οἵτινες ἀπὸ κοινοῦ συνεργασθέντες ἐνερύσησαν πνοὴν ζωῆς εἰς τὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα τὰ τοσοῦτον τιμῶντα τὸ ἐθνικὸν ἡμῶν ὄνομα.

§ γ΄. Ὁ ὑπὲρ τῶν τὸ σῶμα νοσούντων λόγος ἔχει συνεπῆ τὸν ὑπὲρ τῶν φρενοβλαβῶν, ἴσως δ' ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ καὶ αἱ πηγαὶ ἡμῶν εἰσιν ἀρχαιότεραι, καὶ αἱ μαρτυρίαι βασιμώτεραι, καὶ τὰ τεκμήρια τῆς ἐκκλησιαστικῆς-ἐθνικῆς μερίμνης εἰσὶν, οὕτως εἰπεῖν, ἁπτότερα, κατ' εὐτυχίαν δὲ, τῶν λεγομένων ἡμῶν τούτων αἱ ἀποδείξεις συντρέχουσιν ἡ μὲν ὑπὲρ τῆς δὲ καὶ μᾶλλον εἰπεῖν συμβαίνουσι· διότι πῶς ἄλλως ἦν δυνατὸν 'να ᾖ ἀριερωμένος εἰς τὴν περιποίησιν τῶν τὰς φρένας πασχόντων ὁ ἐν Ἐγρὶ καπίῳ ἱερὸς ναὸς τῆς Θεοτόκου τῆς Σούδας, ἂν μὴ τὴν νενομισμένην ἄδειαν ἐχορήγει ἡ Ἐκκλησία, ἂν μὴ ἐξέδιδεν αὕτη τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπαιτούμενον σιγίλλιον; Ὑπόμνημα τῆς τοιαύτης χρησιμοποιήσεως τοῦ ναοῦ τούτου σώζεται ἀναφορὰ τῶν κατοίκων Ἐγρὶ καπίου πρὸς τὸν σουλτάνον Ἀχμὲτ Γ΄ ἐπικαλουμένων τὴν εὐμένειαν αὐτοῦ πρὸς ἐπισκευὴν τῶν καταρρεόντων περὶ τὸν ναὸν τοῦτον οἰκημάτων, καὶ παραδιδόντων ἡμῖν μόνων αὐτῶν ἄνευ τῆς ὑπὸ πατριαρχικοῦ τινος ἐπιγενεστέρου γράμματος ἐπικυρώσεως, ὅτι ἐννενήκοντα ἔτη πρὸ τοῦ

χρόνου, καθ' ὃν ἀνηνέχθησαν εἰς τὸν σουλτάνον, ὁ ἐν Ἐγρὶ καπίῳ ναὸς ἐχορήγει τὰ λιτὰ μέσα τῆς τῶν φρενοβλαβῶν περιθάλψεως. Βεβαίως ἐν τοῖς ἀθλίοις καὶ καθύγροις οἰκήμασιν, ὅπου τοὺς πράγματι φρενοβλαβεῖς ἐνέκλειε τὸ Πατριαρχεῖον, περιωρίζοντο καὶ μειράκια καὶ γυναῖκες ἐκδεδιητημέναι, κατ' αἴτησιν γονέων, ἢ συζύγων καὶ συγγενῶν, ἀλλ' αὗται μὲν ἐγένοντο μνείας θλιβερᾶς ἀντικείμενον ἐν § α', ἐνταῦθα δὲ περὶ τῶν πράγματι φρενοβλαβῶν ὁ λόγος ὑπόκειται, ὧν ἡ διατήρησις ἐγίνετο δαπάναις τοῦ ναοῦ τούτου. Ἀνάγκη δὲ 'να διακρίνωμεν ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ συνοικίᾳ Βελιγραδίου ναοῦ τῶν Εἰσοδίων, τὸν ἐν Ἐγρὶ καπίῳ ναὸν τῆς Θεοτόκου, καθότι τοῦτον μὲν ἐπιτρέπεται 'να θεωρήσωμεν ὡς αὐτοσχέδιον φρενοκομεῖον τῶν τότε χρόνων, ἐνῷ ὁ τῆς συνοικίας τοῦ Βελιγραδίου ναὸς ἐχρησίμευεν εἰς προσωρινὸν περιορισμὸν τῶν ἀτυχῶν τούτων πλασμάτων, ἀλύσεσι δεδεμένων δίκην θηρίων.

Ἡ πρόνοια τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους περὶ τοῦ ἐν Ἐγρὶ καπίῳ ναοῦ τῆς Θεοτόκου τῆς Σούδας ἦν ἅμα πρόνοια ὑπὲρ τῶν ἐν αὐτῷ περιθαλπομένων.

Πρὸ τῶν μέσων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ὁ ναὸς οὗτος οἰκονομικῶς εἶχε κάκιστα· προσόδους εἶχεν ἱκανὰς, ἃς ἐπόριζεν αὐτῷ ἡ τῶν χριστιανῶν εὐλάβεια συρρεόντων εἰς προσκύνησιν εἰκόνος τινὸς ἐν αὐτῷ θαυματουργοῦ, ἀποσωθείσης ἀπὸ τοῦ περιωνύμου βυζαντινοῦ ναοῦ τῆς Θεοτόκου τοῦ Νεωρίου, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἀλλ' ἕνεκα τῆς ἀβουλίας καὶ τῆς ἀπροσεξίας τῶν ἐπιστατησάντων εἰς προγενεστέραν τινα οἰκοδομὴν αὐτοῦ, κατήντησεν εἰς οἰκονομικὴν ἀθλιότητα, καὶ μόλις ἐν ἀρχαῖς τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, ἀντιλήψει προθύμῳ πατριαρχῶν καὶ ἀρχιερέων, βελτιωθείσης, ἐβυθίσθη πάλιν εἰς χρέος, ὅπερ ἐπεφόρτιζον ἀσύνετοι ἐπιστάται καὶ, δυστυχῶς, ἀσυνετώτεροι προεστῶτες αὐτοῦ· τοιοῦτος ἦν Ἰωαννίκιος ὁ Καρατζᾶς, ὅστις «καλῶς μὴ διοικήσας καὶ χρέος ἐπιφορτίσας τῇ ἐκκλησίᾳ ἀντὶ τοῦ συνήθους εἰσοδήματος, ἐξώσθη μετὰ χρόνον παρὰ τῶν ἐπιτρόπων»[18]. Καθὼς ἐν τοῖς κώδηξιν ἀνέγνων, ὡς ἐπιτρέπεταί μοι 'να συμπεράνω, ὁ Ἰωαννίκιος ἐξέδιδεν ὀγκώδεις χρηματικὰς ὁμολογίας εἰς ὄνομα τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν ἀνεψιῶν αὐτοῦ, ἃς ἀκολούθως ἐξηργύρου τὸ ληστευόμενον οὕτω ταμεῖον τοῦ ναοῦ τούτου· ὥστε δύναταί τις εἰπεῖν ὅτι ἐγκαίρως προέφθασεν ὁ πατριάρχης Νεόφυτος ὁ ἀπὸ Καισαρείας σωτὴρ τοῦ ναοῦ καὶ προστάτης τῶν ἐν αὐτῷ περιθαλπομένων. Αὐτὸς οὗτος μετὰ τῆς συνόδου αὐτοῦ, μετὰ τοῦ μεγάλου διερμηνέως τῆς Ὑψ. Πύλης Ἀλεξάνδρου Γκίκα τοῦ καὶ Μ. λογοθέτου τῆς Μ. Ἐκκλησίας, καὶ μετὰ τῶν ἐν τῇ πρωτευούσῃ προκρίτων ἔλαβον ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν αὐτῶν τὸν ναόν, ἀπήλλαξαν αὐτὸν ἐμβατοικίου, διώρισαν ἐπιτρόπους ἐκ τῶν ἀνωτάτων κληρικῶν τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἐκ τῶν ἐνταῦθα ἀξιωματικῶν τῶν ἡγεμονιῶν Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, ἐπλήρωσαν τὰ κυριώτερα χρέη, καὶ, βελτιουμένης οὕτω τῆς οἰκονομικῆς αὐτοῦ καταστάσεως, ἐβελτιοῦτο λοιπὸν καὶ ὁ τρόπος τῆς τῶν φρενοβλαβῶν περιθάλψεως· ἠσφάλισαν τὰς ὑπαρχούσας προσόδους· ἐπέστησαν αὐτῷ τιμίους ἐπιτρόπους καὶ ἀρχιερέα προεστῶτα· εἰσήγαγον αὐστηρότητα περὶ τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν τῶν οἰκονομικῶν αὐτοῦ· καὶ ἐπέτυχον ἀπὸ μέρους τῆς κυβερνήσεως τοῦ μεταρρυθμιστοῦ σουλτάνου Σελὶμ Γ' 'να χορηγηθῇ τῷ προεστῶτι ἱερεῖ τοῦ ναοῦ τούτου καὶ ἑπομένως ἐπόπτῃ τοῦ παρ' αὐτῷ φρενοκομείου οὐ μόνον ἡ ἄδεια τοῦ τελεῖν ἀνεμποδίστως τὰ ἱερατικὰ αὐτοῦ καθήκοντα, ἀλλὰ καὶ τὸ μέγα προνόμιον ὅπως ἐν περιπτώσει τινὸς ἀγωγῆς ἐναντίον αὐτοῦ δικάζηται μόνον ὑπὸ τοῦ Μ. βεζύρου, παρ' ᾧ ἐδικάζοντο οἱ πατριάρχαι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς. Τὸ Πατριαρχεῖον, χορηγοῦν ἢ προκαλοῦν τοιαῦτα προνόμια καὶ τοιαύτην προστασίαν εἰς τὸν θαυματουργὸν ἐν Ἐγρὶ-καπίῳ ναόν, οὗτινος ἡ πρώτη ἵδρυσις ἀνατρέχει, κατὰ τὴν παράδοσιν, εἰς τὰ μέσα τοῦ Ε' αἰῶνος, ἐπεδείκνυτο τοιουτοτρόπως λαμπρότατα τὴν ἑαυτοῦ προστασίαν εἰς τοὺς τὰς φρένας πάσχοντας.

Ἐκ τῶν ἱερῶν συστημάτων καὶ καταγωγίων ἅτινα παρεῖχον περιποίησιν εἰς τοὺς πάσχοντας, τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τοὺς ἐν φυλακαῖς, ὁ ναὸς οὗτος τοῦ Ἐγρὶ καπίου μείζονος ἔτυχεν ἐκκλησιαστικῆς καὶ πατριαρχικῆς προστασίας· ἀλλὰ συστηματικῆς τοιαύτης μόλις ἔτυχον οἱ ἐν Ἐγρὶ-καπίῳ κατάδικοι κατὰ τὴν ἵδρυσιν τοῦ ἐθνικοῦ Ὀρφανοτροφείου, ὅπερ οὐδεὶς ἀγνοεῖ τῶν ἐπιγενομένων οὔτε πρέπει 'ν' ἀγνοῇ ὅτι ὀφείλει τὴν ὕπαρξιν εἰς τὴν φιλάνθρωπον πρόνοιαν τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὸ πρακτικὸν πνεῦμα καὶ τὸν ζῆλον, ὃν ἐπεδείξατο τιμήσας τὴν σύγχρονον αὐτῷ ἱεραρχίαν ὁ πατριάρχης Γερμανὸς Δ' ὁ ἀπὸ Δέρκων. Οὕτω σαφέσταται καὶ σοφώταται διατάξεις, ἐθνικῆς-ἐκκλησιαστικῆς μερίμνης ἄγλαὸν τέκος, οὐ μόνον ὑπεστήριξαν κινδυνεύοντα τὰ ἀρχαιότερα τρία καὶ μετ' οὐ πολὺ τὸ ἡνωμένον ἐθνικὸν Νοσοκομεῖον, οὐ μόνον ἠσφάλιζον ὑπὲρ αὐτῶν πόρους μονίμους, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τοῦ αὐτοσχεδίου φρενοκομείου, πρακτικῆς ὡσαύτως μερίμνης ὄντα τεκμήρια, ἐφεύρον ἀρκούσας προσόδους. Ὅπου δὲ πρόσοδος ἀρκοῦσα, ἐκεῖ καὶ μέριμνα βελτίων, ἐκεῖ καὶ περίθαλψις εὐαγγελικὴ, σώζουσα ἀπὸ ἠθικῆς καταστροφῆς, ἀπὸ ἀληθοῦς ναυαγίου προφυλάττουσα, καὶ χρησιμοποιοῦσα ὑπὲρ ἑαυτῶν, καὶ σωφρονίζουσα τὰ ἀτυχῆ ταύτα πλάσματα, ἅτινα ἐτίσης εἰσὶν ἑνὸς οὐρανίου Πατρὸς τέκνα. (ἕπεται τὸ τέλος).

ΜΑΝΟΥΗΛ ΙΩ. ΓΕΔΕΩΝ.

18. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν· σελ. 344.

Παρόραμα. – Ἐν σελ. 251 τοῦ παρόντος τόμου, στήλη α', στίχῳ 43 κατὰ λάθος ἐγράφη σουλτάνου Χαμὴτ Α' ἀντὶ Σελὶμ Γ', ὃ διόρθου.

ΑΓΓΕΛΙΑ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ἔχομεν ὑπ' ὄψιν φυλλάδιον καλῶς ἐκτετυπωμένον, εἰς ὃ ἐκ σελ. 24, ὑπὸ τὸν τίτλον: *Τοῦ εἰσεβεστάτου βασιλέως κυροῦ Ματθαίου τοῦ Καντακουζηνοῦ Λόγοι δύο, περὶ φιλομαθείας καὶ περὶ τῶν τριῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων, πρὸς τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα κυρὰν Θεοδώραν τὴν Καντακουζηνήν· ἐκ χειρογράφων τῆς ἐθνικῆς βιβλιοθήκης καὶ τῆς βασιλικῆς τοῦ Βερολίνου, ἐκδιδόμενοι ὑπὸ Ἰωάννου Σακκελίωνος, ἐπιμελητοῦ τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης. Ἔκδοσις συμπεπληρωμένη, ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Παρνασσοῦ» ἀνατυπωθεῖσα. Ἀθήνησι, τύποις Ἀλεξάνδρου Παπαγεωργίου, ΑΩΠΗ'.* Ἀπὸ δεκαετίας ὁ πολυμαθέστατος ἐπιμελητὴς τοῦ τμήματος τῶν χειρογράφων τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης κ. Ἰωάννης Σακκελίων ἐξακολουθεῖ ἐκδιδοὺς ἐν ἰδιαιτέροις ὀλιγοσελίδοις φυλλαδίοις τὰ πορίσματα τῶν ἐν τῇ πολυτιμήτῳ βιβλιοθήκῃ τῆς Πάτμου πολυετῶν ἐρευνῶν αὐτοῦ, ἐκδοὺς ἀπὸ τοῦ 1877 μέχρι σήμερον τὰς «Λέξεις μεθ' ἱστοριῶν ἐκ τῶν Δημοσθένους καὶ Αἰσχίνου λόγων»—«Μελετίου Πηγᾶ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ἐπιστολὰς ἀνεκδότους»—«Λέοντος Μαγίστρου, Ἀνθυπάτου, πατρικίου, Συμεὼν ἄρχοντος Βουλγαρίας καί τινων ἄλλων ἐπιστολὰς» πλὴν ἄλλων διατριβῶν ἐκδοθεισῶν ἐν τῷ *Ἀθηναίῳ* καὶ τῷ *Δελτίῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας* καὶ ἐν τῷ *Παρνασσῷ*, περιοδικοῖς Ἀθηνῶν, ὡς καὶ ἐν τῷ Α' τόμῳ τῆς *Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας*. Ὁ κ. Σακκελίων γνωστός ἐστιν ὡς συντάξας τὸν κατάλογον τῶν χειρογράφων τῆς Πατμιακῆς βιβλιοθήκης, καὶ ὡς δημοσιεύσας ἔν τε τῇ *Παρδώρᾳ* καὶ τῷ *Εὐαγγελικῷ Κήρυκι*, διάφορα αὐτοκρατορικὰ χρυσόβουλλα καὶ πατριαρχικὰ γράμματα καὶ σιγίλλια μετὰ πολυμαθεστάτων κριτικῶν προλεγομένων καὶ σημειώσεων, αἵτινες ἀποδεικνύουσι τὸν κ. Σακκελίωνα οὐ μόνον γνώστην τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας, ἐκκλησιαστικῆς καὶ φιλολογικῆς, ἐμβριθέστατον, ἀλλὰ καὶ μέτοχον βαθείας ἐκκλησιαστικῆς μαθήσεως. Τὸ νέον αὐτοῦ ἔργον ἐπιμαρτυρεῖ καὶ τοῦτο τὴν περὶ αὐτοῦ ὑπόληψιν τῶν ἐπαϊόντων.

—Ἐξεδόθη καὶ τὸ ἔννατον φυλλάδιον τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐκδιδομένου περιοδικοῦ **Ἀναπλάσεως**, οὗ τὰ περιεχόμενά εἰσιν: Ἐπιστολὴ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας πρὸς τὸν πρόεδρον τοῦ Συλλόγου κ. Ἀλ. Ρ. Ραγκαβῆν.—Ἰω. Σκλτσούνη. Ὁ χριστιανισμὸς καὶ ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις (Δ').—Ἀχιλλέως Παράσχου, εἰς τὸ λεύκωμα τῆς ἐν Ὀδησσῷ ἑλληνικῆς Σχολῆς· ποίημα.—Σ. Νικοκάβουρα Νὰ μορφωθῇ καὶ μισθοδοτηθῇ ὁ κλῆρος.—Κ. Διαλεισμᾶ. Ὁ λατρευτής· ποίημα.—Σ. Σαγκριώτου. Ἡ ἠθικὴ ἡμῶν νόσος, τὰ αἴτια καὶ ἡ θεραπεία, (Β').—Μ. Γαλανοῦ. Τὸ ὄργανο· ποίημα.—Τοῦ αὐτοῦ. Σχολὴ καὶ ναός (Α')—Ἡ μυθιστορία καὶ ἡ ἠθικὴ μόρφωσις.—Θ. Κόντη. Διηγήματα.—Ἐπιστολὴ τοῦ Συλλόγου ὁ Ἕλικών.

—Ἐξεδόθη τὸ Γ' φυλλάδιον τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Μανουὴλ Ι. Γεδεὼν συνταξομένων καὶ ἐκδιδομένων **Ἐκκλησιῶν τῶν ὀρθοδόξων ἐν Κωνσταντινουπόλει**, οὗ περιεχόμενά εἰσι (σελ. 65—96) συνέχεια τῆς ἱστορίας τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ· καὶ αἱ ἱστορίαι τῶν κατὰ καιροὺς (1586—1597—1601) πατριαρχικῶν ναῶν Βλὰχ-Σεραγίου καὶ Ξυλοπόρτης, τοῦ μετὰ τὴν Παμμακάριστον ἱδρυθέντος ναοῦ ἁγίου Γεωργίου Ποτηρᾶ, καὶ ἡ ἱστορία τῶν ναῶν τῶν ἐνταῦθα Μετοχίων Ἁγιοταφικοῦ καὶ Σιναϊτικοῦ, συνεκδιδομένων πολλῶν πληροφοριῶν περί τε τῶν ἀρχαιοτέρων ἱερῶν ἀμφίων, εἰκόνων καὶ σκευῶν, τῶν παρὰ τοῖς ναοῖς σχολῶν, εἰδήσεών τινων περὶ οἰκονομικῆς ἑκάστου καταστάσεως, καὶ τῶν ὑπὸ διαφόρων ναῶν εἰς ἔργα κοινῆς ὠφελείας ἐξοδευθέντων, οἷον εἰς σχολεῖα, νοσοκομεῖα κτλ.—Τὸ βιβλίον ἀφιεροῦται τῇ Α. Θ. Π. τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ κ. Διονυσίῳ τῷ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως.—Τὸ Δ' φυλλάδιον περιέχει τὴν ἱστορίαν τῶν ναῶν ἁγίου Νικολάου Ἀχριδειανῶν (Ταξιαρχῶν ἐν Βαλατᾷ), Παναγίας Βαλίνου, Κυρίας τῶν Οὐρανῶν (τοῦ Σαλματομβρουκίου), Θεοτόκου τοῦ Κύρου (Ἐγρὶ-καπίου), Παναγίας Χαντζερλῆ (Τεκὺρ-Σεραγίου), ἁγίου Γεωργίου (Ἐδιρνὲ-καπίου), Παναγίας Ἀραμπατζῆ Μεϊδανίου (μὴ ὑπαρχούσης σήμερον), ἁγί ουΔημητρίου ἐν τοῖς Ἀρματίου (Σαρμασικίου), ἁγίου Νικολάου Τὸπ-καπίου, τῶν Εἰσοδίων τῆς Παναγίας ἐν Βελιγραδίῳ, Θεοτόκου Γοργοεπηκόου (ἐν Ἐξωκιονίῳ) καὶ ἁγίου Κωνσταντίνου τῆς Κραμανίας (Ὑψωμαθείων).

Τοῦ βιβλίου ἐκδιδομένου κατὰ φυλλάδια, ἕκαστον τούτων τιμᾶται γροσίων 2 $^1/_2$. Οἱ μέχρι τῆς 15 Ἰουλίου προπληρώνοντες γρ. 20 ἀπαλλάττονται πάσης περαιτέρω πληρωμῆς, ἐὰν ὁ ἀριθμὸς τῶν φυλλαδίων ὑπερβῇ τὰ ὀκτώ.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἀριθ. πρωτ. 2571.

Τὸ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἑδρεῦον Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον

Διὰ ταῦτα

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου

Δέχεται τὴν ὑπ' ἀριθμ. πρωτοκόλλου 1394 καὶ ἡμερομηνίαν 4 ἀπριλίου ἐ. ἔ. ἀγωγὴν τῆς Χαρικλείας Κωνσταντίνου.

Κηρύσσει διαλελυμένον τὸν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Κωνσταντίνου Εὐθυμίου ὑφιστάμενον γάμον

Ἐπιτίθησιν αὐτῷ τὰ ἔξοδα τῆς παρούσης ἀποφάσεως τῶν διαζευκτηρίων ἐγγράφων καὶ λοιπὰ δικαστικὰ τέλη ἀνιόντα εἰς γρόσια 570 καὶ προκαταβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος

Διατάσσει τὴν δημοσίευσιν τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποφάσεως τρὶς εἰς τὰς ἐνταῦθα ἐκδιδομένας ἐφημερίδας *Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν, Κωνσταντινούπολιν* καὶ *Νεολόγον*.

Ὁρίζει προθεσμίαν πρὸς χρῆσιν τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἀνακοπῆς ἑξήκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης καταχωρήσεως τοῦ διατακτικοῦ εἰς τὰς ἄνω ἐφημερίδας.

Ὁ Πρόεδρος
† **Ὁ Μογλενῶν ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ**

Τὰ Μέλη
Ὁ Μ. ἀρχιμανδρίτης Ματθαῖος
Ὁ Μ. ἀρχιδιάκονος Διονύσιος
Ὁ Δευτερεύων Ἰωακεὶμ

Ὁ Γραμματεὺς
Ἱεροδιάκονος Γεράσιμος Τανταλίδης

Ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 24 Ἰουνίου 1888.

Ὁ Πρόεδρος
† **Ὁ Μογλενῶν ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ**

(Τ.Σ.) *Ὁ γραμματεὺς*
Ἱεροδιάκονος Γεράσιμος Τανταλίδης.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.